

ఆంధ్ర పత్ర -

పరాభవ సంవత్సరాది

సంఖ్య

1720

కాని ఆ మాటలను తీసుకునే ఇంకో భాష్యం చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ ఉన్నది "కాకతి ప్రోలుని నిర్దహన" అని గదా ! దీనికి కాకతి ప్రోలుని అదవులను దహించారని చెప్పవచ్చు. లేదా ఆరణ్యన్ని పోలిన కాకతి ప్రోలుని సైన్యాన్ని నిర్దహించారని చెప్పవచ్చు. ప్రోలుని సైన్యాన్ని అడవిలో పోల్చి రసవచ్చు. ఇక్కడ ఉన్నది రూపకం. అప్పుడు గూడా సైన్యానికి పడుతుంది. కాకతి ప్రోలుడనే అడవిని దహించారన్న అర్థంలో అంత స్వారస్యం కన్పించదు.

ఇంతకీ ఏమిటంటే శాను రచనలో గూడా ఇట్లా అలంకార ప్రయత్నం బలీన, వాటి ఆచుకున చరిత్ర మునిగిపోయింది. దాన్ని పైకి తేల్చడానికి చరిత్రకులు నానా అవస్థలే గాక, వాచా యుద్ధాలు గూడా సాగించవలసి వచ్చింది. ఇంకా సాగిస్తున్నారు కూడా. ఇటువంటి యుద్ధాలలో రాజులు, యుద్ధాలు, శకాలు, సంవత్సరాలు గొడవలు తప్ప పైన చెప్పిన విధంగా ప్రజల చరిత్ర, ప్రజల అభివృద్ధి యొక్క వివరణలు చరిత్ర తెలియవు. పూర్వము యీ శాసనాధికములు, లేవ చరిత్రము లనబడే గ్రంథాలు వ్రాసిన వారికి ఇటువంటి ఇంగితము లేదు. వారికి ఉన్నది రాజులు, యుద్ధములు. సంవత్సరములు, శకములు. అందువల్లనే కొన్ని కొన్ని సందర్భాలలో ఆ శాసనముల కన్నను, చరిత్రలనబడే గ్రంథములకన్నను, అనే అధారముగా వ్రాసిన గ్రంథములు మరియు కవిత్వములై భాసించడం జరుగు తోంది.

2

గీకులు చరిత్రను ఒకవిధంగా శాస్త్రంగా భావించిన వాడలు కన్పిస్తాయి. హెరోడోటస్ ప్రభృతులు చరిత్రను సాహిత్యంగాను, కళగాను, శాస్త్రంగాను భావించారు. మనదేశంలో కర్ణుని రాతతరంగిణి మొదలైన కొన్ని గ్రంథాలు గూడా ఇట్టే అనవచ్చునేమో ! పురాణములలో చరిత్ర విషయాలు పంశాను చరిత్రం పేరను చర్చితాలై ఉన్నాయి. కాని, వానిలో రాజుల పేర్లు, ఒకటి ఆర విషయాలు తప్ప వేరే విశేషం ఏమీ ఉండదు. అందువల్ల అవి పంశాను చరిత్రాలుగానే మిగిలిపోయి వాయి గాని చరిత్రలు కాలేదు. మన దేశంలో కొందరు లవే చరిత్రలని, తక్కినవి కావని పిడివాదాలు చేపాట్లు ఉన్నాయి. ఇట్టేవారికి ముఖ్యముగా పాశ్చాత్యులు వ్రాసిన మనదేశ చరిత్రలంటే గిట్టదు. నిజమునకు ఈ పాశ్చాత్య పరిశోధకులకు, చరిత్ర రచయితలకు ముందు మనకు సరియైన చరిత్ర గ్రంథమంటూ ఉన్నదా ? శాసన పరిశోధనము, చరిత్రకు సంబంధించిన సిద్ధాంతములు ఉన్నదా ? ఇప్పుడు గూడా మన చరిత్ర కులు చరిత్రకు సంబంధించిన అధ్యయన పరిశోధనములలో పాశ్చాత్యుల మార్గమును గాక మాతన మార్గముల సనుసరించు

చున్నారా ? మాతనమైన ఆలోచనాధారము ప్రసవించు చున్నారా ? ఇది యంతము వేరు విషయము. ఇప్పుడు చెప్పవచ్చిన విషయ మేమనగా 19 వ శతాబ్దమున చరిత్ర యనడి శాస్త్రమున సూతన అధ్యయన మారంభమైనది. చరిత్ర పరి శీలనమే విశ్వవాత్మకమైన విద్య తిని అవలంబించినది. పరిశోధనకు వలయు సామగ్రి సృష్టించునైనది.. కొందరు తమ జీవితములకు జీవితములను చరిత్ర రచనను, శాస్త్రమును విష్వస్వము చేయుటకై దారపోసిరి. దాని చరిత్రము, తిని చరిత్రము, వ్యవహారిక పరిశీలనమును ఉత్తీర్ణమైన మార్గములందు పడి చరిత్ర రచనమునకు గాఢతను, దాఢతను చేచూర్చినవి.

ఈ కాలమున జరిగిన గొప్ప విని యున్నది. మనకు అందరి చరిత్ర ఎంతయో కాలగర్భమున తీసెత్తె పోయినది. చారిత్రికకీర్షణలు దానిని పైకి తెల్పుచు వచ్చిరి. గతమును అనుభవము చేసుకొంటున్న వలయు మార్గములను, సిద్ధాంత ములను విష్వస్వము చేసిరి. జూమిలండ్, గ్రంథముల నుండి, పిత్ర ముల నుండి, రాజ కర్ణులముల నుండి. రాష్ట్ర నుండి చరిత్రను శత్రు హేయములకు పలయు సాధనములు కనుగొనబడినవి. ఈ కాలము వన రాంకే (Ranke) కర్ణుల పరిశీలనా సూత్రములను ప్రవచించుటయు జరిగిరి. బుగానో రచించిన "Histoire— universelle" ను 18 వ శతాబ్దంలో Voltaire సమాధానం వ్రాశాడు. ఇట్లా చరిత్రపై వాదపవాదాలు తగాదాలు గూడా పెరిగాయి. ఇక్కడ పిడివాదానికి చోటులేదు. అంతా అన్వేషణమే.. 19 వ శతాబ్దంలో హెగెల్, మార్కుస్ మొదలైన జర్మన్ మేధావులు చరిత్రను వాష్యముల సెప్పులలో కొత్త మార్గ ములను తొక్కిరి. హెగెల్ అత్యుపత్యయ వాదాన్ని, మతాన్ని ఆధారం చేసుకుని చరిత్రను వ్యాఖ్యానించగా, మార్క్సు సత్పదార్థ వాదాన్ని (Materialism), ద్విరీలం పురుషార్థాన్ని ఆధారంగా తీసుకొని చరిత్రను వాష్యం చెప్పాడు. ఆ తర్వాత నుండి ఈ రెండు మార్గాలు చరిత్రను వ్యాఖ్యానించే సందర్భాలలో, చరిత్రను విర్మించే పద్ధతులలో అనుసంధితాలు అవుతూ వస్తున్నాయి.

3

పరమాన కాలం మేధావి వర్గాన్ని మార్కుస్ ప్రధానితం చేసినట్లుగా మరి యే ప్రతిధావంతుడు ప్రధానితం చెయ్యలేక పోయాడు. అయితే మార్కుస్సుని కాదనడమో, లేకపోతే, జన్మ ననడమో, అది కావపోతే అయిన చెప్పిన దాంట్లో కూడా విదో ఉన్నదనడమో పద్ధతి అయిపోయింది. మార్కుస్సు అర్థి జుర్తుకే గాక, చరిత్రకు కూడా భాష్యం వ్రాశాడు. Materialist పద్ధతిలో చరిత్రను వ్యాఖ్యానించాడు. ఈ పద్ధతి చాలామంది

పురాచరిత్ర: కొత్త దృక్పథం

శ్రీ హ. శి.

ప్రదేశం చరిత్ర అయినా విచిత్రంగా ఉంటుంది. ఎందుకంటే అది బ్రహ్మ వదార్థం లాంటిది. దానికి ఎవరు ఎట్లా అర్థం చెప్పినా చెప్పవచ్చు. ఎట్లా భాష్యలు వ్రాసినా వ్రాయవచ్చు. Statistics మోస్తరు. అయితే చరిత్ర కూడా Statistics లాగానే యదార్థ విషయాలతో కూడింది గనుక, ఈ నర్వమైన భాష్యాల వెనుకనున్నా, ఆ యదార్థాలు, లేక Facts నిర్పిక్షంటాయి. వాటికి చెరువు లేదు. ఉదాహరణకు— ఒక విషయం ఉంది. అలగ్జాండరు మన దేశంమీదకు దండెత్తాడని చెబుతారు. ఆ వచ్చింది ఎప్పుడు, ఎవరి కాలంలో అన్న విషయంపై తగాదాలు నడవవచ్చు. అంతేగాని ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అలగ్జాండరు మన దేశంమీద దాడి సడిపాడు అన్న విషయాన్ని ఎవ్వరూ కాదనలేరు. అనడం కష్టం.

ఎందుచేత? చరిత్రలో అటువంటి ఆధారాలు ఉన్నాయి. భారతదేశంలో కన్పించిన కొన్ని కొన్ని శాసనాలలో అతని పేరు సంస్కృతీకరించబడే, ప్రాకృతీకరించబడే కనబడుతున్నది. అతని వెంట యీ దాడిలో వచ్చినవారు కొన్ని గ్రంథాలు వ్రాశారు. ఇవి అన్నీ ఆ అలగ్జాండరు మన దేశం వచ్చి దాడి చేసి వెళ్లాడనటానికి ఆధారాలు.

అదేవిధంగా పురాతన చరిత్రకు సంబంధించి ప్రతిదేశం చరిత్రకు ఇటువంటి ఆధారాలే ఉన్నాయి. రాజులు, ఇంకా ఇతరులు వేసిన శాసనాలు, కవులు, తదితరులు వ్రాసిన గ్రంథాలు, ఆ రాజుల కాలంలో ఉపయోగించబడిన నాణేములు—ఇట్లా గత చరిత్రను పునర్నిర్మించడానికి ఆధారాలు ఉన్నాయి.

ఆయా దేశాల గత చరిత్రలను తెలుసుకోడానికి మరికొన్ని ఆధారాలు కూడా ఉన్నాయి. ఒక దేశం నుంచి ఒక దేశానికి వీధి ఒక కారణంచేత యాత్రలు సాగించినవారు పుంటారు. వారు తమ ఆ యాత్రలను గురించి గ్రంథాలు వ్రాశారు. అవి గూడా పురా చరిత్ర పునర్నిర్మితికి ఆధారాలే అవుతున్నాయి.

అయితే ఇటువంటి ఆధారాలవలన గణన చరిత్ర, దేశ విభాగ చరిత్ర తెలుస్తుంది. చట్టాల గోప్యత కూడా తెలియవచ్చు. కొన్ని సందర్భాలలో ప్రజల ఆశ్రయ వ్యవహారాలు కూడా తెలియని సాధ్యం అవుతుంది. అంతేగాని, ఒక దేశం అంటూ ఏర్పడిన ద్వారా నుంచి ఆ దేశంలో ఏమి జరిగింది, ఆ ప్రజల

అభివృద్ధి ఎట్లా కొనసాగింది, ఒక దేశంలో వివిధ తెగల, జాతుల ప్రజలు ఉన్నప్పుడు, వారు ఎట్లా ఏవిధంగా నడుచుకున్నారు, వారు వారికి అవసరమైన వస్తువులను ఎట్లా సృష్టించుకున్నారు మొదలైన విషయాలు ఇటువంటి ఆధారాల వలన అట్టే తెలియవు. ఇందుకు వేరువేరు విజ్ఞాన శాఖల అభివృద్ధి అవశ్యకమైంది. ఆంథ్రోపాలజీ, ఆర్కియాలజీ మొదలైన విజ్ఞాన శాఖలు ఈవిధంగా పెంపొందినవే. అందువల్ల వేదాలలోంచి, పురాణాలలోంచి, కట్టుకథలలోంచి చరిత్రను నిర్మిస్తామంటే అది సాధ్యమయ్యే పనికాదు. సాధ్యంకాగల దనుకొనడం కూడా ధమ.

ముఖ్యంగా శాసనాలు, పురాణాదికాలు, పూర్వులు వ్రాసిన చరిత్రాదికాలు ఉన్నాయంటే, వానిలో ఎంత విశ్వసనీయతగిందో, ఎంత కాదో తెలియదు. శాసనాలను బట్టి ఫలానా రాజు, ఫలానా కాలంలో ఉన్నాడని నిశ్చయింపవచ్చు. అంతేగాని, ఆ శాసనాలలో చెప్పిన అన్ని విషయాలు, ఇతరత్రా ఉన్న ఆధారముల చేత నిరూపణము లైనప్పుడుగాని నిజముని అనలేము. ప్రతి శాసనాన్ని ఆరాజు కొలుపులోని ఏ ఆశితుడో వ్రాస్తాడు. అన్నీ అతిశయోక్తులు. చిన్న రాజును గూడా చతుస్సముద్ర ముద్రిత ధరావలయాన్ని విలుతున్నట్లే శాసనకవి వ్రాస్తాడు. ఈ శాసనాలను బట్టి చూస్తే ప్రతి రాజు సజ్జనుడే. గొప్పవాడే. కాని ఒక రాజు చేసిన శాసనంలో ఇంకొక రాజు మ్యానంగా వర్ణించడం కూడా ఉంటుంది. కొందరు రాజులు, తాము జయించిన రాజులచేత, తాము రథములు ఎక్కి తిరిగే వీధులను ఊడ్చుస్తూ, అది గొప్ప విషయంగా చెప్పుకున్నారు. మరి యీ యివతలి రాజుల శాసనాల్లో ఆ రాజులను గూర్చిన దూషణ ఉంటుంది. మరి ఒకరా వేయించుకున్న శాసనంలో ఆ రాజు సొక్లాత్తు పరమేశ్వరుడే. ఇటువంటి కవిత్వాల్లోంచి యదార్థమైన చరిత్రను విడదీయటానికి చరిత్ర పరిశోధకులు డెట్టిక్టివ్లు చేసినంత పని చేయాలి.

మామూలుగా కాకతీయులను గురించిన చరిత్రలో, కాకతిప్రోలుగిరి, అతని కొడుకు రుద్రుడు చంపాడని ఉంటుంది. కొందరు చరిత్రకారులకు ఇది ఎబ్బెట్టుగా లోచింది. అందువల్ల ఒకానొక శాసనంలో “కాకతి ప్రోలుగిరి నిర్మవాన” అన్నమాట ఉండటమును బట్టి కాకతిప్రోలుగిరి యుద్ధంలో అవతలి రాజులు చంపారాని, కొడుకు చంపలేదని చరిత్రకు భాష్యం చెప్పాడు.

శ్రీ సుభగోదయస్తుతిః ②

శ్రీ గౌడపాదాచార్య కృతమ్

[శంకరుని గురువు గోవిందభగవత్పాదుడు. ఆయనకు గౌడపాదుడు గురువు. గౌడపాదుడు మాందూక్యకారికలోగాక, 'శ్రీ సుభగోదయస్తుతిః' యను గ్రంథమును గూడ రచించెను. మాకు తెలిసినంతలో ఇంతదనుక నది ప్రకటితమైన జాడ కన్పించదు. కాని ఇందలి శ్లోకములు 'కామకావితాన' వ్యాఖ్యానమునందును, శంకరుని 'సౌందర్యలహరి' పే రచింపబడిన వ్యాఖ్యానములందును అటనట ఉదహరింపబడియున్నవి. ఇట్లు గూర్చిరింపబడిన శ్లోకములు గూడ వదివల్ల డెంటికిమించి లేవు. కాని యీ స్తుతి 52 శ్లోకముల గ్రంథము. మరియు సంస్కృతమున "లహరు"లకు ఇదియే అదిమ గ్రంథమేమో యని కూడ యనిపించుచున్నది. ఆ గ్రంథమును పర్వమును ఇప్పుడు ఆంధ్రలోకమునకు అందజేయుచున్నాము.]

—సం.]

భవానీ త్వాం వస్తే భవమహేషి సచ్చిత్పుణివపుః
సరాకారాం దేవీ మమృతలహరీ మైస్తవకలామ్!
మహాకాలాలీలాం కలితసరశీకల్పితరమం
సుధాసినో రస్తర్సతి మనిశం వాసరమయ్యామ్!!

మనస్తత్త్వం చిత్తా నయన మథ నాస్మాగ్గుటితం
పునర్యాప్యతాక్షిః స్వయమపి యదా పశ్యతి వరామ్!
తదానీ మేవాస్య స్ఫురతి బహరస్త రభగవతీ
సరానందాకారా పరశివవరా కాచి దవరా!!

మనోమార్గం చిత్తా మరుత ఇహ నాడిగణజామో
నిరుధ్యార్గం సేందుం దహనమపి సంజ్వాల్య శిఖయా
సుషుమ్నాం సంయోజ్య శ్లథయతి చ షడ్గంధీ శశినం
తనాజ్ఞా చక్రస్థం నిలయతి మహాయోగి సమయ్యా !!

యదా తో చంద్రార్కౌ నిజనదన సంరోధనవశా
దశత్యోపీయూష స్రవణహరణే సాచ భుజగీ !
ప్రబుద్ధాక్షుత్కుద్ధా దశతి శశినం బైస్తవగతం
సుధాధారాసారైః స్వపయసే తనుం బైస్తవకలే!!

పుణివ్యావస్తేజః పవనగగనే తత్ప్రకృతయః
స్థిలా స్తన్మాత్రాస్తావిషయదశకం మానసమితి!
తతోమాయా విద్యా తదనుచ మహేశః శివ ఇతః
పరం తత్త్వాతీతం మిళితవపు రిందోః పరకలా!!

కుమారీ యన్మందం ధ్వనతి చ తతోయోషిదవరా
కులం త్యక్త్వా రౌతి స్ఫుటతి చ మహాకాల భుజగీ!
తతః సాత్త్విత్యం భజతి దహరాకాశకమలే
సుఖాసీనా యోషా భవసి భవసీత్కారరసికా!!

అంధప్రతిక—వరాభవ సంవత్సరాది సంచిక

ప్రికోణం తే కాలాః కుం గృహ మితి ప్రాహు రవరే
చతుష్కాణం ప్రాహుః సమయిన ఇమే జ్ఞేందవమితి!
మధాసింధౌ తస్మి స్ఫురమణిగృహే సూర్యశశిన్
రగమ్యే రశ్మినాం సమయసహితే త్వాం విహరసే!!

ప్రిఖండం తే చక్రం కుచిరవిశశాంకాత్మకతయా
మయూఖైః షట్ప్రతింశద్దశయుతతయా ఖండకలితైః!
పుధివ్యాదౌ తత్త్వే పృథగుదితవద్భిః పరివృతం
భవే స్మూలాధారా త్రభవతి తవ షట్చక్ర సదనమ్!!

శతంచాష్టౌ వహ్నేః శతమపి కలాః షోడశ రవేః
శతంషట్ చ త్రింశ త్త్రితమయమయూఖా శ్చరణజాః!
య ఏతే షష్టిశ్చ త్రిశత మభవం స్త్యచ్చరణజా
మహాకాలైస్తస్మాన్నహి తవ శివే కాలకలనా!!

ప్రికోణేవాధారం త్రిపురతనుతేఽష్టైరమనధే
భవేత్ప్రాధిష్ఠానం సునరసి దశారం మణిపురమ్!
దశారం తే సంవిత్కమల మథ మన్వశక ముమే
వికుర్దం స్వా దాజ్ఞా శివశితి తతో జ్ఞేందవగృహమ్!!

ప్రికోణే తే వృత్త త్రితయ మిభకోణే వసుదళం
కలాశ్రమిశ్చైవే భవతి భువనాశ్రయ భువనమ్!
చతుశ్చక్రం జ్ఞేవం నివసతి భగే శక్తికముమే
ప్రథానైక్యం షోడా భవతి చ తయోః శక్తిశివయోః!!

కలాయాం బిందైక్యం తదను చ తయో ర్నాదవిభవే
తయో ర్నాదేనైక్యం తదను చ కలాయా మపి తయోః
తయోర్బిందానైక్యం త్రితయపి భవైక్యం పరశివే
తదేవం షోడైక్యం భవతి హి సవర్యాసమయినామ్!!

కళానాదో బిందుః క్రమశ ఇహ వర్ణాశ్చ చరణం
షడబ్జంచాధార ప్రభృతిక మమీషాం చ మిలనమ్!
తదేవం షోడైక్యం భవతి ఖలు యోషాం సమయినాం
చతుర్దైక్యం తేషాం భవతి హి సవర్యా సమయినామ్!!

తటిల్లేఖామధ్యే స్ఫురతి మణిపూరే భగవతీ
చతుర్దైక్యం తేషాం భవతిచ చతుర్బాహు రుదితా!
భనుర్బాణా నిక్ష్వాద్భవ కుసుమజా సంకుశవరం
తథా పాశం బిభ్రతు్యుదిత రవి బింబాకృతిరుచిః!!

భవత్యక్తం మోక్షా భవతి భగవత్యాః సమయినాం
మరుత్యత్కదన్తద్యుతినియుత భాసాసమరుచిః !
భవత్వాణివాత్ దశవిధ ఇతీదం మణిపురే
భవాని ప్రత్యక్షం తవ వపు రుపాస్మే నహి పరమ్!!
(ఇ త్యై క్య ని రూ పణమ్)

భవేన్మోక్షాభిర్యోగైః సమయినాం సృజి మతో
ధనుః పాండవం పాష్యం శర మథ జపసక్కువతా !
అథ ద్యాభ్యాం ముద్రా మభయవరదానై కరసికాం
క్వణద్యౌణాం ద్యాభ్యాం త్వ మురసి కరాభ్యాం చ బిభృషే!!

త్రికోణై రష్ట్రం త్రిభిరపి దశారం సముదభూ
ద్దశారం భూగోహా దపి చ భువనాశం సమభవత్ !
తతోఽభూన్నాగారం సృపతిదళ మస్మా త్త్రివరయం
చతుర్ద్వాః ప్రకార త్రితయ మిద మేవాంబ శరణమ్!!

చతుః పద్మే స్మన్తాణ్యపి కులమతం నిందిత మభూ
ద్యదేత స్మిశాశ్యం మతమపి భవేన్నిందిత మిహ !
శుభాభ్యాః పంచైతాః శ్రుతి సరణిసిద్ధాః ప్రకృతయో
మహావిద్యా స్తాసాం భవతి పరమార్థో భగవతీ!!

స్మరోమారోమారః స్మరణిపరో వగారమదన
స్మరానాంగశ్రేతి స్మరమదనమారాఃస్మర ఇతి!
త్రిభండః ఖండాలే కలితభువనే శృక్తరయుత
శ్రుతుః పంచార్థా స్తే త్రయ ఇతి పంచాక్షరమనుః!!

త్రిభండే త్వన్మంత్రే శశిసవిత్త వహ్ని త్మకతయా
స్వరాశ్చంద్రే లీనాః సవితరి కలాః కాదయ ఇహ!
యకారాద్యా వహ్నివథ కషయుగం బైందవగృహే
నిలీనం సాదాభ్యే శివయుపతి నిత్యేందవకరే!!

కకారాకారాభ్యాం స్వరగణమవష్టభ్య నిఖిలం
కలా ప్రత్యాహారా త్మకల మభవత్ జ్ఞానగణః!
త్రిభండే స్వాత్మత్వాపారణ మిద మన్యక్కషయుగం
కకారకృకారోఽక్షరతనుతయా చాక్షర మితి!!

విదేహేన్ద్రాపత్యం శ్రుత ఇహ ఋషి ర్యస్యచ మనో
రయం చార్థః సమ్యక్ కృతిశిరసి తైత్తిర్యక ఋచి!
ఋషిం హిత్వా చాస్య హృదయ కమలేనైత మృషిమి
త్యృచాభ్యుక్తః పూజావిధిరిహ భవత్యాః సమయివాన్!!

ఆంధ్రవ్రతక—పరాభవ సంవత్సరాది సంవిక

త్రిఖండ స్త్వన్నంత స్తవ చ సరధాయాం నివిశే
శ్రియా దేవ్యాః శేషో యత ఇహ సమస్తాః శశికలాః॥
త్రిఖండే త్రైఖండ్యం నివసతి సమంత్రే చ సుభగే
షడబ్జారణ్యాని త్రితయయుతఖండే నివసతి!!

త్రయం చైతత్సాన్వితే పరమశివవర్యంకనిలయే
పరే సాదాఖ్యా స్మిన్నివసతి చతుర్దైక్య కలనాత్॥
స్వరాస్తే లీనాస్తే భగవతి కలాశేచ సకలాః
కకారాద్వాప్యత్తే తదసుచతుర్భుజే చయముఖాః!!

హలో బిందుర్వర్షాష్టక మిభదళం శాంభవవపు
శ్రుతుశ్చక్రం శక్ర స్థిత మనుభయం శక్తిశివయోః॥
నిశాద్యాదర్శాద్యాః శ్రుతినిగదితాః పంచదశభా
భవేయు ర్నిత్యాస్తా స్తవ జనని మంత్రాక్షర గణాః!!

ఇమాస్తాః షోడశ్యా స్తవ చ సరధాయాం శశికలా
స్వరూపాయాం లీనా నివసతి తవశ్శి శశికలా!
అయం ప్రత్యాహారః శ్రుత ఇహ కలావ్యంజనగణాః
కకారేణాకారః స్వరగణమశేషం కథయతి!!

క్షకారః పంచాశత్కల ఇతి హలో బైందవ గృహం
కకరా దూర్త్వ స్వా జ్జ్వలనీ తవ నామాక్షరమితి!
భవే త్సాజాకారే మణిభవితభూషాభి రభితః
ప్రభాభి ర్వాక్యలీలం భవతి మణిపూరం సరసిజమ్!!

వదం త్యేకే వృద్ధా మణిరితి జలం తేన నిబిడం
పరే తు త్వదూపం మణిధనురితీదం సమయినః!
అనాహత్యానాదః ప్రభవతి సుషుమ్నా భృజవితం
స్తదా వాయో స్తత్ర ప్రభవ ఇద మాహుః సమయినః!!

త దేత తే సంవిత్కమలమితి సంజ్ఞాంతర ముమే
భవే త్సంవిత్సాజా భవతి కమలేస్మిన్సమయినామ్!
విశుద్ధాశ్వే చక్రే వియదుదిత మాహుః సమయినః
సదా పూర్వో దేవః శివఇతి హిమానీసమతనుః!!

త్వదీయైరుద్ధ్యో తే ర్భవతి చ విశుద్ధాఖ్య సదనం
భవే త్సాజా దేవ్యా హిమకరకలాభిః సమయినామ్!
సహస్రారే చక్రే నివసతి కలా పంచదశకం
తదేత నిత్యాఖ్యం భ్రమతి సితపక్షే సమయినామ్!!

తతః శుక్లేపక్తే ప్రతిదిన మిహ త్వం భగవతిం
విశాయాం సేవంతే నిశి చరమభాగే సమయినః!
శుచిః స్వాధిష్ఠానే రవి రుపరి సంవిత్సరసిజే
శశివాజ్ఞాచక్రే హరిహరవిధిగ్రంథయ ఇమే!!

కలాయాః షోడశ్యాః ప్రతి ఫలిత బింబేన సహితం
తదీయైః పీయూషైః పునరధిక మాప్లావిత తనుః!
సితే పక్తే సర్వా స్తిథయ ఇహ కృష్ణేఽపి చ సమా
యదా చామానాస్యా భవతి సహిపూజా సమయినామ్!!

ఇదాయాం పింగళ్యాం చరత ఇహ తౌ సూర్యశశినౌ
తమస్యాధారే తౌ యదితః మిళితౌ సా తిథి రమా!
తదాజ్ఞా చక్రకన్తం శిశిరకరబిందే రవినిభం
ద్భుత వ్యాలితం సద్విగళిత సుధాసార విసరమ్!!

మహావ్యోమస్థేంద్రో రమ్యతలహరీ స్థాలిత తనుః
ప్రశుష్య దైన్యాఢీ ప్రకర మనిశం ప్లావయతి తత్!
యదాజ్ఞాయాం విద్యున్నియుతనియుతాశ్చరమయీ
స్థితా విద్యుల్లేఖా భగవతి విధిగ్రంథి మభినత్!!

తతో గత్యా జ్యోత్స్నామయ సమయలోకం సమయినాం
పరాఖ్యా సాదాఖ్యా జయతి శివతత్త్వేన మిళితా
సహస్రసారే పద్మే శిశిరమహాసాం బింబ మపరం
తదేవ శ్రీ చక్రం సరథభితి తద్వైచందన మితి!!

వదన్త్యేకే సంతః పరశివపదే తత్త్వమిళితే
తత స్త్వం షట్వింశి భవసి శివయో ర్మేళనవపుః!
త్రిభండేఽస్మి న్నాన్వంతే పరమపదపర్యంకనదనే
పరే సాదాఖ్యేస్మిన్నివసతి చతుర్థైక్య కలనాత్!!

శ్చితౌ వహ్ని ర్యహ్నౌ పసుదళ జలే దిజ్మారుతి ది
క్కులాశ్రే మన్వశం దృశి వసు రథో రాజకమలే!
ప్రతిదైన్యతగ్రంథి స్తదుపరి చతుర్వార సహితం
మహీచక్రం చైకం భవతి భగకోణైక్య కలనాత్!!

(ఇ తి మం త్ర చ త్రై క్యమ్)

షుడబ్జారణ్యేత్వాం సమయిన ఇమే పంచక సమాం
యదా సంవిదూపాం విదధతి చ షోరైక్య కలితామ్!
మనో జిత్యా చాజ్ఞా సరసిజ ఇహ ప్రాదురభవ
త్తటల్లేఖా విత్యా భగవతి తవాధారసదనాత్!!

అంధప్రతికారభవ సంవత్సరాది సంవిక

భవత్యామ్యం కేచి త్రితయ మితి కౌలవభృతయః
వరం తత్తాన్యం చే త్యవర మిద మాహాః సమయినః
క్రియావస్థారూపం ప్రకృతి రభిధా వంచక సమం
తదేషిం సామ్యం స్యా దవనిమిచ యో వేత్తి స మునిః!!
(ఇ త్యై క్య ని రూ ప ణ మ్)

వశిన్యాద్యా అష్టావకచటతపాద్యాః ప్రకృతయః
స్వవర్గస్థాః స్వస్థాయుధకలితపాస్తాః స్వవిషయాః!
యథావర్గం వర్గప్రచురతనవో యాభి రభవం
ఏవ ప్రస్తారా సే త్రియ ఇతి జగుస్తే సమయినః!!

ఇమా నిత్యా వర్గా న్నవ చరణసమ్మేళనవశా
న్మహామేరుఖ్యాఃస్య ర్మనుమిళన కైలాసవపుషః !
వశిన్యాద్యా ఏతా ఆపి తవ స బింద్యాత్మకతయా
మహీ ప్రస్తారోయం క్రమ ఇతి రహస్యం సమయినామ్!!
(ఇ తి ప్రస్తార త్రయ ని రూ ప ణ మ్)

భృవే న్మూలాధారం తదుపరితనం చక్రమపి త
ద్యయం తామి సాఖ్యం శిఖికిరణసమ్మేళనవశాత్ !
తదేతత్కౌలానాం ప్రతిదిన మనుషే య ముదితం
భవత్యా వామాఖ్యం మతమపి పరిత్యాజ్య ముభయిమ్!!

అమీషిం కౌలానాం భగవతి భవే త్యాజన విధి
స్త్వ స్యాధిషా నే తదనుచ భవే న్మూలసదనే !
అతో బావ్యో బా భవతి భగరూపేణ చ తతో
విషిద్వాచారోఽయం విగమ విరసా నింద్యచరితమ్!!

నవ పూహం కౌల ప్రభృతిక మతం తేన స విధు
ర్మవాత్మా దేవోఽయం జగదుదక్రద్భేరవ వపుః !
నవాత్మా వామాది ప్రభృతిభి రిదం భైరవవపు
ర్మవాదేవీ తాభ్యాం జనర జననిను జ్వగ దిదమ్!!

భవే దేత చక్ర ద్వితయ మతిదూరం సమయినాం
విప్రజై శ్రుతద్యుగ్మంతదనుమణీపూరాఖ్యసదనే !
త్యయా స్పృష్కై ర్యారి ప్రతిఫలిత సూర్యేందుకిరణై
ర్క్రిధాలోకే పూజాం విదధతి భవత్యాః సమయినః!!

అధిష్ఠానాధార ద్వితయ మిద మేవం దశదళం
నవా సారాజ్ఞాతం మణిపురసతోఽభూద్దశదళమ్ !
హృదంభోజా న్మూలా స్త్వవదళ మభూత్ప్రాంతకకులం
తదే వైకో బిందు ర్భవతి జగదుత్పత్తికృ దయమ్!!

సహస్రారం బిందు ర్భవతి చ తతో బైందవగృహం
త దేతస్మాద్ జ్ఞాతం జగదిద మశేషం సకరణం ।
తతో మూలాధార ద్వితయ మభవ త్తద్దశదశం
సహస్రారాజ్ఞాతం తదితి దశథా బిందు రభవత్!!

త దేత ద్బిందో ర్య ద్దశక మభవ త్తత్ప్రకృతికం
దశారం సూర్యారం నృపదశ మభూ త్స్వాంత కమలమ్ ।
రహస్యం కాలానాం ద్వితయ మభవ స్మూల సదనం
తథాధిష్ఠానం చ ప్రకృతి మిహ సేవంత ఇహ తే!!

అతస్మై కాలా సై భగవతి దృఢ ప్రాకృత జనా
ఇతి ప్రామాః ప్రాజ్ఞా కుల సమయ మార్గద్వయ విదః ।
మహాంతః సేవంతే సకల జననీం బైందవగృహే
శివాకాశాం నిత్యా మమృతఝరికా మైస్తవకళామ్!!

ఇదం కాలోత్పత్తి స్థితిలయకరం పద్మనికరం
త్రిశుండ్రీచక్రం మనురపి చ లేషాంచ మిశనమ్ ।
తద్దైక్యం మోక్షో వా భవతి చ చతుర్థేతి తథా
తయోః సామ్యం పంచప్రకృతిక మిదం శాస్త్ర ముచితమ్!!

ఉపాస్మై రేతస్యాః ఫల మసి చ సర్వాధిక మభూ
త్తదేత త్కేళానాం ఫలమిహహి చే త్తత్ప్రమయినామ్ ।
సహస్రారే పద్మే సుభగశుభమోదేతిసుభగే
పరం సౌభాగ్యం య త్తదిహ తన సాయుజ్య పదవీ!!

అతస్యాః సంసిద్ధౌ సుభగసుభగాభ్యా గురుకృపా
కటాక్ష వ్యాసంగా త్రవదమృత నివ్యంది సులభా ।
తయా విద్మో యోగీ విచరతి నిశాయా మసి దివా
దివా భామా రాతౌ విధు రివ కృతార్థీకృతమతి!!

ఒక తరం కథ

ఈ నాడు. మనం నివసిస్తున్న యీ కాలం చరిత్రలో అత్యంత ప్రధానమైనది.

నేడు భారతదేశం ఆదర్శవంతమైన అభ్యుదయ పథంలో అతి వడిగా

పురోగమిస్తున్నది. ఎదురవుతున్న అనేక జాతీయ, అంతర్జాతీయ

సమస్యల్ని అధిగమించి ప్రగతిలోకి ప్రయాణిస్తున్నాం

మనం. మనం చేస్తున్న ఈ మహాయాత్ర యొక్క

సమగ్ర స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలంటే

సమాచార పౌర సంబంధ శాఖ

ప్రచురిస్తున్న

“ఆంధ్రప్రదేశ్”

సచిత్ర మాస పత్రిక

చదవండి.

ప్రతినెలా 90,000 కాపీలు అమ్ముడవుతున్నాయి.

టి. రామచంద్రరావు,

దైరేక్షరు,

సమాచార, పౌర సంబంధ శాఖ,

ఆంధ్రప్రదేశ్.

స్నేహ సేతువు

శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డి

"If art and truth cannot live together, then art disappear. Truth is life. Lies are death."

—Romain Rolland: Jean Christophe.

పు సాహిత్య సృష్టికర్త, అంతకంటే గొప్ప మానవ వ్యక్తి రోమే రోలా జన్మించి మొన్నటి జనవరి 29 వ తేదీకి క్షయించి. గతించి ఇరవై రెండేళ్లు కావసోంది. ఎన్నడై బ్రతుకులో ఆయన గడించిన అనుభవాలు, పొందిన అనుభవాలు యావత్తు అక్షర రూపం ధరించి, ఒక సుమారు మానవాత్మ పొందిన క్రమ వికాసాన్ని వికసనాన్ని ప్రపంచం, విశ్వ సాహిత్యంలో విశిష్ట స్థానాన్ని చేరూర్చుకొన్నవి.

ఆత్మవరులైన రచయితలను ఎన్నిక చేయవలసి వస్తే రోలాని రష్యన్ నవలాకారుడు లియో టాల్స్టాయి, నవలాకారుడు రోమే రోలా, భారతీయ మహాకవి జనాభా బాకూర్ ఒక శ్రేణికి చెందినవా రునవచ్చును. పుష్కలైనప్పటికీ, 'సత్యం, శివం, సుందరం' వా రందరికీ ప్యమైన తత్వ మనవలసి ఉంటుంది. అందుచేతనే వారి కంత సునానన. వారి వ్యక్తిత్వాల కంత శోభ. మృదలాజవాం కొరకు గాక, చిత్త వికాసం కొరకు చీడనల్యం కొరకు వారిచేత కళ ప్రయుక్తమైంది. వారు మాత్రులు కారు.—ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క మహా మన సంభవులు. వారికి బ్రతుకే సాధన.

రోలాకు "నిశ్చల నిశ్చితా" లంటూ లేవు. ఆక్సోనూ సత్యం గావించే అత్మ ఒక్కటే అతని మూలధన మనాలి. రో నిరంతర సంఘర్షణ. పాత కొత్తల కీడులాటకు రానే మయ్యాడు. అడుగు తీసి అడుగు ముందుకు నేసేం గూడా ఎంతో సంతాపమూ ఎంతో వైకల్యమూ అనుభవే సాధ్యమయ్యేది; తన అభిప్రాయాలు ఎప్పటికప్పుడు చెందడం గురించి లోకు లేమనుకొని పోతారోనని తనకు యైనా భయమూ, సంశయమూ లేవు. విశ్వాసాల పేరిట గట్టుకొనిపోయిన మూర్ఖపు పట్లు అసలు లేవు. ఒక స్థానం మరొక పురోస్థానం....ఇలా రోమే రోలా ఐహిక ప్రయాణం రంతర ప్రస్థానమై పోయింది.

కొందరి దృష్టికి రోలా చెప్పుకోదగిన సాహిత్య నష్ట కాదు, నీలి విషయబోధ మౌత్రమే. మరికొందరి దృష్టికి రోలా హృదయం సంగీత సాహిత్యాలకు వశంవర్తి. ఇక కొందరు రోలా మహారచన జాన్ క్రిస్టిఫ్ (Jean Chirstophe) మాత్రమే. అపిమ్మట రాజకీయాలు చొరబారి అతని కళ అనభివృద్ధి చెంది, అంటారు. ఇవన్నీ సరిపడనివారి అక్కసులు సుట్టుకే. నిజానికి ఈ విడివిడి అంశాలన్నీ కలగలిసిపోయిన గొప్ప వ్యక్తిత్వం రోలాది. యూరపు దేశాల మేధావుల భావ పరిణామాని కంటటికీ రోలా సాక్షి మాత్రమే గాక, దాదాపుగా ఆద్యుడనదగిన అనుభవశాలి.

ఇదేళ్ల ప్రాయానికే ఇరుగు పొరుగు దేశాలైన ప్రాన్సు, జర్మనీ పరిత్రలు అస్తవ్యస్తమై పోయాయి. మూడవ నెపోలియన్ రాజరికంలోబాటు ప్రాన్సు దేశపు ప్రతిష్ఠ మన్ను గరువగా, దిస్మార్క్ నాయకత్వన జర్మనీ సామాజ్యమైంది. అంతస్సంక్టో భయా, అమిత రక్తపాతమూ, దాస్య పరాభవమూ ప్రాన్సు పృథయానికి చూలపు సోట్యయ్యాయి. బర్గండి రాష్ట్రంలో జన్మించిన రోలా యువకుడై పేరిస్ మహానగరంలోని సోర్బోన్ లో ఉన్నతవిద్య ముగించేవాటికి, జర్మనీ ప్రాన్సు దేశాలు కత్తులు సూరసాగాయి. పరస్పర వద్దేషమూ, వినోధమూ యూరపుదేశాలను రెండు సాయుధ శిబిరాలుగా చేర్చి శాంతిని పోకార్చి, ఆరోచనాపరులైన వ్యక్తులను ఉన్నతులుగా మార్చివేయసాగిన చుర్చినాలవి. ఫ్రెంచి సేనలో పూరుపేరు లేని ఒక యూదు జాబీయుడైన డ్రేఫస్ (Dreyfus) అనే ఉద్యోగిని జర్మన్ గూఢచారిగా భ్రమించి భ్రమను విశ్వాసంగా మార్చుకొని అతని బ్రతుకున నిప్పులు పోయజూచిన ఫ్రెంచి ప్రభుత్వాన్ని ఎదర్కోని ప్రఖ్యాత సహకారుడైన ఎమిలీ జోలా, కళాకారుల పృథయాలను తట్టి లేపాడు. రోమే రోలా అప్పుడప్పుడే జీవిత ప్రాంగణం చాలు మోపుతున్నాడు.

అదిరో రోలాకు సంగీతంపై గురి ఎక్కువగా ఉండేది. జీవితాంతం వరకూ అతని మనస్సును అది విడిచిపెట్టలేదు. అయితే విద్యార్థిగా ఉండిన రోజులలో, రోలా తన సహాధ్యాయులతోబాటు షేక్స్పీయరు, మేగ్నర్, టాల్స్టాయిల వైపు మోరలు విగడ్చేవారు. కాని, వారి భావ శృంఖలలను తెగ గొట్టినవాడు హెన్రీ

బెర్గ్ సన్. ఆత్మ ప్రత్యయం (Intuition) మూలాధార భూత మైన బెర్గ్ సన్ తాత్విక వైఖరి ప్రాణజీవితం (Elanivitol) మకుటం తొడిగింది. రోలా తరానికి చెందిన యువకులకు ఇది ప్రాణసంజీవని వంటిదైంది. ప్రాస్పెరేజం సాదిన పరాజయం కారణం కాగా యువకుల మనస్సులలో వ్యాప్తించిన నిర్వీర్య విస్తేజాలకు బెర్గ్ సన్ తత్వం పరశుధారగా ఉపకరించింది.

మృత్యువాంఛనుండి విడివడి బీభత్స సార్థక్యానికి వయనించ గోరుతూ ఈ తొలి దశలో రష్యన్ సమలాకారుడైన బాల్ స్ట్రాయికి రోలా ఒక శేఖ రాశాడు. శరీర కష్టం ద్వారా బీభత్స భిన్నతను మరచిపోవచ్చునని బాల్ స్ట్రాయి సూచన. ఇది రోలాకు సరివడ లేదు. కలాస్పష్టి కూడా ఈ మైమరపును కలిగిస్తుందని రోలా వూహ. తనకు వది ప్రదర్శకుడు కావాలి. పూజారులవలె తలాకారులు ఒక కులం కట్టడం బాల్ స్ట్రాయికి సమ్మతంకాదు. కలాకారుడు ఒక ప్రవక్త కావాలి. చిత్ర శుద్ధిని, ఆదర్శబలాన్ని సమ జూర్పుకుని, సామాన్య మానవుల దీనితాలను సుఖవంతాలూ తుదిమంతాలూ చేసేందుకే తన కళను వినియోగించాలి. రోలా మనస్సును పరిణత మొసర్చిన ముఖ్య శక్తులలో బాల్ స్ట్రాయి చేసిన ప్రబోధం అపశ్య స్మరణీయమైనది. కాని, రోలా బాల్ స్ట్రాయి చెప్పినదానివెల్ల వేదవాక్యమని తలదాల్చలేదు. కాలక్రమాన బాల్ స్ట్రాయిని గూడా తప్పులెన్నబూనిన ఫేరుమ రోలా. ప్రస్తుతానికి మూత్రం, బాల్ స్ట్రాయి ద్వారా రోలా మనస్సు విస్తరించి దవాలి. తన సమకాలికులు సంప్రదాయాన్ని సరిత్య జించారు. గతాన్ని విస్మరించి అనిర్భత భవిష్యత్తుకు అడ్డు ముఖులై పోతున్నారు. అది పొరబాటు. సంప్రదాయ బలాన్ని గుర్తించి, వృక్షమూలాలకు క్రొత్త సత్తువ పట్టించి క్రొజీ వుళ్లను తొడిగించడమే తన కర్తవ్యమని భావించాడు. ఇటలీ దేశంలో రెండేళ్లుండి ప్రాస్పెరు మరలివచ్చి సంగీతం గురించి అనేక గ్రంథాలు రచించి సంగీత చరిత్రాచార్యుడుగా నియోజ్జుడైన (1903) ఏమ్యూల ఈ భావాంకురాలకు ద్రఢిమ చేకూరింది.

కలాన్ని స్థలాన్ని మీరి మానవచరిత్ర క్రమసంకత అభిన్న మైన ఏకపదార్థం క్రమోన్మీలనం పొందిన విధంగా రోలాకు అనిపించసాగింది. ఆ పదార్థం పేరు మానవాత్మ. అది ప్రాచ్య ప్రతీ మలకూ భూత సరత్తమావలకూ సామాన్యమైనట్టిది. పైకి ఎన్ని భేదాలు కనిపించినప్పటికీ, మూలంలో అది ఒకే ఒక్కటి. యౌవనకాలంలో త న్నావేసించిన ఉచ్చాహతరంగం మూత్రమే కాదు ఈ మహాసుభూతి. మరి ఇరవై ఏళ్ల ఏమ్యూల భారతీయ సంగీత వేత్త, సాధకుడు దీర్ఘకుమార్ రాయ్ రోలాను దర్శించి భావించి వస్తుడు కూడా, ఇది పునర్దర్శన మిస్తుంది. మన కన్నడ రాగా లావనను వివి భారతీయ సంగీతం యూరపియన్ సంగీతానికి

సవ్య మార్గాలను నిర్దేశించగలదని ఆశాభావం ప్రకటించాడు. భారతీయ సంగీతం యూరపియన్ల చెవి కెక్కేదేమో అని రాయ్ సందేహించినప్పుడు, ఆయనను వారింది గొప్ప సంగీతం పండిత సామరుల సుభయులనూ మెప్పించగలదని వాదించాడు.¹

సాహిత్యాన్ని నిర్మలిన మొనర్చే తలంపుతో రోలా మరి కొందరు సహాధులతో కలిసి (Quimzaine) అనే పక్ష ప్రతికను నెలకొల్పి అందులో వదిసోనేళ్ల కాలం తన రచనలను పరంపరగా ప్రకటించ బూనుకొన్నాడు. వాగరికత పేరిటి బూట కాలనూ దుశ్చర్యలనూ, రాజకీయాల పేరిటి అబద్ధాలనూ, అక్ర మాలనూ ఎదుర్కొని ఉన్నత ఉజ్జ్వలదర్శాంకితమైన జీవితవథాన్ని నిర్దేశించేందుకు పూనుకొన్నాడు.

2

"A Hero is one who does what he can."

—Romain Rolland : Jean christophe.

వీరు ఉనదగినవా డెవడు? కర్కషీరుడా, లేక భావజూరుడా ? జయాపజయాలలో కోరుకొన దగిన దేది ? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానాలుగా వెలువడినవే రోమే రోలా నిరనితాతైన నాలు కాలు. ప్రేమించి రంగస్థలం వ్యాపారదృష్టికి అంకితమై ప్రేక్ష కులకు క్షుద్ర పిండ కల్పన కొరకై నాలుక నాట్యం సతన మైన రోజులలో, రోలా నాలుకకర్తగా ప్రయోక్తగా అవత రించాడు. కాపి, ప్రజాబిమానాన్ని మారగొనలేక సోయాడవాలి. అతని నాలుక సిద్ధాంతాలు కూడా సరిస్థితుల ప్రాణత్యాన్ని గుర్తించలేదు. నాలుకం పిందాన్ని కలిగించుచు గాక, పౌద యాలను కూడా సంస్కరించాలి. పరికరాలను మానవు డెలా లొంగిపీసుకో గలిగాడో సవర్ణించినప్పుడు, రంగస్థలం మీది వ్యక్తి మానవజాతి కంఠటికీ ప్రాతినిధ్యం సూచించి ఒక మహా శక్తికి సంకేతప్రాయు డవుతాడు. ఈ క్రొత్త సిద్ధాంతాలు The People's Theatre అనే గ్రంథంలో రోలా స్థాపించాడు. కాని, అలాంటి నాలుక కర్తలూ అలాంటి ప్రేక్షకులూ కరవయ్యారు.

రోలా రచించిన నాలుకాలు మొదట గ్రీక్, రోమన్ చరి త్రల నుండి ఇతివృత్తాన్ని గ్రహించినప్పటికీ షేక్స్పియర్ రచనాధారగిని అనుసరించ జాచాయి. త్వరలో రోలా స్వదేశ మైన ప్రాస్పెర చరిత్ర నుండి ఇతివృత్తాలను త్రవ్వి పైకెత్త బూనాడు. అందులోనూ మధ్య యుగాల చరిత్ర. యావజ్జాతిని ఆవేశించి సడిపించగల భావాల రహస్య శక్తిని నిరూపించడమే

1. "...a great creation in art must contain in its rich granary alimnt enough wherewith to satisfy the spiritual hunger of all."

ఈ లోలి నాటక రచనలను కలిపి కట్టి మూతం. ఒక మహా భావంపై న గురి (Faith) కుదిరినప్పుడు, ఎన్ని బాధ లెదు రైనా అది చెడరదు. తాత్కాలికంగా, లోకవరంగా అది పరా జయం పొందవచ్చుగాక, ఓటమిలో గూడా అది కుప్ప గూలి వెడదు. అలాంటి స్థిర ప్రజ్ఞకు పర్యాయపదమే గొప్పదనం. అదే వీరధర్మం. ఉదాహరణకు, రోలా నాటక నాయకుడైన పద కొండవ లూయీ (Louis XI) అలాంటి మహాపురుషుడు. అతని సాధు ప్రకృతిమందు పాషాణాలు కూడా మెత్తబడక తప్పదు. అతడు నడిపిన మత యుద్ధ యాత్ర సరించదు గాని, అతని అనుచరులు విశ్వాసం ద్వారా సఫలత పొందుతారు. ఇలాంటి నాయకులు అక్షరాల్ అగ్రగణ్యులు (Fore-runners). పరాజయం నుండి విశ్వాస విజయాన్ని సాధించగలగడమే వారి గొప్ప ధనానికి తార్కాణం. ఓటమివల్ల తాలు ఎగిరిపోయి గట్టి ఎంట మిగులుతుంది. పోయినవారు పోగా మిగిలిన కొద్దిమంది మును సగుతారు. కష్టాలు తమకు తప్పని వారికి తెలుసు. తమ దౌర్బల్యం వారిని భీష్ములను చేస్తుంది గాని వెంకట్రం మట్టుకు చెక్కు చెడరదు. వారు స్థిరమైనవారు.

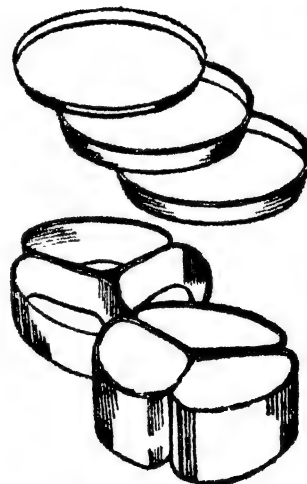
(పెంచి విప్లవకాలంలో ఒకరి వెంటడి ఒకరై చూకి నడిచి మహాపురుషుల చరిత్రలను గ్రహించి రోలా ఒక నాటక పూజాన్ని సృష్టించాడు. పీనిలో గూడా నైతిక ప్రయోజనమే బల వత్తరంగా భాసిల్లుంది. మానవాతిథమైన ఒక అలౌకికశక్తి చేతి లోచుల్లై, కాలాన్ని గణించని విధంగా దౌర్బల్యాలను తెల్పగా, ఆదర్శ వ్యక్తులుగా ఈ నాటకీయ వ్యక్తులు సహజత్యానికి దూరమౌ తారు. ఒక నాటకంలో (The Fourteenth of July నాయకపాత్ర ఒక్కటే లేదు. ప్రజాసమూహమే ఆ అవసరాన్ని తీరుస్తుంది. "Individuals are merged in the ocean of the people."

ఈ నాటకాలలో సర్వే సర్వత్ర రోమే రోలా కొన్ని సిద్ధాంతాలను చాలా బూనుకొన్నాడు. సామాన్య ప్రజల దూరుబడితగా, మానవ కళ్యాణం కొరకు ఆత్మార్పణకైనా సిద్ధమైన శిష్యులు—అగ్రగణ్యులు భౌతికంగా ఓటమిపాలై కూడా నైతిక విజయాన్ని సాధించి మానవజాతికి ప్రణతిని చేకూరుస్తారు. ఇలాంటి మహాపురుషులే చరిత్రను నిర్మించగలరు గాని ప్రజలు నిర్మించజాలరు. ప్రజలు భావి దీర్షితులు. వారు విధ్వంసనకే సాధన ప్రాయాలు కాగలరు. వారికి సీత యెడల గురి లేదు. వారు మహాపురుషులకు అనుచరులుగనే తాగించగలరు గాని తామే నాయకులు కాలేరు. ఈ అభిప్రాయాలకు బాధ్యుడు రోలాయే గాని, ఆ కాలపు అభిప్రాయాలకు అతడు వారసుడని ముగిసిన గూడదు. వ్యక్తి విశిష్టవాదం (Individualism) భావు

Ideal

MEALS CARRIER FOR TWO

No matter whether you are a North Indian or a South Indian, this handsome 'Meal Carrier' will suit you ideally. It is designed to carry a complete North Indian or a complete South Indian meal with maximum convenience and at minimum cost.

Lightness, easy to clean and attractive appearance are the factors that make Crown Carrier an obvious choice for Picnics and Travels.

And it bears the 'CROWN' mark, the mark that stands for Quality Aluminium.

JEewanlal (1929) Limited
23, BRABOURNE ROAD, CALCUTTA-1
BOMBAY-1 MADRAS-1
Post Box. No. 1389 Post Box. No. 562

కుల మనస్సులను బలీయంగా శాసించే రోజులవి. దావిని మరింత విస్తరింపజేసి జిమ్మంతోబాటు సామాన్యులకు గూడ రాజకీయ జీవితంలో భాగస్వామ్యం కొద్దిగానైన కల్పించబూనిన ఉదార వాదం (Liberalism) ఇంకా పితూరిగానే ప్రచారముచేసిన భావజాలంగా ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్సు దేశాలలో భావించబడే రోజులు కాబట్టి రోలా వంటి మేధావికి భావ సంకేతం తప్పలేదు. ఆయన గొప్పతనమంతా, ఈ భావ శృంఖలలను తెగ గొట్టుకొని విశాలతరమైన భావలోకంవైపు వయనించడమే. క్రొత్తగాలి పీచుసాగింది. 1897 లోనే ఒక లేఖలో రోలా ఇలా గన్నాడు : “పాత సమాజం కూలిపోతున్నది—ఇది ఎంతో హాయి.”²

ఈ కాలానికి ఇంకా రోలా భావాలు స్పష్టాకృతి దాల్చలేదు. సమాజవాదమంటే ఒకవిధమైన మెప్పుతోబాటు జంకు. ప్రజాస్వామ్యమంటే ఒక విధమైన నమ్మకంతోబాటు అదురు. విజజీవితంలో ప్రత్యక్ష కార్యచరణం గురించి అనిష్టంతోబాటు ఉదార్ప వైతిక నూత్ర ప్రవణత్వంమీద మోజు. ఆలోచనకూ ఆచరణకూ నడుమ పూడని గండి. ఇది యావత్తూ రోలా మనస్సు పడిన ప్రవనవేదన వంటిది.

ఈ ద్వంద్వభావన నుండి తప్పుకోవడంలో, రోలా చేసిన తొలి ప్రయత్నం, ఆలోచననూ ఆచరణనూ సమన్వయపరచిన మహాపురుషుల జీవిత చరిత్ర గ్రంథన మనాలి. ఒక విమర్శకు డన్నట్లు ఈ అనేక జీవిత చరిత్రల ద్వారా రోలా తన జీవిత చరిత్రనే రచించుకొన్నాడు. రచయిత రచనతో ఐక్యభావం ఛిజిస్తున్నాడు. తానే మైకేల్ ఏంజెలో, బెథోవెన్, బాల్స్టాయి అవుతున్నాడు. తన నందేహాలకు వారిద్వారా నివృత్తిని ఆపేక్షిస్తున్నాడు. తన అభిప్రాయాలకు వారి ద్వారా సమర్థనను అభిలషిస్తున్నాడు. మరి ఈ మహాపురుషులు తమ ప్రయత్నాలద్వారా పనుల ద్వారా నివ్యానుభవాలకు తలుపులుతీసి, నవ్య ప్రమాణాలను స్థాపించి, అభినవ జీవన ధోరణులను ప్రపంచించిన ‘అగ్రగేసరులు’—“పురావ్యవస్థ అడుగుంటసాగిన విశాకాలంలో బయల్పడలి, వైతాళికులై, నూర్యోదయాత్కూర్చునే కనుమరు గొతారు.”³ నిజానికి తమ కాలపు జనుల బాధలన్నీ వీరిలో తీవ్రతర రూపం ధరిస్తాయి, కేంద్రీకృత మవుతాయి. సమకాలం వారికి నిదానవంటిదౌతుంది. నమకాలికులు ఈ మహాపురుషుల కంటే కొన్ని దశాబ్దాలు వెనుకబడి ఉంటారు. ఈసడించి పరిపాసించి సాధించి వేధించి తమ అల్పత్వాన్ని నిరూపించుకొంటారు. కాని, మహాపురుషులు శిథిలం వదిలిపొంది క్రిందికి చూపులు సారించినప్పుడు అగణ్యమానవ వ్యక్తులకు మందహాస కాయలనూ వివేకవూరితమైన కటాక్షానూ ప్రసాదిస్తారు—వారు దిగువ, వీరు ఎగువ.

నిజమైన కళాకారునికి బాధలే పరీక్షలని బాల్స్టాయి చెప్పిన మాటలను రోలా విస్తరించి చెబుతాడు. అతనికి సేవా వక్షస్సు కావాలి. వీరుడై నిలిచి, లోకుల కాకిపోట్లను గణించక, చిత్తశుద్ధితో ఉన్నత ప్రమాణాలు గల కళను తనకు తానై సృష్టించుకొంటాడు. జీసస్ క్రీస్తువలె ఈ మహాపురుషులందరూ శోకమూర్తులు కాకతప్పదు. వీరి బాధ ప్రజలకు శాశ్వతంగా లాభించే సత్య, సౌందర్య, సౌజన్యబోధ అవుతుంది. రోలాయే ఇలాదీనిని వివరించాడు :

“.....all my favourite heroes in my TRAGEDIES OF FAITH AND LIVES HEROIC have been, from the point of view of the worldly-wise the vanquished; but the vanquished who yet claim.

“J'ai devancé la victoire, mas je vaincrai' Victory shall come after my death, it kills not when it comes, for I know that my faith is true.”⁴

విరుద్ధ శక్తుల నిరంతర సంఘర్షణలో కళాసృష్టి జరుగుతుందనే భావం ఈ జీవిత చరిత్ర లన్నిటూ రోలా వెల్లడిస్తాడు. కళాకారుడు అత్యవ్యక్తికరణ కోసం అటుమటు చెందుతూనే, కళా రూపాన్ని వశపరచుకొనేందుకు దానితో కుస్తీ పడుతాడు. చివరకు దాని స్వీత్యాన్ని తన పురుషత్వం లోగొంటుంది. సృష్టి జరుగుతుంది. ఇది మానవాత్మకు స్వామాజ్య పట్టాభిషేకం ! “మహాపురుషుడైనవాడు మందహాసి వలె తాను వెనక ఉండిపోతే ముందుకు మొనగాడై మును దూకుతాడు.”⁵ మంద అనున రీతిని పోతుంది—అదీ అడుగుమీద అడుగుగా, మెల్లగా, మందగితోటి. కాని తనో ? శిథిలం నుండి మరొక శిథిలానికి చంక మిస్తాడు.

బెథోవెన్ అలాంటి ‘అత్యవీరుడు’. రోలాకు మొదటి నుండి అభిమానపాత్రుడు. సమకాలికులకు నీవమైన సంగీతాభిరుచి ఏర్పడిఉండిన రోజులలో, బెథోవెన్ కు మన్ననలేని నమయంతో, తిరిగి ఈ జీవిత చరిత్ర ద్వారా ఆ రయ బ్రహ్మను ప్రేమించివారికి పరిచయం చేశాడు రోలా. ఈ గ్రంథాదిలో ఆయన మాటలు మైకాన్ని విరిచేచి : “పూసిరి సలపకుండా ఉంది. కిటి

2. “The old society is crumbling—that is a great happiness ”

3. Romain Rolland : Alex Aronson, P. 38.

4. Romain Rolland : Among the Great; Dilip kumar Roy, P. 44—45.

5. Beethoven the Creator; Romain Roliaand : “He is not the shepherd driving his flock before him; he is the bull marching at the head of his herd.”

కీలు తెరచండి, స్వర్గపు స్వప్నంద పవనాన్ని ప్రవేశించనివ్వండి. వీరుం ఆత్మలను మనం పీల్చుకోవాలి." నిజంగా జెఫోవేన్ ఈ గ్రంథంలోవలె జీవించాడో లేదో తెలియదనిపించేంతగా రోలా వాస్తవ కథనాన్ని, కల్పననూ కలగలిపివేసి, లేని విషయాలను వ్రాసించాడని విమర్శకులు అక్షేపించారు. జెఫోవేన్ పనిజేసిన పరిసరాలను చిత్రించక, అతని 'అత్త'ను పునర్నిర్మించే పనికి పూనుకొన్నాడని తప్పు బట్టారు.

ఇటాలియన్ చిత్రకారుడు, శిల్పి మైకేల్ ఏంజెలో, తన కళా సృజనలో గాక, నిత్య జీవితంలో అనుభవించిన చిత్రశాస్త్ర మరొక జీవిత చరిత్రకు వస్తువును సమకూర్చిపెట్టింది. అతి లోకమైన ప్రశాంత వదనాలతో దైవతుల్య మనిపించే ప్రసన్న తతో కనిపించే మైకేల్ ఏంజెలో విగ్రహాలు ఒక ఎత్తు; వాటిని రాతినుండి నిర్మించిన శిల్పి వ్యూధయాంరరంలోని తుసాను మరొక ఎత్తు. ఈ పరిసరాల అల్పశక్తులను మోరి కళా సృజనలో చిత్రశాంతిని సాధించుకొన్నాడు గెసుడో ఏంజెలో మహా పురుషుడు కాగలిగాడు. పైగా స్వధ ససిద్ధమైన అతని చిగులు కూడా ఈ సృజనానందంలో మూటునుణిగిపోయింది. వ్యభావాన్ని పరిసర ప్రభావాన్నీ అతను గెలిచివేశాడు.

టాల్స్టాయి జీవిత చరిత్రలో రోలా మరొక కోణం నుండి మహాపురుషుని మనస్తత్వాన్ని నిరూపించ బూనుకొన్నాడు. టాల్స్టాయి మనస్సులో నత్యానికి ప్రేమకూ నడుమ ఉప్పు తిల్లిన సంగ్రామం అతని వ్యక్తి జీవితాన్ని దుఃఖభరితం చేసింది. ఎదురుతిరిగి అంతరాత్మ వేసిన ఒక్కొక్క నవలా అతనిని క్రుంగదీసింది. నిజం నగ్గుంగా చిత్రిత మైనప్పుడు పరిత బాధ పడుతాడు—దానికి అందమైన కళాచ్ఛాదనం తోడగడమా, మాన డమా ? తొడిగిత సత్యం ఆమేరకు అసత్యం కాదా ? నత్యాన్ని గుర్తించినప్పుడు తదనుగుణంగా మన కార్యా లుండాలి. ఇలాంటి ప్రతి నవీ సామూహిక కార్యం కాక తప్పదు. అయినా రచయిత అయినవాడు ఈ మార్గాన్ని నిర్దేశించడం నైతిక విధి అవు తుంది. నమ్మిన దానిని ఆచరించాలి, అని టాల్స్టాయి అంటాడు. ఒక నిష్క్రియా యే శరణ్యమా ? ఈవిధంగా మధనవడ్డాడు టాల్స్టాయి. ఇదమిత్య మని ఒక మార్గాన్ని ఏర్పాటు చేయలేక పోయాడని తదనంతరం కాలంలో డిలీవ్ కుమార్ రాయ్ కి సంపిన శేఖర్, టాల్స్టాయిని రోలా విమర్శిస్తాడు. టాల్స్టాయి జీవి తమూ, సాహిత్యమూ ఉత్తర దక్షిణ ధ్రువాంవలె ఎడమెడ లైన వంటాడు. తన వ్యూధయం ప్రబోధించిన దానిని కొదని మరొక దానినే సత్యమనుకొన్నాడు కనుకనే టాల్స్టాయి అవస్థకు

యునైటెడ్ ఇండియా అగ్ని — నౌక — మోటారు

మరియు ఇతర తరగతుల పలువిధములైన ప్రమాద
శీ మా వ్యాపారము చేయును.

యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్ జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కం॥ లి॥

రిజిస్టర్డ్ ఆఫీస్ :

151, మాంట్ రోడ్, మద్రాసు-2.

టెలిఫోన్ : 81379. టెలిగ్రాఫ్ : 'UNIGEN'

రిజిస్టర్డ్ ఆఫీస్ :

వెం. 9, బ్రాడ్వే, మద్రాసు-1.

టెలిఫోన్ : 21378/9. టెలిగ్రాఫ్ : 'UNIGEN'

ప్రాంతాలు : బొంబాయి, కలకత్తా, మద్రాసు, మ్యా డిల్లీ మరియు యితర ముఖ్య నగరములు.

చేశీ శీ ప్రాంతాలు :

హంకాంగ్, కొలాలంపూర్, పినాంగ్, సింగపూర్, శంపాల (E.A.)

లండన్ ప్రతినిధులు :

మెసర్స్ ముయర్ బెడ్డార్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్.

37, గ్రేస్ చర్చి వీధి, లండన్. ఇ. ఏ. 3

ఎం. సి.టి. ముత్యయ్య,

చేర్ల వ.

బి. ఎస్. ముత్తప్పయ్య,

జనరల్ మేనేజర్.

తాదృశ పూర్తిగా బాల్స్టాయిడ్. వివిధమూ సంవత్సరమూ అందు చేతనే సుందరమూ అయిన మానవ ప్రకృతి వంతటినీ ఏకైక మైన ఏ స్మృతానికో తోచరచివ్వదు భేదమే మిగులుతుంది.⁶

3

“By its truth and absolute integrity—since Tolstoy I know of no writing so crystal clear—‘John christopher’ is the first great book of the twentieth Century. It bridges transition and shows us where we stand. It reveals the past and the present, and leaves the future open to us.”

—Gilbert Cannan: Introduction to ‘John christopher’ (English Translation)—

మొదలుపెట్టి ముగించేనాటికి ఎనిమిదేళ్లు (1904—1912) పట్టిన ఈ మేటి నవల—జాన్ క్రిస్టోఫర్—రోలాకు అఖండ ప్రఖ్యాతిని నమూనానిచ్చింది. ముగించిన మూడేళ్లకు నోబెల్ బహుమానం అందింది. ప్రాన్సు, జర్మనీ దేశాలు కాళ్లకు కత్తులు గట్టిన పోటుకోర్లయి వదపుర మారణోద్యోగానికి సన్నాహాలు చేస్తున్న రోజులలో, జర్మన్ సంగీతవేత్త క్రిస్టోఫర్ ప్రాన్సులో స్థిరపడినట్లు చిత్రించి ఎంతో తెగువనూ తేకువనూ ప్రదర్శించి యుద్ధప్రవాహంమీద రోలా ఒక స్నేహసేతువయ్యాడు. దేశ భక్తికి గల పాదులను వెనుకటి రోజులలో గోథే (Goethe) మహాకవి విర్చరించి చూపినట్లు ప్రభుత్వం కోపోద్దేగాలు ప్రజలకూ జాతులకూ సంక్రమించగూడదని మానవ ప్రాధాత్య గీతంగా ఈ నవలను రోలా తీర్చిదిద్దాడు. ఒకవైపు ధనస్యాస్య సమాజ వ్యవస్థకు పట్టిన దుర్దశను వర్ణిస్తూ గూడా, నాయకుడైన క్రిస్టోఫర్ను సామాజిక వాస్తవం నుండి మరలించి, వ్యక్తి వాదాన్ని మరొకసారి బలపరిచాడు. ఆ వ్యక్తి సమాజం నుండి విడిపోయినవాడు కాబట్టి శక్తిహీనుడు. అతని డిక్టారం చివరకు లొంగుబాటుగా పరిణమించక తప్పదు. అయినప్పటికీ ఫ్రెంచి ప్రజలకు ఇది ఒక నిలుపుబద్దమైంది. వారు పార్షిం చారు. కాని విమర్శకులు శ్లాఘించలేదు. ఫ్రెంచి రచనా సంప్రదాయం విచ్ఛిత్తి పొందిందన్నారు. ఫ్రెంచి భాషయొక్క కాకు పుమ రోలా మన్నించలే దన్నారు. స్పష్టత కొరవడిందన్నారు. విమర్శకు లేమన్నప్పటికీ దీని విలువ దీనిది. ఎమిలీ జోలా మరణా వంతరం, యుద్ధానంతర కాలంలో మరొక రచనా సంప్రదాయం మొదలుగాక మునుపు, సంద్ధి కాలంలో రెండు యుగాలను కలిపే వంతెన వలె ఈ నవల నిలుస్తుంది.

గత కాలంలో వేళ్లానిన సంప్రదాయాన్ని తనలో కొన పొగిస్తూ పునరుజ్జీవించజేసి నవోదయ కాలానికి ఫలోన్ముఖ మయ్యే సమయానికి భవిష్యత్తును ఆహ్వానిస్తూ తాను తిన్నకొనే వ్యక్తివలె కనిపించే వర్తమాన కాలానికి క్రిస్టోఫర్ సంగీత మపు

తాడు. రోలా పూర్వయమే అతనిలో వుండిస్తుంది. ఈ నవల రోలా ఆత్మ చరిత్ర కూడా. వ్యక్తులూ వ్యక్తి సమూహాలూ జాతులూ నైతిక పరివర్తన పొందడమే కథామ్యుఖ. “తరం వెంబడి ఇంకొకతరం దోడు తీస్తుంది. ముదికారుడు క్రొత్త కారు వెనక వడవేసి మును సాగుతుంది” అని రోలాయే అంటాడు. ఈ తరం పోటాపోటీ వ్యక్తులలో కనిపిస్తుంది. యూరపీయన్ సంగీత సంప్రదాయమంతా క్రిస్టోఫర్ మూర్తి భవిస్తుంది. ముఖ్యంగా జర్మన్ సంగీతవేత్తల జీవితాలకూ, మన వ్యత్యాలకూ సంబంధించిన అనేక వైయక్తిక విశేషాల వన్నిటినీ క్రిస్టోఫర్ రోలా పాదిపి పెట్టాడని విమర్శకు లంటారు. అలాగే గోథే మహాకవి, బాల్స్టాయి, ఏట్యు మొదలైనవారి జీవితాల లోని సన్నివేశాలు కూడా ఈ నవలలో క్రిస్టోఫర్ సెనాన ప్రసక్తాను ప్రసక్తా అయ్యాయి.⁷ ఒలివియర్ (olivier) ప్లాతలో క్రిస్టోఫర్ మనస్తత్వానికి భిన్నమైన ప్రకృతిని సృష్టించాడట. ఒలివియర్ ఫ్రెంచి యువకుడు. క్రిస్టోఫర్ మిత్రుడు. ఒకరికి న్యవ్వలోక సంచారమూ మరొకటి యుద్ధార్థ దృక్పథమూ పెట్టి, ఉభయులనూ కలిపి ఉదాత్తమైన సమ్మేళనము పాధించాడు రోలా. అలాగే ఫ్రెంచి సమాజాన్ని దుయ్యబడుతూ కొందరు యుద్ధార్థ వ్యక్తులనే మానవులలో అనుకొని Market-place అనే ప్రకరణంలో కొన్ని ప్లాతలనూ సన్నివేశాలనూ కల్పించాడు.

సంగీతమూ, దానికి ఆస్కారం కల్గిస్తూ ప్రణయమూ— వీటిని ప్రధానంగా ఈ నవలలో చిత్రించడం జరిగింది. క్రిస్టోఫర్ ప్రణయానుభవాలన్నీ సంగీతానుభూతిగా సృజనోత్సాహంగా వెను వెంటనే పరివర్తనం చెందుతూ బాహ్యభ్యంతర జీవితాలు పరస్పర రాశితా అయ్యాయి. అగ్రస్థానంలో ఉన్న ఫ్రెంచివారు జర్మన్ అని క్రిస్టోఫర్ను ఈనడించి ఏ కొడితే, ఒలివియర్ లాంటి ఫ్రెంచి యువకులూ సామాన్య ఫ్రెంచి జనులూ అతనిని ఆదరించి అలరిస్తారు. ఈవిధంగా మొదటితూరి సామాన్య మనుషుల బావోదార్యం రోలాచేత ప్రస్తుతించబడుతుంది. నిజానికి ప్రజలే షిష్టలు; షిష్టల మనుకొనేవారు కుహనా సంస్కారులు మాత్రమే. అట్టడుగున పడి నిలాదరణకు లోనై ఉన్న యూదులలో కూడా ఈ సౌజన్యమే క్రిస్టోఫర్ కు కనిపిస్తుంది. మానవ

6. “The Serious error of Tolstoy (and of many another) lies in wanting to simplify human nature too much....

“....none of the great salutary forces of being should be maimed or thwarted”—AMOG THE GREAT, PP 47—48.

7. Romain Rolland; Alex Aronson. PP75—77

జాతిలో ఆతనికి—రోలాకు గూడా—నమ్మిక, సామాన్యం మంచి తనం పట్ల గురి ఏర్పడుతుంది.

దేశాల పాలిమేరలను దాటిపోయే ఈ హృదయ పారభంధో మరొక పీచిక, తలవనితలంపుగా 1913 లో స్వీడ్లరాండులో. ఉండగా రోలా Colas Breugnon అనే మరొక కళాకారుడు ప్రధాన పాత్రగా రచించిన నవల. ఇది పుస్తక రూపాన్ని ధరించే రోషం యుద్ధం వచ్చిపడింది. అప్పటికే రోలా దేశదేశాంతరా లలో ప్రఖ్యాతి పొందాడు. యుద్ధం సాగినంతసేపు స్వీట్లర్లాండును వదిలిపోలేదు. అక్కడ ఉన్నప్పుడే 1915 లో Above the Battle, 1919 లో The Precursors అనే యుద్ధ వ్యతిరేక రచనలను చేశాడు. పీనిలో రోలా అంతర్జాతీయవాదిగనూ ప్రశాంతివాది (Pacifist) గనూ దర్శన మిస్తాడు. అప్పటికే ఫ్రెంచి మేధావుల ఆగ్రహానికి పాత్రుడై ఇప్పుడు ఫ్రెంచి, జర్మన్ యుద్ధప్రియు లందరికీ కంటక ప్రాయు డయ్యారు. కాని, శాంతి నభిలషించే వివిధ దేశాల మేధావుల వక్తాన “అత్యున్నత ప్రకటన” (Declaration of the Independence of the Mind) అనే ప్రతంబిద సంతకాలు పేకరించాడు. భారతదేశం నుండి రసింద్రుడు తన సంతకం ద్వారా దానికి పూర్ణామోదం తెలిపాడు. మేధావులు సంస్కృతిని రక్షించాలి అనే భావం ఇందులో ప్రస్ఫుటమైంది. సంఘర్షణకు అతీతంగా విలీచి మందముండి వేర్పడి సామూహిక దేశాలను ప్రతిఘటించి అత్యసంపదను నిలబెట్టుకొనే వారే ప్రపంచానికి శాంతిని ప్రసాదించగలవారని రోలా భావించాడు. ఇలాంటివారే అంతర్జాతీయ మహాసాధ విరూపతలు కాగలరు. అలాంటి సాధమే దేవుని ఆలయం కాగలదు. ఇది దేశాల సమ్మేళన కాదు, మరుదిరాత్మ సంవన్నల సమవాయ మవుతుంది. నాగరికతపేరిటి దౌర్జన్య విధ్వంస వాలనుండి ఇది ప్రాకార కుడ్యమై రక్షకవచమై ఏకైక శరణ్య మవుతుంది. ప్రజలుగాక ప్రభుత్వ నాయకు తెట్లా గూగాక విమల మనస్కులే ఈపనికి తగినవారని భావించినందుచేత రోలా విరాళ పాలుగాక తప్పలేదు. జాతీయవాదం ఇంకా అనేక దేశాల మేధావుల మనస్సులను శాసిస్తున్నప్పుడు, రోలాకు దూషణ తిరస్కారాలు ఎదురు కావడం ఆశ్చర్యకరం కాదు.

మాతృదేశం నుండి తనకుతానై దూరమై స్వీట్లర్లాండులో ప్రవాస జీవితం గడుపుతున్న రోజులలోనే, ఫ్రెంచి, రష్యన్ సోషలిస్టుల భావాలు వెమ్మదిగా రోలాను సమీపించాయి. స్వీట్లర్లాండులో అప్పుడు రెనిన్ తోబాటు రష్యన్ మార్క్సిస్టులనేకు లుండేవారు.. అలాగే ప్రాన్సులో కమ్యూనిస్టు సంఘటన మొదలు రెండవ అంతర్జాతీయ సోషలిస్టు సంస్థ (Second International) జాతీయ వాదానికి లోనై కార్మిక వర్గ ప్రయోజనానూ అంతర్జాతీయ శాంతిని వెమ్మపాటు పాడిచి యుద్ధానికి

బలాన్ని చేకూర్చిందని రోలా కూడా గ్రహించాడు. రెనిన్ గాని ఫ్రెంచి కమ్యూనిస్టులు గాని ప్రచారంచేసే భావాలకూ, రెండవ ఇంటర్నేషనల్ లోని సోషలిస్టు పార్టీల భావాలకూ మాలికమైన భేదా లున్నట్లు గుర్తించాడు. కాని, ఈ నవ్య భావాలు అప్పటి కింకా రోలా హృదయాంతరంలోకి చొరబారలేదు. పార్టీలకూ వక్తాంకూ అతీతమైన విశ్వవిశాలమైన సంస్కృతి, ప్రాథమిక విద్య నిర్బంధ అంతర్జాతీయ భాష—పీటి గురించే రోలా పడే వదే వాదించసాగాడు. రష్యన్ బోల్షివిక్ విప్లవం ఆయురకు రుచించలేదు. బలప్రయోగమూ, రక్తప్రాతమూ రోలా నైతిక మూల్యాలనే నవాలు చేశాయి. జార్ చక్రవర్తి పరిపాలన నుండి రష్య విముక్తిని సాధించినందుకు సంతోషమే ప్రకటించాడు గాని కమ్యూనిస్టు విప్లవ స్వభావాన్ని హర్షించలేకపోయాడు.

దీనికి ఉన్న కారణ మొకే ఒకటి. పీటి విషయాలలో రోలా ఇంకా తనలో తాను మధనపడుతూ తనలో తాను కున్న పడుతూ ఎటూ తేల్చుకోలేని అనిశ్చిత భావాలతో నతమత మవు తున్నాడు. గోర్కి అన్నట్లు, రెండు రోకాల పాలిమేరలలో తన్నుట్లాడుతున్నాడు. చెడుగును సహించి పూరుకోవడమూ, లేక ప్రతిఘటించడమూ? ఇది నైతికమైన సందేహం. టూల్స్టాయి భావాలకు వారసు డనదగిన గాంధీమహాత్ముడు భారతదేశంలో బ్రిటిష్ పాలకులపై నత్యాగ్రహాయుధాన్ని ప్రయోగిస్తున్నాడని రోలా విని చదివి తెలుసుకో సాగాడు. రక్తప్రాతంతనే ఈ శాంతియుత ధిక్కారంమీద ఆసక్తి పెచ్చింది. మొదటినుండి ప్రాచ్య దేశాల మత సంస్కృతి పట్ల రోలాకు అశీష గౌరవభావం ఉండేది. ఫ్రెంచి అనువాదాల ద్వారా ఉపనిషత్తులనే గాక భగవద్గీతను బౌద్ధమత మూత్రాలను చదివి వాటి భావాలకు సుముఖత కన్ప రుస్తూ వచ్చాడు. ఇప్పుడు గాంధీజీ పత్రిక “యంగ్ ఇండియా” ను చదవడమే గాక, మహాత్ముని యూరపియన్ మిత్రులైన సి. ఎఫ్. యాండ్రాన్, పియర్లన్ ప్రభువులకు ఉత్తరాలు రాసి కూడా, గాంధీజీ గురించి తెలుసుకోసాగాడు. రసింద్రుడు కూడా లేఖా ముఖంగానూ సముఖంలోనూ మరింత సమాచారాన్ని ఇచ్చాడు. అందుచేతనే 1924 లో రోలా గాంధీజీ జీవిత చరిత్ర రచించగలిగాడు. రెండవ రౌండ్ టేబిల్ సమావేశానంతరమే ఈ మహా పురుషులు స్వీట్లర్లాండులో మొదలు కలియ గలిగారు. ఈలోపల కాథిడాన్ నాగ్, దిలీపకుమార్ రాయ్ మొదలైన భారతీయ యువకులు రోలాకు భారతదేశ పరిస్థితుల గురించి మరింత ఎక్కువ అవగాహనను కలిగించారు.

చాలాకాలంనుండి రోలా మనస్సును క్షుభితం చేస్తూ వచ్చిన నైతిక సందేహాలను గాంధీజీ పటాచనలు చేయగలి

గాడు. బాల్స్టాయి నమకూర్చుని సంతృప్తి గాంధీజీ ద్వారా లభించింది. చెడుగును ప్రతిఘటించకుండా చేతులు కట్టుకొని కూర్చున్నంత మాత్రాన చెడుగును బలవరచినట్లే అవుతుంది. ఒక చెడుగును మరొక చెడుగు ద్వారా నిర్మూలించు కోవడం భ్రమ అవుతుంది. చెడును మంచి ద్వారా, దోర్బన్యాన్ని బోజన్యం ద్వారా, బలవంతంగాన్ని అహింస ద్వారా ప్రతిఘటించ బానుకొని గాంధీజీ భారతదేశాన్ని జగద్విఖ్యాతి గావించాడని రోలా గ్రహించాడు. కాని, అహింస దోర్బన్యానికి పర్యాయపదం కాగూడదు. నమ్మినదాని కొరకు కష్టనష్టాలోర్చి బాధలు కుడిచి జీసస్ వలె ఆత్మాపాతి ద్వారా నైతిక విజయాన్ని గాంధీజీ పొందిస్తున్నాడని రోలా అన్నాడు.⁹

గాంధీజీ బోధించిన ప్రతి విషయమూ రోలా మది కెక్కిన దనలేము. ఆనాళ్లలో విదేశవస్త్ర దహనం గురించి, వ్యదేశీ ఉద్యమం వేస్తున్న వైరితలలు గురించి రవీంద్రుడూ మహాత్మాడూ పురస్థాన పడినారు. రోలా రచనలోకెల్లా ఈ అంశం చాలా అసక్తికరమైన దనిపిస్తుంది. పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహాన్ని విడిచి నరర జీవనాన్ని అలవరచుకొమ్మని భారతీయులకు గాంధీజీ చెప్పిన హితవు వరకైతే, రవీంద్రునికి గాని రోలాకు గాని పేచీ లేదు. సంప్రదాయాన్ని నిరసించమని

వారిద్దరూ అనలేదు. విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని, వర్తి శమలను, యంత్ర భూయిష్టమైన ఆర్థిక వ్యవస్థను నిరసించి, గ్రామ స్వరాజ్యం పేరిట కుటీర పర్తిశమలను, చేతివనలను, చర్మాను, ఖద్దరును అతిగా సమర్థించడమే వారికి కష్టమనిపించింది.

సహాయ నిరాకరణోద్యమం పోనుపోను పాశ్చాత్య నాగరికతనే నిరాకరించే ఉన్నాడని స్థితికి చేరుకొంటున్నదని, ఇది ఆత్మహత్యా సదృశమని రవీంద్రుడు అభిప్రాయపడ్డాడు. ప్రాకృతిమయ సమైక్యతనే జగత్ప్రేయసవారిని రవీంద్రుని మతం. గాంధీజీకూడాదీనిని కాదనడు. జగత్కుటుంబభావన కూడా ఆయనకు పితృమేదేశాధిమానం దేశభక్తిగా దేశభక్తి నిదేశద్వేషంగా వరిణమించడం ఆయనకు గూడా రుచించదు.¹⁰ ఇంటిచుట్టూ ప్రాకారాలు నిర్మించుకుని గవాక్షాలను మూసుకుని ఇంటిలో తానొక బందిగాక, అన్ని సీమలనుండి

9. "Gandhi is a Tolstoi in a more gentle appeased, and if I dared, I would say in a more christian sense, for Tolstoi is not so much a christian by nature as by force of will."—Mahatma Gandhi—PP 32—33.

10. "For, Patriotism is the same as humanity. I am Patriotic because I am human and humane. My patriotism is not exclusive.... A patriot is so much less a patriot if he is a lukewarm humanitarian." —Mahatma Gandhi, March 16, 1921.

ది వైశ్యా బ్యాంకు లిమిటెడ్

స్థాపన: 1930

షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకు

రిజిస్టర్డ్ & పాటానీసు: వైశ్యా బ్యాంకు లిమిటెడ్, అవిస్మా కోడ్, బెంగళూరు-2.

ఛైర్మన్: యాదాళం ఎన్. గోపాలకృష్ణ శెట్టి

అనుమతిపొందిన మూలధనం	.... రు. 20,00,000
చెల్లించిన మూలధనం	.... రు. 12,00,000
రిజర్వు ఫండ్	.... రు. 5,45,080
డిపాజిట్లు	.... రు. 3,51,26,000
31-12-1965 నాటి సంపూర్ణ ధన ప్రాప్తి	.... రు. 4,30,25,000 ప్రా

12 నుండి 90 వలకు ఫిక్షెడ్ డిపాజిట్లు అంగీకరించబడును. సామాన్య 6½% నుండి 7½% వరకు.

సేవింగ్స్ బ్యాంకు డిపాజిట్ల మీద సాయం వడ్డీ 4½% సంవత్సరమునకు 150 పార్సెంట్ డబ్బు తిమికించబడును. ప్రతిసారి తిమికించు డబ్బుమీద ఎట్టి విధానంనూ ఉండవు.

క్రొత్త ప్రగతి డిపాజిట్ స్కీము

శ్రీమధనాభివృద్ధికి మీకు లోభ్యము. మీ యిండ్ల వద్దనే వసూలు చేయుదుము.

డ్రాంబీలు:

బంగారుపేట,	చిక్కబళ్ళాపుర,	పొద్ది,	మద్రాసు,	గణపిదనూర్,
బల్లారి,	దావణగెరె,	కదిరి,	ముఖబాగల్,	అంసూర్ (బెంగళూరు),
చింతామణి,	ధర్మావరం.	కూమారు	పైమూర్,	విజయపుర,
చిత్రదర్శి,	హిందుపూర్,	కంప్పి,	పైదరాబాద్,	సిద్దియంబర్ బజార్,
చిత్తపేట	హాపేట,	కొల్లేగూర్,	టి. వరహపుర,	(పైదరాబాద్)
(బెంగళూరు పేట),		మార్కాపురం,		సికిందరాబాద్

జె. నూర్యనారాయణ చట్టే, B.A., జనరల్ మేనేజర్.

సంస్కృతి సుగంధిలవన వీచికలుగా తన ఇంటిని చొచ్చుకొని వసలి. అయితే “అందులో” దేవమూలంగానైనా గని కాల్ పట్టు తప్పి తూలిపోవడానికి నే నంగీకరించను. నాది భైరవు— కొట్టు మతం కాదు. ఈశ్వర సృష్టిలోని కడుగొట్టువానికి గూడా అందులో లావున్నది. కానీ, జాలి, మరల సర్వానంతరాలకు అది రక్త.” రషీండునికి గాంధీజీ నూలు పడు అంతఃకరణ తున్న పట్టు దొడ్డు గురి ఉంది గానీ గాంధీజీయల గురించి మౌనమే జండు. నైతికతకి సరంజామైనదియ. సుముఖ్యం మన స్వరం సృష్టిని కాలరాచి చేస్తుందేమోనని ఉయం. నైగ యంరం నాగరికత పూర్తిగా నెట్టదన, మన దేశానికి ఉప యుక్తిం కాదని తాను భావించెదడు. దేశ ప్రజల అం. గుడ్ల కొరతల తీరేందుకు సర్వములు చప్పునినరి. “ఫార యంత్రాలు పాశ్చాత్య దేశాలకు ప్రమాదకరాలైతే, చిట్టి పాట్టి యంత్రాలు మనకు అంతురాలించిన ప్రమాదకరాలు కావా ?” ఈ పనియం గురించి మనోబుజికి రషీండునికి చాలా పెట్టు ప్రతిభమే వదిలించి. వెనక వాదన వారు గట్టిగా అంటున్నారారు. రోలాలు రెండు నాదాలూ చాలా మేరకు సహాయం కానీ, గాంధీయల పని గాంధీ లెక్కననే ప్రమాదకరమైనదిగా చూడ చుడు. తాను అనిత సేనుల చివర మునుపేనెవరో, మరల ప్రమాదకరాలు. మొత్తానికి ఈ వాదనలో రోలాలు రెండు ప్రాసెస్సెస్ విమర్శనా ముగ్గు మూపాడు. అంతచాలించి భావా మీ ప్రాసెస్సెస్ విమర్శనా రోలాలు సమర్థించెదడు. ప్రాసెస్సెస్ పాశ్చాత్యులు సర్వవర్తమానకాలనే పట్టంతానికి పట్టుకూ వెంటాడుతూ ఉంటున్నారని నా నోలెడు.

గాంధీజీ అభిప్రాయ బాలయ వాదనకి రోలాలు అంత ర్భూతయ వాదనా సేవగా వెలిసారు. గాంధీజీలో రోలాలు బాగా పట్టుకు ప్రతిభాబట్టి— నిమిషమైనా అంగీకారము అపరిచిత గలగదని! నైగ, వాడుకనైగ, మరల సర్వానంతరం చురులలో లతా సృష్టిం పొందుతున్నాడు. తను అంతురాలం వాడౌతున్నాడు. చాలాస్వేయిలో ఉన్నట్లుగా గాంధీజీలో అంతః కలహం రేపి రోలా అన్నాడు గానీ చాలాస్వేయిలో మాదా లాంటి పేరు నీటి రేపన రోలాలో సర్వ వాదించెడు. గాంధీజీ రషీండుడు ఒక. ఒకటి విశ్వాసం, మరలకటి అర్థస్వేయి మరలించెడు. ఒక్కొక్కసారి ఈ విశ్వాస మన వార్తలను గుంజించెట్టం చేయవచ్చును. అంటుంది గాంధీజీ మధ్యయుగం పనిచేసే భావజాలని (Mediaeval universalist) అని పలికి, “With all veneration to the Mahatma, I am with Tagore” అని కుండ ప్రబ్ధలుగొట్టి చెప్పెడు.

సూర్యకవచం గురించి (Mysticism) అభ్యుత్పాదనభూతి గురించి రోలాలు సదభిప్రాయం ఉంటావచ్చుంది. దక్షిణ అనంద

కుమారస్వామి రచనలను చదవడంవల్ల ఇది మరింత దృవపడింది. కొందరికి మూర్ఖకవాద మంటే చిన్నచూపు. మానవబుద్ధిని మారిన అనుభవం అబద్ధమంటారు. కానీ, యోగులు, సాధకులు, ఆత్మవైత్యులం ద్వారా (Intuition) సేకరించుకొన్న అనుభ వాలు ఇంద్రియాల ద్వారా సేకరించిన అనుభూతుల కంటే భిన్నమైనవి, శాశ్వతమైనవని భావించేవారు లేకపోదు. అలాంటి వారిలో రోలా ఒకడు. అందుచేతనే రామకృష్ణ సరమహంస, వివేకానందస్వామి జీవిత చరిత్రలను గ్రంథస్థం చేయ బూను కొన్నాడు. రామకృష్ణుని జీవితంలో రోలాలు బాగా మదికెక్కిన విషయం, అల్పైక్యత.¹¹ పాశ్చాత్య దేశాలలో సేతువాద పరత్వము ప్రాచ్యదేశాలలో మతవిశ్వాస పరత్వము ప్రజలుగల లక్షణాలనే ద్వైతీ కరణమే తప్పని రోలా అంటాడు. వేద్యులు రూపాలలో అవి ఉభయ సామాన్యలే. అత్యానుభూతికి సీమాభేదాలు లేవు.

మర విశ్వాసములోబాటు కార్యచరణకు గూడా రోలా సమాన ప్రాసెస్సెస్ ఇచ్చాడు. అగొన్నవారికి మర మెందుకన్న రామ కృష్ణుడు రోలాకు కార్యవాదిగా, ప్రాసెస్సెస్ ఆఫ్ అసే వంటి సేవావరాయణుడుగా దర్శనమిస్తే, దర్శింపడే తనకు వారాయణు డని పరికిం వివేకానందుడు సెయింట్ పేర్ వలె కనిపించాడు. రామకృష్ణ మర విశ్వాసమూ ఆత్మానుభూతి కార్యరూపం తాల్చ సప్పుడు, ఉండి కూడా లేనట్టి, విష్ణూమరత్వం గురించి గీతా ప్రబోధాన్ని కూడా రోలా గుర్తించాడు. స్వప్నానుభూతి నుండి ఆకిన, కార్యోత్సాహాన్ని పొందగొరినందుచేతనే భారతదేశానికి ఆధ్యాత్మిక యాత్ర చేసి వచ్చానని చెప్పాడు. భగవద్భాగవతమూ, సంకీర్తనమూ, రసోనిష్ఠ వంటి సాధారణ విషయాలు గాక, సాంఘిక కార్యచరణమే మతానికి గల పర్యవసానమై ఉండవలె నన్నాడు. సాధన దేనికొరకు? సత్కర్మానుష్ఠానానికిని జవాబు. మరలా బెథోవన్ గురించి రచించినప్పుడు, ఈ అభిప్రాయాన్నే రోలా ప్రకటించాడు. సంగీత సాధన కూడా భాస సమానమని, సమాధి స్థితి పంటిదని సిద్ధాంతం చేశాడు కూడా. వేదాంత రత్నం ఒక్క భారత దేశానికేగల సకల లోకానికి సనాతన మైన సామాన్యానుభూతి అని అన్నాడు. కానట్లయితే, వివేకానంద స్వామి అమెరికాకు పయనించక మునుపే, సుసర్వ గానీ, థోరో గానీ, విల్బర్ గానీ, షోపెనార్ గానీ ఇలాంటి తత్వాన్నే ఎలా సంతరించగలిగెనని ప్రశ్నిస్తాడు. ఆ ప్రశ్నకు జవా బిక్కడ అప్

11. “And it is because Ramakrishna more fully than any other man not only conceived, but realised in himself the total unity of this river of God, open to all rivers and all streams, that I have given him my love.”

గాడు. బాల్ స్త్రీలు నమకూర్చని సంతుష్టి గాంధీజీ ద్వారా అభివించింది. చెడుగును ప్రతిఘటించకుండా చేతులు కట్టుకొని కూర్చున్నంత మాత్రాన చెడుగును బలవరచినట్లే అవుతుంది. ఒక చెడుగును మరొక చెడుగు ద్వారా నిర్మూలించు కోవడం భ్రమ అవుతుంది. చెడును మంచి ద్వారా, దౌర్జన్యాన్ని సౌభన్యం ద్వారా, బలవ్రయోగాన్ని అహింస ద్వారా ప్రతిఘటించ బూనుకొని గాంధీజీ భారతదేశాన్ని జగద్విఖ్యాతి గావించాడని రోలా గ్రహించాడు. కాని, అహింస దౌర్జన్యానికి వ్యాయవదం కాగూడదు. నమ్మినదాని కొరకు కష్టనష్టాలొచ్చి బాధలు కుడిచి జీవన్ వర ఆత్మాహూతి ద్వారా నైతిక విజయాన్ని గాంధీజీ పొందినవాడని రోలా అన్నాడు.⁹

గాంధీజీ బోధించిన ప్రతి విషయమూ రోలా మది కెక్కిన దనలేము. అనాళ్లలో విదేశాల్లో ఉదాసం గురించి, వ్యదేశీ ఉద్యమం వేస్తున్న వెర్రితలలు గురించి రవీంద్రుడూ మహాత్మాడూ పురస్థాన పడినారు. రోలా రచనలోకెల్ల ఈ అంశం చాలా అసక్తికరమైన దనిపిస్తుంది. పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహాన్ని విడిచి సరళ జీవనాన్ని అలవరచుకొమ్మని భారతీయులకు గాంధీజీ చెప్పిన హితవు వరకైతే, రవీంద్రునికి గాని రోలాకీ గాని పేరే లేదు. సంప్రదాయాన్ని నిరసించమని

వారిద్దరూ అనలేదు. విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని, పరిశ్రమలను, యంత్ర భూయస్సమైన ఆర్థిక వ్యవస్థను నిరసించి, గ్రామ స్వరాజ్యం పేరిట కుటీర పరిశ్రమలను, చేతివనలను, వర్షాను, ఖద్దరును అతిగా సమర్థించడమే వారికి కష్టమనిపించింది.

సహాయ నిరాకరణోద్యమం పోనుపోను పాశ్చాత్య నాగరికతనే నిరాకరించే ఉన్నాడని స్థితికి చేరుకొంటున్నదని, ఇది ఆత్మహత్యా సదృశమని రవీంద్రుడు అభిప్రాయపడ్డాడు. ప్రాకృతిక సమైక్యతను జగత్ప్రేయసకారి అని రవీంద్రుని మతం. గాంధీజీకూడా దీనిని కాదనడు. జగత్కృటుంబభావన కూడా ఆయనకు విహితమే. దేశభిమానం దేశభక్తిగా దేశభక్తి విదేశదేశంగా వరిణమించడం ఆయనకు గూడా రుచించదు.¹⁰ ఇంటిచుట్టూ ప్రాకారాలు నిర్మించుకుని గూడ్కొలను మూసుకుని ఇంటిలో లానోక బందీగాక, అన్ని సేమలనుండి

9. "Gandhi is a Tolstoi in a more gentle appealed, and if I dared, I would say in a more christian sense, for Tolstoi is not so much a christian by nature as by force of will."—Mahatma Gandhi—PP 32—33.

10. "For, Patriotism is the same as humanity. I am Patriotic because I am human and humane. My patriotism is not exclusive.... A patriot is so much less a patriot if he is a lukewarm humanitarian." —Mahatma Gandhi, March 16, 1921.

ది వైశ్యా బ్యాంకు లిమిటెడ్

స్థాపన: 1930

వైశ్యా బ్యాంకు

రిజిస్టర్డ్ & పాల్డెస్: వైశ్యా బ్యాంకు లిమిటెడ్, అవిన్యూ కోడ్, బెంగళూరు-2.

చైర్మన్: యాదాళం ఎస్. గోపాలకృష్ణ శాస్త్రి

అనుమతిపొందిన మూలధనం

.... రు. 20,00,000

చెల్లించిన మూలధనం

.... రు. 12,00,000

రిజర్వు ఫండ్

.... రు. 5,45,080

డిపాజిట్లు

.... రు. 3,51,26,000

31-12-1965 నాటి సంపూర్ణ ధన ప్రోమత్

.... రు. 4,30,25,000 ప్రా

12 నుండి 90 వలకు ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు అంగీకరించబడును. పాటుపట్టి 6½% నుండి 7½% వరకు.

సేవింగ్స్ బ్యాంకు డిపాజిట్ల మీద పాటు వడ్డీ 4½% సంవత్సరమునకు 150 పాల్ల ఉబ్బు

లిమిట్ వచ్చును. ప్రతిసారి లిమిట్ ను ఉబ్బుమీద ఎట్టి వినియోగం ఉండవు.

క్రొత్త ప్రగతి డిపాజిట్ స్కీము

శ్రీమధవాభివృద్ధికి మీకు తోడ్పడును. మీ యిండ్ల వద్దనే వసూలు చేయుదును.

ప్రాంబిలు:

బంగారుపేట,

చిక్కబళ్ళాపురం,

పార్లీ,

మద్రాసు,

గోవిందనూర్,

బళ్ళారి,

దావణగెరి,

కదిరి,

ముకుటాగల్,

అలూర్ (బెంగళూరు),

చింతామణి,

దర్శాచలం.

కడూరు

పైమూర్,

విజయపుర,

చిత్రదర్శి,

హిందుపుర్,

కంపి,

పైడరాబాద్,

పిడియంబర్ బజార్,

చిత్తపేట

హాస్పేట,

కొల్లూగల్,

టి. చరసిపురం,

(పైడరాబాద్)

(బెంగళూరు పేట),

మార్కాపురం,

పికిందరాబాద్

జె. సూర్యనారాయణ చెట్టి, B.A., జవల్ మేజర్.

నంస్కృతి సుగంధిలవన వీచికలుగా తన ఇంటిని చొచ్చుకొని పోవాలి. అయితే “అందులో దేనిమూలంగానైనా గాని కాలి వట్టు తప్పి తూలిపోవడానికి నే నంగీకరించను. నాది ఖైదు— కొట్టు మతం కాదు. ఈశ్వర సృష్టిలోని కడగొట్టువానికి గూడ అందులో తావున్నది. కాని, జాతి, మత వర్గాసంకారాలకు అది రక్ష.” రషీండునికి గంధిజీ మూల పట్ల అంతఃకరణ శుద్ధి నట్లు దృఢ గురి ఉంది గాని గంధీయుల గురించి మాత్రమే జంకు. నైతికశక్తి నిరంకుశమైనది మనుష్యుల మనస్సుల స్వేచ్ఛను కాలరాచి వేస్తుందేమోనని భయం. పైగా యుగ్ర నాగరికత పూర్తిగా చెడ్డదని, మన దేశానికి ఉపయుక్తం కాదని తాను భావించలేదు. దేశ సజల లిండి, గుడ్డ కొరతలు తీరేందుకు పరిశ్రమలు తప్పనిసరి. “భారీ యంత్రాలు పాశ్చాత్య దేశాలకు ప్రమాదకరాలైతే, చిట్టి పాట్టి యంత్రాలు మనకు అంతకుమించిన ప్రమాదకరాలు కావూ?” ఈ విషయం గురించి సుహృద్భావం రషీండునికి చాలా పెద్ద గ్రంథమే నడిపింది. ఎవరి వాదాన్ని వారు గట్టిగా బలపరచుకొన్నారు. రోలండు రెండు వాదాలూ కొంత మేరకు సవాయి. కాని, గంధీయుల సలహా గంధీ తర్వాతి ప్రమాద మున్నదని భావించాడు. తాను అసలు పిసలు శిష్యుల మునుకొనేవారే, మరింత ప్రమాదకారులు. మొత్తానికి ఈ వివాదంలో రోలా రషీండునిపైకి ఎక్కువగా మొగ్గు చూపాడు. అంతర్జాతీయ భావానికి ప్రాధాన్యత పెట్టడాన్ని రోలా సమర్థించలేదు. ప్రాచ్య పాశ్చాత్యులు పరిపూర్ణతపూరితాలనే సిద్ధాంతానికి ఎప్పుడూ వెంట్రుకవారి చూడమైనా పో నొల్లదు.

గంధీని అధ్యర్థిక జాతీయ వాదానికి రోలా తన అంతర్జాతీయ వాదాన్ని పోటీగా నిలిపాడు. గంధీలో రోలాకు బాగా నచ్చినది త్రితరణాబద్ధి— సమీక్షించునది దృఢం కైర్వాని అడరింప గలగడమే! పైగా, నాయకుడైన మన పురుషుడు అనుచుండో అధో స్థితిని సాండులున్నాడు. రాను అంతరితాంటి వాడౌలున్నాడు. లాల్ స్టేయిలో ఉప్పుట్టుగా గంధీయో అంతఃకరణం లేదని రోలా అన్నాడు గాని లాల్ స్టేయిలో చూడ ఇలాంటి చీలక పీట లేదని రోలాలో గోర్మి వాదించాడు. గంధీజీకి రషీండుడు జత. ఒకరికి విశ్వాసబలం, మరొకరికి ఆత్మస్వేచ్ఛ మూలంబాలు. ఒక్కొక్కసారి ఈ విశ్వాసం మార వాళ్ళిరని భయకరమైనది చేయవచ్చును. అందుచేత గంధీజీని మధ్యయుగీన ముఖైక భావుకుడని (Mediaeval universalist) అని వర్ణించి, “With all veneration to the Mahatma, I am with Tagore” అని కుండ బ్రద్దులుగట్టి చెప్పాడు.

మార్మికవాదం గురించి (Mysticism) అధ్యాత్మికానుభూతి గురించి రోలాకు సదభిప్రాయం ఉంటావచ్చింది. డాక్టర్ అనంద

కుమారస్వామి రచనలను చదవడంవల్ల ఇది మరింత ధృవపడింది. కొందరికి మార్మికవాద మంటే చిన్నచూపు. మానవబుద్ధిని మారిన అనుభవం అబద్ధమంటారు. కాని, యోగులు, సాధకులు, ఆత్మవత్సయం ద్వారా (Intuition) సేకరించుకొన్న అనుభవాలు ఇంద్రియాల ద్వారా సేకరించిన అనుభూతుల కంటే భిన్నమైనవి, శాశ్వతమైనవని భావించేవారు లేకపోలేదు. అలాంటి వారిలో రోలా ఒకడు. అందుచేతనే రామకృష్ణ వరమహంస, వివేకానందస్వామి టీవిత చరిత్రలను గ్రంథస్థం చేయ జూసుకొన్నాడు. రామకృష్ణుని జీవితంలో రోలాకు బాగా మదికెక్కిన విషయం, ఆత్మైక్యత.¹¹ పాశ్చాత్య దేశాలలో పాతువాద పరత్వము ప్రాచ్యదేశాలలో మతవిశ్వాస పరత్వము సముఖ లక్షణాలనే ద్వైధీకరణమే తప్పని రోలా అంటాడు. వేద్యులు రూపాలలో అవి ఉభయ పామాన్యాలే. ఆత్మానుభూతికి సీమాభేదాలు లేవు.

మత విశ్వాసముతోబాటు కార్యనిరణకు గూడ రోలా సమూహ ప్రాసన్న్యం ఇచ్చాడు. ఆగొన్నవారికి మత మెందుకన్న రామకృష్ణుడు రోలాకు కార్యవాదిగా, ప్రాసిస్ ఆఫ్ అసీసీ వంటి సేవావరాయణుడుగా దర్శనమిస్తే, దర్శింపడే తనకు నారాయణుడని పరికిన వివేకానందుడు సెయింట్ పాల్ వలె కనిపించాడు. కాబట్టి మత విశ్వాసమూ ఆత్మానుభూతి కార్యరూపం తాల్ప నప్పుడు, ఉండి కూడా లేవట్లే. సెక్సామకర్మను గురించి గీతా ప్రబోధాన్ని కూడా రోలా గుర్తించాడు. స్వప్నానుభూతి నుండి జిత్తినీ, కార్యోత్సాహాన్ని పొందగోరినందుచేతనే భారతదేశానికి ఆధ్యాత్మిక యాత్ర చేసి వచ్చానని చెప్పాడు. భగవద్ద్యావమూ, సంకీర్తనమూ, తపోనిష్ఠ వంటి సాధారణ విషయాలు గాక, సాంఘిక కార్యచరణమే మతానికి గల పర్యవసానమై ఉండవలె న్నాడు. సాధన దేవికొరకు? సత్కర్మానుష్ఠానానికిని జవాబు. మరలా బెథోవన్ గురించి రచించినప్పుడు, ఈ అభిప్రాయాన్నే రోలా వ్రకటించాడు. సంగీత సాధన కూడా ధ్యాన సమానమని, సమాధి స్థితి వంటిదని సిద్ధాంతం చేశాడు కూడా. వేదాంత తత్వం ఒక్క భారత దేశానికేగల సకల లోకానికి సమానమైన సామాన్యానుభూతి అని అన్నాడు. కానట్లయితే, వివేకానంద స్వామి అమెరికాకు పయనించక మునుపే, ఎమర్సన్ గాని, థోరో గాని, విల్సన్ గాని, హోపెనార్ గాని ఇలాంటి తత్వాన్నే ఎలా వ్రకటించగలిగారని ప్రశ్నిస్తాడు. ఆ వ్రశ్నకు జవా బిక్కడ అన

11. “And it is because Ramakrishna more fully than any other man not only conceived, but realised in himself the total unity of this river of God, open to all rivers and all streams, that I have given him my love.”

స్తతం. గమనించవలసిన విషయం ఇది. రోమే రోలా మనస్సు అనేకమైన రంగుదారాలు దూరిన వృత్తం వంటిది. ఎప్పటి కప్పుడే కొత్త పోగులు వచ్చి కలిసివి. మనస్సు విశ్వ సూతవాను భవాలకూ అభిరుచులకూ ఆకర మయ్యేది. రోలా చేసినట్టిది విజంగా యాత్రవంటి భావప్రస్థానం. అందులో ఒక పెద్ద మజిలీ భారతదేశ మత విశ్వాసాలపట్ల ఆతని కేర్పడిన జిజ్ఞాస.¹²

4

"A man worthy of his name must learn to be solitary for all, to think alone for all." It epitomized the life of Romain Rolland."

—Dilip Kumar Roy : AMONG THE GREAT

రోమే రోలా ఏకాంత పాను స్థితి ననుభవించి వంతగా ఏకాంతవాన్ని తత్ఫలితమైన ఆత్మనిర్వేదాన్ని అనుభవించాడని నే ననుకోను. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం, తదనంతర రాజ్య సంక్షోభ నమయము రోలా మనస్సును బాధాసంతప్తంగాంచి మాత్రమే పోలేదు. ఈ అగ్నివరీక్ష నుండి వన్నె పొచ్చి క్రమంగా ఆతని మనస్సు అవరంజిగా బయల్పడింది.

యుద్ధకాలంలో De profundis (లోలోతులనుండి)—పేరిట తన సంతాపాన్ని కావ్యరూపంలో వెలువరిస్తూ శాంతి దేవతను ఆరాధనం చేశాడు. "ఇంతింత లనరాని ఈనురోపాల ముంపైన మానవాధోసీమనుండి"¹³ చేయొత్తి శాంతిని చేరబలిచాడు. ఇది ఒక ఆత్మాక్రొశమైంది. కాని, యుద్ధమగ్నులైన ఫ్రెంచి జర్మన్ దేశాల కవులు, ఇతర కళాకారులు ఈ ఆవబోధాన్ని ఇంత గాఢంగా పొందలేక పోయారు. రోలా వలె సంఘర్షణకు అతీతంగా నిలిచి నిష్పక్షికతను అలవరచుకొని సమకాలిక ఘటనలను తలుస్తూనే చూడలేకపోయారు. తప్పు వారిది కాదు. వారి మనస్సులను చీకటి కోనలుగా, ద్వేషకూపాలుగా చేసిన జాతీయ వాదభావానిది ఆ తప్పు. అది వారిచేత రోలాను వెలివేసి కసితో నిండలుమోసే వనిని చేయించింది. రోలా తయారుచేసిన ఆత్మస్వేచ్ఛా ప్రకటన మీద మొదట ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, బెల్జియం, ఇంగ్లాండు మొదలైన యూరపు దేశాల మేధావులు వందల మంది వంతకాలు చేయనైతే చేశారు. రష్యా దేశానికి గోర్కీ, భారతదేశానికి రవీంద్రుడూ ప్రాతినిధ్యం వహించారు. అమెరికా నుండి ఆల్బన్ పింక్లెర్, షెర్వుడ్ ఆండర్సన్లు జత కలిశారు. కాని వంతకాలు చేయనివారిలో బెర్నార్డ్ షా, వెల్స్, గార్స్ వర్నీ, మదాంక్యూరీ, అనటోల్ ఫ్రాన్స్ వంటి సుప్రసిద్ధ వ్యక్తు లుండిపోయారు.

ఈ సమయానికి నేరుగా రోలా మీద రాళ్లు రువ్వ జూనివరూ తయారయ్యారు. భావ పరాజయవాదానికి రోలా

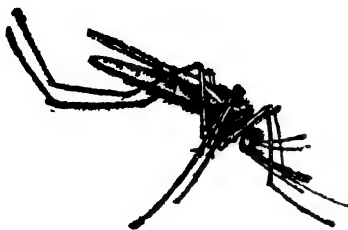
ఆదిపురుషుడనే దూరు మొదలైంది. దేశ్ దోహ వేరాన్ని కూడా మెడకు తగిలించారు. రోలాకు ఒక తత్వమేదీ లేదని, అస్థిర చిత్తుడని, మానవ సౌజన్యంలో విశ్వాసం కోల్పోయి బరి తెగించిన భావాలు కలవాడని నిందించారు. ఈ 'విమర్శకులు' అనేకులు తదనంతర కాలంలో హిట్లర్ అభిమానులు అయిన సంగతి గుర్తించదగింది. మరికొందరు రోలాతోబాటు రష్యా, జర్మనీ, భారతదేశాలను కలియగట్టి తీట్టారు. ఈ నిందలూ నిమ్న, రాలూ రోలాను పదిమందికీ ఎరుకవరిచాయి తప్ప ఆతని ప్రతి ఎన్ను కూల్చివేయజాలక పోయాయి. సరిగా యీ కాలంలోనే రోలా నాటకాలు పేరిన్ నగర ప్రేక్షకుల నాకర్షించాయి అది రోలాకు తృప్తి నివ్వలేదు. సాహచర్యాన్నీ సమరస్యాన్నీ తాను బోధించిన ఫ్రాన్సు, జర్మనీ దేశాల మేధావులలో ఎక్కువమందికి తాను కంటకప్రాయుడయ్యాడు. ఫ్రెంచివారి దృష్టిలో రోలా మాతృదేశ ద్రోహి, జర్మన్ గూఢచారి కాగా, జర్మన్ దృష్టిలో నాగరికతాక్షైణ్యానికి ఆత్మదారిద్ర్యానికి రక్తనైచ్ఛానికి రోలా ఉదాహరణప్రాయుడయ్యాడు. ఈ 'విమర్శ'ల కన్నీటికీ రోలా సమాధాన మిచ్చాడు. ఉదేకాలు కళ్లను కప్పివేయగా, ద్వేషం మనస్సును బండ్లాయి చేయగా, గ్రుడ్డి యుద్ధం సాగించిన మంద మతుల నుండి తప్పుకొని దూరంగా ఏకాంతంగా ఉండిపోవలెనని నిస్సహాయత తన మనస్సంకల్పాన్ని ప్రకటిస్తూ, "I withdraw into Art, an inviolate refuge" అన్నాడు.

యుద్ధ ప్రారంభానికి ముందే రచించి ప్రచురించిన ప్రకటనలో ప్రకటించినా, Colas Breugnot అనే నవల యుద్ధానంతరమే పుస్తకరూపం ధరించ గలిగింది. రోలా రచనలలో ఇది మణి పూస వంటిదని విజ్ఞా లన్నారు. రష్యన్ సవలాకారుడు గోర్కీ అభిప్రాయం ప్రకారం, అకాలపు రచనలలో ఇది పరమో

12. "I infer therefore that there is some direct family affinity between an Aryan of the occident and an Aryan of the orient. And I am persuaded, my dear friend Roy, that I must have descended down the slopes of the Himalayas along with those Victorious Aryans...."

—AMONG THE GREAT, P. 53

13. తెలుగు అనువాదం నాది : "భువనఘోష" లో "శాంతిగీత".

జడీ దోమ

ప్రపంచమంతటా వున్నదీ దోమ. ఇందులో మగవి విరసాయకరమయివా. ఆడవి మాత్రం రక్తం మీదనే జీవిస్తాయి. రక్తాన్ని పిశ్యముండు ప్రతిదోమ అదోరకమయిన వ్రవ వదారాన్ని ముడిగా కరిగంలోకి పంపి, స్వర్ణజ్ఞానం పశించేలా చేస్తాయి. ఈ వ్రవవదారంలో ఎంతో హానికరమయిన క్రిములుంటాయి. మలేరియా, కలిజ్వరం, డింగి, పైరేరియా వ్యాధులు వీటివలననే.

జడీ దోమల సంహరిణి—యర్రని టిన్నులోని ఫ్లిట్

దోమలను సంహరించేందుకు ఫ్లిట్ ను వ్రాలి. తలుపులు, కిటికీలు మూసివేసి ఇల్లంతా మరియూ ఇంటి వుపరితలాన యీ ఫ్లిట్ ను చల్లడం లాభదాయకం. పది నిమిషాల తరువాతనే తలుపులు తెరవాలి. యర్రని టిన్నులోని ఫ్లిట్ దోమలను, యీగలను, ఇతర సంచార కీటకాలను చంపుతుంది. ఇది కీ వంతమయిన రసాయనిక వదారం సమ్మేళనమే ఫ్లిట్ ఇది రెండు విధాల పనిచేస్తుంది: తక్షణం కీటకాలను కొట్టి త్వరలో వాటిని చంపును. ఇంటివనరితలాన, మూలలోను కూడా చల్లండి. మరొక్కమాత్రం గుర్తుంచుకోండి - యర్రని టిన్నులలో ఫ్లిట్ ఎగిరే కీటకాలకు ప్రాణాంతకం!

మీ గృహ సంరక్షణకు

ఫ్లిట్

యర్రని టిన్నులలోని ఫ్లిట్, ఈగలు, దోమలు మొదలయిన సంచార కీటకాలకు లెక్క విరోధి!
వావర పాకోలోని ఫ్లిట్ బొటి వల్ల, బొద్దింకలు మొదలయిన పారాదే జీవాలను తుడిచివేస్తుంది.

ఎస్సో స్టాండర్డ్ యాస్టరన్, ఇంక్.
(సరిమితమైన బాధ్యతతో అమెరికాలో విక్రయింపబడుతున్నది)

CHP-2A

త్కృష్ణ, మైనది.¹⁴ యుద్ధకాలంలోనే రోలా మరీ మూడు రచనలు గావించాడు. అందులో Liluli అనేది అవహాసాత్మకమైన ప్రహసనం. జీవిత సంక్షోభం నుండి రాజకీయ సంఘర్షణ నుండి తాను తప్పుకొన్న తర్వాత లోకుల మతిమంద్యాన్ని అవహాసాన్ని సాగింది రచన. లియులి అనే దేవత అవలు పేరు, 'భను'. ఈ భను మూలంగానే, స్వేహాసేతువుమీద నిలిచిన వాయుక వ్యక్తు లిద్దరూ క్రుమ్ములాడుకొంటారు. రోలా అనుభవించిన బాధామయమైన నిస్సహాయ ఇందులో కనిపిస్తుంది. ఉన్నట్టుని ప్రతాపమేమో అనిపిస్తుంది. ఏదీ శ్లాఘ్యం కాదు. అయినా రోలా భావన క్రమం తప్పదు. మానవ మహా నమస్కల గురించి అతని మనస్సు పరివర్తితమై లభిస్తున్నది. ఈ కథలోని వ్యక్తులు పరమ సామాన్యులే గాని మహాపురుషులు గాదు. ఊరు పేరు కోల్పోయేవిధంగా మందలో కలసిపోయినవారు. ఉదేశాలకు మనస్సుల సమగించినవారు. అందమైన అబద్ధాల కొరకు, నివాదాల కొరకు, జీవితాలను కోల్పోయేవారు. భనుకు లోనై సత్యాన్ని చూడనేరనివారు. అందుచేత ఈ రచనలో, Colas Breugnon లో ఉన్నట్లుగా, హాసరేఖకూ, ఆకావశికాసానికి తావులేదు. కన్నీళ్లు, కోపమూ, బాధ—ఇవి సర్వేసర్వత్రా 'లియులి' లో దర్శనమిస్తున్నది ఇందుచేతనే.

దాని లిర్యాత రోలా రచించిన నవల పేరు pierre and luce. ఇందులోనూ యుద్ధ భీభత్సమే పరిణామమైంది. అయినా భీభత్సం నట్టనడుమ ప్రేమైకజీవులిద్దరు—పియరీ, లూస్—పరమ అమాయకంగా సంచరిస్తారు. పియరీకి ఈ యుద్ధ మెందుకు జరుగుతున్నది కొంచెమైనా తెలియదు. తెలుసుకో గోరుతాడు. ఈ ఎరుక పూర్తిగాకమునుపే, తన ప్రణయం ఫలసిద్ధిని పొందక మునుపే, ప్రేయసి లూస్ తో కూడ బాంబు పాటువల్ల ఆకస్మికంగా మరణిస్తాడు. బాంబుకు ఒక మతి అంటూ లేదు. యుద్ధానికి మతలేదు. మతిగల మనిషి మతిలేనట్లు వ్యవహరించే సామూహికాన్యాయానికి మారుపేరే యుద్ధం. అది ప్రశాంత జీవన సౌఖ్యానికి భంగపాటు. ఈ కథలోని సంకేతాలకు అర్థ మిదే. ఇందులో మళ్ళీ వ్యక్తి మనస్సు, రోలా ఆదరణకు నోచుకు కుంటుంది.

యుద్ధం గురించి రోలా మరొక నవల రచించాడు. దాని పేరు Cheramboult. దాని ఉపశీర్షిక ఇతివృత్తాన్ని నూచిస్తుంది. "యుద్ధకాలంలో ఒక స్వచ్ఛంద మనస్సుయొక్క కథ." సమూహాన్ని ధిక్కరించిన వ్యక్తి ఇందులో నాయకుడు. అతను ఒక భావాన్ని గట్టికరించుకొన్నాడు. అతను చేసే యుద్ధం భావ పీఠిలో చేసే పోరాటమే.. యుద్ధం మానవాత్మను ఏవిధంగా హింసించి నాశనం చేసేదీ రోలా వర్ణించ బూనుకున్నాడు. ఆ ఉక్కునట్టునుండి వ్యక్తి మనస్సు ఏవిధంగా స్వతంత్రమయ్యేది,

ఫలశ్రుతి వంటిది. కన్న కొడుకు యుద్ధమూలంగా చనిపోయాక పెరాంబాల్ట్ బుద్ధివ్యాపారం ప్రారంభమవుతుంది. అది కార్యంగా పరిణమిస్తుంది. అబద్ధాల చుట్టూ ఉన్న పారలను ఒక్కొక్క పారను ఒలిచి నిజాన్ని సమాపించే కొద్దికీ, అతని కష్టాలెక్కువవుతాయి. అతను ఇతరుల నుండి వేరుపడి ఒంటరిగాడవుతూ పోతాడు. 'సమాజం' అతన్ని హింసిస్తుంది. కోర్సు శిక్ష, జైలు వగైరాలు దానిచేతి ఆయుధాలౌతాయి. అతను నిజాన్ని కనుగొన్నాడు. అది అవరాధ మవుతుంది. దాని ప్రతి ఫలమే అతని ప్రాణత్యాగం. కాబట్టి సత్యసాధన కొరకు అతనిక త్యాగి కాగలుగుతాడు. దౌర్జన్యం బట్టబయలౌతుంది. దేశభక్తి, పర్యాధిక్యం, వర్గ ప్రాబల్యం వగైరాల నిజస్వరూపం దర్శనమిస్తుంది. ఒక పనిని సాధించేందుకు ఏ మార్గమైనా పనికివస్తుందా? మంచిపని కోసమైనా సరే, చెడుదారి త్రొక్కుచచ్చునా? ఈ నైతిక ప్రశ్నలకు రోలాకు సమాధానం లభిస్తుంది. యుద్ధమానేది నిజానికి ధనవాహంగల వ్యాపార ప్రయోజనవరాల కుట్రకు ఫలితమేనని, యుద్ధాన్ని నిర్మూలించవలెనంటే మొదట ఆ స్వార్థ జీవుల అధికారాన్ని కూలద్రోయవలెనని రోలా కనుగొన గలిగాడు.

రోలా రచించిన మరొక నవల L'ame Enchantee (The Soul Enchanted)—అనేక భాగాలలో కూడిన పెద్ద రచన. తొలి భాగాలలో నాయక అయిన అన్నెట్టీ రైవీరీ (Annette Riviere) జాన్ క్రిస్టిఫర్ కు మాదసేకంగా వారసురాలనిపిస్తుంది. అరణ్యరాజ్యంగా పరిణమించిన సూర్య సంఘంలో తన వ్యక్తి స్వతంత్ర్యాన్ని ఆత్మాభిమానాన్ని నిలబెట్టుకోవడమని అన్నెట్టీ శతథా ప్రయత్నిస్తుంది. సంఘ విషయాలకు ఎడంగా ఉంటుంది. తన సొంత ప్రేమ వ్యవహారం, పెళ్ళి, కుటుంబం—ఈ పరిధిలోనే స్వేచ్ఛకై పోరాటం సల్పుతుంది. కాని, ఈ నవల చివరి భాగాలలో కథాగత ప్రాతలకు గల పరిధి విస్తరించి వైయక్తిక నమస్కలు మొకబడి సంఘ విషయాలకు అధికతర ప్రాముఖ్యం లభిస్తుంది. ఈ ప్రాతలు రోలా అన్నట్లుగా "మానవ మహా నముద్రంలో బిందువులు" గా పరిణమిస్తాయి. కాని ఈ ఒక్కొక్క బిందువులోనూ యావత్ సముద్రమూ నిబిడికృతమై ఉంది. అన్నెట్టీ మైన ఒక వ్యవస్థ మరణాకోమూ, పరిష్కారమూ మాతన వ్యవస్థ యొక్క శిశువిలాపమూ వినిపిస్తాయి. అన్నెట్టీ

14 "Its inimitable national flavour, its optimism and philosophy, the warm human feeling and the beauty of language and style... make this book one of the greatest attainments of French literary art."

—Artist, Humanist, Fighter : Trushchenko.

పూర్తిగా వ్యక్తి స్వతంత్ర్యాన్ని ఉద్ధృషిస్తే ఆమె కుమారుడైన మార్క్ ఈ ఇరుకు తొడుగును విసిరికొట్టి, సంఘ వ్యవస్థను పునర్నిర్మించ గోరుతున్న జనసామాన్యంతోటి సామాన్యత ప్రదర్శించి తాను వారిలో ఒకడౌతాడు. సామాజిక పరిస్థితులు ఈ మార్పును సాధ్యం చేస్తాయి. ఈవిధంగా “అత్మయొక్క గతి తర్కం” (Dialectic of the Soul) ఈ బృహద్రామంలో ప్రత్యక్షమవుతుంది.. మహాపురుషులు మరుగున పడిపోయారు. వ్యక్తి పితూరీలు నిష్ఫలాలయ్యాయి. ఒక మహా సాంఘిక శక్తి చరిత్రను నిర్మించ సాగింది. ఈ నవలలోని పరమార్థ మిదే. ఇలాంటి సందేశం గల రచనను గోర్కి, కారల్ రేడెక్ వంటి సోవియట్ మేధావులు ప్రశంసించడం ఆశ్చర్యమనిపించదు. రోలాం ఎట్టకేలకు సమాజవాదిగా పరివర్తనం చెందుతున్నాడని వారు సంతోషించారు. ఈ పరివర్తనలో గోర్కి ప్రభావం బలీయమైన అంశమేగాని, ఇది ఎక్కువగా రోలాం మనస్సులో కలిగిన స్వతంత్రమైన మార్పు. లోనుండి వచ్చినదే గాని అరుపు తెచ్చుకొన్నది కాదు. సమాజ వాస్తవంతోటి అనురీకతనే వ్యక్తివాదపు భావజాలాన్ని విసర్జిస్తూ మున్ను రోలాం, చివరకు వ్యక్తిని తనీగా సంఘవిద్రోహిగా నిలువక, సంఘంతోటి సామరస్యాన్ని సాధించుకొని సాఫల్యాన్ని సాధించుటగా భావించే స్థితికి వచ్చాడు. రోలాం భావప్రస్థానంలో ఇది చివరి మణి.

మానవవ్యక్తి మనస్సు వివిధమైన సాంఘిక క్రియలూ ఆచరింపజేసే వితండ వ్యక్తివాదిగా మొదలై, మహాపురుషుడైన విలాట్ వ్యక్తి క్రియాశీలమై, సామాన్య వ్యక్తియొక్క సంకుచిత క్రియగా మారి, చివరకు సామాన్య వ్యక్తుల చైతన్యయుతమైన నిర్మాణపరమైన సాంఘిక క్రియాశక్తిగా పర్యవసరించిన క్రమపరిణామానికి రోమే రోలాం హృదయమూ, తజ్జ్వరచనా నముదాయమూ సాక్షిభూత మవుతున్నాయి. రోలాంను స్మరణీయుడుగా చేసేది ఈ వివర్తనశీలమైన, నవనాన్విషితమైన, భావవికసనమే ననాలి. అందుచేతనే డెన్కండ్ మెకార్డ్ వంటి విమర్శకుల దృష్టిలో ఈనాడు రోలాంకు గల ప్రాముఖ్యం, నైతిక భావ పరమైనదే గాని సాహిత్యపరమైనది గాదు. ఈ ధృక్పథం రోలాం కళాసృజనకు అవచారం కావిస్తున్నదని చెప్ప సక్రమలేదు.

మేధావిని జనసముదాయం మధ్య నిలిపి, మునుపు వారినడుమ ఉండిన భావాభాతాన్ని పూర్ణించివేసినంత మాత్రానో, రష్యా వంటి దేశాన జరుగుతున్న సంఘ పునస్సృష్టిని శ్లాఘించినంత మాత్రానో, రోలాం కమ్యూనిస్టు కాలేదు. 1917 మార్చిలో రెనిన్ స్వీట్జర్లాండు వదిలి రష్యాకు ప్రయాణం కట్టి నప్పుడు రోలాంను వెంట రమ్మని పిలిచాడు. రోలాం నిరాకరించాడు. ఇంకా రోలాం మనస్సులో వ్యక్తి విశిష్టతను గురించి

విశ్వాసం నిలిచిఉంది.. ఆ విశ్వాసమే 1924 లోనూ తదనంతరమూ అతనిచేత గాంధీ, రామకృష్ణ, వివేకానందుల జీవిత చరిత్రలను రచించజేసింది.. మత విశ్వాసమంటే సాంప్రదాయికమైన ధృక్పథాన్ని విడిచి, క్రియాశీలమైన జనోద్ధరణగా దీని మానవ సేవగా సంభావించేటట్లు చేసింది. జనసముదాయం అంటేనూ, సామాజికమైన క్రియ అంటేనూ అపనమ్మకమూ, భయ సంశయాలూ ఇంకా రోలాంను వెన్నాడుతూనే ఉన్నాయి. తన మిత్రుడైన పి. జె. జాన్సెతో ఈ భావాలను ఒకసారి ఆయన వెల్లడించాడు. సమిష్టి శక్తులను శ్లాఘించవలసిందే గాని వాటిని ఎదుర్కొనడం కూడా అవశ్యకమే. అత్మశక్తితో వీటిని ప్రతిఘటించాలి. అంటాడు. ప్రజలు అనుచరులుగా ఉండవలసినవారే గాని నాయకులు కాగూడదని భావించినాడు.¹⁵

రవీంద్రనాథ ఠాగూరును సవరించ సాహసించింది కాలంలోనే. ఠాగూరు 1924 లో ఇటలీ దేశాన్ని సందర్శించి రోలాంను స్వీట్జర్లాండులో కలిశాడు. ఇటలీలో విశ్వకవికి బ్రహ్మరథం పట్టారు. ముస్సోలినీ స్వయంగా రవీంద్రుని శ్లాఘించాడు. ఇది సరస్వతీ పూజ కాదు. రాజకీయపు టెన్షన్ల అవి రోలాం చెవి నిల్చు కట్టుకుని ఎంత చెప్పినా, రవీంద్రుడు విశ్వసించకపోగా ముస్సోలినీ పట్ల దాక్షిణ్య భావాన్ని ప్రకటించసాగాడు. రోలాంకు మరిపోయినట్లయింది. ముస్సోలినీ నిరంకుశ పాలన నుండి తప్పుకొని పరవంచలలో బ్రతుకు వెళ్లబోతుంటూ ఉండిన ఇటాలియన్ మేధావులు కూడా, రోలాంకు జత కలిసి, ఫాసిజపు దారుణ స్వరూపాన్ని రవీంద్రుని కళ్లకు కట్టించారు. కవి పూర్తిగా మెత్తబడలేదు. కొన్నేళ్లవరకు ఈ విషయం గురించి రోలాం రవీంద్రునితో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు సాగించి, పూర్తిగా హృదయ పరివర్తనం కలిగించి గాని విడువలేదు. కాని, ఈ అనుభవంవల్ల రోలాం భారతీయులను గురించి ఒక వింత అభిప్రాయాన్ని సాధించుకొన్నాడు. తాను కలిసి మాట్లాడిన భారతీయులు యూరపు ఖండపు విషయాలపట్ల “చిత్రమైన తటస్థ వైఖరిని, ఉపేక్షను, వ్యంగ్య ధోరణిని” ప్రదర్శించడం తనకు బాధ కలిగించిందని దాక్టరు కాలిఫోర్నాగ్ కు ఒక లేఖలో తెలియపరిచాడు.¹⁶

సమకాలిక సాంఘిక పోరాటాలకు పోను పోను రోలాం కట్టుబడి (Committed) పోక తప్పలేదు. మానవ విమోచ

15, “.....he would be an indifferent leader of the people who would constrain its vanguard to march with the bulk of the army”

—AMONG THE GREAT, P. 54.

16. Tagor's Meeting with Romain Rolland—Girija K. Mookherjee.

వోద్యమంలో తానూ ఒక పాత్రులుంటు అయ్యాడు. అందుకే తనకు తెలిసిన భారతీయులలో కనిపించిన “తటస్థ” వైఖరిని ఆమోదించజాలక పోయాడు. సాంఘిక విప్లవం ద్వారానే లోకశాంతి పొందవచ్చుతుందని (Peace through Revolution) భావించేంత వరకు వచ్చింది రోలా భావ పరిణతి. ఈ పరిణతిని శ్రీ సుతరం చేసిన శక్తులలో గోర్కి వ్యక్తిత్వం ప్రధానమైనది. విప్లవాంతరం రష్యాను తాత్కాలికంగా వదలి వచ్చిన గోర్కి తన విప్లవ భావ జాలాన్ని డెబ్బయ్యేట్లు పైబడిన రోలా మెదటిలో చొప్పించగలిగాడు. బోర్నివిక్ ప్రభుత్వ శ్రీవతకు జడిసి రోసి స్పిట్జర్లాండులో ఆశ్రయం సంపాదించుకున్న రష్యన్ ప్రవాసి మేధావులు, ఐవాన్ బునిన్ ప్రభువులు, రోలాను సమీపించి బోర్నివిక్ వ్యతిరేకతను కలిగించినప్పుడు, గోర్కి ఉత్తరాలలోని వివరణ విరుగుడుగా పనిచేసింది. రోలాలో తత్కాలానికైనా బయల్పడిన కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేకతను ప్రేంచి నవలాకారుడూ కమ్యూనిస్టు అయిన హెన్రీ బార్బూజ్ శ్రీవంగా ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. కాని రోలా సులువుగా లొంగలేదు. పార్టీ ప్రయోజనాలను నైతిక మూల్యాలకు బదులు ఎన్నిక చేసి స్థాపించే వైఖరికి రోలా ఆమోదం లభించలేదు. విమర్శను సహించకపోవడమో, విమర్శకులను దమించడమో నిరంకుశత్వమని బాహ్యంగా ఖండించాడు.¹⁷ విప్లవ సాధనలో అన్ని అభిప్రాయాలకు జాగా ఉండవలె నన్నాడు. సాంఘిక ఆర్థిక విప్లవం తన అవసరాల కొరకై మానసిక స్వేచ్ఛను అరికట్టక దానితో సామర్యపూరిత పాధించవలసి ఉంటుందని రోలా భావం. భారత దేశపు భావాలను రష్య భావాలతో అంటు గట్టించడమంటే ఇదేనమా ! నిన్నును నీటికిచ్చి పెళ్లి చేయించడమని దీనిని రోలాయే వర్ణించాడు. ఇది విఫలం కాక తప్పదు. అందుచేత రోలా భావాలు మ రోక మ లు పు తిరిగాయి. కమ్యూనిస్టు పోలీసు విధానాల క్రొర్య కాలిన్యాలను విమర్శిస్తూనే, “మీ రష్య నము, మామజాతికి పురోగామి శ్రేణి” అని, ఆ కాలపు అనేక మేధావుల వలెనే, రోలా కూడా కీర్తించాడు.

వేద దంపతులు, జవహర్లాల్ నెహ్రూ ప్రభువులు, రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ ఈ కాలానికి చేసిన పని ఇలాంటిదే.

ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధానికి జర్మనీ, ఇటలీ దేశాలు సమాయత్త మవుతున్న రోజులలో, యుద్ధ వ్యతిరేకదృశ్యమానికి రోమే రోలా నాయకత్వం వహించి మేధావులకు తలలోని నాలుకగా వ్యవహరించ సాగాడు. అందుచేతనే హెట్లర్ పాలనలో రోలా గ్రంథాలు, ముఖ్యంగా Jean Christophe జర్మన్ నగర విధులలో అగ్నికి అహుతైనవి. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధాంతరం రోలాను ఈనడించిన జర్మన్ మేధావులు, థామస్ మేన్ (Thomas Mann) వంటివా రిప్పుడు జ ర్మ నీ ని వదలి రోలాను తమ వక్తగా భావించారు. అలాగే ప్రేంచి నవలాకారులైన అనటోల్ ఫ్రాన్స్, హెన్రీ బార్బూజ్ ప్రభువులు రోలాతో సమాధాన పడ్డారు. అంతర్జాతీయ మానవ వాదోద్యమానికి రోలా మహా నాయకు డయ్యాడు. కాని యుద్ధం రాకుండా పోలేదు. మాతృదేశమైన ఫ్రాన్సు మళ్ళీ జర్మనీకి పాదాకాంతమైంది. 1866 లో తాను జన్మించాడు. ఐదేళ్ల ఫ్రాన్సానికి బిస్మార్క్కు ఉక్కు సేనలు పేరిన్ నగరాన్ని ఆక్రమించినట్లే, డెబ్బై ఎనిమిదేళ్ల ఫ్రాన్సానికి హెట్లర్ సేనలు ఆక్రమించాయి. రోలా జీవితం మొదటికి వచ్చినట్లయింది. కాని, అది వోడిపోలేదు. ఓడిపోయే ప్రమాదం నుండి రోలా జీవితం ఎన్నడో తప్పకుండా ఉన్నది. వ్యక్తికి సమాజానికి బాంధవ్యం, స్వేచ్ఛచూ కట్టుబాట్లకూ సఖ్యం, మానవవాదానికి సమాజవాదానికి సామరస్యం — ఇవి డెబ్బై ఎనిమిదేళ్ల నిరంతర చింతనతో రోలాకు లభించిన భావ రత్నాలు. చిత్తశుద్ధి రోలాకు పెట్టిన వరం. ఆత్మసరిత్వం రోలా పొందిన జీవిత, సాహిత్య తత్వం.

17. “..... So long as the spirit of the servant of the Revolution remains narrowly political, despising.. the claim of the free conscience, I shall hold myself aloof....”

—ROMAIN ROLLAND : P. 191

తెలుపు ఆయుర్వేదము

బి-టెక్స్

కామర, దురద, కుడిపులు, గజ్జ, మొదలను,
పుంధ్ర, చలన్ చెయ్యి కాలి ముక్కును, అంతుపురి
దేహమును గాయములకు వాడేనా అని
తెచ్చక నయమగును

గ్రామీణులు: కాలిన్ శాస్త్రం, విజయం

ఇది ఆత్మహత్య!

శ్రీ ఆదివిష్ణు

— ఇందులో వచ్చే ప్రాతలు —

వర్తనమ్మ
(శిదేవి
వరదరాజులు
రంగనాయకులు)

రాజశేఖరం
గోపి
సుబ్బారావు
ఆర్. విందారావు

మొదటి రంగము

వర్తనమ్మ ఇల్లు

[వరదరాజులొక్కడూ కుర్చీలముందు కూర్చున్నాడు. భారీగావున్న సోఫావేళా, కుర్చీలవేళా—ఇంగ్లీషు ట్యూన్ తో మోగుతున్న రేడియోవేళా చూసేడు. క్షణమాగి లేచి వించున్నాడు. తలమీద జుత్తుని అందంగా సవరించు కున్నాడు. ఏమాటూ పక్కగదివేపు చూపు సారించేడు. మళ్ళా వీధివేపు చూసేడు. ఆనక రేడియోలోంచి సచ్చే ఇంగ్లీషు ట్యూన్ కి సరిపడేలా నాట్యం కొంతవరకూచేసి ఇక కుదరక మానుకున్నాడు. విసుగుపట్టి రేడియో ఆఫ్ చేసేడు. మళ్ళా సోఫామీద కూచుని కాళ్ళాస్త్రతూ, సిగరెట్లు, దమ్ము ఒకటి పీల్చి పాగ వదిలేడు. అకస్మాత్తుగా అనేశాడు.]

వరద: వర్తనీ విలాస్! చక్కటిపేరు. అందమైన పేరు. వర్తనమ్మ భవంతి! బాగుంది. ఈ వర్తనీవిలాస్! ఒకగొప్ప ఫెస్టివల్! వండర్ ఫుల్. ఆహ్లాదకరమైన అతిథి చేపుల్లకి మా కృతజ్ఞతలు. బి. ఎ. చరీక్ పానవండు మీకు అతి సామాన్యమైన మిమయము చెప్పి కొట్టి పారేస్తే నేనొప్పుకోక తప్పదు. కానీ వర్తనమ్మ పూరుకోడు. ఇంతకీ ఆచరీక్ పానవండు వర్తనమ్మయ్య కాదండోయ్! పెదవగోం—పాంబులు కొంచెం తిరకానుకోవాలిలేకేమి. అత్తయ్య కూతురు శిదేవి ఆచరీక్ పానైంది. శిదేవి తరఫున అత్తయ్య ఈ పార్టీ ఏర్పాటు చేసింది. అయ్యో! సార్! అర్థమైందా? (లేచి వించున్నాడు) ఏదాది (శీతం వరదరాజులనబడే నేను బి. ఎ. చరీక్ పానై ముడు నేనుగానీ, నా తరఫున మరే యితరులుగానీ యిలాంటి పనులైన పార్టీలు ఏర్పాటు చేయలేదు చెప్పేందుకు చింతిస్తున్నాను. ఎందుకే? అవున్నారే! ఎంతోమంది పై మేం యాజ్ వరదరాజులు గవక. మానాన్న కీ. శీ. రామనాథయ్యగారు పంపుసేమకులు కాదుగనుక. కానీ, ఇప్పుడుక్కడి నెంక తలాకాడే? మీరు పాఠశాలకున్నారా మరి! వర్తనమ్మయ్య పంపు సేమకులారా. కీ. శీ. గౌరవగారి ధర్మపత్ని! గౌరవగారు దేశోద్ధారకులు.

అరకంగా వర్తనమ్మయ్యకి మంచి పలుకుబడి వుంది. అంతో యింతో సంపాదించిన ఇల్లాలి! (కొంచెం ఆగేడు) శ్రీమంతులు పిల్లలు తుమ్మినా పునకార్యమని చెప్పుకుంటున్న మీకు శిదేవి బి. ఎ. చరీక్ పానయిందంటే గొప్ప! (గబగదా సోఫా వెనక్కించి వించున్నాడు) అందుకే వర్తనమ్మయ్య స్థాయికి తగ్గ విధంగా యీ యొక్క పార్టీని ఏర్పాటు చేసింది. నా... (సోఫాకి ఎడంవేపునున్న రెండు కుర్చీల మధ్యే శిదేవి అన్నాడు) ఆమెదటి కుర్చీలో వర్తనమ్మయ్య కూడిభుజం కూర్చుంది. కూడిభుజం పేరు భుజంగరావు. ఆయన పక్క శ్రీవారి పెర్సనల్ సెక్యూరిటీ. శ్రీవారంటే భుజంగరావు గారన్నమాట. ఆదయ్యందాడి. (కూడివేపు నున్న రెండు కుర్చీల మధ్యే శిదేవి అన్నాడు) ఎడంగా వున్న ఆకుర్చీలో శిదేవి కౌనుమేటు వెంకట్రాన్ కూచున్నాడు. అతని పక్క భుజంగరావు గారబ్బాయి చిన్న రైట్. కానీ లాచ్చేయి. కానీలూ మా అత్తయ్య వర్తనమ్మ తీసుకొచ్చింది. (నటించేడు. నాలుగు కుర్చీలకూ పంచబోతూ, మధ్యనున్న సోఫాని చూచి అగిపోయేడు. గబగదా సోఫా కుడి అంచున కూచుని తన ఎడంవేపు చూచి అన్నాడు) నేపిక్కడ నాకీటువేపు ఎడం పక్కగా శిదేవి కూచున్నాం. అవునాండీ! (నడవగా అగిపోయేడు. శిదేవికి కొంచెం దూరంలో భుజంగ రావు సెక్యూరిటీ కూచున్న మాట గుర్తుకొచ్చింది.) నానస్స్. అక్కడ శ్రీవారి సెక్యూరిటీ కూచుంటాడు. ఆయనకి శిదేవి మీద ఆ రెక్కుమి వెంకట్రాన్ చెప్పేడు. కాబట్టి సెక్యూరిటీ అక్కడుంచుటలో సుఖాల్లేవు. (క్షణం ఆలోచించేడు) పానీ శిదేవి నాకూడివేపు కూచుంటుందంటే ఈ పక్క శనిలాగా చిన్నా! ఈ చిన్నాగాడికి స్కూలురెక్కో వూరేగడం తప్పించి వేరే పన్నేడు. గవక ఇక్కడ సుఖాల్లేవు. ఏం చేయాలి? ఇడియా- వెంకట్రాన్ వారేయ్! సుబ్బరా వచ్చేయనాన్నా! చిన్నాని అవతంకి తోసేయ్. ఇట్లీ విల్ బి అల్ రైట్ నా! కానీ, వెంకట్రాన్! శిదేవి మీద సున్నమైనా కలలు కంటున్నావా గాడిదా! చంపేసివారేయ్! శిదేవి నా సత్తు. వాసాణం. బాగర్త. డి... ఇప్పుడే పార్టీ, వర్తనమ్మయ్య రెచ్చిన కాఫీతో ప్రారంభమవుతుంది.

[నిజంగా ఆవేశకి వర్తనమ్మ అక్కడికి రావే వచ్చింది. ఆమె రాక వరదరాజులు గమనించనలేదు. తన ధోరణి ఆసనూలేదు.]

అత్తయ్య అప్పారాంటి కాఫీ తీసుకొచ్చింది. మొహమాటమొద్దు. కొంచెం మెల్లిగా తాగండి.

(అన్నటిగ్గాని వర్తనమ్మని చూశ్లేదు. చూచి సిగ్గు పడి అనేశాడు.)

వరద: వచ్చేవా అత్తయ్యా!

వర్త: నీపార్టీ ఎంతవరకూ వచ్చిందేమిటి?

వరద: ఇంతవరకూ రావలసివస్తున్నట్లే రాలేదు. అంతెందుకు ఉదయం వెళ్ళిన శ్రీదేవి ఇప్పటి కొచ్చింకా రాలేదు. అప్పుడే పార్టీ విమిటి నాబొంద! తోచక రిహార్సిలు వేసుకుంటున్నానటే! అవునూ! నువ్వున్నాడే నిద్రలేచేవా?

వర్త: (మాటాశ్లేదు)

వరద: ఆరోగ్యమేలా వుండత్తయ్యా! నిన్నటి కంటే ఇవాళ కొంచెం బాగున్నట్టు న్నావ్. అంతెందుకు రాత్రి మీరు చేసిన పాంగమాతో హాడిలి వచ్చానుకో. ఒకపక్క నువ్వు, రెండో పక్క నిన్ను చూచి శ్రీదేవి. నేనే నువ్వయ్యానికి లేపాతే శ్రీదేవి ఒక్కరికి ఎంత భయపడిపోయేదో గదా. 'నీకేం ఫర్లేదు. శ్రీదేవి! నువ్వేం ఇంకావడకు. అత్తయ్యకున్న జబ్బు లక్షణమే యింత' అవటాని ధైర్యం చెప్పేను. (కొంచెమిగి అన్నాడు) రాముడూ—రాము డోలేడే!

వర్త: ఇప్పుడు నాడెందుకు?

వరద: నువ్వేలేదు. నీక్కొంచెం టీ గ్లూ వట్టుకొస్తాడేమోనని. (ఇప్పుడు న్ముదిగా పీలిచేడు) రాముడూ. డాక్టర్ వీల్చేయాలి వెడవని. వోరు చించుకున్నా మాటాడేమిటి? ఇర్లు!

వర్త: వాడులేదు. ఈరోజు సెలవున్నాను.

వరద: చంపాక్! ఆ సంగతి నాకు చెప్పందే ఎలా తెలుస్తుంది. కనక-నే తెచ్చిచ్చే డేమిటి టీ.

వర్త: నీ కెందుకు నాయనా అవ్వు?

వరద: అవన్నీ! వంద్రపుల్. నా కనస్మిటి బొత్తగా. ఇటీవల ప్లాజర్ టూ మీ.

వర్త: బ్రూజానై పోయిందా రాజా!

వరద: కాను. కాలేసు. అది రూలంతే!

వర్త: శ్రీదేవి నీచేత ఎంత వస్తే నా చేయించగలడు. (పోసు పున్న మేపు నడిచింది)

వరద: పోన్ చెప్పేమిటి? నాకు చెప్పు. ఎవరికి చేయాలి?

వర్త: (రిహార్సి తీసుకుంది) టూ సెవన్ (తీ ఫ్లీట్....యన్.

వరద: రైల్వే భుజంగరావోగారి కన్నమాట. తొందరగా పీలువ్. లంకంత ఈ ఇంట్లో నాకేం లో వచ్చడంలేదు.

వర్త: నేను వర్తనిని మాటాడతానంట. ఏమిటి విషయాలు? ఆహ... కులాసాగానే వున్నాను. అంత తొరగా వావన్నేను. అవునూ నేనెప్పిన విషయం ఏం చేశారు? అదే ఉద్యోగ విషయం...అలిగివస్తే నా మంచి ఉద్యోగం చూడండి అవలే మా అల్లుడు ఉత్త అల్లుడు. మంచిదండి...వుంటాను...మమ స్పార్డం.

వరద: కేంకృత్యయ్యా. కేంక్స్. నువ్వయ్యానికి రాముడు లేడు. ఇప్పుడు పెద్ద మనుషులంతా వచ్చేస్తే వాళ్ళకన్నా ఏర్పాట్లు చూసేందుకు మనుషుల లేరే? మీరూన్నే జబ్బు వసనమూ.

వర్త: (కూర్చుంది) డబ్బు మిషివి కాదా రాజా!

వరద: అఫ్కోర్స్.

వర్త: ఇవాళ నీమనుకుంటున్నట్టు మేము పార్టీ ఏర్పాటు చేయడంలేదు.

వరద: అదేమిటత్తయ్యా! నన్ను గొప్ప భుజాటంతో పెట్టేశారే?

వర్త: మా మనుషులు బాగోలేదు. అది నరేగాని రాజా నేనో మాట అడుగుతాను నిజం చెప్తానా?

వరద: నువ్వుకునే రోజుల్లోనే నాకు గొప్ప పేరుండేది. ఒకసారి సిక్స్టీమన్తో అనుకుంటాను మాక్కాను వాళ్ళంతా—

వర్త: అతిగా వాగడమూ ఒక జబ్బే!

వరద: అఫ్కోర్స్.

వర్త: మ్మూ రాజా! నువ్వెందు కొచ్చేన్ ఈవూరు?

వరద: వంద్రపుల్. వెంరోజుల తర్వాత అడుగుతున్నా అత్తయ్యా! ఎండు కొచ్చేన్ చెప్పేందుకు నాకేం అభ్యంతరం లేదు. కానీ వచ్చిన్నాడే చెప్పేను— ఉద్యోగం కావాలత్తయ్యా అని.

వర్త: కేవలం ఉద్యోగం కోసమే వచ్చేవా?

వరద: అహం.

వర్త: నువ్వు నిజం చెప్పడంలేదు. శ్రీదేవి.....

వరద: అఫ్కోర్స్. అఫ్కోర్స్. ఉద్యోగం వేయించిన దానివి, శ్రీదేవిని ఇప్పుడే పోతావా? ఎంతైనా నీ మేనల్లుడిని.

వర్త: కానీ, అది నీల్లేదంటున్నారూ.

వరద: ఏది? ఉద్యోగమా? శ్రీదేవా?

వర్త: భుజంగరావు గారుండగా నీ ఉద్యోగానికేం చియంలేదు. ప్రేమమీద మాత్రం ఆంలు పెంచుకోవద్దు.

వరద: అత్తయ్యా!

వర్త: నువ్వేం చెప్పినా నేను వినుటలుచుకోలేదు.

వరద: అవులే మామీద నీకోపం యింకా తగ్గ లేదన్నా గాను. కానీ నువ్వో వివరం మిడిచిపోతున్నావ్. పెద్దవాళ్ళ సంతాపం నేం విన్నానంటే ఏమోతం దాదాపులం గాను. మానాన్న రామనాథయ్యగారు పుట్టినట్లే య్యారు. వారిలో పాటు వారి అప్రెయియాటా పరబోపంతో గొప్పనం పెట్టేశాయి. ఇంత జరిగినా నన్ను అవమానించడం ఏంబాకోలేదు. ఎవరైనా అమగు. అన్యాయమని చెప్పారు.

వర్త: అదివాడు రాజా! ఒకే గూట్లోని పక్షివి నీవు.

వరద: అఫ్కోర్స్. జేప్టానిక్ హొప్పుకుంటానుమదా. కానీ, నీ మన ఆ గూట్లో ఎప్పుడైనా వాలలేదు. చతురంతా వచ్చిలో వుండే జిడినాను. అంతే ఏమిటి చాలాకాలం నాగూడోదిరి రిరిగిన్నానంటా.

వర్త: న్ముర్తించుకోదానిది ప్రయత్నించకు రాజా! ఒకనాడు నేను నీ అందరికీ పరాయిదాన్ని. నాపేరు తలుచుకుంటేనే పాపం వచ్చిందంటే నీ అందరి న్మురం. నన్ను వెలివేరూ. నిజమేగా గవంతా!

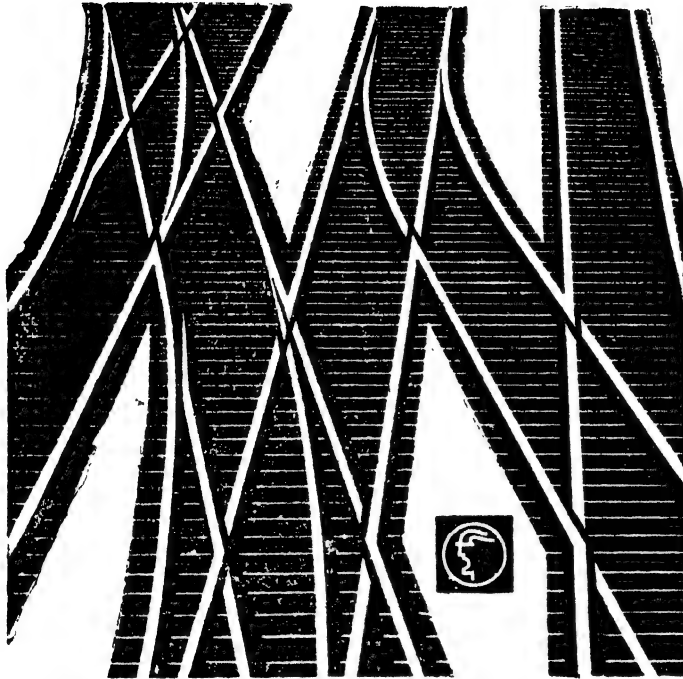
వరద: నిజమే. నేనూ హొప్పుకుంటాను. ఈ చరిత్ర చూడమూ నేను ప్రభుత్వ ముంది జరిగింది. అలాంటిప్పుడు దాంతో వాడు సంచలనమేమిటి? మిమ్మల్ని నేను రెండు రుదవల మోసం...మొదటిది సిక్స్టీ ప్రె—దాల్ కో స్టేషన్లో. రెండో ఇక్కడ. మొదటి పాటు మూడుగంటలు రెండో రుదవ వెంటజాలు మొత్తం విక్రయంబల పరిచయంబలానా? ఎప్పు వాన్ని గంటలు! అవునా—ఈ కొన్నిగంటల్లోనూ చర్యకొంగగని, ప్రభుత్వంగా గానీ మిమ్మల్ని నిర్లక్ష్యం చేయలేదు నేను. ఇప్పుడిక్కడ మీక్కానల్చింది నేనూ, నా కెరీర్ ను. నేను చాలా మంచివాడినని నేనుంచి. దానికోరకంగా నాగూడోదిరి రిరిగడమే కారణం కావచ్చు.

వర్త: మాటల్లో మాపెద్దపుయ్యని మిలిపిస్తూన్నావ్ నువ్వు.

వరద: మీ పెద్దపుయ్య మానాన్నగారు కావచ్చు. నేను మీ మేనల్లుడి. మనత్త పోలికని చెప్పి కొన్ని తప్పని సరిగా వచ్చేస్తాంటాయి. పాని దానికి మనమేమి చేయలేం.

వర్త: రాజా! నేనేం తెలిసి దాన్లుకుంటున్నావేమో! అవురిస్తే పెరిల్వెక్సెట్టు గలం. నాయంటి కొచ్చి నన్ను ఉద్యోగం అడిగింది, ప్రేమని పోరుకుంటు న్నది వేరే ఏ శ్లేక్కాదు. నీ గుండెలో అభయంకరమైన అలోచన లున్నాయి. వాటిని దాసుకోడం నీ వాతగాదు. నీ జాతం నాకు తెలుసు. ఆడదాన్ని చెప్పి నిర్లక్ష్యం చేయకు. నాక్కెల్లో చేనిర ప్రయో కత్త్యం సాధించేనంటే నీకు భయం కంగలి. అయినా నీటిస్తూన్నావ్

వరద: వంద్రపుల్! మీరు నన్ను అపార్థం చేసుకుంటున్నమాట సూటికి నూలు పాళ్ళ నిజం.

Hannover Fair... the meeting place of the Industrial world. Here you see the exhibits of 5800 firms from over 30 countries... learn the latest production methods and techniques... transact business on-the-spot.

Group exhibits include :-

Mechanical & Electrical Engineering, Iron & Steel, Non-Ferrous Metals, Chemicals and Plastics, Rubber, Building Materials, Precision Mechanics, and Tools, Optics, Office Equipment, China, Ceramics, Glassware, Clocks and Watches, Jewellery, Hardware

and Cutlery, Handicrafts, Gift Articles— and many others.

HANNOVER INDUSTRIES FAIR

Hannover, West Germany.

30th April - 8th May 1966

Light and Heavy Industries Combined.

For full particulars and entrance tickets contact the Official Representatives in India.

Ajanta Advertising,
Lakshmi Building, Sir P. M. Road,
Bombay-1.
24, Park Street, Calcutta - 16
35, Mount Road, Madras - 2

వువా...అలాకాదు...నన్ను చెప్పనివ్వ ముందు. ఇండాక అత్తయ్య నన్ను వింటెట్టి కడిగేసింది. అత్తయ్య మొదటి ప్రశ్న (నటించేడు) విజయం చెప్పా రాజా! నువ్వెందు కొచ్చేవిక్కడికి? అప్పుడు భయమేసింది. భయంగానే చెప్పినా ఉద్యోగం కోసమంతయ్యా ఉద్యోగం కోసరం. అత్తయ్య నమ్మలేదు. నువ్వు విజయం చెప్పడంలేదు రాజా! నువ్వు (శ్రీదేవికి మొహం చాటుచేసి చెప్పేడు) ఏకు శ్రీదేవి కావాలి. అవునా? (శ్రీదేవి తత్పరపాటుతో లేచి నించుంది. అటు తిరిగే చెప్పేడు వరదరాజులు) అప్పుడు నేనన్నాను. నా మనసూ, నా హృదయమూ, నా మెదడూ అన్నీ అన్నాయి. అవున అత్తయ్యా అవును. నాకు శ్రీదేవే కావాలి అని. అత్తయ్యకి నామనసు చదవగల తెలివితేటలు దేవుడిచ్చేడుగానీ, నన్ను మెచ్చుకునే సహృదయం ఇవ్వడం మరిచిపోయేడుభూతో! నిజం శ్రీదేవి! నేనొచ్చింది నీకోసం. కేవలం (వెక్కి తిరిగి చూసేడు. శ్రీదేవి బొమ్మలా నించుండిపోయింది) నీకోసం. (క్షణాలు మృత్యునంగా గడిచేయాయి. రెండుచేతులూ లాటిస్తూ అటు ఇటు తిరిగేడు. ఒకచోట ఆగిపోయి అన్నాడు) సారీ! వెరమచ్ సారీ శ్రీదేవి!

(శ్రీదేవి: (తెప్పరిల్లింది) ఎందుకు బావా? ఇప్పుడేం జరిగిందని కృతమాణాలు!

వరద: (గబగబా దగ్గరి కొచ్చేడు) అయితే? అయితే ఏంజరిగలేదా? ఏ...ఏ జరిగ లేదా? నే చెప్పిందంతా విన్నావుగా శ్రీదేవి? పూర్తిగా విన్నావుగా? కాబట్టి నా తప్పేలేదు. ఇయామ్ రైట్. ఫంక్స్. అత్తయ్యా!

(శ్రీదేవి: ఆగు బావా! తొందరపడకు మరి!

వరద: (వర్చుకున్నాడు) వడను...నేనేం తొందరపడనంత. నీ యివ్వ మొచ్చిన టైం తీసుకో. వెం, రెండునెలలు, సంవత్సరం, పది సంవత్సరాలు. చూరేం వల్లేదు. నేనేం తొందరపడను.

(ఆవేశకి ఫోన్ రింగయింది. వరదరాజులు దర్జాగా ఫోన్ దగ్గరి కెళ్లేడు. రిసీవరు తీసుకున్నాడు. హౌదాగా చెప్పేడు.)

వర: యన్..దిస్జిక్ వరదరాజులూ హియర్. వాట్ యూ వాంట్ స్టేజ్. అహ్ గుర్తు వట్టి కాను. మీపేరు రాజశేఖరం అవునా. యన్...ఏంకావాలి మీకు. నో...అత్తయ్య రావడానికి వీల్లేదు. షి యాజ్ వాట్ వెల్. డెన్.. యన్.../ మాత్ పీన్ మూసి (శ్రీదేవి తో అన్నాడు) ఎవరో రాజశేఖరం దిగ్ గేట్, నీకు తెలుస్తే చూట్లాడు.

(శ్రీదేవి రిసీవ రండుకున్నది. వరదరాజులు సిగరెట్టు ముట్టించేడు. వింటూన్న శ్రీదేవి మొహంలోని మార్పుని వసిగట్టేడు. శ్రీదేవి రెండు క్షణాలలో రిసీవరు పెట్టేసింది. నిట్టూర్చింది.)

వర: ఏమిటంటాడు? ఇంతకీ ఈ రాజశేఖరం ఎవరు శ్రీదేవి?

(శ్రీదేవి: అమ్మ సాయం కాలినిన మనిషి.

వర: సావం.

(శ్రీదేవి: జాలి యెందుకులే బావా! ఆయన ప్రయోజనం. మనోహరాని.

వర: వం(డ్రఫ్ట్! అలాటి వాళ్లగూడా అత్తయ్య సాయం కాలర్ని వచ్చింది. పిల్!

(శ్రీదేవి: (నడకగోళోరణి మార్చి అన్నది) బావా! నువ్వంతకుముందు ఎవరై నా పేమించేవా?

ఓం: శక్త: సత్:

సుఖ జీవిత సేవ
“నిర్దేశిత మహిమ”

సిద్ధం సాధితేని మహిమకు ఒక తార్కాణము

కే. టి. కృష్ణమూర్తి ఆచార్య గారి
“మేల్ మాయిల్ మందు”
(Regd.)

దీర్ఘ కాల చర్మ రోగములకు చక్కని నివారణ

వల్లరంగు, ఎర్రరంగు పాడలు, డద్దులు, పాటులు, గజ్జి, (చర్మ సంబంధము) పాడలుగల చోట్లలో తిమ్మర్లు, నూదితో పొడిచివచ్చుదు నొప్పి లేకుండుట, విచ్చనడి బొచ్చలు గలిగిన తెలియకుండుట, దుర్నిరు వర్షావయములందు వ్యాపించి, రక్తముతో కలిసి ముక్కు కలుగజేయుట, (వర ముల సంబంధము) చేర్చి చేర్చు ముడుచుచునుట, బొచ్చలులేమట, ముక్కు బంధనములు, పాదమునందు వల్లపుపుండ్లు, ఏర్పడుట, కాలుచేతులు (చేర్చు తగుట, ముక్కు పొట్ట వదుట, చూచుచు విమగుపుట్టించు రణములు (అస్థి సంబంధము) పిటికి ఉత్తమ నివారణ.

1 మందలం నూనె, లేహ్యం 8 oz శ్రీ పరమాత్మస్నాన తైలం తహల ఖర్చులతో రు. 15/-.

పూర్తి వివరములకు వ్రాయండి:

సిద్ధ కాక్టర్ K. T. కృష్ణమూర్తి ఆచార్య & సన్స్,
5/22, మేల్ మాయిల్ P. O. (N. A. Dt.)

వరద: ఏది. ఏన్ను చూడమంటే? (సిగరెట్టు పిరేశాడు) లేదు. నాకు (మేమి గురించి వాల్సేమి పేషిమి చెప్పిందంటే!

(శీదేవి: అబ్బ...తిన్నగా మాట్లాడటం నేర్చుకో బావా!

వరద: మేమి (మేమిచలేదుగానీ), వచ్చేదానినా (మేమిచలేదుగానీ) తెలియదు. ఏమంటే కుదించింది (వలె అడతాకున్నా చిట్టకుని 'నన్ను (మేమిచలేదు పాపా!) అని నేనెప్పుడూ అడగలేదు.

(శీదేవి: నువ్వు మాత్రం ఎవర్ని (మేమిచలేదు.

వరద: లేదు.

(శీదేవి: నన్ను గాఢంగా (మేమిచలేదు.

వరద: అవును. వాల్సేమి పేషిమి—

(శీదేవి: మా అమ్మనిగానీ, మాఅమ్మ వరదతినిగానీ (మేమిచలేదు.

వరద: కలెక్ట్. ఏమంటే మాత్రాలో—

(శీదేవి: అయితే. అమ్మతో చెప్పి మన పెళ్లికి వచ్చేందే బాధ్యత వది.

వరద: (శీదేవి! (అనందం అక్కరిదికి పోయేడు) ముందే చూడ మీది ఏం. చ రది. వెయ్యేనుగురి బల మున్నేనంది నాకు. మేమిచలేదు ది గేట్. వెండ్లపుల్. అత్తయ్య మాటలు విన్నా. అత్తయ్య లేం తెలియదు. పెద్ద వయసు. గుండెబిల్లు. నీకు మేమి, నాకు నువ్వు. అమ్మ. మన మధ్య మనవాళ్లునుకున్న వాల్సేమి (వయసుమూలేదు. (పైట్ టిలెగ్రాఫ్. ఓ ..రియల్. అయిపో చూచే నా!

(శీదేవి: (మేమిచలేదు. నన్ను అన్నది) నువ్వు చాలా మంచివాడివి బావా!

వరద: అవును చాలా మంచివాడివి.

(శీదేవి: భోతాంకంకండి. అందికే నువ్వంటే యివ్వవలసివచ్చింది. మోసాలూ, కష్టాలూ, తెలిసి మనుషులందరూ నా దృష్టిలో దేవుళ్లు. అందికే నువ్వు దేవుడవి అంటున్నాను. (లోపలికి వెళ్ళబోయింది)

వరద: (అమ్మ కవిత్వం పెట్టింది. వెదుతాన్నా (శీదేవి మేమి విశిష్టంగా చూస్తూ అన్నాడు)

“కాన్ డేబాల్ బాన్ ఆనా బాన్
ఓ డేబా మేరా బాన్ బాన్ పాన్”

(శీదేవి: (గట్టిగా అగిపోయింది. వరదరాజుల మేమి చూచి చిలిగి నవ్వింది)

వరద: “హీర్ క్లా మార్చిపో

అల్లాహ్ మారో

హమ్మో తుమ్మో పర్ మిత్

నీకేబాల్ అంఖ్ మారో!”

(శీదేవి: ఇంత చక్కటి కవిత్వం ఎక్కడ నేర్చేను బావా!

(అవేళకి వర్తనమ్మ అక్కడి కొచ్చింది. (శీదేవి వేపూ, వరదరాజుల వేపూ రుసరుసలాడుతూ చూచింది)

వరద: నువ్వు పైకి వెళ్ళి (శీదేవి! (శీదేవి వెళ్ళలేదు) వరదరాజులు అమాయకుల డనుకున్న వాళ్లంతా అమాయకులు! నిజమేనా రాజా!

వరద: (తలొంచుకున్నాడు)

వరద: బిళ్ళం చెప్పి అడవిల్లో అక్కడుకోడం ఏకంత కాలం మంచి తెలుసు.

వరద: అత్తయ్యా!

(శీదేవి: అమ్మా!

వరద: (శీదేవికి పిచ్చింది. (శీదేవి పిచ్చిది. నీకు తెలుసా రాజా!

(శీదేవి: అమ్మా!

వరద: ఉద్యోగం కోసం వచ్చిన నువ్వేమి నువ్వు. అంతస్తు తెలుసుకుని వెదురు. నే వెచ్చింది వింటున్నానా రాజా!

వరద: వింటున్నానా అమ్మ! వింటున్నాను. అంతస్తులో కళ్ళ మూసుకుపోయిన వర్తనమ్మ అమ్మ మాటలెంత కటువుగా వుంటాయో నాకు బాగా తెలుసు.

కానీ, అత్తయ్య ఈ అంతస్తులు శాశ్వతంగావు. ఓడిపోతున్నానో నువ్వు మాతో రాజీ కొచ్చేయ్! నువ్వెంత సిమ్మారంగా మారాడినా మరి రాజు లేడంత!

వరద: విన్నావుగా (శీదేవి! రాజు న్నుమ్మకు. వాడు మా అత్తయ్య కొడుకు. లువునా మేం పెట్టుకు బిట్టేమి మనసికి వారనాడు. వాడిక్కడికి మన ల్లున్న రించేందుకు రాలేదు. మనసికి విన్ను పెట్టేందుకు చివ మాం టికుడు.

వరద: పొరపాటు. నేను మాం టికుడ్ని కాదు. వాడేమి వరదరాజులు. ఒక మంచి మనిషి. మంచి పెంచుకునే మనుషులకి మంచి నేస్తాన్ని అత్తయ్యా!

వరద: నీ బూటకం కట్టేపెట్టు. కదులంక. ఇక్కడే నించున్నావే. ఈ గుమ్మం వెంతనే దాటిపో. నా టిక్కునించుకు. వెళ్ళిపో రాజా!

వరద: వెళ్ళను. వింటున్నానోగా (శీదేవి! అత్తయ్య ఇంకా ఇలాగే మాట్లాడింది. అమ్మదే వెళ్ళలేదు. నువ్వచ్చి నీ నిర్ణయం చెప్పిం తర్వాత ఇంకేం చెడ తాను? వెళ్ళనంతే. అరు మారయ్యది. మారు అరయ్యది. నే నీ యింటి అల్లదా.

వరద: కాదు. పిశాచానవి. ఇవి. విలిసిరిన కుట్రవి. దొంగవి.

(శీదేవి: (గట్టిగా అరిచింది) అమ్మా!

వరద: (అగిపోయింది) ఏం! నీకు బాధగా వున్నదా (శీదేవి! నీడి నంగతి నీకు తెలియదు.

(శీదేవి: అందరి నంగతిలా తెలుసు. క్షమించు. నీ మనసు బాధపడవలసి నా మనసు మార్చుకోలేను. బావనేమీ అనకు. కనీసం నన్ను చూచే నా—

వరద: బాగా అలోచించే మాట్లాడుతున్నావా?

(శీదేవి: చాలా అలోచించే మాట్లాడుతున్నాను. మా కింకేం చెప్పకు. ప్లీజ్.

వరద: వరదరాజు లెవరో, అలా కథేమిటో నీకు నిన్నటివరకూ తెలియదు. నువ్వు నువ్వు మోసం చెసుకుంటున్నావు ఇప్పుడు వినిపించిందేమిలేదు. మరో మాట అలోచించు. కనిపించిన తల్లిని. ఎందుకు చెప్పాన్నావో మి.

(శీదేవి: నాకెవరూ ఏమీ చెప్పక్కర్లేదు. బావకి ఈ యింటా స్థానం లేనివాడు నేమో యిక్కడ వుండలేను. ఇది మాత్రం నిజం.

వరద: అయితే సరి. నీ ఇంక. అనుభవించు (శీదేవి.

(వర్తనమ్మ వెళ్ళిపోయిందర్వాత కొంచెంసేపు నిశ్శబ్దం)

వరద: అత్తయ్యకి నామీదంత సగండుకో లేదంటేదు. ఇంక వుంటే చెప్పావు కానీ అనవసరంగా మాటలున్నేంది పాపం! నాగురించి నువ్వు చెప్పరానిదే పోయే. నాకో న్నుమ్మం వుంది (శీదేవి! మనం—మనం వెళ్ళి చేసుకున్న తర్వాత అత్తయ్య పూర్తిగా మారిపోయింది. అలోకాన న్నుమ్మం 'క్షమించు రాజా! నిన్నపాదం చేసుకున్నాను నువ్వే' అని. 'క్షమించేందుకు నువ్వే సేరం చేశావర్తయ్యా, పర్లేదు' అంటాన్నేమి.. ముఖాంతం. కావేటి!

(శీదేవి: తెలుగు సీనిమా కథ.

వరద: బాగా అన్నావ్.

(ఫోన్ మల్లా మోగింది. ఈతడవ (శీదేవి ఫోన్ తీసు కుంది. విని అన్నది)

(శీదేవి: ఎవరో వనంతరావుగారు. ఏన్ను పిలుస్తూన్నారో బావా!

వరద: (గంతేదు. ఫోన్ తీసుకున్నాడు) వాలో! డాంకి నువ్వు బ్రా! ఫోన్ నెంబెలా తెలిసిందిరా? వెల్. ఎంత సేపైందేమిటి ఈవారాచ్చి? డి.సి.సి.టి. విశేషం? ఎక్కడ దిగివో? హోటల్ రెస్టారా? ఇప్పుడోస్తే అక్కడే వుంటావా?...గూడ్..ఏమిటి? కొంటర్ ఫీట్ లవా? వాండ్లలో, మంచి నీమీ! నాకేం అభ్యంతరంలేదు. నీ వాచీలో టైం చూచుకో పాపు గంటలో నీ ముందు వాల్సేమి. ఈలోగా నీదిలో ట్యూన్ డిస్ మేసుకో వెధవా!

రంగం (కానం వాస్తవమిది) (శివే! మరీ విదాయు పోవద్దు. నెమ్మదిగా మార్పు
 దివ చిత్త బుద్ధి తో, అభ్యుపకాశం తో మార్పు దురదానం. నీ వెప్పు పొందా
 లవి, నిన్ను మోసం చేయాలని వాకు లేడు. నిర్లక్ష్య గుం చేయకు నన్ను.
 నన్ను నిర్లక్ష్య గుం చేసినట్లు తెలుసే నీవొంచలేను. (కొంచె మూగి అవ్వదు)

మేల్పుడు యూనివర్సిటీలో చదువుతున్నాను. ఈ చదువుకి ఏ కొన రంకులు వుంటుంటాయి. పోనీ...ఓ పన్నెయ్యి. నవ్వుస్తాడే పెళ్లాడు. మేమే తండ్రు పెట్టాడు. ఏక్కానల్లన స్థితికి నే వెదిగి వాడు, అవాడు నన్ను పెళ్లాడు.

(శ్రీదేవి: (విధ్వంసంగానే అన్నది) మృత్యు విజయయ్య కలిసి వాండా మేకోడం నా వాతకాదు. ఈ క్షణంలో నాకోరిక పండే అవకాశం వాముందున్నది. అది మరిచిపోతున్నారని మీరు.

రంగ: ఏ (మేమ, ఏ మనమా, మన పరిచయమూ—ఇప్పుడు నిన్ను అవలెనా? (శ్రీదేవి: క్షమించండి.

రంగ: అయితే నువ్వు మనిషిని కావు. నీకు వృద్ధుడయితేడు. నువ్వు డయ్యూనివి. నాపాటికి పెనుభూతానివి. నన్ను మోసం చేశావ్ నువ్వు. నన్ను చంపేశావ్. (శ్రీదేవి—స్టేజీ కోణం అలోచించు. నేను అవలెననిచ్చి. తర్వాత క్షణంలో నేనెలా మారిపోతానో చెప్పలేను. నా గురించేనా అలోచించి నీ విధ్యయం మార్చుకో.

(శ్రీదేవి: ఇక మీరు వెళ్లవచ్చు.

రంగ: జీవితంలో ఎవర్నీ ఎప్పుడూ ఏ విషయంలోనూ ప్రాధేయపడలేదు మేమ. నాకోసం నేను కొన్ని పరిధుల్ని చిన్నప్పటి నుండి వేసుకున్నాను. నాటిని దాటి బయటపడటం నా కేవాడూ ఇష్టంలేదు. అలాటి దీర్ఘకాల ప్రాధేయ పడుతున్నాను. అకారణంగా నన్ను దూరం చేయొద్దని వేడుకుంటున్నాను. ఒక్కటి మాట, ఒక్కటి దానం దానం మనిషిన్నేను. నాయున్నమొచ్చి నన్ను మార్చుకోదానికి నేనే వచ్చాను. ఇప్పుడు నీకు తెలుసు. తెలిసి గూడ నన్ను పరీక్షిస్తానా? పోనీ, నా గురించెవరైనా స్పృహగలవని నీ చెప్పేస్తే చెప్పు. వాళ్ల వాటిలోనే నా మంచితనాన్ని చూపుస్తాను.

(శ్రీదేవి: మీ మంచితనం గురించిగానీ, మీ మాటలతనం గురించిగానీ నాకు అవసరం కంలేదు. ఎవరూ మీగురించి చెడు చెప్పలేదు. నా క్షామంపిన అవసరాలు

(మొత్తం మీమంచి రావు. అందికే విమర్శిల్ని దూరం చేసుకోక తప్పదు లేదు. మీరింత మాటాడినా నే వెచ్చి దీమాతమ. నెంపు. మీరికే వెళ్లవచ్చు.

రంగ: మెదుట్టి గంటించుకునేందుకు మేక్కడికి రాలేదు. వెడతాను. రంగ నాయకులు అతి మంచివాడు పేరు నాకు. మృత్యువై నా ము రక్షకుడిగా కనిపిస్తే (వర్తనమ్మ రావడంతో కొంచెం తలుచుకుంటుంది అన్నాడు, దాని క్షామం మీరే అవుతారు. ఇది మాత్రం మరిచిపోవద్దు. వాస్తవం.

(రంగనాయకులు వెళ్లిపోయేడు. వర్తనమ్మ తలొంచుకుని నించున్నది. (శ్రీదేవి గబ్బిబా తల్లి దగ్గరి కొచ్చింది. సానునయంగా అన్నది.)

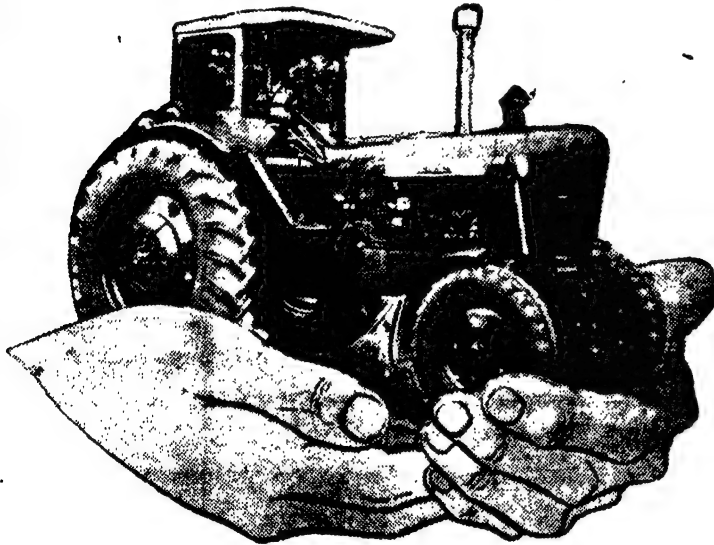
(శ్రీదేవి: నీ జీవితంలో ఇలాంటి తమాషా రెన్నో చూచి వుంటావ్. నాకు ధైర్యం చెప్పమో!

వర్త: లేదు (శ్రీదేవి! నిన్ను చూస్తుంటే నాకే భయంగా వుంది. నీ విధ్యయం నీ బతుకువేం చేస్తుందో చెప్పలేకుండా వున్నాను. ఇంకా నీకు ధైర్యం చెప్పగల గుండెబ్బరం నాక్కడిది తల్లీ!

(శ్రీదేవి: అమ్మో!

వర్త: కన్నుమూతారు కంకాలం పచ్చగా బలకాని ప్రతితల్లీ కోరుకుంటుంది. రంగ నాయకులతో నువ్వు చెప్పింది విన్నాను. విదేశాలు చూడాలి, వర్తకాలలో తిరగాలని, పాలరాతి మేడల్లోవుండాలని అన్నావ్. కేలం అతన్ని దూరం చేసుకోదానికి నువ్వలా అన్నావ్. నిజమే. వచ్చాకున్నాను. దేవుడు కరుణించి, తథాస్థు దేవతలు దీనిని నీకా అవకాశమిస్తే నాకు అంతకంటే ఏంకావాలి తల్లీ! కానీ వరదరాజులు నిన్నే ఉద్ధరించలేదు. నిన్ను నువ్వే మోసం చేసుకుంటున్నావ్. నీకు ఈ విషయమూ తెలుసు. అదే నాదాడు.

ఆంధ్ర రైతు సోదరులకు నూతన సంవత్సరము సందర్భంగా మా శుభాకాంక్షలు :

వ్యవసాయ పరిశ్రమలో అద్భుతమైన మార్పులు

అనేక నిండ్లకు ఇండియాలో వ్యవసాయము పొందడానికి వద్దతులతో జరుగుచుండెను కానీ ఇప్పుడు ఈ ప్రాంతం మై న పరిశ్రమలో అద్భుతమైన మార్పులు జరుగుచున్నవి. ఈ మార్పుకు తొలి దిక్సారి రష్యన్ ట్రాక్టర్లు. ల్యూప్రకరణ, పొడవుగా వివేక్షింపబడు రష్యన్ ట్రాక్టర్లు నిర్మించబడినవి. అచ్చితమైన వర్షపు మరియు అనేకమైన స్పేరుపాట్లు — ఈ కారణముననే ఈ రోజున ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో 1000 ట్రాక్టర్ల రష్యన్ ట్రాక్టర్లు ఉపయోగించబడుచున్నవి. పొలములు, కూరగాయలు, పండ్ల తోటలు, ద్రాక్ష తోటలు, టి ఎస్సెట్లు మరియు అడవులలో వివిధ విధములైన ఉపయోగములకు వీలుగా ఉన్న మరేయండినది. రష్యన్ ట్రాక్టర్లు 14 హెచ్. పి. నుంచి 50 హెచ్. పి. వరకు ఇప్పుడు మీకు లభించుచున్నవి.

నేడే మాకు మీ వివరములు తెలుపుతూ వ్రాయండి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

నవభారత్ అగ్రికల్చరల్ అండ్ కమర్షియల్ కార్పొరేషన్

ఫోన్: 1199]

[చూడండి రోడ్ — శివస్వామి నెం, 365 — విజయవాడ-2.

[గ్రూప్: 'AGRICULT'

[బాంబి: సుబేదార్ పేట, నెల్లూరు. ఫోన్: 220. (గ్రూప్: 'AGRICULT'

(శీదేవి: వాకింకా ఏం చెప్పకూడ! నా నిర్ణయానికన్నాదిలేదు! ఏమైనా వాక్కులను చెప్పి చెప్పి. నా యి.

(వర్తనమ్మ (శీదేవిని గుండెలకు హత్తుకున్నది.)

వర్త: దయామయుడు ఆ భగవంతుడే ఏమి రక్ష!

(ఆవేశకి రాజశేఖరం గారొచ్చేరు. ఆయన్ని చూచి తల్లి కూతుల్నిద్దరూ కలవరపాటు చెందేరు. ఒకరి మొఖా లొకరు బిక్కు బిక్కుమంటూ చూచుకున్నారు. తెలుసు! ఆ ముగ్గురి మధ్యా అంత తొందరగా సంభాషణ పాసగదు. అందికే తెలు.)

రెండో రంగము

(ఒక ఆఫీసరు బంగళా)

(వరదరాజులు పెల్లుతో సహా గబ గబా బెటనుంచి లోపలికొచ్చేడు. గోపీ అసబడే ఆఫీసు బోయ్ అంత పొడవిడి తోనూ బెటకు రాబోయేడు. ఒకర్నొకరు చూచుకుని ఇద్దరూ అకస్మాత్తుగా ఆగిపోయేరు. గోపీ సర్దుకుని అన్నాడు.)
గోపి:—గుడ్ మార్నింగ్ సార్!

వరద:—ఉట్జ్ గుడ్.

గోపి:—నింసార్! ఇంత ఉదయమే వచ్చేరు?

వరద:—(పైం చూచుకున్నాడు) ఉదయ మేమిటోయ్. సరే పోదేనా! అర్జంటు తెక్కులవ్వాలిగానీ ఆఫీసరుగారు ఇంకా లేవలేదా?

గోపి:—రాజారేడు సార్. ఇంతలో లేవరు. (మేడమెట్లవేపు చూచి అన్నాడు) తెల్లవారుఝామన నాలుగంటికీ వచ్చేరు. మరో గంటగ్గాని లేవరు.

వరద:—(పాదాలు తింటున్నారోయ్ భావన్నా!

గోపి:—ఎవరుసార్?

వరద:—నరిసరి. ఈ పురాణానికేమొచ్చెగానీ, ఎందరా? పొడవిడిగా వెళ్లిపో తున్నాన్.

గోపి:—పాలవాడు ఇవళ ఆబ్జెంట్. పక్కనీరిలో పాంపులారూ. వెల్లరావారి. మీరు గూడా ఆఫీసుకి వెళ్లిపోండిసార్.

వరద:—నర్సేడు. నే నిక్కడే కూచుంటాను. ఆఫీసుకి వెళ్లనోయ్. అక్కడ సామలువ్వాలి.

గోపి:—మీ యిష్టంసార్! అయితే నే వెళ్లొస్తానండీ!

(గోపీ గబ గబా వెళ్లిపోయేడు. వరదరాజులొక్కడూ మిగిలిపోయేడు. కాసేపటికి లేచి నుంచున్నాడు. ఓ తడవ మేడ మెట్లవేపు, అటు వీధివేపు చూచి నాలిక తడుపు కుని అన్నాడు.)

వరద:—ఇది వెక్కుబు సార్. అయ్యా! ఈ చేతులు వేలా, లక్షలా రాసేయి. రాస్తాన్నాయి. ఎంతెంత మందికీ మనవరం మనా గొప్పగా ఒప్పు మ్మంటుంది పాపం! అయ్యా! నేనింత దీటిగా ఉన్నానా, ఇక్కడ ప్రవారికి వామీద ఇం.....త కోసం. ఎందుచేత? నాకు తెలీదు. అటు మా మేవే జరుకే మేంటే వల్లమాలిన విరోధం. ఎంచేత. అదీ తెలీదు. సింపిల్ గా ఇదంతా స్పష్ట రహస్యం. ఇదీసార్ నా కథ. (సోఫామీద కూచున్నాడు. చెక్కు పుస్తకం తెరిచేడు. ఓ పేరు చదివేడు.) ఆర్.విందరావ్ అండ్

నవ్వు పిల్ల గురించి మీర్కొంఠం చెప్పిరి. ఈ ఆర్.విందరావ్ నవ్వుతో జేమ్మేడు నాకు తెలుసు. నా ఉత్తర వేధన. ఏమంటే, పాడి పెళ్లా గాడితప్పిన ఇల్లాల. వూరి జనాభాతోపాటు జేమ్మేడి గూడా ఈ విషయం తెలుసు. అయినా పెద్ద మనిషిలా చెలామణి అవుతున్నా దా. లాంటి కారణం ఏమిటి? నానుల రాసిన గీత, చేతిలో మణుగ బెల్లమూను. నన్నుడుగుతే— వివసిస్తాన్న నగం జనాభా కేవలం ఈ చీమలని చెప్పాను. దోమలూ ఉన్నారూ. అది వేరే విషయం. ఈ ఆర్. విందరావ్ అండ్ నవ్వుకి పాతికవేల చెక్కు. వాళ్ళేం పాడిచోలో ఏమిట ఇటు శ్రీవారికీ, అటు మానేజరు: మహాశయ్యడికీ తప్పించి నర మాన వుడికీ తెలీని విదంబర రహస్యం. వాన్ పెన్స్ ఈ పాపాలబరువుని మేమే మోయలేను.

(చెక్కు పుస్తకాన్ని సోఫాలో పోరేసి చేతులు దులుపు కున్నాడు. ఆవేశకి పాల చెంబుతో గోపీ విసురుగా వచ్చేడు. అంత విసుర్నో వంట గదిలోకి వెళ్లివచ్చేసి నిట్కూర్చేడు.)

వరద:—అనుకోకూడదుగానీ, మువ్వా బిజీగావే ఉన్నావు. మ్యాడూర్క్మలో పోలిపాడిరా!

గోపి:—బలేవారసార్! మీరు గమ్మత్తుగా మాటాడేస్తారు సార్!

వరద:—ఈబట్టి. పోనీవోయ్. ఎంత చక్కగా మాటాడినా (సయోజన మేంబర్. ఏంవాడు గోపీ!

గోపి:—సార్.

వరద:—వెధవది. మాటకుమందు 'సార' న కోయ్. తల్లిప్పి నాకు. ఆ శీష చలంలేదా— అదేవోయ్ పునాఫీసు మేనేజరు. ఆయన కెంతమంది పెళ్లాలి.

గోపి:—అదేమిటిసార్! (సవ్వేడు) పెళ్లా లేమింటి బాబోయ్!

వరద:—ఇరవై నాలుగంటలూ రై లింజన్నా మండిపడి పోతా డేవిటోయ్? నా నాలుగేళ్ళ పర్యవసరం—ఇదిగో ఇక్కడే చూస్తున్నాను ఇంత చిరాకు మనిషిని.

గోపి:—(వెల్కిగావే అడిగేడు) మరయితే మ వాఫీసరుగారి సంగతే సార్ ?

వరద:—(ఉలిక్కిపడి నించున్నాడు. గోపీ క్కూడా భయమేసింది.) ఓ. గట్టిగా అరచుకోయ్ దేముడూ కొంపలారిపోగలవు. (కొంచెం ఆగి) అస్సలుట్ట మనాఫీసునుంచి రెండు నెలల్లో వెళ్లిపోతున్నట్టు వార్త లొస్తున్నాయి విజమేనా?

గోపి:—నాకు తెలీదు సార్ !

వరద:—కోస్తాన్నాన్.

గోపి:—తల్లితోడు సార్ !

వరద:—అవునోయ్ గోపీ! ఇంకోటి అడుగుతానుగాని నిజం చెప్తావా?

గోపి:—నాకు తెలుస్తే నిజమే చెప్తానుసార్. మీ రడగండి.

వరద:—ఆఫీసరు పేరాలు పట్టట. నిజమేనా?

గోపి:—అయ్యబాబోయ్!

(చాలా సేపటివరకూ వరదరాజులు నోరెత్తలేదు.

గోపీ నోరు మూసేసుకున్నాడు. మొట్ట మొదట వరద రాజులే నోరు మెదిపేడు.)

వరద:—వీయ్ గోపీ! మేమి నివ్వేం అడగలేదు. ఎందుకలా గాభరాపడిపోతాన్. వేమీ అన్నేదాగా. మరీపో.

గోపి: అవున్నార్! మీరేం అన్నేదు సార్. శీషచలంగారి గురించి అడిగేరు.

వరద:—అవునోయ్! ఆయన కెంతమంది పెళ్లాలి?

గోపి:—అది వాకం తెలియదీ.

వరద:—పోయే, పోయే.

(గోపి వీధి తలుపు దగ్గరికి వెళ్ళిచి అన్నాడు)

గోపి:—మీరుంటే నాకు బలే జాలి సార్!

వరద:—అదేమిటోయ్. నామీదందుకు జాలి.

గోపి:—అఫీసులో తెల్ల గంగివూటలు వారు. పాపం, బండెడు వాకీ మీరే చేయాలి వస్తుంది. పైగా ఖమ్మలూ బుమ్మలూను.

వరద:—(కదిలిపోయేడు) మొన్నాడవారం ఏం జరిగిందో తెలుసా? ఉదయమే అఫీసుకి రమ్మన్నాడోయ్ అఫీసుకు. ఏమిటిసార్ అదివారంపూట ఇంటి దగ్గరే పాతే వాకం తోచదుసార్ అన్నాడోయ్ వేసు. కళ్ళెల్లెడవే 'దూటి పట్టన్నాడు' ఎంతైనా గుమాస్తావిగదా. నా బతుకు ఆయన చేతుల్లో ఉన్నాడిగదా. వెళ్ళేను. ఉదయం తొమ్మిదిపూటనున్నా రాత్రు పదింటిగాని తలెత్తలేదు. అయ్యారా— అంత ఖంగారో ఒక చిన్న తప్పు: దొడ్డిందే అనుకో, అంతమాత్రాన—తాడిచెట్టులేదు, అంచెత్తు లేదు ఏంచుని గబగదా తెలుగులోనూ, ఇంగ్లీషులోనూ వాగేశాడు. మళ్ళీ సోమవారం ఉదయం 8. గం. వోజరు కావాలని అర్జీలు జాలి లేదోయ్ ఈ అఫీసుకి. నా సర్వీసులో చూపిన అఫీసులో క్లాస్ ఏన్ యమధర్మరాజు ఇక్కడున్నాడు. వేసి అఫీసుకి బదిలీ అయ్యేవాలుగు నెలలైందా—ఈ అఫీసులోంచి రెండు నెలలు. అవునా! ఈ రెండు నెలల్లోనూ ఒక్కరోజు (చేతి వేలితో చూపించేడు) ఒక్క రోజు గూడా ఎక్కడా ఇంటికి వెళ్ళలేదు వేసు. ఇది ఏనాటి ఖర్చుంటావో?

గోపి:—నిజమేసార్. మీ గురించి నాకు చాలా తెలుసుసార్. అయినా సార్, మెర్రగా ఉప్పువాళ్ళవిగాదే విరుచుకుపడతా రీయస్. అదే ఆ మోహరాపుగారి మీద ఎగరమనండి, రెండు నిమిషాల్లో నోరు మూసేయాలిందే. మోహరాపుగారి వెనుక పాండు అలాటిది.

వరద:—ఇదిగో గోపి వెయ్యే! (నానటి చూపించేడు) గీత ఉంది చూసేదాని ప్రకారం అన్నీ జరగాలంటే. ఆ గీతని మనం మనమే మాత్రం మాత్రమే. ప్రహ్లాదేపుడు వాకం చేసేడో తెలుసా? మనిషివంట తయారు చేసి 'ఇక్కడ దురదృష్టం దొరుకును' అని రాసి పారేశాడు. లేవేతే— ఏంయే గోపి! వేసు బి. ఏ. ఫస్టు క్లాస్ లో పాస్టే య్యానోయ్. నాతో పాటు చదవుకున్న ఎందుకూ పనికిరాని వెధవలు చాలామంది వెలిగి పోయినానుకో. ఆ వెలిగి వాళ్ళలో వేసూ ఉండరాదు! ఒహా గోయ్. గీత. చెప్పండి మరలెప్పుడూ నెలిగిపో వరదా అని రాసుంటే వెలిగి పోడ మేలా పాదం?

గోపి:—(చేతులు నలుపుకుంటే చెప్పేడు) వేసూ చౌర్యాగ్యుడే సార్! ఒకప్పుడు బాగా బతికిన వాళ్ళం. రోజులు బాగోలేక యిలా రయారయ్యేం. యసస్సీతో చదువాగిపోయింది. నాన్న పోయాడు. అమ్మ, పెళ్ళికాని చెల్లెళ్ళూ, అమ్మయ్యా మధ్యవాడినీ. మంచిరోజులాస్తే నీవల్లనే గోపి! ఉద్యోగం చేసి సాధించా అని అమ్మంటుంది. వేసేం సాధిస్తాన్నావో మీ ర్యూమ్మన్నారాగ సార్. ఇంటా బయటా నా నెత్తురు తాగు తున్నారా. సార్. వేసు నిజం చెప్పేస్తాన్నాను. మన కొత్తాఫీసుకు ఒచ్చిందగ్గరల్లించి మరీ యిద్దై పోతున్నాను సార్. వగలా, రాత్రి ప్యూరుం లేదు. అస్తమానూ మేకుక్కులా ఆయన్నంటి పెట్టుకు తిరగాలి. ఆయన తిట్లు తివాలి. నాకు పెళ్ళి కాలేదు గదా; వేసు మనిషిని కాదుసార్.

వరద:—పోయేయ్. బాధపడకు. ఈ యము దెన్నాళ్ళంటాడో చూద్దాం. రెండు నెలల్లో ఎలాగో వెళ్ళిపోతాడు. ఓవేళ వెళ్ళకదా మన పీక తీవ్ర కూసుంటే—ఎన్నాళ్ళు సాధిస్తాడేమిటి! ఒకరోజు, రెండు రోజులు. మహా అయితే నెల. అంతే జన్. అందరినీ ఒక్కటై తే గోవంద. గోవంద. గాలి తీయడం ప్రాంతభవపుతం దంతే!

గోపి:—(మళ్ళీ గుర్తుకొచ్చింది) సార్. సార్ మనం చాలా గట్టిగా మాటా జేస్తాన్నాసార్. ఆయన మనల పాం చెవులు. మొహం చూచి జాత కము చెప్పేస్తారు. మొన్నపైందో తెలుసా సార్! సుబ్బారావుగారు గది బైట మంచుని భోజనం గూడా చేయకుండా ఈ వెధవ ఉద్యోగ మెన్నాళ్ళు? నే చేయలేను బాబూ? అన్నారండీ. ఆ మాటలు గాత ద్వారాంచి ఎలా విన్నాలో దేవుడికి తెలియాలి. లోపలికి పిలిపించి రెండు దులిపి పంపేరు. ఇప్పుడు ఏదైనా జ్ఞానానామకుని మన మీలా మాటాడుతున్నామా? ఇవి ఆయన చెవులు నెంటే—వొడ్డు సార్ మన మీ మెయూ లిక్కడ మాటాడకూడదు.

వరద:—పరిసరి. (ప్రణామం తింటున్నాడు యముడు!)

1) (సరిగ్గా ఆవేళకి సుబ్బారా వచ్చేడు. అతని బట్టలు మానీషాయి ఉన్నాయి. అతనికళ్ళు ఎర్రబడిఉన్నాయి. జాత్తు రేగిపుంది. మనిషి యావత్తూ నీరసంగా కనిపిస్తా న్నాడు. సుబ్బారావుని చూడగానే గోపి అన్నాడు.)

గోపి:—గుడ్ మార్నింగ్ సార్. అప్పుడే వచ్చేశారే. రండి. రండి.

సుబ్బా:—గుడ్ మార్నింగ్ వరదరాజుగారూ! మీరూ వచ్చేరే?

వరద:—(చేత్త విడచి పూసుకున్నాడు.)

సుబ్బా:—(గోపి సుద్దేశించి—మేడమిడికి చూచి) తేవేతా?

గోపి:—లేదు సార్.

సుబ్బా:—(సోసోతో కూచున్నాడు. పిగిలెట్టు ముట్టించేడు.)

గోపి:—(అదిరి గొంతు చించుకున్నాడు) సుబ్బారావుగారూ! ఏమిటిసార్!

సుబ్బా:—సిగరెట్టు కాల్యకుంటున్నావోయ్! (సిగరెట్టు పేకెట్టు వరదరాజుల కిస్తూ అన్నాడు) మీరూ కాలండి.

వరద:—ఎద్దు గురగారూ!

గోపి:—సార్! ఇది అయ్యగారి బంగళాసార్! మీరలా సిగరెట్టు కాలన్నట్టు ట్టాయనచూస్తే కొంపంటుకుంటాయి సార్. తర్వాత విచారస్తే మరెం లాభంలేదు. అయ్యగారి వంగలి మీకు బాగా తెలుసు.

సుబ్బా:—నానీసన్న. నించునే ఉన్నారే. కూచోండి వరదరాజుగారూ! కూచోండి.

వరద:—(బిక్కు బిక్కుమంటూ కూచున్నాడు.) ఇంతకుముందేవ్వడైనా అఫీసుకు ముందు ఈ కాగడా వెలిగించేరా సుబ్బారావుగారూ!

సుబ్బా:—లేదు వరదరాజుగారూ! పాత సుబ్బారావు చచ్చిపోయినమాట మీకు తెలిదేమిటి ఖర్మ. ఏడు సరికొత్త సుబ్బారావ్. గోపి.

గోపి:—సార్.

సుబ్బా:—కాఫీ అయిందేమో చూడవోయ్!

గోపి:—(భయం వేసింది) ఏమిటిసార్! కాఫీనే. అయ్యగారి బంగళాలో కాఫీనే. అయ్య సుబ్బారావుగారూ!

సుబ్బా:—మలువ్. నే నడిగింది కాఫీ. నీ వెధవ ఏడుపు విడదగ్గి తెచ్చిందేదు. వెళ్ళు. కాఫీ వట్టా. (వరదరాజుతో) మీకు స్ట్రాంగ్ కాఫీ యివ్వం కదూ! వంచదార జాస్తేగా తగిలించుంటారా? చెప్పండి వరదరాజుగారూ!

వరద:—(కొంచెం నర్దుక్కున్నామన్నాడు) వచ్చేముందేవ్వేనా పుచ్చుకొన్నోచ్చేరా? సుబ్బా:—అంటే.

వరద:—(నటించి చూపేడు.) ముందు. లేవేతే ఏమిటి గురూ నీ ఒడాయి. వెధవని నువ్వేసే బోడి గుమాస్తాగిరికి అఫీసుకు బంగళాలో కాఫీ విర్తాల్లు గూడాను. ఈ బంగళాలో తెచ్చిగడుపు తెలిదూ?

సుబ్బా:—గో. పూ యాజ్ తెచ్చిగో! అప్పుడే నీ వాఫీసర్. మనం ఈ ఇంటి కొచ్చి అతిథులమయ్యేం. కాఫీలు పోయిందంటే ఆయన భార్య

వరద:—వొడ్డులే గురూ! నా కొద్దు. ఇంట్లో ఇల్లాలుగలవాడివి. ఇంటిదగ్గరే పూర్తి చేసుకుని వచ్చేను. నువ్వక్కడినీ లాగించు.
 ముద్దా:—అవు. ఇంకా ఇక్కడే విందున్నా మేమిట? యే. కదులు, వెళ్లి వా కొక్కడికి కాఫీ పట్టా. వెళ్ళు.
 గోపి:—నేను వెళ్ళలేనుసార్! వామాట వివండిసార్! అది నాచేతకాదుమరి.
 ముద్దా:—అవు. ఎవరీ చూచిరా నీ కింత భయం? నేను ముద్దారావువి. పెద్ద నర్ అవ్వాలి. ఇంత నాగ్నాదా మానాభిమానాలున్నాయి. వెళ్ళు. నే నడింది పట్టా. అంతే. (వరదరాజులు లేచి విందున్నాడు.) అతే. మీరు కూర్చోండి. మీరెందుకూ అనవసరంగా విందుంటారు?
 వరద:—కాదులే గురూ! నేను నించునే ఉంటాను.
 ముద్దా:—సరే మీ యిద్దం. (గోపితో) నువ్వెళ్ళవేమోయ్?
 గోపి:—అయ్యగారింకా నిద్ద లేచలేదుసార్. అయిన లేస్తేనేగానీ వెంకటస్వామి కాఫీ పెట్టాడుసార్.
 ముద్దా:—ఇట్టి సార్! వూ ఈజ్ వెంకటస్వామి. వాడితో చెప్పు ముద్దారా గారికి కాఫీ కావాలి (బిక్కు బిక్కుమంటూ గోపి వెళ్ళిపోయేడు) చెప్పండి వరదరాజులుగారూ! క్షేమాలు చెప్పండి.

వరద:—చిత్తం. క్షేమమేసార్!
 ముద్దా:—ఏటి. కొత్తగా మెన్స్ చేస్తూన్నారే?
 వరద:—అయి. లేదండి. తమరిప్పుడు గొప్పవారు. జవాబు అదరగొట్టేనూ. వారు.
 ముద్దా:—నువ్వుకు గురూ! నా జీవితం వరదమే పోయింది. నేను నరిగిపోయాను. ఈ పాడు వరకం నన్ను తినేసింది. దీనికి రిజిస్ చేసిస్తాను. మీకు తెలుసా వరదరాజులుగారూ! వా వయసెంతో!
 వరద:—(తలూపేడు తెలిదన్నట్టు.)
 ముద్దా:—ఇరవై ఏడు. ఎన్ని ఇబ్బందులో గడిచి ఈ ఉద్యోగం సంపాదించుచేస్తూ ఎక్కడ (కీకాకలం, ఎక్కడ పైద్రావాట్! ఎందు కొచ్చే ఎక్కడికి? కడుపుకింత తిండికోసమే. తిండి దొరుకుతుంది వరదరాజులుగారూ! కానీ గౌరవంలేదు. ఆత్మ చచ్చిపోయి రెండైతేయింది. ఈ కొత్తాఫీసరు నామీద స్పృహ చేస్తూన్నాడు. వేళకు తిండిలేదు. వోస్టివ్. ఇరవై నాలుగంటలూ కళ్ళలో నీళ్ళు పెట్టుకుని ఈ దొరగారివెంట రోజుకో పూరు తిరగడం. (క్షణ మాగేడు) ఈ గుండెలో (చేయిమే మునించేడు.) వివండి వరదరాజులుగారూ! వివండి. నీత పిలుస్తోంది. అమ్మ పిలుస్తోంది. (ఫంట్స్ పిలుస్తూన్నారు. పొంతపూరు పిలుస్తోంది. విన్నారా వరదరాజులుగారూ!

వరద:—(లేదన్నట్టు తలూపేడు.)
 ముద్దా:—రోజూ, ప్రతిక్షణమూ, నా కీ పిలుపులు వినిపిస్తాయి. అప్పుడే ఏడుపిస్తూంది. అప్పుడు నరకంలో ఉన్నాననిపిస్తుంది. వరదరాజులుగారూ—ఇదే పుర్కెత్తే నా కన్నీ వినిపించవు సార్! ఇది నరకం క్లైట్ డేవ్ సార్. వెంకటరాజుకింత (గొంతు రుద్దమయ్యింది. ఇదే అపీషి పిలువడిగేమి వరదరాజులుగారు. వెంకట రిడిగేను) ఇవ్వనన్నాడు. అప్పుడు సిగ్గుపడిచి నా కొచ్చే పిలుపులు గురించి చెప్పేను. నా నీత కథ చెప్పేను. ఐటర్స్ ఎవరికింగ్.

(గోపి తిరిగి రావడంతో మాటలాపి అడిగేడు)

ముద్దా:—ఏం చెప్పేవా? కాఫీ చేస్తూన్నా వంకటస్వామి.
 గోపి:—చేస్తానన్నాడు సార్.
 ముద్దా:—యే. వరదరాజులుగారూ. నీ కెంతవరకూ చెప్పేను?
 వరద:—మాడండిమాస్టర్! మీ వరసం జాగ్రలేదు. మీకూ అపీషరుగారికి మధ్యే జరిగిందో మాకు తెలిదు. మీ రీ వరసం నా ముందు చెప్పుకు సారే—ఉదేసుకున్నంత చనువుతుంది.
 ముద్దా:—నో ఫీయర్స్. మమ్మల్నెవరూ ఏమీ అనరు. అంటే నే మూకును. వెంకటరాజుకింత అపీషర్ వా ప్రేమకథ చెప్పేను. నీత వాకు (ప్రణామం) మన్నాను. ప్రేమించుకున్నాం. (అతని సంక్రాంతి వరదాం గుర్తు కొచ్చేయి. మేళ లాళాలు అతని ముసులో మోగేయి. అప్పటి అందం అతని కళ్ళలో నీళ్ళ రూపాన విలించింది. వాల్సార్ అతనిప్పుడు వాడు.) వరదరాజులుగారూ! నే వెంత దురదృష్టవంతుడనై అంత అదృష్టవంతుడనై. (వరదరాజుల్లో మార్పు కలిగింది. ముద్దారా చెప్పేది తప్పనిసరిగా వివరించుకున్నాడు.) ముద్దారా—(ప్రేమనూన్నా నిన్ను అనే అందమైన ఆడపిల్ల పేరు నీత. నీత! (క్షణం ఆగేడు) సంక్రాంతి వందగ రోజులు. పిల్ల పెద్ద అందరం ఆ రాత్రి తోలుబొమ్మలా చూస్తున్నాం. (అప్పటి రణ గొణ ధ్వని వరదరాజులూ విన్నట్టే వుంది) అటు మధ్యలో—నాముందు కూర్చున్న నీత కలు కావాలనే లాజీమ వరదరాజులుగారూ! కావాలనే లాజీమ. అప్పుడు నీత నావేపు తిరిగి చూసింది. నవ్వింది. అన్నది—వాళ్ళు చూస్తారు అవి. నీత కళ్ళని కప్పించేను. తం తిప్పుతుంది గోమూగ. బొమ్మలా చూస్తోంది. కొంచెం సేపు జరిగింది. నీత జడమీద నా చూపు విలించింది. జడ పట్టుకు లాగేను. వరకున ముందు కేక పెట్టింది. తర్వాత నేమి తెలిసి

సాగసైన కురులు

రీటా

ఎప్పుగా, అందుంగా జుట్టును పెంచుతుంది

ఒకరి ఇరవై సొందర్యంచూచి మరొకరు ఇక ఎంతమాత్రం అసూయపడవలసిన అవసరం లేదు. రీటా వాడి మీ కురుల సాతాగ్యాన్ని పుష్టి చేసుకొంది.

ఏదో కంపెనీ, మద్రాసు!

వోరుమానుకుంది. చుట్టుచక్కల జవల లేచి వింటున్నాడు. అప్పుడు
"నీర వాళ్లందరితో చెప్పింది వరదరాజులుగారూ!

(అతని కళ్లలో ఆనందం వెల్లి విరిసింది. కన్నీటి బొట్లు జల జలా రాలేయి. చెక్కిలిపై నించున్నాయి)

వరద:—మీ కడుపాపింది గురూగారూ!

మబ్బా:—నో.....నే నేడవను. ఏడవను నీలా! నే నేడవను. అప్పుడు నిలుచున్న జనంతో నీర మా ప్రేమ గురించి, మా మనసుల గురించి విశ్చయంగా ఒక్క మాటలో చెప్పింది సార్. "మీరంతా కూచోండి! క్షమిస్తే మే మిద్దరం ఇక్కడవుంచి వెళ్లిపోతామని."

వరద:—ఎవ్ లీ. వండ్లపుల్. పాంబల్ ఎవ్!

మబ్బా:—శ్రేంక్స్. వరదరాజులుగారూ! మీరు దేవుళ్లు సార్! అందికే వా ప్రేమని వా నీతనీ మెచ్చుకుంటున్నారూ మీరు. కానీ, (చేత్తో మేడమెట్లు చూపేడు. ఈ డెబిల్.....వా కథ పూర్తిగా విని కడుపు చెక్కింద్యోలా నవ్వేడు. పేనరు వెంటనే గారోకి విసిరేడు. నీతని చూచేందుకు వెంటివ్వు నన్నాడు సార్! (ఏద్యే కాదు)

వరద:—(అతని భుజంమీద చేయివేసి నమోదాయింవటోయేడు.)

మబ్బా:—డోంట్ లుట్! మేమి వానను చావ న్నను.

వరద:—ముందు మీ రలా కూచోండి. కొంచెం రెస్టు తీసుకోండి.

(సుబ్బారావుని కూచోపెట్టేడు గోపి—ఏం మాటాడొద్దని వరదరాజులుకి పై గవేశాడు. సర్లెమ్మన్నట్టు వరద రాజులు తలూపేడు. బైట కారు ఆగిన శబ్దమైంది. గోపి గబ గబా గుమ్మం దగ్గిరికి వెళ్లి, వచ్చిన కారుని చూసి తిరిగొచ్చి అన్నాడు.)

గోపి:—అగోనిందర్వ్ అండ్ నవ్వు.

వరద:—పాపం! అసీనర్ని కలసుకోదని కొచ్చిందేమా పక్కి!

గోపి:—రండి సార్! ఇంతవరకు సందర్శనా లేదు.

(ఓ లావుపాటి ఖరీదైన గోవిందరావు లోనికి వచ్చేడు.)

గోపి:—ముప్పారం సార్!

గోవింద:—అబ్బో! అబ్బో! అసీను, అసీనులా టుక్కెట్లుండే. వరదరాజులు గారూ, సుబ్బారావుగారూ—

వరద:—అసీనుగారేమో పెత్తనవ్వారూ!

గోవింద:—అహ...అయితే వార్ని కలుసుకుని ఇప్పుడే మిస్సు (నైకి వెళ్లి బోయాడు)

గోపి:—అగండి సార్! మీరు పాతానీసుకాదు. కొత్త అసీను.

గోవింద:—విన్నా! విన్నా! కొత్త వారేమి విన్నాను. చూపిస్తా!

గోపి:—కార్నివ్వండి. ఆయన నిద్రలోపై మేమి చూపిస్తాను.

గోవింద:—అబ్బో! అబ్బో! కొత్త రూప్రెమిట్? దీనితో గోపి పెరిగిపోయి దున్నమాట! (తాల్చి తేమిలోంచి విడిటింగ్ కార్డు తీసి గోపికివేయి. గోపి మేడమీది కెల్లాడు) ఏమిటిది సుబ్బారావుగారేదో కోకొప్పాడో కూర్చున్నారేమిటి? నీకాకుం గుర్తొచ్చిందేటి బాబూ!

వరద:—అతని కొంఠెం సున్నీగా ఉందంత.

గోవింద:—సెంపు పెడతే సలా? పానీ వో వచ్చేయ్యండి. గోపి మా అసీనుకి సెంపుతే మందిచ్చి వచ్చుతాను.

వరద:—అబ్బో! మరేం సర్లేదు. అదే సర్దుకుంటుంది. ఇప్పుడు మీ రిక్కో చోయే మందు పడతే మరింత ఇంకాగై పోగిండు. ముమ్మపు తేమిరం

గారిలాగే మీ మందుచ్చుకుని మూడోజాలు తీసేతేడు. గుర్తుం అ గోవిందరావుగారూ!

గోవింద:—కొత్త వాళ్లని మొదట్లో ఇంగారు పెట్టినా, అంబాపైతే చూసేటూ దానికి మించిన దివ్యమైన బొడవ మరోటి లేదని చెప్పింది. ముమ్మపు తేమిరంగారు ఈవాడు తేమిరంగారు, ఈ రెంటిలో విశేషం కనిపించలేదా మీకు. చంపారుపాండి—అసీనైన మరుక్కణం వారు మా అసీనులో ప్రత్యక్షం గాలి. కొంచెమో గొప్ప మందుచ్చుకుని వెళ్లాలి. అది రివాజై పోయింది. ఇప్పుడు చూడండి—ఏదీపండులా ఉన్నాడో. దేవతలు పూర్వం దీన్ని అమృతమనేవారు.

వరద:—బాగా చెప్పారు. వాకి తిరకాను తెలిస్తావదు. ఏమిటో మీరు వెబాటూంటే చెప్పి వినడం తప్పించి ఆ మహాత్మరమైన మందు వాడే గట్టు లేవు సుమండి.

గోవింద:—పోదురూ బదాయి!

వరద:—అందరూ క్షేమమాండి!

గోవింద:—ఏదో మీ దయవల్ల ఇలా గున్నాం. చూడండి. మోపానావ్ గారు అసీను కొస్తున్నారా?

వరద:—అ హా! ఏకైకంగా.

గోవింద:—మరేంలేదు—మెప్పిమద్య అవసరమొస్తే మా అసీనులో ఓ వండ పట్టుకెల్లాగ్—రెండు మూడు రోజుల్లో పర్వతా వాటాని చెప్పి వెం రోజులు గడిచింది, ఇప్పుటి కొచ్చి సర్దుకాటు చేయనేలేదు.

వరద:—ఏమిటి రూపాయిలే. చేస్తాడతేండి.

గోవింద:—ఏం చేస్తారో! మీక్కనిపిస్తే ఆయన చెబేట్టురూ. (ఏదో మాట్లాడటోయేడుగానీ గోపి రావడంతో టక్కున అవేడు.) య్యువ్వారా గోపి!

గోపి:—లేదు ఉండమన్నాడు. పావుగంటలో వాపారంట. (ద్రవ్యశకున్నారూ కూర్చోండి (సుబ్బారావుని చూచి అన్నాడు) సార్! మిమ్మల్ని పైకి రమ్మంటున్నారండి. అసీ సార్లలేదో పైపు చేయాలి. మీరుకూచోండి గోవిందరావుగారూ!

(గోవిందరావు బిక్కు బిక్కుమంటూ కూచున్నాడు. సుబ్బారావు విసురుగా మేడ మెట్లెక్కి వెళ్లిపోయేడు. గోపిని చూచి పరాకుగా అడిగేడు వరదరాజులు)

వరద:—అసీను విడ్ర లేవారా?

గోపి:—(అవున్నట్టు తలూపేడు.) ఇలా రండి. మీలో ఒక ముఖ్యమైన మాయం.

(వరదరాజులు దగ్గిరికొచ్చేడు. అతని చెవులో ఏదో చేప్పేడు గోపి. వరదరాజులు గుడ్లు మిటకరించేడు.)

గోవింద:—ఏమిటోయ్ అదీ. పాపం వరదరాజులుగారి చెవి తిమ్మన్నావ్.

గోపి:—సొంత మాయాలు సార్.

గోవింద:—అబ్బో! గోపి ఏత్రంగా మారిపోయేడు మనీ!

(మేడమీదనుంచి గట్టిగా మాటలు వినిపించేయి)

సుబ్బారావు:—నే నీ ఉద్యోగానికి రాకేనామా ఇవ్వదని కొచ్చేను.

అసీను:—అది తర్వాత. ముందీ కాగితం పైపు చేయండి. అండర్స్టిండ్.

(గోవిందరావులేచి నించున్నాడు. వరదరాజులు గోపి వేపు చూసేడు. గోపి పెదవి విరిచేడు. రెండు క్షణాలు నిశ్శబ్దం!)

గోవింద:—అయ్యో కింది ముప్పొస్తారయ్యో!

గోపి:—పిచ్చుగంటి సారీ మీరు కూర్చోండి ముందు. ఆయన పైకి మీరిలా విచుంటే నా కొంప కల్పించి. కూర్చోండి బాబూ కూర్చోండి.

(గోవిందరావు కూర్చున్నాడు)

గోవింద:—ఏమిటో మామ.

(మేడమెట్టు మీంచి పుస్తకం చదువుకుంటో రంగ వాయుకులు దిగిచేడు. అతన్ని చూచి గోవిందరావు లేచి విచున్నాడు. గోపి నవ్వేసేడు. ఏమిటన్నట్టు గోవింద రావు గోపివేపు చూసేడు.)

గోపి:—మీ రుత్త తొందర మనుషులు సారీ. వారు ఆసీసరుగారుకాదు. వారి మేనల్లుడుగారు. మీరు కూర్చోండి.

గోవింద:—అబ్బ అదరగట్టేస్తూన్నావయ్యా గోపయ్యా!

(సిగరెట్టు పేకెట్టు విప్పి సిగరెట్టు తీసేడు. ముట్టింతుకోబోతూండగా రంగవాయుకులు మాట అడ్డు వడింది.)

రంగ:—గోవిందరావుగారంటే మీరేనా? మావయ్య మీపేరు వివడంలానే గల గదా ద్రువులు పోతున్నారు. పాపీ బూపీ యూ సారీ!

(గోవిందరావు సిగరెట్టు నోట్లో ఉంచుకుని అటు వరదరాజులవేపు ఇటు గోపివేపు పోదాగా చూచి పాడిగా వచ్చి అన్నాడు.)

గోవింద:—ఏమిటోరండి! అభిమానం అలాంటిది. ఈ గోపి ఉన్నాడే—అప్పు రోల్ ఆఫ్ బోయ్—ఏడు—నన్ను మేడమిడికి వెళ్లనిచ్చేడు:కాదు. విజిటింగ్ కార్డు కావాలి చెప్పి పోరు పెట్టేశాడు. పోతే—మును పున్న ఆసీసరుగారు గూడను ఆర్గోవిందరావ్ అండ్ సన్స్ అంటే మహాభి మానం చూపించేవారంటే. ఏమంటారు వరదరాజులగారూ!

వరద:—అదేమోనీ అండ్ సన్స్ అంటే మంటగానే ఉండేదండి.

గోవింద:—(అపెందయ్యేడు) ఎవరికి? మీకా?

వరద:—మధ్య నా కెందుకూ? పాక్షాత్తు ఆసీసరుకే.

గోవింద:—(నోట్లోంచి కాల్చి సిగరెట్టు కోవగా తీసేడు. క్షణం పేపు వరద రాజులవేపు గుర్రుగా చూసేడు.) మీ రీయన మాటలు ముక్కుకండి మాస్టర్లూ! పిళ్లందరికీ మా పెద్దబ్బాయిమీద కల్లమాలిన విరోధం లేండి!

రంగ:—(కూచుంటూ అన్నాడు) ఎందుకుంటే?

గోవింద:—అల్లా అడగండి చెప్తాను. ఏమైందంటే—(అప్పటికే గుర్తు రాలేదు. నొచ్చుకున్నట్టు నలించి ఎబ్బెట్టుగా అన్నాడు.) నా మతి మండిపోనూ పెట్టించివారు విమూల్యులైతే నే నొక్కట్టి కాల్చబోతున్నాను సిగరెట్టు. మీరూ ఒకటి కాల్చండి.

రంగ:—(తీసుకున్నాడు) రీజెంట్! చాలా ఖరీదైన సిగరెట్టు.

గోవింద:—ఏం ఖరీదులేండి! తగలేసే మమ్మనేగా, అందులోనూ పూరా కావాలంటాడు మా పెద్దబ్బాయ్! (రెండు సిగరెట్ల పి ముట్టింపేడు)

రంగ:—(పిగ వదిలేడు) వరదరాజులగారూ మీరూ కాల్చండి!

వరద:—ఒడ్డులేండి. నే నంత ఎత్తు ఎదగలేదు. నా కెందుకులేండి రీజెంట్ సిగరెట్టు.

గోవింద:—ఇంకా వరద. ఏదో మన అభిమానంకోడ్ల పిచ్చేనా అసలే చెప్తే తలకంగా ఎత్తు పాడుస్తారు. అయ్యా! మీ కోర్కెమొస్తే చెప్ప

తేను గనిండి—ఈ గుమాస్తా తారి యావత్తూ యింతే పండి ఈ ఒక్క కారణంగానే మా పెద్దాడంటే పిళ్ల కెరికీ గిట్టుదు.

రంగ:—బాగుంది.

గోవింద:—ఏమిటి?

రంగ:—సిగరెట్టు.

గోవింద:—ఇంకా నయం. నా మాటనుకుని ఇరైపోయేను.

రంగ:—మీ కెంత మందండి పిళ్లలూ!

గోవింద:—మొదటి సంబంధానికి పెద్దాడూను. రెండో సంబంధానికి చిన్నదీను.

రంగ:—గూడ్.....(గోపితో) చూడవోయ్ మావయ్య. తయారై యూడేమో.

(గోపి మేడమీదకి వెళ్ళబోయేడు.)

గోవింద:—పోవండి తయారైతే ఆయనే దిగిస్తారుగా. అంతవరకూ మనం కాస్త పిచ్చాపాటి మేనుకోవచ్చును. (గోపి అగిపోయేడు.)

రంగ:—ఏం తయారవడమో ఏమిటో. మావయ్యతో మహా చెడ్డ పేరీలండి గోవిందరావుగారూ!

గోవింద:—ఆసీసరైన తర్వాత అప్పింట్లోనూ ఆసీసరుగా ఉండాలిందే. ఇంతకు ముందాసీసరు (అటూ ఇటూ చూచి అగిపోయేడు)

రంగ:—పర్వాలేదు చెప్పండి. వరదరాజులూ, గోపి మన మనుషులే. మీ కా భయం అక్కర్లేదు.

గోవింద:—మరేంలేదు. ఆయనకి గుట్టు గుప్పెట్లో పెట్టుకోడం చేతకాదు. మావాడు వాస్తం అని మూడు చేతిలో పెట్టేడు అనుకోండి—

రంగ:—అంటే.

వరద:—వేలసారీ. థౌజండ్స్ అండ్ సన్స్.

గోవింద:—మీరుండండి మధ్య. అయిందండి. అంతమాత్రాన వర్ణిగా అసీ సులో మావాడ్ని వట్టుకుని అడిగి అలాపై పోతే ఎవడికా మమ్మం? మాకేం డబ్బు నిలా పోరేస్తూన్నాం, వనినలా చేయించుకుంటున్నాం. వరుపు పోయేదీ, బయటవడేదీ ఆసీసరే. ఏమంటారు?

రంగ:—మంచి ముక్క చెప్పారు.

వరద:—ఇంకా చెబ్బారుసారీ! అండ్ సన్స్ యొక్క లీలా విలాసాలు వివదానికి మహా తమాషాగా ఉంటాయి. పిళ్ల చిరంజీవి పెద్దబ్బాయిగారికి కారా కీల్లీలూ, లెల్లగుర్రాలూ అంటే మహా చెడ్డ మోళా! రన చుట్టూలా ఉన్నవాళ్లందరికీ అవి అలవాటు చేయనిదే నీ ద్రువులు వట్టనే వట్టరు.

గోవింద:—(కోపం వచ్చింది) ఊరుకోండి మహా చెప్పారు! ఏ అంతస్తులో వున్నవాళ్లకి ఆ అంతస్తు అంహట్టు వాలంటు బనే వచ్చేస్తాయిగానీ ఒహళ్ళు చెలితే, ఒహళ్ళు చేర్చితే వచ్చేవిగావు. అంతెందుకు మీరు కారాకీల్ల చేయగలరా?

వరద:—కళ్ళు తిరిగి చూస్తాను.

గోవింద:—మా పెద్దాడు చేయగలడు. వాడి స్పేహితులూ చేయగలరు.

రంగ:—అంతే. అంతే. మీరన్నది బాగున్నది.

గోవింద:—అవునండి. ఇంతకీ నే చెప్పిచ్చే దేలుంటే ఆ పాతాళిసరు ఈ ఆసీసుమంచి అంత తొరగా లేచి పోదానికి కారణం ఆయన లీకీతనమే! లేచితే బంగారు పిచ్చుకై పోరటండి!

వరద:—ఆర్గోవిందరావ్ అండ్ సన్స్ కి బంగారు గను లున్నాయిసారీ!

గోవింద:—అదిగో అలిశయోక్తికూడదు! మీకూ కొత్తాసీసరుగారికి ఎంత చమపున్నా అవతల వాళ్లగురించి అంత తేలిగ్గా మాటాడటం మంచిదికాదు.

రంగ:—కరెక్ట్ (టైంమానుకున్నాడు.) పాపం! మీ కవతల ఎప్పుడు ములున్నాయో ఏమో! టైమంతా మావయ్య తేలారేనే మమ్మ మమ్మన్నాడు.

అన్ని రంగాలలోనూ

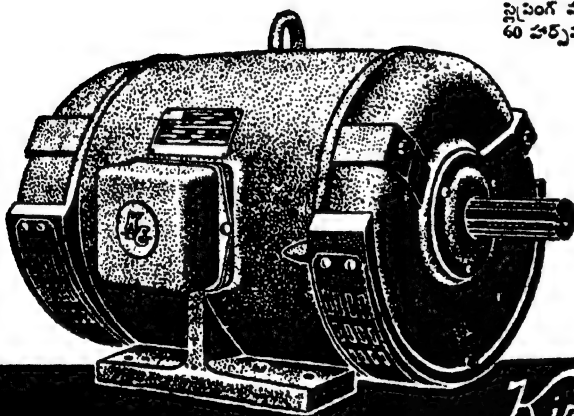
అగ్రతాంబూలం...

కిర్లోస్కార్

ఎలక్ట్రిక్ మోటార్లకు
మించిన ఎన్నిక,
మన్నిక లేవు!

దేశమంతటా లభ్యమవుతున్నాయి!
దేశమంతటా పరిపింగ కూడా లభిస్తున్నది!!

కిర్లోస్కార్-అసయా-డైరిక్-అన్-లెన్ మరియు
ఫ్లైరెడ్ల ఫ్లార్ల 10 హార్వపర్ వరకూ
క్యూరికమైన బల్బులూ గడుపులలో లభ్యమవుతున్నాయి.
ఫ్లైపింగ్ మరియు స్క్విరల్ కిక్ ఫ్లార్ల
60 హార్వపర్ వరకూ యిప్పుడే లభిస్తున్నాయి.

ఇండక్షన్ మోటార్లు
టైప్ యల్. 2.
1 మరియు 30 వరకు హార్వపర్.

Kirloskar

కయాచెయూరతి.
కిర్లోస్కార్ ఎలక్ట్రిక్ కంపెనీ లిమిటెడ్.
బెంగళూరు
ఫార్మి ఇక్యూటారు.
పారి 2 కంపెనీ లిమిటెడ్
మద్రాసు-బొంబాయి-కోల్కత్తా-ఛిల్లీ

గోవింద:—బోడి నేమ్మ! నా కుతంబ కొంచ మువిగ మను లేచి లేవండి. ఏదో కొత్తపీసరుగారి దర్శనం చేసుకుపోదామనే వచ్చేను. (కుతూహలంగా) అప్పట్ను సుబ్బారావుగారిమీద యిందాకలా అరిచారే?

వరద:—అయినంతే!

రంగ:—నైగా—వచ్చేవారు కేంవమంచి తిన్నగా రాకూడదు. క్లబ్బులో పేకాల ఆడి మరి వచ్చేరు. కొంచెం డబ్బులు పోయామోమో, చిర్రుబుర్రుమంటున్నారు.

గోవింద:—అలా చెప్పండి. దోరణి విసి అదరి వచ్చేను. ఏమాత్రం పొంతుంటాయో!

రంగ:—ఉంటాయి! రెండో మూడో వందలు!

గోవింద:—ఇంతమాత్రానికే ఆ ఐక్కుతున్న వేదించుకు తినాలంటే! మా వాడు మా పెద్దబ్బాయి క్లబ్బులో తారపిల్లివుంటే, అక్కడి జక్కడికి నర్తి ఉండేవాడు. ఈ ఇబ్బందులు మాకు తెలివి వాండీ!

వరద:—బాగా చెప్పేరు. అండ్ నవ్వు ఎంతకైనా తగ్గవారు.

గోవింద:—చూడుకుముందు అండ్ నవ్వుంటే మాత్రం నే నొప్పిలేదు వరద రాజులుగారూ! అయినా నే నింత సీరియస్ గా చెబుతుంటే మధ్య మీ వేలాకోర మేమిటనా? అవతలా పెద్దమనిషి ఏముడుంటారనే భయమైనా లేకుండాను.

రంగ:—జన్నెనివీల్ (నేడ మెట్లెక్కి వెళ్లిపోయేడు.)

(శ్రవణం గడిచింది)

గోవింద:—ఏమైనా మరిచిపోయేరా?

వరద:—పోయినట్లేవుంది.

గోవింద:—ఈ అల్లుడుగారేం చేస్తుంటారు.

వరద:—ఉద్యోగమేనా? రెండు పూలలా భోం చేయడం, తిరగడం పింపుల్ గా అరి ఆయన అనరరీ ఉద్యోగం.

గోవింద:—అదృష్టవంతులు!

వరద:—ఈవగరెంత చెబితే అసీవరంత. కా అంటే కా, కీ అంటే కి.

గోవింద:—వరదరాజులుగారూ! కొంచెం విలా రండి. (వరదరాజులు దగ్గరిగా వెళ్ళేడు. గోవిందరావు మెల్లిగా చెప్పేడు) పాతికే వేలకే మా దో బిల్లుంది. ఆ రివాల్యూషన గిట్టబాటుంటే నే నొచ్చిన మి సానుకూలమైనట్టే. కొంచెం కదిసే దేబిల్?

వరద:—మీ రిలాటి బిజినెస్ వాళ్ చెప్ప గూడదు.

గోవింద:—మితూ, ఈ కొత్తపీసరుగారికే—

వరద:—అక్కా! మీరు మొన్నదాకా. వచ్చి కొంతకాలం తింటుంది. కాక లిస్తే అల్లుడిదాని అడిగి చూడండి. అయినంత చెబితే.....

గోవింద:—అదెలాగో చెబుతాను. ఈ మనిషిని రెండు క్లబ్బులో చదివేతాను. వరద:—అయితే యింకేం? మధ్య నప్పరికించకండి మరి.

[నోట్స్ థర్మామీటరుంచుకుని రంగనాయకులు కిందికి దిగిచ్చేడు.]

రంగ:—ఇంకో అయిదు నిమిషాల్లో దిగిచ్చేస్తారు మావయ్య. ఎదో అర్జంటు కాగతామీద నంతకాలం చేస్తున్నారు.

గోవింద:—(తెల్లిగ్గా) పర్వతేడు లేండి. ముందు అవగానివిస్తే మేం తీరుణడిగా మూడుడుకొవచ్చు. (కాస్తాగ్ని) చూడండి.

రంగ:—(ఏమిటన్నట్టు చూసేడు.)

గోవింద:—మరేం లేదు. మీకు మీ మావయ్యగారి దగ్గర మంచి వస్తువులు మూడు మాకు తెలిసిందే అనుకోండి. అయితే మావయ్యగారి గురించి వాడు అంతగా తెలియదు. వాస్తవం ఏమిటైతే అది అంతా గూడా తిరి

గొచ్చేను కదండీ! వారి దర్శన మింతవరకూ ఇలేదు. పితే, ఈమధ్య మా బిజినెస్ గూడమా అంతంతమాత్రంగానే వుంది. కొంచెం యిబ్బందిలో పడిపోయేం. అర్జంటు బిల్లెక్స్ అసీవరుగారి సంతకం విమిత్తం పదిపాను రోజుల్లోనే అసీవరుగారి ఉండిపోయింది. అది కాస్తా మా చేతి కొస్తే ఏదో ఒడ్డున పడినట్టే వుంటుంది. ఈ వ్యవహారం—చూసేటా—వ్యవహారమన్న తర్వాత వ్యవహారమే మరి. నేను దాచుకుని మూడుడే మనిషినికాదు. ఈ చెప్పే దేదో మావయ్యగారికే చెప్పవచ్చు ననుకోండి. వచ్చి రావడంతోనే వ్యవహారాన్ని ఆయన ముందు పెడితే పిం బావుంటుందని చెప్పి మీ చెవి నేమ్మన్నాను. (రంగనాయకులు వెంటే ఏదో చెప్పి దూరంగా వెళ్లి వెంచున్నాడు.)

[రంగనాయకులు థర్మామీటరుతీసి టెంపరేచరు చూచుకున్నాడు. దాన్ని గోపీ కిచ్చి కడుక్కు రమ్మనట్టు పైగ చేసేడు. గోపి వంట గదివేపు వెళ్లేడు.]

రంగ:—కాబట్టి పైవే వర్సెంట్ కంటే ఎక్కువ యివ్వలేమంటారు?

గోవింద:—(వరదరాజుల వేషావధి చూచి అన్నాడు) అసీమ విబ్బందికి మేం చెప్పుకుంటాం లేండి. మీ రా విషయం మాకు పూర్తిగా వదిలేయాలి.

రంగ:—విన్నార వరదరాజులూ! సాక్షాత్తా గోవిందరావుగారి నోటినుంచి ఒచ్చిన జేరం రేపొద్దున ఏదైనా మాట తేడా రావచ్చు. జాగ్రత్తగా విండండి.

గోవింద:—అమ్మమ్మ! ఈ బొందిలో ప్రాణముండగా అలా జరగ విస్తానా నేను. మా వ్యవహారం అసీసంతటికీ తెలిసిందేనండోయ్!

రంగ:—గూడే. అదే నా క్లామెంటి. ఇక మీరు వెళ్ళవచ్చు గోవిందరావుగారూ.

గోవింద:—అదేం మర్యాదలేండి. అసీసరుగార్ని కలుసుకునే వెడతాను.

రంగ:—కలుసుకున్నాడుగా. ఇక వెళ్ళండి.

గోవింద:—(ఉరిక్కినట్టాడు) అంటే?

వరద:—ఏరీ మా కొత్తపీసరుగారు. అర్జమైందా గోవిందరావుగారూ?

గోవింద:—(భయపడ్డాడు) విత్తం.....అయి.....అర్జమైందిసార్. క్షమించాలి.

వరద:—అప్పుడు.....ఏమైందంటే.....నేను మొదట్లో.....అనుమాన మేనండి.....మీరు.....మీరేం అనుకోవద్దు. ఏమంటే.....

రంగ:—(గట్టిగా అరిచేడు) గోపీ.

[నేతిలో థర్మామీటర్ నవో గబ గబా వచ్చేడు 'సార'మ కుంటూ. థర్మామీటరు తీసుకుని చెప్పేడు నెమ్మదిగా.]

రంగ:—ఈ గోవిందరావుగార్ని వెళ్ళమని చెప్పు. ఇక్కడ జరిగిన తమాషాని వాళ్ళ జవాబా అంతటితో తుట్టుకథగా చెప్పుకోమను. ప్లీజ్.

గోవింద:—సార్!

గోపి:—మీ రిక వెళ్ళిపోయి!

గోవింద:—అసలిదంతా ఎలా జరిగిందంటే!

రంగ:—గోపీ!

గోపి:—మీరు వెళ్ళిపోయి! తప్పదు. వెళ్ళండి.

[గోవిందరావు బిక్కు బిక్కుమంటూ గుమ్మం దగ్గిరికి వెళ్లేడు. గుమ్మం దిగుతూ ఏదో చెప్పబోయేడుగానీ—]

గోపి:—రాఖం లేద్దారే. మీరు వెళ్ళిపోయి. అంతే.

[గోవిందరావు వెళ్ళిపోయేడు]

రంగ:—శ్రీలో! (థర్మామీటరు విడలింపేడు) యన్. మిస్టర్ వరదరాజులూ! మీరెందు కొచ్చినట్టికొద్దీ.

వరద:—చెక్కులున్నాయిసార్!

రంగ: ఎరివి. గోవిందరావువేనా? వా... నేను సంతకం చేయను.

వరద: ఇంకా చాలామందిని పుణ్యం.

రంగ: ఎలా చాలామంది. ఎలాటి వాళ్ళ వాళ్ళంతా. అవును మిస్టర్ వరదరాజులూ! అసీనులో ఏదీల్లా ఎంతకాలం నుంచి వుంది, ఏదీల్లా సంతకమైంది మొదలైన విషయాలు బయట వాళ్ళ కెందుకు తెలుస్తాయి? వాళ్ళ మిమ్మల్ని దర్శి కొనేకారా? ఎంతక్కన్నారా?

వరద: సార్ (అగిపోతాడు)

రంగ: నాకు జవాబు కావాలి. (బయట గోవిందరావుగారు కదిలిత తట్టమైంది. గబగబాపోనీదగ్గరికెళ్ళేడు. డైల్ చేసేడు) యస్. హా.....యూజ్ స్ప్రింగ్ రంగనాయకులూ... గుడవార్షింగ్. చూడండి మిస్టర్ శిష్యులం ఇంకో ఎదివిమిషిల్లో మీదగ్గరికి ఆర్గోవిందరా వాళ్ళేడు. ఓ స్టేరీ నేరేట్ చేస్తేడు. వింటున్నారా? ఆరెస్ట్ చెప్పండి. అరిచిగి పెట్టినా అరిచి బిల్లు ఇంతలో పాస్ చేయను. అలా మామీమాటికి సార్సార్ అని నా కెందుకు అడ్డుపడతారు. కీవ్ యువర్ ప్రెసేజ్! నే చెప్పిది పూర్తిగా విసింది. మళ్ళా మనాఫీసు మొహం చూడొద్దని అతన్ని హెచ్చరించండి. అలాంటి మనుషుల్ని చూడటం నా ప్రివ్లెజ్. అండర్స్టాండ్. నెక్స్ట్ మీరఫీసు కెంత సేవయిందోచ్చి. ఐస్...అంత ఉదయమే రావలసి అవసరం...నో.....నో...వథలు చెప్పకండి నాకు విరాకు. చెక్కులు అసీనులోనే సంతకాలు చేస్తాను. ఇది నా రెసిడెన్స్. ఇక ముందిలా మనుషుల్ని పంపకండి. జస్ట్ మినిట్.. మీ చెక్కున్నందుమి గట్టిగా వచ్చేస్తున్నదెరు? మోహనానా?...అతన్ చెప్పండి. అతని పనేదో చూచుకోమని. అంతే. గాని అసీ సవర్ణు సప్రకొదాని క్లాదు. అంతలా సవ్వచ్చే విషయమైతే పరిష్కర్ పుచ్చుకుని టైటుకుపోయి నవ్వుమనండి. నెక్స్ట్...నే నివాళి సెంపు పెడుతున్నాను. వాంట్స్ బాగోలేదు. అర్జంటు పేదర్లు పోమయ్య శిష్యులంపండి. సరిగ్గా నాలుగంటలకి పోమయ్య ఇక్కడ వుండాలి. యస్. ఇక పాస్ పెట్టేయండి. డబ్బీజ్ అల్ రైట్. (పాస్ పెట్టేడు. గబగబా వచ్చి పోపా మీద కూచున్నాడు) గోపీ...కాఫీ ప్లీజ్ (గోపీ కదలవోయేడు) అగు లాండ్ సైనున్నాడు. అతను కాఫీ అడిగేడు కదూ!

గోపీ: (భయపడ్డాడు) సార్!

రంగ: వాకేం చెప్పుకు. అతనికో కాఫీ యివ్వు. వరదరాజులుగారు ఇంటి దగ్గరే తాగిచ్చేరు గనుక ఆయన ఇక్కడేడు. (గోపీ వెళ్ళాడు)

వరద: (భయంగా అన్నాడు) అవున్నార్. ఇంటి దగ్గరే తాగిచ్చేను.

రంగ: చూడండి. నేనీ అసీను నుంచి రెండుసెంలు క్లాదు రెండేళ్ళ గ్లాడ కదల్చు. భయమేస్తోందా? ఫెంటాస్టిక్. వీరికి వాళ్ళంటే నాకు చెడ్డ అనివ్వాం. అవును! అసీనులో మీవెత్తు రెండు మాత్రం తాగేను.

వరద: లే...లేదుసార్! కాదుసార్...సార్...క్షమించండి సార్.

రంగ: నో సాంగ్ ఫ్లీజ్. నేను పాలులు వివను. మీ సర్వీసెంత.

వరద: నాలుగు సంతకాలు సార్!

రంగ: ఇంతవరకూ ప్రమోషను లేదు.

వరద: లేదుసార్. రెండుసార్లు పరీక్ష—

రంగ: తప్పేరు. కాఫీ కొట్టుకపోయేరూ! పానయ్యేవారు. యూ ఆర్ బి. ఎ

వరద: యస్సార్. ఫస్ట్ క్లాస్.

రంగ: అదెలా పాస్యేయ్యారు.

వరద: చదివి. కష్టపడి చదివి పానయ్యేను సార్!

రంగ: అప్పుడు చదువు తప్ప మరో వ్యావహారికం మీకు. బిజినెస్ తెలిదు. మాయ చేయడం తెలిదు. మోసం తెలిదు. అమ్ముడు పోలేదు. మీర్యానంతా చదువు మీద పెట్టి పానయ్యేరు. అప్పుడలా కాదు. ఆర్గోవిందరావు తెలుసు. అండ్ నెక్స్ తెలుసు. వాళ్ళకి తొంగిపోడం తెలుసు. వాళ్ళ బిజినెస్ తెలుసు. ఇన్ని వ్యావహారికం మీ బాగుని మరిచిపోయేరు.

వరద: (ఏడుపాచ్చిసంతకం పంపింది)

రంగ: ఫెంటాస్టిక్! (భర్తామీటరు బోల్స్ పుంతుకున్నాడు)

వరద: నన్ను మీరు చాలాసార్లు అపార్థం చేసుకున్నారు సార్! నేను చాలామంది వాడివి. కొత్తగా ఈ అసీనుకి బదిలీ అయి వచ్చేను. నా గురించెవరైనా అడగండి. అనువరంగా నేనువోనూ మాట్లాడను. మా సెలక్షన్సులో గూడాను నాకు మంచి పేరుంది సార్. అందరూ నన్నుబిమానించేవారు సార్! నాపని నాసీటు. అంతే. ఇవారైనా నేనెక్కడికి వచ్చేవాడివికాదు. అర్జంటు చెక్కులున్నాయి గనుక ముచ్చెళ్ళ వరదరాజులూ అన్నీవ శిష్యులం గారు ముక్కడికి పంపేరు.

(రంగ నాయకులు భర్తామీటరులీసి టెంపరేచరు చూచుకున్నాడు. ఫోన్ దగ్గరికి వెళ్లి డైల్ చేసేడు.)

రంగ: గుడ్ మార్నింగ్ డాక్టర్! రంగనాయకులు స్ప్రింగ్. ఇప్పుడు మామూలుగా ఉదయం కంటే కొంచెం నయం. ఈ తిరగడం తప్పిందిరెండి! ఆ మండ్ వాడమంటారా? ఓ. కె.—ఇంకూ డాక్టర్! పిలైతే ఈ సాయంత్రం వచ్చి కలుసుకుంటాను.

(ఫోన్ పెట్టేసేడు. గోపీ కాఫీలు తెచ్చేడు. ఒకటి టీపాయ్మిరారుంచి రెండోది సుబ్బారావు నిమిత్తం మేడ మీదికి తీసుకెళ్ళేడు.)

రంగ: (వరదరాజుల్నిదేరించి అన్నాడు) కాఫీ తీసుకోండి!

వరద: (సిగ్గుపడిపోయేడు. భయంగా అన్నాడు) వాడండి!

రంగ: నిజానికి నేనిప్పుడు కాఫీ తాగను. ఆది మీ కోసమే తెప్పించేను. తాగండి.

వరద: (కొంచెం తలుపలాయించేడు)

రంగ: నేనీమీ ఆనుకోను. తాగండి.

వరద: (కాఫీ కప్పుని చేతుల్లో తీసుకున్నాడు)

రంగ: మనుషులూ కోరికని చంపుకోడం నేర్చుకోవద్దు. ఒక మనిషికి భయపడి మిమ్మల్ని మీరు మోసం చేసుకోడం వద్దు. ఇది నా సలహా! తలెత్తి ధీమాగా తిరగానిది వుంటే నానంవో పాటించి రిటాలి.

రంగ: అలా బొమ్మలా చూడకండి. నిర్భయంగా కాఫీ తాగేయండి. దాన్లో చెంకం కలపలేదు. కాఫీ తీసుకొచ్చింది గోపీ. చేసింది వెంకటప్పిమ్మ. కొంచెం లేదో మీరంతా ఒకేజాతి మనుషులు.

[వరదరాజులు గబ గబా కాఫీ తాగేశాడు. రంగ నాయకులు భర్తామీటర్ని డ్రాయరు సారుగులో పెట్టేడు. ఖాళీ కప్పుని టీపాయ్మిరారుంచబోతున్న వరదరాజుల్ని చూచి అన్నాడు.]

రంగ: ఇంత పాపి యిప్పేనేగాని మీరా కాఫీ తాగలేదు. ఫెంటాస్టిక్.

వరద: సార్. (ఎదో చెప్పబోయి ఆగేడు)

రంగ: మాట్లాడండి. ఏం చెప్పాలనుకుంటున్నారు? మీరేం చెప్పినా వింటాను. అవుతే చెప్పదలుచుకున్నదంతా నా మొహమీదే చెప్పండి. సంతోషిస్తాను. యస్. యూకెన్ స్పీక్ నా!

వరద: నాకు మాటలు సరిగ్గా రావడంలేదు సార్! కానీ—

రంగ: ఫెంటాస్టిక్. ఫర్వాలేదు. నేను మనుషులూ చదవగలను. మీయిష్ట మెచ్చిత భాషలో మాట్లాడండి. అర్థం చేసుకుంటాను. డబ్బీ... (పై)

వరద: (తం విందించేడు) వోడిపోయేను సార్! నేను పూర్తిగా వోడిపోయేను. మీతో నేను చాలా మంచివాడిని చెప్పుకోవాలి. మీరది విన్నారు. నాకు తెలుసు మీరు విన్నారు.

రంగ: అది మీరలా చెప్పగలరు? క్లౌడ్ ఫెంటాస్టిక్.

వరద: నా నాలుగోళ్ళ పరీక్షలలో మీలాటి—(చూడు మంగోడు.)

రంగ: నే నాహించగలను. కానీ మీరు చెప్పనలసిందే కాదు. మీ గుండెల్లో చూట నాకు తెలుసు. నన్నూ, నా అహస్తి కనీసం తిట్టాలి. వెల్. (ప్రారంభించండి.)

వరద: (తలెత్తి విజయం చెప్పేడు) మీరు చాలా తెలివైనవారు సార్! అందుచేతనే విజయం చెప్పించగలుగుతున్నారా.

[గోపీ మేడ దిగి వచ్చేడు. అతన్ని రంగనాయకులు చూసేడు.]

రంగ: సుబ్బారావు పని పూర్తయిందా?

గోపీ: అయినట్లే పుంది సార్. భాగీని కూచున్నారు.

రంగ: సువచ్చిన కానీ లాగరా?

గోపీ: మీరు లాగమన్నట్టు చెప్పాను సార్!

రంగ: వెల్. అయితే సుబ్బారావు నిలా ఏలు. కానీ లాగే రమ్మను.

(గోపీ మేడమీదికి వెళ్లిపోయేడు.)

రంగ: (ఏగరెట్టు తెరిగించుకుంటూ అన్నాడు) వరదరాజులుగారూ!

వరద: సార్!

రంగ: మీరెప్పుడైనా (ప్రేమించారా? యన్...మీది లోకమారేజి కదూ! ఆర్ యూ హేవ్ నా!

వరద: మునుపే (నల్ల గూడా అడిగేడు. కానైతే నా పమాదానం మాత్రం విన్నేడు.

రంగ: పోసింది. సుబ్బారావు (ప్రేమకథ విన్నారా?

వరద: ఇంతకుముందే విన్నాను సార్!

రంగ: హా ఈబిట్? కథలు బాగా చెప్తాడు మీలాగా! కదూ?

వరద: నీతకథ బాగుంది సార్!

రంగ: నాకూ చెప్పేడు. నా కప్పుడు కోపమొచ్చింది.

వరద: (మెల్లిగా అన్నాడు) మునుపు నా విషయంలోనూ కోపమే వచ్చింది సార్!

రంగ: (ప్రేమకోసం పెంపు పెడుతున్నాడు సుబ్బారావ్! కేవలం 'ప్రేమ' కోసం. హా నీళ్ళి ఇటీవ్?

వరద: (బరువుగా అన్నాడు) (ప్రేమకోసం ప్రాణాలిచ్చినవారల్లా వున్నారు సార్!

రంగ: చేస్తున్నాను.

వరద: చేస్తున్నావులా సార్!

రంగ: (ప్రేమ భుజమై గూడా గుండ్రాయిలా బతికే మనుషులు నాకు తెలుసు దీని కేవలంబారా?

వరద: ఏమీ అన్నేను సార్!

రంగ: ఉదాహరణకి ఈ నోకాల్డ్ సుబ్బారావు! నీతని ప్రేమించేడు తెలుసు. నేను పెరిచివు సంపదేడు. కేవలం ఈ కారణంగానే, అంటే ఈ కొద్దికాంతోనే, నీతకి కారుం మీద, పారీవ్ మీద, పారాతి మేడం మీద మోజ పెరిగిపోయింది. ఇట్టికే ఫెంటాస్టిక్ వాన్ షెప్. నాకది తెలుసు. అలా అని అనుకుందాం. అందుబాటులో నీత కరుకున్న కథనాయకుడు మరెవడో కనిపించేడు. అప్పుడు (సుబ్బారావు మేడ దిగిరావడం గడు నింపలేడు) సుబ్బారావు ఏమవుతాడు?

సుబ్బారావు: అలా అయితే. సార్...మీరన్నట్లే అయితే సంపదేస్తాడు సార్! నీత సుఖాన్ని నీత (డివ్విని కాపాడుమి భయంతుడికి రెండుచేతులూ బోడి ప్తాడు సార్.

రంగ: ఫెంటాస్టిక్!

సుబ్బారావు: కానీ, (అనేకం ఉప్పొంగింది) కానీ సార్! మీరలా కాదు. అవతంవాళ్ళని అర్థం చేసుకోలేదు. హాదాకి లోని చేయకూడది చేస్తారు.

వరద: (భయపడ్డాడు) సుబ్బారావ్!

రంగ: లెట్ హిమ్ స్పీక్!

సుబ్బారావు: నేను మాటాడేందుకు రాలేదు. రాజీనామా యిచ్చేందుకోచ్చేను.

రంగ: ఎందుకు? ఇప్పుడేమయిందని?

సుబ్బారావు: ఎవరి కోసం ఇంత దూరమొచ్చేను సార్! ఎవరన్నది రించేందుకని. నన్ను కాదు. నన్ను నేనుద్దరించుకోలేక కాదు. నీత! నీత కోసం, ఉద్యోగం చేస్తున్నాను సార్! నీత! (అతని కళ్ళలో నీళ్ళ తిరిగేయి.)

రంగ: ఎప్పుడూలేనిది ఇవార సుబ్బారావు ఏడుస్తున్నాడు. ఒక ప్రేమకోసం ఏడే స్తున్నాడు. ప్రేమకోసం ఏదైనా వాళ్ళంటే అనవ్వాం నాకు. వాళ్ళందరినీ ఫోల్స్ అంటాను. కేవలం ఫోల్స్.

సుబ్బారావు: (వెర్రిగా నవ్వేశాడు నీత! మనిద్దరం ఫోల్స్ అంటాను సీత! అలా అని మా ఆస్తి మరు మనకి ముద్రవేస్తున్నారా. ప్రేమ తెలిసి మనిషి మనకి ఫోల్స్ ముద్ర వేస్తున్నారు. విన్నావుగా. నిజమే సార్! నేను ఫోల్స్ నే. పెరిచివును చెప్పేవాడు—ఈ వెట్టివాకిరికి గుడ్ బై కౌట్ వెళ్ళలేకపోయినందుకు గొప్ప ఫోల్స్ నే. అప్పుడే వెల్లి నా నేనుండే వాస్తే నీత, నువ్వు బతికే దానివి. నాకోసం బతికేదానివి నీత! యమూడితో యుద్ధం చేసి నిన్ను తెచ్చుకునేవాడివి. రాలేదు గనక నేను ఫోల్స్ నే. నిజం సార్ ఏ యామె ఫోల్స్!

వరద: (ఇంగారుపడిపోయేడు) నీతకేమైంది. ఏమైంది.

సుబ్బారావు: (అమాయకంగా అనోశాడు) ఏమవుతుంది? ఏం కాలేదు. మీరూ, మ నా నీవూ, నేను మ నందరం ఏమవుతాం! మనందరం క్షేమమే! ఉద్యోగానికి బానిసలమైన మ నందరం క్షేమమే! మన క్కావలసింది ద్యూటీ! ప్రేమ కాదు. మనం ప్రేమించకూడదు. మనిషి ప్రేమించకూడదు. ప్రేమనేది వచ్చి బాతు! విన్నాను సార్! అలా అని నేటికి మినుంచి విన్నాను. నానీత చచ్చిపోయింది వరదరాజులుగారు! నా ప్రేమ చచ్చియింది. నేను క్షేమం. నా ఉద్యోగం మహాక్షేమం. నా ప్రేమ సంగ తెవరిక్కావాలి? జబ్బుగా పుంది. మనవ్వుకూ నీతకి నేనుక్కడ గొప్ప ఫోల్స్ నే తెలిదు. ఏటి.ఏటి..ఏటి (రెండుచేతులూ మొహాన్ని కప్పేసుకున్నాడు)

రంగ: (కొంచెం కదిలేడు) యూహ్ నో సార్! ఈ బ్రాజ్డి ఎప్పుడు జరిగింది.

సుబ్బారావు: (ఉత్తరమూ, వైరూ తీసేడు) ఇది నీత ఆఖరి ఉత్తరం. ఇది నీత చావు ఖబరు. ఉత్తరం చదివి చదివేను రోకాల్చింది. కేవలమంది వచ్చిన నా చేతుల్లో ఈ చావు ఖబరు వడింది. ఈ ఉత్తరంలో నీత వింతపందో తెలుసా సార్! నీతకి పారాతిమేడలకాదు కావలసింది, పారీవ్ పల్లముకాదు. ఈ సుబ్బారావు. ఈ సుబ్బారావు నీత క్కావాలి సార్. ఈ సుబ్బారావు రెక్కలు వింక్నాట్టింది మీరు. నీత చావు క్కారణం మీరు. యూ.—

రంగ: గోపీ!

గోపీ: (అక్కడే నించున్నాడు) సార్!

రంగ: వెల్లి సామ్యను. అందరినీ వెల్లి సామ్యను. సువ్వు వెల్లిపో. ఈ చోలు భారీ చేయండి. క్లీక్.

[వరదరాజులూ, గోపీ బయటకు కదిలేరు. సుబ్బారావు క్కణం సేవటివరకూ నించాని—దాదాపు పడిపోయి నంత పనిచేసి హోలదాటేడు. క్కణాలు విరామం. గదిలో రంగనాయకులుండిపోయేడు. నెమ్మదిగా ఫోన్ వేపు వెల్లి, ఫోన్ తీసుకొని డయిల్ చేపేడు.]

రంగ: రంగనాయకులు స్పీకింగ్. సుబ్బారావు ఆస్తిమకాస్త అతన్ని మీరేం డిస్కర్స్ చేయకండి క్షేత్రం! వాళ్ళానికి వెల్లి నిర్మలాలు చూడండి ముందు. వెంకాచోలే రెండుచేతుల పెంపు యిచ్చేయండి.

బండెడుబిణసం, సంజుడు
కిశనరుడు, రెండెనుజోతులు
చినసరి దాణాగామెక్కిన
బికాసుర సంహారకోరికం/
భాగత సంగ్రామ సమాప్తానికే
దానికే గల సంబంధం తెలియాలంటే
చూడండి!

రామకృష్ణ ఎస్.ఎ.టి కంబైన్ వారి

శ్రీ కృష్ణపాండవీయం

చిత్తూరు, చిత్తూరు: యస్.టి. రామారావు B.A. చిత్తూరు త్రివిక్రమరావు.

[పోనెట్టివాచ్చి సోపిమీదకూచున్నాడు. కొత్త సిగరెట్టు పెట్టి తెరిచి వో సిగరెట్టు కాల్చేడు. లైట్స్ ఆన్—లైట్స్ ఆన్. వేళ రెండు చిల్లరయింది. సిగరెట్టు పెట్టిలో అఖరి సిగరెట్టు వెలిగించి ఖాళీపెట్టి పారేశాడు. గోపి గుమ్మం దగ్గరే నించుని అన్నాడు.]

గోపి: పో!...రెండు దాటింది పో!

తంగ: (మూడలేడు)

గోపి: మందు కూడా తాగలేదు పో!

తంగ: యూ ఫూలో! నమ్మి వెళుకోవడం. నమ్మిరా ఆలోచించుకోనివ్వ.

గోపి: మందు.

తంగ: నెటన్.

[రెండు క్షణాలు విరామం.]

తంగ: (సానునయంగా) గోపి!

గోపి: (గబగదా దగ్గరి కొచ్చేశాడు) పో!

తంగ: (నర్దుకున్నాడు) ఏంలేదు. నువ్వు వెళ్ళు.

గోపి: అలాగే పో!

[పోన్ మోగింది. గోపి వెళ్లి రిసీవ్ రెండుకున్నాడు.]

గోపి: గోపి పో! మూడుతున్నాను...ముప్పారం పో! ఆయ..ఆయ..అలాగే నండి. (హాల్ వీల్ మూపి రంగనాయకుల్తో అన్నాడు) పో! మిమ్మల్ని అసేమ మేనేజరుగారు పిలుస్తున్నారు పో!

తంగ: వో. వేపుడు దెబ్బనూ మూడ్లను చెప్పాడు.

గోపి: అలాగే పో! (అదే చెప్పేడు) ఈపుడయ్యగారు ఎవరోనూ మూడ్ల రంటుంది. ఆయ..ఆయ.. పార్టీనన్నం అలాగే పువ్వులు పో! ఆయ.. చిత్రం. నవంబరు పో! (పోనెట్టివ రంగనాయకుల్తో చెప్పేడు) పువ్వులపుగలు పిచ్చిపిచ్చిగా మూడేమూర్తయ్యారంటుంది. మీదేమో అందరినీ మేనేజరు గారేమీ అనడం లేదుంటుంది. చివరికి వరదరాజులు గారే పువ్వులపుగల్ని బైటకు తీసుకెళ్లారంటుంది.

తంగ: ముండా పో! కింద పెట్టేయ్. ఖాళీ అసేమ మిమ్మల పం తెలిపాడదా పో!

[గోపి పోన్ కింద పెట్టేస్తూండగా బైట ఎవరో తచ్చాడుతున్నట్టు గమనించేడు రంగనాయకులు.]

తంగ: మరో వాళ్ళు చూడ!

(గోపి బయట వెళ్ళొచ్చి అన్నాడు)

గోపి: మరో ఆడంగులు పో! మీతో మూడాలి.

తంగ: రమ్మను.

[గోపి బైటకు వెళ్లి మళ్ళీ శ్రీదేవిలో లోపలికొచ్చేడు. శ్రీదేవిని చూడగానే, రంగనాయకులు గబిక్కిన లేచి నించున్నాడు.]

తంగ: పెంటాస్టిక్! మళ్ళీ ఎన్నాళ్ళకి చూసేను శ్రీదేవి?

శ్రీదేవి: నమ్మి గుర్తు పెట్టారు. చాలాసంతోషం.

తంగ: నిజం చెప్పింది జీవితంలో మరిచిపోలేదు మహా గొప్పమనిషి నువ్వు. గోపి! నువ్వల్ని చక్కటి కాఫీ ప్లా. క్లీఫ్.

గోపి: అలాగే పో! (గోపి వెళ్లిపోయాడు)

తంగ: కూర్చుంటావా?

శ్రీదేవి: అంత మర్యాదావా? గుండె అగిపోయి చావగలను.

తంగ: పెంటాస్టిక్! వా కారోజు బాగా గుర్తుండిపోయింది శ్రీదేవి! వాల్సేగల్గు శ్రీతం—జాన్ వెర్లో అనుకుంటాను. వేమ మియింటి కొచ్చి నవ్వానం చేయించుకోన్నాను.

శ్రీదేవి: అవును. అది వేమ మరచిపోలేదు.

తంగ: క్షేమమా!

శ్రీదేవి: అమ్మపొయి రెండేళ్ళయింది.

తంగ: చాలా తొరగా పోయారు. పోనీ శ్రీదేవి! ఎవరికెంత (ప్రాప్తమో ఎవరేం చెప్పగలరు. నీ పెళ్లికి మాత్రం నమ్మి సంతోషం. శుభలేఖ కోసం చాలా కాలం ఎదురుచూచి తర్వాత విసుగుపట్టి ఎదురు చూడటం మాను కున్నాను.

శ్రీదేవి: నేనున్న పింఛనుందానే పెళ్లి చేసుకున్నాను. అతి సామాన్యంగా జరిగి పోయింది మాపెళ్లి.

తంగ: శ్రీదేవి పెళ్లి అతిసామాన్యంగా జరిగిపోయింది. రెండేళ్ళ క్రితం వర్షనమ్మి వర్షపుడారయ్యేరు. అనుకోని సంఘటనలు. (క్షణ మోగేడు) ఏది ఏమైనా నీ రాక మాత్రం నమ్మి అనందపరిచిన మాట వాస్తవం.

శ్రీదేవి: అది తెలుసు నాకు.

తంగ: (అవే వేపు విశితంగా చూచి అన్నాడు) ఇవ్వేళ్ళా నువ్వెక్కడన్నావో తెలి పింది కాదు. కానీ, వాకో నమ్మకం ముంది శ్రీదేవి! దేని తమిషు చాలించే రోగా నిమ్మి తప్పకుండా కలుసుకుంటానని నమ్మకం బాగా వుంది. అదివార ఇక్కడ వా బంగారాలో వెలివేరింది. హే! !

శ్రీదేవి: వేమ అనుకున్నాను. మిమ్మల్నివచ్చాడో ఒకప్పుడు కలుసుకోక తప్పదని.

తంగ: పెంటాస్టిక్! వేది నమ్మను.

శ్రీదేవి: వా గురించి వేమమోడంలో మీ నమ్మకాల్తో వసుండదు.

తంగ: (దెబ్బతీసక తప్పిందికాదు) ఆ రోజు ఏకో మాలిచ్చేను.

శ్రీదేవి: అవును. గుర్తుంది.

తంగ: ఇప్పటి వానాదా గురించి వేమ వేరే చెప్పుకో అట్టలేదు. వా టైల్యువింగు పూర్తయిన వెంటనే ఈ పూరు పోస్ట్ చేశారు. వేనాచ్చి వెంటాడ పైబిడర్ది. గమ్మత్తైపింటుంటే, ఉద్యోగంలో ఇంత హోదాకి శ్రీకారం చుట్టిన మొదటిరోజుల్లోనే నిమ్మచూడగలదాగ్యం సంపాదించుకున్నాను. అందికే మహదానందంగా వుంది నాకు.

శ్రీదేవి: దేవుడు కరుణామయుడు. ఎంత కరుణామయుడో అంత అర్థంగాని మహాత్ముడు.

తంగ: అందికే దేవుడంటారంటా! వాగురించి పికి సరికి అంతా తెలిసే వుంటుంది.

[గోపి కాఫీ తెచ్చి నించున్నాడు.]

తంగ: ముందా కాఫీ తాగు.

శ్రీదేవి: వేమ కాఫీ కనవురం లేదు.

తంగ: నువ్వు దేనికోసం వచ్చేవని అడగలేదే వేమ? పాత మేపురాలిని. వాకు ప్రాణం తాటి దానిని. ముందా కాఫీ తాగుతే వాక్కొంఠెం సంతోషంగా వుంటుంది. గోపి—కాఫీ అమ్మగారి కిప్పు.

[గోపి, కాఫీ కప్పు శ్రీదేవి కిచ్చి ఖాళీగా నించున్నాడు. అతన్నుద్దేశించి అన్నాడు.]

తంగ: దేవు అసేనర్స్ కావచ్చునో కదా! మేడ మీద పైళ్ళు పర్చు. వెళ్ళు (గోపి వెళ్ళేడు) తాగు శ్రీదేవి! కాఫీ తాగేసేమి ముందు. (క్షణం తర్వాత సేవకంగా వచ్చేసి అన్నాడు) అర్థమైంది. ఈ లంకంత బంగారాలో మగ వామ తప్ప మరే ఎదమైన పోషం లేదేమోనని ఆలోచిస్తున్నావా? ఈ

జన్మకింక పెల్లాదరాదని నిర్ణయించుకున్నాను. కారణాన్ని సుప్రసాపించే పుటావ.

(శ్రీదేవి: (కానీ తాగింది)

రంగ: (బాగా వెనక్కి వెళ్లిపోతూ అన్నాడు) అడదనే జీవి ఈ భూత్రవంచంలో జన్మల్ని తోటి జీవుల మీద కొండంత నమ్మకం తెచ్చి పెట్టడమనే విశేషం పురాణాల కాదు చరిత్రా విజయ అన్నది. అందుచేత మేమే పెద్ద ఎక్స్ పరిమెంట్ చేద్దామని ఉద్దేశించేము. తెలుసుకోవా యుకుంటే అడుగు చెప్తాను.

(శ్రీదేవి: (కానీ ముగియి అన్నది) వాకా విషయమీద ప్రత్యేకమైన అభిమానం ఏమీలేదు.

రంగ: (తక్కువ అగ్రి శ్రీదేవి మేపు నూటిగా చూచి అన్నాడు) అయితే సరే! పోతె, ఇంత హోదా, ఇంత పరపతిని పాలు పంచుకుంటేందుకు వాకు సచ్చే మనస్సేని అర్థాంగిగా పాదాలనుకున్న నిర్ణయం చాలాకాలం క్రితమే మట్టిలో కలిసిపోయింది. ఇప్పుడు నే నొక్కటే, ఇంత హోదా, పరపతిని అనుభవించేస్తున్నాను. గొప్ప ఫ్రీలోగా వుంది. ఈ పతంగా మరో స్త్రీ ఎవరైనా వచ్చి ఈ హోదా, పరపతిని పంచియ్యవ్వమని అడిగినా, ఆస్త్రీ వాకు అన్ని విధాలా సర్విసా చేసేందుకు ఇష్టపడను. ఎందుచేతంటే ఈమధ్య మేమి కొంచెం స్వార్థపరుడిగా తయారవుతున్నాను.

(శ్రీదేవి: దాని మూలకంగా చాలా సన్నిహితులైన రంగవాడుకులుగారూ!

రంగ: (నవ్వుడు) ఎవరికి? నాకేవా? లాభనష్టాలు జేరితా మేమికోడూమా మాను కొన్నాను. తోటి మనుషుల మీద నమ్మకం చచ్చి బతుకుతున్న మేమి స్వార్థరాపిత్యం, ల్యాగ్గింత మొదలైన పెద్దమాటలకి దూరంగానే వుండాలి మరి!

(శ్రీదేవి: మీరెంత నిష్కారంగా మాట్లాడినా, మేమి అర్థం చేసుకోలేనంత దుష్టితరే లేదు. వాకా ఆరోపించగల స్థాయితు వున్నది.

రంగ: బలీ..మేమి నిష్కారా లాడుతున్నావా? కాదు (శ్రీదేవి! నిజాన్ని చెప్తున్నాను. మనం సభ్యత్రవంచంలో బతుకుతూన్న వాళ్ళం గనక కొంచెం అందమైన ముసుగు కప్పి మాట్లాడుతున్నాను. అభ్యంతరమైతే చెప్పు ముదురుగా మాట్లాడగల వేర్లున్న ప్రదర్శిస్తాను.

(శ్రీదేవి: ప్రేమించిన మనిషిని పొందలేకపోయాననే కుతో తన బతుకునే కాకుండా తన చుట్టూలా వున్న మరికొందరి బతుకుల్ని పాపం పెట్టడం మన సభ్యత్రవంచంలో జరుగుతున్న మిత్ర క్రియకాదు. అది మీకు తెలుసా?

రంగ: (కోపం వచ్చింది) నన్ను చూచిపోదామిన్నే నే చెప్పేది పూర్తిగా మి, వా కెదురు చెప్పుకుండా వెళ్లిపోవడం మంచిది. నొమ్మా నొమ్మా కూడా మరో అభిప్రాయమేదైనా తెచ్చుకుంటే దాన్ని విడమరించి చెప్పడం మరింత మంచిది.

(శ్రీదేవి: మీమీద వాక్కుపూడా పించతి నే!

రంగ: ఏలీ! వామీద నీ పించతివా? వాకిప్పుడేం అరిగిందని పించతి?

(శ్రీదేవి: అలా అనుకుని మీరు నిబ్బరంగా వుండగలిగితే మేంక దూరం వచ్చేదాన్ని కాదు.

రంగ: అలా కాకుండా మరేం చేస్తున్నావ్వును?

(శ్రీదేవి: ఒకసారి ఆత్మవిమర్శన చేసుకోండి.

రంగ: (కోపం వచ్చింది) ఏల్లీ సజ్జెవో! నేనవరి నంబోలూ వివసవి నీకు తెలుసు. పె చెప్ప నన్ను నరిదిద్దుకోమని వరాయివాళ్ళు చెప్పంత చొరవని మేమి భరించలేను అండరస్టాండ్?

(శ్రీదేవి: కోపం మనిషిని చాలా దారుణంగా తయారు చేస్తుంది రంగవాడుకులు గారూ! మీరు అభివృద్ధిలోకి వచ్చారంటే వివి మహదానందం పొందే వాళ్ళలో మేమి మొదటిదాన్ని. కానీ—

రంగ: వాన్ వాన్! నీ మనసులో ఏదో పెట్టుకోవ్వో నువ్వు. అవసరంగా నన్ను పొధిస్తూవు. అప్పుడే—నీ ప్రత్యర్థిని మేమి. మేమి బాగుపడి వెలిగిపోవడం

గొప్పదు నీకు. ఏం చేయడానికీ (తక్కువ అగ్రి) క్షమించు. మొదల వాలగేళ్ళ తర్వాత కడూ కలుసుకుంటా? గుడ్...వా విషయాలు తర్వాత మాట్లాడుకుందాం. మువ్వు కొంచెం ఆ పోపి మీద కూచుంటే రెండు ముక్కలడుగుదామని వుంది. కూచుంటావా (శ్రీదేవి?

(శ్రీదేవి: (పోటెట్ చేసింది)

రంగ: ప్లీజ్! మనం తర్వాత దెబ్బలాడుకుందాం. ముందు కూర్చో!

(శ్రీదేవి: (కూర్చుంది)

రంగ: వా ప్రై యింగ్ వీరియడ్తో వో మారు కాక్కిర్ (ట్రీ తగిలింది. అక్కడ చలి ఎక్కువగా వుంది. వెచ్చగా వుండేందుకు ఇలావా కప్పుకుని పిగరెట్టు, కలుస్తూండగా శివరామాచార్ వాటెంట్ కి వచ్చేడు. ముషి మంచి (ట్రీయ్యగా వున్నాడు. వా వివరాలు కమక్కుని చాలాసేపు మాట్లాడ్డీ వెళ్లిపోయేడు. శివరామాచార్ ఐ. ఏ. ఎస్. అతను వెళ్లిపోయే ముందు అడుగు దామసుకున్నాను 'మి వైన్ పేరేమిటి? (శ్రీదేవియా' అని.

(శ్రీదేవి: (ఉలిక్కిపడి లేచి నింనుంది.)

రంగ: కూవో. చేతలా అడగలేదు. (శ్రీదేవి కూర్చుంది) (శ్రీదేవి మాట మీద వాకే. నమ్మకం తాపడంలేదు. వాలగేళ్ళ క్రితం శ్రీదేవి అన్న ప్రతిమాట: గుర్తుంది. పారిస్ (ట్రీ, పిలరాలి మేడ, నల్లకారు ఒకా!

[[శ్రీదేవి కళ్ళలో నీళ్ళు తిరగడం గమనించేడు.]]

రంగ: బోంబాయి మంచి పెల్లాదరాదాకీ స్టేయిన్ల వచ్చేసోకారి. వా పక్క పీట్స్ తప్పకగా తెలుగులో ఎదో పాడుకుంటున్నాడు వో తెలుగుకులరాఫే నరు. పేరేదో చెప్పేడుగానీ, ఇప్పుడది గుర్తులేదు. అతన్ని చూచివచ్చాడు మవ్వే గుర్తుకొచ్చేవ్. నీ మొగుడంత ఆసీనరైనా తాగి పడిపోయే భూత మాత్రం కాదని ఆ ఉద్దేశాన్ని 'కట్' చేసిను.

(శ్రీదేవి: మీరు చాలా అవసరమైన విషయాలు మాట్లాడుతున్నాడు.

రంగ: ఇక్కడికి ఏమనవర ముండి వచ్చేవో చెప్పలేదు నువ్వు. అయినా ఎదో (వ్యంగ్యంగా)వాలాటింక్కుమనిషిలో అంత అవసరం ఏమొచ్చిందో ఒకసారి లెకపోతున్నాను. (క్షణమాగ్రి) మీ హానీమాన్ (ట్రీ నునంగా జరిగి. వుంటుందనుకుంటాను. పారిస్ మానీవా! మేప్పర్ని చూచి దామని వెనకటికో పెద్దమనిషి అన్నాడు. మీకారు వెంబరెంత?

(శ్రీదేవి: (విద్వేసింది)

రంగ: సారి! మేమి కలుపుగా మాట్లాడి వుంటాను. పోనీ, మెత్తగా మాట్లాడేందుకు ప్రయత్నించేదా (శ్రీదేవి!

(శ్రీదేవి: చాలా తెలివిగా పొధిస్తూన్నార మీరు. మీకు మనుష్యుల్ని పీడించడం లాగా తెలుసు. మీ రూపించినంత గొప్పదాన్ని కాదు మేమి. మేవో సామాన్యమైతే, అరిపామాన్యమైన (స్త్రీని.

రంగ: గొప్ప పేరుప్రఖ్యాతులు గడించిన సంఘసేవకురాలు గౌరవవియురాలు వర్తనమ్మ ఏకైక గారాబు పట్టి వాలగేళ్ళ తర్వాత వో సామాన్యమైన ఇల్లాల! పెంటాక్కి!

(శ్రీదేవి: (విమరుగా లేచి నింనుంది) వా దుష్టితికి మీరేం చింతించ వక్కలేదు మేమి..మేమి చాలా అద్భుతంతులానినీ, అనందంగా వున్నాను. వా మనసుకీ బిశ్వాం వుంది. ఎంత హోదాతో వున్నా మీ మనసుకీ బిశ్వాంలేదు. వుండడు.

రంగ: ఎందుకుంటుంది ? ఓ మిత్రమైన అడకూతురి ఆకారం కోసంతో దగ్గునపుతూన్న దొర్లాగ్గడికి మనశ్శాంతి ఎక్కడ ? విజం చెప్పేవ్ (శ్రీదేవి ? చాలా గట్టి నిజాన్ని చెప్పేవ్ !

(శ్రీదేవి: బ్రష్టి విలవ వాకు తెలుసు.

రంగ: నేను తెలుసుకోలేక పోతున్నాను.

(శ్రీదేవి: జీవితంతో రాకీ పడగలను నేను.

రంగ: అదే వా చాత కావడంలేదు.

శ్రీదేవి : నాకు ఓర్పుంది ! ఎడటివాళ్ళ మనసుని అర్థం చేసుకునే మనుషుండి. అందికే నేను పొట్టంగా ఉన్నాను. వాతే పొతా లేదు. నేను అదృష్టవంతురాలిని.

రంగ : ఆర్.ఆర్.ఆర్. ఆర్.ఆర్.ఆర్. అప్పటికీ ఒప్పుకుంటున్నావ్ నేను. అంతా ఒప్పుకున్నాను. ఈ రెండు ముక్కలూ చెప్పడానికేనా మువ్వచ్చింది.

శ్రీదేవి : అంతేకాదు. మీ రెండు కాదన్నా నే నివ్వడంమకున్న పలహో యిచ్చే వెడతాను. జీవితంతో రాజీపడి సుఖిస్తూన్నాను. రాజీపడటం చాతకాక ఏదైనా క్షమించువారూ మీరు. ఇప్పటికీ మించిపోయిందేమీ లేదు. ఎవరో పొందిందిరాని తాపత్రయాల్ని, కనీసీ దూరం చేసుకుని, మనిషిగా మారి ఎడటివారిని ఆదరించడం నేర్చుకోండి. మన మనుకున్న బ్రతుక్కావాలనేది ఏవేమైన నిర్ణయం కాదు.

రంగ : (పాడిగా వచ్చేడు) వేదాంతం నేర్చుకునేంత తీరుబడిగా బతుకుతున్నావ్ నువ్వుమాట.

శ్రీదేవి : పాత కథలు మొరేసుకుంటూ బతకడం నా కిష్టంలేదు మరి.

రంగ : నరే. మువ్వ చెప్పిన గీతా రహస్యం తూ. చ. తప్పకుండా పాటిస్తానే అనుకో. వాకీ గీత బోధించడాని క్షార్తణ ముండాలిగా. అదీ చెప్పు.

శ్రీదేవి : ప్రత్యేకంగా ఏమీ లేదు. మీ రిష్టేకన్నా ఎక్కడో ఉన్నారో నిజానికి నాకు తెలీదు. మీరీ పూర్వోచ్చిన మరుక్షణం నుంచి మీ గురించి పింటువాను. చాలా చిత్రమైన కథలు తెలుస్తున్నాయి.

రంగ : ఎవరు చెప్పారు.

శ్రీదేవి : మా వారు !

రంగ : మీ వారా ? మీ శ్రీవారా ? వారేం చేస్తూంటారు. నేను వారి కెలా తెలుసు ?

శ్రీదేవి : వటించకండి. మీ కన్నీ తెలుసు.

రంగ : కోపం తెప్పించకూ శ్రీదేవి ! నే నవలే మంచి మనిషిని కాదు.

శ్రీదేవి : మీ యశస్యం మిమ్మల్నిలా మాటాడిస్తుంది. పొంగిపోకండి. మీ ఐక్యత్యం వెనక మిమ్మల్ని మింగే వీడలున్నాయి. మా ఇరువురి మధ్య స్నేహ ముంది. వెన్నెల్లాటి స్నేహ మది. పూర్వయాల్లో అమ్మలాన్ని నింపుకు బ్రతుకుతున్నాం, మేము. ఆయన రైవస్యరూపులు. అందికే నేను గర్విస్తుంటాను. ఆ అమ్మతమ్మూరినీ, ఆలాంటి మరికొందర్నీ మీ చంద శాసనాల్లో చంపుకు తింటున్నారూ. ఈ మీ కనీ వెనక కథ నా కొక్కరికే తెలుసు. నే నిప్పు డిక్కడికొచ్చిన కారణం గూడా అదే. మీ బ్రతుకు మీరు బ్రతుకండి, మా బ్రతుకుల్లో జోక్యం కల్పించుకోవద్దు. అదే పదివేల !

రంగ : ఫెంటాస్టిక్ ! ఇంతకీ మీ వారెవరో చెప్పనేలేదు మువ్వ.

శ్రీదేవి : ఆయన మరో తెలికుండానే ఆయన్ని సాధిస్తున్నారా మీరు ? నా మీద వగిరి ఆయన చేతుకి తిప్పలేదా ? నవ్విది నమ్మమంటారా ?

రంగ : నే నతన్ని సాధించడం, వెలిమీద పెట్టుకు పూజించడం దేవు డెరుగు ? ఇంతకీ అతనెవరు ? ఎవరు శ్రీదేవి ! చెప్పు. ఆ అదృష్ట జాతకం డెవరో చెప్పు ! అతన్ని అభినందిస్తాను.

శ్రీదేవి : వరదరాజులుగారు మీకు తెలీదా ?

రంగ : ((మాన్యపడి పోయేడు)) వరదరాజులుగారూ !—నా వతనానికి మొదటి కారణమైన శ్రీదేవి ! నమ్మ కాదని చెప్పి నువ్వేం సుఖపడుతున్నావో కొంచెం విడుదలి చెప్పాలా. సల్ల కారూ, పాలరాతి మేదా ?—

శ్రీదేవి : నేను వాటిన్నమాటా కోరలేదు.

రంగ : అబద్ధం. అవి కాలాని నువ్వే అన్నావ్.

ఉ గా ది శు బ్రా కాం థ లు

ఈ దిగువ సామానులకు మాతో సంప్రదించుకోరెదము :

★ “లంగరు మార్కు” టేకు, రోజు ప్లయివుడ్సు, చక్కలు. ప్లష్ డోర్సు వగైరాలు

★ సాదా పౌరల చక్కలు, హార్డు బోర్డు, డెయిర్ లాం (టేబుల్సుకు వసికీవచ్చునవి)

★ పోస్టోనీం సిమెంటు పెయింట్సు

★ రెడీ మిక్చరు పెయింట్సు వగైరాలు

(బిట్స్ పెయింట్స్ వారి ఆఫీస్ లో స్టాక్స్)

పాండురంగా ఎంటర్ ప్రైజెస్

గాంధీనగర్ : : విజయవాడ-3

(శ్రీదేవి : మీకోసం ఆలా అవసరం వచ్చింది.

రంగ : నా కోసమా ? కేవలం నా బారీ నుంచి తప్పుకునే నిమిత్తమా ? నేనంత భయంకరమైన దుర్మార్గుడూ (శ్రీదేవి ? ఏటి .... వెళ్లిపో (శ్రీదేవి ! మళ్లా నా కృనివించకు. ఈ హడావి నా ఆత్మవిశ్వాసాన్ని మీకు పరిచయం చేసుకుని కని తీర్చుకుందా మనుకున్నాను. కథ అద్దం తరిగింది. నీ పేద కథ నా గుండెల్ని కోస్తుంది. వెళ్లింక. వెళ్లిపో (శ్రీదేవి !

[గబగబా మేట మెట్లెక్కిాడు—మేడమీదికి వెళ్లి పోయేడు. అదేవేళకి వరదరాజులు అక్కడికి వచ్చి నించు న్నాడు. అతన్ని చూచి (శ్రీదేవి కలవరపాటు చెందింది. వరదరాజులు తాపీగా అడిగేడు.]

వరద : తమాషాగా ఉంది కథ! నా కప్పుడూ చెప్పనే లేదేం (శ్రీమతి ! దేవుడిలాటి అవతారం మా ఆసీసరూ, కాని, కొంఠెం పోకేదో తగిలి దావపుడై పోయే దావలాని నీకు చెప్పింది నేను. తెలిసి గూడా కారణం చెప్పలేదు. నువ్వు క్లాస్ వన్ ఆడదానివి.

(శ్రీదేవి : ఏమండీ !

వరద : అరవకండి. ఎవరైనా పింటే నవ్వేస్తారు. నా పరువు యావత్తూ మీ చేతుల్లోనే ఉంది కనికరించండి.

[గోపి గబ గబా కిందికి దిగొచ్చి వరదరాజుల్లో అన్నాడు.]

గోపి : సార్ ! మేడపైన ఆసీసరుగారు ఖంగారుగా ఉన్నారు సార్ !

వరద : ఏం జరిగిందోయ్ !

గోపి : ఏమోసార్ ! ఏం చెప్పడంలేదు.

(బయట కా రాగిన శబ్దం. గోపి గుమ్మం దగ్గిరికి వెళ్లి చూచినట్టేడు.)

గోపి : సార్ ! ఆసీసరుగారి నాన్నగారొచ్చేరు సార్ !

(శ్రీదేవి తత్తరపాటు చెందింది. వెంటనే అడ్డిగాడు వరదరాజులు.)

వరద : ఆయన గూడా మీకు తెలిసా (శ్రీదేవిగారూ !

(శ్రీదేవి : తెలుసు.

(గోపి మేడమీదికి పరుగెత్తాడు.)

వరద : పాత్ర పరిచయం చేయగలరా ?

(శ్రీదేవి : (నిర్భీష్టంగా) పేరు రాజశేఖరంగారు !

వరద : రాజశేఖరం.... యన్ .... అనాడు పోవేసిన రాజశేఖరం ది (గేట్. మన వెళ్లికొస్తాం అతిథివేపుడు. వారేనా మీరు (అవేళ కొన్నేడు రాజశేఖరం.) ముస్కారం సార్ ! మేం గుర్తున్నామాండీ ! నాపేరు వరదరాజులు. వర్తమూర్తయ్య అంబద్రి పాపం ! ఆదిక పోయిందిలేదీ. (శ్రీదేవి భర్తని.

రాజ : (ఖంగారు పడిపోయేడు) ఇక్కడికొచ్చేవమ్మ ! ఏం జరిగింది

వరద : ఏం జరగలేదు సార్ ! బయ్యావో సారి ! అంతరంగిక విషయాల అంత తరగ తెలిపికావు. ఆల్ రైట్ నేను రంగంలోంచి తప్పుకుంటాను.

(విసురుగా వెళ్లిపోయేడు.)

రాజ : ఏమిటమ్మా ఇదంతా ! రంగనాయకులుకీ మీ పంగతి తెలిసేందా ?

(శ్రీదేవి : రాజశేఖరంగారూ ! (ఏర్పింది)

రాజ : ఊరుకోమ్మా ! ఊరుకో. ఏం జరిగిందో చెప్పు. మరేం పర్లేదు నే నున్నాను. చెప్పు.

(శ్రీదేవి : (తలగా ఆయనవపు చూచింది) నాకేం తోచడంలేదు. మీరంతా పెద్దలూ మా అమ్మా, మా కుటుంబం— మీరూ, మీ కుటుంబం పరువు. (ప్రతిష్ట—అన్నీ అంతా పట్టస్థంగానే ఉన్నాయి రాజశేఖరంగారూ ! మీరేం ఖంగారు పడక్కలేదు. రంగనాయకులుగార్ని వేసేం చెప్పలేదు. ఈ బొందిలో ప్రాణముండగా ఎవరోనూ ఏమీ చెప్పును వరేనాండీ ? ముస్కారం. వాస్తాను.

(శ్రీదేవి సుడిగాలిలా వెళ్లిపోయింది. రాజశేఖరం నిట్టూర్చేడు. వచ్చి సోఫాలో కూచున్నాడు. అప్పుడు రంగనాయకులు వచ్చేడు. అతనిప్పుడు పూర్తిగా దెబ్బ తిన్న మనిషిలా ఉన్నాడు. అతని వెనక గోపి ఉన్నాడు.)

రంగ : ఎంతపేషయింది మీ రొచ్చి ?

రాజ : ఇప్పుడే ఇంతక్రితమే వచ్చేను.

రంగ : ఆల్ రైట్ గోపి ! నువ్వు మీ యింటికి వెళ్లిపో.

(గోపి కొంచెం తటపటాయిందేడు. రంగ వాయు కులు అరిచేడు.)

రంగ : గో !

(గోపి వేగంగా వెళ్లిపోయేడు.)

రాజ : (ఏం తెలిసట్టు) ఎవరాల ఆమ్మాయి ? ఏం జరిగింది ?

రంగ : నువ్వు తిన్న మనిషి నాన్న ! నువ్వు తిన్న మనిషి ! మొగుడ్ని రాచి రింపిన పెడుతున్నానని తెలిసి ఇంటికొచ్చి వేడుకోలు చెప్పుకుంటుంది దివ్వుడు. వీళ్ళాయన మా ఆసీసులో గుమాస్తా. అంతే. అదే జరిగింది దివ్వుడు.

రాజ : అయితే నువ్వు మనిషిని మరిచిపోలేదన్నమాట ?

రంగ : అదికాదు నాన్న ! మరిచిపోదామని ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నాను. (చేతు లూపేడు) దేవుడు నా ప్రయత్నాన్ని తిరస్కరించాడు మరి. నేనీ చేసేది ? (క్షణం ఆగేడు) అమ్మ కులాసాయేనా ? ఈ ఏదాది పంటే లా వచ్చింది ?

రాజ : అన్నీ బాగున్నాయి. అప్పునూ నేనెన్ని ఉత్తరాలు రాస్తున్నా (రంగనాయకుల లేదో చెప్పబోయేడు) మాటాడకు. జవాబు రాయవు గదా ! అంత తీరుబడి చిక్కని రాచకార్య లేమిటోయ్ ?

రంగ : మరి. తలుపుకుంటూంటే నాకే చిత్రంగా ఉంది. మీరు నాకు డబ్బె తా ఉత్తరాలు రాసి ఉంటారు. ఒక్క ఉత్తరం గూడా నేను రాయలేదు కారణమంటూ ఏదీ చెప్పలేన్నాన్నా ! ఏమీ చెప్పలేను.

రాజ : (జేబులోంచి ఒక ఉత్తరం తీసి అన్నాడు) కాకివాడ నుంచి మరో ఉత్తరం వచ్చింది.

రంగ : వచ్చే ఉంటుంది. నేను చదవనది. వాళ్ళకి గట్టిగా రాసి పోయేయండి నేను వాళ్ళమ్మాయినే కాదు. ఎవర్నీ ఈ జీవితంలో చేసుకోను. అలా అని గట్టిగా రాసిపోయేయండి.

రాజ : (కోపం ఎచ్చింది) అంటే నీ తం కెక్కిన తిక్క ఇంకా దిగలేదన్నమాట రంగ : తిక్క !

రాజ : మాటాడకు మరి ! తిక్కా తిక్కపూర ! ఎవరినో ప్రేమించేవ్. బాగుంది నేను నీ ప్రేమని కాదన్నేదే ? లక్షణంగా పెళ్లి చేసుకోరా వాదనా ! అన్నాను. అన్నానా లేదా ?

రంగ : అన్నానా !

రాజ : అవునా. తర్వాత ఏమైంది, అదిల్లా కాస్తా నిన్ను చి కట్టింది.

రంగ : (కోపంగా అవేశాడు) వాన్నా !

రాజ : అదే లేవోయ్ ! ఏ ప్రేమని తిరస్కరించింది. ఆ యెయ్యాన్ని సువ్యే చెప్పిస్తా. చెప్పేవా లేదా ?

రంగ : చెప్పను.

రాజ : అయ్యండో ! అప్పుడు నే నది విని నిమ్మ సముదాయించేను. "ప్రేమేరా రంగా! ఈ పిల్ల కాపోతే మరొకటి. సువ్యే వూ అను, క్షణంలో వంద మందిని పట్టుకొచ్చేస్తానని చెప్పెను. చెప్పేవా లేదా ?

రంగ : చెప్పేరు కావీ—

రాజ : మూటాడ కింక ! దానికి సువ్యే 'నే నన్నుడే పెళ్లి చేసుకోవానా! మేంకా చదువరి. ఏదో పాడినేసేయాలి అవలసి అవ్వావు. అవ్వావా లేదా ?

రంగ : అవ్వాను.

రాజ : మరింత ? అన్యంతుని చేశావ్ ! ఒక జిల్లాకి ఆసీన రయ్యావు. ఏమూలు నింజెల్లుకున్నావ్. సరిపోయింది. ఇంక మరీ వా కోరికెప్పుడూ తీర్చేది ? ఒక్కగా నొక్కడివి. కళ్లల్లో పెట్టుకుని పెంచేను. ప్రితికి మించిన దర్జాతో తిరిగేవు. అప్పు సచ్చి— వా ఇల్లుండేదో మేము పడి ఏ పక్షానికి అన్నీ అమర్చేను. అవునా ? దానికి ప్రతిఫలంగా సువ్యే వాకు చేస్తున్న దేమిటి—మూటాడకు మరి. నన్ను చెప్పనివ్వ. సువ్యే చేస్తున్నావ్ ? చెట్టుంకాడపై నన్ను పట్టుకుని వా మూల కాస్తా టీ పారేస్తావ్ ? ఎర్రబుద్ధులించడానికిరా ! సువ్యేత ఎదిగింది ?

రంగ : అవును. నే నెదిగింది ఎర్రబుద్ధులించడానికి ?

రాజ : కాబట్టి, నే చెప్పిన సవి మూటాడకుండా చేసి పారేయ్. నే విష్ణు దర్శం యుగా కాకవాడ పెళ్లిపోయేసి, మావాడు మీపిల్లన్నాడని కొన్నున్నాడని బావగారూ—మూటాడకు—అని చెప్పిచ్చేస్తాను. మంచి రోజ్లాపి మనం కాకవాడ వెడదాం. వరేనా ?

రంగ : మేము పెళ్లి చేసుకోము.

రాజ : (లేచి నించువాడు) కోపా ? ఎందుకు చేసుకోవురా ? ఎందుకు చేసుకోవురా ?

రంగ : వాకు పెళ్లంటూ అరుగుతే క్రిడేవోనే జరిగేది.

రాజ : ఇప్పుడు. ఇప్పుడా పిల్ల మరేడి భార్యరా !

రంగ : అలాంటప్పుడు వాకు భార్య లేదు ! ఉండదు.

రాజ : ఒరేయ్ ! రంగనాయకు లోరేయ్ ! సువ్యేం చేస్తున్నావో తెలుపి ? ఏ పిచ్చితో మనకేం అరగబోతోందో ఉపాసించేనా ? వాకేం పర్వాలేదురా ! గాయలాటి ముసివి. కానీ అతల మీ అమ్మ ! సువ్యే గుడ (బ్రహ్మచారిలా ఉండిపోతానని చెప్పేస్తే, అది కాస్తా ఏ సయ్యా గయ్యా మాచు కుంటుంది.

రంగ : వా పెళ్లితో అమ్మ కేమిటి సంబంధం ?

రాజ : ఏం సంబంధమా ? ఏవోదా ? ఇంత వయస్సు, ఇంత పాదా ఉండి సువ్యర్థం చేసుకునే దింతమాత్రమేనా ? అది ఏ తల్లిరా ! దాని సంశం అరు కాదులూ మూడు పువ్వులై వర్తిల్లానని లాపత్రయంరా ! మేమన్నాను—నేనే గుడ పెళ్లి చేసుకోవలసి ఏలాగా భీష్మించు క్షూరంపై సువ్యుండేవాడినా ? మూటాడకు. అలాగే మిప్పినాడు ఇలా పెళ్లి చేసుకోనని చెప్పేస్తే రేపిద్దిన ఈ రాజశేఖరం చచ్చి ఎవడి కడుపున పుట్టాలిరా ? ఏదైనా గాడిదని చూచి దాని కడుపున పుట్టమంటావా ? చెప్పరా ? .... చెప్పా ....

రంగ : ఇబ్బబ్బు .... మీరంతా కలిసి వాకు పిచ్చిల్లించేస్తూన్నారు. వెళ్లండి. వాకు పెళ్లెక్కడ. వాడొ.

రాజ : వాడూ . ఏకు పెళ్లొక్కట్రా. సరే....నే ఎటు వెళ్లగానే అటునుంచి మీ అమ్మ చాపు ఇబురూ, వాదనం ఇబురూ ఏంటా వోరేయ్ !

రంగ : పెళ్లి స్వయం ! వా పెళ్లి వా చేతుల్లో ఉంది. మీరెన్ని చెప్పినా మేము వినుటలుచుకోలేము. వినుము.

రాజ : ఏ యిష్ట మొప్పినట్లు ప్రేమించుకుని, అనక అనిల్ల కాస్తా ఏ మేమో మీద సువ్యే వా కోడ్లని వెస్తే దానికి మేముగ్రా బాధ్యులం. ఆ కనివి కడుపులో పెట్టుకుని మమ్మల్ని పొదిస్తే ప్రయోజన మేమిటి ? ఏదో జరిగిపోయిందేదో జరిగిపోయింది. అంతా మన మంచికే జరిగిందని చెప్పేసి వామూలు కాదనకుండా సువ్యే పెళ్లికి వాస్తాకో. అవతల కాకవాడ సంబంధం మనా గొప్ప సంబంధం !

రంగ : వాన్ పెన్స్. ఇంకే విషయంలో నన్ను వొల్లిడిస్తే నే నూరుకో నంటే ఇదికాక మరేదైనా మూటాడ ఇసుకుంటే మూటాడండి—లేదూ—

రాజ : ఊ .... లేదూ—

రంగ : వెళ్లిపోండి. అంతే.

[వినురుగా మేడమీదికి వెళ్లబోయేడు. అతన్ని పట్టుకు ఆపేడు రాజశేఖరం.]

రాజ : వాకు తెలుసురా ! ఏ సంగతి యావత్తూ వాకు తెలుసు. పిచ్చిదాగుల్ని మీ అమ్మ విన్ను నమ్మింది గానీ, నే మేమూ నమ్మలేదు. 'వదపు ముగింది పెల్లాడుతాడని' దాని ఉబలాటం. కానీ, వేవో .... మేము పన్నే నమ్మనోరేయ్ ! మూటాడకు. ఏ విషయం లేదు. పదిమంది ప్రేమించే వాడివి కాదు. అలా అయితే వడకొండో పిల్లని ఏకు పోనీ చూపించి, వీరేత ప్రేమించజేసి మీ యిద్దరికీ పెళ్లిజేసి పారేసేవాడిని. ఓహూ— సువ్యలాటి వాడివికాదు. ఇక తప్పదు. సువ్యక మామూలు వివేచాపి కాదు. విను రంగా ! ఏకు క్రిడేవో పెళ్లి జరిగదని వాకు తెలుసు. ఆ అమ్మాయి, వాళ్లమ్మా—ఇద్దరూ వాకు బాగా తెలుసు. ఆ ఇద్దరి తోనూ మాట్లాడి ఏ పెళ్లి చెడగొట్టింది మేము !

రంగ : (ఆశ్చర్యపోయేడు) వాన్నా !

రాజ : మూటాడకు. నాలుగేళ్ల క్రితం సువ్యాయంటి కెల్లిన రోజు, మేమూ నీ వెంట వచ్చేను. అంత క్రితం పది రోజుల ముందు వోమూలు వెళ్లేను. అప్పుడే అసలు కథ తెలిసింది. అయ్యండో—ఈవాడు సువ్య ఆశ్చర్యపోయి 'వాన్నా' అని గాపుకేక పెడతానని తెలుసు. అందుకే, ఈ పాత ఉత్తరాలు నాలుగు వెంట పట్టుకొచ్చేను. తీరుబడిగా చదువు. ఏమైనా అర్థం కాకపోతే నవ్వుడుగు. (ఉత్తరాలు రంగనాయకుల కిప్పేడు. అతను అత్రంగా తీసుకున్నాడు) చదివీ—ఒరేయ్ రంగా వాకెదురుచెప్పకు. మేము మేడిమీద ఉంటాము. మేము చూచిన సంబంధం వాస్తానుకో. అంతే.

[రాజశేఖరం మేడమీదికి వెళ్లేడు. రంగనాయకులు ఒక ఉత్తరాన్ని పూర్తిగా చదివేడు. అతని మొహంలో మార్పు కొట్టొచ్చినట్లు కనుపించింది. గొణుక్కున్నట్లు పెక్కి అనేకాడు.]

రంగ : బుచ్చి !—కాదు. ఇది అబద్ధం. వామీద కుట్ర వాస్తా ! ఇది నమ్మము.

[గబ గదా మేడ మెట్టెక్కుతూండగా—తెర.]

మూడో రంగం

(వ ర ద ర జ రి ల్లు)

[వడక్కుర్చీలో వరదరాజు లొక్కడూ కూర్చున్నాడు. చేతులు రెండూ కుర్చీ వెనక్కి చాచి పెట్టుకున్నాడు. ఇంటి కప్పువేపు చూస్తుండిపోయేడు. హఠాత్తుగా లేచి నించున్నాడు. అంతవరకు గుమ్మం దగ్గర నించున్న గోపీలో వింతైన మార్పు కనుపించింది.

వరద : అవునోయ్ గోపీ— ఊళ్లో వాళ్ల క్కనిపించుకుండా ఈ రెండు వెంటా ఎక్కడక్కడ తిరిగిచ్చే రేమిటి ?

గోపి : ముందుగా తిరుగుతాను. వాళ్ళు రోజులు అయ్యారని వూళ్ళో పో! తర్వాత భద్రాచలం. మల్లా అయ్యగారి వూరు. తర్వాత తిమ్మగూడెం వూరి అగస్త్యుని పో. వచ్చేప్పుడు పిండాచలం, అన్నవరం. మల్లా అయ్యగారి వూరు. నివేమి ఈవూరు. అదిపాక పింపురగూడెం పూరు!

వరద : తీర్చి యీ తలు చేశావుమాట భక్తులు!

గోపి : వేసేమాట చెప్పిస్తాను! మీ రది నమ్మితారా. ను వాసీనరు మునుపటిలా లేరండి. బాగా మారిపోయారు. రోజూ ఏమిటేమిటో తలుచుకుని కళ్ళ పిళ్ళ పెట్టుకుంటున్నారు పాక! ఎంతడిగివా ఏమీ చెప్పరు. 'గోపి! నేను పాపాత్ముడినా? నాకు మనసు లేదా? నేను మనిషి కాదా? అని వో ఇదై పోతున్నారుపాక! ఆయన్ను చూస్తూంటే—

[కంతం రుద్దుమైంది.]

వా కేసుపాసిందిపాక! ఎలాంటివాళ్ళు ఎలా అయిపోయారు పాక! పాక! రెండు నెలలు ఆయన్ను తిరిగేసి చెప్పి మా యింటి కాయన అయి దొందలు రూపాయిలు పంపేరు పాక!

వరద : మీకు అయిందొందలంపేదా. దానకర్ణుడై పోయా దేమిటో బాత్రిగా గోపి : ఇంకోటిపాక! మునుపు పెళ్ళి చేసుకొని పట్టుపట్టి కూర్చున్న మనిషి కాస్తా, ఈ యాత్రలన్నీ ముగిసిన తర్వాత పెళ్ళి కొప్పుకున్నాడు పాక! అయ్యగారి మాట చెప్పి తర్వాత పాక! పెద్దమ్మగారూ పెద్దయ్యగారూ ఎంతవంతుపించేరని పాక!

వరద : బలే ఉందోయ్! పులికి కోర లాడటమే కాకుండా ఉత్త పాదుజులకు పోయిందేమిటోయ్! ఇకనుంచి గడ్డి తింటుంది కాబోలు!

గోపి : (బాధగా) పాక!

వరద : నువ్వు మారిపోయావోయ్ గోపి!

గోపి : మీరు చాలా అన్యాయంగా మాట్లాడుతున్నారు పాక!

వరద : నీకు అయిందొందలు ఇచ్చేడు కదోయ్ మరి! నేనన్యాయంగానే మాట్లాడు తున్నాను.

గోపి : ఆయన దేవుళ్ళ పాక! రెండు చేతులూ ఎత్తి నమస్కారం చేయ వచ్చు. (కొంచెం మాగి అన్నాడు) ఆయన పుట్టినరోజువందగని ఈ ఏడాది బ్రహ్మాండంగా చేసుకుంటారట. విమ్మల్ని వెంటబెట్టుకు రమ్మని నమ్మి పంపేరు. మీరాచారిపాక?

వరద : నేను రాను. రాని చెప్పేసి చెప్పు.

గోపి : (దీనంగా) పాక!

వరద : అంతే—'వరదరాజులు రాని చెప్పేస్తా' అన్నప్పుడు.

గోపి : ఇది అన్యాయంపాక! మీకు మంచి చేసిన మనిషిని మీరంత తోతగా మరిచిపోడం అన్యాయం పాక!

వరద : షుట్. ఏమిటోయ్ నాకు చేసిన మం ... చి .... (ప్రమాద నివృత్తి) ప్రమాద నిచ్చి పెద్దవాడిని చేశాడు గదాని లోట్టలు చేసుకుంటూ వచ్చి ఆ దయ్యాన్ని వెయ్యేళ్ళ పర్తిల్లనని కోరుకునేదా? గెటెట్. వెళ్ళిపో ముందు.

గోపి : వెళ్ళాను! విమ్మల్ని వెంటబెట్టు కొస్తానని అయ్యగారికి మాట చెప్పాను. మీ రాందే నేను వెళ్ళాను.

వరద : (లేచేడు) భూత! ఎవడో అయిందొందలు ధర్మం చేసేదని, ఆ మున్నీకి కట్టుబడి వెళ్ళి చాకిరి చేసే పెద్దవి. విష్ణుతవరకూ పేర్ చేయడం నా తప్పు. నువ్వెక్కడుంది వెళ్ళిపో. వెళ్ళకపోతే మోడపట్టి గెంటు పని వాస్తూంది!

గోపి : మీకా శ్రమ ఎందుకులేండి పాక! వేసే వెళ్ళగలను. అధికారం మిషి. కళ్ళ కప్పుతుందని నే ననుకున్నది అయ్యగారి విషయంలో అబద్ధ మైనా మీరు నిజం చేసేరుపాక! కానీ పాక!

వరద : గెటెట్. అవుట్ యూ రాపెట్!

(గోపి తలొంచుకు వెళ్ళిపోయేడు. (శిదేవి రెండు కప్పులతో కాఫీని తీసుకొచ్చింది. ఆమెని చూసేడు.)

వరద : (ఒక కప్పు తీసుకుని) రెండోది గోపికి తెచ్చా?

(శిదేవి : మీ రబద్ధి పంపించేరుగా.

వరద : వెల్లిమీద పెట్టుకు పూజించలేదని దిగులుగా ఉందా? పాక! (శిదేవి : నేనింకా నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉన్నాయనుకుంటున్నాను.

(శిదేవి : మాటకుముందు విమ్మారా లాడటం ఎక్కువై పోయింది.

వరద : తగ్గించుకుంటాను! కానీ, ఈ వ్యాధికి మందు లేదట పాపం! ఏకంగా కాటికి వెళ్ళిమ్మడుగ్గాని పాడు. ఏమైతేనే! మీ అమ్మ, నువ్వు ఇద్దరూ నమ్మి ఒలిచేశారు. షివమ్.

(శిదేవి : (లేటి పీచీయ్ మీదించింది) ఏనాడు పాపం చేసుకున్నావో. ఈ జీవితానికి నుంజలేదు.

వరద : (కాఫీ తాగలేదు. కప్పు లేటిలో ఉంచి అన్నాడు) అనుక్షణం మోసంచేసే మనుషులు మళ్ళించడానికి సిద్ధులు. అంతే. అది రూపం!

(శిదేవి : పానీలేండి. కాఫీ తాగండి. చల్లారిపోతూంది.

వరద : ఏ కప్పులోని తాగవంటావో చెప్పు. కళ్ళ మూసుకు తాగిస్తాను.

(శిదేవి : ఇదేమిటి?

వరద : అవును (శిదేవి! నువ్వు రెండు కప్పులన్నీనూ విషం కలుపుకొచ్చేంత తెలివితక్కువదానివి కాదు. అందులో ఒకటి గోపి కేసుం తెచ్చే, గోపి రంగవాయకులు మనిషి. చెప్పు. విషమన్న కప్పిద్దో చెప్పు. వారెత్తు కుండా తాగి చచ్చిపో.

(శిదేవి : నన్ను అనుక్షణం చంపుతన్నది మీరు.

వరద : అదికే అంటున్నాను. ఇకముందు నీ కాదాభండం. నేను చచ్చేందు కింత విషం పెడితే, అంతా గన్విన్!

(శిదేవి : మాటిమాటికి నమ్మి పాపించడం ధర్మంకాదు.

వరద : ధర్మం. మంచిమాటన్నావ్ (శిదేవి! చాలా చక్కటి మాటన్నావ్. తాదా బొంగరంలేని రోజు మీయింటి కొచ్చేను. ఏకాంక వచ్చేను. మువ్వడిగే—నన్ను ప్రేమిస్తున్నావా, మా అమ్మ అస్తి గిట్టాని ప్రేమి స్తున్నావా? అని. నా పేదరనం అంత పిచ్చెండి పాపం. కానీ, (శిదేవి, అప్పుడూ యిప్పుడూ ఎప్పుడూ గూడా విన్నే ప్రేమిస్తున్నాను. మువ్వన్న మీ అమ్మ అస్తి గిట్టా మీ అమ్మతోనే పోయేయి. మీ అమ్మ పోతూ పోతూ, తొందరగా పోకుండా అస్తిని పారిచి మరి పోయింది. అప్పుడు గూడా మచ్చే వా కావాలన్నాను. ఇది ధర్మంకాదు. అన్ని రకాలుగా నమ్మి (చెప్పించి, వా పేదరికాన్ని అనుమానించి నమ్మి కట్టు కున్న మీకు ధర్మం గురించి బాగా తెలుసు. నమ్మి మోసం చేయడం ధర్మం! ఈ అమాయకుడిమీద ప్రయోగం చేయడం ధర్మం. నేను యాచకుడిని (శిదేవి! నీ ప్రేమకొనం యాచించి వచ్చిన ....

(శిదేవి : (విన్నేకపోయింది) కాదు. విమ్మల్ని మీరు తక్కువ చేసుకోడం మంచిదికాదు.

వరద : అబద్ధం. నే నెప్పుటికీ తగ్గిన వాడినే. ఎందుకూ మనకిని మును గారవనీయురాలైన వర్తనమ్మ ప్రావళిలో ఉద్యోగం సంపాదించిన చదు వెంబర్ వన్ ని. మహా పరివ్రతాశోచుణి (శిదేవి మాటలాయితో గిర్రవ వెం తిరక్కుమునుపే ప్రమాదను పుచ్చుకున్న ముట వెంబరు టూని.

(శిదేవి : విమ్మల్ని బాగుచేయడం నా తరంకాదు. దైవహక్కిగా చెప్పున్నాను. విమ్మల్నేనాదూ తింపవలసిలేదు. మీరు తలొంచుకునే మని వే నేనాదూ చేయలేదు. నమ్మి నమ్మండి. మీరు పూర్వం వరదరాజులాగా మాట్లా డండి. ప్లీజ్. నమ్మి పాపం పెట్టకండి.

వరద : పూర్వం! (నవ్వేడు బరువుగా) పూర్వం వరదరాజు అనబడే వో పేద మనిషి గలడు. ఆ వరదరాజులూ భూత. వర్ణి వచ్చి పిళ్ళ

59 సంవత్సరములకు

పైగా ఖ్యాతిపొందిన

శ్రీ అంబాల్

ఆఫీసర్స్ నశ్యం

10, 25 గ్రాముల టిన్నులలో

అభింతు

శ్రీ అంబాల్ & కం.,

201, తంగశాల వీధి,

మద్రాసు-1.

ఫోన్ : 32061.

తెల్లనివన్నీ పొందుకున వెరిబాగుల మనిషి. (కోపం వచ్చింది) కాళం ఒక్కలా ఎప్పుడూ చిప్తే ఉండదు. ఆ వరదరాజులు కళ్ళు తెరిచాడు. అతని విషవలయంలో యిరుక్కున్నట్లు గమనించేడు. దాన్నించి తప్పుకునే దెలా అన్న నమస్కతో కొట్టుకు చున్న వరదరాజుల యొక్క నిజ స్వరూపాన్ని చూచి ధియపడే వక్రీ పేరు శ్రీదేవి. ఆ శ్రీదేవికి ఈ వరదరాజులు పూర్వం మనిషిలా, అమాయకుడిలా మారి పోవాలని ఉంది. (కసిగా వచ్చేడు) ఆ అమ్మాయి చెప్పు చేతుల్లో గంగిరెద్దయి తలూపాని ఉంది. కదూ !

(శ్రీదేవి : (ఉలిక్కిపడింది) మీరు నవ్వొచ్చు. అలా నవ్వొచ్చు. నిజమే. మీరు చెప్పిందంతా నిజమే! మీరు దేవుళ్ళాటి మనిషి. నిజమే !

వరద : నాకు చాలా అర్థంకావలసిందే శ్రీదేవి రంగనాయకులలో విలాసంగా తిరిగిన నీకు నే నెందుకు నచ్చేనో తెలియదు. నీ నక్క వర్తనమ్మొత్తయ్యి వొచ్చని ఎంత చెబుతున్నా ఆ మాటల్ని పెడచెవి పెట్టి, నవ్వేందుకు పెళ్ళాడేవో తెలియదు. చెప్పు శ్రీదేవి! కదలా ఎందుకు జరిగింది?

(శ్రీదేవి : మీ రసమానంచేత దారుణంగా నే నేనాడూ రంగనాయకులుగా అర్థం తెలియలేదు.

వరద : అంత గట్టి పరిచయం లేకపోతే, ఈ వరదరాజు లంత మునుడై పోగలడా ? టైగరుమార్కు అఫీసరు వరదరాజులకి చక్కటి ప్రమాద నివృత్తిగలదా. ఇన్ని నెత్తిచెట్లకు పూదొంగలదా ? అంతే కాదు శ్రీదేవి! ఇలాంటి అతని పుట్టివ్రాజు పండ్లకి మనం ప్రత్యేక మైన అభ్యుదయం. ఈ రిటానుకి మూల మేటులే ? మీ అనురాగం. మీ అనురాగాన్ని నేను తినాను. నొప్పించుకున్నాను. కానీ, నువ్వు అలాడే చెప్పిఉండాలింది 'నెన్ను పెళ్ళి చేసుకోలేను బావా ! నాకో ప్రేమం ఉన్నాడు—'

(శ్రీదేవి : (చెవులు మూసుకుంది. గట్టిగా అరిచింది) ఎవరీ. నేను వినలేను. భగవంతుడా వినిపి వద్దన్నీ ? నిజం చెప్పినా అర్థంకావోలేని మనిషి ముందు నే నేదేదంగా నిజం చెప్పగలను ? ఎలా చెప్పింది ?

వరద : నువ్వేం చెప్పినా అబద్ధమే అవుతుంది. శ్రీ శ్రీ శ్రీ రంగనాయకులినోస్, వంటరిగా నువ్వు పంచుకున్నా నే నొచ్చేను. పొయంటు నెంబరులు క్రూరుడైన రంగనాయకులు గురించి నెన్నెన్ని చెప్తున్నా నీ వూ కొట్టేవేగాని ఆ ఫలానా మనిషి నాకు ఫలానా అని చెప్పేవుగాదు. పొయంటు నెంబరు శ్రీ, మహాదేవ అయింటి కెన్నెన రోజుకి జరిగిన నెంబరులు తిరిక్కుముందే నాకు ప్రమాద వచ్చింది.

(శ్రీదేవి : దైవసాక్షిగా మీ ప్రమాదమే గురించి చెబేను చెప్పేడు.

వరద : మధ్య దేవు డెందుకు సార్వత్రిక శ్రీదేవి ! మన ముగ్ధుడిని చాలా 'వా మొగుడికి ప్రమాద నివృత్తి రంగనాయకులూ' అని నువ్వు నోరు విప్పి చెప్తా ? నువ్వు నాకు భార్యని ఆ మనిషికి తెలుస్తే చాలు అదే ఒక గొప్ప క్వాంటిఫికేషన్. రంగనాయకులు ఆపులిస్తే మీరు తెల్లక్కపెట్టగం దిట్ట.

(శ్రీదేవి : మీ మనుషులో ఇంత విషం గూడు ఉట్టుకున్నట్టు తెలియదు. నరే మీ యిష్ట మొప్పునట్టు అనుకోండి. నేనేం చెప్పలే నింక. వా గురించి నాకు బాగా తెలుసు. అదే చాలు నాకు.

(వరదరాజులు కోపంగా ట్రేని లాగేడు. ట్రేలోని కప్పులు కిందపడిపోయేయి. శ్రీదేవిని కొట్టేందుకు ట్రే నెత్తేడు.)

వరద : యూ డెయి !

(కానీ కొట్టలేక పోయేడు. చెయ్యి దించేడు.)

(శ్రీదేవి : ఆహూయేం బావా !

వరద బావ ! ఏ .... ఎంత అనుభవంగా అవేశావ్ (శ్రీదేవి ! నీకు మేమ బావని. (తమాషాగా నవ్వుడు) ఇప్పుటివరకూ ఈ పిలుపుతో నన్ను కట్టి పారేశావ్. నా నోరు మూపే. ఇంక నవ్వులా పిలవకు.

(బయట కారాగిస శబ్దమైంది. ఒక తడవ (శ్రీదేవి వేపూ మరోతడవ గుమ్మంవేపు చూచి అన్నాడు.)

వరద రంగవాయకు లొచ్చేడు కాబోలు ! పప్పుడి క్షణంలో వాడో పిడో తెలి పోవాలి. ఎవడో ఒకడు నఫా. చూచే దైర్యం లేకపోతే కళ్లు మూసుకో, లేదా వంట గదిలోకి పారిపో..... రెండు వెలగ్గానీ ఈ అవ కాళం చిక్కలేదు నాకు. రా నా తండ్రి ! రా !

(రెండడుగులు ముందుకు వేశాడు)

(శ్రీదేవి (ఇంగరంగా అన్నది) తొందరపడకు బావా ! వామాట విను. రంగ వాయకులు గురించి ఏకేం తెలిదు. నే చెప్తాను. బావా ! ఆగు.

(గుమ్మంలో ఆర్గోవిందరావు వించున్నాడు. అతన్ని చూచి (శ్రీదేవి కొంచెం కుదుట పడింది. కిందవున్న కాఫీ కప్పులు సర్దడం మొదలు పెట్టింది. ఆర్గోవిందరావు వరదరాజులు చేతిలోవున్న (ట్రేని చూచి ఆశ్చర్యంగా అన్నాడు.)

గోవింద : ఏమిటండోయ్ ! ఇది !

వరద : (సర్దుకున్నాడు) ఏంలేదు. మా అవిడ కాఫీ చేందన్న మాటేగని అందివ్వడం చాతకాక కింద పారేసింది. ఇంతలో మీ కారు ఖబ్బమూ మీరూను. రండి రోపలికి.

(ఆర్గోవిందరావు లోపలికొచ్చి అన్నాడు)

గోవింద : ఏమిటో మాడు ! అయ్యయ్యా కాఫీ అంతా పడిపోయిందే ?

వరద : మరే .... మీ కిప్పుడానికి గూడా వేరే లేదు. అవునూ—ఏదో పనిమీద వచ్చినట్లున్నారే ?

గోవింద : ఏదీ—మీకు ప్రమాద నొచ్చిందగ్గర్నూంచి మిమ్మల్ని కలసు కుండానుని అనుకుంటున్నా పిలువల్సిందే. ఏమిటో మా బిజినెస్ అంతా గూడా అటువంటిది. దానికి తగ్గట్టు బిజినెస్ గూడామా అటూ ఇటుగా ఉందిలేండి. మహా ఇబ్బందిలో మునిగిపోయేం !

వరద : కూర్చోండలా ! (కూర్చున్నాడు) ఇంతకీ ఏమి మేమిటో చెప్పరు కాదు.

గోవింద : ఏంలేదు. ((శ్రీదేవి మేపు చూచి ఆగిపోయేడు. అది వరదరాజుల గమనించేడు)

వరద : ఫర్లేదు. చెప్పండి. మీ రిప్పుడు నాలో ఏం చెప్పినా మేమి తిరిగి అనన్నీ మా అవిడకి తూ. చ. తిప్పుకుండా చెప్పింంత !

గోవింద : (ఊపీగా నవ్వి అన్నాడు) అనుకూల దాంవత్యం.

వరద : అసలు సంగతేమిటో చెప్పరుకాదు.

గోవింద : మీరలా తొందర పెట్టేస్తే చెప్పబోయేది పరిగ్గా చస్తే చెప్పలేను. కొంచెం తాపీగా చెప్పవలసిన విషయం. మీరు కూర్చోండి చెప్తాను.

(వరదరాజులు అయిష్టంగా కూర్చున్నాడు.)

గోవింద : పనిపై పుట్టం తల్లిత పారపాట్లవే అవేకం తప్పనిసరిగా జరిగి తిరుతాయి: అవాడు మీరూ, అసీసరుగరూ అడిస వాటకం మహా దుష్టతం అనుకోండి. తలుపుకుంటూంటే ఇప్పటిగ్గడాను కాళ్లు వొడుకుతున్నాయి. అదంతా తమాషాగా జరిగిపోయింది గదా. తమా

షాని తమాషాగానే తీసుకోవాలి గాని, కడుపులో కనిపి పెట్టుకు తిరుగుతే ఎలా చెప్పండి ?

వరద : (విసుగ్గా అడిగేడు) ఇప్పుడేమైందండి ?

గోవింద : ఏంలేదు—అనాటినుంచి వేటివరకూ మీ అసీసరువారు మాస్తాని దయచూపలేదు. ఇంకామో ఆయన అసీసుకి వచ్చాల్సి. ఏదో సర్దుకు పోడంలో మంచి ఉంటుంది గానీండి, ఇలా సేవీలు పెట్టుకున్నామంటే ఎలా చెప్పండి ? అవతల మా పెద్దబ్బాయి ఈ అసీసర్నెమై వా చేయించ గలవని ఇవారెత్తుతుంటే, వేవే గడమాయిని కూర్చోపెట్టేను. ఎందుచేతంటారు ? మీ అందరిమీదా నాకు అభిమానం దావక. అవు నాండి ! వేవిక్క డిలా కిందా మీదా వడుతూంటే మీ అసీసరు ఎలిసన కత్తి దించడంలేదు. ఇవాల ఉదయం, మాది మరో బిల్స్ కటి తొక్కిపారేశారు. ఇలా పంతార్లోకి వ్యవహారం దారితిస్తే జరిగి వలసిన అసర్లారు చాలా పుంటాయనే భయంకొద్దీ, అది ఇరు పక్షాలకీ మంచిదికాదనే ఆలోచనకొద్దీ—

వరద : రాయబారాని కొల్లీరు. అంతేనాండి !

గోవింద : వామాట గూడా మీరే అనేస్తే ఎలా ? పోతే ఈ రాయబారానికి మార్గ మేపిటి అనేది ప్రశ్న. మీరు నాకు కనిపించేరు. ఏమీద అసీసరుగారికున్న స్నేహం గుర్తుకొచ్చింది. అదిగాక ఆయనగారే ప్రత్యేకమైన అభిమానం తీసుకొని మీకు ప్రమాదమే వేయించిన సంగతి విన్నాను.

వరద : ఆగందాగండి ! అమాట కాస్తా మా అవిడతో చెప్పండి. నే వెంత చెప్పినా నమ్మదు. అసీసరుకూ, నాకూ మంచి స్నేహిత ముందని వోటికి తాళం లేకుండా వాగుతుంటే, పోండి మీ బిడాయి అంటుందే గానీ అర్థం చేసుకో దేమిటండి బొత్తిగా ! వూలోనీ మీలాంటి పెద్దమనుషులు రందరికీ తెలిసిన యీ విషయం మా యింట్లో మమషునికి తెలిదు ఇర్రు ! చెప్పినా అర్థం చేసుకోరు. ((శ్రీదేవి తలొంచుకున్నది.)

గోవింద : ఆడంగులంతా యింతేనండి ! ఇక పోతే నే చెప్పదోయ్ దేమిటంటే నా విషయంలో మీరై నా తగిన శ్రద్ధ తీసుకొని ఆయన చెప్పేస్తే ఏదో మీపేరు చెప్పుకుని ఇరుపక్షాలూ క్షేమంగా ఉంటాయి. లేదు— అదంతా నా వోటితో చెప్పవలసింది కాదునోండి. మా పెద్దబ్బాయి తల్లికున్నది చేపే మరీ వొదిలిపెట్టగల దిట్ట !

వరద : ఏమైనా చేయగలదా ? దండకారణ్యానికి బదిలీ చేయించగలదా ?

గోవింద : అహ్ .... కావలిస్తే అందమామా వలసించగలడు. పోయినాసీసరుకి రోజుల్లో 'దళ' మారితే, ఈ అసీసరుకి క్షణంలో—

వరద : (మధ్యలో అందుకున్నాడు) మీరీ మాటమీదే విలబదలి. విలబదలా ?

గోవింద : ఏమిటండి చోద్యం ! ఏమిటి ? మా సత్తా పరీక్షించా అనుకుంటున్నారా చూస్తారేమిటి తమాషా ?

వరద : చూడాలని చాలా కుతూహలంగా ఉందండి గోవిందరావుగారూ ! మీరు మీ తదాకా చూపించే మాటలంతే మీ మేలు మరిచిపోతే నీ జన్మలో ! వెళ్లండి. వెళ్లి మీ ప్రయత్నాలేవో మీరు చేయండి.

(శ్రీదేవి : ఏమంటి !

వరద : మువ్వారుకో (శ్రీదేవి ! ఏకేం తెలిదు. మీరు వెళ్లండి గోవిందరావు గారూ ! మీ విశ్వాభిధా ప్రారంభించండి.

గోవింద : పెద్దవాడిని. వామాట తీసుకుంటే వరదరాజులుగారూ ! ((శ్రీదేవి నువ్వేళించి) మీరైనా చెప్పే చూడండమ్మా ! ఏమైనా జరుగుతే అ అసీ సర్వోనే కాదు, ఇటు వరదరాజులుగారు కూడాను—

వరద : (లేని వింతున్నాడు) వెళ్లవయ్యా ప్లామీ ! మీకు కోటి సమస్యారాజు వెళ్లి నీ ప్రతాపమేదో చూపించు.

గోవింద : (కోపంగా లేచేడు) పదే పదే చెప్పించుకోదానికి మేమి తొత్పి

కాదు. వాస్తవము. మళ్ళా రేపేనే మీ వాటా లేదు. తేలున్నాను. అ. అంతే.

(వెళ్ళబోయేడు.)

(శ్రీదేవి : ఆగండి (గోవిందరావు అగడు) మీరు పెద్దలు. మేము మేమిటో వాడు పూర్తిగా తెలియదు. ఇంత కోపంతో మీరు వెళ్ళిపోవడం ఏం కాదు లేదు. కొంచెం ఇంజనీరింగ్ !

వరద : మీరు కొంచెం వరు మూయండి ! గోవిందరావుగారు మీరు వెళ్ళిరండి. గోవింద . పిల్లకాకులు. ఉండేటదెబ్బ తెలియ వాస్తవము (వెళ్ళిపోయేడు.)

(శ్రీదేవి గదిలోకి వెళ్ళబోయింది.)

వరద : అను (శ్రీదేవి ! (ఆగండి) నివృత్తగా దుమారం. ఏమిటంటా ఇదంతా. వా ప్రమాదను వా స్వకీర్తి మీద రాబేదే మేము అప్రమత్తం కాదు బయట మార్కెట్టుకీ తెలియింది. కారణ మేమిటయ్యాయి నామీద అప్రమత్తం అభిమానమని భూమిమీద ఉంటున్నాయి. రేపే మా పో అను రీతిని తెలిసిపోతుంది. వందరాలకుగది పెల్లం, రంగవాయికుల్లో కొన్నాల్సినట్లు తిరిగిందటాని. ఆ వెనక మన బ్రతుకులు, ఆ తియ్యక మన మాయాస్పె డ్దు, ఆస్తి -

(శ్రీదేవి : మీరు చెప్పిందంతా అబద్ధం. అంతా అబద్ధం.

(బయట గోవిందరావుకారు కదలిస్తే శబ్దమైంది.)

వరద : కాదు నిజం. వచ్చి నిజం. కాదని నువ్వు నిరూపించు చూద్దాం. ఏకా రంగవాయికులకీ సరిబంధంలేదని ఓ కుట్టుకథ చెప్పు వింటాను. ఆ కథని పాక్షాత్తు చేసే సవారంతో పెట్టేస్తాను. చెప్పు (శ్రీదేవి !

(శ్రీదేవి : వాకు రంగవాయికులు స్నేహితులు. మంచి స్నేహితులు. ఆయనే కాదు. వాళ్ళ కుటుంబమంతా మాకు స్నేహితులు.

వరద : ఒక ఆడదానికి ఒక మగవాడు స్నేహితుడంటే రోజుం దాన్ని 'మేమ' అడస్తారే ?

(శ్రీదేవి : అది వాళ్ళ ఇర్ది.

వరద : వర. ఇంకేం చెప్పమంటావ్. కేవలం-రంగవాయికులు కుటుంబం మా శ్రీదేవి వాళ్ళతో స్నేహితులగానే ఉండేవారు గానీ అంతకుమించి మరేం లేదురా, నన్నానురా ! అని కోప్పడతాను. అంతేనా ? అది చాలా ?

(శ్రీదేవి : అంతేకాదు. ఇంకా ఉంది.

వరద : ఏమిటో అది ?

(శ్రీదేవి : చెప్తాను. కొంచెం టైమివ్వండి. పాక్షాత్తులో నూ మీముందుంటా రాను. వే వ్యాఖ్యించి చెప్పవలసిన కథ కాదు ఇది. చెప్పవలసినవాళ్ళు ఇంకా ఉన్నారు. అంతవరకూ మీరు అవేశాన్ని చంపుకోవాలి.

వరద : సూర్య. శ్రీదేవి ఏదో మంచి ప్లాన్ చేసింది.

(వినురుగా, చెదురుగా వచ్చేడు సుబ్బారావు. అతని

బట్టలుమీద అక్కడక్కడ నెత్తురు మరక లున్నాయి.)

సుబ్బా : మేమే మంచి ప్లాన్ చేశాను వరదరాజుగారూ ! చాలా చక్కని ప్లాన్ చేశాను. వరద గోపిగడ్డావు వా ప్లాన్ ను పడగొట్టేడు.

వరద : ఏమిటయ్యింది ?

సుబ్బా : మేముం చిక్క ఇబ్బాల్లా తెలుబావుకుంటూ తిరిగివా ? వాక దొరికింది. ఇంట్లో పక్క ఒక్కటే ఉంది. వెళ్ళాను. "ఏంరా ? రాష్ట్రాల్లో చూడాయా ?" అన్నాను. వరద తిక్కమెపించి పెట్టేడు. తిక్కరపోయేడు. నన్నా, వా ప్రేమనీ తింటావుట్రా రాష్ట్రాల్లో అన్నాను. ప్లస్ వో వాడెల్ల లాగిపెట్టి కొట్టబోయాను. కాపు తప్పవా గట్టిదెబ్బ తగిలింది. అంతా వెయ్యరు. గోపిగడ్డావు అడ్డుపెట్టాడు కానీ, వందరాలకుగారూ, మేమే వాడి కాపుని చూస్తాను.

వరద : దెబ్బ తాగా తగిలిందా ? ఇంకా గిరిగిరిలా తుప్పుకుంటున్నాడా ?

సుబ్బా : ఎవడిదో మంచి మొహం చూచి ఉంటాడు. కాపు తప్పింది.

(శ్రీదేవి : (భయపడింది) ఏమంట ! ఏమిటిదంతా ? ఏమయింది.

వరద : రంగవాయికులు ఉన్నవరకూ వస్తే ఏకా తాళంలేదు సుబ్బారావ్ !

తీసుకు తీసుకు చాలా. ఈ వక్క మంచి గోవిందరావ్, అవక్కమించి నువ్వు, అప్పుడున్నాడూ మేమ-అంతే, అంటున్నా. పిట్టగిరిగిరి తుప్పు కోవటం తమాషాగా ఉంటుందిలే !

(శ్రీదేవి : (కోపం వచ్చేసింది) మీరంతా రాళ్ళనులు. దయ్యారు.

సుబ్బా : మేముకాదు. మేము చాలా మంచివాళ్ళం. వాడే ఆ భూలే దయ్యం.

(శ్రీదేవి : వెళ్ళండి. వెళ్ళి ఆయన కాళ్ళ మీదదీ క్షమాపణ కోరుకోండి. వెళ్ళండి వ్వుయ్య గారు ! వెళ్ళండి.

సుబ్బా : ఏమిటి వరదరాజుగారూ ! ఈవిడకీ మన మేమయాలేం తెలియాలంటే. మీ రూమాయికులమ్మా. మీకేం తెలియదు. వాడి మూలకంగా మేమే చాలా అవ్వాడున్నా పోయేను. ఉద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చి ఇలా రోడ్ల వెంట తిరుగుతున్నాను. నెలల గడమూస్తూ మామూల్లోలేక పొదానిక్కారణం వాడు ! వాళ్ళిచ్చి కష్టాలు రావడానిక్కారణం వాడు ! వరదరాజుగారూ ! మీరై వా చెప్పండి.

వరద : అవిడకీ నేనేం చెప్పినా అర్థంకాదు. వదండి. ముందు మీ రూము తెల్ల బట్టలు మార్చుకుని మళ్ళా వద్దాం రండి ! తలుపునుకో (శ్రీదేవి ! ఎక్కడికీ వెళ్ళకు. పిగుండె బేజారెల్లిన నంగతి వాకు తెలుసుగానీ, కొంచెం కుదులు పడు. వదండి సుబ్బారావుగారు !

(వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళిపోయేరు. శ్రీదేవి తలుపు వేసు కుంది. ఇంట్లో ఒక్కతై కూర్చుంది. మనసు పరిపరి విధాల ఆలోచిస్తోంది. వెనకటి విషయాలెన్నో గుర్తు కొచ్చేయి. బాగా కదిలిపోయింది (శ్రీదేవి.)

(అప్రప్రప్ర)

వరద : శోంక్య. వేరీ మర్ శోంక్య. చూడు నేనెంత అల్లా నంతోమో ! నా క్షుణ్ణు డ్దుడూ మన బంధుత్వం గుర్తు కొమ్మంటే కొండంత ధైర్యం వస్తుంది. ఆ ధైర్యంతో-అధైర్యంతో ఇంత ఎండ్రన్ పుచ్చుకు చావ మన్నానుకో. చెప్పిన మరుక్షణం తా. అంతే.

(శ్రీదేవి : (అప్పు) నువ్వు చాలా మంచివాడివి తావా ! చాలా మంచివాడివి. ఎప్పుడూ పెడుతున్నావును. తుట్టిపొక మూల నెత్తు కట్టేస్తుంది తాతా ! కానీ, తావా ! ఏకా నిజం ఎప్పటికైనా తెలుస్తుంది. ఎప్పటికైనా తెలుస్తుంది.

రంగ : (అవాడు) జీవితంలో ఎన్నో ముడు వీ మేయంతోమా (ప్రార్థయవడలేదు మేమే. వాకోసం మేమే కొన్ని పరిధుల్ని విస్తరిస్తూ వీర్యాలు చేసుకున్నాను. వాటిని దాటి బయట వడటం వాడేవాడూ యిష్టంలేదు. అలాగే దీరో (ప్రార్థయ వడతున్నాను. అకారణంగా నన్ను దూరం చేసుకోవడం వీ చేడు కుంటున్నాను.....మెడపెట్టి గెంటించుకునేందుకు రాబేదిక్కడికి. వెడతాను. రంగవాయికులు అతిమంచివాడని నేను వాకు. ముప్పైదేనా మేమే రాక్షసుడినైతే దానిక్కారణం మీరే అవుతారు. మీరే అవుతారు.

(శ్రీదేవి : (అనేది) అవున్నాం. వేసే కారణం. కారణం వేసే. దొర్నాగ్గురానివి. నన్ను ముమ్మకున్న మనుషులందరికీ తాదా కలిగిస్తున్నాను. క్షమించండి.

తంగ : వాలుగళ్ళ శ్రీతం (శ్రీదేవి అప్పు పరి మాటా గుర్తుంది. ఫిరీప్ ట్రక్, పిరిలాతి మేద, వల్లకారు-ఓకో !

అమృతాంజనం

వాడి శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

స్థానికంగా ఉండే బాధను నివారించుకోడానికి ఈరికే మందులు ఎందుకు పుచ్చుకుంటారు? నొప్పి ఉన్న చోటుమీద అమృతాంజన్ రాసి అమోఘంగా శీఘ్రంగా నివారణను పొందండి. ఏ అపాయం లేకుండా కండరాల నొప్పులకు, తల నొప్పికి, బెణుకులకు ఇంకా కీళ్ల నొప్పులకు అమోఘంగా గుణమిచ్చే అమృతాంజన్ 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు. అమృతాంజన్ గుండెజలుబుకే కాక సాధారణ జలుబులకు కూడా మంచి మందు. కొంచెంకొంచెమే ఉపయోగించవలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఒక ఏసా మీ కుటుంబాని కంతాకలిసి నెలల తరబడి వస్తుంది.

అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజన్ ఉంచుకోండి. అమృతాంజన్ 70 ఏళ్ల ప్రసిద్ధినిపొందిన నమ్మకమైన గృహఔషధం.

అమృతాంజన్ నొప్పులు జలుబుల నివారణకు 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్,
మద్రాసు - బొంబాయి - కలకత్తా - ఢిల్లీ

NR/AM/2000

(శీదేవి: తప్పుకునేందుకు. క్షణం మీనుంచి తప్పుకునేందుకలా అన్నాను. అందుకే అన్నాను.)

(ఏదేసేసింది.)

వరద: 'దేవుడి అవతారం అవ్వరూ' కానీ కొంచెం పిక్కెద తగిలి దావుడైపోయి దాచబాని ఏకు చెప్పింది మేము. తెలిసి గూడా కారణం చెప్పలేదు మళ్ళీ. క్లాన్ వన్ అడదానివి.

(శీదేవి: ఘమ్మ మమ్మ బావా! ఏకు నేనెప్పుడూ ద్రోహం చేయలేదు. చేయను. మా కథ ఈ అవేశంలో ఏకు తెలుస్తే మరలం రుద్రుడనై పోతామని నా భయం. అందుచేత అగిపోయేను బావా! (క్షణం ముపునం) ఇదంతా వాళ్ళనే జరిగింది. వేనే కారణం.

(లేచి నించుంది. తలుపు శబ్దమైంది. కళ్ళు తుడుచు కుని బాట్టు సవరించుకున్నది. వెళ్లి తలుపుతీసింది. తలమీద కట్టుతో రంగనాయకు లొచ్చేడు. అతనివెంట గోపి ఉన్నాడు. వాల్లిదద్దర్నీ చూచి లోపలి గదిలోకి వెళ్లి పోయింది (శీదేవి.)

రంగ: ఇక మళ్ళీ వెళ్లిపో గోపి!

గోపి: (మొండగా అన్నాడు) వెళ్ళమనిరా. మిమ్మల్ని ఓ క్షణమైనా వదిలి వేసేక్కడకీ వెళ్ళను. మీకే అవకాశం జరిగడానికి వీలేదు.

రంగ: గోపి ఇది వాయిల్స్. ఇక్కడ నాకేం భయంలేదు. నువ్వెళ్ళ.

గోపి: మీకు తెలుసు సార్! మీమీద వరదరాజులుగారు కూడా కోపంగా ఉన్నారు సార్! మీరు పిళ్ళవెళ్ళనీ నమ్మొద్దు సార్! మీమంచలనం ఏ రెవరికీ అర్థం కాదు.

రంగ: నువ్వు నవ్వురకం చేసుకున్నావా?

గోపి: సార్! నిజం చెప్తున్నాను సార్! మ నువు నేనూ పిళ్ళలాగే మీమీద కత్తి గట్టెను సార్! అవరమైతే ఎంతకైనా సరే తెగించానుకున్నాను సార్! కానీ సార్ (బాధగా అవేశాడు) మీగురించి ఎవరికీ ఏమీ తెలియద సార్! సుబ్బారావుగారు చేయి చేసుకున్నా మీరేం మాటాడలేదు. అవేశాకీ నేను రాకపోతే, వాడూ సార్. వేసేక్కడమని కదలను.

రంగ: (తగా కదిపిపోయేడు. లాంబగా అన్నాడు) గోపి!

గోపి: (అశ్చర్యపోయేడు) నేను అల్పవృద్ధి సార్! అంత తియ్యటి పిలుపు నేను భరించ లేను సార్! మీ అసహనం వచ్చినా వెళ్ళవచ్చు. మనుషులైనా నమ్మ వినుక్కొండి. గట్టిగా తేలు పెట్టండి అంతేగాని అంత తియ్యగా మాటాడకండి సార్! మీరు పైగర్! ఎవరికీ తెలుసు గుండెలో మదిలే సింహం! మీకుమీటి సార్ తున్నా?

రంగ: గోపి! వెళ్ళరా! నా పుట్టివరకే పండగ వేసేక్కడ బ్రహ్మాండంగా జరుపు తుంటాను. ఇక్కడ నాకేం భయంలేదు. రైలాచ్చే వేళయింది. నాన్న గార్ని తిన్నా యిక్కడికి తీసుకురా. వెళ్ళ.

(గోపి రంగనాయకులు వేపు చూచుకుంటూ కది లేడు.)

రంగ: (అప్రయత్నంగా అవేశాడు) గోపి!

(రిప్పునవచ్చి రంగనాయకులు దగ్గర కూర్చుండి పోయేడు. గోపి.)

రంగ: (చేపవూర్యకంగా అన్నాడు) నాకు నిజమైన స్నేహితుడిని నువ్వే! ఈ జీవితానికి ఒక మంచి మనిషిని దేవుడు పరిచాడని చెబాడు తమ్ముడూ! ధన్యుడీ!

గోపి: తమ్ముడూ! నేనా సార్! నేనా తమ్ముడీ సార్! సార్! నా కేడుపిచ్చేమైంది సార్! ఏడుపిస్తోంది.

రంగ: (పరుకున్నాడు) వాళ్ళగార్ని వెంటబట్టుకురా! తొందరగా నావ్వేయి!

(గోపి వేగంగా వెళ్లిపోయేడు. కాసేపటికి కారు కదిలిన శబ్దమైంది. రంగనాయకులు కదిలిన శబ్దమైంది. రంగనాయకులు వీధి గుమ్మంవరకు వెళ్ళొచ్చి లోపలి గది వేపు తొంగి చూచి అన్నాడు.)

రంగ: (శీదేవి!

(శీదేవి: (భయంగా వచ్చి నించుంది.)

రంగ: నమ్మ చూస్తూంటే భయంగా వుందా? నేను పూర్వం రంగనాయకుల్ని కాదు.

(శీదేవి: (తలొంచుకున్నది)

రంగ: మాటాడు (శీదేవి! నేను పూర్తిగా వాడిపోయిన మనిషిని. నువ్విప్పుడేం మాటాడినా గెలుపు వీడే అవుతుంది. మాట్లాడు. (క్షణమాగి) వరద రాజులు లేదా?

(శీదేవి: సుబ్బారావుగార్! కలిపి వెళ్ళారు!

రంగ: (తలని తడుంకున్నాడు) సుబ్బారావ్!

(శీదేవి: మిమ్మల్ని కొట్టాడటగా!

రంగ: చంపడాని కొచ్చి చాతగాక ఈ విధంగా కు పీర్చుకుపోయేడు. దానికి నే చేసిన తప్పుమిటా తెలుసా? తెలుస్తే నవ్వేస్తాన్! అవునూ—ఈ వరదరాజులూ సుబ్బారావుతో చేయి కలిపిదా? బాగుంది. కుట్రకి ఉపాయం ఇక్కడే అలోచిస్తే బావుండిపోయేది. అందర్నీ చూచినట్టుయినా వుండేది నాకు.

(శీదేవి: ఈ యింటి కెందుకొచ్చేర్లు.

రంగ: గాకూడదా?

(శీదేవి: పరిస్థితులు ఏం బాగోలేదు.

రంగ: ఎందుకు బాగుండవో తెల్పుకుంటానున్నాడు. నేను మీకు దూరంగా తిరుగు తున్నా, ఈయింటి పరిస్థితులన్నీ తెలిసేయి నాకు.

(శీదేవి: మాగురించి మీరేం శ్రమ తీసుకోనక్కర్లేదు. వెళ్లిపోండి. దయచేసి త్వరగా వెళ్లిపోండి.

రంగ: వెళ్ళను. ఎందుచేతనో ఇంత నా పుట్టివరకే ఇక్కడే జరుపుకోవాలి! పించింది.

(శీదేవి: ఇవాలేదా ప్రళయం జరిగేట్టుంది.

రంగ: జరిగదని హామీ యిచ్చేదా?

(శీదేవి: ఇవాలేదా వరకేంగా కీడు చేసేరు. ఇక—

రంగ: చిన్నతనంలో ఒకనాడు నేను రంగులరాట్నం ఎక్కి తిరుగుతున్నప్పుడు నా చుట్టూలా తిరుగుతూన్న వాస్తవ్యులెవరో పరిగ్గా పోల్చలేక, వచ్చే గాపుకేకని బలవంతంగా దిగమింగి కూర్చున్నాను. రంగులరాట్నం అగిం తర్వాత ఇంత గాలి పీల్చుకుని నంబరవద్దాను. ఈ వాలుగేట్లూ అదే అను భూతుని నా జీవితం వెల్ల పోల్చుకోక తప్పలేదు.

(శీదేవి: ఏమో! నా కేమిటా భయంగా వుందిప్పుడు.

రంగ: పిచ్చిగా మాట్లాడకు (శీదేవి? మీకు భయమా!

(శీదేవి: మా బావకి ఈ ప్రమాదాచ్చిందగ్గర్లుంటే మీరంటే కోపంగా వున్నాడు. మీరా ప్రమాదం వెండుకీచ్చేరు?

రంగ: పిచ్చిచెల్ల!

(శిదేవి: అప్పట్నుంచి, ఈ యింటో వివరికి నుంతుంది. అపార్థలూ, అనుమానాలూ ఎక్కువై పోతున్నాయి.)

రంగ: ఆ అవకాశం మున్నే యిచ్చి పోయావో!

(శిదేవి: (భక్తితంగా అడిగింది) విజయం చెప్పండి! మీరు వచ్చింకా ప్రేమిస్తున్నారా?

రంగ: ఇంకా అనుమానిస్తున్నావా?

(శిదేవి: అయితే ఈ వేళ మీరే యింటికి ఎందుకొచ్చారు?)

(వీధిలో శబ్దమైంది)

(శిదేవి: వరదరాజు లొచ్చాడు కావో! ఒకసారి చూచి వస్తావు?)

(శిదేవి భంగురుగా గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్లి వచ్చింది.)

(శిదేవి: (తరుంగా అన్నది) అవును. వారే. వస్తున్నారు.)

రంగ: అతని చేతిలో తుపాకి గట్టా లేదుగా. రానివ్వ. వస్తారేదు.

(వరదరాజులు గుమ్మం దగ్గరే ఆగిపోయి ఇద్దరి వేపు చూస్తుండిపోయేడు.)

రంగ: నా పుట్టివనోక వండుగ, మా యింటికి రమ్మని ఖబురంపినా మీరాలేదు. అందుచేత స్వయంగా నేనే యిక్కడికి వచ్చేను వరదరాజులూ!

(వరదరాజులు రెండడుగులు ముందుకివేసి గట్టిగా అరిచేడు.)

వర: గుడ్ ట్!

(శిదేవి: ఏమంటే!

వరద: రాక్షసి మాలాడుకు. మీరిద్దరూ వెళ్లిపోండి ముందు. నన్ను చంపిన మనుషులు మీరు. వెళ్లిపోండి.

రంగ: వెళ్లకపోతే ఏం చేస్తావ్?

వరద: చంపుతాను.

రంగ: ఒకవేళ మున్నే యిక్కడ్నుంచి వెళ్లిపోవని వాస్తేనో!

వరద: షట్. యూ ఇడియట్!

రంగ: పెంటాస్కో!

వర: ఇలా ఎందరి కొంపలు కూల్చావి చూస్తున్నావ్? సీతెంత ధైర్యం లేకపోతే మున్నే యింటికివస్తావ్? సుబ్బారావు గవక నిన్ను కొట్టి వదిలిపెట్టేడు. నీకున్నాడు నా చేతిలో చావు తప్పదు. అందికే వచ్చేవిక్కడికి.

రంగ: ఇవళ నా పుట్టివనోక వండు. చావుల నంగతి ఎత్తుకు. తర్వాత అంతగా అరచాడు. నా వండుగ కమ్మలవండుగ్గా జరగాలి. తెలిసేందా? (శిదేవి! ముందు మాయిద్దరికీ కాఫీ చేసి పట్టుకురా! (శిదేవి తోవలికి వెళ్లిపోయింది. వరదరాజులద్దరికించే అన్నాడు) చాలా అయినాగావున్నావు. కూర్చోమందు.

వరద: ఇది నాయిల్లు! ఇక్కడ వీ ఆళ్లు పాటించవలసిన అవసరంలేదు. ముందు ముచ్చక్కడ్నుంచి వెళ్లిపో లేదా (కుర్చీ ఎత్తడు. గమ్మతుగా నవ్వు పూరు కున్నాడు రంగనాయకులు.)

రంగ: మునిషి కొట్టేంత నీచానికి నువ్వు దిగవు. నాకది తెలుసు. ముందా కుర్చీ దింపు.

వరద: (కుర్చీదించి, దాని మీద కూచవి, చేత్తో మొహాన్ని రుద్దుకున్నాడు)

రంగ: నువ్వు—నీకు ఏమైంది.

వరద: (తంగనాయకులు మొహం మేపు కుదిగా చూసేడు.)

రంగ: వాగురించి ఏకేం తెలుసో చెప్పు. వింటాను. హా...నీలాటివాళ్లు ముఖ్యంగా—నీలాటి వాళ్లు వెయ్యిజన్మలు తున్నప్పటికీ నేనా వేరర్థంకాను తెలుసో? నీకు ప్రమాదమేలా వచ్చింది? చెప్పు చూద్దాం.

వరద: (శిదేవి నా భార్య. నా భార్యకీ నీకూ—

రంగ: ఏగ్గులేదు నీకు. కానీ, మేము చాలా అభిమానంగా మునిషిని. (శిదేవి ఒక్కప్పుడు ప్రేమించిన మూల నిజమే. అంతమాత్రం చాత అమె బంధు వర్గాన్ని నెత్తి మీద పెట్టుకుపూజించడానికి నేనే ఏమివాడి ముకున్నావా? ఏళ్ల తరబడి చదివి, కృషి చేసి సాధించిన వాడొక ఇలాటి ఏమి ములో కలంకం తెచ్చుకునేంత తెలివెక్కువ వాడివా?

వరద: కాదు. గొప్ప లోక్యుడివి. అవకాశవాదివి.

రంగ: మీరంతా నా అకారాన్ని చూచి మోసపోయేరు. సుబ్బారావు నామీద చేయి చేసుకోదానికి, నువ్వుంత అవేళం చెందడానికి అదే కారణం. కానీ, వరద రాజులూ! మీరెవరూ నా మనుషు చదవలేదు. అది మీకు చాతకాదు. గర్వం కాదంటే వాగురించి చెప్పుకుంటాను. నామనుషు సమీప సమానం. నామూల వజ్రాయుధం. ఇది తెలిదు మీకు. మీమీద నేనెంత ముగు చెందినా అసీను పని వరంగా మీరెంత యోగ్యులో నాకు తెలుసు. అందికే మీకు ప్రమాదమొచ్చింది. తెలుసా వరదరాజులూ!

వరద: (అమాయకంగా చూసేడు)

రంగ: చూడండి. అప్పుడే మీరెంత చల్లారిపోయేరో! నాకు మనుషులమీద ముఖ్యం చాలా వుంది. అవేళం మునిషిని మునిషిగా వుంచదు. కొంచెం అలోచన చేస్తే—సుబ్బారావు నన్ను కొట్టేవాడు కానేకాదు.

(కొంచెం సేపు మాట్లాడటం మానుకున్నాడు.

చేతులూపుకుని అన్నాడు.)

రంగ: ముఖ్యంగా మీరు నన్నే (వక్ర అడగాలి. మీ అనుమానం తొణగిలి. నామీద ముఖ్యం చావ లేదంటే నేను నిజమే చెప్తాను. చెప్పరా వరదరాజులూ!

వరద: (తలంచేడు.)

రంగ: ఆల్ రైట్! నిజమే! నేనూ (శిదేవి ప్రేమించుకున్నాం. పెళ్లి కూడా చేసు కుందామనుకున్నాం.

వరద: యూ—

రంగ: అగండి. అవేళం కూడదని ముందే చెప్పేను. ఈ కథలో బుచ్చి వోలు చేసుకునుండకపోతే మార్కెట్ నిర్విఘ్నంగా పోగి వుండేది. బుచ్చి ఆ అవకాశాన్నివ్వలేదు.

వరద: బుచ్చి ఎవడు?

రంగ: మా చిన్నాన్న! అప్పుడే ఒక పాత్ర వరిచయం అయిపోయింది. ముఖ్యమైన పాత్ర గూడా అదే! (క్షణమాగి) వాడుగళ్ల క్రితం వున్నట్లుండి 'నిన్ను ప్రేమించడంలేదని (శిదేవి చెప్పేవాడు నేను అక్కర్లేపోయేవో! కారులూ, మేడలూ కావాలని చెప్పేవాడు దూషించేను. నన్ను మోసం చేశానని (శిదేవిని నిందించేను. చివరికి మిమ్మల్ని పెళ్లి చేసుకున్నాడనే తెలిసివాడు మళ్ళా అక్కర్లేపోయేను. ఈ తిరకాను అర్థమైందికాదు.

వరద: ఇదంతా కొత్త కథ!

రంగ: కాదు నిజమైన పాతకథ. పాతకేళ్ల క్రితం బుచ్చి వో నర్సుని ప్రేమించేడు. పట్ట పగ్గాల్లేకుండా వాల్లిద్దరూ కలిసి తిరిగేరు. బుచ్చికి తల్లి తండ్రి లేరు. ఉన్నది కేవలం అన్నగారు. ఆ అన్నగారు వంశపరమ్యంకొరకు, ప్రాణాత్మాగం చేయగల ధైర్యవంతులు. అంతేకానీ బుచ్చిని మందలించి వాగపూర్తిలో ఉద్వేగం చేయించి అక్కడికి పంపేరు. బుచ్చి వాగపూర్తి లేక మునుపే రైల్వే అత్యపాత్య చేసుకున్నాడు. కానీ, అతని వేళకి తండ్రి పోయేడు. ఆ నర్సు వేరు వర్తనమ్మ! ఆ పాపాయి పేరు (శిదేవి! (శిదేవి నా చల్లెలు వరదరాజులూ! చెల్లెలు.

వంశ: (గట్టి నీటిని నింపుచున్నాడు) నేవున్నాను. ఇదంతా కట్టుకథ. గారితో గారు వర్తనములయ్య భర్త! ఆయన గొప్ప సంఘసేవకుడు.

తం: ఊహించు—వర్తనము వాచరించి, తన భార్యగా లోకానికి పరిచయం చేయగలిగారు. వర్తనముకి నవజీవనం ప్రసాదించేరు! ఈ కథ వర్తనముకీ, శ్రీదేవికీ, మానాన్నగారికీ తెలుసు. తనీని మేం శ్రీదేవిని ప్రేమించేమి. శ్రీదేవి మెరలకు కుంకుమను మానాన్న దిన్ననాటకం అడి మా పెళ్లి తెలిసిగా ఆన గలిగారు.

(ఆవేశం శ్రీదేవి కాఫీ తీసుకొచ్చినించుంది. ఆమె కళ్ళలో ఆనందం తోణికిసలాడింది.)

(శ్రీదేవి: అన్నయ్యా!

తం: ఏమైనా వరదరాజులా! ముందు కాఫీ తాగు.

(ఒకటి తను తీసుకుని, రెండో కప్పు వరదరాజులకిచ్చేడు. తను తీసుకున్న కాఫీ కప్పుతో గోడ అంచుకి వెళ్ళిపోయి, మాటాడుతూనే ఆ కప్పులో ఏదోకలుపుకున్నాడు. జేబులోంచి ఓ కాగితం చేతిలో పెట్టుకున్నాడు.)

తం: మార్చి ఛరై రెండు మంగళవారం 1966 సాయంత్రం ఆయిదున్నరకి అరిగిన ముఖ్యమంత్రి. ఒక అమాయకుడికి నిజం తెలిసిన రోజు. అనిజం మొక ప్రాంతంలాటి పంజాబీలు. కాఫీ చుక్క ఒక్కటి ఏ గొంతులో పోయిందో వరదరాజులా! కొంచెం ఉల్లాసంగా వుంటుంది. శ్రీదేవి ముందు రంగనాయకులు ఓడిపోయిన వైసెం, ఓడిపోయిన తర్వాత అతన్ని మింగే అభిమానం చేసి తనూషా, కథ తెలిసి పశ్చాత్తాపపడి వంద రాజుల యొక్క మానసిక సంవలనం, ఆ సంవలనం చూచి శ్రీదేవి ఆనందం చూచి క్షణం, నేతాగడోయే కాఫీ చుక్కతో ప్రారంభమవుతుంది.

(కాఫీ తాగేడు. వచ్చి కూర్చున్నాడు. బైట కారా గింది.)

వర్తన వరదరాజులా! నా పుట్టిప్రేమ వందక్కి ముఖ్యమైన అతిథి మా నాన్నగారు వచ్చేరు! ఈ ఇంటి కామండుని సుప్రసాదం ఆయిని సాదరుగా ఆహ్వానించు. నీ మనసులోని మేధావులు విడిపోయాయని చెప్పు. విని సంతోషిస్తాను. ఇప్పుడు శ్రీదేవికి ఈ జన్మలో రోజుకోమీ నా తరపున మా నాన్నగారిని సుప్రసాదం వాక్కి సరి చెప్పు. వెళ్ళండి! ఆయనకి స్వాగతం చెప్పండి.

(వరదరాజులా, శ్రీదేవి యిద్దరూ గుమ్మం దగ్గరి కెళ్ళి నింపున్నారు. రాజశేఖరం, గోపీ వచ్చేరు. రాజశేఖరం మన్నానే అన్నాడు.)

తం: ఏ పుట్టిప్రేమిట్రా! ఖంగారుగా వైరివ్వడం చేయి? పైగా లంకంథ ఇల్లు ఆక్కడ పెట్టుకుని ఇక్కడికి రావడమేంటి? మాటాడుకు—మమ్మ దానికి జవాబు చెప్పాలె!

గోపి: (రంగనాయకులు దగ్గరికి వచ్చా) ఇదేమిటి సార్! మరి వాళ్ళ పుట్టి ప్రేమ వందగవి చెప్పేరే సార్! బలేవారే మీరు. సార్.

(గోపికి అనుమానం వచ్చింది. రంగనాయకుల్ని పట్టుకు చూచి నెల్లిగా 'సార'ని పిలిచేడు. రంగనాయకుల్లో కదలిక లేదుగాని, అతని చేతిలోని కాగిత ముక్క గోపిని ఆకర్షించింది. ఆత్రంగా లీసి చదివేడు.)

గోపి: "ఇది అత్యహత్య! ఇందులో ఎవరి ప్రయోజనమే? రంగనాయకులు" సార్! ఇదేమిటి సార్. చెప్పమీరు సార్! సార్....

(అందరూ ఒక్కసారి ఉలిక్కిపడి రంగనాయకుల చూట్టూతా చేరేరు. ఆ క్షణంలో ఎవరికీ నోట మాట రాలేదు.)

భాంత్రి

శ్రీ శివ శంకర శాస్త్రి

1

సంబురాయ శాస్త్రిగారు
చూడగానే రాచరీవి—
తోడ గనబడెడివారు,
దొడ్డవారు; సంస్కృతాంధ్ర
విద్వాంసులె కాక బ్రహ్మ—
వేత్త లనెడి ఖ్యాతి కలదు.
మా కెల్లర కాయనయెడ
చుహిత భక్తితోడ ప్రీతి.

వేదాంతార్థము లాయన
వివరించుచు నున్నప్పుడు
వ్యాసులవారె అవతరించి
వచ్చినట్లు తోచుచుండు.

జగత్తు విషయమున రజ్జు—
సర్పభ్రాంతి కలుగుచుండు
ననియు, శివస్పృత్యమ్మని,
అన్యమ జగదాదికంబు
కేవలమ్ము మిథ్య యనియు
భావించుచు నుండువారు
కలానిధులు నేతి వంశ—
కలశాంబుధియందు వారు.
మా నాయనగారి కెటులొ
మేనల్లని వరున వారు.
తమ దుహితను నా కొసంగి
త్వరలోనే పరిణయంబు
చేయుటకై సంకల్పము
చేసియున్నవా రగుటను,
అచ్చట నే నాంగ్గ విద్య
అభ్యాసము చేయుచుంటి.

2

అనుములవారి పెద్దయంట
అందరమును నివసించుము.
ప్రసాదము కలదు నాల్గు—
పక్కలయం, దంగణంబు

విశాలంబు, నలు దిక్కుల
వివిధ తరులు కుంజంబులు,
మొలిచియుండు రకరకముల
మొక్క లెన్నో మిక్కుటముగ.

అప్పుడప్పుడు పెరటిలోన
అగవడుచుండును సర్పము.
పశ్చిమ దిక్కున చిక్కగ
పట్టియున్న గడ్డినుండి
పాకుచు నరుదెంచు పాము
భవంతిలోని కెన్నిసార్లు.
బలగ మధిక మింటిలోనః
వక్కలు, మంచములు, చావ—
చుట్టలు, బల్లలు, కుర్చీ
లిట్టట్టలు కానవచ్చు.

3

ఒక్కనాటి సాయంత్రము
వక్కలు వేసెడి వేళకు
మామగారి దుహిత వచ్చి
మంచముపై సరపుచుట్ట
వరచి పెట్టుచుని కోరగ,
చిరునగవున లేచి నేను
గది గొల్పేము తీసి, లోన
కాలిడినంతనె లోపల
చుట్ట చుట్టకొన్న పాము
కట్టెదుటం గానవచ్చె.

“పామువోరె గానిపించు—
పద, పద యిటునుండి యనుచు
వంటివేసి యామెను, నే
తలుపుమూసి దూరముగా
తొలగిపోయి నిలిచియుంటి.

4

ఇంతలోన మామగారు
విగుదెంచి దీపికతో
తెరచి తలుపు భద్రముగా,
దీపికతో పరిశీలన
కావించుచు, “అది రజ్జువు,
కాదు సర్ప”మని తేల్చిరి.

సంభ్రమమ్ము తొలగె నాకు.
శ్వశురమహాశయులు పిదప,

ఇట్లు లనిరి: “రజ్జు వేదా
విది సర్వమో చూడక
అరోపణ చేసినావు
అన్యోన్య పదార్థములకు.”

“చీకటి మందముగ నుంట—
చేత భ్రాంతి కలిగె నాకు—
అదియుగాక పర్వంబిట
కప్పుడపుడు వచ్చుగాదా!”
అని మృదువుగ నే నంటిని.

అప్పుడు శ్వశుర మహాశయులు.
“నీవు భ్రాంతిపడినావా
నిజముగ? వృద్ధులతోడను
చమత్కారమా?” యనుచును
పదనములోని కరిగినారు.

5

కూరుచుంటి నావల వే
కుర్రీలో మౌనముగా.
శ్వశుర దుహిత మరలవచ్చి
వాలకమ్ము కనుంగొనుచు—
తనకు నేను భర్త నగుదు
నని బాలిక యెరుగదపుడు—
“గువ్వవోలె మానముగా
కూరుచుంటి వెందులకో!
నను జూచియు పలకరింప”
వని యడిగెను మందముగా.

“విన్నావా నాన్నగారు
అన్నమాట? పెద్దలతో
చమత్కారమాడుదునని
సందేహము వెలిబుచ్చిరి.
ఆదరానురాగంబులె
అన్ని వేళలందు నాకు
“పెద్దలయెడ” నే ననగా,
పిల్ల అందుకొనియె నిట్లు:
“పాపము! నీ కేమి తెలియు?
వరియాచక మేమున్నది?
ఉన్నది ఉన్నట్టు నేను
నాన్నగారితో చెప్పెద!”
అని ముందరి కడుగు వేయు
నామె నాపి, మామగారి

ముద్దుల బిడ్డవు నీవని
ముద్దు పెట్టుకొని పంపితి.

* * *

మామగారు (బహ్మణ్యులు :)

మాట లెట్లు వారు పల్కా

నెత్తంబే స్ఫురియించును.

జగత్తు విషయమున రజ్జు

పర్వభాంతి నిత్యంబే.

అతస్మిన్ తద్యస్తువు

వారోపణ చేయుటచే

భ్రాంతి మూలకమ్ము నృషీ

ప్రతియమానమ్మే కదా!

అప్పుడప్పుడు తలచుకొన్న

ఆశ్చర్యము కలుగుచుండు:

ఉన్నది ఉన్నట్లు తెలుప

నొల్లరు విద్వాంసులైన.

శాస్త్ర ప్రపచనములో

పమృతమే భ్రాంతి యన్న.

కాని జగద్యుత్తమందు

గ్రహింపరు భ్రాంతి లీల!

సౌందర్య రక్షణకు..

ఆఫ్ ఘన్ సోన్
సౌందర్య సాధనాలు

ఇ. ఎస్. పటన్‌వాడ, బొంబాయి 77

ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం

శ్రీ సంతోష దేవ్

బ్రదుగ్ ఇక్కడ గులాబీ పూవుంది..

ఉన్నట్లు రుజువేమిటి ?

ఇదుగో దానిరూపం కంటికి కనిపిస్తుంది.

దాన్ని గోటితో మీటితే దాని ధ్వని చెవికి వినిపిస్తుంది.

దాని సుగంధం ముక్కుకు తగులుతుంది.

దాన్ని తాకితే దాని స్పర్శ తగులుతుంది చేతికి.

ఇంకా దాని దళాన్ని కొరికితే దాని వగరైన తీపి నాలుకకు తడుతుంది.

అంటే యీ గులాబీ ఉన్నది కనుక యిక్కడ గులాబీ పూవుందని రుజువవుతుంది.

ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం దీన్ని అంగీకరించదు. ఈ గులాబీ పూవున్నందున గులాబీ పూవు లేదు, గులాబీ పూవు ఉన్నందువల్లనే యీ గులాబీ ఉన్నది అంటుంది ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం.

'ఉండటం' అనేది లేనప్పుడు ఇంకా ఆ గులాబీకి రూపం ధ్వని, సుగంధం, స్పర్శ, రుచి ఇవన్నీ ఎక్కడుంటువు కనుక ? ఏదైనా ఉంటేనేగా మిగతావన్నీ దాన్ని అంటిపెట్టుక ఉండేది !

కనుక సృష్టిలో ప్రధానమైంది 'ఉండటం' (Existence). లేంది సృష్టి ఎట్లా అవుతుంది ?

అందుకే 'ఉండటమే' పరస్వం అంటుంది ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం.

మానవుడికి ఆలోచన ఉంది అనుభూతి ఉంది, దుఃఖం ఉంది సుఖం ఉంది విద్య ఉంది, అవిద్య ఉంది. కాని ఇవి ఉన్నందు వల్ల మానవు డున్నాడని కాదు, మానవు డున్నాడు కనుకనే యివన్నీ ఉన్నవని.

డికార్టె అంటాడు "Cogito ergo sum" (నేను ఆలోచిస్తున్నాను కనుక నేను ఉన్నాను) అని. కాని ఎగ్జిస్టెన్షియలిజానికి జన్మదాత అయిన బ్లెయిజ్ పాస్కల్ అంటాడు దానికి విరుద్ధంగా "నేను ఉన్నాను కనుక నేను ఆలోచిస్తున్నాను" అని. పాస్కల్, డికార్టె సమకాలికులే ఒకవిధంగా. పాస్కల్ 1623 లో జన్మించి 1662 లో మరణించాడు. డికార్టె 1596 లో జన్మించి 1650 లో మరణించాడు. డికార్టె తాత్విక దృక్పథంలో బుద్ధి (intellect) ప్రధానమైతే పాస్కల్ దృక్పథంలో బోధి (Intuition)¹ ప్రధానం. మొదటిది ముగ్గురే పాతవాదం; రెండవది వ్యక్తిగత మార్కవాదం.

క్రిస్తుపూర్వం ఆరవ శతాబ్దానికి ముందు పాశ్చాత్య తత్వశాస్త్రం ప్రధానంగా మతంతోనే సంబద్ధమై ఉండేది. మతాన్నించి వేరై తత్వశాస్త్రం ఆపటి ప్రత్యేక ముగ్గురే శాస్త్రంగా వ్యక్తం కాలేదు. మొదటిగా ఆరవ శతాబ్దం (క్రీ. పూ.) లో థేల్స్ అనే ఆయన ద్వారా గ్రీక్ తత్వశాస్త్రం ఉత్పన్నమైంది. ఆయనే మతం నుంచి తత్వశాస్త్రాన్ని విడదీశాడు. ఇది తర్వాత కొంతకాలానికి అరిస్టాటిల్ చేతుల్లో తర్వశాస్త్రంతో నన్నిహిత సంబంధాన్ని ఏర్పరచుకొంది. అప్పుడప్పుడు ప్లోటినుస్ లాంటి క్రైస్తవ మర్మసాధకుల ద్వారా పాశ్చాత్య తత్వశాస్త్రం తిరిగి మతంతో సంబంధం ఏర్పరచుకొంటూ వచ్చినా కూడా అది ప్రధానంగా మతంతో సంబంధం లేని బుద్ధివాదంగానే ఉండిపోయింది.

బ్లెయిజ్ పాస్కల్ తన ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం రూపం ద్వారా పాశ్చాత్య తత్వశాస్త్రాన్ని క్రైస్తవమతంతో అనుబద్ధ పరచాడు. ఆయన గొప్ప గణిత శాస్త్రజ్ఞుడూ, వైజ్ఞానికుడూ అయినప్పటికీ మానవుని అస్తిత్వానికి సంబంధించిన సమస్యలు ఆయన్ను ఎక్కువగా ఆకర్షించినవి. సాంప్రదాయికమైన క్రైస్తవమతం మొదట ఆయనకూ సంతృప్తి యివ్వలేకపోయింది. అందుకే మానవుని మౌలిక అస్తిత్వానికి సంబంధించిన అనుభూతుల వైపు మొగ్గు కలిగింది. పాస్కల్ అంటాడు :

"When I consider the tiny span of my life, which is swallowed up in the eternity which precedes and follows it, when I consider the tiny space that I occupy and can even see, lost as I am in the infinite immensity of Space which I know nothing about and which knows nothing about me, I am terrified and marvel to find myself here rather than there, for there is no reason at all why "here" rather than "there," and why "now" rather than "then." Who put me there? By whose command and under whose direction were this time and this place destined for me?"

1. Intuition అనే దానికి 'బోధి' అనే భారతీయ పదాన్ని ఉపయోగించటంలో స్వర్గీయ పారేంద్రవాదత్వగారికి మేమి ఋణపడి ఉన్నాను.. బెంగాలీలో ఆయన "బుద్ధి ఒ బోధి" అనే పుస్తకం రచించాడు.

“జీవితానికి ముందు వెనుకల నడుస్తూన్న అనంతకాలంలో మంగబడి ఉన్న యీ నా జీవితపు అల్ప కాలాన్ని గురించి ఆలోచించి వస్తున్నా, వేను ఎరగనట్టి నన్ను ఎరగనట్టి అనంత ప్రదేశంలో మునిగిపోయిన నేను ఆ కమించుకొని మాస్తూన్న యీ అల్ప ప్రదేశాన్ని గురించి నేను ఆలోచించినప్పుడూ, భయపడుతూ ఆశ్చర్యపోతుంటాను ఎందుకు నేను లక్కడ కాక ఇక్కడ ఉన్నానా అని; “అక్కడ” అనే దానికంటే “ఇక్కడ” అనేదీ, “అప్పుడు” అనే దానికంటే “ఇప్పుడు” అనేదీ ఉండటానికి కారణం ఏమిటా అని! నన్ను అక్కడ ఎవరుంచారు? ఎవరి ఆజ్ఞవల్ల, ఎవరి దర్శకత్వం క్రింద యీ కాలమూ దేశమూ నా నిమిత్తం ఏర్పడినవి?”

అయితే, తరువాత ఒక నీటి ప్రమాదంలో మునిగి పోతూన్న పాస్కల్ రక్షించబడటంతో ఆయన జీవితంలో గొప్ప పరివర్తన సంభవించింది. ఈ ఘటనమూలంగా పాస్కల్ క్రైస్తవ మార్మికుడుగా రూపాంతరం చెందాడు. బుద్ధికంటే హృదయమే ప్రాధాన్యాన్ని అందుకొంది ఆయన ఎగ్జిస్టెన్షియలిజంలో.

క్రైస్తవ ఆస్తిక ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనీ నాస్తిక ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనీ రెండు పరస్పర విరుద్ధ విభాగాలు ఏర్పడి పోయినవి యీ నవ్యతత్వశాస్త్రంలో.

పాస్కల్ అవంతరం డెన్మార్క్ దేశస్థుడైన సోరెన్ కీర్కెగార్డ్ (1813—1855) అనే తాత్వికుడు ప్రధాన పాత్ర అవలంబించాడు. నిజానికి ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనే పేరు ఈయన సృష్టించిందే. అసలైన అర్థంలో ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనే దానికి కీర్కెగార్డ్ యే స్థాపకుడు. పాస్కల్ క్యాతలిక్ అయితే కీర్కెగార్డ్ ప్రోటెస్టెంట్. తన తార్కికశక్తివంతా మతానికి, ప్రభుత్వానికి, సంఘానికి, ఆచారాలకూ, సంప్రదాయాలకూ వీటన్నిటికీ విరుద్ధంగా ఉపయోగించాడు. అంతేకాదు మానవతావాదం, బుద్ధివాదం మొదలైన వాటిని కూడ వ్యతిరేకించాడు. ఒక టేమిటి, మానవాత్మ స్వేచ్ఛకు బంధన అని తట్టిన దాస్తల్లా వ్యతిరేకించాడు.

మతం అనేది ఒక వ్యక్తిగత విషయంగా ఉండాలనిదే కాని అది మతగురువులకూ ప్రభుత్వానికీ చెందిందిగా ఉండకూడదని ఆయన వాదం. ఒక క్రమబద్ధరీతి అనేది పనికిరాదంటాడు. డికార్టేకు చెందిన క్రమబద్ధరీతిని పాస్కల్ ఎదిరిస్తే హేగెల్ కు చెందినరీతిని కీర్కెగార్డ్ ఎదిరించాడు. సంపూర్ణ ఆధ్యాత్మిక స్వేచ్ఛను పొందాలంటే చుట్టూ ఉన్న వివిధాలైన సాంప్రదాయిక బంధనాల్ని వదిలించుకోవా లన్నాడు.

మా పోషకులకు, శ్రేయోభిలాషులకు

ఉగాది అభినందనలు

ది మాడరన్ హిందు హోటల్

ఆనందరావు సర్కిల్

శే షా ద్రి రోడ్, బెంగళూరు - 9

68 సంవత్సరములకు పైగా ప్రముఖులకు ఆదర్శవంతమైన హోటల్

* పార్టీలకు కూడ వడ్డనలు చేయగలము.

* విమాన, రైలు ప్రయాణ బుకింగులకు, — టూరిస్టు గైడ్లు — టూరిస్టు బస్సులకు ఏర్పాట్లు చేయగలము.

తెలిగ్రాములు: Modernotel }
ఫోన్: 24838 }

బి. ఎ. రామమూర్తి & బ్రదర్స్
ప్రాప్రయిటర్స్.

జీవితంలో మనుగతనత్వంమీద ఆధారపడితే బాధ తప్పదు కనుక వ్యక్తిగతనత్వమే ఉత్తమమైందంటాడు. మనుగత శీలిమానవుని బానిసగా చేసివేస్తుంది. అయినప్పటికీ పాశ్చాత్య తత్వశాస్త్రం ప్రారంభంనుండి మనుగతశీలితో సంబద్ధమై యేవుంది. కీర్కిగార్డ్ ఈ విధానాన్ని మార్చి వ్యక్తిగతశీలికి ప్రాధాన్యాన్ని ప్రసాదించ ప్రయత్నించాడు. సృష్టిలోని వరమ లక్ష్యం మానవుడు మాత్రమే, విశ్వజీవితంలో మానవ జీవితం మాత్రమే పరస్పరం అనే మానవతావాదాన్ని ఎదిరించి రైవల్ఫానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చాడు.

పాస్కల్ చేతుల్లోనూ, కీర్కిగార్డ్ చేతుల్లోనూ ఎగ్జిస్టెన్స్ లిజం అనేది కైస్తవమతానికి మరో పేరుమాత్రంగానే నిలచిపోయింది. ఈ దృక్పథాన్ని త్రిపు ప్రయత్నించాడు ఫెడరిక్ సీత్సే (1844—1900). ఈయన పూర్ణంగా ఎగ్జిస్టెన్స్ లిస్ట్ తాత్వికుల్లో తెక్కరాకపోయినాకూడ ఈయన తాత్విక చింతనలో చాలా భాగం ఎగ్జిస్టెన్స్ లిస్ట్ ధోరణిలోనే ఉండి పరోక్షంగా ఎగ్జిస్టెన్స్ లిస్ట్ వాదానికి ఎంతో దోహదం చేశాడు.

సీత్సే రచనల్లో అసంబద్ధ అలోచనా ప్రసవంతీ, పరస్పర విరుద్ధభావాలూ ఎక్కువ. ఈయనలో తాత్వికునికంటే కళాకారుని భావమే అధికం. ఏ అంగీకృత సిద్ధాంతానికి రోబడి ఉండదు. కైస్తవ సిద్ధాంతాలను విమర్శించాడు. సాంప్రదాయిక పంథాలో నీతి అనే పేరుతో పట్టున్న దాన్ని ఈయన అంగీకరించదు. ఇటు వంటి కరుడుకట్టిన, బూజుపట్టిన నీతిజాలంనుండి బయట పడితేనేనాని వ్యక్తి ఆధ్యాత్మిక శిఖరాన్ని అందుకోజాలడంటాడు.

ఈయన దృష్టిలో పేతువాదం అంత ప్రధానమైందికాదు. బుద్ధి సత్యాన్ని గుప్తపరస్తుందేకాని వ్యక్తపరచదనీ, బోధి (Intuition) మాత్రమే సత్యాన్నిసమగ్రంగా వ్యక్తపరచగలదనీఈయన విశ్వాసం. మానవుడు మానవత్వాన్ని దాటకలిగితేనేకాని నిజమైన మానవుడు కాజాలడు. జీవితంలో జ్ఞానావికంటే అనందమే ప్రధాన మంటాడు. తెలుసుకోటంకంటే జీవించటమే ప్రధానమని. సృష్టిలో మార్పు అనేది ఉత్తమ సత్యం. అందుకే ఆయన అంటాడు. "It is with thinkers as with snakes; those that cannot shed their skins die". అలోచనాశీలరూ, పాములూ ఉధయలస్థితి ఒకటే; తమ చర్మాలను విడవనివి జీవించవు. పాములు కుబుజాల్ని విసర్జించినట్లుగానే ఆలోచనాశీలురు పాత ఆలోచనలను విసర్జించుతుండాలని.

ఇక ఆధునిక ఎగ్జిస్టెన్స్ లిజం. ఇంతకుముందున్న ఎగ్జిస్టెన్స్ లిజం ఒకవిధంగా ఆస్తికమైనది. ఇక ఇక్కడనుండి కను పించేది నాస్తిక ఎగ్జిస్టెన్స్ లిజం. ఇది కాలల్ జాస్పర్సులో ప్రారంభమైంది. ఆయన 1883 లో జన్మించాడు. కీర్కిగార్డు

"Existenz" అనే పదాన్ని ప్రసాదించే జాస్పర్సు దాన్ని కింది విధంగా విశదపరచాడు: మానవుడు తన పరిసరాలనుండి స్వతం త్రుడుగా తనకు తానుగా జీవించగలడు. ఇందుకు తన పూర్వ శక్తులను ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోవాలి. వ్యవృత్తి శాస్త్రరీత్యా కూడ ex-sistet అనగా బయటికివచ్చి నిలచుట అని అర్థం. అంటే అస్తిత్వం (existence) అంటే తన చుట్టూ పరిసరాలతో కాని తనకు వెనకున్న పుష్ట భూమితోకాని కలిసిపోక వాటి నుండి విడబడి స్వతంత్రంగా బయట నిలవటం అని. దీనికి వ్యతిరేక పదం "Da sein". దీని అర్థం ఒక నిర్ణీతమైన పరి స్థితిలో, దేశకాలాలలో చుట్టబడిన ఒక నిబద్ధ అవస్థలో ఇమడిపోవటం. మొదటిది మానవుని స్వాతంత్ర్యాన్ని తెలుపుతుంది, రెండవది మానవుని బానిసత్వాన్ని తెలుపుతుంది.

కనుక నిజమైన అస్తిత్వం అంటే పరిస్థితిని అధిగ మించటమే. కనుక ఎగ్జిస్టెన్స్ లిజం అంటే పరిసర ప్రభావాలకు లొంగక మానవుడు తన స్వీయ సత్తామీద ఆధారపడి జీవించటం అని జాస్పర్సు విశదీకరించాడు.

జాస్పర్సు "The Philosophy of Descartes" అని ఒక గ్రంథం రచించాడు. అందులో ఎగ్జిస్టెన్స్ లిస్ట్ వాదానికి డికార్ట్ బుద్ధివాదానికిపున్న తారతమ్యాన్ని విశదీకరిస్తాడు. డికార్ట్ దృష్టిలో జీవిత మనేది పరిష్కృతం కావలసిన ఒక సమస్య మౌనమేకాని అనుభవించతగిన ఒక సత్యంకాదు. ఈ ఆధారంతో జాస్పర్సు ఫీనామెసలాజిక్ విధానాన్నిండి ఎగ్జిస్టెన్స్ లిస్ట్ దృక్పథాన్ని వేరుచేసి చూపుతాడు. మొదటిదాని వైఖరి బయట నుండి పరిశీలించే ఒక సాక్షి లేక పరిశీలకునిది; రెండవది అస్తిత్వ సత్యంలో భాగస్వామిలాంటిది. ఈ అస్తిత్వసత్యం గులాబీలపొవ్వు కాదు, ఎన్నో అసామ్యాలుకూ, వ్యతిరేకతలకూ బాగ్లకూ, వ్యధలకూ తీరని సమస్యలకూ ఆది విలయం.

అస్తిత్వపు మూలంలో ఐక్యపరచబడలేనిపరస్పర వైరుధ్యాలు; సరికాలేని వ్యతిరేకతలు, సమస్యయపరచజాలని ద్వంద్వాలు ఎన్నో ఉన్నవి. ఆశతో కూడిన నిరాశలు, బంధనతో కూడిన స్వేచ్ఛలు, బాధలో కూడిన సుఖాలు, ఋణాలతో కూడిన సంపదలు, అజ్ఞాన మిళితమైన జ్ఞానం, మరణంలో కూడిన జీవనం, ఈవిధంగా ఎన్నో. ఈ ద్వంద్వాలు లేకపోతే అస్తిత్వమేలేదు. ఈ వ్యతిరేకతల బిగింపులమధ్య తలెత్తే ప్రధాన అనుభూతి బాధ. పాస్కల్ నుండిసాత్రే వరకూ ఈ సంప్రదాయపు ప్రతినభ్యునిలోనూ ఈ బాధ అనేది ఒక విశిష్ట లక్షణంగా నమూనా ఉన్నది. పాస్కల్, కీర్కిగార్డులు ఈ బాధను భగవంతునినుండి వియోగం కలిగిన మూలంగా ఉత్పన్నమైన బాధగా భావించారు.

మానవుడు ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక జీవితాన్ని అందుకొనే ఆదర్శంలో పైకి ప్రాకుతూంటే ప్రాచీనవికల్పమైన అనేక అడ్డంకులు అతన్ని కిందికి లాగుతూంటవి. స్వచ్ఛ వ్యక్తిగతం అయితే బంధన ముగ్ధత. అనలు ముగ్ధత నత్యం అనేది సంపూర్ణ ముగ్ధత కానేరదు. అదేవిధంగా వ్యక్తిగత అనుభవం కూడ కొంత ముగ్ధత నత్యంమీద ఆధారపడి ఉంటుంది. కనుక ముగ్ధత వ్యక్తిగతాలు పరస్పర సంబద్ధాలు. అందుకే జాన్సర్లు అంటాడు "నేను ఈ ప్రపంచంలో వివసించటంలేదు. వా ప్రపంచంలో వివసించువాను" అని. అంటే ప్రతి వ్యక్తి ముగ్ధత ప్రపంచంలో జీవిస్తున్నప్పటికీ ఆందరికీ ప్రపంచం ఒకటిగానే గోచరించదు. ఎవరి స్వంత ప్రపంచం వారిదే.

జాన్సర్లుదృష్టిలో అస్తిత్వం అనేది అటు ముగ్ధతానికి ఇటు వ్యక్తిగతానికిపున్న మధ్యమార్గంగుండా పయనిస్తున్నది. ముగ్ధతంద్వారా మధ్యభాగమైన స్థిరత్వాన్ని అందుకొని వ్యక్తిగతం ద్వారా అస్తిత్వపు లోతుల్ని గాలిస్తుంది. దీన్నే జాన్సర్లు, "ipse-ness" అంటాడు; అంటే ప్రపంచంతో ఒకటి కావటం అని. కేవల వ్యక్తిగతం అనేది ప్రపంచానికి దూరంగా తలుపులు మూసుక కూర్చుంటుంది; తాను తనలోనే బందీ. ఇందులో 'స్వ' అనేది కేంద్రీకృతమై గడ్డ కడుతుంది. దీన్నించి వెలువడే ఫలితం భాద. ఈ భాదనుండి రక్షింపబడటం అంటే కేంద్రీకృతమైన తన 'స్వ' అనేదాన్ని వెకేంద్రీకరించటం, అంటే తన గుర్త చైతన్యవాన్ని వ్యక్తపరచటం.

జాన్సర్లు ఎంత తీవ్ర భావాలుగల మనిషో అంత మితర దృష్టిగల వ్యక్తి కూడ. రెండు వ్యతిరేకతలమధ్య సులభంగా రాజీ అవుతాడు. అస్తిత్వపు అంతిమ వ్యతిరేకతను ఆయన వగలూ రాత్రికి పున్న గుణాలలో పోల్చిచూపుతాడు. వగలూ రాత్రి అనేవి ఒకదాని కొకటి బంధించబడి ఉంటవి. వగలు అనేది మనకు జీవన శక్తి నిస్తుంది, విశద రూపాల్ని చూపుతుంది. సామంజస్యాన్ని, సామంజస్య ప్రసాదిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో ఏదో కొంత వని చేయమని అది ప్రోద్బలపరుస్తుంది. అంటే వగలు అనేది నిర్మాణాత్మకం అని. ఇక రాత్రి అనేది ఉన్న వ్యవస్థనంతా తారుమారుచేసి మనవంతా ఏకటి గుయారంలో చిందులాడించి, వ్యక్త ప్రపంచాభృతా దాచివేసి, జీవితాల్లోని కర్మణ్యశక్తిని విస్తృతపరచి నిద్ర మిక్కిలి నువ్వింది మానవుని మృతప్రాయునిగా చేస్తుంది. ఈ అర్థంలో వగలు అనేది నిర్మాణాత్మకమైందనీ, రాత్రి అనేది నిర్మాణవిరూపకమైంది అనీ; వగలు అనేది జీవనం, రాత్రి అనేది మరణం.

ఈ రెంటి ధర్మాల్లో ఇంత వ్యతిరేకత ఉన్నా కూడ జాన్సర్లు ముఖ్యమైన భూషింపజూలేదు, రాత్రిని దూషింపజూలేదు! జీవితానికి

ఈ రెండు దశలూ సమానంగా అవసరమే నన్నాడు. అస్తిత్వంలో సంపూర్ణత అనేదే ఉండదు. ప్రతి వ్యతిరేకతలా ఒక అసంపూర్ణతే. వ్యతిరేకతలు ఏకం కావటం అంటే అసంపూర్ణతలు, ఒకటి కావటమే. అసంపూర్ణతల ఐక్యతే సంపూర్ణత. వగలూరాత్రిల వ్యతిరేక ధర్మాల్లో అస్తిత్వపు నమరన ధర్మం!

కీర్కీగార్డ్ భావాలకు జాన్సర్స్ ఒక నిర్ణీత రీతిని ఏర్పరచాడు. ఆ రీతికి పూర్ణాకృతి నివ్వ ప్రయత్నించాడు 1889 లో జన్మించిన మార్టిన్ హీడిగర్. జాన్సర్లు నేరు నేరు అస్తిత్వం అనుభవాన్ని గురించి కృషి చేస్తే హీడిగర్ సామూహిక అస్తిత్వాన్ని విశదపరచాడేడు. దీన్ని సంభవంగా తలంచలేదు జాన్సర్లు. కీర్కీగార్డ్, జాన్సర్లు తత్వాలనుండి తన తత్వాన్ని ప్రత్యేకంగా చూప దానికని హీడిగర్ తన తత్వానికి సూపర్ ఎగ్జిస్టెన్షిలిజం అని వామకరణం చేసుకొన్నాడు. తనకు వెనుక వారి ఎగ్జిస్టెన్షిలిజం కంటే తనిది చాలా విశాలభావం గలది అని ప్రకటించాడు. ఆయన దృష్టిలో ఆధ్యాత్మికతకంటే అస్తిత్వం ప్రధానమైంది. అస్తిత్వమూ ఆధ్యాత్మికతా కీర్కీగార్డ్, జాన్సర్లు చెప్పినట్లు ఒకటే అని వస్తుకొటానికి ఆయన తిరస్కరించాడు. అయినప్పటికీ తన రచనల్లో ఆయన ఆధ్యాత్మిక పదాలవంటి పదాలను అతి జాగ్రత్తగా, తన్ను ఇతర్లు ఆధ్యాత్మికుడని భావించటానికి వీలులేకుండా ఉపయోగించాడు. జర్మన్ తాత్విక విశ్లేషణకు చెందిన హైసెట్ కు హీడిగర్ అనుయాయు అయినప్పటికీ తన రీతిని మోరూపంలో మలిచాడు.

అస్తిత్వాన్ని దూరంగా, నిర్లిప్తంగా, వ్యక్తిగతంకాని పద్ధతిలో నిలచి పరిశీలించవచ్చునంటాడు హైసెట్. కాని హీడిగర్ అది వచ్చుకోదు. అస్తిత్వాన్ని పరిశీలించటానికి అందులోకి దిగి సన్నిహిత సంబంధంతో నంచరించాలనీందే నంటాడు. హేతువాదుల తలుపు విధానపుబుద్ధిని కాక అస్తిత్వవాదుల తీవ్రవిధానపు బుద్ధినే ఆయన స్వీకరిస్తాడు.

ఆయనంటాడు, చైతన్య ద్వారాలను దాటజాలని కొన్ని అతి మౌఖ్య సత్యాలు మనమీద ప్రభావాలను చేస్తుంటవి. వీటిని మనం గ్రహిస్తాంకాని ఈ గ్రహించటం అనేది మామూలుగా గ్రహించే దానికంటే వేరు. ఇవి మౌలిక సంవేదనలు (Fundamental sensations) ద్వారా మౌఖ్యమే వ్యక్తమవుతాయి. ఈవిధంగా మనం ప్రపంచంలోని మన స్థానాన్ని గుర్తించగలం. ఈ రూపంలో మన ప్రతినిన్ను కదలికకూ దారి చూపే అస్తిత్వాన్ని మనం స్మారకంగా గ్రహిస్తాం. దీన్ని మనం జీవిస్తాం, కాని విశదరూపంలో మౌఖ్యం దీన్ని అర్థం చేసుకోజాలం.

ఈ భూమిమీద మానవుడు స్వతంత్రజీవీకాని తన శరీరమూ, వ్యక్తిత్వమూ అనే అడ్డంకులకు కట్టుబడి ఉన్నాడు.

GRAMS. PRINTERS

PHONE 399 & 2666

CONSULT FOR

POSTERS

CALENDERS

TABLES

SHOWCARDS

PRINTING
VARNISHING
OUR SPECIALITY

NATIONAL LITHO PRINTERS

LITHO OFFSET PRINTERS

GANDHI NAGAR - VIJAYA WADA . 3.

కాని మానవుడు తన పరిమితాలను తాను గుర్తించాలి. కారణం, తన పరిమిత శక్తులై తన అపరిమిత స్వేచ్ఛకు సాహసాలు. అస్తిత్వాని కొక మూల దశ ఉన్నది, దీన్ని హిడిగర్ "Seinde" అంటాడు. ఇది పూర్తిగా ఒక మార్పులేని స్థిర రూపంతో ఉన్న దశ. ఈ దశలోపున్న మానవుడు ఒక వస్తువుతో సమానమేకాని జీవితో సమానంకాదు. ఇక దీనికి వ్యతిరేకంగా అస్తిత్వపు మాక్షిక దశ మరొక టున్నది. దీన్ని "Project" అన్నాడు. ఇది అస్తిత్వపు భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన భావన. మానవుడు తన వర్తమాన కాలంతోనే కట్టుబడి ఉండలేదు. భవిష్యత్లోని పిలుపును అనుభూతి చెందుతాడు; ఈ భవిష్యత్లోని ఆకలి పిలుపు విషాద ఛాయలతో కూడి ఉంటుంది. కారణం, ఆ పిలుపు మృత్యువు పీలిచే పిలుపు కనుక! ఈ తత్వంలో మృత్యువు అనేది మానవుని గొప్ప వ్యక్తిగత శక్తి. మృత్యుముఖంలోనే మానవుడికి విజయైన స్వేచ్ఛ లభించేది!!

మానవుడు రెండు విధాల జీవితాలను జీవిస్తాడు అనుక్షణం—వాస్తవ జీవితం, ఆదర్శ జీవితం. వాస్తవ జీవితంలో మానవుడు అస్థి, చర్మ, రక్త, మాంసాలముద్ద. ఆకలి, దప్పిక, కామం, ఈ మూడూ ప్రధాన సంవేదనలు. తనకు కనుపించే రూపమూ, వినిపించే శబ్దమూ మొదలైనవాటికిమించి మరొకటి తెలియదు. కాని అదే సమయంలో ఆదర్శవాదం ప్రత్యక్ష మవుతుంటుంది. తాను అనుభవిస్తూన్న పరిమిత జీవితంకాక తాను అనుభవించాలని అపరిమిత జీవితం తన వెలుగుల్ని చూపుతుంటుంది. తానుగా వున్న మానవుడు చూతమే చాలదు, తనకంటే మించిన, తనకంటే వేరైన మరో మానవుడు కావాలి అనిపిస్తుంది. వాస్తవ జీవితంలో ఏవి తనకు అడ్డంకులుగా గోచరిస్తానో అవన్నీ తన ఆదర్శ జీవితానికి సాధనలుగా స్వీకరిస్తాడు.

ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం పథంలో ఒక్కపేరు సర్వోన్నత దీప స్తంభంగా నిలచింది. ఆ పేరే జీన్ పాల్ సాత్రే. ఇటీవలనే ఆయన నోబెల్ బహుమానాన్ని స్వీకరించడానికి తిరస్కరించి అధికజనం చేత ప్రశంసించబడి అల్పజనంచేత నిరసించబడ్డాడు. ఆయన ప్రాన్స్ దేశీయుడు, 1905 లో జన్మించాడు.

సాత్రే తాత్వికుడు మాత్రమేకాదు, నవలా రచయిత, నాటక రచయిత కూడా. తన ఎగ్జిస్టెన్షియలిస్టు తత్వాన్ని పిలుస్తున్నట్లా తన నవలల్లోనూ, నాటకాలలోనూ ప్రదర్శించాడు. సాత్రే పూర్తిగా నాస్తికుడు. మానవుని అనంత ప్రజ్ఞలో విశ్వాసం ఉన్నవాడు. మానవుడు తాను తలచినట్లుగా మారగలడు. తన భవిష్యత్తుకు తానే బాధ్యుడు. సాత్రేను ఒకవిధంగా ఎగ్జిస్టెన్షియలిస్టు మానవతావాది అనవచ్చునేమో.

సాత్రే సిద్ధాంతం ప్రకారం అస్తిత్వం అంతా ఒక నిర్ణీత రూపంలోనే తయారవుతున్న వార్తామే. మనరూపం తార్చి

జిగురు జిగురుగా అంటుకంటే అతిశయోక్తి వార్తామే. ఏ వస్తువు కూడ, ఏ ఆలోచన కూడ ఒక నిర్ణీత మన రూపంలో లేదని తన నవలలో, నాటకాలలో చూపుతాడు. అందువల్ల ప్రతిదీ జిగురుగా కారుతూన్నట్లు వేలికి అంటుకుంటూన్నట్లు చూపుతాడు.

సాత్రే తత్వం ఒకవిధంగా సంఘ వ్యతిరేకతత్వమే. సాంఘిక నియమాల నేమీ పాటించకపోవటం మానవుని స్వతంత్ర అస్తిత్వానికొక లక్షణం అని కూడ. తన యువస్వకాలంలో కోటా కాలరూఢరించకుండా తిరుగుతూ, సంఘద్వేషిలో చెడ్డగా చూడబడ్డాడు. అప్పుడాయన పారిస్ లో ఉపాధ్యాయుడుగా ఉంటుండేవాడు. అటువంటి విషయాల్లో పాఠశాల యజమానులకూ, తనకూ చాలా సంఘర్షణ ఏర్పడింది. సంఘానికి వేరైన వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యం ఆయన తత్వంలోని ప్రధానాశయం.

కేవల వ్యక్తిగత సత్యాన్నికాని కేవల వస్తుగత సత్యాన్నికాని సాత్రే అంగీకరించడు. రెండూ నిజమైనవనీ, రెండూ అవసరమైనవనీ అంటాడు. ఆయన రచించిన ఉద్గ్రంథం "L'Être et le N'ant" (Being & Nothingness) అనేది చాలా ప్రముఖమైంది. వ్యక్తి జీవితానికి, వస్తు జీవితానికిపున్న భేదాలూ చక్కతలూ కూడ ఇందులో చక్కగా చూపబడినవి. ఈ గ్రంథం 1943 లో వెలువడింది.

సాత్రే మూడు విధాలైన అస్తిత్వాలను చూపేడు : ఒకటి Being-for-itself, రెండు Being-in-itself, మూడు Being-for-others. వీటి మధ్యపున్న మాక్షికభేదాలు తెలుసుకోవటం అంత సులభంకాదు. చేతనగల జీవి, మానవజీవి, లేక ఆలోచించేజీవి మొదటి దానికి చెందుతుంది. అది తన ఉనికిని తాను తెలుసుకొనకలుగుతుంది కనుక Being-for-itself అనగా తనకొరకు ఉండటం అని. ఇక అచేతనమైన వస్తువు రెండోదానికి చెందుతుంది. అది తన ఉనికిని తాను తెలుసుకోలేదు కనుక అది Being-in-itself అనగా తనలోనే ఉండటం. మొదటిది లేకున్నది, రెండవది ఉన్నది అని తెలుసుకో మంటాడు సాత్రే మనసు. రెండోది బయటి కేమి కనుపిస్తుందో లోపలా అంతే. ఒక నిర్ణీతరూపం బయటా లోపలా కూడ ఒకటే. కనుక అది ఉన్నట్లు లేక్క. ఇక మొదటిది అటువంటిది కాదు. బయటికి కనుపించేది ఒకటి లోపల ఉన్నది మరొకటి. కనుక రెండోదానిలాగా అది నిజమైన వాస్తవంకాదు. వాస్తవం కాంది లేనట్లే. ఇక మూడోది Being-for-others, అంటే ఇతరుల నిమిత్తం ఉండటం. మనం ఉంటున్నట్లు, మనకు మాత్రమే తెలియటం కాక ఇతరులకు కూడ తెలుస్తుంది. మనను చూస్తున్న ఇతరులను చూచి కూడ మన స్వంత ఉనికిని గ్రహిస్తాం. ఇతరులకోసం కూడ ఉంటున్నాం అనే సత్యాన్ని ఋజువు

వలెనుండి సిగ్గు అనేది. మనం సిగ్గుచదుతున్నాం అంటే అర్థం ఇతరులను దృష్టిలో ఉంచుకొని మనం జీవిస్తున్నామనే అర్థం. ఇతరులు మనను చూడనప్పుడు మనకు సిగ్గు ఉండదు. కనుక ఇతరుల నిమిత్తం జీవించటం కూడా ఉన్నది.

మానవుని యధార్థవర్తన విషయంలో స్వాతంత్ర్య వార శక్తి కనపరుస్తాడు. మానవుడు తనకు తానే నష్టం అటువంటప్పుడు తన విలువలను తాను ఆచరణలో చూపాలి. తమ గుణాలను తమ ఆచరణలో చూపకపోతే మానవులు కేవల మిథ్యా జీవితాన్ని గడుపు తున్నట్లే. ఆచరణలో గోచరించని గుణాలు మానవుని మనసులో ఉన్నప్పటికీ అవి తనట్లే లెక్క. గుణాలు మాటలుగా ఉండి పోవటంకాదు కావలసింది కార్యరూపంలో ప్రత్యక్షం కావటం కావాలి. ఇక్కడే 'ఎస్సెన్షియల్స్' కూ 'ఎస్సెన్షియల్స్' కూ మధ్య వున్న భేదాన్ని స్వాతంత్ర్య గమనించి మొదటిదాన్ని సరిగ్గా పట్టాడు. ఒక వ్యక్తి స్వభావం మంచిదిగావుండి అతని ప్రవర్తన చెడ్డదిగా ఉన్నా కూడా ఎస్సెన్షియల్స్ ఆ వ్యక్తి మంచివానిగానే చూస్తాడు కాని ఎస్సెన్షియల్స్ వ్యవహారం అటువంటిదికాదు. వ్యక్తిలోని స్వభావం ఎంత మంచిదైనానరే అతని ప్రవర్తన మంచిగా లేనప్పుడు ఎస్సెన్షియల్స్ ఆ వ్యక్తిని మంచివానిగా చూడదు. మనస్సి ఏమి ఆచరిస్తాడో అదే ప్రధానం ఎస్సెన్షియల్స్ కు.

కోరిక సంతోషమూ సూచనలను చేయలేవు. కోరిక ఉన్నప్పుడు సంతోషం జనించదు. సంతోషం జనించినప్పుడు కోరిక చచ్చిపోతుంది. దేవులూ అనుభవించాలనే కోరిక దాన్ని అనుభవించగలగాకాని దాన్ని అనుభవించిన తరువాతకాని చచ్చిపోతుంది. నెరవేరకుండా ఉన్నంతవరకే కోరిక ఉనికి. నెరవేరటం అంటే ఆనందం జన్మించటం. ఆనందం జన్మించటం అంటే కోరిక మరణించటం. కోరికతో కూడా ఒక బాధమయ చూపుతూ ఉంటుంది. ఆ బాధమయ చూపుతూ ఉంటే కోరిక నెరవేరకుండా జీవించి ఉండాలి!

స్వాతంత్ర్య సిద్ధాంతాలలో ఇతర గొప్ప తాత్వకుల సిద్ధాంతాలలో వలెనే అక్కడక్కడ పెరన్నర వైరుధ్యాలు గోచరిస్తవి. స్వాతంత్ర్య ఎస్సెన్షియల్స్ మాత్రమేకాక మార్క్సిస్టు కూడా. 1960 లో "Critique de la raison dialectique" అనే గొప్ప గ్రంథాన్ని రచించాడు. ఇందులో ఎస్సెన్షియల్స్ నిజానికి, మార్క్సిజా నికీ ఐక్యత నమకూర్చాడు. మార్క్సిజానికీ ఎస్సెన్షియల్స్ తో వరుస పెట్టాడు. పంథోమిడ్ శతాబ్దంనాటి నిర్ణయవాదం అంటే determinism తో కూడుకున్న మార్క్సిజాన్ని ఎస్సెన్షియల్స్ లిజంలోని స్వేచ్ఛతో ముడివైచి ఒక నూతనమైన వెలుగుతో చూపెట్టాడు. తాను 1943 లో రచించిన "L'Etre et le Niant" అనే గ్రంథంలోని భావాలకూ 1960 లో రచించిన

ఉ గా ది

అ భి న ం ద న లు

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు & సన్స్

అటోమెటెక్ ఇంజనీర్లు

బందర్ రోడ్ - విజయవాడ-2.

బాబా మెర్సిడెస్ - టెంక్ బస్ మరియు
(ట్రక్ చేసిన సేర్వ) మరియు సర్వీసులకు
అధికారము పొందిన డీలరు.

టెలిగ్రాం: TAMERBENZ. ఫోన్ నం: 570 & 2481

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు ఆండ్ సన్స్ బాటర్లీస్, } ఫోన్ నం.
AMCO బాటర్లీలకు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు, } 25
(వకాం రోడ్, విజయవాడ-2.

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు, } 248,
ఎ.సి.సి. సిమెంటు స్టాకిస్టులు, మరియు } 627
ఎ.సి.సి.సిమెంట్ రోడ్ బ్రాన్స్ పార్కు కంప్లెక్స్ } 1191
రాజా రంగయ్యపూర్వపు వీధి, విజయవాడ-1.

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు, } 248
ఓల్, ESSO స్టాండర్డు ఈస్ట్రన్ Inc. }
రాజారంగయ్యపూర్వపు వీధి, విజయవాడ-1.

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు, } 248
ఓల్, ఎవరెస్ట్ ఆన్ లిమిటెడ్ (ప్రైవేట్ లిమిటెడ్), }
రాజారంగయ్యపూర్వపు వీధి, విజయవాడ-1.

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు కంప్లెక్స్ కం, } 22756
షిప్ చాండ్లర్స్ & ఇంజనీరింగ్ కంప్లెక్స్ కం, }
216, లింగచెట్టి వీధి, మద్రాసు-1.

మెస్సర్స్ బి. శేషగిరిరావు కంప్లెక్స్ కం, } 2915
షిప్ చాండ్లర్స్ & ఇంజనీరింగ్ కంప్లెక్స్ కం, }
ట్రాన్స్ హార్ రోడ్, విశాఖపట్నం.

చివర ఈ మాత్రవ గ్రంథంలోని భావాలకూ చాలా భేదాలు గోచరిస్తవి. మొదటిదానిలో అవును అన్న పిద్ధాంతాలను రెండవదానిలో కాదనటం, దానిలో కాదు అన్న వాటిని ఇందులో అవును అనటం జరిగింది. పరిణతి వసుసరించి భావపరివర్తనం జరుగుతుండటం వహజం కూడ.

ప్రేమను గురించి, లైంగిక (sexual) సంబంధాలగురించి సాత్రే కొన్ని విచిత్ర భావాలను వెల్లడించాడు. తాను ఇతరులను ప్రేమించటంఅనేది తనను ఇతరులు ప్రేమించటానికే అనీ, లైంగిక వాంఛ కోరేది కేవలం వట్టి దేహాన్నికాదు ఆ దేహానికి ఒక అర్థాన్ని, జక్యతనూ ప్రసాదించే వైతన్యాన్నేననీ. ఈవిధంగా లైంగిక సంబంధాలలోని శాడిజం గురించి, మెసోకిజం గురించి కొంత వెలిబుచ్చాడు. సాత్రే అభివ్యక్తపరచే ప్రతిభావంలోనూ కొంత మౌలికత తొంగిచూస్తుంటుంది. ఆయన వ్యక్తపరచే విధానం సూటిగా ఉన్నప్పటికీ పాతకునికి ఆయన భావాలు అంత సూటిగా తట్టవు. ఇందుకు ప్రధాన కారణం అసలు విషయంలోని జటిలతే కాని శైలిలోని జటిలతకాదు.

మొత్తంమీద సృజనాత్మక సాహిత్యంలో అనగా నవలల్లో, నాటకాల్లో, కథావికల్లో ప్రధమంగా ఎగ్జిస్టెన్షియలిస్టు తత్వాన్ని చొప్పించిన ప్రథమ సాహితీ శిల్పి జీన్ పాల్ సాత్రే యే. అందువల్ల నేడు ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనేది ఒక తత్వశాస్త్రంగాకంటే, ఒక సాహితీ ప్రక్రియగా ఎక్కువ వాడుకలో ఉంది.

సాత్రేకు సమకాలికుడైన మరో ఫ్రెంచి ఎగ్జిస్టెన్షియలిస్టు గేర్టియూల్ మార్సెల్ అనే ఆయన ఉన్నాడు. అయితే ఆయన

దృక్పథం సాత్రే దానికి కేవలం వ్యతిరేకం. సాత్రేది భౌతికమైన ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అయితే మార్సెల్ ది అధ్యాత్మిక ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం లేక క్రైస్తవ ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం. మార్సెల్ భావాలు సాత్రే వాటివలె కాక చాలా మృదుమధురంగా, అతీతంగా, ఆమూర్తంగా ఉంటాయి. ఇంధియానుభవం (empiricism) వరైన సత్యాన్ని చూపలేదనీ, ఇంధియానుభవానికంటే సృజనాత్మకానుభవం చాలా గొప్పదనీ వెలిబుచ్చాడు. దృశ్యానికి, అదృశ్యానికి మధ్య ఒక గుప్తసంబంధం ఉన్నదని ఆయన గ్రహించాడు. సుమారపు వృద్ధయంలో సామిస్యాన్ని కనుగొనాననీ, ఇక్కడ అనే దానిలో ఎక్కడో ఆనేదాన్ని గమనించాలనీ, ఇంకా ఇటువంటి అనేక మార్మిక భావాలను ఆయన వ్యక్తం చేశాడు. బుద్ధి (intellect) కంటే బోధి (intuition)కే ఆయన ఎక్కువగా అంకితం అయినాడు.

మొత్తంమీద ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం అనేది ఐరోపీయ తాత్విక చింతనకు ఒక గొప్ప ప్రతినిధి. యూరప్ లో పునర్జాగృతి (Renaissance) అనంతరం వ్యాప్తిలోవున్న వస్తుగత వైఖరే ప్రాధాన్యంగాగల సామ్యత్య తత్వ శాస్త్ర రీతులపై తిరుగుబాటు ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యాన్నీ, సృష్టిలోని అనిర్ణయ వాదాన్నీ (indeterminism), హేతువాదపు అసంపూర్ణత్యాన్నీ, జగత్తులోని నిరంతర పరివర్తనాన్నీ, ప్రతివారిలోనూ దాగివున్న గుప్తబాధనూ వ్యక్తపరచేది ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం. మానవుడు తాను ప్రస్తుతం జీవిస్తూన్న స్థితికంటే అతీతస్థితి సందుకుంటుంటే తన పరిమితశక్తులకు అపరిమితశక్తిని ప్రసాదించటంలో తోడ్పడే ఇతర సాధనాలలో ఎగ్జిస్టెన్షియలిజం కూడ ఒకటి.

వి ది య జా వి త్తి

శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి

త్రికాశంబున నీవు దోపమిని మూడొ రాత్రులున్ తామసి
ప్రాకట్యంబున మూర్ఖ మున్నినది విశ్వంబెల్ల, నధ్యాపన
శ్రీకిం దూరగులైరి సద్గురువులున్ ఇవ్వ ప్రతిష్ఠావలుల్
వీ కల్యాణపురేఖ దోపగడవే నేడే గృహన్ జాబిలి!

మామయ్యా, నెల బాలకా, నతులివే, మాడేవి తోబుట్టువా,
నీ మేనల్లుడ మేనమామ వసుచున్ నే నిచ్చు మార్చేగిడే,
నీ మహాత్మ్యము మేర చాటగడే మేనిం జేకుచేలంబుల
న్నీ, మైవాయ దొలంచి నవ్యవసనస్నేహ ప్రసాదంబులన్!

నీ మాంగల్య సుదర్శనంబున హిమానీసర్ప మై నట్లుగా
నా మై జిల్లన బుల్కరించె, బహుమాన్య ప్రేమ గంభీరతా
సీమా, నా హృదయాంతరాళమున వీచి నృత్య నిర్వేల సు
శ్రీ మిన్నంటు సుధాబ్ధి పాంగుల గటాక్షింపంగడే, జాబిలి!

వీ కారుణ్య కటాక్ష విక్షణ కలా స్నిగ్ధార్థ పీయూష ధా
రా కల్యాణ మహా వ్రావాహములు స్వర్గ ద్వార దేశంబులన్
దాకన్, నిర్జ్వరతామరత్య తిదశత్యస్ఫూర్తిమత్త్వంబులన్
వీకన్ బొందుదురట్టే, నాకు నవి జాబిల్లి, ప్రసాదించవో!

జాబిల్లి, నెలబాల, మొక్కెడ నిడే, సంప్రీతి మన్నించవే,
వీ బొజ్జన్ మును నిల్పడే యమృతభాండిన్ దా జగన్మోహ లీ
లా బాలా శుభమూర్తి యుచ్యుతుడు, చిల్కన్ రావె తల్లె శముల్
వీ బంగారు కరాల చల్య, జవి యున్నిదం బజాడ్యంబుగాన్!

నీవు కలా నిధానమవు, నీవు సుధానిధి, నీవు నెత్తిపై
పూవవు శ్రీ మహేశునకు, ముద్దుల బిడ్డవు పాలవెల్లికిన్,
శ్రీ వనితా సగర్భమవు, చేపెడి విన్నవ మేమి పెద్ద వీ,
కీ వె తలంచితే నమృత హిండితమున్ జగమెల్ల జేయవే!

తప్పక చూడండి!

కథ. మాటలు
సదాశివబ్రహ్మం
పాటలు
సి. నారాయణరెడ్డి.
సదాశివబ్రహ్మం, కొసరాజు
శ్రీ శ్రీ, సముదాల.
సంగీతం.
ఘంటసాల
కమరా:
సి. నాగేశ్వరరావు
కళ:
వారి.

శ్రీ దేవి పౌడక్ష్మిన్ సారి.

పరమానందయ్య శిష్యుల కథ

దర్శకత్వం: సి. పుల్లయ్య, నిర్మాత: తోట సుబ్బారావు

పూర్వ
రీతి

“శబ్ద నిత్యత్వ వాదము”

శ్రీ తుమ్మలపల్లి రామలింగేశ్వర రావు

శబ్దము నిత్యమా? అనిత్యమా? అను వివాదము అతి ప్రాచీనమైనది. ఈ వివాదములో గౌతమ కణాదులగు న్యాయ వైశేషికులు, జైమిని ప్రభాకర కుమారింభట్టు మొదలగు పూర్వ మీమాంసికులు, పాణిని, భర్తృహరి, మొదలగు వైయాకరణులు, ఆనందవర్మనుడు మొదలగు ఆలంకారికులు పాల్గొని ఈ వివాదమును అత్యున్నత శిఖరములకు తీసికొనిపోయినట్లుగా కనబడుచున్నది. మహానేథో వైశిష్ణవముతో విద్వత్సంఘమును అలరించిరి. ఈ వివాదములో భిన్న భిన్న విద్వాంసుల వాదనా సౌకుమార్యమును దిక్పదర్శనముగా సూచించుటకై ఈ ప్రయత్నము.

శబ్దము నిత్యమైనదని వాదించుట మహా సాహసమే. ఉచ్ఛరించుటకుముందు శబ్దములేదు. ఉచ్ఛారణము పూర్తి అయిన తర్వాత శబ్దములేదు. శబ్దముయొక్క పుట్టుక “మరణము” ఇట్లు తెలియబడుచుండగా దీనిని నిత్యము అని చెప్పుట కెట్లు సాధ్యమని సామాన్యులు గూడ భావించవచ్చును. కాని ఈ వాదమునందే భారతీయమైన మహా విద్వత్తు గోచరమగు చున్నది. ఈ వాదము, ఈ వాదమునందున్న తార్కిక వైదగ్ధ్యము ప్రపంచములో మరి ఏ ఇతర దేశమునకు తెలియవని చెప్పుట సత్యదూరముకాదు.

శబ్దోచ్ఛారణ ప్రయత్నము కన్పడుచున్నదిగా. (దర్శింపబడుచున్నదిగా!) “కర్మైకే తత్ర దర్శనాత్”. మరియు శబ్దము ఉచ్ఛరింపబడిన తర్వాత ముహూర్త మాత్రముండును. ఆ సమీక్షల అదృశ్యమగును (అస్థానాత్). కనుక శబ్దము అనిత్యమేకదా? “శబ్దము” (ధ్వని చప్పుడు) చేయవలదు—శబ్దమును వేయుము” మొదలైనవి (కరోదితి శబ్దాత్) వ్యావహారికము నందున్నవే. ఇట్లే చేయబడుచున్న కుండలు (ఘట—) మొదలగునవిన్నియు అనిత్యములే కదా? ఇట్లు చేయబడు ఘటములు మొదలగునవి కర్మాపేక్ష కములు. కర్మాపేక్ష కములైనవన్నియు అనిత్యములే. ఒక్కని చేత చేయబడిన శబ్దము ఏకకాలమునందు అనేకులకు వినిపించు చున్నదికదా! (సత్త్వాంతరే యాగవద్యాత్) కాబట్టి శబ్దము వకు విస్తృతమైన అంగములు అవయవములు కలవన్నమాట. అనగా శబ్దము ‘సావయవి’ అని నిర్ధారించబడుచున్నది. ‘సావయవి’ అనబడు వస్తువులన్నియు అనిత్యములే. కనుక శబ్దము కూడ అనిత్యమే. శబ్దములపైన ప్రకృతి వికృతుల ప్రభావ

మున్నది. (ప్రకృతి వికృత్యైశ్చ.) ఉదాహరణకు “తనః శక్తి” అనునవి తనభృక్తిగా మార్పు చెందుట తెలిసిన విషయమే. ఇట్లు ప్రకృతి వికృతుల బద్ధమైన శబ్దము అనిత్యమైనదే కావలయును. మట్టి ముద్ద (మృత్) అనేకములగు కుండలు చేయబడినచో మట్టి బహుళములైన కుండల రూపములతో కన్పడుచు కదా. అట్లే శబ్దమును ఉచ్ఛరించు జనులు ఎక్కువమంది అయినప్పుడు శబ్దముయొక్క బృహత్త్వము (పెద్దతనము) దర్శనీయమగుచున్నది (వృద్ధిశ్చ కర్తృ భావ్యాన్య). కాబట్టి శబ్దము న్యూనత, అధికత, అను గుణములచేత పాలింపబడుచున్నది. న్యూనాధిక్యతా గుణములు గల వస్తువులన్నియు అనిత్యములే. కావున శబ్దము అనిత్యమే. ఈ భావములే గౌతమకణాదుల న్యాయ వైశేషికుల (నైయాయికుల) వాదములందున్నవి.

ఈ అనిత్యవాదమునకు భిన్న భిన్న విధములుగా పూర్వ మీమాంసికులు, వైయాకరణులు, ఆలంకారికులు సమాధానము చెప్పిరి.

శబ్దము ఉత్పత్తి అగుటలేదు. అనగా జన్మించుటలేదు. శబ్దము పూర్వమే ఉన్నది. దానిని ప్రయత్నముచేత బయట పెట్టుట జరుగుచున్నది. ప్రయత్నము ఉత్పత్తి కాజాలదు. ప్రయత్నానంతరము అభివ్యక్తము (బయట వడుట) కాబడుచున్న శబ్దము పుట్టుచున్నదని చెప్పుట తప్పు. ‘ఉత్పత్తి’, ‘అభివ్యక్తత్వము’ భిన్నములే (సమాతు తత్ర దర్శనం). అనగా శబ్దము పూర్వమున్నదే. దానిని ప్రయత్నముచేత వెల్లడించుచున్నాము. అది ఇప్పుడు క్రొత్తగా పుట్టుటలేదు. కాబట్టి శబ్దమునిత్యమే. ఉచ్ఛారణానంతరము ఒక్కముహూర్తముమాత్రమే శబ్దముండునని చెప్పుట సరికాదు. (సతఃపరమదర్శనం విషయానాగమాత్). శబ్దమెల్లప్పుడు నున్నదే. ఉచ్ఛారణానంతరము ముహూర్తమాత్రమే కాదు—సదా ఉండును. కాని శోత్రేంద్రియములు (చెవులు) ఆ శబ్దమును ముహూర్తము మాత్రమే స్వీకరించుటకు శక్తి కలిగిఉన్నవి. కనుక శబ్దము లేనట్లు తోచుచుండుటన్న లోపము చెవులదిగాని శబ్దమునకు చెందినదికాదు. శబ్దగ్రహణ సామర్థ్యములో చెవులకున్న లోపమును శబ్దమునకు అధ్యారోపించుట (అపాదించుట) తప్పేగాని సమర్థనీయముకాదు. శబ్దము తరంగములుగా దిగంతములవరకు ప్రయాణించుచునే ఉన్నదను (Sound travels in waves to

infinity) ఆధునిక సిద్ధాంతము ఈ వాదమునకు భాయగానున్నది. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. 'శబ్దము చేయుము', 'శబ్దము చేయవలదు' అను వాక్య ప్రయోగములలో (ప్రయోగవ్యవహారం) లాక్షణికత్వమే గ్రహీతవలసి ఉన్నదిగాని ముఖ్యార్థము కానేకాదు. లాక్షణికముగా 'గంగలో గొల్లవల్లె' అన్నప్పుడు 'గంగ గట్టుపై మన్న గొల్లవల్లె' అని అర్థము చేసుకొనుచున్నాము. గంగనదిలో గల గొల్లవల్లె అని భావించుటలేదు. అట్లే 'శబ్దము చేయుము, చేయకుము' అను వాక్య ప్రయోగములలో ముఖ్యార్థమునే గ్రహీతవలెను. అనగా "శబ్దమును బయట పెట్టుటకు ప్రయత్నింపుము—అట్టి ప్రయత్నమునందు" అను సర్థములే లాక్షణికములన్నమాట. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. ఒక సూర్యుడు అనేకమంది జనులకు ఏక కాలమునందు కన్పించుటలేదా? అందువలన ఆ సూర్యుని ఏకత్వమునకు దోషము వచ్చినదా? (అదిత్యవద్యోగవద్యం). రాలేదు. అట్లే ఒకే శబ్దము బహుళమైన జనమునకు ఏకకాలమునందు వినబడుచున్నది. ఇట్లు వినబడుట దాని న్యూనాధిక్యతలవలనకాదు. న్యూనాధిక్యత గుణ సంబంధమైన అనిత్యత శబ్దమును బాధించదు. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. శబ్దముల పరిధిలో (తవశక్తి) శబ్దాంతరమేగాని ప్రకృతి వికృతుల బద్ధత్వముకాదు. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే (వర్తంతర మవికారః). శబ్దమైది, అనగా అభివ్యంజనమున నిరంతరమైన సంయోగ విభాగముల హేతువుగా నాదవృద్ధి గోచరించును. (నాదవృద్ధి వరా). అంత మౌనముచేత శబ్దమునకు అనిత్యత వాటిల్లదు. శబ్దము నిత్యమైనదే.

శబ్దము వార్తాస్ఫురణము చేయుచున్నది. ఒక వార్తాము (వస్తువు) పదము యొక్క ఆర్థముకదా! అనగా ఆ వార్తాము (వస్తువు) దాని నామము (పదము, శబ్దము) పైన ఆధారపడియున్నదేమట నిర్వివాదమైన మెయము. వార్తాము (Matter) వ్యక్తి లక్షణముగాకాక జాతి పరముగా నిత్యమైనది. (Matter is indestructible; ఇది దార్శనిక భావమే.) ఆ వార్తామును స్ఫురింప జేయు శబ్దము కూడ నిత్యమైనదే. 'గోవు' అను శబ్దముచేత జాతి పరముగా సకల గోవృక్షమును స్ఫురింప జేయబడుచున్నది. గో శబ్దము నిత్యాకృతి వచనము (సర్వత్ర యోగవద్యం). ఇనట నిత్యా నిత్యముల సంబంధము లేవలెదు. పది ఆర్థములకు సంబంధము నిత్యము. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. ఒక అవును రెండుసార్లు పలుకగా—అది రెండు అవులు కాజాలదు. రెండు వర్షాయము లున్నరించినంతమాత్రముచేత ద్వయాకృతి చెందదు. ఏకత్వమే నించును. అనిత్యములకు సహజమైన సంఖ్య శబ్దమునకు వర్తింపదు. (సంఖ్యా భావం). కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. కుండలు, వస్త్రములు మొదలగునవి నశించుట మనము చూచుచున్నాము. అనగా వాటియొక్క నాశనము మనకు

గోచరమగుచున్నదనుట. ఇదే విధముగా శబ్దముయొక్క నాశనము మనకు గోచరముకాదుగాదా (అనపీక్షిత్యాత్). కాబట్టి శబ్దమునకు వివాదములేదు. అది నిత్యమైనదే. శబ్దము ఇతర ద్రవ్య వికారముకాదు. శబ్దము ఇతర ద్రవ్య వికారమైనచో చెపులకు అమగుణ విషయాభావ మేర్పడవలసి ఉన్నది. అట్లు ఏర్పడుటలేదు కావున శబ్దము వర ద్రవ్యవికారము కాదన్నమాట. అంతేగాక శబ్దము ఆకాశ భూత సూక్ష్మాకృతి అనియు దానిని చెపులను (ధీ ఇంద్రియములే) ఇంద్రియములు విషయము కానించుకొన్నవనియు ప్రసిద్ధమైన విషయములు. కనుక శబ్దము ప్రత్యేక ద్రవ్యము. (ప్రఖ్యాతావాశ్చయోగవ్య). అది నిత్యమైనదే. వేదములు పరమ ప్రమాణములైనవి. వేదవాక్యము శంకలకు లావీయదు. అది శిరసామోచనవలసినదే. వేదము స్వతః ప్రామాణ్యత గలది. వేదము శబ్దమును నిత్యమని చెప్పినది—'వాచా విరావా నిత్యతా' అని పరమ ప్రమాణమైన ఋగ్వేదీయ వాక్యము. కాబట్టి శబ్దము నిత్యమే. నిత్యమనగా (లింగ దర్శనాచ్చ) అభావ వ్యతిరిక్తమైనదని అర్థము. ఈ భావములలో పూర్వ మీమాంసా దర్శనమును జైనిమిమవార్తి పుష్పి గానించినాడు.

జైమిని మవార్తి తరువాత పూర్వ మీమాంసా వ్యాఖ్యాతలలో ప్రముఖులైన ప్రభాకరభట్టు, కుమారిభట్టు ఈ శబ్ద నిత్యత్వవాదమునకు నూతనార్థ స్ఫురణములు చేకూర్చిరి. అందు ప్రభాకరభట్టు అధిప్రాయము లిట్లున్నవి. ఆయన ధృష్టిలో అన్నచ్చమైన ధృవిలేదు. శబ్దములన్నియు అక్షరముల న్నాశియునియున్నవి. శబ్దములు అక్షర రూపములే. ఆయన భావములో అక్షరములకు పదములకు భేదములేదు. అనగా పదము అక్షరములకు దూరముగా మండలేదు. అక్షరముల సంపుటి కరణమే (కూర్ప) పదముయొక్క రూపార్థ స్ఫురణము చేయును. కాబట్టి పదమునకు అక్షరములకు భిన్నత్వములేదు. పదము పండుగల భిన్న భిన్నములైన అక్షరములు వేరు వేరుగా లోచనుగాని—అవి ఒకదాని నొకటి ఆనునరించి స్ఫురించుటచేత—ఆ అక్షరము దాని యొక్క సంస్కారము (impression) మనస్సునందు కల్పింపజేసి వేడలును. ఆ అక్షరముదాయము (పదమునందున్న)యొక్క క్రమ స్ఫురణము మానసికమైన స్మృతిచే ఏకమై ఏకార్థమును కలిగించును. ఈ అర్థ స్ఫురణము అక్షరములవలన కలుగుచున్నదేగాని అందుకు భిన్నముగా పదము యొక్క ఇతర శక్తివలన కలుగుటలేదు. కాబట్టి ఈ అర్థ స్ఫురణ శక్తి అక్షరములకు చెందవలసినదే. పదములందున్న అక్షర నముదాయమే వార్తామును సూచించుచున్నది. కాబట్టి అక్షరములే శబ్దమునకు ఆధారములు. పదములకు అక్షరములకు గల సంబంధమువంటిదే వాక్యములకు పదములకు గల దనియు, పదములు వాక్యములందు చేరి అర్థ స్ఫురణ చేయు

దున్నదని ప్రధాకరభట్టు అభిప్రాయము. ఈ ప్రాధాకర సిద్ధాంతమునకు 'అన్వితాభిధాన వాదము' అని పేరు వచ్చినది.

కుమారిలభట్టు ప్రాధాకరసిద్ధాంతమును బంపరచలేదు. కుమారిలభట్టు వాదమున పదములు స్వయముగా అర్థస్ఫురణ చేయగలవి. స్వతస్సిద్ధముగా పదములు తమంతట తామే అర్థ స్ఫురణము చేయుట స్మృతివర్లగాక వాటి అర్థ స్ఫురణాశక్తి వలన కలుగుచున్నది. ఆ శక్తికి 'అభిధా' అని పేరు. అనగా అర్థ స్ఫురణము అభిధాశక్తివలన కలుగుచున్న దన్నమాట. ఈ అభిధా శక్తి, సంపన్నములైన పదములు వాక్యములుగా ఏర్పడి వాక్య ర్థము కలిగించుచున్నది. ఈ అభిధాయుతమైన పదములు వాక్యము నందున్న కాలమున సమిష్టిగా వాక్యార్థమును కలిగించుటయేగాక అవి తాము తాము ప్రత్యేకముగా అర్థములు కలిగి యున్నవన్నమాట. ఇది కుమారిలభట్టు సిద్ధాంతము. ఈ సిద్ధాంతమునకు అభిహితావ్యయవాదమని పేరు వచ్చినది.

పూర్వ మీమింసావాదుల శబ్ద నిత్యత్వవాదమునకు అతి తోకమైన ఛాప సౌందర్యమును చేకూర్చినవారు వైయాకరణులు. వ్యాకరణ కృషిచేత ఈ వాదము క్రొత్త మార్గములలో దర్శనరాజమార్గమున ప్రవేశించి ప్రశంసనీయమైన వాదబలమును చేకూర్చుకున్నది. వైయాకరణులలో పాణిన్యాదిమునిశ్రయము వారును, భర్తృహరి, నాగోజీభట్టు (మంజూష) కొండుభట్టు (భూషణము) మొదలగువారు ఈ వాదమునకు సౌకుమార్యమును చేకూర్చినవారు.

ప్రధానముగా వ్యాకరణ శాస్త్రము శబ్ద స్వరూప విచారమునకు శబ్దసాధుదాసాధుతల నిర్ణయమునకు ప్రభ విందినది. కాబట్టి వైయాకరణులకు శబ్ద స్వరూపమే అధ్యక్షమైనది. శబ్ద గతమైన అర్థముతో నారికి ప్రసక్తి తక్కువే. కాని శబ్దగతమైన ఆర్థిక (అర్థ సంబంధమైన) చర్చ కూడ వైయాకరణులు విస్మరింపలేదు. ఇట్టి ఆర్థిక చర్చా గ్రంథములలో ముఖ్యములైనవి భర్తృహరి రచించిన వాక్య పదీయము, కొండుభట్టు రచించిన భూషణము, నాగోజీభట్టు రచించిన మంజూష.

'గోవు' అను శబ్దము ఉచ్చరించునప్పుడు ముందు గకారము పిమ్మట ఓకారము (గ+ఓ=గో) ఉచ్చరింపబడవలయును కదా! ఓ కారము ఉచ్చరించునప్పటికే గ కారము నశించినది. అట్లే ఏ కారము వ కారోచ్చారణకాలమునకు నశించినది. చిట్ట చివరి అక్షరము ఉచ్చరించిన తర్వాతగాని అర్థ స్ఫురణము కలుగుటలేదు. అక్షరములు యుగవత్ స్థితి (ఏకకాలికత్వము) లేక నశించుచు ఈ అర్థస్ఫురణమునకు శక్తివంతముల కావని వైయాకరణుల అభిప్రాయము. నశించునట్టి ఈ అక్షరములచేత అభివ్యక్తమై—

అక్షరాభివ్యక్తమైన అర్థమును స్ఫురింపజేయు నిత్య వదార్థ మొక దున్నదని వారి అభిప్రాయము. 'ఆ నిత్య వదార్థము కూడ' శబ్ద జాతికి చెందినదని నిర్ణయించి దానిని వైయాకరణులు 'స్థూల' మని నామకరణము చేసినారు. స్థూల్యతే=వ్యజ్యతే వర్గైః ఇతి స్థూల అనియు, స్థూలత్యర్థోఽస్మాదితిస్థూలః—అనియు, స్థూల యత్యర్థమ్' అనియు, వర్ణాతిరిక్తో వర్ణాభి వ్యంగ్యోర్థ ప్రత్యా యకోనిత్య శబ్దః స్థూలః" అనియు, "పూర్వ పూర్వ వర్ణాను భవాహిత సంస్కార సచివేన అంత్యవర్ణానుభవేన అభివ్యజ్యతే స్థూలః" అనియు అనేక పుస్తకాల్ని నిర్వచనములున్నవి.

ఈ స్థూలవాదమును ప్రతిపాదించినది స్థూలాయమదని హర దత్తాదుల అభిప్రాయము. వేదాంగమైన ప్రాతిశాఖ్య వ్యాకరణ మున "స్థూల" శబ్దము కన్పడదు. కాని వ్యాఖ్యాత రీ శబ్ద మునయోగించిరి. ఈ స్థూల బ్రహ్మ రూపమును భర్తృహరిః—

"అనాదినిధనం బ్రహ్మ శబ్దతత్త్వం యతక్షరమ్
వివర్తతేర్థ భావే ప్రక్రియా దగతోయతః"

అని వాక్యపదీయమున (బ్రహ్మకాండ) వర్ణించెను. (సకల జగత్తు యొక్క ప్రక్రియ ఎట్టి దానివలన జరుగుచున్నదో ఆ అర్థ భావము కలిగి వివర్తించు బ్రహ్మము అక్షరము. అది తొలుత నిధన [ధన] రహితమైన శబ్దతత్త్వమే. ఈ స్థూల నశించునట్టి అక్షరములచేత అభివ్యజ్యము చేయబడి తాను నిత్యమైయున్నది. ఇతరార్థమును తాను స్ఫులీకరించును కూడ. ఈ నిత్యమైన స్థూల శబ్దవాదులగుటచేత వైయాకరణులు శబ్ద నిత్యత్వ వాదులైనారు. గుణ రూపవంతమైన ప్రకృతిచేత వదార్థరూపముగా వివృతి పొందిన దీ నిత్యమైన శబ్ద బ్రహ్మమేనని వైయాకరణుల సిద్ధాంతము. ఈ సిద్ధాంతమును పాణిని మహర్షి తన మూత్రము నందు (అష్టాధ్యాయ) ఆద్యంతములందు స్పృశించెను.

పాణినీయ మూత్రములలో "వృద్ధి రార్థైశ్చ", 'అదేజ్ గుణ' 'ఇజ్ గుణ వృద్ధి' అనునవి మొదటి మూడు మూత్రములు. "బృహత్సాధ్యైర్హణాత్వాత్" "బృహత్సాధ్యైర్హణాత్వాత్" అనగా వృద్ధి పొందునది. వృద్ధో=బృహ. కాబట్టి వృద్ధి శబ్దము చేత మొదటి మూత్రమునందు (ఇది శబ్దమునకు చెందినది) బ్రహ్మ మును ధ్యానించుట జరిగినది. రెండవ మూత్రమున ప్రకృతి ఉపాదాన కారణ గుణమని ధ్వనింపజేసి మూడవ మూత్రమున శబ్దార్థ వివర్తనమునకు కారణము నిద్యమానము చేయబడినది. తుది మూత్రము "అ అ" అను దానిలో పరిసమాప్తిలో ఆకారము బ్రహ్మ స్వరూపమగుటచేత (అక్షరాణాం అకారోఽస్మి) సర్వమును దాని యందు పరిసమాప్తి వొందుననియు మోచింపబడినది.

ధాతుపాతమును కూడ 'భూ—సత్తాయాం' అని బ్రహ్మమునకు వర్ణయమగు 'సత్తా' శబ్దముతో ప్రారంభించెను.

“వర్ణజ్ఞానం వాగ్విషయో యత్ర చ బ్రహ్మ వర్తతే” “సిద్ధి శబ్దార్థ సంబంధే” (అనగా బ్రహ్మ వాగ్విషయముల వర్తించును. సిద్ధి రూపమునగా శబ్ద నిత్య రూపము) అనుచు వార్తకకారుడు నిర్వచించెను. భాష్యకర్తయగు పతంజలి కూడ శబ్దమును గురించిన చర్చలో “యే నోచ్చరితేన సాస్థితాంగూల ఖర విషాణేనాం సంప్రత్యయో భవతి స శబ్ద” అని వివరించెను. దీనికి వ్యాఖ్యానములో ‘స్థిట స్వరూప నిత్య శబ్దమని’ వ్యాఖ్యాత లంగీకరించిరి. పతంజలి అక్షర సమాహ్నయమంతయు ((వతిమండితో బ్రహ్మరానిః) బ్రహ్మరాని యనెను. “కింపునర్హిత్యః శబ్దః అహాస్పితే కార్యః”—అని శబ్ద నిత్యత్వమును ప్రస్తావించెను. వైయాకరణ శేష్యులగు పాణిని, వార్తకకార, పతంజలులు శబ్ద బ్రహ్మత్వము శబ్ద నిత్యత్వము ప్రతిపాదించినవారే. పాణిన్యాచార్యులకు ముందువాడైన బోధాయనుడు (ఉపవర్ణ) మిహంసా వ్యాఖ్యానము వ్రాసెను. ఆయన కూడ శబ్ద నిత్యత్వవాదియని శ్రీ శంకర భగవత్పాదులవారు ప్రస్తావించిరి. (వర్ణా ఏవతు శబ్దః ఇతి భగవానవవర్ణః—ఇది ‘శబ్ద ఇతి చేన్నాతః ప్రభవాత్ప్రత్యక్షాను మానాభ్యా’ మను స్మృత వ్యాఖ్యాన సందర్భమున.)

స్థిటవాదములు అష్ట విధములు. వర్ణ, పద, వాక్య, అఖండ పద, అఖండవాక్య, వర్ణజాతి, పదజాతి, వాక్యజాతి అనునవి. ఈ వ్యాసము శబ్ద నిత్యత్వవాదములో భిన్న భిన్న వాదములు తెలుపుట కుద్దేశించినదిగాని స్థిటవాదమును గురించిన ప్రత్యేక వ్యాసము కాకపోవుటచే నిందు అష్ట విధ స్థిటవాదముల వివరణములు వ్రాయుటలేదు. మరియు నరా, వశ్యంతి, మధ్యమా, వైశి రూపమైన వాక్కులలో మధ్యమాస్వరూపమే స్థిటమనియు, అ చతుర్విధ వాక్కుల స్థానములు అంతరములముల (మూలాధార ఇత్యాది)నియు చెప్పుదురు. స్థానముల విషయములలో అభిప్రాయ భేదములున్నవి. ప్రకృత వ్యాసమునకు ప్రవక్తి లేదని వివరించుట లేదు.

వైయాకరణులు తమశబ్దవిధ స్థిటవాదముతో (అష్టవిధములందు పరమ సిద్ధాంత భూతములైనవి అఖండ వాక్య స్థిటము, వాక్యజాతి స్థిటము అనునవి) శబ్ద నిత్యత్వ

సిద్ధాంతమునకు నూత్నాలంకారమును కూర్చిరి. “వైయాకరణుల వాదమే దీనిని శిఖరాగ్రస్థితికి చేర్చినది.

ఈ వాదములో నొక ఉపవాదమును లేవదీసి అలంకారి కుడైన ఆనంద వర్ణనుడు ప్రవర్తించజేసెను.

శబ్దమునకు వాచ్యార్థమేగాక లక్ష్యార్థము కూడ కలదని తొల తొలుతనే అంగీకరింపబడినది. శబ్దమునకు ఇంతమాత్రమే గాక వ్యంజనా శక్తి కలదని ఆనందవర్ణనుని వాదము. వ్యంజనాశక్తి అనగా అర్థాంతరమును తెలుపునది. అర్థాంతరమును వ్యంగ్య మందురు. వ్యంజనవారూపమైనది శబ్దము. ఈ వ్యంజనమునే ఆలంకారికులు ధ్వని యనిరి. ఇది అనేక విధములు. శబ్దమునుగాని అర్థమునుగాని, రీతివిగాని, వర్ణములనుగాని ఇది ఆ కలుపించునుండ వచ్చును. అలంకారరూపమైన లేక రసభావరూపమైన లేక మురూపమైన ఇది భాసింపవచ్చును. వైయాకరణులు సంభావించిన స్థిట వ్యంగ్యములో ఆనందవర్ణనుడు అర్థాంతరవ్యంగ్యమును దర్శించి దానిని ‘రావ్యాత్మ’ గా నిర్ణయించెను. ఆత్మ పరమాత్మల సంబంధిగా ఆనందవర్ణనుడు కూడ శబ్దనిత్యత్వ సిద్ధాంతమున పాల్గొనినట్లే.

తన అలంకారిక ధ్వని సిద్ధాంతమునకు వైయాకరణుల “స్థిటవాదమే” ఆధారముగల ఆనందవర్ణనాచార్యుడు వైయాకరణులను “ప్రథమేహి విద్వాంసో వైయాకరణాః” అని కీర్తించెను. మరియు “బుధైః వైయాకరణైః ప్రధానభూత స్థిట రూప వ్యంగ్య వ్యంజకస్య శబ్దస్య ధ్వనిరీతి వ్యవహారః కృతః” అను ఆలంకారిక వచనమునుబట్టి ఆనందవర్ణనాది ధ్వనివాదులకు శబ్ద నిత్యత్వవాదులైన వైయాకరణులే మార్గ దర్శకులనులు నిర్వి వాదమైన విషయము.

గతమ కాగాదులైన న్యాయ వైశికులకుండు, శైవిషి ప్రభాకర, కుమారిలభట్టు మొదలగు పూర్వ మిహంసకులకంటె వైయాకరణుల నిత్యత్వవాదము ఉపవిషత్తులకు నవ్విహితముగా నున్నది.

ఈ శబ్ద నిత్యత్వవాదమును బ్రహ్మ నిత్యత్వ సిద్ధికి ఉపాయముగా నెంచవలసినదని భర్తృహరి తానే చెప్పెను.

“ఇదమాద్యం పదప్రతిపత్తి సిద్ధి సాధన మర్థవంతం”

ఇయం సా మోక్షమార్గాణా మజిహ్న రాజవర్తతి”

అగ్రాతీత వివర్యాసః కేవలా మనుషశ్శతి”

కళ్యాణ పట్టుకున్న మనిషి

“శ్రీ పతి”

స్నేహజాము

చీకటి దట్టంగా

చీకటిలో మరీ చీకటిగా పూరిల్లవల్లే

మనసులోని అరల్లా నన్నని వీధులు

ఇసికనేల

రెండుమైళ్లదూరంలో నమ్మదవువారు

నన్నని వీధుల మధ్య మధ్య పాదులూ పందిళ్ళూ

తులసికోటలూ రచ్చబండలూ

పూరకేవలం బళ్ళ

ఎక్కడో కోడికూత

మరెక్కడో కవ్వంమోత

తడి బరువూలేని చీకటి వర్షం కుండపోతగా.

రామం పోతున్నాడు రోజుమల్లె

ఒకరిద్దరు చూసారు

అలవాటుగా నిట్టూర్చారు.

భార్య చనిపోయి ఆర్మీల లయింది

ఆ చనిపోయిన దినంనుంచీ నిత్యం

ఆమె దహనక్రియలు జరిపిన ఆ చోటుకేవల్లి

పిచ్చివాడిలా ఆచోట కూచుంటాడు

అది వాళ్ళతోటలోనే.

రాతిగుండె కరిగిన మంచు కన్నీళ్ళ హేమంతం

పూరుస్మృతిలాగ దూరంగా ఉండి పోయింది

దేవతలువివారించే ఉద్యానవనంలాంటి కొబ్బరితోటల్లో రామం

కన్నీటి చారలాంటి దారిలో నడక

ఇంకా విడని మూగిపుల ఉదయం

కాళ్ళకింద ఇసికమంచు

చలిగాలుల జల్లులు

మూలుగుతోన్న ఇసికని కుమ్మలో రామం అడుగులు

అకాకాన్ని కప్పేసిన తోటలు

తంగుల నందుకోలేని వెలుగు

అశలు కలిపోయిన చుక్కల చూపులు

ఇల్లాంటి మంచుపూలు పూసిన హేమంతంలోన

మనం తొలిసారి ఈ వల్లెటూరికి కనపడ్డప్పుడు

కన్ను సొందూస్తేలా కుంకుమ పెట్టుకుని

మల్లెరంగు సంపంగి వన్నె అంచు చీరకట్టుకుని

కొత్తకాంతులు విత్తులు చల్లటానికి కనిపించినప్పుడు

మనిద్దరిని చూట్టానికి చేతిలోని పనులు మాని

అడా మగా వీధుల్లో ఆనందంతో, ఈర్ష్యతో

రతీ మన్నధులను చూట్టానికి నిలవడంపుడు

కళారాధకులను చూసి ఖుజరహా శిల్పాలు

తన్మయతతో వచ్చేతరాంమోదపరిమళాలుచల్లినట్టుగా

నిన్నొరనుకుంటూ నడుస్తున్న నాకు రైతళ్ళం

అబ్బినట్టుండేది.

నడుస్తో రామం

చెట్ల కన్నీట తడుస్తున్నాడు

గుండెల్లో మృత్యుశ్వాసనిశ్వాసల ఘోష

చలి.

చీకటి కెగిట్లో రాతి

‘చుక్కల్లా మెరుస్తున్నాయి నీ కళ్ళ’

‘మీ కళ్ళకాంతిలో నా ఆనందం కురుస్తోంది’

మనం అలిసిన జట్కాబండి దిగి ఇంటిముందు

మంచున్నప్పుడు

ఎనభైయ్యేళ్ల జీవితాన్నిమోసి అలిసిన చూపులతో

తాతయ్యచూసి

నేను చేసిన అగడపుపనికి కినిసి నీలో తన మనుమడి

సౌభాగ్యం చూసి

సంఘం మతం పేరిట అరుస్తుందని తెలిసికూడా

స్వార్థపరుడయ్యాడు

అమ్మా అని నిన్ను పిలిచి నిమిరి సుఖంగా వెయ్యేళ్ళు

జీవించున్నాడు.

చల్లని వాననలు గుండెను తాకుతోన్నాయి.

చీకటి ఇరుకుతనం పోయింది

కళ్ళ తెరచి చూస్తున్నాయి సరిహద్దులు

మనిషి నిద్రలో రుచిగొన్న విశాల విశ్వం
మేలుకుంటున్న చూపులతో రంగుల తోరణాలు
రామం ఒక్కడూ ఆ తోటల్లో నడుస్తా—

‘నిన్ను నుగి అంటాను’

‘మీ ఇష్టం’

‘నిన్ను పారా అంటాను’

‘క్షణ’

‘కోటపేర్లతో పేరుస్తా

మృత్యువుచివ్వులో చిమకులు పడ్డట్టు—

అకువచ్చని రంగుని ఆకాశంమీద వులిమేసిన తోటలు
అక్కడక్కడ—అక్కడక్కడ—అక్కడక్కడ—అలమందలు
గొట్టెలమందలు—మేకల మందలు—అక్కడ కుక్కలు
వక్కలు గొట్టెలను ఎత్తుకు పోకుండా కావలా కుక్కలు
మనిషిని అవిశ్వాసపు జీవిగా గొంతెత్తి అరిచే కుక్కలు

‘నేను.....నే.....ను.....నే.....’

‘అమాట అనొద్దు ఫాతిమా’

‘ఇం.....క బ్ర.....త.....క’

‘అనొద్దు. అనొద్దు. అ.....నొ.....ద్దు’

కన్నీళ్లు ఆమె మీద

కన్నీళ్లు కూడా లేని ఆమె కళ్లు

ప్రమిదలో నూనె ఇంకిపోయిన వెలుగుతున్న దీపాలు.

ముల్లు గుచ్చుకుంది పాదానికి
శరీరంలోని చంచల్ దియాల బంధంలో
ఒక మన్నితమైన ముడి వీడిపోయిన నొప్పి
నొప్పి గుండెల్లో గుచ్చుకుంది
ముల్లు పాదంవించి లాగి
ప్రకృతి మనిషిని శిక్షించగల శక్తికి కంపించి
జీవుల్లో మనిషి పరమ అల్పుడని నిలపించి
తోకంమీద నిరాశ విప్రులు కురిపించి
తన వ్యక్తిత్వపు పొందర్యంమీద గోరికట్టి
తడుమన్నాడు నాగలి చాళుషీద వలిగిన
దీను నడక వంపుల దారిలో రామం.

‘ఎందుకేడుస్తున్నావ్?’

‘నే.....ను.....బ్ర.....త.....క’

‘అనొద్దు అనొద్దు అమాటనొద్దు’

కన్నీట తడిసిన పెదాలు.

భువ్వుడు నేను ముప్పలైన కాలాన్ని బానిసలాగ మోసుకుంటూ
ఏ జ్ఞాపకాల నిప్పులమీద కదలకుండా ఒక్కణ్ణా నిలబడి

గతానుభవాల కొరడా విమర్శ చల్ల చల్లన మనుకుతున్నారోంటే
ఎవరైనా దేవునిచుకుంటూ ఏమిటేమిటో తిట్టు కుంటూనేను.

మృత్యు పెట్టిన అన్నం తింటున్న తాతయ్యనుచూస్తే
నాకు ప్రపంచాన్ని మొక్కలన్నంత అనందం
జామినెట్టుమీది చిలకలు అన్నాడు తాతయ్య
ఇద్దరం ఒకేవేళ్లలో తింటున్న దృశ్యం చూసి.

మృత్యువు విరుపులాగ బున్ మన్న ద్వని

నడగిల్చి ఎదురునిల్చి పాము

కలుపుగా నిల్చొన్న పాము

పాముల నయయ్యగారూ

ప్రార్థన..... భక్తి..... నిస్సహాయత.....

కంపన..... పీరికతనం..... భయం.....

రామం అంజలి మంటించాడు.

నడగమీద వొలికింది పిసరంత కొత్తకాంతి

శాంతించింది కలెత్తిన హిమనగం

తిరిగిపోయింది దయతలచిన సామాట్టులాగ.

పాము.

కాటేసింది కాదే!

ఫాతిమా దగ్గరికి పోయేవాడిని!

కాలం కొత్త చీరలో

గావమాధురీధురిలో పట్టులు.

ఇంత చిన్నపాము

భయం భయం

భగవంతుడు భగవంతుడు

భుజంగ భూషణుడు.

వృష్టిని తలకిందు చెయ్యగల మనిషిని

పాము బునకొట్టి—

ముల్లు గాయవరచి—

మనిషి నువు అల్పాదవు

గర్వించకు

పాము విషం మృత్యువు

మనిషీ

నొప్పి భరించలేని పురుగుని మృత్యు.

అబ్బా!

భయం

నలుకు

పాము

నవీన జీవనానికి
సరికొత్త ఆకర్షణ...

నెసర్
కేరమాగ్

విట్రయన్ చైనా
శానిటరీ వస్తువులే!

మీ జీవితంలో ఆకర్షణయమైన క్రొత్తదాన్ని
అనుభవించడానికి, అదనాతన పద్ధతిలో
స్నానాంగడులు "నెసర్ కేరమాగ్" శానిటరీ
వస్తువులతో అమర్చుకున్నవి. ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి
గాంచిన వర్తమా జర్మనీలోని "కేరమాగ్" సంస్థ
సాంకేతిక సహకారంతో తయారుచేయబడిన మా
శానిటరీ వస్తువులు తళతళలాడే తెల్లని శాంతిరసం,
యితర అప్సారకరమైన రంగులలోను అద్భుతమవుతున్నవి.
వాషింగ్ టేబులు, వాటర్ క్లీనింగ్, యూరినల్స్,
టావెలు, సింగిల్ మోడల్స్ వంటి ఎంతో సౌకర్యముగ,
కృతముగ, దీర్ఘకాలం ముప్పులకు తయారుచేయబడినవి.

డి. జి. ఎస్. అండ్ డి.
చే ఆమోదించబడినది.
ఐ. ఎస్. ఎస్.
2556 నియమావళి.

తయారుచేయబడినది :

నైవేలి సెరామిక్స్ అండ్ రిప్రాజ్టేషన్ లిమిటెడ్

(శివసాయివారి సహస్రం)

వడలూరు పోస్టు, రవీంద్ర ఆర్కాడ్ జిల్లా, మద్రాసు రాష్ట్రం

వివరములు : * మెన్సర్స్ కింగ్ అండ్ కంపెనీ, 321, తంబుకెట్టి పిరి, మద్రాసు-1. * మెన్సర్స్ ఓవర్ ఇంజనీరింగ్ కం.,
పి. ఎ. రోడ్, అలిదర్గాడ్, హైదరాబాద్. * మెన్సర్స్ స్టూడెంట్స్ ఏజెన్సీ, గవర్నర్ పేట, విజయవాడ-2.

పాము

పాము

కల్లెదుట

రామం నడుస్తున్నాడు తనదారిలో—తట్టుకుని—

కొండ చిలువ అతడి మనసుని చుట్టుకుంది.

మనీ నువ్వు మురికివి

అమీబా ఏకకణ జీవివి.

ఔనాను

ఔనానాను

ఔను పాము

కాలానికి కోరలు

ముళ్ళకోరల్లో విషం.

'అయనకి నేనే దిక్కు అక్కడికి పోదాం'

'మరి మీ ఉద్యోగమో?'

'వొద్దు. తోటలున్నాయి. వ్యవసాయం చేసుకోవచ్చు'

'తాతగారేమనరా?'

అనరని తలూపితే

'తురకది అనరా?'

'అనరు'

'మరి ఆ వల్లెటూరు జనం అనరా?'

'అలా జడిసి ఎంతకాలం?'

అక్కడికి చేరిపోయాడు.

అది స్వర్గం.

మట్టిలో కలిసిపోయిన పాతిమా

అక్కడే అక్కడే

మట్టిలా కనబడుతోన్న పాతిమా

అక్కడే అక్కడే—

చీకటి కమ్మేసింది వెలుతురు సోయగాన్ని

అక్కడే అక్కడే

అరుమాపాలు కాలం కురిసిన కన్నీరు

అక్కడే అక్కడే

అక్కడి ఆ బూడిద

మిగల్గేదు మిగల్గేదు

అనాటి ఆ జ్వాలా సృత్యం

మిగల్గేదు మిగల్గేదు.

తామరాకుమీది నీటిబొట్టులా వ్రక్కతి

అక్కడున్న గాలిని కావలించుకుని

రామం

అక్కడున్న మట్టిని ముద్దిడుకుని

రామం

ఏడుపు

ఉన్న ఒక్క వరాన్ని దొంగిలించి శపించావా వ్రభూ?

అదినే తల్లి కర్ణుని శపించింది

కన్నీటి నైవేద్యం ప్రియురాలికి

రోజూలాగే ఆరు నెలలనించి

వక్కనే ఆలమంద

ఇంకా చలి

ఇంకా నిద్ర

ఆలమంద

తోకలతో దోమలని తోలుకొంటో ఆవులు

తల్లికి దూరంగా రాటకి దూడ

ఏడుస్తో

దూడ అంబా అంబా

ఆవు అంబా అంబా

ఆకలితో

రాట చుట్టూ పెనుగులాడుతో దూడ

వా సర్వస్వం నువ్వు.

వా కళ్ళరుమలు నీ దేహంలో.

ఆకాశపు జెన్నత్యం నీ కళ్ళల్లో.

నీ కురుల్లో కొత్త పరిమళాలు

జీవితవీధి అశ నీ కెమ్మోవిలో

కృష్ణవేణుగానం నీ ప్రత్యక్షం

వా పంచ ప్రాణాలు నువ్వు.

ఎందుకు పుట్టుక

ఇంకో జన్మం

ఎందుకు పుట్టుక

తల్లి చనిపోయిందని—తండ్రి

లేరు లేరు

త్యాగమూర్తులకు ఈ పిరికి ఎలా జన్మించాడు?

భక్తుడూ భగవంతుడూ లోగ అమ్మా వాన్నా

అమ్మని సముద్రుడు దొంగిలించాడు

గ్రహణం రోజున

సోమకుడికోసం వెతుకుతున్నాడు నాన్న

సముద్రాన్ని మత్స్యవతారమెత్తి

అమ్మ ఆరుస్తోనేవుంది.

వాన్లు పిలుస్తోనే వున్నాడు

పిరధి పోరు వినిపిస్తూనేవుంది.

ముకురిత హస్తాలతో తన ప్రేయసిముందు రామం

మట్టిలో కలిసిన

తన హృదయేశ్వరిని దోసిట్లో వట్టుకుని రామం

గీతాంజలి వినిపించాలనుకున్నాను

నన్ను పిలచిన సరిగమస్వరాళి వినిపించాలనుకున్నాను.

అందాలు చూపిన అనంతాలు చూపాలనుకున్నాను.

కాని—

2.

'బాబూ'

పాపన్న పిరిచాడు

వదేళ్ళవాడు.

పశులకాపరి

చేతిలో తన ఎత్తు కర్ర

ఆ కర్ర అతడి ఆయుధం

ఆ కర్ర అతడి వాహనం

వల్లగా రూపు

తలుపు చెక్కలాగ బలంగా

వశుల కావరి పాపన్న

ఆవులను మేతకి తోలాలి

వేళయింది

వచ్చాడు వుట్టిలో పాలముంత వట్టుకుని

దూడని పాల కిడవాలి

పాలు తియ్యాలి

రామం లేచి

ఆవు దగ్గరికి

పాలు పితికేందుకు

ఆవు కొత్తగా యీనింది

ఆవు దగ్గర రామం

ఆవు కొమ్ములు విసిరింది

కాలం జూలం గుచ్చుకుంది.

అబ్బా!

అని నొప్పిలో, బాధతో

'అయ్యయ్య' అని బాధపడుతూ పాపన్న

GRAMS :

PHONE : 782

శ్రీ కనకదుర్గా ఐరన్ & హార్డ్వేర్ స్టోర్సు

బీ సెంటు రోడ్డు, గవర్నరు పేట, విజయవాడ-2.

Stockists for :

GOODLASS NEROLAC PAINTS (PVT) LTD., BOMBAY.

: మాపద్ద :

- * నెరోలాక్ సింథటిక్ ఎనామిల్ పెయింట్సు
- * నెరోలాక్ ప్లాస్టిక్ ఎమల్షన్ పెయింట్సు
- * సోల్టర్ (బ్రాండ్) డిస్టెంషర్సు
- * గుడ్లాస్ వైట్ జింక్ స్టిప్స్
- * B.S.F., S.A.E. బోల్ట్స్ అండ్ నట్సు వగైరా
- * బాడి బిల్డింగ్ బోల్ట్స్ & నట్సు
- * బిల్డింగ్ హార్డ్వేర్ ఫిట్టింగ్స్
- * స్లైయి టిడ్, హార్డ్వోర్క్స్
- * కార్పెంటరీ టూల్స్

సరుకులు సరసమైన ధరలకు లభించును

నొప్పి.....

వదులమీద పాడిచింది ఆవు

బాధ నొప్పి.

వణుకు వణుకు

తూలిపోయాడు. లేచాడు.

పాము పాము

ముళ్ళు ముళ్ళు

పాము పడగ

ఆవు కొమ్ములు

కొమ్ములు ముళ్ళు

బాధ బాధ

మనిషి పీనుడివి

జెనాను.

'హిస్'

పాపన్న గొంతు కొరడా.

ఆవు బడిసింది.

వెనక్కి తప్పుకుంది.

శాసించగల శక్తి పాపన్నకుంది.

వదేళ్ళ పాపన్న.

'పితకండి బాబూ నీ నిక్కడుంటాను'

పాపన్న ఆజ్ఞ

పాపన్న అభయం.

వణుకుతూ కూచుని

భయంతో పాలు పీతుకుతూ

పాలముంతలో తెల్లని పాలధారలు

చుండు చుండు ధ్వని

'తెల్లదానిమ్మ గింజల్లా నీ పలువరస'

'ఈ ప్రపంచంలో ఇంకో అందం కనబడదా మీకు?'

తలదించుకుంది పొగడ్తల బరువుతో

అందుకే భక్తుడంటే భగవంతుడికి ప్రేమ.

జంతు జంతు

ముంతలో పాలు

పాలతో నిండుతో ముంత

పాలు పీతుకుతో రామం

గుక్కెడుపాలు తాగిన దూడ దూరంగా రాకు

జమ సన్నలో ఆవునివుంచి నిలబడ్డ పాపన్న

ఆవుపాలు చేపనరికి దూడని లాగేసేడు దూరానికి

గుక్కెడు పాలు లాగేసరికి నన్ను లాగేసేవు దూరం

మూగి మనసు మూలుగు

అమె అన్నయ్యలు ఒకరు లక్ష్మీలో. ఒకరు విదేశాంగ

మంత్రిత్వశాఖలో. చిన్నవాడు ఐ.ఎ.ఎస్. పరీక్షకోసం.

అమె తల్లి సంస్కారవతి. వాకు గర్వంగావుంది—

మతాంతర్వివాహం చేసుకుంటున్నందుకు. అందరికీ

ఉత్తరాలు రాస్తున్నాను.

మీరు తప్పకుండా రావాలి—మీ—

ఆవు తన్నేసింది చూసి చూసి

పాలముంత పడిపోయింది నేల

అసురాగం మట్టిపాలయింది.

హుంకరించాడు పాపన్న

క్రైలో ఒక పోటు పాడిచాడు ఎముకల్లో

వాడిక్కోన మొచ్చింది.

అన్ని పాలు వృధా అయ్యాయి.

ఆ పాలు వాడి ఆకలిని తీర్చేవి

ఆ పాలు బాబుగారి టీకి పెరుక్కీ నరిపోయేవి.

ఆ పాలు తాతగారికి రాత్రిపూట ఆవసరం.

చేదు చేదు

బతుకుచేదు

కాంతిలేదు

చీకటిల్లు

పాము వెనం

మనిషి పురుగు

మనిషి పురుగుని

పిగ్గు నీ బతుకు

పిగ్గు నీ శక్తికి

చూడు చుక్కలు

కోటి లోకాలు

మృత్యు అణువు

అవునా కాదా

కాదా అవునా?

వణుకు వణుకు

నీ నీ బతుకు

ఎడారులు కోటి కోటి

అనుక తుపానులు

ఉత్తర ధ్రువం

దక్షిణ ధ్రువం

మంచుబుర్రాణి

బతుకు ఆశలా వుంది
చలికాలపు ఎండ వెచ్చదనం
పిరికితనంతో వెతురు పీరయిపోయింది,
రామం ఆ వెలుగు నీడల సందుల్లో కూలబడ్డాడు.

ప్రళయం వస్తే
అగ్నివర్షకం ద్రవ్యంయితే
హిరోషిమా నాగసాకిల్లాగ రోకం కాలిపోతే
వది అక్షర ఏళ్ల కితంలేని యీ మనిషి మృగం
చలి చీమల చేత చిక్కిన వర్షం
క్రిస్టియానిటీ ఇస్లామ్ బుద్ధీజం
హిందూ ఇజం
వాట్ దే ఎయిమెట్
డార్విన్ కథలేమిటి
ప్రాయిడ్ బోధనేమిటి
అనలు ఈ గాంధీ ఎవరు
కాని గాంధీ
డార్విన్
ప్రాయిడ్
లేరు లేరు
ఉండ రుండరు.

క్రిస్తు ఉండలేదు
బుద్ధుడుండలేదు
ఫాతిమా ఉండలేదు.
బతుకుమాయ
జగం మాయ
క్రిశంకరుడు
మాయ మాయ
పువరసి జననం
పువరసి మరణం
భజగోవిందం
అర్థం లేని చందం
సామాన్య శబ్దం
అర్థం అవర్థం
స్వీయ కల్పితం

ఫాతిమాలేదు
చేపల్లా ఆడుకునే ఆమె కళ్ళులేవు
ఆమెగొంతు పిణిలేదు
లేదు లేదు ప్రపంచం
కల్గే చెయ్యివారింది

కాలం గుర్రం మయింది.
వర్షం సామాట్టయింది.
ఆపు పాడింది తన్నింది
పాలు మట్టి పాలయ్యాయి
అరణ్యరోదన బతుకు
లేరు లేరు అమ్మా నాన్నా

లేదు లేదు
వెలుగులేదు
కాదు కాదు
బతుకు సుఖంకాదు

మోసగిస్తుంది చూపు
ఈ చూపు ఎక్కడిది
కాంతి కరుణించినది
కళ్ళు చదువుతున్న బాష
కళ్ళ మూసుకుంటే
రంగూ రుచి వాసనలేని వధువు ప్రకృతి.

తురకదాన్ని తెచ్చాడా
యీసడింపు
ఈర్ష్య.
ఎద్దుచాంసం తింటావురా?
చీకన
హింస.

పాలు ఇసికరో ఇంకిపోయి ఏర్పడిన మచ్చ
పింఝుంత అట్లాగే ఒరిగివుంది
పావన్న ఆవును తిట్టి కొట్టి
దూడని ఎడిచాడు.
అన్నిపాలు పోయినందుకు వాడికి బాధగావుంది
బాబుగారిమీద కూడా కోపంగావుంది
జాగర్త మీన పట్టుకోవాలా లేదా అవి.
దూడ పాలు తాగుతోంది.
ఈ బిడ్డకోసం దాచుకున్న ఆవు స్వార్థం

పిరమిడ్లు కట్టిపారు సిమిద
ఆ పూల తోటనిండా గోరీలు
మరగలు కక్కుతో మృత్యువు
విముందని ఉండను ఇక్కడ
ఎవరికోసం ఈ పిరికి బతుకు

నీకు తెలుగు రాకుండావుంటే బావుండేది. లేక నేను కాకివాడ
ఉద్యోగానికి రాజుపోవలసింది. మీ నాన్నగారు మా ఆఫీసర్ కాకుండా

పోవల్సింది. ఆయన నన్ను ఇంటికి తీసుకుపోయి కన్నపెట్టె వని చేయించకుండా ఉండల్సింది. నువ్వు నన్ను నావ్వుగారు లేరని ఆ ఆది వారం చెప్పినప్పుడు ఉండండి కాఫీ తీసుకోండి అని ఆవక పోవల్సింది. మతాల గురించి కులాల గురించి మన మధ్య సంభాషణలు రాకుండా ఉండల్సింది. ఆ పందర్బంబంలోనన్నా కనీసం మనిద్దరికి ఒకే ఆధిపత్యం లేకుండా పోవల్సింది. రోజూ నీరో మాటాడ్డానికి నేను తావ్రతయవడకుండా ఆపుకోవల్సింది. మీ గురించేమాస్తా వ్వానని ఆనక పోవల్సింది మీరు. ఏమిటో మన చేతుల్లో లేని శక్తులు కూడదీసాయి. ఇంత అమృతం కుడిపాయి. ఆ రుచితో ఆ వెలుగులో ఒక్కసారి చేదు యీ చీకటి.

వా నర్తనం నిన్ను ధ్యానించింది.

'వల్లెటూళ్లు అందంగా ఉంటాయికదూ ?
పొలాలగట్లు, నరస్సులు, చెట్లు, ప్రసాంతమైన ప్రకృతి, అలకాపర్ల పిల్లలగోవి పాటలు'

తోటలు

వల్లని గాలులు

తీయని కలలు

వృక్షులు

'—'

'ఇంకో కొడుక్కూడా'

'అమ్మా అన్న పిలుపు మంత్రం కదూ?'

'పిల్లలు. వాళ్ల వరుగులు. చిన్నారి బుల్లి చేతులు ఆమాయికమైన కళ్లు. రోకాన్ని పూజించటానికి వచ్చిన భక్తులు. విశ్వాన్ని ఆరాధించటానికి వచ్చిన ప్రేమికులు.' "

బిడ్డల ఈశ్వర ఛాయలను వెతికే కళ్లు

గుండెల్లో మూగి ప్రార్థన

అమ్మా, నన్నా అన్న పిలుపు ప్రతిధ్వని

తీరని కోరిక

ఎండ వెచ్చగా

తోటలు ఆకువచ్చగా

నేలమీద వాగేటి చాళ్లమీద వెలుగునీడల అద్దకం

పావన్న పాట పాడుతున్నాడు హుషార్గా

ఈశ్వర ఆల్లా లేరే నానో

నదీకో సన్నతి దే భగవాన్

పాట మనసు వంచుతోంది

మంచి పెంచుతోంది.

నువ్వు నేర్చిన పాటే వాడు పాడుతున్నాడు సాతిగా

టెలిగ్రాఫ్ : CYCLES

పోష, బాక్సు నెం. 118

పోస్ట్ నెం. 642

మా అభిమానులకు, ఖాతాదారులకు మిత్రులకు

మా శుభాకాంక్షలు

శ్రీ రాధాకృష్ణ సైకిల్ షాప్

స్థాపితము : 1930

విజయవాడ - 1.

హోల్ సేల్ అండ్ రిటైల్ సైకిల్స్, స్పేరు పార్ట్స్ డిలర్స్

'కాకినాడ వెళ్లిరావాలి. అమ్మనీ, వాళ్ళగారినీ చూడాలి.
ఒకటే కలలు వారం దినాలమంచి.'
'వెళ్దాంలే'
వెళ్ళనేలేకపోయావు

మీ అమ్మ తిట్టుంది
చిల్లంగిపెట్టి చంపించే పాపని. ఇంకా తిట్టోనో వుంటుంది.
మీ తమ్ము నీనిర్మిత దేహాన్ని చూసి విలవిల్లాడి ఏడ్చాడు. వేసు
తినేసాను నిన్ను.

పాపన్న తన వనులు చేసుకుంటున్నాడు
వందిరిలో కట్టేడు దూడని
ఆవులని విప్పుతున్నాడు
పాపన్న ఆవులని మేతకి తోలుతున్నాడు
తోటలో అక్కడా అక్కడావున్న వచ్చిక అందుకుంటూ
నడుస్తున్నాయి ఆవులు.

3

దబ్బదబ్బదబ్బ — దబ్బ దబ్బ
ఇసికమీద పాపన్న క్రతతో గట్టిగా కొట్టిన చప్పుడు
ఆవులు బెదిరాయి
రామం ఆ చప్పుడువేపు చూసాడు
పాపన్న తన ఆయుధంలో
కణ్వాశ్రమంలోని భరతుని లాగ

వదేళ్ళు నిండని పాపన్న
మనిషి జీవితం వ్యర్థం బూడిద అని
రామంని భయపెట్టిన పాముని
చిన్నక్రతతో
వదేళ్ళు నిండని పాపన్న
అబ్బో! మనిషి!
జేజేలు

వతాకాన్నందుకు ముందుకురుకుతోన్న విప్లవ విజేతలు!

పాపన్న కొత్తగా కనబడుతున్నాడు.
డబ్బనుమంది పిల్లలున్న తండ్రికి పదో బిడ్డడు.
ఇంట్లో తిండిలేక కంటారి అయ్యాడు.

ఆ వయసు పిల్లలని సేవకులుగా తీసుకోకూడదని లేబర్ నిక్కుందిట.
వదేళ్ళకుర్రవాడిని, బానిసనిచేసి, వాడికి విద్యబుద్ధులకు అవకాశం
లేకుండా చేయటం నేరం.

మరి నంభూన్ని లేవనెత్తాలనుకున్న
తనకీ ఫాతిమాకీ ఇన్నాళ్ళూ

6

పాపన్న నంగలి వట్టలేదందుకో
ఎప్పుడూ వర్ణభేదాలు
మత భేదాలు లేకుండా చేసే పథకాలమీదికే
మనసు మళ్ళింది.
కాని పాపన్నని అర్థ బానిసనిచేసి—

పాపన్నకి పాత నిక్కరు తలకి తువ్వాలూ తప్పించి నిండాగుడ్డల్లేవు.
జాట్టుకి మూసెవుండదు. పాదాలకి ఏమీవుండవు. మూడుపూటలు
తిండి. మువ్వయి రూపాయలజీతం సాలుకి. ఆవులు మేపుకురావాలి
పగలంతా. రోజుకు వన్నెండు గంటలు పని చేయాలి వాడు.

కురుక్షేత్రంలో
ప్రథమ దివనం
అస్త్ర సన్యాసం చేసిన అర్జునుడు
పిరికి పిరికి రామం
విరాట్ రూపం చూపిన శ్రీకృష్ణుడు
వదేళ్ళ పాపన్న
గీత బోధ

యదార్థంగా ఈ యాత్మ దేనిని చంపుటలేదు.
దేనిచేతనూ చంపబడుటలేదు.

చంపేదీ చంపబడేదీ సువ్వుకాదు
ఎవరు ఎవరు
ఎందుకెందుకు
చెప్పు చెప్పు?

పాము తాడయింది
పాపన్న ఆ తాడుని వేరొక దీసాడు క్షరమీద
లేచి నుంచున్నాడు రామం
లేచి
వెళుతో రామం
పాపన్నా అని పిలుపు
పాతికేళ్ళ వాడొకడు
వదేళ్ళ రెండోవాడు.
'పాపన్నా' రామం పిలుపు
ఎత్తుకున్నాడు పాపన్నని
ముద్దాడాడు బ్రతుకుని ప్రేమించి
చింతగావుంది పాపన్నకి.

వాన్నా అంటావా?
అమ్మా అని ఫాతిమాని పిలుస్తావా

మా అమ్మ చాల మంచిది మా నాన్న చాల మంచివారు
అనుకుంటావా
అత్తలో మూగిగా కోరికలు .

'నిన్ను పెంచుకుంటా' అన్నాడు రామం
'దించండి మొదలు (ఆపులు) ఎలిసోతున్నాయి'
'పద వేనూ వస్తా'

ఇప్పుడే వినిపించిన ఆ గొంతెవరిది?
తనదికాదు
ఈ చూడయం ఎవరిది
తనదికాదు
ఈ సుధారసం ఎవరు చిందారు?
కోట్ల కోట్ల పేర్ల తన ఆర్థి.

మమమలో
మా అమ్మా, మా నాన్నా చనిపోయారని
చెప్పుకుంటావా?
మా చర్మితను లోకానికి మిగులుస్తావా?

రామం కి సాతిమా మిగిలినట్టయింది.
తను చర్మిత వనంచానికి మిగిలినట్టయింది.
సెలయేటి నాడి కదిలినట్టయింది.
పిరికితనం పాముని ఆశడేగ తన్నుకుపోయినట్టయింది.

ఇద్దరూ—
వదేళ్లవాడూ, పాతికేళ్లవాడూ—
ఆపులవెంట
ఆపుల నడకలో రేగుతున్న దుమ్ములో
వడుస్తున్నారు.

ఉ గా ది తు భా వా ం జ్జ లు

మనోవికాసానికి మేలిసోపానాల విజ్ఞాన చంద్రికలు

మా నూ త న ప్ర చు రణ లు

నవలలు, నాటకాలు :	రు. పై	విజ్ఞానంకోసం :	రు. పై
పై కుంకంబో కల్లోలం (గొల్లపూడి వారయణ) సాదాపతి	3-00	ఉరుములు—మెరుపులు కె. యస్. రెడ్డి	1-00
మేలుపతి	4-00	పన అహారం	1-50
ఎదురుదెబ్బ తెన్ని తగిలివా ఎ జె. క్రావిన్	2-50	వస్త్రాల కథ	2-00
మేలుపతి	3-50	వచ్చాయి మంచి రోజులు అను : రెంటాల	3-00
రాజరికాలు—పేదరికాలు ఎ. ఎస్. రంగస్వామి	2-50	మేలుపతి	4-00
మేలుపతి	3-50	నవభారత విద్యా పునర్నిర్మాణం జి.కే. హాస్పేస్	2-25
వదపులు—పేదపులు చిల్లర భావనాయణ	2-00	ఖడ్గ వృష్టి శ్రీశ్రీ	2-50
శ్రీరంగపీఠులు (వాటకం) వడ్లమూడి సీతారామరావు	2-00	మేలుపతి	3-50
పంతులమ్మ (వాటక) కొడలి గోపాలరావు	0-75	శ్రీశ్రీ, గురజాడల తెలుగుజాడలు, ప్రభుత్వ బహుమతులందిన	
రక్త చందనం (వాటక) కొడలి గోపాలరావు	0-75	నటరాజ నర్తనబాల, రజని వాగ్గేయకారచర్మిత, తిరుమల	
		రామచంద్ర నుడి-నానుడులు, ప్రశస్తమైన బాలసాహిత్యం,	
		యిమ్మీ—యింకెన్నో తెలుగు పుస్తకాలకు:	

వికాసాంధ్ర ప్రచురణాలయం, ఏలూరు రోడ్ పెంటర్, విజయవాడ-2.

వికాసాంధ్ర బుక్ హౌస్, సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.

బలదీప్త తాపసుడు

'అక్కబబ్బర' అంగీరస
సంస్కృతాదిపిత సూరి

చిత్రకారుడు : శ్రీ సునంద పెరియరామయ్య

సంగీత విద్యావ్యాప్తి

శ్రీ సంధ్యావందనం శ్రీనివాస రావు

సంగీత విద్యను భారతీయులు వేలకొంది సంవత్సరముల తరబడి తపస్సుచేసి, ఉపాసన గావించి నేటి ఉత్తమ స్థితికి తెచ్చి యున్నారు. భృంగి నటక మతంగ నారదాదులుపాసించిన విద్య! యాజ్ఞవల్క్యది ఋషులు మోక్షసాధనమని చాటిన విద్య. పురందర దాసులు మొదలుకొని త్యాగరాజస్వాములు, శ్యామశాస్త్రి, ముత్తస్వామిదీక్షితులు, వల్లవిగోపాలయ్య, నట్లంనుబ్రహ్మణ్యయ్యరు, ఘనం కృష్ణయ్యర్ మొదలగు వాగ్గేయకారులు గొప్ప రచనలను చేసి సంగీతసంపదను బహురూపంగా పెంపొందించిరి. ఇటీవల పాపనాశం శివన్, శ్రీ వాసుదేవాచార్యులు, ముత్తయ్యభాగవతర్, తి. న. చ. వెంకటనారాయణాచార్యులు, మంగళంవల్లి బాలమురళీకృష్ణ మొదలగు విద్వాంసులు తమ తమ మనోధర్మమునకు అనుగుణ్యముగా కొత్త రీతులలో అనేక రచనలను అతిదక్షతతో సాగించియున్నారు. కీర్తనలు, వర్ణాలు, తిల్లానాలు, స్వరజతులు, జావళులు అనేక విద్వాంసులు రచించుచుగల్గుట నేటి విశేషమనవచ్చును. సంగీత రచనకు చాలినంత వ్యుత్పన్నత లేనివారు, వట్టి సాహిత్యములను రచించి వాటికి ఇతరులతో సంగీతమట్టులను రచించువచేయువారును అనం ఖ్యాతులుగా కలరు. హిందుస్తానీ రాగములందు వర్ణములు తిల్లానాలు విరివిగా వచ్చుచున్నవి. పదములు, లక్షణగీతములు ఇటీవల రచించువబడినవి చాల అరుదు. లేవన వచ్చును. ఇంత విస్తరముగా నవీన రచనలు కొల్లకొల్లలుగా లభించుచున్నప్పుడు సంగీత విద్య అత్యంతముగా అభివృద్ధి చెందినదని చెప్పక తప్పదుకదా! ఇంత ఎక్కువగా ముందంజ వేసిన సంగీతము, గాన కళోపాసకులకు ఎంతో తృప్తిని కలుగ చేయవలయునుకదా? నేటి సంగీత విద్యా హితైష్య లట్టి సంఘమును పొంద గల్గుచున్నారా? కళోపాసకులకు తమ కళలను తనివితీర ఆరాధించితిమన్న ఆత్మ తృప్తి వేడు కలదా? రసకులకు మునుపటివలె సంగీతమును విన్నందువలన లభించిన విశాసము ఆనందము కలుగుచున్నవా? పాడే వారి సంఖ్య పెచ్చు పెరిగిననూ, ఉద్దండులు, మహా గాయకులు గడచిన తరములోవలె ఇప్పుడు ఎన్నతగినవారు బహు తక్కువ అన్న అభిప్రాయము ప్రబలినది. 'సంగీతము బహు విరివిగావ్యాపించినదేకాని, లోతుపాతులు తగ్గినవి' అన్న అభిప్రాయములను అనేక సభలలో గాయకులు రసకులూ చెప్పుచుండుట పరిపాటి అయినది. హిందుస్తానీ సంగీ

తమును గురించియూ ఇట్లే అనుకొనుచున్నారు. సంగీతకళ, విద్య-వేడు క్షీణ దశ యందున్నదా? లేక అభివృద్ధి మార్గమున నున్నదా? ఇది చర్చనీయాంశము. ఇందులో భిన్నాభిప్రాయములు లేకపోవు; ఉండుట సహజము. టైగరు వరదాచార్యులవారి ఎల్లలేని మనోధర్మము, ముత్తయ్య భాగవతర్, సభేశయ్యరు, పాన్నయప్పల్లె మొదలగు విద్వాంసుల శాస్త్రపరిజ్ఞానము, కెరైకుడి సోదరుల పీఠ, వల్లడం సంజీవరావు వేణుగానము, దక్షిణమూర్తి పిళ్ళై కంజీరా, గోవిందస్వామిపిళ్ళై వయ్యలీన్, కొనేరి రాజపురం వైద్యనాథయ్యరు రాగ విస్తారం, నయనాపిళ్ళైగారి స్వర విన్యాసం, ధవమ్మ పదాలు విన్న చెప్పలకు ఈ రోజులలో లభించుగానము ఏ పాటి? అవి వయసు ముదిరిన రసీకులనుట విన్నాము. అట్లే అరియకుడి రామానుజ అయ్యంగార్ల అసదృశగానము, శ్రీ మహారాజపురం విశ్వనాథయ్యరుగారి తంజావూరి శైలిలో ఆంధ చందములు విరజిమ్ముగానము, పాలఘాటు మణిఅయ్యరు మృదంగము, మహాలింగము వేణుగానము, వెంకటస్వామినాయుడుగారి వయ్యలీన్ వాదము, రాజరత్నపిళ్ళై నాగస్వరం ఆందరాని ఎల్లలయి నిలచిపోయినవి. ఇక అటువంటి అప్పటమయిన చిక్కని సంగీతకల్పన, శాస్త్ర మర్యాద సత్కమించక, గౌరవముతోబాటు సభారక్తి గల్గించు ఉత్కృష్ట మనోధర్మము అరుదు—ముమ్మాటికి అరుదు—అన్న వాదములోని సత్యమును గుర్తించక తప్పదు. ఒక్కొక్క తరమునందు అసామాన్య ప్రతిభ, మనోధర్మము, ప్రజల వాకర్షించు శైలి, కొత్త కొత్త రుచులన్న చూపెట్టు ధర్మములుగల గాన ప్రదర్శన లుండి తీరును. అందఱిని శైభాసనిపించి, పండిత పామరులను రంజింపవేయు శాస్త్రాభివృద్ధి సంఖ్య ఏ దేశమునందయినా ఏ కాలమంతయునూ తక్కువగా యుండును.

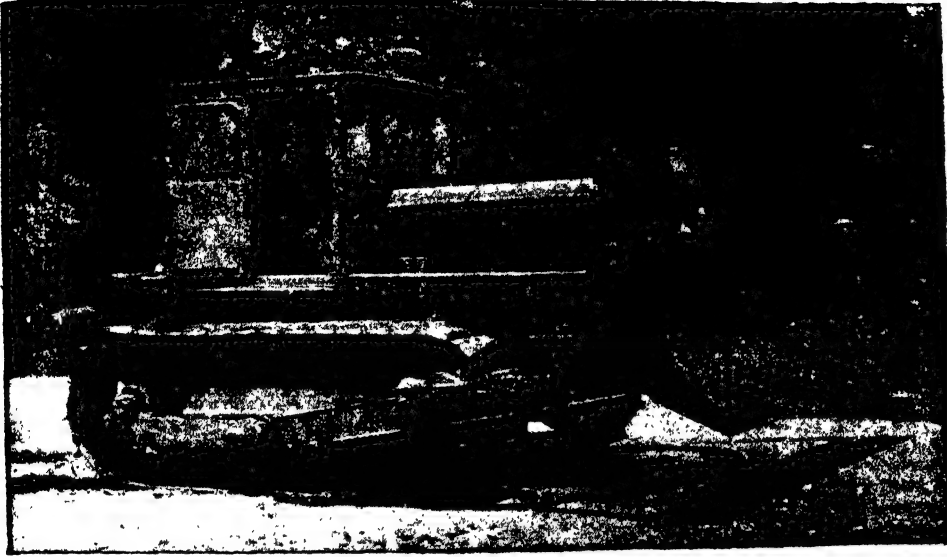
సంగీత కన్వేరీల తరము, ఆ కన్వేరీలను చేయగల గానకుల పాధన సంపత్తి—రెండునూ బాగా పరిశీలించింతముగతమున సంగీత విద్యావ్యాప్తి 'ఇట్లు' వృద్ధి చెప్పుటకు నీలువబడు. సంగీత కన్వేరీలందు హాజరయిన శ్రోతలను ఆకర్షించి, విరివిగా పాడిన తన గానము మోహనకరముగా జూండున్న ఏకైక లక్ష్యము కళా ప్రదర్శకుని ముఖ్య సమస్యగా పరిణమించును. సభలందు సంగీతమును హాయిగా వినువారుండురు. కొందరికి సాహిత్య ఉపాధి

ముఖ్యము. శారీరము ఆకర్షణీయముగ నుండవలయును మరికొందరికి; రాగమును ఆలపించిన తృప్తి కొందరికి; కీర్తనలు మరి కొందరికి ఇవ్వము. మంచి తాళవరుసలు, లయ గొడవలు, హెచ్చు స్థాయిలోని త్వరితగతి ఫిర్యాలు, అచ్చటచ్చట హిందుస్థానీ సంగీతపు రుచుల జాడలు గల పట్టు—అపేక్షించువారు కొందరు; అట్టిది కూడదని అక్షేపించువారు మరికొందరు; ఏ గొడవలూ తెలియక ఏదో కొంతకాలము చెవి కింపు గొలుపు ధ్వనులను వినువారు ఎక్కువగా నుండురు. బుద్ధికి పని ఇచ్చినా, ఇవ్వకున్నా వినుగుకొను వారుండురు. కేవలము ప్రవేషద్ రాగములు తాళములతో రక్తి గల్గునేకాని, “కొత్త రాగములందు కల్పన పుదా ప్రయాసఅనియు, కొత్త తాళములందు పనులు చేయుట వట్టి పాండిత్య ప్రకర్ష అనియూ, ఎప్పుడూ కాంభోజి, కల్యాణి రాగాలేనా?” అని అడుగువా రుండురు. నానా రుచులు, సంస్కారము, వయోధర్మములుగల సభికులను, తమ సంగీత విద్యా నైపుణిని జాగ్రత్తగా చూపెట్టి, మెప్పించి రక్తిగా కచ్చేరీలు చేయగల్గువారు నిజంగా ధీరులు. ఇట్టి వారి ప్రదర్శనలను మాత్రము మనుషులో నుంచుకొని సంగీత విద్య ఎట్టి దశయందున్నది అన్న విషయమును తేల్చుట న్యాయము కాదని నా మనవి.

సంగీత ప్రదర్శన కళోపాసకునిపరమావధి. మనుషులతీతరములో గాయకులు రాగ స్వరూపమును శుద్ధముగా, గమక పుష్టితో, భావయుక్తముగా పాడి, సంప్రదాయపుబద్ధీలను దాటక ప్రజలను సంతోషపరచేదవారు. వారి ఆతిథ్యపుపనులలో సంప్రదాయమునకు విరుద్ధమయిన ప్రయోగములుగాని, గౌరవము చాలని చిలిపి చేష్టల మహాధర్మముగాని ఏమయినచేసి వినువారి మన్నన పొందుట పరమావధి అని చేసిన వివరీత కల్పనలు, చేతలుగాని, వెదకినూ దొరికెడివికావు. ఇప్పటి తరములో ఆ నిబంధన రాసు రాసు నడలివది. విచ్చలవిడిగా వచ్చి రాగ స్వరూపమునకు చెందని సంగతులను బుద్ధి వైచిత్ర్యమని పొగడు రసక బృందము తయారయివది. స్వరూపము, జీవములేని వట్టి ‘Scales’ అనబడు ఆరోపణ అవరోపణ పథకమునుబట్టి హద్దులేక గొంతు పలుకు బడివి చూపెట్టు నిస్సార ప్రస్థారము ప్రబలి మామూలు ప్రజలకు చక్కని సంప్రదాయ సంగీతమున మాత్రము లభించు శాంతిరసమునకు మారుగా, భ్రమ పుట్టించు గారడీలు విరళముగా లభించుచున్నవి. వినువారి చెవులందు సురటి, కాంభోజి, భైరవి లాంటి రాగముల రుచి బాగుగా నాటని కారణమువలన ఇట్టి స్వల్పపు రుచులు (non-classical excellences) సంప్రదాయ సంగీత కచ్చేరీలందు ప్రబలివవి. వివరీతమయిన లయ గొడవ లకు లోనయి, రాగరసమును, శ్రుతిని అటు త్రోసివచ్చి, రెక్క

లకు మనసిచ్చిన కృత్రిమ స్వర విస్తారముతో గంభీరమయిన మనోధర్మమునకు, రాగ మర్యాదగల నెరవలు, తానం, వల్లవి, విశంభ రాగ విస్తారములు వెనుకబడినవి. నేటి సభలందు చక్కని సంప్రదాయ సంగీతమును పాడినందున ప్రజలు తృప్తి చెందజాలరన్న ఆతిథ్యయోక్తి కాజాలదు.

కాబట్టి సంగీతవిద్య సర్వతోముఖముగా అభివృద్ధి జెందుటకు సభా ప్రదర్శనలు మాత్రము చాలవు. త్రిమూర్తుల కీర్తనలందు ఎన్నింటిని ప్రజలు పూర్తిగా వివగల్గిరి. బహు కొన్ని మాత్రమేకదా? వర్ణములు వందలాదిగా కలవు. వదములు, జావళులు, ఇంకా లక్షగా గీతములు ప్రబంధములు అన్నీ మరుగు పడిపోవుచున్నవి. ఇట్టి సంపదను మొట్టమొదట కాపాడుట విధి. సంగీత విద్యా వ్యాప్తికి ఇది గొప్ప బొక్కనము. కచ్చేరీలలో ఎవరికి నచ్చినట్లు వారు కీర్తనలను మార్చి పాడుటవల్ల మన సంప్రదాయమునకు తీరని నష్టము కలుగుచున్నది. పాశ్చాత్య సంగీత పద్ధతిలో తర్జీతు పొందిన గాయకులు రసీకులు, పెద్దలు చేసిన సంగీత రచనలో ఎట్టి మార్పును భరించరు. ‘16 వ శతాబ్దిపు రచన లవి’ అనుచూ ఆధునిక ప్రదర్శకులు ఆ రచయిత హృదయమును ఎరిగి తు. ఐ. తప్పక వాయిచెదరు. బిథోవన్, మోజార్ట్ మొదలగు మహనీయుల సంగీత రచనలను అట్లే చెక్కు చెదరక, తమ మార్పుల సమయంతయు చేర్చక కాపాడుచూ ప్రదర్శించు చున్నారు. మార్పులను వినువారు గర్హింతురు. ప్రదర్శకులకూ అట్టి అవినీతి సచ్చదు. హిందుస్థానీ సంగీత పద్ధతియందును ఇట్టి సంప్రదాయ విరుద్ధమయిన పనులను గాయకులూ తలపెట్టరు. వినువారు అసలు ఓర్పుకొనరు. ద్రుప్పద్ అనే రచన మామూలు ప్రజలకు రక్తినివ్వదన్న కారణముచేత దానికి మనోధర్మపు సంగతులు చేర్చి, త్వరితగతిలో పాడిన గాయకుని మన్నించరు. ఖ్యాత్, ట్యుమి, టప్పా ప్రతిభిజ ఏ రీతిగా నుండవలయున్ అట్లు సంప్రదాయంగా పాడి తీరవలయును. వినువారికి ఆ సంప్రదాయమువల్ల ఆసక్తి గౌరవములు మెండు. విలంబిత ఆలాపనను ఓపికబట్టి విని, సంప్రదాయ సంగీతమునందు గౌరవమయిన రక్తినే అపేక్షింతురు. మన పద్ధతిలో—గాయకులు స్వతంత్రులు. దీక్షితుల కీర్తనలకు తమకు తోచిన సంగతులు చేర్చి, మధ్యమకాల కీర్తనల నడకతో అమర్చి పాడుటను ఎవ్వరూ ఆక్షేపించరు. త్యాగయ్యగారి కీర్తనలు తారు మారులయిపోవుచున్నవి. కచ్చేరికి పనికివచ్చు కొన్ని కీర్తనలను మాత్రమే నేర్పుకొని సంగీతవిద్యను కృష్ణంగా అభ్యసించని గాయకులవల్ల మన సంగీత సంపద కాపాడబడునని ఎంతమాత్రము ఆశించ గలము? ఇక సామాన్య ప్రజలో తమకు కొంత హాయినిచ్చు గాయకులకు ఏదో వారి ప్రాప్తి కొలదిగా ధన సహాయముచేసి ఇతర సమస్యల

సుమారు 50 సోవియట్ బుల్ డోజర్లు నాగార్జున సాగర్ ఆయకట్టు ప్రాంతములో పనిచేయును

మార్చి 492 యూనివర్సల్ బుల్ డోజరు హైవే, రైల్వే, పరిశ్రమలు, ఎయిర్ ఫీల్డ్ మరియు యితర పొలముల నిర్మాణములో అన్నిరకముల మట్టి పనులకు విరివిగా ఉపయోగింపబడి, ఎక్కువ పని చేయగలుగుతున్నది.

వివరములకు వ్రాయండి:

ది నేషనల్ ఇంజనీరింగ్ కంపెనీ
(మద్రాసు) ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
379, నేతాజీ రోడ్, పోస్టు బాక్స్ నెం. 1616.
మద్రాసు-1.

ప్రాంతం :
1-బి, రాష్ట్రపతి రోడ్,
సికింద్రాబాద్,
ఆంధ్రప్రదేశ్.

వల్ల శ్రద్ధ చూపుటలేదు. కనుక మన సంగీత విద్య కృశించుచున్నది. త్వరలో సమసిపోవనున్నది. ఇట్టి నష్టము చేకూరకముందే విద్యా వంశాలు దేశమంతటా ప్రబలి సంగీత రచనలను పూర్తిగా అభ్యసించు విద్యార్థి బృందములను తయారు చేసినగాని సంగీత విద్యా వ్యాప్తి సంతృప్తిగా నర్వతోముఖంగా కొనసాగినరదు.

సంగీతవిద్య బాగుగా అభివృద్ధి పొందుటకు చక్కని విద్యా సంస్కారమున్న యువకులు, యువకులు పూనుకోవలయును. సంప్రదాయ ప్రదర్శినిలాంటి ఉద్గ్రంథములలోని గీతములను, ప్రబంధములను, వర్ణములను, రాగమాలికలను, సంచారి ప్రయోగములు పాడించి రికార్డు చేయించి ఆ రికార్డుల లైబ్రరీని పెద్ద విశ్వ విద్యాలయ వంశాలు భద్రపరచవలయును. పదాలు, నవగూ కీర్తనలు, వంచ రత్న కీర్తనలు పెద్ద విద్యాలయాలనే పాడించి రికార్డు చేయించి, విశ్వవిద్యాలయము లందును, సంగీత ఆకాడమీలాంటి సంస్థ లందును, క్రోడీకరించి ప్రజలకు కావలసినప్పుడు వినే సదవకాశమును ఏర్పరచవలయును. త్రిమూర్తుల కీర్తనలను, ఇంకూ మారక మునుపే అప్పటయైన పాఠాంతరములతో రికార్డు చేయించుట ఎంతయిన అవసరము. వీటి తరువాత పెద్ద విద్యాలయలు వాయిదించిన తాము, రాగ ఆలాపన, స్వర విస్తారమును, సంప్రదాయమును విశదముగా శ్రోతలచేతికి అందించుటయే తయారు కావలయును. ఇదివరకు కచ్చేరీలు, గ్రామపాను రికార్డులు కేవలము వ్యాపార దృష్టి కొనసాగినవి. ఇట్టి సంస్కారమును కాపాడుటకని ప్రత్యేక మయిన రికార్డింగు సంస్థలను కేంద్ర ప్రభుత్వము ఏర్పరచి, కొన పొగించి, ఆ రికార్డులను విశ్వవిద్యాలయాలకు, రేడియో కేంద్రములకు, సంగీతవర్ణాలకు అందచేయగలిగినవాడు సంగీత సంచర సమగ్రముగా శ్రోతల అందుబాటులోకి రాగలడు.

సంగీత విద్యావ్యాప్తికి సంగీత బోధనలో విప్లవాత్మకముగు మార్పులు రావలసియున్నవి. ఇదివరకు సంగీత విద్యను నేర్చుకొనుట గురుకులవాస పద్ధతి చేరకు జరిగినది. గురువునేవే చేసి ఆతనిమర్పి మనుసరించి సంవత్సరముల తరబడి వారింటిలో వివసించి వారి కచ్చేరీలను, ఇంటిచేయు సాధనను విని, విద్య నభ్యసించెడివారు. రాజుల ఆదరణలో నుండిన విద్యాలయములు ఒకతావునందుండుటవల్ల విద్యార్థులకు విద్యాబోధన బాగుగా కొనసాగిడిది. మంచి శారీరము, శృతిలయ జ్ఞానమున్న శిష్యులకు గురువులు ఎంతో ప్రేమతో నేర్పిడివారు. కాని ఈ విద్యాబోధనలో గురువు అన్నగూ సంపాదన వరమాపరి. శిష్యునికి స్వతంత్రము అరుదు. చర్చించుటకో, ప్రశ్నలు వేయుటకో అప్పద ముండెడిదికాదు. రాను రాను నభా కచ్చేరీలు రాజుల ఆశ్రయములకు మారుగా నెలకొన్నవి. ప్రజల—సమూహ మెల అభిరుచికి తగినట్లు తమ ప్రదర్శనలను సర్దుకొనవలసి వచ్చినది.

కేవలము పెద్ద లక్ష్యములను గురించి బాధనడుటకన్న ప్రజాదరణకు కావలసిన సామగ్రికై గాయకులు ప్రయత్నించవలసి వచ్చినది. లక్షణ గీతములకు స్వస్తి చెప్పబడినది. కేవలము సంగీతవిద్య నభ్యసించి విద్యాలయములు కావలయునన్న దీక్ష తగ్గినది. లక్షణములను తెలుసుకొను అనక్తి, సాహిత్యసంస్కారము, పరిశోధనాత్మక దృక్పథము మాసిపోయి, కచ్చేరికి పనికివచ్చే కొన్ని వర్ణములను కీర్తనలను పదం జావళులను మాత్రము అభ్యసించ దొడగిరి. Academic—Attitude, విద్యావ్యాసంగ కాంక్ష నశించినది. ఇక గాయకులు నెలకు ఇరువది రోజులు ప్రయాణములందు, కచ్చేరీలందు నిమగ్నులయి నందున తమ విద్య నభివృద్ధి చేసుకొనుటకే అవకాశము చాలినందున, చెంత జేరిన శిష్యులకు నేర్పించు వ్యవధి యుండెడిది కాదు. పది వందెండు సంవత్సరముల తరువాత కూడ రెండువర్ణములు, నాలుగు కీర్తనలు చెప్పని గురువు లెందరో కలరు. విద్యాబోధన జరుగవలసిన రీతిగా స్వ క్రమముగా జరుగుట దుర్లభముయినది. ఇట్టి సందర్భములలో రేడియోలాంటి సంస్థలు రావడము జరిగినది. అల్పము, స్వల్పము పాడగలిగినవారికి ఇంతో అంతో ప్రోత్సాహము లభించినది. మును సటివలె ఎప్పుడోగాని కచ్చేరీ లభించుటకు మారుగా సుళువుగా ఎక్కువగా అవకాశములు ఏర్పడినవి. సంగీత కచ్చేరీలు జరుపని విద్యాలయములకు ప్రముఖేట్ ట్యూషన్ల మూలమున ఒక ఉపవృత్తి ఏర్పడినది. అధికారమున్నవారు, లేనివారు ప్రతివారికి సంగీతమును నేర్పడము కొన పొగినది. ఇట్టి స్థితిలో మంచి గాయకులు రావడము దుర్లభముకదా ! తమ శక్తిని పూర్తిగా వ్యయపరచినగాని నలుగురికి నేర్పి బ్రతుక జాలరు. నేర్పించువారి గొంతు క్రమంగా మొద్దుబారి వారి సంగీత వైపుల్యము కూడ క్రమముగా తగ్గిపోవుట తప్పనినది. పోషణ చాలని సంగీత విద్యమనమ్మి ఎవరు అభ్యసించగలరు? వేడు సంగీతవిద్యను నేర్చుకొనుటకు యువకులు మొకంజనేయుచున్నారు. ఎంతమాత్రము చదువువచ్చినా ఏదో ఉద్యోగము చేసుకోవచ్చునుగాని నిరంతరము నమ్మకములేని జీవనము గడుపుటకు ఎవరు సాహసించురు? సంప్రదాయ సంగీతము బాగుగా వ్యాపించవలయునన్న ప్రతి బాలునికీ, బాలికకు తన ఇడిలో చాలినంత నేర్చుకునే అవకాశము వుండవలయును. ప్రతి పాఠశాలలోను సంగీత విద్యా బోధన కొనసాగవలయును. ప్రతి వారు అంతో ఇంతో ప్రయత్నించిన పాడగం చిన్నపాట లెన్నయింక గలవు. ప్రాథమిక పాఠశాలలందు కొన్ని చిందుల పాటలు, భద్రాచలం రామదాసుపాటలు, డ్రిల్లు క్లాసు డ్రాయింగ్ క్లాసులవలె ఎక్కువ ఆర్థ్యాలుములేక నేర్పించవలయును. ప్రాథమికపాఠశాల పదలినవచ్చుటకు అయిదు సంవత్సరములు పట్టును. అంతటితో ఈ చిన్నపాటల సుమారు ఇరువది అందరికీ పట్టుబడును. ఇది నా అనుభవము తోవది. ఒక నభలోపినికి 'గురుకే అంగార మాయోపా' అన్న రావ్

దాను పాటను పదిపాను నిమిషాలలో నేర్పించి పాడించవచ్చును. మన జానపద గీతాలు, స్త్రీలపాటలు, కోలాలము పరుసలు, జాతీయ గీతాలు, కొన్ని భజనము—అందరికీ పట్టుబడును. అంతగా గొంతు లేదనుకొనువారుకూడ గోష్ఠిలో చేరిపాడగలుగుదురు. ఇట్టి వ్యవస్థకు Community singing అందురు. అమెరికా, ఇంగ్లండు మొదలగు దేశాలలో కాలేజీవిద్యార్థులు అందరూచేరి పాడుచుండుటలేదా? క్రైస్తవాలయాలలో ఆదివారమువాడు సమూహ గానముతో (Choir Music) పాల్గొన్నవారికి మూడు దారిల్లిచ్చెదరట. మనదేశాలయములందు అట్టి భజనబృందములను ఏర్పరచి పాల్గొను విద్యార్థులకు, యువతీయువకులకు ఇంతప్రసాదమును, రెండురూపాయలుసాము ఇచ్చిన ఈభక్తిగేయములు బాగా అవడును. చిన్నవారికి కొంతసహాయము, ప్రోత్సాహము లభించును. భజనపద్ధతిలోని అమూల్యమైనపాటలను ప్రజలకు వెంగీతనభలందును దేవాలయములందును నేర్పించి, అప్పుడప్పుడు మంచివిద్వాంసులు పాల్గొని నిర్వహించుగోష్ఠులను ఏర్పరచి, పాల్గొనువారికి కేవలము టెంకాయచిప్ప నివ్వక దాదాశముగా ధనసహాయము నివ్వవలయును. ఇట్టిప్రయత్నము రాష్ట్ర సంగీత పాటక ఆకాడమీవారు ప్రతిజిల్లాలోను, తాలూకాలందును “పరుస”లుజరుగుదేవాలయములందు ఏర్పాట్లు చేయించవలయును. గాయకులకు ప్రోత్సాహముతోబాటు ప్రజానీకానికి మన సంప్రదాయ సంగీతముతో అభిరుచిగల్గి క్రమముగా ఆసక్తిగల వరిచయముకూడ ఏర్పడగలదు. అట్టిపాటలపుస్తకాలు సప్తరముగా వెలువడుట అవసరం.

ఇటుతరువాత పైస్కూలు తరగతులలో కూడ సంగీతమునకుని మూడుగంటలు—ఒకవారమునకు కేటాయించవచ్చును. ఒకటి అందరికీతప్పనిసరి—చిన్నపాటలను కలసి పాడించుతరగతి. వారిలో మంచిశారీరము, సంగీతపుచేరి గలవారిని ఏర్పి, తతిమ్మా రెండుగంటలలో కొంతకాలము స్వరావళులను, త్యాగయ్య దివ్యనామ కీర్తనలను నేర్పించవచ్చును. పైస్కూలుతరగతిలో గీతములు, చిన్నకీర్తనలు, వీలున్నవారికి వీణ, పయొలిన్ నేర్పవచ్చును. పైస్కూలు తరగతులలో నాలుగుగంటలు కేటాయించిన మంచిది. ఒకటి మూమూలు గోష్ఠి గానమునకు, తతిమ్మా మూడుశాస్త్రీయ సంగీత భోధనకు. ఇట్టిప్రయత్నమునకు ప్రభుత్వము పూనుకొనిన అనేక గాయకులకు ఆర్. టి. గ్రేడున ఉద్యోగము లభించుటవలన నేడుకనివిని ఎరుగనిసంఖ్యలో యువకులు, యువతులు సంగీతము వల్లనేమి మంచి ఉపాధ్యాయులు

కాగలరు. పాటనేర్పినవారంతా కచ్చేరీలు చేయవక్కరలేదు. ఆ విద్యను బుద్ధివికాశముకొరకు తెలుసుకొనడమే పరమావధి. ఇప్పటిలో పెద్దపెద్ద పట్టణాలలో కూడ అనేకమందిబాలబాలికలు సరియయిన తర్ఫీతునిచ్చెడివారు లేనందున సంగీతము నేర్చుకొనజాలక పోవుచున్నారు. మన గ్రామములందు పాఠశాలలందు, పైస్కూళ్లలోనూ సంగీత ఉపాధ్యాయులను నియమించిన ఆకౌరతరిపించి ప్రజాసామాన్యమునకు మనసంప్రదాయ సంగీతమందు అభిరుచి అనక్తి ఏర్పడును. భక్తి, సాహిత్యసంస్కారము, మెత్తని వృద్ధయము, చక్కనిబుద్ధివికాసము అందరికీ తప్పకలభించును.

కళాశాలలందు పెద్దవర్గములు, కీర్తనలు మహోధర్మ సంగీతమును నేర్పుటకు సంగీతమును ఒక “పార్ట్”గా మంచవలయును. పైస్కూలులో అందరికీ గోష్ఠిగానపు పాఠములతో ఈ బలవంతపు విద్యాభోధనను ఆపివేయవచ్చును. కళాశాలలందు బాలికలకు యువకులకూ సంగీతవిద్యను, ఆ శాస్త్రమును బాగుగా పరిశోధించి, చదివి, పాడి, సాధనచేయుటకు అవకాశము లేర్పడవలయును. అటుతరువాత మంచిశారీరము, వాద్యములందు స్వాధీనము గలవారు సంగీతమును వృత్తిగా చేసుకోవచ్చును. ఇప్పటి స్థితిలో వారు గురుకులవాసమునకు అర్హులు. పెద్దపేరు ప్రఖ్యాతలు గల విద్వాంసులఇంట కొన్నిసంవత్సరములండి తమ జ్ఞానమును అభివృద్ధి చేసుకొనుట బహుతేలిక. ఇటువంటి యెవ్వరికీ నేర్పించుటకు ఎట్టివారికైన ఉత్సాహము పుండును. ఇటువంటి వారికి మూడు సంవత్సరములు పూర్తిగా సంగీతకళాశాలలందు తర్ఫీతునిచ్చిన మంచిది. అందులో ప్రదర్శనను ముఖ్యముగా మన సులో మంచుకొనువారిని కచ్చేరికి, ప్రక్కవాద్యములకు తయారు చేయుటకు ఒకశాఖనుంచవలయును. ఇచ్చట రోజు కొన్నిగంటలు సాధనచేయించి గొంతుకను, వాద్యములను స్వాధీనపరచుకొనుట పరమావధి. ఇంకొకశాఖలో పరిశోధన ముఖ్యముగా కొనసాగవలయును. భరతముని రచించిన నాట్యశాస్త్రమును, ఆధునికులయవ శాస్త్రకారుల రచనలు చదివి, కొత్త కీర్తనలను, పల్లములను కొత్తరంగాలలో ఏర్పరచి వీరు పరిశోధన కొనసాగించవలయును. ఇకవాద్యములను వీరితిగా తయారించుట? వాటితో కొత్తమార్పులేవని తెలుసుకోనుట; ప్రాచీన గ్రంథముల సారమును గ్రహించి నేటిసంగీత శాస్త్రమునకు మంచి స్ఫూర్తముల నేర్పరచుట; ఇతర సంగీతశాస్త్రములందు ప్రవేశము, అభిరుచి గలవారికి ఆ సంగీత పద్ధతులందు మంచి తర్ఫీతు మిట్టలు. హిందు

స్థాని, కర్ణాటక వద్దతుల పరస్పర సమైక్యతవల్ల కలుగు కొత్త కొత్త వర్ణమట్టులు, వాద్యనైపుణ్యమును శాస్త్రరీతిగా పరిశీలించి రూపొందించుట ఎంతైనా ఆవసరము. జిల్లా అందు వాద్యగోష్ఠి లుండుట ఎంతో ప్రోత్సాహకరముగ నుండును. ఇట్టి పరిస్థితులు అమెరికా, ఇంగ్లండులలో ఏర్పడి యుండుటవలన సంప్రదాయ సంగీతము, లలిత సంగీతము, జానపద గేయములు, జంతు సమ్మేళనములు అత్యంత వైభవముగా అభివృద్ధి చెందినవి. ఏ శాఖ కా శాఖ ప్రజలుతూ సంప్రదాయమయిన శాస్త్రీయ సంగీతమునకు ఇబ్బంది లేక అన్నీ వికాసవంతముగా ముందంజ వేయుచున్నవి. మన దేశమునందు శాస్త్ర సంగీత కచ్చేరీలందు ఏవి పాడినా చెల్లును. ఇది ఘోషమునకు దారి తీయును. లలిత సంగీతమును, శాస్త్రీయ సంగీతమును వేర్వేరు నన్ని వేములందు విడిగా వినుటకు ఏర్పాటు

జరుగుట ఎంతయినా అవసరము. ప్రజా సామాన్యమునకు మన ప్రసిద్ధ రాగములు, తాళములు పాఠశాలలందు అంతో ఇంతో బోధనడివ నాడు మన శాస్త్రీయ సంగీతము అత్యంతాభివృద్ధి పొందగలదు. సంగీతశాస్త్రము లక్ష్య లక్షణ సమన్వితముగా వ్యాపించును. సంగీత విద్యను అభ్యసించు వారికి మంచి జీవనోపాధి ఏర్పడును. ఆధునిక విద్యా విధానము మేరకు ప్రారంభ విద్యనునేర్చి, M. A., Doctorate స్థాయిలో గురుకుల వాసము మేరకు సంగీత విద్య నభ్యసించు ఏర్పాట్లును, నదవకాశమును మన ప్రభుత్వము క్రమముగా ఏర్పరచవచ్చునని ఆశించుచున్నాను. మహాబుష్మ లుపాసించిన ఈ ఉత్కృష్ట సంగీతవిద్య తన సహజ ఔన్నత్యము నందుకొని భారత ప్రజల మనసునకు ఆనందమును, శాంతిని చేకూర్చును. మన సంగీత సంపద పూర్తిగా మనకు దక్కును.

మీ జబ్బు ఎలాంటిదైనా...

సిద్ధర్ నవలోక కల్పం

(రిజిస్టర్)

విద్యుల మహాజ్వల విజ్ఞాన పరిశోధనలో అనేక సంవత్సరముల పరిశ్రమ ఫలితం. వేలాది వ్యాధిగ్రస్తులు యివ్వడు పవజీవితాన్ని పొంది మళ్ళిస్తున్నారు.

మీరు బాధపడనేల?

: వెంటనే వంటక దింపండి :

సాధు వి. నారాయణ స్వామి పీఠే

రిజిస్టర్ సిద్ధ మెడికల్ ప్రాక్టీషనర్,

శ్రీ రాజరాజేశ్వరి సిద్ధ వైద్యశాల,

రే. జనరల్ స్వామి నాయక్ వీధి, తిరువల్లికేణి, మద్రాసు-౪.

(బాంబి వైద్యశాల : మామందూర్ (ఉత్తరము), చెంగల్వల్ జిల్లా.

N.B.: ప్రతి సోమ, బుధ, శుక్ర, శనివారములు పై బాంబి వైద్యశాలలోను; ప్రతి ఆది, మంగళ, గురువారములు మద్రాసులోను మా వైద్యులతో సంప్రదించవచ్చును.

ఘ హ జ్యో తి

శ్రీ వజ్రల కాళిదాసు.

ఢిరిహలతోనే
ఢియలకట్ట
ఉవ్వెత్తుగన్నె
కూగిపోదురా

భూత భవిష్యత్
పాతాళాలకు
పడిపోవుటకై
చెడిపోవుటకై!

భూతం భూతం
భవి బావియే!
వర్తమానమే
వాస్తవ మెరుగుడు

ఉన్నది కన్నది
ఉత్తమమైనది
ఉన్నది నిత్యం
కన్నది సత్యం!!

గతం మృతంబని
కార్తకు మ్ర శులు
భవిష్యత్తునకు
పడకే ఆశలు

నడుస్తున్నదే
నవజీవనము
కనబడలేదా
వినబడలేదా!!

బిర బిర బిర బిర
గిర గిర గిర గిర
కాల చక్రమిది
కదలుచునున్నది

గతాగతాలను
కరాళ ద్రవ్యంల
గభీరవక్త్రం
కాలుని చక్రం!!

ఊహలోకపు
టుచ్చులలోబడి
గిలగిల తన్నుక
వలవల ఏడ్వకు

విరియుచు నున్నవి
విరులను చూడుము
త్రావుము తేనెలు
తనిని తీరగా!!

వెనుకకు చూడకు
తిరుగకు ప్రక్కకు
అడుగల నేమి
తడబడ నీయకు

నిత్యంబైనది
పత్యంబైనది
ప్రతిక్షణంబున్
చరుగిడు నీతో!!

* * *
యుగ యుగాల పాతకథలు
తల్పిపెంచుకోకు వ్యధలు
రోపేద్దో వస్తుందని
కూర్చుంటే సరి నీ పని—

నడున్నున్న చరిత్రలకి
వాయకులం మనం మనం
కదలలేని హృదయాలకి
కలిగిద్దాం సంచలనం!!

దీర్ఘనిద్ర కా దియ్యది
దివ్యమైన నిత్యమైన
వర్తమాన కాంతిపథము
వాస్తవిక జీవన విధము—

మ నా జ్యోతి

4

మాధుర్యము సోదర్యము
మనసు నిండ తనువు నిండ
విరులవాన లేనెసాన
విశ్వమెల్ల కురిసిద్దాం!!

చరిత్ర సృత్యం నవ్యం;
చరిత్ర చర్చణ కాదని
గతాను గతికం లోకం
కొదంటూ లేదంటూ

విరూపించి విజృంభించి
నిరాఘాట నిత్యకాంతి
వెలకొలిపే మహాజ్యోతి
వెలిగిద్దాం రండు రండు!!

మనమార్గం నిర్వృకం
మానవతా ఋజుచ్ఛక్రం
వయనిద్దాం రయవిచలత్
ప్రతిభ మీర రండు రండు—

శత సహస్రకోటి కిరణ
సంతతులై ధగధగమని
మెరిసిపోవు మహాజ్యోతి
వెలిగిద్దాం రండు రండు!!

—

With Best Compliments

**THE MAHALAKSHMI GLASS WORKS
PRIVATE LIMITED**

Haines Road (West), Jacob Circle,

BOMBAY-11.

LEADING SUPPLIERS OF GLASS BOTTLES

మరమేరులు, చీరమడతలు

శ్రీ బుచ్చిబాబు

ప్రకమైన ఉదేకమూ కనబరకుండా అప్రియమైన వార్త వచ్చే గుండె నిబ్బరం గలవారు కొద్దిమందే ఉంటారు. ఆకొద్ది మందిలో గంగాధరం వొకడు. మధ్యాహ్నం రెండు దాటింది. టేబిల్ మీద బెల్ నొక్కాడు. నౌకర్ కోటయ్యని వెళ్ళి మాధవిని తీసుకు రమ్మన్నాడు. పదినిమిషాల్లో మాధవి వచ్చి బల్లముందు నిలబడింది. అదిపెద్దబల్ల. వ్రాత పరికరాలు, నియాన్ బల్బులైట్, స్లాటర్, కాలెండర్, డైరీ, చుట్టల నంచి, అగ్గిపెట్టె, అవ్వన్నాయి. పక్కన వాష్ బేసిన్, సోఫా, టవెల్, గుండ్రటి బద్దం—మందు నాలుగైదు రెస్సో తోడుగు కుర్చీలు, నాటి వెనక సోఫాస్టూల్, మధ్యన, బొమ్మల అతికించిన స్క్రీన్, గోడని, అమ్మకాల వయనం చూపే, గ్రాఫ్ చిత్రాలు.—

ఆ గదిని ఇదే రెండోమారు చూడటం మాధవి. పదినెలల క్రితం ఉద్యోగం ఇచ్చిన రోజు చూసింది. మళ్ళా ఇదే చూడటం. మొదటిసారి, ఆమె గదిలో నొస్తున్నట్టి సరిగ్గా చూడలేదు. కంపెనీ యజమాని గంగాధరంగార్ని కూడా ఆమె ఎప్పుడూ, పరిశ్రగా చూడ లేదు. ఎత్తునుచురు, ఎగుదువ్విన్ క్రాపింగ్—ఎన్నో వెండ్రుకలు లేవు—కాస్తంత భీకరంగా అగువడే మీసం, చుట్టకీ, తాంబూలానికి దాగువడ్డ నెంకర పళ్ళవరన, గుండ్రటి చెక్కిళ్ళు, గడ్డం, పాతబడ్డ రాగి చెంబు రంగు—మూసిన ఖద్దరుకోటు—అదీ గంగాధరంగారి వైఖరి. ఆమెని ఎప్పుడూ పిలవలేదు, గంగాధరంగారు. ఎందుకోనని అశ్రువపడుతూ, అత్యుత కనబరుస్తూ చేరిగుప్పెట్లు బిగింది, ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది.

వ్రాత నిలిపి ఆమెకేసి చూసి

“ఐంక నువ్వు రేపటి నుంచి పనిలోకి రానక్కర్లేదు.” అన్నాడు గంగాధరం.

మాధవి మొహం ఎఱ్ఱబడింది—రక్తం చిందరవందరగా కదిలి కాబోలు, రెండుమూడు రంగుల ఛాయలు ఆమె బుగ్గల మీద కదులుతున్నాయి. పైన పంకా తిరుగుతున్నా, చెమట బిందువులు నుదిటిమీదికి తోసుకొస్తున్నాయి. తటసటాయించింది.

“ఎందుకండీ?” అనగలిగింది. తన కంఠం బొంగురుపోయి, తనకే వింతగా తోచింది.

“ఎందుకో సీకే తెలుసు.”

అని గంగాధరం బెల్ నొక్కాడు. నౌకర్ కోటయ్య రాగానే

“ఈమెని కాషియర్ దగ్గరకు తీసుకు వెళ్ళి, ఇవ్వారవరకూ రావల్సింది తెక్కచూసి ఈమెకు ఇచ్చి పంప నును.” అని, బల్లమీది కాగితాలు చూసుకుంటున్నాడు. మాధవికి ఏమనాలో, ఏం చెయ్యాలో తెల్సిందికాదు. ఏడుపుని అపుగోగల నిబ్బరం తెచ్చుకుంది నిల్లాన్. ఆవేదన సూచించే ధ్వనులొస్తున్నాయి, ఆమె కంఠం నుండి.

“మధ్యాహ్నం రెండు దాటాక అవులే, ఇవార బీతం కూడా పూర్తిగా ముడుతుంది. అందుకే ఇప్పుడు పిలిపించా” అన్నాడు. ఏమ నాలో తెలియదు మాధవికి. మళ్ళా ఆ ప్రశ్న, “—ఎందుకండీ”—అని అడుగుదామనుకుంది. క్షణం క్రితం తెచ్చుకున్న గుండె నిబ్బరం ఇప్పుడు నడచిపోయింది. ప్రశ్నలెందుకు? ‘నమస్కారం’ అని గది లోంచి వెళ్ళిపోయింది మాధవి. ఆమె గది దాటాక ఆయన వివిధమైన వీడ్కోలు చూటన్నాడో ఆమెకి వినబడలేదు.

ఆ నాటివరకూ రావల్సిన డబ్బు తీసుకుని, రోడ్డు మీది కొచ్చింది. రిక్నాలు కనబడ్డంతేదు. జబ్బాబండి చూటా దుకుని, తన గదికి చేరుకుంది. తొందరగా చెవి, తాళంలోకి పోనిచ్చి తిప్పింది. తాళం చలుక్కున రావడంలేదు. మళ్ళామళ్ళా తిప్పింది. రావడం లేదు. ఈ చెవికాదు. మరొకటి. ఏదీ కనబడదే? అఫీసులో డ్రాయర్లో దిగివిడిచి వుండాలి. ఈచెవి, అఫీసు డ్రాయర్లో కాబోయి రెండూ వొకరకం రాశారే. మళ్ళా తిప్పింది. రావడంలేదు. బండి వాణిష్టపిల్చి, తాళం చూడమంది. వాడు మేకులో కొట్టి ఇట్టే తీసేశాడు. తలుపులు ముయ్యకుండానే, హాలు వెనక గదిలో మంచం మీద వాలిపోయి, దిండులో మొహం దాచుకుని ఏడవడం సాగించింది మాధవి.

ఎవరో ముందు గదిలో మెదిలినట్లేంది. రంజిత్ ఏమో అనుకుంది. ఓదార్చడాని కొచ్చాడా? లేచి చూసింది; ఎవరూలేదు. టీ పెట్టు గుంది. దీనికి కారణం రంజిత్ అనిపిస్తుంది. రంజిత్ గంగాధరంగారి చెల్లెలి కొడుకు. బి. ఎ. ఫేలయ్యాడు. తన కంపెనీ లోనే ఉద్యోగమిచ్చాడు మేనల్లాడికి. మళ్ళా గంగాధరం అంత మంచి వాడు లేడని చెప్పుగుంటారు. నిప్పులాంటివాడుట. శీఘ్రం గలవాడుట.

ఏ విధముగా, వివిధముగా అభివృద్ధిగా రావడానికిలేదు. వివిధము ముందుగా వెళ్ళడానికి ఏలేదు. ఇట్లు వివిధములో వికృతమైనాడు. ఏమైనా తప్పదని జరిగినా, ఉద్యోగంలోంచి తీసేయబడినా, తన అన్న పరిశ్రమను, తీసేవాడు, రెండుమూడోందల లెక్కల కాగి తాలు తాలుమార్చేవాడు. ముందు సర్దుకోవచ్చునుకుని, అన్న కట్కూర్చేస్తాడు. గంగాధరంకి తెలిసింది. వేరం వచ్చేనుకుని, డబ్బు కొద్దిరోజుల్లో సర్దుబాటు చేసిస్తా న్నాడు. ఆయన వచ్చుకోలేదు. అన్న మరచిపోయింది. క్షిణిగర్భి వెళ్ళిపోయాడు. కాలువలు, తివాసీలు తయారీకి నమూనాలు, దీక్షెన్న చేసిస్తాడు. బాలుగైదేళ్ళ క్రితం గోదావరి వరదల్లో, తను ఇల్లు కూలి, సర్దుమూ గంగాపార్శ్వమై నుండి అందరి మతులూ పోయాయి. బాలు డబ్బు అప్పీ గంగాపార్శ్వ. అమ్మా, నాన్నా, ఏవాడో వెళ్ళిపోయాడు. తను, అన్న, పినతల్లి అమె కొడుకూ మిగిలారు. పిన్-పార్శ్వం చదువు విల్లిపోయింది. ఉద్యోగం చూసుకోమన్నారు. పెళ్ళిపు వేర్లుకో మన్నారు. ఆరుమాసాలు అభ్యాసమయ్యాక, ఎలాగో పరిశ్రమపై వెళ్ళింది. ఏడాది జరిగిన యెత్తులు పలికి, పదివెళ్ళ క్రితం గంగాధరంగారి కంపెనీలో ఉద్యోగం దొరికింది. తను చేరిన, రెండువెలంకే, అన్న ఉద్యోగం పూడింది. భర్తాడు తనది.

దీనికి కారణం ఏకే తెలుసునన్నాడు గంగాధరం. కారణం, అతని మేనల్లుడు రంజిత్. రంజిత్ ఎంతో ఖర్చు. రోజూ పంక రిపాడు. షేక్‌వోర్డ్ ఇవ్వడం, అధునిక పద్ధతలూ వెయ్యి వలుపులాడు, కాస్త గట్టిగా నొక్కడంతో, మొన్న గజా పలుకు ముంది. వారం, వారం, తన కేదో కొనెస్తా వుంటాడు. ఫ్లాన్స్, పోర్టోగో, రోషన్‌బుడ్లు, కేబులుమార్లు—ఇట్లాంటివి. ఉత్తరాలు వ్రాయమని చంపుకుంటుంటాడు. ఒకే ఆఫీసులో పనిచేస్తూ, రోజూ కనబడేవారికి ఉత్తరాల అవసరం ఏముంటుంది? ఇంగ్లీషు మరల్ ఇచ్చి చదవమంటాడు. తనకి ఇంగ్లీషు అంత బాగారాదు. పుస్తకాలు చదివి అనందించగల శక్తిలేదని అతనికి తెలియదు. అదేదో మేరీ కోర్కె వ్రాసిన వాక నవల తెచ్చి ఇచ్చాడు. దాని నడమ పెద్ద ఉత్తరం వ్రాశాడు. పలానా వోట పాఠశాల అని ఏడింటికి కలవమన్నాడు. తన కొద్దే ర్యంలేదు. ఉత్తరాలల్లాగని, మాటల్లాగని పెండ్లి వస్తావనలేదు. అతన్ని పెండ్లి చేసుకోడం, ఆవేశం ఇచ్చే. బాబులు వ్రాయకపోతే చచ్చిపోతానన్నాడు. జాళి సింది. వ్రాసింది. వాలుగు వాక్యాలు. ఇంకెప్పుడూ ఇట్లాంటివి వ్రాయవద్దని. పాఠశాలలో చదువుకునే రోజుల్లో—నాలుగేండ్ల క్రితం—పోకీరీబిల్లు ఎందరో ఇట్లాంటి ఉత్తరాలు వ్రాసేవారు. అవాడూ వాకరిద్దరికి, ఇట్లాంటి సమాధానమే యిచ్చింది మాధవి. అమె పేరు గోడం మీద వ్రాసేవారు. బల్లం మీద చెక్కివారు. రోడ్డు మీద వెళుతుంటే, కేకలు, తలలు—తానివన్నీ ఎదుగును.

ఇంకా కారణం, తను రంజిత్‌కి వ్రాసిన జాబు సంగతి గంగాధరంకి తెలిసింది. రంజిత్, ఆయన మేనల్లుణ్ణి మందలించి చుర్ర తీసుకుని వుండాలింది. అట్లా వెయ్యక, తన మీద చుర్ర తీసుకున్నాడు. మళ్ళా అందరూ అయిష్టి నివ్వాలంటి వాడంటారు. తనపట్ల మోజా కనబరుస్తున్న వ్యక్తి రంజిత్ వక్కడేకాదని కంపెనీలో తనలో పనిచేసే వారిలో యింకా ఎందరో వున్నారని మాధవికి తెలుసు. తను ఆఫీసుకి రాగానే ఏదో వంకని తన గదిలోకి వచ్చి చూసిపోతూ వుంటారు, రాజారావు, చలమయ్య, రంగస్వామి. మధ్యాహ్నం టీకి రమ్మని కాంటిన్‌కి తీసుకువెళుతూ వుంటారు. తనని తిల్ల యివ్వనివ్వదు. పాఠశాలం వెళ్ళేప్పుడు వక్కడేకాదని తన కంటే ముందుగానే వెళ్ళి గేటు దగ్గర కాచుకుని తనలో కొంత వజ్రా నడమూ, తనకి రిజ్ మాట్లాడినట్టి చంపుతూ వుంటారు. ఎలా కనుక్కున్నాడో రంజిత్ తన గది ఎక్కడ వుందో కనుక్కుని అదివారం పాఠశాలం రోడ్డు మీద యింటి ముందు పచార్లు చేస్తూ వుంటాడు. తను కిటికీలోంచి చూసి నవ్వుకునేది. ఒకరోజు వాడవ చేసుకుని గదిలోకి వచ్చాడు. పిన్ని ఎదురైంది. తను యింటిలోనే పనిచేసి వేసింది. తనలో కలిసి పనిచేసే రమ్మన్నాడు. రాకపోతే చచ్చిపోతానన్నాడు. అలా అంటూ వుంటాడు. మర్నాడు ఆఫీసులో వెళ్ళాడు. భర్తాడు పిన్ని వుంటే ఎంత బాగుండును. అబ్బాయికి సున్నీ చేసిందంటే వెళ్ళింది. తనూ అక్కడికి వెళ్ళింది. లేచి ముందు గదిలోకి వచ్చింది. పిద్ది తలుపు జారవేసింది. కిటికీ తలుపు నందులోంచి పొన్నువాడు దూర్చిన ఉత్తరం కిందపడి వుంది. అత్యంత కవరు చించి చదివింది. అన్న పరిశ్రమ క్షిణిగర్భి నుంచి వ్రాసిన కవరు అది. పనిమీద రోజుల క్రితం వ్రాస్తే, యిప్పుడు వచ్చింది. తను పనిచేస్తున్న పరిశ్రమ రోజురోజుకీ అభివృద్ధి చెందుతూ మంచి లాభాలు మున్నాయి. ఎందరెందరో అమెరికన్లు తివాసీలు, కాలువలు కొనుక్కుపోతున్నారు. వేరే మనియార్లరు పనించాడు. త్వస్తిలో నిట్టూర్చింది మాధవి. తనూ అన్నయ్య రెండేళ్ళ క్రితం తీయించుకొన్న ఫోటోని గోడ మీంచి తీసి చూసుకుంది. అన్నయ్యని పెద్ద కనుబొమ్మలు. దువ్వె నకి లొంగివేంకీల బట్టు. పాడుగ్గా వున్న నాజాకైన ముక్కు. అద్దంలో తన ముఖం చూసుకుంది. తనవి అంత పెద్ద కళ్ళకావు. అన్నయ్య కంటే తన రంగు పకవాయ ఎక్కువ. పిడలో తేలియాడు తుంటే వడవ తెరచాన దించేసినట్లు దిగులుని రోనికి వెట్టివేసి, నవ్వుతూ వళ్ళనరు చూసుకుంది. చిగుళ్ళు కొంచెం కనిపిస్తాయి. అమ్మని అంతే. తన కది యివ్వలేదు. అవి కనపడేటట్లు నవ్వు ముంటుంటాడు రంజిత్. తనలో ఏదో అకర్షణ వున్నట్లు ఆఫీసులో వారి ప్రవర్తనవల్ల తాను గ్రహించినా అద్దంలో చూసు కంటే ఆ అకర్షణ ఎందులో వుందో తనకి అర్థంకాదు. ఏమిటో!

తాను దిగుబడవలసిన యీ మడియలో తన ఆకర్షణని వితర్కించుకోవటం సమంజసంగా తోచదు.

చటుక్కున నోక భావం స్ఫురించింది మాధవికి. సిమెంటు రంగు చీర మడతలన్నీ క్రమంగా తిన్నగా జారిపట్లు కుచ్చిళ్ళ పోసి తెల్లనిల్లు జాకట్టు మేముకుని బడ మెలితిప్పి, మెడవెనక ముడి వేసి చేతిలో బాగో తీసుకొని బయటకు వచ్చి తలుపు తాళం వేసింది. కాని అతాళం వరిగ్గా వడటంలేదు. మళ్లా లోపలికొచ్చి బ్రంకుకి వేసిన పాతతాళం వేసి రోడ్డు మీద కొచ్చి రిజ్లో బయలు దేరింది. చేతిలో హాండ్ బాగో ఎందుకు? అలవాటు కావోలు. నవ్వు కుంది. పోస్ట్ పీసు ముందు రిజ్లో నిలిపి రచ్చెవకాకంగారి యిల్లు ఎక్కడో కనుక్కుని అక్కడికి పోవేయమంది రిజ్లోవాడిని. బంగళా ముందు నిలిచింది రిజ్లో. ముందు గేటు, చుట్టూ గోడ, వెనక పూలమొక్కలు. గేటు తోనుకుని లోపలికి వెళ్ళగానే 'బోయ్'మంటూ వక ఎఱ్ఱికుక్క మీద వడవోతూ వుంటే తోటమాలి వారింపాడు. తను ముందు గదిలోకి వెళ్ళింది. "అమ్మగారి కోసరమా" అది తోటమాలి కంఠం. ఈలోగానే అమ్మగారు బయటికి వచ్చింది ఆమెది ఎత్తైన ఇగవాం. దేనినో చూచి బెదిరిపోతున్నట్టు కలవర పడే కళ్ళు. అక్కడక్కడ నెరసిన వెంట్రుకలు. వోపికలేక జెడ సరిదిద్దుకోక వొదిలేసిన ఆ పొట్టి వెంట్రుకలు మెడచుట్టూ తిరిగి భుజాల ముందు పడి పూవకం వచ్చిన స్త్రీని స్మరింప చేసే ఆకృతి. ఎవరూ ఎవరి కోసం అన్నట్లు కనుబొమ్మలు చిట్లించింది ఆమె.

"రవిగా రున్నారా అండీ" అంది మాధవి.

"లేదు"

కొన్నేపు నిశ్శబ్దం.

"ఎవరి తాలూకు నువ్వో?"

ఎశ్శబ్దం.

"ఎప్పుడు వస్తారండీ?"

"నువ్వు ఎవరో చెప్పావుకాదు." హాటలో గోడ గడియారం కేసి చూసింది మాధవి. పాపుతక్కువ ఐదు అయ్యింది.

"నేను మాధవినండీ"

"గురునాథం మాధవివా" ఆమె అలా అనడం మాధవికి నవ్వు లేదు. తన అనంతస్త్రిని ప్రకటించే ధైర్యం ఆమెకు లేదు.

"అవునండీ వారికంపెనీలో....."

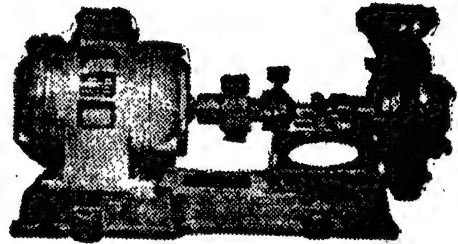
"కంపెనీ పనంతాపూర్తయ్యాక ఐదు తర్వాత కాని యిళ్ళకి తారని నీకు తెలియదూ? అయినా ఏం పనో వాకు చెప్పు." బయట కుక్క మొరుగు వివబడుతోంది. తోటమాలి వీళ్ళు పెడుతున్న చప్పుడు వివబడుతుంది.

వ్యవసాయాభివృద్ధికి, భవనములకు, లాడ్జింగులకు, గార్డన్ లకు, గృహములకు మంచి సాధనము.

టెక్స్ మో మోటార్లు, పంపులు
& మోటో బ్లా కు సెట్లు

3. పేను మోటారు పంపు సెట్లు

1 H. P. నుంచి 15 H. P. వరకు

మా వద్ద లభించును.

(వెల్వేకంగా మాచే (కోయంబత్తూరులో) తయారుకాబడినవి. ప్రభుత్వం వారిచే శ్రేష్ఠమైన వడను యోగ్యతాపత్రమును (నర్టిఫికేటు) పొందినవి.

ఒక సంవత్సరం గ్యారంటీ— చిరకాల సేవ

వ్వల్పు ధర — ఫలితం ఎక్కువ

* పనితీరుములో, మన్నికలో శ్రేష్ఠమైనవి

* తక్కువ కరెంటు ఖర్చుతో ఎక్కువపని చేయగలవి

ఫోన్ : 2347

గ్రాము : TEXMOTOR

టెక్స్ మో ఇండస్ట్రీస్,

పార్కు రోడ్ :: విజయవాడ-1.

హెడ్ ఆఫీసు & వర్క్ షాపు,

కోయంబత్తూరు-2.

(చి. ఇండయా)

— (బ్రాంచిలు :—

మద్రాసు, సేలం, తిరిచ్చినాపల్లి, మదురై.

మరియు

ఇండియా అంతటా ఏజెంట్లు కలదు.

“వారిని తరువాత కలుసుకుంటారేండి” అని గబగబ గేటు దగ్గరకు వడిచింది మాధవి. కుక్కని పట్టుకోమంది తోటమాలిని. గేటు దగ్గరగామూసి ఏది చిరర. రిట్ ఎక్కి తన గదికి చేరుకునే టప్పుటికి ఐదున్నర కావస్తోంది. స్నానానికి వేస్తేళ్లు పెట్టుకుంది. వది విముషాలలో స్నానంపూర్తి చేసుకుని పింతల్లిది వసుపు వచ్చి పట్టుచీర ధరించి జడ అల్లుకుంటూ ముందు గదిలో మంచం మీద కూర్చుంది. పైకి లేచిన మంచం కోడుపై తల ఆనించి జడ క్రిందకి జారుతూ వుండగా విశ్రమించింది మాధవి. ఐదు, వది విముషాలలో ఆరు దాటిపోయి వుండాలి. పెరట్లో చిరర కిరణాలు వదిలిపోయి చీకటి పీడలని దిగివడిచాయి. వెళ్లు ఆకుల రంగు కరిగిపోతుంది. కిటికీలోంచి వశ్యమ ఆకాశం చిరిగిన ఎర్రజండా ముక్కవలె ముడుచుకుపోతోంది. గుమ్మం అవతల ఏదో అలజడి అయి మాధవి చటుక్కున లేచి కూర్చుంది. తప్పకుండా రంజితే. తలుపు తీసి చూసింది. తలుపు ప్రక్క నిలబడ్డ వ్యక్తి రంజితే కాదు. “మవ్వేగా మాధవి?” అన్నా డాయన. మరో రెండడుగులు ముందుకి వేచాడు. “మవ్వ వస్తు ఎరగవేమో. వేసు రవిప్రకాశంని” అన్నాడాయన.

కాస్తంత భయంతో వోకడుగు వెనక్కి వేసింది మాధవి. ఏవో చాలా చెప్పుకోవాలి ఆయనతో. కాని ఏది ముందుఅనాలో ఏదిమొకటివారో తేల్చుకోలేక, ఏమీ అనలేకపోతుంది.

“ఇండాక విన్నాను. గంగాధరం తీసేకాదుటగా. వినగానే వచ్చాను. తిన్నగా కంపెనీనుండి. మా కంపెనీలో ఉండటానికి అభ్యంతరం లేక పోతే రేపుదయం వదలకుండుకీరా, కంపెనీకి” అని రవిప్రకాశం గబగబ వీధిలోకెళ్లి కార్లో ఎక్కాడు. ఆ కార్లో ఇంకా ఎవరెవరో ఉన్నారు. మాధవి వీధిగుమ్మం దాటగానే కారు వెళ్లిపోయింది. అందులో ధ్వనులు, వీధిలో దుమ్ము, సంద్యలో ఉదా—అన్నీ తనని చుట్టుముట్టాయి. రోపలికొచ్చేసింది మాధవి.

వనిమనిషి గంగమ్మ వచ్చింది. రాత్రి, సాయంగా వడు కుంటుంది. ఆ రాత్రి మాధవికి నిద్రపట్టలేదు. తనమీద తనకి కోపం వచ్చింది. రవిప్రకాశంగార్ని రోపలికొచ్చి కూర్చోమనలేదు. మర్యాద చేయలేదు. కృతజ్ఞత తెలియచులేదు. తను ఉద్యోగంకోసరం ఏ రవి ప్రకాశంని వెతుక్కుంటూ, వెళ్లిందో అతనే, స్వయంగా తనింటి కొచ్చి, ఉద్యోగం ఇస్తానంటే, రోపలికొచ్చి కూర్చోండి అన్నా అన లేదు తను.

రవి ప్రకాశం, ఆ ఉల్లేఖనే, మరో కంపెనీకి మేనేజింగ్ డైరెక్టర్. అమెరికాలో, కంపెనీల నిర్వహణలో శిక్షణపొంది, రెండేళ్లు ఉత్తర హిందూస్తానం కంపెనీలలో పనిచేసి, ఇక్కడ, కంపెనీ డైరెక్టర్ గా ఏర్పాట్లంకితం చేరి పని చేస్తున్నాడు. ఆయన్ని గురించి వింత వింతగా చెప్పుకుంటారు. ఆయన్ని గురించి చాలా

విన్నా, ఆయన్ని చూడడం వడలేదు. రెండు కంపెనీలు ఉమ్మడిగా సమకూర్చుకోవల్సిన వ్యవహార సదుపాయాలున్నాయి; ఇచ్చి పుష్ప కోవడాలున్నాయి. రవిగారు, గంగాధరం కంపెనీకి చాలామార్లు వచ్చాడు. వచ్చినట్లు తెలియగానే తాను, ఆయన్ని చూడడానికి బైట కొచ్చేది—ఇప్పుడే వెళ్లిపోయాడు అనేవారు. ఆయన రావడమేగాని, గంగాధరం వారి కంపెనీకి వెళ్లినట్లు చెప్పుకోరు. రవి నెల జీతం తీసుకునే ఉద్యోగి కాని, కంపెనీ వ్యవహారాల నిర్వహణలో ఆయన ప్రతిపత్తిలేదు. ఉద్యోగాలివ్వడం, తీసేయ్యడంలో, నలవో ఇవ్వగలంకాని, దాన్ని ఆచరణలోకి తెచ్చే అధికారం ఆయనకిలేదు. గంగాధరం అల్లాకాదు. అతను కంపెనీలో యజమాని. భాగస్వామి కూడా. అతనికి అధికారాలెన్నో వున్నాయి. ఎంతో వలుకుబడి, ప్రతిష్ఠ కలిగివున్నాడు. ఇతర కంపెనీల వ్యవహారాలలోకూడా జోక్యం చేసుకుని, కొన్ని పనులు చేయించుకోగల ప్రజ్ఞ గలవాడు.

యాజమాన్యాన్నీ, మెంబర్లనీ, భాగస్వాముల్నీ సంప్రదించకుండానే, ‘రా ఉద్యోగం ఇస్తా’ అని ఎల్లా అనగలిగాడో రవి ప్రకాశం—ఈ కిటుకులు, తిక్మకలు, తనకి అర్థంకావు.

మొర్రాడు వదలకుండుగంటలకే, మాధవి, రవిగారి కంపెనీ కెళ్లింది. శుభ్రమైన దుస్తులు ధరించింది. శ్రద్ధగా జాబ్బు అమర్చుకుంది. సన్నటి నడుం చుట్టూ, చీర మడతలు తిన్నగా జారు తున్నాయి. ఆ మడతలు, కలిసిపోక, అల్లా తిన్నగా నిలబడ్డం ఆమె కిష్టం. అద్దంలో చూసుకుని ‘బాగానే ఉన్నాను’ అనుకుంది.

రవిప్రకాశంగారి గదిలో కెళ్లడానికి, అనువైన దుస్తులు, వేషం. నిన్న ఆయన్ని ఆ చీకటిలో సరిగ్గా చూడనేలేదు. ఆయన పెద్దవాడిలాగే కనిపించాడు. మీసాలున్నాయా? పాపిలతీసిన క్రాపింగా? ఎగడువ్వా? పాంట్, బుడ్కోట్—జ్ఞాపకం. చామన చాయ. వచ్చు మొహం. ఎందుకు—వది నిమిషాల్లో ఆయన్ని చూడబోతోందిగా. ఎవరో ఒకాయ నొచ్చి ‘నాతోరండి’ అన్నాడు. వరండాదాటి, బైటకొచ్చి, మరో రేకుపెడలోంచివెళ్లి, అవతల వైపు ఆఫీసుకి వెళ్లారు. మూలగదిలో ఒకాయన లేచి బల్ల మీద కూర్చోమని మందహాసం చేశాడు. టైమ్ కాగితం ఒకటిచ్చాడు. మరో కాగితంపై సంతకం పెట్టమన్నాడు. గంగాధరం కంపెనీలో, తన జీతం తొంద్రై. ఇక్కడ మాటపాతక. సంతోషంతో సంతకం పెట్టింది.

“రవిగార్ని చూడవక్కరలేదా?” అని అడిగింది. అక్కడే దన్నట్లుగా తలపంకించి, నవ్వి, నాకర్ని వొప్పగించి, రేకుపెడ వెనకపున్న వాలుగు గదులలో ఒకదాంట్లోకి తీసుకెళ్లి, బల్ల, కుర్చీ చూపి—ఇదే తను పనిచేసే చోటు—అని చెప్పి, ఏమన్నా కావాలోనో, అడగండి, చేస్తానని, అ వ్యక్తి వెళ్లిపోయాడు.

మధ్యాహ్నం వనివాళ్లంతా టీ కి బైలుదేరారు. దూరంగా పెడ్లలో కాంటీన్ లో టీ దొరుకుతుంది. (వతిఒక్కరూ, ఒక కప్పులాంటిది తీసుకు వెళుతున్నారు. మాధవికి ఇది నచ్చలేదు. తనవి ఎవ్వరూ రమ్మనలేదు. ఇంతలో నాక రోచాడు. రెండు కాగితాలిచ్చి, 'అయ్యగారు ఇవి టైపుచేసి పంపమన్నారండి' అన్నాడు. టీ విషయం తరవాత చూద్దామనుకుని, ఆ రెండు కాగితాలు టైపు చేసింది. నాకరుకోసం అటూ ఇటూ చూసింది. మరోనాకరు కనబడ్డాడు. 'అయ్యగారి రూమ్ ఎక్కడ?' అని అడిగింది. వాడు ఆమెని రవిసకాశం గదికి తీసుకువెళ్లాడు.

'కమిన్' అన్నా డాయని.

వెళ్లింది.

'అటూ కూర్చో, సేవర్స్ నువ్వు తేవక్కరలేదు. ప్యూన్ తో పంపితే సరిపోనుగా' అన్నాడు. తెల్ల బుష్ కోట్ — వక్కపాసిడి, వొంకీలజాట్టు, కాస్తంత పాట్టిముక్కు, పై పెదవీసన్నం, అడుగుదిగుండంగా, పెద్దగా కనబడింది. ముక్కుకి నోరుకీ కాస్తంత దూరం—నవ్వు మెహం, మంచి పళ్లవరస, పై వరసలో ఒకటి మూతం కొంచెం వెనకగావుంది. నన్నటి పాడుగాటి నేళ్ళు—వెడల్పాటి అరచెయ్యి. అక్రూ తీర్చిదిద్దిన కనుబొమ్మలు—మధ్య కొంత లోతుగాదిగి, పైనా, కిందా చదరంగా వొంపు తిరిగిన విశాల మైన నుదురు. ఆ లోతులో రెండు గీట్లు. వయస్సు నలభై పైమాటే.

"ఏనీ కాగితాలు" అని ఆమెనదనమండి కాగితాలు తీసుకుని చదువుతున్నాడు. నాకరొచ్చి, రెండు కప్పుల్లో టీ సిద్దంచేసి, ఆమెముందు ఒకటించాడు.

మరో ప్లేట్లో బిస్కట్స్, సాండ్విచ్ పెట్టె ఆమెముందు వుంచాడు.

కాగితం చదవడం పూర్తిచేసి, చిన్నగానవ్వాడు రవి.

"చాలా తప్పులున్నాయి కాదండీ" అంది మాధవి. ఆమెని పరిక్షగా చూస్తున్నాడు రవి.

"నాకు ఇంగ్లీషు బాగా రాదు."

"ఇక్కడ మిసెస్ జాకబ్ వుంది. మధ్యాహ్నం ఒక గంట ఆమె దగ్గర నేర్చుకోరాదు ... మరిచాను. టైప్ స్పేసింగ్ బాగానేవుంది.....దగ్గరలో— ఒక టైప్ ఫ్యాటిల్వ్యాట్ వుంది. సాయంత్రం అక్కడ ఒక గంట టైపింగ్ ఐతే స్పీడ్ ఇట్టే పిక్ చేస్తావు.....ఏం.....?" అని నవ్వుతున్నాడు.

"ఉ—కానీ." అన్నాడు, కప్పుకేసి చూపుతూ. భయపడుతూ తింటోంది. టీ సానర్ లోపోసి త్రాగుతోంది. తాటికి కొంత చీరమీద పడింది.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్
హైదరాబాద్.

ఎ క్లు వ కా లా ని కి
అధిక వడ్డీ!

వడ్డీ యివ్వడు ఎక్కువ రేట్లలో

యివ్వబడుతుంది. టైమ్ డిపాజిట్లలో

మీ డబ్బును డిపాజిట్ చేసి, వడ్డీ క్రమంగా

అభివృద్ధి అగుటను గమనించండి.

క్రొత్త వడ్డీ రేట్లు:

సేరింగ్ బ్యాంక్ అకౌంట్లు : 4%

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు

12 నెలలు అంతకు పైగా

24 నెలలకు లోపున : 6-1/8%

60 నెలలకు అంతకు పైగా : 7-1/8%

పూర్తి వడ్డీరేట్లు వర్తకత బ్యాంకు యొక్క

108 ప్రాంచీలలో ఏ ప్రాంచీలోనైనా

వెలవలించండి.

అక్కోసెట్ - 50

— ఎసిసి అత్యుష్ణ రిఫ్రాక్టరీ సిమెంటు —

ఇటీకరాళ్లు దృఢముగా అంటించుటకును, బలమైన
జంటించునకు మిక్కిలి ఉపయోగమైనది

మన్నితంగా నూరబడిన ప్లాస్టిక్ బంకమున్ను, శ్రేష్టమైన పటికారంచే కాల్చబడిన రిఫ్రాక్టరీ సిమెంటులు, పత్యేక రసాయనముల మిశ్రమముతో తయారైన అక్కోసెట్-50, కట్టడాలకు స్థిరమైన దారుణ్యమును, ఎక్కువ వేడికి నిల్వగల శక్తిని యిస్తుంది. అక్కోసెట్-50 ఎండి, కాలిన తర్వాత యిటికలతోపాటు ఒకటై పోతుంది.

* అంటించునందు, మరామతులకు, వూతవనులకు * రాయి రాయికి మధ్య అంటించుటకు, వివిధ ఆకారములగు ఇటుకల

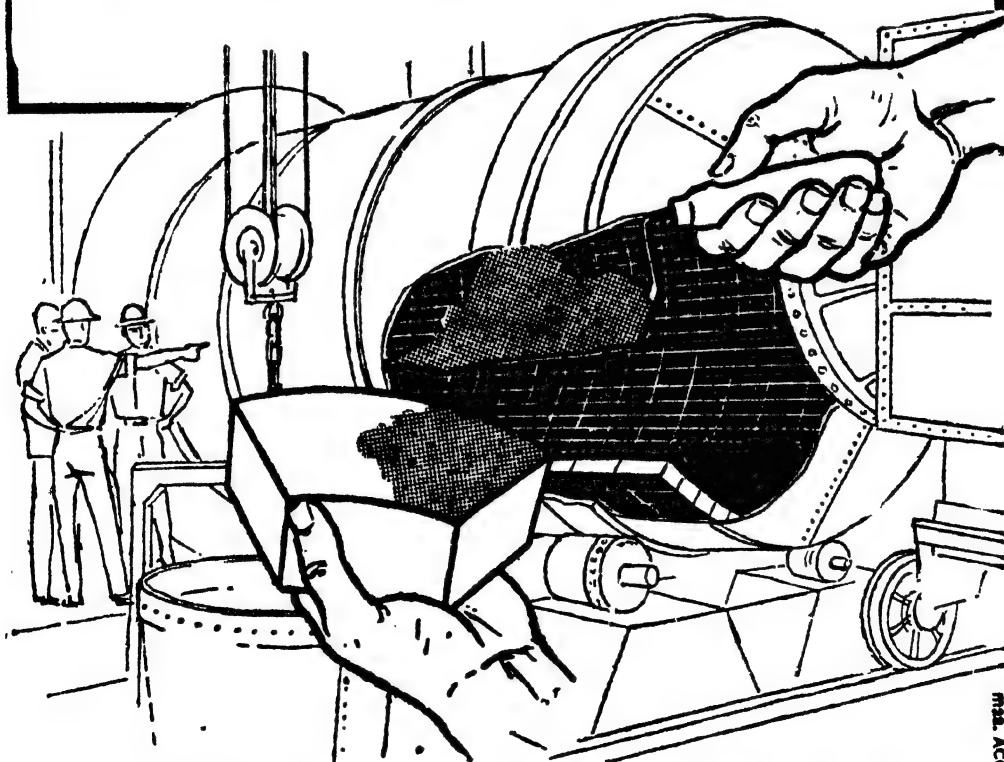
అత్యుష్ణ ప్రదేశములలో వాడుటకు అక్కోసెట్ సూపర్ కోరండి

కట్టడాలకు * కొలిమి గోడలకు, నేలకు, పూతవనికి * ఒంటి రాతి స్తంభములకు. దిట్టమైన శ్రీనింగులకు, రంధ్రముల పూతలకు వగైరా అక్కోసెట్-50 ని వాడవచ్చు.

కావలసిన వారికి పాతెటిక వివరములు గల పుస్తకము ఉచితముగా పంపబడును.

అక్కోసెట్-50 అవసరములకై సం. ఎడించండి :

ది సిమెంట్ మార్కెటింగ్ కం|| అఫ్ ఇండియా లి||
బొంబాయి - ఆహమదాబాద్ - బెంగళూరు - కలకత్తా
కోయంబటూరు - న్యూఢిల్లీ - ఇండోర్ - కామ్రూరు
మద్రాసు - పాట్నా - సికిందరాబాద్.

ది అస్సోసియేటెడ్ సిమెంట్ కంపెనీస్ లి. * ది సిమెంట్ మార్కెటింగ్ కంపెనీ అఫ్ ఇండియా లి.

బల్లమిదనుడుతోంది. అతను ఆమె వక్షంకేసి చూడ్డం గమనించి, పిగ్గువడి, కొంగునర్దుకుని వెళ్ళబోయింది. ఫోన్లో మాట్లాడింది ఎవరో చెప్పారా? చెప్పనక్కరలేదా? ఏమో—తనకి తెలియదు. వెళ్ళిపోయింది.

రవి ఆమెని కేకేశాడు.

“ఇది నీ పని కాదనుకో—మిసెస్ జాకబ్బీ—ఆమె సెలవు పెట్టింది—ఈ కాగితం కొట్టి పెడతావా—ఇవాలి పంపాలి” అని ఒక కాగితం ఇచ్చాడు.

“పెందరా? ఇంటికెళ్ళాలనుకుంటున్నానండీ!” అంది.

“ఏం, కుస్తీలు చూస్తావా?” అని, నవ్వుతున్నాడు.

“కొంచెం పాడేక్ గా వుందండీ”

ఇంకా నవ్వుతున్నాడు.

“నవ్వుతున్నారే?”

“ఏంలేదు. ఈ పాడేక్ అనేది ఆఫీసులో పని చేసే బార తీయుల జబ్బు. అందుకే ఆమృతాంజనానికున్నంత చెలామణి మరే ఔషధానికీలేదు. ఇప్పుడు నా దగ్గర అదిలేదు. ఇదుగో యుడికొలోన్—కాస్త కరీఫ్ మిద జల్లుకుని, నుదిటిమిద ఉంచుకో” అని డ్రాయర్ లోంచి ఒక బుడ్డి తీసిచ్చాడు. బుడ్డి తీసుకుని వెళ్ళింది మాధవి. ఊణంలో వెనక్కివచ్చి, ‘ర్యాంక్స్’ అని, వెళ్ళింది. రవి బిగ్గరగా నవ్వేశాడు.

గదిలోకి వెళ్ళి, ఆ కాగితాలు బల్లమిద పడేసి, గబ గబ గేటు దగ్గరకెళ్ళింది. పది నిమిషాలు అటూ ఇటూ చూసింది. గేటవతల పెద్ద నడుమ మొక్కలమధ్య నడుచుకుంటూ వచ్చాడు రంజిత్!

“రాణగారి దర్శనం తొందరగానే అయిందే” అన్నాడు. ఇద్దరూ, పెద్దమొక చెట్టుకింద నిడలో కూర్చున్నారు. అక్కడ పెద్ద పెద్ద రాళ్ళు పడిఉన్నాయి. ఆమె వొకరాయిమీద కూర్చుంది. అతనుగడ్డిలో మోకాళ్ళమీద చేతులు ఆనించి కూర్చున్నాడు.

“రవి గదిలోకి ఫోన్ చేశావ్. మొదట్లో నీతో మాట్లాడింది ఆయనే, తెలుసా?” అంది.

“బాగా తెలుసు. ఆయనకి ఫోన్ చేస్తేనే పని సులువుగా జరుగుతుంది.”

“ఇంకెప్పుడూ అట్లా చెయ్యమోక. నాకు భయమేసింది—ఆయన ఏమనుకున్నాడో ఏమో.”

రంజిత్ ఎండ తగలకుండా నల్లద్దాం కండ్లజోడు తగుల్చుకున్నాడు. తీసి అద్దాన్ని తుడుస్తున్నాడు.

“ఏముంది అనుకునేటందుకు. ఈపాటికి నువ్వు గ్రహించే వుండాలి.”

“అంటే.”

“అందరికీ తెలిసిందే. అడవి కనబడితే విడిచిపెట్టాడుగా.”

“నాకట్లాగనిపించలేదు.”

“అంతరంగిక కార్యదర్శివిగా, నీ కెందు కనిపిస్తుందీ.....”

“నువ్వట్లాగనడం ఏమీ బాగాలేదు. రంజిత్. ఈమాట లనడానికా నువ్విక్కడికొచ్చింది” అని కోపంతో, కళ్ళ పడే పడే చిట్టించింది.

“నువ్వు చాలా మారిపోయావు. అవునుపాపం, రవి ఏం చేస్తాడు. భార్యకి హిస్టరీయా. అదో రకం ఉన్నాడం. మొదట్లో ఇద్దరు సంతానం కలిగారు. ఇద్దరూ దక్కలేదు. అప్పడినుంచి హాస్పిటల్స్, డాక్టర్లు, మందులు—నర్సింగ్ హోమ్లు—ఏచేస్తాడు—పాపం. ఆమెని వదలలేదు. అందుకే బొమ్మలు గీస్తాడుట. శిల్పాలు తయారు చేస్తాడుట. సౌందర్యం అంటాడు—కంపెనీ వ్యవహారాలు తన ప్రేమ కలాపాలలో వొకదరికి తెస్తున్నాడు. నీకు తెలియకుండా ఉంటుంది.”

“ఏమిటి నువ్వనేది?”

“చూశావా— నీ ధోరణిలో ఎంత మార్పొచ్చిందో. ఆదాళ్ళ చిత్రం—డబ్బు, మోదాకి లొంగిపోతారు—ముసలాడైనా, ముక్కాడైనా.....”

మాధవి లేచింది.

“ఇంక చాలే రంజిత్. నువ్వు వెళ్ళొచ్చు.”

“నిజం చెప్పితే కోపం వచ్చితేరాలి మరి. వెడతాను. మరీ షేక్ హాండ్.....” అని చెయ్యి చాచాడు రంజిత్. ఆమె అందుకోలేదు. నడుం వెనకవున్న చేతిని లాక్కున్నాడు. గట్టిగానొక్కాడు. ఆమె విడిచింది వేసింది.

“నువ్వు ఇంక ఎప్పుడూ ఇటురావొద్దు. దయచేసి ఫోన్ చెయ్యవద్దు. నువ్వు నావెంట బడితే, నేనేదో చేశానని గంగాధరంగారు ఉద్యోగం తీసేశారు. ఇక్కడిల్లా నాలో వొస్తున్నానంటే, ఈ ఉద్యోగం కూడా వూడుతుంది—తెలుసా. నీకు వెయ్యి సమస్యారాలు”

గబ గబ నడుచుకుంటూ తన గది కెళ్ళింది. ముచ్చెమట్లు పోస్తున్నాయి. చెమటలో, జాకబ్ భుజంకింద దాగింది. మొహం తుడుచుకుంది. రవిగారిచ్చిన యుడికొలోన్ నాణుగు మళ్ళులు రుమాలుమీద జల్లుకుని మొహం తుడుచుకుంది. ఐదు కానస్తోంది. కాసేపు కళ్ళు మూసుకునికూర్చుంది. కంపెనీ పనివాళ్ళ వెళ్ళడం మూచిస్తూ సైరిన్ మోగింది. చివాలనలేనికూర్చుంది మాధవి. ఇవాలి బటాలో వెళ్ళాలంటూ, రవిగారిచ్చిన కాగితాలకోసం బల్లమిద చూసింది. అవి అక్కడలేదు. అదుర్దాపడింది. ఏమైనట్లు? రవి గదిలోకి వెళ్ళే రైర్యం అమెకిలేదు. ఎవర్ని అడగడం? డిస్ట్రీబ్యూటింగ్ తెలుసుకుంటే

ఆ వొచ్చింది రవి. తన గదిలోకొచ్చి నిలబడ్డాడు.

“ఫరవాలేదు. మరొకరిచేత ఆ కాగితాలు టైప్ చేయించి పంపించాను. నీకో విజిటర్ వున్నాడుగా—నాకు తెల్పు—రంజిత్ లా చురుకైనవాడు—తెలివైనవాడు. ఇంటికి వెళ్లరాదూ—బాగా టైర్డ్ గా వున్నావు.....” ఆమె ఇంకా చెప్పాలనుకుంటుండగానే యి వెళ్లిపోయాడు. తనూ గబ గబ వెనకాలే వెళ్లింది. అతను గీటు దగ్గర నిలబడ్డాడు. కార్ తెచ్చాడు డ్రైవర్. ఎక్కుబోతూ వెనక్కి తిరిగాడు.

“ఏమండీ” అంది మాధవి కంఠం.

“ఎన్?”

“ఏమిటేదులెండి” అంది.

“ఇంటిదగ్గర దింపవా?”

ఉ అన్నట్లుగా తలపంకించింది.

“డ్రైవర్—ఈమెని వాళ్ళింటిదగ్గర దింపరా” అని రిలబ్లీ తీసి ఎక్కుమన్నాడు.

“మరి—మీరు.....రారా.....?” అంది లోనిచెక్కుతూ.

నవ్వి తలుపుమూశాడు రవి. కారు కదలగానే పూలమొక్కలు మూడ్చి కెళ్లాడు.

ఆ యేడు లాభ నష్టాలు లెక్కలుకట్టి జాల్స్ ఫీల్డ్ తయారుచేశారు. గంగాధరం కంపెనీకి లాభాలొచ్చాయి. కొంత బోనస్ ఇస్తున్నామని ప్రకటించారు. కాని పెద్ద లాభాలొచ్చినా, అసలు సంఖ్య బైటపెట్టక, యీ కాస్తో వొచ్చింది గావున, ఇంతే బోనస్ ఇవ్వ గలుగుతున్నామన్నారు. భాగస్వామి సొమ్ము చేసుకుని పనివాండ్రని దగా చేశారన్న వదంతి చెల్లదేరించి. ఇది ప్రచారం చేసిన వ్యక్తులెవరో తెలియదు. ఈ వివరాలన్నీ నలుగుర్నీ పోగుచేసి, నమ్మే చెయ్యాలని పులిగొల్పాడు, గంగాధరం కంపెనీలో వ్యక్తి ధనంజయం.

“చూడండి రవిగారి కంపెనీకి కానీ లాభం లాభం—యూనిటెడ్. ఆయినానరే, అంత నష్టమూలాలేదు గావున కనీసం ఒక నెల బోనస్ వున్నా—కనీసపు మొత్తమే అనుకోండి—ఇచ్చి తీరాలని నెట్టు బట్టి, యాజమాన్యాన్ని వొప్పించి, తీర్మానం ఆమోదించేటట్లు చేశాడు. అతనూ మనిషం టె.....” అంటాడు ధనంజయం.

“అవునోయ్. మరి రవిగారు ఆ కంపెనీలో భాగస్వామివాడు. కంపెనీ ఏమై సోతే అతనికేం—ఇమ్మంటాడు అతనికేం—కంపెనీకి కాని లాభం చూసలేకపోయాడు రవిప్రకాశం—నిం డ్రైరెక్టర్ నా మొహం. పె్తగా అమెరికాలో చదివాట్ట! అదుగో ఆ సెక్రటరీని మేముగు తిరగడం, షికార్లు, పర్కాలు, రొమాన్సులు—ఎంత బోన

స్సన్నా ఇమ్మంటాడు, తన సొమ్మేంపోయింది!” అని దొరకవుచ్చు గున్నాడు లక్ష్మీకాంతం.

“అట్లాగనకుమరి. సెక్రటరీతో చనువుగా ఉన్నంతమాత్రాన అతని కీలం మొత్తంగా తుడిచిపెట్టివేస్తే నే నొప్పునుస్సా. వర్క్ లోకి ఎన్ని సదుపాయాలు సమకూర్చాడు! ఎంత ఆదరణతో, ఆప్యాయతతోచూసాడు అక్కడిపనివాళ్ళని! కంపెనీసొమ్ము తన స్వంతానికి కానీ ముట్టదు. వాళ్లంతా హాయిగా, తృప్తిగా, సంతోషంగా పని చేస్తారు. ఇంక మనయ్య ఉన్నాడు గంగాధరం. ఏమిటి ఈయన ఘన స్థితి? .....” డబ్బు కానీ ఖర్చుపెట్టనక్కర్లేదు. ప్రతిదీ కంపెనీపేరిటే. లాభాలొస్తే, అసలెంతో బైటపెట్టక, తప్పుడు సంఖ్య బైట పెట్టి, ఏదో కాస్త బోనస్ మన మొహం పారేసి, ఆయన ఇతర భాగస్వామి, లాభాలు గుటకాయ స్వహా చేస్తారు. వాళ్ళూ స్వార్థపరులే గావున, కిక్కురుమనరు. గంగాధరానికి, వేతనాలు పెంచడం, ప్రమా షన్లు, పలుకుబడి—, ఓ నీ చిత్తం—లేపో చూపో ఎలక్షన్ కి సుందోపెడతారు” అని ధనంజయం.

“అవునుమరి—మరిచిపోకు—అతనికి అల్లరి చిల్లరి తిరుగుళ్ళు, పోకిళ్ళులేవు. ఏకపత్నివతాడు. భార్య అనూయ మహా ఇర్లాలు. ఎన్నో అవకాశాలున్నా, అన్నింటినీ వాడులుకుని ఏ పోకిళ్ళూ పోక, ఆ భార్యతో అలా ఉండగలగడం చూటరా? ఈ రోజుల్లో అది సందరికి సాధ్యం? అందుకనే ఆయన వృద్ధిలో కొమ్మన్నాడు. కంపెనీకి లాభాలు తెస్తున్నాడు. కాస్తో కూస్తో బోనస్ అంటూ ఇస్తున్నాడు. ఆయనే గనక ఎలక్షన్ కి నిలబడలే నా వోటు ఆయనదే. మాధవీలత వొకటలుకున్నదీ అన్నట్లుగా ఆ రవిప్రకాశం—మాధవి కలిసి కంపెనీని ఒక దరికి తెస్తారుస్సా” అన్నాడు లక్ష్మీకాంతం.

కాని జనం, ధనంజయంమాటే సబబైందన్నారు. సెక్రటరీతో కుతికితే ఏం మహా ప్రమాదం అన్నారు. అది వ్యక్తిగతమైందన్నారు. తమకి కావల్సింది బోనస్. గంగాధరంలో నిజాయితీ లోపించింది. అసలు విషయం చెప్పక, దగా చేసి లాభాలు జేబులో మేసుకుని పనివాండ్ర సంతేమం గురించి పట్టించుకోని స్వార్థపరుడు. ఆయన ఎన్నితప్పులుచేసినా బైటకీరావు. కిందవాడు కాని తప్పుచేస్తే సంజాయిషీ ఏనా అడక్కండా, ఉద్యోగంలోంచి తీసినేస్తాడు. పారికృష్ణుని అంతే. వాడు మతిపోయి, గతిలేక దూర ప్రాంతానికి పారిపోయాడు. ఆమధ్య మాధవిని తీసేశాడు. ఈయన తీసేసిన వాళ్ళకి పాపం, రవిప్రకాశం ఆశ్రయమిచ్చాడు అన్నారు. నమ్మే నోటీసివ్వాలని నిర్ణయించారు. నోటీసిచ్చారు. రెండు వారాల తరువాత నమ్మే చేశారు. కంపెనీ మూసేశామన్నారు. లాకపుటన్నారు.

మూడు రోజుల్లోనే పేనీ పరిష్కారమైంది. మరోవల
లోపన్ ఇవ్వడానికి నిర్ణయించారు. ఇది సమ్మతమేనని, సమ్మె
విలిపితారు. కాని ధనంజయంని ఉద్యోగంనుండి తొలగించారు.
ఏవో కారణాలు చూపెట్టారు. రెక్కలతప్పు అన్నారు. డబ్బు
కట్టారన్నారు. పైవాళ్ళ తీసుకుంటుంటే నేతీసుకుంటే తప్పేమి
టన్నాడు ధనంజయం. అది డిఫమేషన్ కింద వస్తుంది. ఋజువు
చెయ్యకపోతే, జైలు కెళ్లాల్సివుందని బెదిరించారు. అతను
ఋజువు చెయ్యలేడు. సాగతో జగడం. శాపనార్థాలుపెట్టి ధనం
జయం, రవిచరాణం దగ్గరకెళ్లి, ఉద్యోగం కావాలన్నాడు.

“మధ్య ఖమావణతెల్పితే, వారు నిన్ను మళ్లా పనిలో ఉంచు
కుంటారు” అన్నాడు రవి.

“చస్తే ఆపని చెయ్యను. లాభాలు గుంజి, మమ్మల్ని వీధిపాలు
చేసి వాళ్ళేం బాగుపడతారు. మీరెరుగరు గనకనా—నాకు మీదాంటల్లా
చూడండి” అన్నాడు దీనంగా ధనంజయం.

“క్షమించాలి. ఆ పని చెయ్యలేను. కంపెనీలు నడిపేవారు,
లాభాలకోసం శ్రమించడంలో తప్పునీరలేదు. ఏమీ ఆధారం
లేకుండా ఏదో గాలి కబురుచప్పుగుని, నువ్వు ఆనవసరంగా అల్లరి
పడుతున్నావు. నువ్వు అలా ప్రచారం చెయ్యడం తప్పు. ఋజువు
చెయ్యలేవు. అట్లాంటప్పుడు ఆవేశంతో దురుసుగా వ్యవహరించినా
ఖమావణ తెల్పితే, తిరిగి వారు నిన్ను పనిలో చేర్చుకునేలాగ వారితో
వ్యవహరించి నచ్చచెప్పగలను. సరా?” అన్నాడు రవి.

“అవుతే, ఇక్కడ లాభం లేదంటారా?”

“నీ మనస్సు ఇంకా కుదుటపడలేదు. ఓవారంపాటు,
ఏక్కడికన్నా వెళ్లి వీశాంతి తీసుకునిరా.....”

“మాకు వొకటే వీశాంతి—చచ్చాక. డబ్బున్నవారికి సాధ్యంగాని,
మాటల్లా నీలవుతాయండి. అల్లా వీకారెళ్లి వీశాంతి తీసుకో దారు.”

నవ్వుతున్నాడు రవి.

“నువ్వు ఈ అంటే ఆ ఏర్పాట్లన్నీ నే చేస్తాను సరేనా?
మేమి చెయ్యడం ఇష్టంలేకపోతే, గంగాధరంగారే, నీ కా నడుపాయం
కల్పించే ఏర్పాటు చెయ్యనా.....?”

ధనంజయం కోపంతోవెళ్లిపోయాడు. లక్ష్మీకాంతం సలహా
పైన, నరసయ్య దగ్గరకెళ్లి ఉద్యోగం అడిగాడు. నరసయ్య
డబ్బున్న ఆసాహి. ఆయనకి ఈ రెండు కంపెనీలలో బాగుంది.
పాతకాలపు మనిషి. వయస్సు దగ్గర దగ్గర అరవై. వ్యవహార
మంతా తమ్ముడు మాస్తావుంటాడు. నరసయ్య చదువుకున్న
వాడు కాదు.

“ఏమంటాడు ప్రకాశం?”

“పెట్టుకోనన్నాడు. అది వీలకాదంట. ఖమావణచెప్పి,
గంగాధరం దగ్గర కెళ్ళమన్నాడు”

“తీరిపోతుందిగా. అట్లా చెయ్య. నాకు రెండూ వొకటే.”

“మరి మాధవిని ఎల్లా మేనుగున్నాడండి?”

నరసయ్య నవ్వుతూ మీసాల నడుమ పళ్ళ వదర్చించాడు.

“మాధవి ఆడదిగా.”

“అదే అంటాడు మా లక్ష్మీకాంతం. మీరెట్లా వోపుగున్నా
రండి. ఆమెకి చేసిన సాయం నాకు చెయ్యకూడదండి, పిల్లలు
గలవాణ్ణి.”

“ఎయ్యెచెప్పాడు. పిల్ల బాగుంటుంది. పెత్తు కూడా
బాగానే చేస్తుంది. చురుకైందనంటారు. ఇంతకీ, ఎందులోనైతే,
క్షమావణ నాకు చెప్పావు—వాల్లే అంటాను. గంగాధరం దగ్గరకే పో.”

“మీరూ అంతేనా?”

నరసయ్య బిగ్గరగా నవ్వేశాడు. ధనంజయం మళ్లా గంగాధరం
కంపెనీలోనే చేరాడు. మానేసిన రోజులకి డబ్బు ఇవ్వనని పేదీ
పెట్టాడు గంగాధరం. నలుగురూ నవ్వుచెప్పాక, సలేసన్నాడు.

నెల గడిచాక, రవిశంకరంని కలవరంపెట్టే సంఘటన ఒకటి
జరిగింది. గంగాధరం బొంబాయి పనిమీద వెడుతుంటే కంపె
నీకి కొన్ని సరుకులు కావల్సినచ్చి, మార్కెట్ ధర అందుబాటులో
వుంటే, వాటిని తన తరపున కొని పంపించే ఏర్పాటు చెయ్య
వల్సిందిగా కోరాడు రవిశంకరం. గంగాధరం, ఆ సరుకు కొని పంపిం
చాడు. కాని ఒక చిత్రం జరిగింది. మార్కెట్ ధర—కిలో గ్రామ్
ఒక రూపాయంటే, రెండు రూపాయల చొప్పున కొన్నాడు గంగా
ధరం. బొంబాయిలోవున్న ఒక స్నేహితుడి ద్వారా, ఆనాటి ధర
రూపాయేనని తెలుసుకున్నాడు. ఇందువల్ల కంపెనీకి, సగానికి సగం
నష్టం—యీ కొనుగోలు వ్యవహారంలో; గంగాధరం అట్లా ఎందుకు
చేశాడా అని ఆశ్చర్యపడ్డాడుగాని, ఆయన్ని ఆ విషయం అడగలేదు
రవి. మరో చిత్రం ఏమిటంటే, ఆనాటి మార్కెట్ ధర రెండు
రూపాయలనీ, తనకి యీ ధర సమ్మతమైతే కొంటాననీ—ట్రంక్
పోస్ట్ లో రవిని పిల్చి అడిగినట్లు, ట్రంక్ టెలిఫోన్ లో మాట్లా
డుతూ, రవి ‘సరే అల్లాగే కొను’ అన్నట్లా, ఆ పివవన, తాను ఆ
సరుకు కొన్నట్లా చెప్పాడు గంగాధరం. తానీ విషయం ట్రంక్ టెలి
ఫోన్ లో మాట్లాడలేదు. మార్చి మూడోతేదీని ఫోన్ చేశానన్నాడు
గంగాధరం. మార్చి మూడోతేదీని తాను పై పూకెళ్లి సాయంత్రం
అరు దాటాకాని, కంపెనీకి రాలేదు. అర్థాతి, అతనికి ఫోన్ వీలవే
లేదు. ఏం జరిగింది? పాము ధరకి కొనడమే కాకుండా, యీ
ఆబద్ధం ఎందుకో! కలవరపడ్డాడు రవిశంకరం.

రవిశంకరం ట్రంక్ బాగలేక, శలవుపెట్టి ఇంట్లోవున్నాడు.
జపాలు చేయిస్తామంటే భార్య పుట్టింటి కెళ్లింది. ఇంట్లో
పంటామె వుంది. సాయంత్రం ఆరు దాటింది. పరీక్షచేసి, మందిచ్చి,
దాక్టరప్పుడే వెళ్లాడు. కాస్తంత తేలికగా వుండి, మందువారోకి

వడకకుర్చీ లాక్కుని, చెట్ల నడుమ, ఆకాశంలోకి చూస్తూ కూర్చున్నాడు రవిశంకరం. ఎవరో వచ్చారు నీకోసం అంది వంటావిడ. వంపన్నాడు. ఆ వచ్చినామె మాధవి. స్టేషన్ లో సిల్కుచీర వేసుకుంది. నల్లరంగు జాకెట్. తల్లో పూలు. మొర్రాడు పూర్తిమ. చందమామ వెలుగు అకుల నీడల నడుమ, సంధ్యాదేవి బంతాటకీ మల్లె, ఎగిరెగిరి పడుతోంది. మాధవి నుదుటి మీద నీడలు, చెక్కిటి మీదికి జారి, వాటి గుండ్రదనాన్ని ప్రస్తుతం చేస్తున్నాయి. పెదవుల ఆకృతి, ముక్కు అమరిక, కనురెప్పల పొడవు, స్వస్థంలో చూసిన చిత్రంలో వ్యక్తిమల్లె వింతగా కనబడసాగింది మాధవి. ఆ ప్రతిమ వెనక మనుషులు, సమాజంలేరు. ఏకాకికి సాధ్యపడే ఒక స్వేచ్ఛతో కూడిన అకర్వణ అమెలో గమనించాడు. ఇదివరకేంత వర్షంగా చూసిన జ్ఞాపకంలేదు అతనికి. అస్పృశ్యత వ్యాకులరడ్డ శరీరం, అందలి ఇంద్రియాలు, మరింత తీక్షణమై, విశాలమై దేన్నో అన్వేషిస్తూ కొత్త సరిమాణాన్ని తెచ్చుకున్నట్లు, అమె మూర్తిని చూడడంలో చొక నిశాసాన్ని చూరగంటున్నాడు. అదొక మూగ అనుభవం—కాని నిండే నది. అందులో కోర్కె, తాలూకు జిజ్ఞాసలేదు. వాంఛలేదు. వాంఛ ప్రేరేపించగా వుప్పొంగిన తృప్తివాహిని కాదది. ఉది, వుంది, లేదు—తిలకించే మనిషితో ముడిపెట్ట అనుభూతి—

“మండువాలో కుర్చీ తెచ్చుకుని ఇల్లా కూర్చో.”

“ఎల్లావున్నారు? మిమ్మల్ని చూడకుండా వుండలేకపోయా నబ్బ!” అంది మాధవి కుర్చీ దగ్గరగా లాక్కుని, కూర్చుని. రవి శంకరం నుదిటి మీద అరచేతిని రాస్తూ.

“ఇప్పుడేంలేదు. అంతా బాగైంది. అరుగో భారతీయుల అభిమాన జాడ్యం తలనొప్పి మినహా” అని నవ్వుతూ, ఆమె చేతిని తన చేతిలో షణం పట్టుకుని, విడిచి, తొలిగించాడు.

“యుడికోలోన్ వ్రాయనా?”

“అది పైతలనొప్పికి—నాది లో తలనొప్పి” అన్నాడునవ్వుతూ.

“మీరన్నీ తమాషాగా అంటారు. లోనెప్పికి, పై పట్టు పనికీరాదాండి?” అంటూ లేచి, కుర్చీ వెనక్కి వెళ్లి, రెండు చేతులతో అతని నుదుటిని రాస్తూంది మాధవి. ఆమె పనిటి జారి, అతని వక్షంపై పడింది. తలవొంచి, వక్కకి తిప్పి, చెక్కిరిచి అతని చెంపకి రాసింది. ఇంకా కిందికి వొంగింది. ఆమె స్తనాలు దింకంగా అతని మొహాన్ని, మెడని లాకి, శిఖరాన్ని ఆనహించి పీకుతున్న తెల్లమేఘమల్లె కనబడని బరువు మోపుతున్నాయి. మీద పడ్డ పమిటని తోసేశాడతను. ఆమె రెండుచేతులూ పట్టుకుని, పైకి విలబెట్టి, కళ్లలోకి తీవ్రంగా చూశాడు. చేతులు విడి చేసింది.

Grams : "SCREWMANS"

Phone : 1240

For Quality

WOOD SCREWS &
WIRE NAILS

etc.,

In all Sizes to Indian

— CONTACT —

SCREWMANS

B-1, INDUSTRIAL ESTATE P.O.,
VIJAYAWADA-7.

For Quality

TINMEN RIVETS &
ROUNDHEAD RIVETS

etc.,

Standard Specifications

SCKRIVETS

C-12, INDUSTRIAL ESTATE P.O.,
VIJAYAWADA-7.

“తగ్గిందా?”

ఏమీ మాట్లాడ లేదతను.

“కోపమా?”

“ఓ”

“మరోసారి రాయనా?” అని నుదుటిని రాస్తూ అతని గడ్డం కింద పెదవులతో తాకింది. ఆమెని విడల్చుకుని, కుర్చీలో లేచి కూర్చున్నాడు.

“అవుతే నిన్ను ఉద్యోగంలోంచి తీసివేయ్యాలి.”

“అమ్మో—ఇంకెప్పుడూ చెయ్యనురెండి. ఒకనెల శిలపు కావాలి. అన్నయ్య వస్తున్నాడు.” అంది లేచి తన కుర్చీలో కూర్చుంటూ.

“దానికోసం ఇక్కడికి రావాలా? ఆప్లికేషన్ భూషణానికిస్తే వదిపోవగా”

“మిమ్మల్ని చూస్తామనే వచ్చాను. తో తలనెప్పి ఏమిటో చెప్పరూ కమలమ్మగారి విషయమా.....?”

“కమలమ్మ ఎవరూ?”

“మాభార్య.”

“ఓ. అవును. నీకు పేరు తెలుసే.”

“నాకన్నీ తెలుసు. పాపం, హిస్టరీయతో ఆమె ఎప్పుడూ మంచం పైన వేటగా.....”

“అవును. ఇప్పుడు బాగా మెరుగు—నాలుగైదేళ్లుగా. మరో వదేళ్లలో ఆమెకిపూర్తిగా నయమౌతుంది....”

“అంటే?”

“అప్పటికి నే ముసిరాణ్ణి అవుతాగా”

మాధవి నవ్వింది. పెదవులు ఎడంగా వుండి. వల్ల కనబడు తూంటే, ఆమె మొహానికి వాక కలాసుగుణమైన అమరిక రావడం గమనించాడు. అందలి వంకరలు, ఎత్తువల్లలు,—చిత్రకారుడికి తెలుస్తాయి.—మామూలు కళ్లతో చూసేవారికి తెలియదు. నగం వెలుగు వడ్లవుడు, ప్రసరించే పగం నిడ వడుమ ఆమె అవయవాల పొకుమార్వం,—లయ,—అతన్ని ఆకర్షిస్తున్నాయి. ఆమె వయస్సు ఇరవై రెండు దాటడేము.

“ఘ్లారా” అని లేచాడు. ఆమె అతని వెనకాలి వెళ్లింది. ముందుగా దాటి, చోల్, లైటువేసి, దాని వెనక గదిలో కొచ్చారు. అందులో రెండు సోఫాలు, వాక దివాన్, కుర్చీలు, వున్నాయి. ఆమె దివాన్లో కూర్చుంది. గోడవి, వాలుగైడు, వాల్ కలర్ చిత్రాలున్నాయి. బరువైన ఫ్రేమ్స్ లో అమర్చిన, లైలవర్ణ నగ్నస్త్రీ చిత్రాలున్నాయి. మూల బీరువాలో పుస్తకాలు, రంగులు, బ్రష్లు, కీటా, చిత్రలేఖనం పరికరాలు. పుస్తకాల బీరువా మీద స్టాన్డర్ట్

తయారు చేసిన నగ్నస్త్రీ శిల్పాలున్నాయి.. రెండింటికి తలలు లేవు. వాకదానికి కళ్లులేవు మరో దానికి న్ననాలే లేవు. అట్లాంటివి ఆమె ఎప్పుడూ చూడలేదు. వింతగా పరికిస్తోంది.

“ఇవన్నీ మీరు గీసినవేనా?”

“బాగున్నాయా? నీకేది బాగుంది?”

“నాకన్నీ బాగానే వున్నాయి.”

“అట్లా కూర్చో, కదలకు.”

అని ఆమె చీరమడతలు, వాక క్రమంలో నర్తి, నమిల జడ మీద నుండి బుజాల చుట్టూ కప్పి, కాళ్లు మడత లేకుండా, ఎడంగా వుంచి, వాటి మీద చీర మడతలు క్రిందికి తిన్నగా జారేలాగు అమర్చి, కదలకుండా కూర్చోమన్నాడు. ఆమె తలపైన గోడకున్న లైట్ వేసి, తను దూరంగా కూర్చుని, చార్కోల్ చిత్రం గీస్తున్నాడు. పైబాగుపూర్తి చెయ్యాలని పది నిమిషాలయ్యాక, దగ్గరగా వచ్చి, ఆమె గడ్డం కింద చెయ్యి పెట్టి పైకి తోసి, తల వెనక్కి వడేటట్లు అమర్చాడు. గట్టిగా అతని మెడని రెండు చేతులతోనూ పట్టుకుని, పైకి వంగి, ముద్దు పెట్టుకుంది. అతను ఆమె దవడమీద బలంగా కొట్టాడు. ‘అబ్బ’— అని వెనక్కి వడిపోయింది. మొహం మీద రెండు చేతులూ కప్పు కుని, ఏడుపు సాగించింది మాధవి.

వక్టం నుండి, క్రిందిబాగం చీర మడతలు వున్న చార్కోల్ చిత్రంపూర్తి చేశాడు. ఆమె దగ్గరగా వచ్చాడు.

“కోపమా?” అని ఆమె చేతిని మొహం పైనుండి తొలి గించాడు. చేతిని తన గుప్పెట్లో బిగించాడు. ఆమె ఇంకా నన్నగా నిడుస్తూనే వుంది. కన్నీటి దాగులతో మొహం, ఫోకస్ లోలేని వెండితెరపై బొమ్మలా, వాణికిపోతోంది. పల్చటి ఆకువచ్చ తెర పారలా—నాళాల చుట్టూ, పల్చగా వ్యాపించే ఆ రంగు, సంధ్య చివరి దశలో ఆకాశంలో నిల్చిపోయిన, ఆకువచ్చ మేఘమల్లె, ఆమె శరీర చాయ నడుమ, కనబడి అదృశ్యమవడం, పరోక్షంగా ఉండేకం లేకుండా చూస్తున్నాడు.

“ఏదో వంటల్లో బాగలేక—చిరాకువల్ల—అల్లా చేశాను. కోపం తగ్గిందా?”

మాధవి లేచి కూర్చుంది. ఒక్కసారిగా, అగ్నిగుండం ప్రజ్వలిల్లినట్లు ఏడ్చు సాగించి, అతని. తలలో చేతులు పోసిచ్చి క్రాపింగ్ పీకుతూ, అతని మెడ మీద, బుగ్గల మీద, వెన్ను మీద బలంగా, గుద్దడం, మొట్టడం, రక్కడం ప్రారంభించింది.

“మరి ఎందుకు? నన్నెందుకు ఇల్లా ఇక్కడికి?” అంటూ, ఏవేవో ధ్వనులు చేస్తూ భౌతికంగా అతన్ని హింసిస్తోంది. అతను లేచి, ఆమె కళ్లలోకి బాధగా చూసి, దివాన్ మీదికి తోపేసి,

రేపు అఖిరి వరిక- ఈ రాతి చివరిసారి రివిజన్-
యూనివర్సిటీలో అంకా అటాపాటాగా
గడిచిపోయినప్పటికీ బాగా కష్టపడి చదవాలి-
మొదటి తరగతి రావాలంటే ఈ రాతి
ఒక్క పుట కొంచెం కష్టపడితే చాలు.
ఒక్క కప్పు కాఫీ
తిరిగి వస్తాం పట్టుకోవచ్చు-
రెట్టించిన ఏకాగ్రతతో.

కాఫీ బోర్డు బెంగళూరు

మంచి కాఫీ కలిగించే మరుగుదనం
మరే పానీయమూ ఇవ్వలేదు.
మందకొడిగా వున్నప్పుడు కాఫీ ముసారు
కలిగిస్తుంది. అవందాన్నిస్తుంది.
ఎక్కడేనాసరే...ఎప్పుడేనాసరే...
కాఫీ ఉ లేజపరుస్తుంది

హాట, మందువా దాటి, చెట్ల మధ్య కుర్చీలో కూర్చుని, ఆకాశంలో, చంద్రమామ ప్రసరించే వింత నీడల వోద్యం చూస్తూ, కళ్లు మూసుకుని, విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాడు. అరగంటైంది. లేచి, గదిలో కొచ్చి చూశాడు. మాధవి అక్కడ లేదు.

మొర్నాడు సాయంత్రం, ఏదో జ్ఞాపకమొచ్చి కంపెనీ కెల్లాడు. పనివాళ్లకి మరికొన్ని సదుపాయాలు కల్పించాలనుకున్నాడు. ఒకటి, అన్ని గదులలోనూ మంచి తివాసీలు వేయించడం. రెండోది ఒక పెద్ద హాలు కట్టించి, వారంవారం, సినీమా ప్రదర్శన ఏర్పాటు చేయించడం. పనివాళ్లంతా కుటుంబాలతో వచ్చి చూసి వివోదించే, ఏర్పాటు. కానీ మేనేజిమెంట్ సుముఖంగాలేదు. బంబాయి నుండి గంగాధరం ద్వారా తెప్పించిన సరుకుతో కంపెనీ సామూహిక పనిగం వడ్డమైందని అతనికి తెలుసు. నారికి తెలియదు. ఇంకా ఆ సంఘటన తెచ్చిన వ్యాకులత నుండి అతను తేరుకోలేదు. ఏదో చెయ్యాలి. కంట్రాక్టర్ కి చేరే సామూహిక అదాయం చెయ్యాలంటే, వ్యయంగా కట్టడానికి పూనుకోవాలి. భూషణంకి యిట్లాంటి పనులలో కొంత అనుభవం ఉంది. అతన్ని కవలెయ్యాలి. అతిస్నేహితులంతా ఆసీనులతో ఉండవల్సిందిగా కమిషన్లు ఇచ్చింటికి కంపెనీ కెల్లాడు రవిశంకరం. కానీ కంపెనీలో, వొక రివర్సు పనివాళ్లతో, ఎవ్వరూ లేరు. భూషణం లేదు. జ్ఞాపకమొచ్చింది. గంగాధరంకి చాళ్ళ కంపెనీవాళ్ళ సార్వీ యిస్తున్నారని—బోనస్ పెంచినందుకు. పిళ్ళ కూడా అక్కడికి వెళ్లి ఉంటారు. తనకి నాచ్చింది అన్నానం. పీసీ వో క్షణం వెడతే నేం ? కారు అటు వచ్చింది వెళ్ళాడు. ఆరుబైలు కుర్చీలు, బెంచీలు—జనం నిండిపోయ్యారు. వేదికపై ఉన్న వ్యాసాలు—గంగాధరంని మెచ్చుకుంటే. ఆ మాట్లాడుతున్నది లక్ష్యకాంతం కాబోలు. వేదికపై, అనన్యాయ కూడా ఉంది — గంగాధరం భార్య, వారి ఆదర్శ దానత్యాన్ని కొవియాడు తున్నారు.

అతడు ఏకపక్షి వతుడు— అమె మనా ఇల్లాలు. నారి అన్యాయం, దానత్యం, ఆదర్శంగా, మిత్రావారంతా నడుచు కోవాలి. నవ్వుకున్నాడు రవిశంకరం. అనన్యాయ మంచిది— అతనూ మంచివాడే, స్వంత సామూహికాని ఇల్లు చెయ్యరు. అనన్యాయ, మనిషి బాగుండును. ఐనా యా శ్రేయ్యా పడిలో వడ్డాక, అందచందాం జోలేందుకు ? నీతి, నిజాయితీ, దయా దాక్షిణ్యం. —ఇతరులకి మేలు చెయ్యటం—ఇవి కావాలి. మార్కెట్ ధర రూపాయంటే, రెండవ, సరుకు కొని, తన కంపెనీకి వడ్డం చేసి, ఆ సామూహిక బోలో వేసుకున్న గంగాధరం చాకచక్యాన్ని కార్యదీక్షని, వ్యవహార దక్షతను మెచ్చుకుంటోంది సమాజం. ఈ సమాజంలో గంగాధరంలా ఉండటమే మంచిదేమో. సమాజం తంట్లో, నీతివరుడుగా ఉండటం మంచిదేమోనని రెవరో.

తనని ఎవరూ చూడలేదు. వెనకగా నిలబడి, తిరిగి కంపెనీ కొచ్చేశాడు రవిశంకరం.

మెల్లగా నడుస్తూ, తన గదిలో కొచ్చాడు. లోపల ఎవరో మాట్లాడుకుంటున్నారు. నవ్వులు, కేకలు వివబద్ధాయి. ఎవరబ్బా ! ఇప్పుడు తన గదిలోకి వెళ్ళడం మంచిదికాదు. మెల్లగా వెనక్కి తిరిగి, పూలమొక్కల నడుమ ఫౌంటెన్ ప్రక్క నిలబడ్డాడు. నియాన్ దీపం చుట్టూ, కీటకాలు మూగి, వింత వింత రీతులలో ఎగురుతూ, వాక డిజైన్ ప్రదర్శించి నాట్యం చేస్తున్నాయి. ఒక వ్యక్తి—పాంట్, బుష్షెర్ట్—వేసుకుని నెడుతున్నాడు. గేటు చాలాదు. అతన్ని గుర్తు పట్టాడు రవి. అతను రంజిత్. మరో నాలుగు నిమిషాలయ్యాక, బాగ్ పూపుగుంటూ వస్తోంది మాధవి. అతన్ని చూడగానే గిర్విపోయింది.

“మీరా ? ఎలా ఉందీ—పూలు—? మీ ఇంటికి బైలుదేరాను— ఏం, ఇలా వచ్చారేం—?.... అబ్బ, చూట్టాడండి.”

“బాగానే ఉంది. సాఫ్ట్ యింది. ఇంటికి వెళ్ళారా— కార్లో దింపమన్నా ....?” అన్నాడు.

“మీరా మాట్లాడాలి—మీ ఇంటికి రావాచ్చా ?”

“ఇప్పుడు నేను ఇంటికి వెళ్ళడంలేదు. కాస్తంత పని చూసు కోవాలి.” అని రవిశంకరం, తన గదివైపు వెళ్ళాడు. షర్ట్ బలస్ లో తీసేసి, పంకా చిప్పి, రెండు కాళ్ళూ బల్లమీద ఆనించి కళ్ళు మూసుకుని పరున్నాడు. ఇదు నిమిషాలైంది. చూడని మెల్లగా వచ్చి, అతని కుర్చీ పక్కన, బల్ల చివర కూర్చుంది. నుదుటిమీద ఉన్న అతని చేరిని తీసుకుంది. ఉలిక్కిపడి, కళ్ళు తెరిచాడు.

“నన్ను క్షమించరూ .... నిన్న చేసిన దానికి ....”

అతనేమీ మాట్లాడలేదు. కాళ్ళు దించి, బొత్తములు తగుల్చుకుని, నర్సుకు కూర్చున్నాడు.

“క్షమించా నంటే కానీ వోదల్చు” అంది అతని చేతి మీద రాస్తూ,

“ఏమనాతో తెలిదు.”

అన్నాడు.

“అతనే, ఆ రంజిత్, ఏదో కబుర్లు పెడతాడు. రావోద్దంటే వినడు. సామూహికే సోడు. సాయంత్రం నుండి కబుర్లు పెట్టాడు. గంగాధరంగారి పార్టీట. ఎవరెవరు ఎలా మాట్లాడుతారో, అందరి ఇమిటేట్ చేసి చూపిస్తాడు—అచ్చంగా గంగాధరం కంతలాగా పూరించి, ఆయన మాట్లాడినట్లే మాట్లాడతాడు. తను నాలుకం యాక్టర్ లు. మిమ్మల్ని ఇమిటేట్ చేస్తాడు.... నేనేం చెయ్యను చెప్పండి. నా ఉద్యోగం పూడుతుంది. మమ్మిలా చేస్తే

అన్నాను. పూడితే మా కంపెనీలో ఇప్పీస్తారే అంటాడు. ఇలా వేదించుకు తింటాడు. మరి క్షమించరూ."

ఆమె నిజం చెప్పున్న కళ్ళ వైఖరికి రవి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. కళ్ళల్లో నిజం, సిలి నీడలు ప్రసరిస్తుంది. అది అబద్ధానికి చేతరాదు. ఆమె పల్లటిముక్కు, పెదవుల నడుమ తపనతో తిరుగాడే అమాయకత్వం, బుగ్గలపై, మంచు వెనక లకువచ్చ సొద కదిలిన రీతి— ఆకువచ్చ చాయ, కదిలి అదృశ్యమై కంఠం కదలికతో మెడ నాఠాలతో దర్శన మివ్వటం, వింతగా గమనిస్తున్నాడు రవి.

"మార్చి మూడో తేదీని, నా కేదన్నా బ్రంక్ టెలిఫోన్ వచ్చిన గుర్తుందా?"

"లేదండీ—లేదని చెప్పా— అప్పుడోమారు అడిగారా...." అంది మాధవి కన్న చిట్టిస్తూ.

"బాగా జ్ఞాపకం చేసుకో.... మధ్యాహ్నం—సాయంత్రం— నాలుగు, ఐదు,—ఆరు రోపు... బాగా జ్ఞాపకం చేసుకో.... ఎక్స్ చేంజ్ ని నాకబు చేశారు. బొంబాయి నుండి ఫోన్ కార్ వచ్చింది వారి చిట్టాలో వుండవచ్చు."

"ఎప్పుడబ్బా .... రాలేదే ...." అని తల దించి, బల్లమీద కేళ్ళతో గిన్నేంది మాధవి.

"అమ్మయ్య—అవునుండి—ఇప్పుడు గుర్తుకొస్తోంది— అరోజు సాయంత్రం— రంజిత్ వచ్చి, కబుర్లు సాగించాడు. పినిమాకి రమ్మన్నాడు, రానన్నా. ఇక్కడే కూర్చుని, వాగడం—అందిరీ ఇమిటేట్ చెయ్యడం— ఈలోగా టెలిఫోన్ వచ్చుడైంది.—మరే క్కడి నుంచో—తనే తీసుకుని, మీరు మాట్లాడే మాదిరి ఆ, ఊ అల్లాగే—కానియ్యండి—మీ రంటూ ఉంటారే అప్పుడప్పుడు— కానియ్యండని—అల్లా—ఏవో నాలుగైదు మాటలు—ఉ, ఆ,—అవే జ్ఞాపకం...."

అని నిల్చిపోయింది. ఏదో ఆలోచనతో వడ్డెట్లు పరధ్యానంగా ఉంది.

"ఇది నీకు ఇప్పుడే జ్ఞాపకం వచ్చిందా—ఇదివరకు తెలిసి మరిచిపోయి, మళ్ళా జ్ఞాపకం చేసుకున్నావా?" అని అడిగాడు. తటపటాయిందింది. లేచింది. అతని వోళ్ళ తల ఆనించి, ఏడ్చు సాగించింది. ఆమె మొహాన్ని పైకెత్తి టూరంగా కూర్చో బెట్టి. ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశాడు.

"నాకు తెలుసు. తర్వాత చెప్పాడు. గంగాధరంగారు ఫోన్ చేశాడుట. మీరు మాట్లాడినట్లే, ఆయన అడిగిన దానికి సరే

డాక్యుమెంటరీల ప్రపంచంలో సూతన శరారంభం!

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వజ్రోన తయారయిన

'మరపురాని గీతికలు'

చిత్ర నిర్మాతలు

లలితశ్రీ పిక్చర్స్, హైదరాబాదు

సమర్పించు

నిర్మాణంలో వున్న చిత్రం

ఆంధ్ర పాణ్యక్షేత్రాలు

ఉ గా ది

శ్రుభాకాక్షలు!

తెలుగుజాతికి, తెలుగువారికి మరో కళాఖండం

"కూ చి పూ డి"

నంగీతం: సాలూరి రాజేశ్వరరావు

భాయ: యం. డబ్బ్యు. ముకాదం (బొంబాయి)

దర్శకత్వం: ఆర్. వి. రమణమూర్తి

ప్రముఖ నృత్య దర్శకుల సహకారంతో

నిర్మింపబడుతుంది.

అలాగే కానియండి—అన్నాడు—తమాషాకిటు. తర్వాత చెప్పాడు. మీతో చెప్పేదైత్యంలేక చెప్పలేదు. నన్ను క్షమించరూ—ఇంకెప్పుడూ ఇలా చెయ్యను....”

రవిశంకరం లేచాడు. ఆమె భుజంపైన చెయ్యివేసి ఓదరుస్తూ, “విజం చెప్పావు. నా కది చాలు. నిజం చెప్పినవారు ఎంతో అందంగా కనబడతారు—నువ్వు ఎంతో అందంగా వున్నావు యీ క్షణంలో....” అని ఆమె మదుటికి తన అధరాలు తగిల్చాడు రవిశంకరం. క్షణం, అదిమి పట్టింది మాధవి. ఇద్దరూ బైటికి వచ్చారు. కార్లో వెళ్ళుచున్నాడు. నడిచి వెడతారెండి అని వెళ్ళి పోయింది మాధవి.

తను అనవసరంగా అనుమానించాడు గంగాధరంని. ఇతరుల చెడ్డతనాన్ని బుజువు చెయ్యడానికి మనిషి ఎంత కుతూహల పడతాడు ! ఎంత అతృప్త ! పాపం, గంగాధరం, మార్కెట్ ధర ఎంతందో పోన్ చేశాడు. సరే కొనమన్నాడు రంజిత, తన కంఠంతో. అతను కొన్నాడు.

మార్కెట్ ధర రూపాయే నని బొంబాయి స్పేహితుడు పంపిన బోగ్గూ సరైంది కాదు. లేదీయో, వాస్తవో, ధరో—ఎందులోవో పొరబాటు పడివుండొచ్చు. వెళ్ళి గంగాధరాన్ని కౌగలించుకుని తను లోనవిమసుకున్నదీ చెప్పివేసి, మాధవి మల్లే

ఏదేదామనిషిస్తోంది. అలా ఏదీవేసి, లోపలి కుళ్ళని, ద్వేషాన్ని కడిగివేస్తే మనుషులు ఎంత అందంగా ఉంటారు ! మాధవి ఎంత అందంగా ఉంది ! ఆమెని ముద్దు పెట్టుకోక తప్పింది కాదు ! గంగాధరాన్ని కౌగలించుకోవాలి. అతనికేదో మేలు చెయ్యాలి; కృతజ్ఞత చెప్పుకోవాలి. తన అనూయని, ద్వేషాన్ని గుండెలోంచి బాకు లాగి నట్లు, లాగెయ్యాలి. పార్టీలో అందరూ అతన్ని మెచ్చుకుంటున్నారు. తనూ వెళ్ళి, మెచ్చుకుంటూ ఉపన్యసిస్తే ! ఏదో చెయ్యాలి. మనస్సు వీకుతోంది. కారు గంగాధరం పార్టీ ఆనందమేపు పోనిమ్మన్నాడు రవి. అక్కడ నిల్చింది కారు. పార్టీ ఐపోయింది. అందరూ ఇళ్ళకి పోతున్నారు. కప్పులు, సాసర్లు తీస్తున్నారు. కుర్రీలు సర్దుతున్నారు.

మరో అవకాశం రాదా ? కారు ఇంటికి పోనిమ్మన్నాడు రవి. అంతే జీవితం. గుండె పగులుతుంది. వివేకాశ్లేరి !

ఆ అవకాశం, వారంలోనే వచ్చింది. రవి, దాక్టర్ల సలహాపై కంపెనీకి వెళ్ళక, ఇంటివద్ద చికిత్స పొంది, విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాడు. గంగాధరం, స్వయంసేవ స్ట్రీట్ కొనడానికి బొంబాయి యెడుతున్నాడు, మీ కంపెనీకి కూడా స్వయంసేవ స్ట్రీట్ కావాలి కదా, బొంబాయి రాకూడదా—అని తనే స్వయంగా వచ్చి అడిగాడు. ఆపును. తను కంపెనీకి రూపాయి కొంత స్వయంసేవ స్ట్రీట్ కావాలి. మేనేజిమెంట్ ఏదాది క్రితమే అంగీకరించారు. బద్దకించి తాను దాని విషయం పట్టించుకోలేదు. ఇప్పుడు ఆ అవకాశం వచ్చింది. గంగాధరం రమ్మంటున్నారు. అతనిలో కలిసి వెడితే బాగుంటుంది. అతనితో కలిసి ఉండడంలో, తప్పి, శాంతి ఉన్నాయి. గంగాధరాన్ని శంకించాడు. ఎంత మంచివాడు. అతని భర్త కూడా తనే భరిస్తేనే ? ఈ విశ్రాంతి చాలు. అన్నప్పటికీ అలా ఉంటానే ఉంటుంది దాక్టర్లు ఉన్నంతవరకు. వెళ్ళడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. డబ్బు తీసుకుని, ఇద్దరూ మొర్రాడే బొంబాయి ప్రయాణ మయ్యారు.

అక్కడ స్వయంసేవ స్ట్రీట్ కొనేటందుకు ఇద్దరూ వెళ్ళే సెన్సూ కొన్నారు. మార్కెట్ ధర వాకబు చేశారు. కిలో గ్రామ్ ధర మారుతూ ఉంటుందిట. రెండు రోజులు గమనిస్తామన్నాడు గంగాధరం. అతను వేరే ఇతర వసులు చూసుకుంటూంటే రవిశంకరం, తన స్పేహితుల్ని కలుసుకుని, వారితో వోకరోజు గడిపాడు. హిరాలాల్ తో కలిసి ఒకరోజు, చిత్రకళా ప్రదర్శనం చూస్తూ గడిపాడు. నైరూప్య చిత్రాలే చాలాభాగం. ఆనాడు నియాన్లైట్ చుట్టూ మూగుతూ టీటాలు ప్రదర్శించిన డిజైన్ల, లాంటి బొమ్మలు కొన్ని—పెద్ద కాన్వాస్పై మధ్య నల్ల సున్నా గీసిన బొమ్మ వొకటుంది. అంత రంగు పురా చెయ్యడమే ! మరొకటి గోవిందం అతికించి దానిమీద ఇటుక

నారసింహ వేద్యం

ఎండు చేరినది. మేమను, నిక్కా, నిప్పత్త వను

పాఠశాల ధాతువున్నది బలమును రక్షిస్తుంది. కలిగించును. 20 టుల డబ్బి రు. 4-00

పాలసుగంధి లేహ్యము: సవా మేపాము, మేపా పాడు, కీం నొప్పులు మొదలగు వాటిని పొందించును. 20 టుల డబ్బి రు. 2-25

రోజూఁపు లేహ్యము : అజీర్ణము, గర్భవాతము, మలబద్ధము పొంది చక్కగా విశేషమును జీర్ణ శక్తిని కలిగించును. 15 టుల డబ్బి రు. 1-50

ప్రతాప కస్తూరిమాత్రలు: మాటుగలవి. శైల్యం, శయలు, అజీర్ణము, దగ్గు మొదలగువాటిని పొందించును. 200 మాత్రల సీసా రు. 0-60

సుఖవిరోచనమాత్రలు: 1-2 మాత్రలు పుచ్చకొమ్మ సుఖముగా 2-3 రోచనములగును. సీసా 1 కి రు. 0-60

పోసే జీ వ్రత్యము. క్యాట్లాగు ఉచితము.

పి. సి. ఏ. అండ్ కో.,

అయ్యుర్వేద సమాజం, పెరిదేసి,

నెల్లూరు జిల్లా.

పాడుం జిగురుతో అరికిందిన చిత్రం. నన్న ప్రీ చిత్రాలు రెండు మూడున్నాయి.

కళ్ళు, ముక్కు, నోరు—ఏదీ స్ఫుటంగా కనబడదు. సినిమాలో ఫోకస్ తప్పిన చిత్రాలవలె కొన్ని ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా మొహానికి అకువచ్చరంగు ముద్దు పెడుతున్నారు, ముక్కున్నచోట. మొహానికి అకువచ్చ ఇప్పుడు ఫాషన్ కాబోలు. మాధవి మొహంలో అకువచ్చ ఛాయ, తళుకు స్ఫురణ కొస్తాయి. ఇట్లాంటి చిత్రాలు చూడడంవల్ల, ఆమె మొహంలో అకువచ్చ కనబడుతోందా? ఏమో—చిత్రకారుడి కళ ద్వారా చూస్తూ మనం. అతను వర్ష తాన్ని ఎలా చిత్రీకరిస్తాడు, అనలు వర్షతం అలాగే కనబడుతుంది మనకి. ఒకరు కన్నుగల మూర్తిని చిత్రీకరిస్తే, నిత్య జీవితంలో, రెండు కళ్ళు రోత పుట్టిస్తాయి కాబోలు. ప్రకృతిలో అందం లేదు. రంగు లేదు—అకృతి లేదు. లయ లేదు. ఎవరో అన్నట్లు, ప్రకృతిలో స్వూరంగా కనబడేది బూడిదరంగు. చిత్రకారుడి ప్రకృతిని చూస్తూ మనం. ఎర కృష్ణుణ్ణి ఏ గోపిక ప్రేమిస్తుంది?

రవివంకరం వాళ్ళు తిరిగి నట్లయింది. తల భారంగా ఉంది. పాదాలకింద నేల బీటలు తీస్తున్నట్లుంది. మిత్రుడు హీరాలాల్ తన గదికి తీసుకెళ్ళాడు. డాక్టర్ని పిలిచాడు. ఆయన మందులిచ్చి బాగా ఒక నెల రోజులపాటు, చల్లటి ప్రారానికెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకోమని సలహా ఇచ్చాడు. ఈ డాక్టర్లంతా యింతే. రోగి ఇంత పుష్కవాడని చెరియగానే, సిక్కిడిక్ వెళ్ళి రెస్టు తీసుకోమంటూరు. అమెరికాలో ఇంతే. ఒక్కరోజు కూడా విశ్రాంతి లేకుండా పనిచేస్తారు అప్పుడే. అంత డబ్బు తాపత్రయం. తొంచర్లనే వారి శరీరాలు బీటలువారి, పనికిరాకుండా పోతాయి. విశ్రాంతి తీసుకోమంటారు. ఏం విశ్రాంతి? చచ్చాక అంతా విశ్రాంతే. హీరాలాల్, కాన్స్టేబుల్ రమ్మని ఆహ్వానించాడు. అక్కడ అరిసి ప్రెచార శాఖలో ఉద్యోగం. ఇప్పుడు ప్రీనగర్ రోడ్డు బాగైంది. ప్రయాణ పడుపాయాలు నేను చూసుకుంటాను, రావల్పించిగా పట్టుబట్టాడు హీరాలాల్. మేనేజ్ మెంట్ తో ఫోన్ తో మాట్లాడి, ఒక నెల శైలపు కోరాడు రవివంకరం. వాళ్ళ సరేనన్నారు. తన పనిని భూషణంకి వప్పగిస్తాం, ఏకు నమ్రతవేసా అన్నారు. సరేనాడు. ఈ షేయం తెలుపుతూ భార్యకి ఉత్తరం వ్రాశాడు. మొర్రాడు తన గదికి తీసుకెళ్ళాడు హీరాలాల్.

సాయంత్రం నాలుగైంది. అప్పుడే ముస్తాబై బైటికి వెళ్ళబోతున్నాడు గంగాధరం.

“నిన్నల్లా ఏమయ్యావు? గుహలో కాగడా వేస్తున్నావా?” అని అడిగాడు.

ఉగాది అభినందనలు :

డిజైనులలో ప్రత్యేకత గలవి :

సిల్క్ లు మరియు చీరలు

“సీతాలక్ష్మి” సిల్కులు అలంకరణ యోగ్యమైనవి

సాగసైనవి, నవీనమైనవి,

శ్రేష్టమైన నాణ్యత గలవి

సీతాలక్ష్మి హాల్

(వాగరికత రూపొందించు చీరలు ఉత్పత్తి చేయువారు)

విక్ సెట్

ఫోన్ నెం. 70450

బెంగళూరు-2

ద ర్శిం చం డి.

అనేక డిజైనులలో, మరియు వివిధ రకములలో

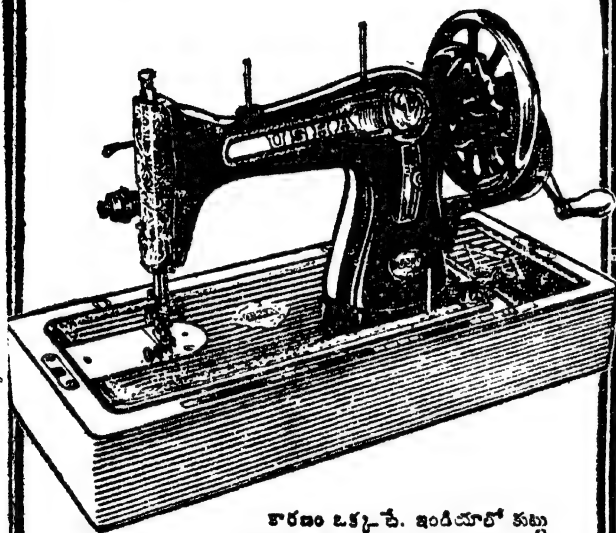
మిక్కిలి నాణ్యమైన చేనేత మరియు పవర్ లూం

మైనూరు సిల్కు చీరలు లభించును.

ఉషా

కుట్టు మిషన్లు మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందుటకు కారణమేమి?

కారణం ఒక్కటే. ఇండియాలో కుట్టు మిషన్లను ఉత్పత్తి చేసే పంపిణీనిండి రోనిక పెద్దది అయినది శ్రీ ఇంజనీరింగ్ వర్క్స్ లిమిటెడ్ వీటిని తయారుచేస్తూ వుండడమే. అత్యంత మేధావులైన ఇంజనీరుల విపులతతో, అమిత ప్రళప్తమైన వస్తువులతో వీటిని తయారుచేస్తూవున్నారు. విడిదాగాలు సులభంగా లభ్యంకాగంవు. ప్రపంచంలోని 50కి పైగా దేశాలలోని మహిళలు ఉషా కుట్టు మిషన్లనేకోరేటంతగా ఇవి ఆదరణ పొందినవి. దేశం మొత్తంలో 2,400కు పైగా ఉషా ఆమ్మకం, సర్వీసు కేంద్రాలు కలవు.

సుఖపుగా కుట్టాలంటే—

JAY వస్తువు

ఉషా

కుట్టు మిషన్లతో కుట్టండి.

శ్రీ ఇంజనీరింగ్ వర్క్స్ లిమిటెడ్. కలకత్తా-31

“అంటే ?”

“అమ్మా! తం తెలివట్లు నటిస్తానే ? వాలుగురోజు లుండి పొయ్యి బిజినేస్ మెన్ కోసం, గుహలు కట్టారుగా—లైసెన్స్ సుచ్చగున్న గుహలేలే...” అని వప్పుతూ మీసాల నడుమ వచ్చు ప్రదర్శించాడు గంగాధరం.

“ఓ అదా—ఈ స్థితిలో, ఈ వయస్సులోనా ?”

“ముఖ్యంగా ఈ వయస్సులోనే....అహో, హా—” అని ఇంకా నవ్వుతున్నాడు.

రవిశంకరం, తన స్థితి అంతా చెప్పాడు. ఒంటలో బాగా లేకపోవడం. వైద్యం, విశ్రాంతి తీసుకునే సంకల్పం, కాస్మిక్ ప్రయాణం, హోరాలలో ఆహ్వానం, తను శైలపు పొందిన సంగతి—అన్నీ చెప్పాడు.

“వెళ్ళు. అవును. నీకు బాగా రెస్టు అవసరం. ముఖ్యంగా—మాధవి నుండి రెస్టు కావాలి నీకు.”

రవికి కోపం వచ్చింది. అంత వచ్చిగా, దురుసుగా మాట్లాడితే అతను వార్చించాడు.

“హా—అమెకు నీనుండి రెస్టు కావాలి. సరేనా?”—

రవి వొచ్చి నుండిపోయింది. ఈ గంగాధరాన్నా, తాను కౌగిలించుకొనాలనుకున్నది ! ఇతనిముందు తన మనసు విప్పి, అంతా చెప్పివేసి, ఏడవాలనిపించింది ! ఈ బొంబాయి లైసెన్స్ గుహలలో కాగడావేస్తే; యీ ఏకవర్షీ నరుడిపైనా తన ఔదార్యం, కరుణ్యం, పశ్చాత్తాపంతో గుండె బేజారై వగిరినప్పుడు, విజదానీ రమ్మని ఆహ్వానించినది యీ వ్యక్తి నా !

“ఎల్లా ఉంది ....?”

“ఇప్పుడు బాగావే ఉంది.”

“అది కాదోయ్—మాధవి.”

“ఓ..”

“మా రంజిత్ ని చేసుకోమని వెంటబడి చంపుకుంటుంటోంది. ఏముందని వాళ్ళకి.... ముష్టి పంబంధం. పాకం ముదరకముందే, పంపించివేశాను....”

తను ఏవైనాలో తెలియదు. ఏ ఉద్రేకమూ చూపకుండా, సంస్కారంతో వచ్చే, స్వారస్యం లేకుండా, వొక యంత్రంతో పలుకుతాడు గంగాధరం. అది తనకి సాధ్యమైతే ఎంత బాగుండును ! కంపెనీ వున్నదిలో కొచ్చును. బోనస్ ఇద్దరు. తనని పాగుడుతూ ఉపన్యాసా లిద్దరు. తన పలుకుబడి, హాదా, పెరుగును. తనొక ప్రముఖ వ్యక్తులను. ఈ సమాజానికి శత్రువు సంస్కారం

జాని సంస్కారం ఎముకలలో జీర్ణించిపోయింది. దాన్ని వాడుల్చుకో లేడు. అస్తిపంజరం నుండి పారిపోలేడు.

“బై దివే—కాశ్మీర్ లో మాధవి అన్నగారున్నాడుగా తెలుసుగా. నాకో డబ్బు కాశ్మీర్ శాలవలు తెచ్చిపెట్టేం ....”

డబ్బు కావాలి. వొకటి, రెండు చాలవు. ఎంత స్వార్థం, ఎంత ఆశ !

“తరవాత అడ్జెన్ట్ చేసుకుందాం....!”

“చూడు, ఆ కోటుజేబులో, లోపల, సాకెట్ లో రైస్ నేస్, చెక్ ఉన్నాయి. తీసుకుని, మా సరుకు కూడా కొని పంపించు,” అన్నాడు రవిశంకరం.

గదిలోమూలగా ఉన్న కోటులో చెయ్యి పెట్టి కెలుకు తుండగా గంగాధరం, అటు తిరిగి రవిశంకరం కళ్ళ మూసుకుని పరున్నాడు. కాసేపటికి, తేరుకుని లేచాడు. మొహం నీళ్ళ జల్లు కున్నాడు. సామాను సర్దుకుని చిత్రలేఖనం పరికరాలు, పోస్టర్లు శిల్పం సామాన్లు కొనుక్కుని, హీరాలాల్ గదికెళ్ళి, ఆ మొర్నాడు వధాన్ కోట్ కు, హీరాలాల్ లో కలిసి వ్రయాణ మయ్యాడు. ఫ్లోషనులో వీడ్కో లివ్వడానికి గంగాధరంకి తీరక, అతనితో కలి తర తెల్ల చీరగా వాటి వక్షాని కప్పుతాడు. తపనతో వాటిని

పొచ్చిన సామయ్యని పంపాడు. రైలు కదులుంటే చెప్పాడు సామయ్య పైయిన్ లెస్ స్టీల్ టన్ను పదివే లన్నట్లు !

వధాన్ కోట నుండి జమ్మూ పట్నానికి అరవై ఏడు మైళ్ళ దూరం. బస్సులో పొయింతానికి జమ్మూ చేరుకుని ఆ రాత్రి హోటల్ లో గడిపి మర్నాడు ఉదయం తొమ్మిదింటికి బస్సులో ట్రాన్సగర్ కి బయలుదేరారు, రవిశంకరం, హీరాలాల్. అది రెండువందల మైళ్ళ వ్రయాణం. బాట అంతా కొండలపైనే. నకొక్క చోట బదువేల అడుగుల ఎత్తు గల కొండ బాటలో నడుస్తుంది బస్సు. కుడివైపున మరొక ఎత్తయిన కొండ గోడ. వర్షపునీరు వృద్ధ కొండదేవత నెరిసిన జట్టు విప్పి అరవేసి వట్లుగా నన్న దారగా పైనుంది జారుతూ ఉంటుంది. ఎడమ వైపుకి తల తిప్పి వంగి చూస్తే అడుగున జీలం నది రాళ్ళ మధ్యగా రంగు రంగులలో మెరుస్తూ కదిలిపోతూ ఉంటుంది. దాని బాట బ్రహ్మదేవుడి రక్తవాళం. దాని ధ్వని శివుడిని కామించిన పార్వతి పిలుపు వ్రతిధ్వని. రాని వ్రయుడికోసం వరితపించి రవిక విప్పేసి ఆకాశం క్రింద విరహబాధతో రోదిస్తున్న విశ్వకన్యల స్తనాలు ఆ కొండ శిఖరాలు. వినాడో సిగ్గుపడి కాముడు మంచు ఫ్లోషనులో వీడ్కో లివ్వడానికి గంగాధరంకి తీరక, అతనితో కలి తర తెల్ల చీరగా వాటి వక్షాని కప్పుతాడు. తపనతో వాటిని

నా దెళ్ళ సూ ర య్య & కం పే ని,

387, సామరంగం చౌక్.

ప్రి జ య వా డ - 1.

సిర్పూర్ పేపర్ మిల్స్ లి., సిర్పూర్, కాపెక్ నగర్ (అం.వ.)

ఓరియంట్ పేపర్ మిల్స్ లి., బ్రాక్ రాక్ నగర్ (ఓరిసా)

ఓరియంట్ పేపర్ మిల్స్ లి., అంలై (మధ్యప్రదేశ్)

వారి

నాణ్యమైన కాగితములకు మరియు బోర్డులకు

మాతో సంప్రదించండి.

మానవుని బాధ ...

కుష్టు రోగము

కుష్టు ము తయంకరమైన వ్యాధి యని చాలా కాలముగా ప్రపంచ మెరిగినది. చోచ నంబంధ అనాధవమువల్లనే ఇంట్టువ్యాధి అనవచ్చును. అది మెల్లిగా ప్రబలుచున్నది. మంచి యోచనతో చక్కని ఔషధముల వల్ల వాటిని తిండించవచ్చును.

ఈ వ్యాధియొక్క మొదటి ఆనవాలు దేహమందు ముఖ్యముగా నెవునైన పిర్పిడము. చిన్నచిన్న కురుపులు లేక పాడలు, ఖని ముక్కుగి నందుము, మోచేలియందును, తొడలలోను పిర్పిడము. పిడు దేహ మంతయు నెల్లకొనును. కురుపులు పెద్ద పుండుగా మారును. కుష్టు ము తరములు కూడా పీడించును. అందువల్ల నరములు ఆ వ్యాధికి తొన్నె తు క్రింది పోగొట్టుకొనును. పాడుపు బాధ కూడ పిర్పిడవచ్చును.

చర్మ సంబంధము:—దేహముపై ఎల్లవి వర్మముగల పాడలు, పిర్పిడలు, పాడుపు, బాధ, గజ్జ మొదలైనవి. నరముల సంబంధము:—పాడలుగల చోట్లలో తిమ్మరు కలుగుట, దుర్బలము వల్ల అవయవ ముందు వ్యాధిని రక్తమునందు కలిపి మత్తు కలుగజేయును, మూతలో పాడిచిన్న బాధ కలుగుచుండుట, చేతిచేలు ముడుచుకొనుట, ముక్కు సంబంధములు మొదలైనవి. అన్ని సంబంధము:—పాడమునందు నెల్లపు పుండు పిర్పిడలు, కాలు, చేతులు, చేళ్ళు తగ్గుట, చూచువారికి విసుగు జెందునట్లు మరొకప్పు బాధలు యుండును.

కుష్టు మును అనేక ఔషధములు తయారుచేయవచ్చునది. ఇంకను తయారుచేయుటకు ప్రయోనపడుచున్నాము. పూర్వముననే హిందూదేశమున మౌతము పిర్పిడ అయుర్వేద భాగమున కుష్టు రోగము నకు ఔషధము కనిపెట్టి బడి జయము పొందునకు వచ్చుచున్నది. పిల్లలో మా యొక్క “మేల్ మాయిల్ మందు” మిక్కిలి శ్రేష్టమైన మూలికలు వగైరాతో పిర్పిడ అయుర్వేద భాగము ననుసరించి తయారు చేయబడుచున్నది. ఈ పిత్త వ్యాధివల్ల బాధపడు మానవులు మా ‘మేల్ మాయిల్ మందు’ను సేవించి బాగుపడి భగవత్ కృపకు పాత్రు లగుదురు గాక.

తే. టి. కృష్ణమూర్తి ఆచార్య గారి

మేల్ మాయిల్ మందు

ప్రపంచములో ప్రఖ్యాతిగాంచిన మేహ, కుష్టు రోగ విచారి శి

వివరములకు వ్రాయండి :

తే. టి. కృష్ణమూర్తి ఆచార్య అండ్ సన్సు

5/22, మేల్ మాయిల్ (వయా) కాటాడి (N.A. Dt.)

తొలగించి గుండెలు బాదుకొనే పిడుగులు వడగా చీర మడత వదిలొ పారేసి నగ్గుంగా వడికింటారు విశ్వకవ్యలు. బహిష్, కాగానే విడిచి పారేసిన ఆ చీర ద్రోపనికి కృష్ణుడిచ్చిన చీరకి మల్లే అనంతంగా కొండ నడుని చుట్టబెట్టే అనంతమైన చీరగా సాగిపోతుంది ఆ జీలంనది. ఇక్కడ పీఠుడపై ఎటువు రంగు; అక్కడ అదృశ్యం; అక్కడ బొడ్డుపై చిరుగు; అదొక సుడిగుండం; మళ్ళా అదృశ్యం. అక్కడ వక్కాన్ని పట్టి పీకి చుట్టూ తిరుగుతూ పట్టు విడిచేసి వేగానికి క్రిందికి వడిపోయిన దృశ్యం; అదృశ్యం. కొంతదూరం వెళ్ళాక పీకచుట్టూ ముడిపడి పీక నులివినట్లు ‘అమ్మో’ అన్న కేక ప్రతిధ్వని చెవలకి సోక కుండా అఘాతంలోకి, దూకీన దృశ్యం; అదృశ్యం. ఎక్కడెక్కడో—మరొక్కచోట తోటికన్నతో చల్పా పట్టాలు—రెండు చీరలు ఆరవేసిన దృశ్యం; అదృశ్యం; రెంటిని కుట్టి తనే ధరించి సైజు పెద్దదై తానందులో కూరుకొని మరికనబడక లుంగగా దొర్లుకుంటూ సాగరిన దృశ్యం; అదృశ్యం. విసుగెట్టి ఉక్కబోసి పూపిరి ఆడక నాచుతో పచ్చబడిన ప్లాస్టిక్ కొండ గట్టు మీద పారేసి నిష్పేచీగా, నగ్గుంగా రాళ్ళను మంచి చేసుకుంటూ చదును నేలను బుజ్జగిస్తూ మరి కదలక ప్రశాంతంగా వ్యవసరించిన ఆ జీలంనది వైవిధ్య సౌందర్యము చూడ గలిగిన మానవుడి నేత్రాలు ఎంతటి సౌందర్యాన్ని దాచుకొన్న కళ్ళని మూసుకొని ఒక్కసారి చూడగలిగాడు రవిశంకరం. దోపలో చాట్ బట్ అనే చోట రొట్టెలు; రాండాబ్ అనే చోట టీ, ఆ రాత్రి బనివాల్ బంగళాలో మకాం. సురుసాడు ఉదయం సుమారు ఆరువేల అడుగుల ఎత్తు గల కొండపై జవహర్ సారంగం గుండా సోతుంది బస్సు. అక్కడ తొమ్మిదివేల అడుగులఎత్తు ఆరు వందలయ్యాభై అడుగుల పొడుగు గల సారంగం లోపల వసుప్త పచ్చ దీపాలు, అకువచ్చ ఎరుపు రంగులు మొహాన్ని వెదజల్లి నట్లు మనిషి రక్తంలో రంగు కలిపినట్లు విశ్వంలో తిరుగాడి చచ్చి బిలిలవైన ప్రాచీన తారకల కళేబరాలు ఆ సారంగంలో కుదించినట్లు వింత వింత రంగుల దృశ్యాలు నైరూప్య కళి చరపడత. చిత్రకారుడి గుండె వగిలే చోటది. గుండె వగిలి; శబ్దం ప్రతిధ్వనిని శ్వాసగా పీలుస్తూ సజీవమైన కొండ గుహ సొంబులతానికి శ్రీనగర్ చేరుకొన్నారు. భావన మూర్త రచించి: ‘లల్లా రూఫ్’ అనే కావ్యంలో భాగం ఎప్పుడో చదువుకొన్న జ్ఞాపకం వచ్చింది రవిశంకరంకి. ఆ కావ్యంలో బుఖారియా రాక ‘అలీ రిస్’ కథనాయకుడు. ఇల్లా అంటాడు.

“కాశ్మీర్ లోయను గురించి విన్నానుగా

భూదేవి తెచ్చిన గులాబులు

అలయాలు, ఊలలు, చలమలు

వాటి అంతర్మేళముతో మెరిసి
పొంచి చూసే నేతలు వేదజల్లే
చల్లదనపు నీడల నడుమ వర్ణిల్లే
కాశ్మీర్ లోయని ఎరుగున్నానగా వేను."

శ్రీనిగర్ చేరుకున్నారు. ఆ రాత్రి వక పడవని కుదిర్చిపెట్టి ఇంగ్లీషు మాట్లాడే 'కాదిర్' అనే వ్యక్తిని సహాయంగా పెట్టి హీరాలో తన పనిలోకి వెళ్లిపోయాడు. ఆ రాత్రి విశ్రమించి మర్నాడు కాదిర్ నినుకొని కాశ్మీర్ దృశ్యాలను చూడటానికి బయలుదేరాడు రవి.

బారామూలా ప్రాంతంలో వక కొండ ఉండేది. అక్కడ వక రాక్షసుడు ఉండేవాడు. వాడిని సంహరించి ఆ కొండ నడుమ భాజీచేసి దానిగుండా వక పెద్ద చెరువులో నీటిని ప్రవహింపజేసి ఆ లోయ వివాసయోగ్యంగా చేశాడుట కళ్ళప్పుడు. అందుకనే ఆ లోయని 'కశ్యప్ మార్' అని వ్యవహరించేవారు. రాను రాను అది కాశ్మీర్ ఐంది. అనాదిగా భారతదేశంలో వక భాగం కాశ్మీర్. క్రీస్తు పూర్వం మూడవ శతాబ్దంలో కాశ్మీరులో అశోకుడు బౌద్ధాన్ని నెలకొల్పాడు. ఎన్నో యుగాలుగా హిందూ, బౌద్ధ సాంప్రదాయాలు వర్తిల్లాయి. ఎనిమిదవ శతాబ్దంలో లలితాదిత్య చక్రవర్తి మార్తాండ ఆలయాన్ని కట్టించాడు. పదిహేను వందల ఎనభై ఆరులో కాశ్మీరాన్ని జయించాడు అక్కరు చక్రవర్తి. మొఘల్ చక్రవర్తులు, జహాంగీర్, షాజహాన్ లు, డాల్ సరస్సు చుట్టూ ఎన్నో ఉద్యానవనాలు నిర్మించారు. నీ చివరి కోర్కె ఏమిటి? అని జహాంగీర్ ని అంతిమ ఘడియలో అడిగినప్పుడు "నా క్కావల్లింది కాశ్మీరమే, ఇంకేమీ అఖ్యార్లేదు." అన్నాడుట.

కాశ్మీర్ ప్రచార శాఖవారు ప్రచురించిన పుస్తకాలలో కాశ్మీరును గురించి చదువుకున్నాడు రవిశంకరం. వెయ్యి అడుగుల ఎత్తయిన శంకరాచార్యుని కొండ ఎక్కాడు. ఇక్కడ శివాలయం ఉంది. అశోకుని కుమారుడు జాలకుడు కట్టించాడు. శిథిల మైన దానిని లలితాదిత్యుడు బాగుచేయించాడు. దూరంగా మరొక కొండ హరిపర్వతం. ఈ రెంటినీ చట్టుకొంటూ ప్రవహిస్తుంది జీలంనది. దానిపైన తొమ్మిది వంతెనలు. ఇంకా దూరంగా మొఘల్ ఉద్యానవనాలు, డాల్ సరస్సుపై తేలియాడే తోటలు.

ఒకరోజు హవల్ గావ్ లో గడిపాడు రవి. శ్రీనిగర్ కి అరవై మైళ్ల దూరంలో, లిద్దర్ లోయలో ఉంది హవల్ గావ్.

దోవలో అనంతనాగ్ లో ఉదక జలాలు, మార్తాండ్ లో ప్రాచీన శిథిలాలు చూశాడు. హవల్ గావ్ దగ్గరలో పర్వతాలపై సంచారం చేశాడు. చుట్టూ హిమవత్సర్యతాలే—తెల్ల టాపీలు మొహంమిదికి లాక్కున్న అనుచరులకి మల్లే. మనిషి తాకిడి ఎరగని పవిత్రతని శాలువలుగా కప్పుకున్న కన్యలు, చెయ్యిచెయ్యి పట్టుగుని

ఆటలాడుతూ, నిలిచిపోయిన భంగిమంకి మల్లే, శీషనాగ్, అమరనాథ గుహ, కోలాహాల్ లో కిందికి జారే మంచు నదులు—ఇవీ తనూ ఒకే లోకంలోవాళ్లనూ అనుకున్నాడు రవిశంకరం. అంతటా మంచు,— మంచు— ఇంకా మంచు— మంచు శిఖరం — తెల్లని, పచ్చని, నిలంబి, ఎర్రని, ఉదావి—సూర్యరశ్మితో చలంగాటం ఆడే రంగుల నీడల వాయూరపు వాయులు. అక్కడి మనుషులు సముద్రం ఎట్లా ఉంటుందో వర్ణించమన్నారు. వారు సముద్రం చూడ లేదట. ఇక్కడివారు మంచు శిఖరం ఎరుగరు. ఒకనాడు— ఆదిలో—ఈ శిఖరాలే సముద్రం—సముద్రమే శిఖరాలు.

తన పడవగృహాని కొచ్చేశాడు రవిశంకరం. అందులో మూడు గదులు. ముందుది డ్రాయింగ్ రూమ్. సోఫాసెట్, రెండు కుర్చీలు, ఉన్నాయి. వెనక గది భోజనాలకి. చివరిది పడకగది. పడవవాడు ప్రేమ్ చంద్. అతను, భార్య, పిల్లలు, వెనక పడ వలో ఉంటారు. కావల్సిన పదార్థాలు వండి, ఇండులోకి తెచ్చి వడ్డిస్తారు. ప్రేమ్ చంద్ టాపీ ధరిస్తాడు.—సగం సగం ఎదిగిన మినకట్టు. నాలుగైదు బిన్నపై కోటు, పైన వెడల్పుగా, లుంగీలా చుట్టి, కింద నవ్వుగా మడమని అంటిపెట్టుకునే లాగు. మనిషి నలుపు. చిన్ని కళ్లు—రంగురంగుల వళ్ల వరుస. భార్య కనబడదు. ఎప్పుడన్నా పడవ వెనక విలబడ్డప్పండే దర్శనం. ఎర్ర జాట్లు—చిన్నికళ్లు, వెడల్పు దవడలు, చదరంగా కనపడే గడ్డం—పైనుండి పాదాల వరకూ, రంగురంగుల గుడ్డలతో కుట్టిన గౌను. ఎరుపు ప్రధానమైన రంగు. చెవులకు బరు వైన లోలాకులు—చేతులకు వెడల్పైన గాజులు.—నవ్వు మొహం. భాష భావాలా లేవు.—ఉద్రేకంలేని ప్రాణులు.

ఆ ఉదయం షికారాలో వెడుతుంటే, ఎవరో పేరెట్టి పిల్లారు. పంకరించారు. చూశాడు. ఆ షికారా నిల్చింది. అందులో వ్యక్తి హరికృష్ణ—మాధవి అన్నగారు. గుర్తు పట్టాడు. రండి మా అక్కయ్యని చూద్దాం అన్నాడు. షికారా తిప్పారు. రెండు ఫర్లాంగులు వెళ్లాక వొడ్డున దిగారు. అక్కడ మరో కాంవ మళువు తిరిగింది. ఆ చిన్న కాంవ మళువులో వొక పడవ గృహం ఉంది. అందులో కెల్లారు. అప్పుడే స్నానంచేసి, జడల్లుకుంటో, సోఫాలో అద్దంముందు కూర్చుని వుంది మాధవి. పడవ వాడితో ఏదో అన్నారు. వాడు టీ, బ్రెడ్ తెచ్చాడు.

"మా రెప్పు డొచ్చారు ....?"

"వాలుగైదు రోజులైంది."

"నే నొచ్చి వారమైంది. హరి వొచ్చి తిసుకొచ్చాడు. ఎరుగు దురా వారిని".....

"అవునవును."

“మీరు బాగా చిక్కిపోయారు. మా దగ్గరే ఉండాలి. అన్నీ మేం చూస్తాం. అన్నయ్యకి కాశ్మీర్ కొట్టిన పిండె.....” అంది మాధవి.

అలాన్నీ అక్కడే ఉండిపోయినారు. ఆ వడవగృహం ఇక్కడికే వట్టిస్తా మన్నారు. అక్కడే భోజనా లయ్యాయి. ఆ మధ్యాహ్నము నిషాల్ బాగ్ తోట తెల్లారు. నూర్జహాన్ సోదరుడు అనన్ ఖాన్ వేయించిన తోట అది. సది మెట్ల కింద, వర్షతంనుండి జారే ఉద్యానవనం. పైనుంచి చూస్తే డాల్ సరస్సు కనబడు తుంది. నడుమ జలం, పాయలు పాయలుగా, చిన్న జలపాతాలుగా జారుతూ ఉంటుంది. ఎందరో జనం. నల్ల బుర్రులు, తెల్ల బుర్రులు—అందులో చూచేందుకు రెండు కంఠలు. ఆకు వచ్చరంగు ఫిరవా ధరించినవారు, కాబూల్ నుంచి వచ్చారు. తల చుట్టూ పాగా ధరించిన పిల్ల కాశ్మీరం. పామ్మీనా శాలువలు కప్పుగున్నవారు ఆఫ్ గన్ను. టీ త్రాగి, మొక్కల నడుమ ఒక మూలగా కూర్చున్నారు. మాధవి వ్రేళ్లకి సమాధానంగా, హరికృష్ణ తన కథ చెప్పడం పొగించాడు. అతనిని పెద్ద కళ్ళు. మంచి వళ్ళ వరస, సన్నటి పొడగాటి ముక్కు, చివరలో కొంచెం వంకర తీరిగింది. ఎగదువైన క్రాపింగ్ పై, ఫర్ టోపీ. ఊదారంగు కాశ్మీరం కోటు, పిజామా—వీరితగా ఆ వాలావరణంలో ఇమిడిపోయి, తెలుగువాడిలా కనబడడు. మాధవి కూడా, అక్కడ వారి దుస్తులు ధరించింది. మోచేతిమీదకి దిగిన జబ్బా చేతుల—చివర వగిసిలేను. త్రికోణం కట్టింగ్ మెడ—చుట్టూ జిగిణి—జాకెట్ వడుం మీదికి దిగింది. పైన పావడా; జబ్బుమీద తిప్పి దిగి విడిచిన శాలువ—తెల్ల సెల్కు పిజామా—పాదాల దగ్గర వడ్డ మడతలమీద వగిసి జాల్తారు. పాపిల నడుమ కుంకుమ—పువ్వు విశేషం, వంగనండు, ఇంద్ర ధనుస్సు—కలువ, తుప్పండు జల్లరుండు ఆ ప్రాంతంలో కనబడే వాటిల్లో కలిసిపోయి, మాధవి వొక పువ్వుగా, ఫలంగా మారిపోయింది. వెనక, పైకి లేచిన శిఖరం అంచుల్లో పెద్ద పెద్ద దేవదారు వృక్షాలు. దూరంగా చూస్తే మంచు శిఖరాలు—అక్కడ పాదాల దగ్గర, అల్పమైన మనుషులు—పువ్వుగా మారిపోయిన మాధవి. రవి మనస్సు ఎలాగో బిపోయింది. తన వ్యక్తిత్వపు స్వరూపాన్ని మరిచిపోతున్నాడు. హరి కృష్ణ కథ వివరీకృతున్నాడు. తనూ, కంపెనీ, గంగాధరం. స్టెయిన్ లెస్ స్ట్రీట్ అన్నీ దూరమై పోతున్నాయి. అవి గతంలో నీడలు. ఇక్కడ ఇది వెలుగు. అన్నీ ఇంద్రియాలూ ఒక్కపారి సజీవమై తారతమ్యం, వివక్షలు, ద్వందాల విభిన్నత ఎరగక, సాందర్యాన్ని అన్వేషించి తెలుసుకుని, పట్టుకుని, గుండెకి హతుగుని రాళ్లుగా మారిపోయిన మనుషులు. ఇంక హరికృష్ణ కథ.

స్మితిజోరా, మామయ్య, దేశ విభజన జరిగిన రోజుల్లో పాకిస్తాన్ ప్రాంతం నుండి వచ్చేసి, కొంతకాలం బారామూలా

లోనూ, మరికొంతకాలం లదక్ లోనూ ఉండి, తుదకు శ్రీనగర్ లో షికార వడవలు కట్టుకుని, అద్దెల కిచ్చి తిమ్మతూ గడుపు కుంటున్నారు. కొన్నాళ్ళకి మామయ్య చనిపోయాడు. స్నేహితు రాండ్ర సహాయంతో వడవలోనే ఉంటూ, వడవల్ని అద్దెలకిచ్చి ఉంటున్న సమయంలో అమరనారాయణ అనే తివాసీల వని వాడితో స్నేహం ఏర్పడింది. అతనే ఆమెను ఆదుకున్నాడు. అప్పుడే హరికృష్ణ, అమరనారాయణ కలిసి, తివాసీలు, శాలు వలు తయారుచేసే వర్తిశమ నిర్వహించి మంచి లాభాలు పొందారు. స్మితిజోరా, హరికృష్ణని అప్పారాజుతో చూపేది. అతన్నే ప్రేమించింది. అమరనారాయణకి, ఇతనికి అభిప్రాయ భేదాలు ఏర్పడ్డాయి. ఒకరాతి, సరుకంతా లారీలమీద కెక్కించి లదక్ ప్రాంతానికి వెళ్లిపోయాడు. దానితో హరికృష్ణకి వివా మిగలకుండా పోయింది. హరికృష్ణ, స్మితిజోరా, ఆరాలు తీసి, వెదకి వెదకి అమరనారాయణ్ ఎక్కడున్నదీ తెలుసుకున్నారు. బెదిరించి, జగడమాడక, తిరిగి శ్రీనగర్ రావల్పండిగా బ్రతిమ లాడారు. అతను సరే నన్నాడు. మళ్ళా కలుసుకున్నందుకు విపీదించా లన్నాడు. ఊలాల్ సరస్సులో షికారలో వెడదా మన్నాడు. దజను బుడ్లు, జిన్, విస్కీ—తెచ్చాడు. జీలమసది—ఊలాల్ సరస్సులోకి ప్రవహిస్తుంది. వదిపాసు మైళ్ళు పొడవైన విశాల మైన సరస్సు. మధ్యాహ్నానికి సరస్సులోకి చేరుకున్నారు. గట్టుకి, రెండు ఫర్లంగుల మారంలో వడవ నిలిపారు. స్మితిజోరా ఏ పానీ యమూ ముట్టలేదు.

అమరనారాయణ్ ని తృప్తిపరచడానికి, సీసా చేతులో తీసు కుని, అటూ యిటూ చూసి నీళ్ళల్లో పారబోసేది. స్నేహితు లిరువురూ బాగా త్రాగేశారు. అమరనారాయణ్ పాటలు మొగ రెట్టాడు. స్మితిజోరా, వెనుక గదిలో వెళ్ళు వాల్చింది. హరి కృష్ణ మైకంతో కళ్ళు మూశాడు.

అమరనారాయణ్ వడవకి బెజ్జం పెట్టాడు. వడవ వడవడం పొగించాడు. ఆ సరస్సులో మధ్యాహ్న సమయంలో పెద్ద పెద్ద గాలులు వీస్తాయి. చిన్న వడవలు తట్టుకోలేవు. పెద్ద గాలి ప్రారంభమైంది. సరస్సు మధ్యకి వెళ్ళవల్సిన వడవ, వొడ్డుకి వెడుతోంది. బెజ్జంగుండా వడవలోకి నీళ్లోస్తున్నాయి. అమర నారాయణ దూకేశాడు. అతను మంచి ఈతగాడు. ఒడ్డుకి చేరు కున్నాడు. స్మితిజోరా, నీళ్ళ రావడం, గాలి వీయడం గమనిం చింది. బెజ్జంని ముయ్యడానికి చెయ్యి పోచిచ్చి, నీటిని రానీ కుండా ఆపుజేస్తూ, హరికృష్ణని కేకేసింది.

జిజ్ఞాసతో, సందర్భం తెలుసుకున్న హరికృష్ణకు బేజారెత్తి, పోయాడు. గాలి వడవని తోసేస్తోంది. పక్కకి వారిగినప్పుడల్లా, మరికొంత నీరు లోపలికిచ్చి వడుతోంది. వొడ్డు ఎంతో దూరం

Popkale

వస్తున్నాడు!

రేఖామూరణ్ ఆర్ట్స్
పిక్చర్స్ నాభం

మాట్టిప్రోలు

రచన: భామిడి పాటి రాధాకృష్ణ ..... సంగీతం: కొరవండ పాణి
దర్శకత్వం: K. హేమాంబరధర రావు ..... నిర్మాత: B. పురుషోత్తం

వాణిశిల్ప
స్టూడియో: ప్రసాద్

VIZAYA

లేదు. వడవ మునిగిపోయింది. స్మితిజోరా పీల్చల్లో వడిపోయింది. ఆమెని ఎట్టుగోడం కోసం, పారికృష్ణ మునిగి తేలుతూ, ఎంతో పీరు త్రాగి, తన్నుకులాడి, ఆమె శరీరాన్ని ఎట్టుగని పావుగంటలో ఒడ్డుకి చేరాడు. ఆమె తెలివిరాక వడిపోయింది. ఇద్దరు ముగ్గురు వడవవాళ్ళ సహాయంతో ఆమెని ఒక గుహలోకి చేరవేశాడు. నవర్యలు చేశాడు. మూడో నాడు ఆమె చనిపోయింది. ఆమె వడవ గృహంలో, ఎన్నెన్నో తివాసీలు, శాలువలు భద్రంగా పెట్టెల్లో దాచింది. ఆ వస్తువులలో తాను మళ్ళా వ్యాపారం కొనసాగించాలి.

ఈ పుత్రాంతం చెప్పి కంట తడిబెట్టుకున్నాడు పారికృష్ణ. ఈ వ్యక్తిలో ఇంతటి ఉద్రేకం ఉండి, ఇన్ని విచిత్రమైన అనుభవాలకు గురైనందుకు ఆశ్చర్యపడ్డాడు రవిశంకరం.

“ఇంటికొచ్చెయ్యి—అక్కడ ఏదన్నా చూడొచ్చు” అన్నాడు.

“ఇక్కడ అంతా పైంది. ఆమె చాలా దూరదృష్టి గలది. వందకి పైగా పెద్ద తివాసీలు స్నేహితుల గోడౌన్స్ లో పెట్టింది—ఆమె ఎరుగును కాబోలు అమరనారాయణ స్వధానం. తన వడవలో రెండు మూడు పెట్టెలలో శాలువ లున్నాయి. లెక్కలు తెమలక ఆమధ్య నేనూ అతనూ చచ్చాం. అవన్నీ నేనే తప్పరించా ననుకున్నాడు నారాయణ, అతని ప్రేయసితోబాటు నరుకుని కూడా. అందుకే అంత దురంతానికి వాడిగట్టాడు.”

పాయంత్రం ఇంటికొచ్చారు. తర్వాత కనిపిస్తానని, తన వడవ కొచ్చేశాడు రవిశంకరం.

ఆరోనాడు, అందరూ గుల్మార్గ్ బైలుదేరారు—కాదిర్, హీరాలో, మాధవి, పారికృష్ణ, స్మితిజోరా స్నేహితురాలు—వడవ యజమాని చెల్లెలు—‘ప్రీతమ్’ అనే ఆమె—రవి, ఇందరూ. కాదు దిగాక, గుట్టాలు అమర్చుకున్నారు. గుట్టం వడిపించేవాడు ముందు నిలబడతాడు. స్త్రీలెక్కిన గుట్టంకి, ఇద్దరుంటారు, ముందొకడు, వెనకొకడు. గుల్మార్గ్, మెరిసే ఆకు వచ్చ బయళ్లతో, దూరంగా వంకరగా దిగిపొయ్యే కొండలతో పెద్ద పెద్ద చీనార్ చెట్లతో—స్త్రీ ఇన్ ఎమరల్డ్—(study in—Emerald) లాగా ఉంటుంది. చిత్రకారుడి స్వర్గం. రవి, రెండు మూడు, కలర్ స్కెచ్ నే చేశాడు. గుర్రాలమీద, అందరూ ఫోటోలు తీసుకున్నారు. పచ్చికబైలులో, కుర్చీలు మేసుకుని టీలు త్రాగారు. ప్రీతమ్, పారికృష్ణ వ్రక్కనే కూర్చుంటుంది. అతనితోనే మాట్లాడుతుంది.

“ఈమె డ్రాగి జనవర గీతాలు పాడుతుంది—వడవ పాటలు—” అని పారికృష్ణ ఆమెతో ఏదో అన్నాడు. ఆమె పాడడం ప్రారంభించింది. పల్లవి మనిషి—ఆ వింత దుస్తుల్లో స్థూలంగా కనబడుతుంది. బాగా పసిమి—డల్ గర్ల్, పెద్ద

బుగ్గలు—కళ్ళు పన్నుమైనా, పాడుగ్గా, చేలల్లో ఉన్నాయి. నోల్ వేల్ కోటు లోపల వక్షం చదునుగా కనబడుతోంది. ముక్కుకి ఏదో గుండ్రటి అలంకారం. బొట్టు లేదు. నుదిటిమీద బొట్టు వెనక్కి తోసిపి, చుట్టూ, వెడల్పాటి రిబ్బన్ కట్టింది. పళ్ళు రెండు మూడు వంకర. ముక్కు రంధ్రాలు కనబడే వండ్ర. కాసే వయ్యాక పారికృష్ణ ఆ పాటకి రయంగా ఎగరడం మొదలెట్టాడు. ఫోటోలు తీశారు. వింతగా ఉంది. బుద్ధు తీసి అందరూ తాగుతున్నారు.

“మారూ తాగండి” అంటోంది మాధవి, తాను త్రాగుతూ, రవి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. భయపడుతూ మతిమరపుతో ఏమి మాట్లాడాలో తెలియని, అమాయకురాలు మాధవి ఈ రెండు మూడు నెలల్లోనూ ఎంత మారిపోయింది ! త్రాగేస్తోంది. చురుకుగా మాట్లాడగలుగుతోంది. ఆనాటి సెగ్గు, మందగొండీతనం—అన్నీ పోయాయి. కొత్త చలాకీ, హుషారు. ఆరిందాతనం అబ్బాయి. వాతావరణమా ? తాను ఏదగుతోందా ? కొత్త అనుభవం పొందిందా ? లేక తాను అన్వష్టతగా ఉండడంవల్ల ఆమె అలా కనబడుతోందా ?

మళ్ళా గుట్టాలు నడుపుకుంటూ పైకి, ఫిలిన్ మార్గ్ వైపు వెడుతున్నారు. ఎందరెందరో, వింత దుస్తుల్లో, దోరలు, పోలీసులు, ఇరాన్ దేశస్థులు, సింహళులు, తమిళులు. కేరళవారు గుజరాతీలు, కాబూలీలు, ముస్లింలు, నేపాలీయులు, బొద్దులు—తామొక్కరే ఆంధ్రులు. గుట్టంపిల్లలపై పిన్నలు. ఇద్దరేసినడి పిన్ను వృద్ధులు. ఆమె—ఎంతలావో—మదర్ సుపీరియర్—నవ్వుతూ నడుపుతోంది గుట్టాన్ని. అంత లావుంటే అదినడవగలదా అని తనే ఆశ్చర్యపడ్డట్లు. మంచు, నేలమీద తుట్టులల్లో నడిచింది. చెల్లె మొదళ్ళలో, పాదలపై నా, రాళ్ళ పైనా—మంచు—కోసిన కలవ ముక్కులల్లో ప్రారంభమై పైకి పోసు పోసు ఎక్కువవుతూవచ్చింది. చలి మొదలెట్టింది. ఫిలిన్ మార్గ్ శిఖరంపై చేరుకునేసరికి, అంతలా మంచే. అక్కడ రెండు మూడు టెంట్స్ ఉన్నాయి. సిక్కులు టీ పెట్టి అమ్ముతారు. కేక్స్, టీ.

దూరంగా అన్నివేపులా మంచుకొండలే—హిమవత్ శిఖరాలు. వొక్కొక్కటి వొక మంచి ముత్యం. అన్నీ ఒక ముత్యాల హారం. మేఘం విడిచుకున్నాడు కాంతివడి, మెడతప్పి, హారం అందం చూడ మన్నట్లు అవి మెరుస్తాయి. ఏ మనిషీ అడుగుపెట్టని స్థలం—“ఈ ముత్యం ఎంత బాగుందో!” అని వేళ్లతో కదవని హారం. మేఘాలు కమ్మివేశాయి—హారం చూసి దిప్పి కొడతారేమో, మాయ మనుషులన్నట్లు. మేఘాలు, తెల్ల శాలువలు: కామక్రీడతో మైమ రిచిన శిఖరాలు, చలికి కప్పుకోవాలని తెలియదుగావున, మే మే కప్పుతాం—అని మేఘాలు మూసివేస్తాయి. ఆ శిఖరాల అందం

చూడకండి. ఎండకి కరిగి, ఆ ప్రకృతి స్థనానిమిద మంచు జారు తుండా పాలు కరినట్లు! మనకి కనబడదు.

“అదేనండి—అటుచూడండి—అదేట నంగా వర్షతం—మహా శిఖరం.....” అంది మాధవి. నీలం వెల్వెట్ జాకెట్ పై, ఫర్కోట్, శాల్లదాకా పడేది—మేనుగుంది. నల్లద్దాలజోడు పెట్టుకుంది. అడుగున రబ్బర్, పైన ఫర్పున్న కాలిజోడు. జడ ముడిచేసి, పైకి చుట్టి, దానిపై ఫర్కోట్ ధరించి పరదేశ స్త్రీలా వుంది మాధవి. వంగా వర్షత శిఖరం—దూరంగా పారావేస్తోంది. దాని నడుం నీలం—మొఖం ఎరుపు, చుట్టూ పసుపు. మూడు రంగుల ప్రకృతిచిత్రం. విర్రవీగి శిఖరంతో ఆకాశం కొయ్యడంలేదు. సమతలతో, భక్తితో చేతులు జోడించిన శిఖరం.

“మీరు చలితో వాణికి పోతున్నారు. ఈ కోటు మేను గోండి” అంది మాధవి. అవును. అది మే నెల. అంత చలిగా ఉండదన్నారు. చలి నివారించే దున్నులు తను తెచ్చుకోలేదు. కాని ఇక్కడ చలిగావుంది. పదివేల అడుగుల ఎత్తు. ఆమె కోటువిప్పి, అతని భుజాలపై కప్పింది. బొత్తాములు వట్టవు. ప్రీతమ్ తన పోల్ నీ తెచ్చి, అతని నెత్తికి చుట్టింది. “తన బొమ్మ గియ్యమంటోంది. ప్రీతమ్” అన్నాడు పారిక్వస్. టెంట్ లోకెల్లి. అక్కడివారితో ఏదో మాట్లాడి, టెంట్ వెనక నీడలో బల్లలు, కుర్చీలు వేయించాడు పారిక్వస్. దానిమీద కూర్చుంది ప్రీతమ్. మరోబల్ల మీద కూర్చుని ఆమె బొమ్మ గీశాడు రవిశంకరం. మొహం పోలిక లేదుగాని, మనిషి కూర్పున్న ఆకృతి వచ్చింది. వెనకాల, దూరంగా కొండలు. గబ గబ ముగించాడు.

“మరినాదో?” అంది మాధవి.

“చలికి వేళ్లు పని చెయ్యడంలేదు” అన్నాడు. అందరూ, క్రరపీట బండగమీద పీట మంచులో జారుతూ, కొండపైకి వెళ్లారు. ఆ బండి అరడుగులెత్తు—రెండు చక్రాలుంటాయి. వాళ్లు లాగుతుంటే, మంచు పాడుమై, నీరై ఇరువైపులా పాయలై మీద పడుతూవుంటుంది. పైకి వెళ్లారు. అక్కడ చిన్న కొలను. బంగారం రంగు. సూర్యబింబం సిగ్గుతో తల వంచుకునే మెరుపు. మేఘాలు దూరంగావెళ్లి చోద్యం చూస్తూ, వాటి వంకర అందాన్ని అనీశ్లలో చూసుకుంటాయి! రవి శంకరం చలితో వాణికిపోతున్నాడు. మొహం వెల్లబడుతూంది. వేళ్లు కదలడంలేదు. శ్వాస సుళువుగా రావడం లేదు. కోటు లీసేసిని మాధవి కూడా వాణికిపోతోంది. పసుపు, ఆకుపచ్చ, చాకలెట్ రంగు. కాస్తంత నలుపు—వెండికి తుప్పు పుట్టి నట్లు—ఆమె మొహం వైఖరి మారిపోతోంది. బొత్తాములున్న చోట ఫర్కోటు ఎడంచేసి, తన మొహం అందులో దాచుకుని, రవి శంకరం నడుంపై వారింది మాధవి. మెడమీదికి చేతులు పోనిచ్చి మొహాన్ని తనమీదికిలాక్కుంది. ఆమె అధరాలు చలికి బీటలువారి,

గట్టిపడి, గరుకుగా అయ్యాయి. ఆయాసంతో వెనక్కి వారి పొయ్యాడు. అతన్ని బండిమీదకి ఎక్కించి, ఇద్దరు పట్టుకుని టెంట్ లోకి తీసికెళ్లారు. నిప్పు ముందు కూర్చోబెట్టి, చేతులు, కాళ్లు, వేడికోసం రుద్దుతున్నారు.

టీ త్రాగాడు. క్రిందికి దిగుదామన్నారు. గుట్టాలు సిద్ధం చేశారు. అక్కడ కాకులు, టెంట్ చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి. మంచు కొండ గోడమీదుగా కాకులు చిత్రం—ఖల్స్ మార్గ్ లో కాకి. తెల్లటి బట్టమీద నల్ల కాకి వేసినట్లుగా—ఆ తిండికోసం ఇంత దూర మొచ్చాయి.

ఖల్స్ మార్గ్ అంటే గొట్టెల ప్రాంతం. అక్కడ ఏ ఇతర ప్రాణిలేదు. కాకి వొక్కటే. అది కాకి మార్గం. ఎంత దూరంమందో, ఎంత ఎత్తుకో—ఆ చలికితగ్గ ఈకలు, అవయవాలు లేకపోయినా మనుషుల్ని వెన్నాడుతూ వచ్చింది కాకి. ప్రాణికోటిలో అదొక్కటే మనిషికి మిత్రుడు. తోడుండే ప్రాణి. దిగుతున్నారు గుట్టాల మీద. దిగడం కష్టం. ముందుకి వారిగిపోతారు. వెనక్కిదక్కించి కూర్చోవాలి. వెన్ను, కాళ్లు, పిరుదులు హానమై పోతాయి. రెండు గంటలలో దిగి, కారుమీద బసకి చేరుకున్నారు. మళ్లీ వాస్తవని రవి తన పడవకి వెళ్లిపోయాడు.

మొర్నాడు రవి లేవలేకపోయాడు. హీరాలాల్ దాక్టర్ని పిలిపించి చికిత్స చేయించాడు. వాళ్ళవట్టే క్షుర్రాడిని ఏర్పాటు చేశాడు. ఆమొర్నాడు ఏకాంతంగా పుండేచోటులో గడపించాడు రవి. మానసబల్ నరస్సు ప్రశాంతంగా, మారుమూలగా ఉంటుందన్నాడు కాదిర్. అక్కడికి వెడదామన్నాడు.

మానసబల్ నరస్సు శ్రీనగర్ కి పడునెనిమిది మైళ్ళదూరం. హీరాలాల్ ఒక జీపు, క్షుర్రాడిని వచ్చగించాడు. మధ్యాహ్నం నాంటి గంటకి బైలుదేరడానికి విశ్రయమైంది. పెందరాళే భోజనం చేసి, పరున్నాడు రవిశంకరం. పన్నెండుదాటింది. ఎనరో గదిలో కొచ్చిన ఆలికిడైంది. మంచంపక్కనే నిలబడింది మాధవి. పడవ గది కిటికీలన్నీ మూసివున్నాయి. ఒకదానిమీద కర్వెన్ లాగివుంది. చీకటిగా, చల్లగావుంది.

“మవ్వా.....” అని లేవబోయాడు.

“లేవకండి. ఎలా ఉన్నారో చూద్దామనొచ్చా. చూడకుండా ఉండలేకపోయానబ్బా.....” అతను ఎక్కడికి వెళ్ళదల్చుకున్నది చెప్పాడు.

“వేనూ రావొచ్చా—రానీంది. మీరొక్కరూ—అమ్మో ఎలా ఉండొల్లు. వేసేమనుకున్నారో!..... కోపమా?”

“ఎందుకు?”

“లేకపోలే ఫరవాలేదు.” పిక్నిక్ పరికరాలు, నంచీలో సిద్ధం చేసింది మాధవి. పడవవాడు, టీ, బిస్కట్లు తెచ్చాడు. ప్లాస్టర్

ముద్దు చిత్రలేఖనం పరికరాలు, ఒక పెట్టెలోవుంచి, అన్నీ జీప్‌లోకి లోడ్‌చేశారు. ఒంటి గంటన్నరకు కదిలింది జీప్. ఓపిక లేక, ఆరోజు రవిశంకరం గడ్డం చేసుకోలేదు. అక్కడక్కడ తెల వెండ్రుకులున్నాయి. తైలంలేక, జాబ్బంతా, రేగి చిందర వంద రంగా వుంది. పైజామా, లాల్సీ, దానిమీద కాశ్మీరం మేపుకోటూ ఒక ఫ్లోటోపీ వేసుకున్నాడు. చేతులో కర్ర. జీప్ మధ్యలో నిల్చింది. కర్నూరుకు బాంగా మార్చాడన్నాడు. జీప్ అక్కడ నిల్చి పోతుందిట. బాంగాలో కచ్చాబాబుతో రెండు మైళ్లు వెళ్లారు. ముగ్గురూ బాంగాలో, రెండు మైళ్లు వెళ్లక, బాంగా నిలిచి పోయింది. అక్కడే ఉండిపోతుందిట. అక్కడనుండి మరోమైలు నడిచి వెళ్లాల్సిందే. సామాను, కర్నూరు మోస్తున్నాడు. రవిశంకరం మాధవి నడుస్తూ వెడుతున్నారు. అన్నీ ఆకుపచ్చ కొండలు—అంత ఎత్తైనవికావు. గోరెం మందలు—కాపరులు తెల్లటోపీలు, తెల్లగడ్డలు, పాడుగాటి లాల్సీలు—చేతిలో కర్రలు—దూరంగా నుంచుకొండల శిఖరాలు.

సెలయేళ్లు వచ్చ కొండల నడుమనుంచి జారి, ఎర్రరాళ్లు వేరమీదుగా, అడుగులోలున, ప్రవహిస్తున్నాయి. ఒకటి రెండు మాసాలవరకు సరస్సులో కలుస్తున్నాయి. వాటిలోంచి నడుస్తున్నారు. పొదొకింద, సీళ్లలో పట్టులాంటి ఇసుక, చిన్న రంగురంగుల రాళ్లు—సన్నగా గానంచేస్తూ కదుల్తోంది నీరు. కొండలకింద చీనార్ చెట్లు. కొన్ని కొండచెట్లు—తెల బీ ప్రమానులు—వెండి తొడుగులా, సన్నగా, పొడుగు మెరుస్తున్నాయి. దూరంగా ఆ చెట్లనడుమ కన్నూరి మృగం, కనబడి, చింతగాచూసి పరుగెత్తింది. దిగువున తప్పవండ్లు సెలయేటి గట్టు మీద వెంగ, జల్లరునండ్లు—కొమ్మలమీద చూమిడి పీట్లు. మరో ఫర్లాంగు నడిచాక, 'హిల్స్'కి చేరుకున్నారు. కుత్తివాడూ, సామాను.అక్కడవుండి పోయాడు.ఒక సంచీమాత్రం తీసుకుని వారిద్దరూ సరస్సుకేసి నడుస్తున్నారు. ఫర్లాంగు నడిచాక, చూసనవరకు సరస్సు చేరుకున్నారు. చిర్జన ప్రదేశమది. అంతటి ఏకాంతం మరెక్కడా కనబడదు. చిన్న చిన్న పొదలు గట్ల వెనక. రంగు రంగుల పూల మొక్కలు. గుబురు చెట్లు. వెండి ప్రమానులు. ఆ అందానికి తట్టుకోలేక, పీట్లు కూడా రెక్కలు ముడుచుకుని నీడిస్తున్నారు.

అంతా చలించి పడి—ఏకాంతం విప్పి పారేసిన వస్త్రం—తడిపి నిండబెట్టినట్లు. చుట్టూ ప్రమానులు, ఆకులు, పర్వాంత ర్యామిగా గడ్డి—పచ్చ తివాసీలా పరిచిఉంది. కాగితం తీశాడు. రంగులు కలుపుతున్నాడు రవి. పచ్చకొండ, పచ్చ పీర ధరించినట్లుంది. దాని మధ్యగా కొప్పిచోట, ఎర్రరాతిని చొల్చి, చెక్కిననచోట్ల చీర మడతల్లా అమరి ఉన్నాయి. అతను వెయ్యడల్పుకున్న చిత్రం చీర మడతలు. ఆధునిక శైలిలో—గీతలు, కోణాలు—చదరాలు—వంపు

లుండవు. స్పృచ్ గీశాడు. మాధవి చేతులపై తల ఆనించి చూస్తోంది.

“కాసేపు రెమ్మతీసుకోరా ఏం?” అని దగ్గరగావచ్చి అతని చొళ్ళి తల ఆనించింది.

“వేడిగావుంది. స్నానం చేద్దామా?” గబ గబ పాట్ దగ్గరికి పరుగెత్తి, సంచీలో బట్టలు, ఫ్లోస్ తెచ్చింది. నాలుగవు తోంది. పైజామా, పాట్టికోటుతో, జడ మెరిలిసి, మెడకింద బిగించి, నీళ్ళలోకి దిగింది మాధవి. గట్టున కూర్చున్న అతని చెయ్యి పుచ్చుకుని నీళ్ళలోకి లాగింది. గట్టున నడుంలతోతు. అతని మొహం నీళ్ళు జలుతూ, నడుం నట్టుకుని ముంచింది. వెన్నుమీద వాలి, అతని మెడచుట్టూ చేరాల బిగించి, శరీరం రాస్తోంది. ఉక్కిరి బిక్కిరై పడల్పుకుని, దూరంగా వెళ్ళాడు.

“ఎందుకట్లా చేస్తావు?”

జాబ్బురేగి ఆమె నుదిటిమీద వదులతోంది. జాకెట్టు మెడదగ్గర స్తనాల నడుమ గీతమీద నీడ వెలుగునడి చదులతోంది.

“మీ కిష్టంగా.....”

“నీతో అన్నానా?”

“అమాత్రం రెరిదా ఏమిటి? మీ కళ్ళే చెప్తాయి” అని దగ్గరగావచ్చి, అరిచి మోడకి లాక్కుని, నోట్స్ నీళ్ళలోపెట్టింది.

“నర్దాలేదా?”

“నీకంటే ఎంతో పెద్దవాడిని. సుప్రస్ పెండ్లి కావల్సిన దావపు” అన్నాడు.

ఆమె వెక్కిరి అతని గడ్డానికి రాస్తోంది.

“షిప్ చేసుకోరాదా....”

“నా వల్ల వినబడరేదా?”

“దానికి దీనికి ఏం సంబంధం?”

“నాకా తేడాలు లేవు.”

ఆధునిక స్త్రీ—కొత్తతరం. మారిన ధృవ్యధంగం వేటి కాలపు స్త్రీలకు ఈమె ప్రతినిధి కాబోలు నమకున్నాడు.

“నీకు లేకపోవచ్చు—” ఇతరులకి వుండొచ్చుగా.”

“ఓ యబ్బ, నాకు చెప్పకండి. మొగడికి అసలే లేవు. నే వెరగవా.....”

“బాగా అనుభవం ఉన్నదావల్లె చెప్తున్నావే?”

“వేనూ చూస్తున్నాగా.”

గట్టుకి చేరారు. ఆమె దూరంగా వెళ్లి, చీర ధరించింది. తెల్లనట్టు—కాశ్మీరం—అంచులేదు. నల్ల జాకెట్ వేసుకుంది. జడ పర్చుకుని, దగ్గరగావచ్చి రాతి బండమీద కూర్చుంది. రవిశంకరం ఆమె దగ్గరకెళ్లి, చీరమడతలు, సరిగా, తిన్నగా, గీతల్లా జాడ

టల్లు నర్తాడు. కొంత భాగం చీర పక్కకి తొలిగించి, అందు లోంచి, తోడ, మోకాలు, మడమ కనబడేటట్లు అమర్చి కదలకుండా కూర్చున్నాడు. రెండు గజాలదూరంలో, గడ్డి చదునుచేసి, పెట్టిమీద స్నాన్డర్ముద్ద అమర్చాడు. సంచిలోంచి రెండు తీగలు తీసి, వాటిని ఒక ఆకారంలోకి వంచి, ఆ రెంటి చుట్టూస్నాన్డర్ని మెత్తి, అడుగెత్తున, ఒక ఆకృతిని తయారు చేశాడు.

“నా బొమ్మ మొన్న గియ్యనవ్వారుగా—”

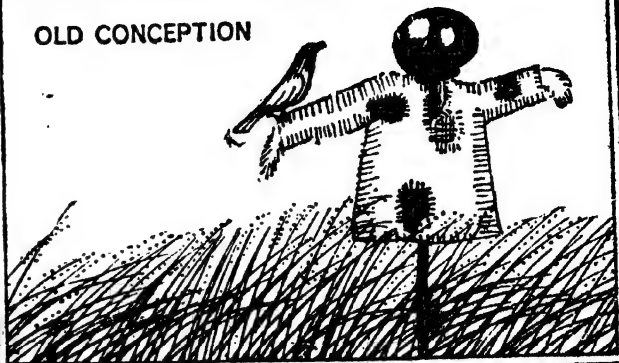
“మూట్లాడకు. కదలకు.”

తొడ పక్కకి కదిల్చింది.

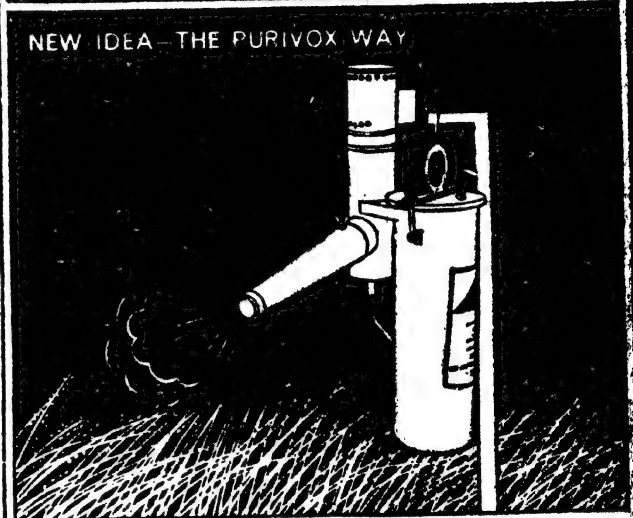
“సీతాకోకచిలుక—మరి చూడండి ఎలా!” అంది అమాయ కంగా. సీతాకోక చిలుకని తోసేశాడు. మళ్ళాకాలు అమరుస్తుం డగా, ఆమె అతన్ని గట్టిగా కౌగిలించుకుంది. అతని తల తిరి గింది. బండ మీదనుండి కిందకిజారిపోయింది. వట్టు విడవక, అతన్ని కిందికిలాగి, దొర్లించి, నిలిపి, వక్షంపై వాలింది. ఆమె న్ననాలు తగుల్తున్నాయి. చేతులు పీకుతున్నాయి. అమె నరు, కళ్లు కుప్పొప్పులు, చెక్కిళ్లు, చెవి, జారి ఊడిన తల వెండ్రుకలు, ఎర్రటి శక్తి, ఏదో ఆహ్వానించి, అతన్ని ఆమెవేపు లాగేస్తోంది. అన్యత లోంచి, కడసారి బలం ప్రజ్వలిల్లి కాలుస్తోంది. నాళాలన్నీ రయతో కొట్టుకుంటున్నాయి. వ్యక్తిలో సంఘం అమర్చిన పొరలన్నీ ఊడిపోతున్నాయి. రాత్రిక దళ దాపేశాడు—తర్కం, బుద్ధి, నైతిక జిజ్ఞాస ఆ సరస్సులో మునిగాయి. ఆధ్యాత్మిక వెలుగు ముద్దగా గడ్డకట్టి ద్రవించని శరీరంలో ‘అహం లేదు—వ్యక్తి లేదు, సతానా మనిషిలేదు. సృష్టి ప్రేరేపించిన తృప్తి గోళంగా మారి ఊన్యంలో తిరుగుడుతున్నాడు. రంగులులేవు. అంతా చీకటే. ఊన్యం. తృప్తిగోళాలు—ఎక్కడో ధీకాని, ప్రేతి, బద్ధతై. మళ్ళై, గాలై—అంతమొందే అనేదన—భరించడం ఎరుగువు అగడ్తి, ఆ చెట్టు, ఆ సరస్సు, కన్ను గీటినా, వలకని ఆకాశం—అది సృష్టిలో ప్రాణి కదలిక—అంతమయ్యేటప్పుడు మిగిలే ఏకాంతం, ప్రకాంతం.

“ఇప్పుడున్నా సరిగ్గా కూర్చో” అని చీర మడతలు, మోకాలు అమర్చి, దూరంగావుండి ఆ శిల్పం ముగించాడు. ఎందరో సృష్టి కర్తల శరీరాలలో దాగిన శక్తులకు లొంగిన శిల్పం అది. దాని వెనక చరిత్రతో భిన్న పౌదయులైన స్త్రీలు, యుద్ధంలో ఓడి చచ్చిన చక్రవర్తులు, ఓడలు నడిపిన బానిసలు, భూకంపానికి తట్టు గుని నేలలో పడని వీరులు, ఎన్నో పౌదయాలు పగిలినప్పుడు మూపంవలెన అణువులు—వాటినుండి కాలవాహినిలో ప్రవహించి అతని చేతుల్లో ఆ స్నాన్డర్ ముద్దపైకి ఉపొంగి కలిగించిన ఆకృతి—సిద్ధంగావుంది. అనంత తలుపుతీస్తే ప్రవాహం వచ్చి పడుతుంది. ఆ తలుపు తీసింది మాధవి.

OLD CONCEPTION

NEW IDEA—THE PURIVOX WAY

గొ మృగాలను పుగ్గా, వక్కులనుండి రక్షం చండి. ఒక “పురివాక్స్” ను స్థాపించండి. పుగ్గాలను వక్కులను బెదిరించి పొరవాలి నవిన ఉత్తమ మంత్ర సాధనం. ఉపయోగించటం సులభం. మరియు తక్కువ ఖర్చు. సుమారు ఒక పాండు కార్మికుం కార్పెయిడ్తో 12 గంటలవరకు పనిచేయును. తుపాకి ప్రేలుడు వంటి శబ్దము నిజంగా భయమును గలిగిస్తుంది!

ఏ పొలంమీదైనా ఉత్తమ యాంత్రిక రక్ష

వివరముండు :
క్రాప్ ప్రొటెక్షన్స్, కార్పొరేషన్
“విరంజన్”, హను నెం. 602
99, మెరైన్ బ్రౌవ్. (మెరైన్ బ్రౌవ్ ఫేషన్
వదుట) కొంబాయి-2 BR.
ఫోన్ : 243472 తండ్రి “FOODSAVER”

ప్రకటన

అరు దాటింది. ప్లాన్స్ లో టీ త్రాగాడు—గడ్డిలోవారి కళ్ళ ముశాడు. సంధ్య విప్పిపారేసిన ఎల్లబట్ట సరస్సులో తడుపు తున్నారెవరో. తెల్లమానులు నల్లబడుతున్నాయి. నలుపు శాలవ కప్పుతున్నారు.

“మరి వెడదాం పదండి.”

అవి సామాను సంచిలోపడ్డి, అతన్ని లేవనెత్తింది మాధవి. ఒక మహా నత్యాన్ని, గొప్ప సౌందర్యాన్ని సందర్శించిన యోగికిమల్లే తన్నయ్యుడై లేవలేకపోతున్నాడు.

ఎక్కడికి వెళ్లటం? ఎక్కడనుండి వచ్చాము? తానెవరు? అమెవరు. అంతా మాయ. ఆనందంతో విఙ్గవిగే శరీరానికి ప్రశ్నలు లేవు. అన్నీ నమాదావాలే. టాంగాలో, జీప్ కు చేదేసరికి ఎదిమిడైంది.

ఆమెయ్యిడు ప్రయాణమై ఇంటి కొచ్చేశాడు రవిశంకరం. మరోవారం అయ్యాక వాస్తానంది మాధవి. ఉన్న నరుకుతో ఇంటి కొచ్చెయ్యి. అక్కడేదన్నా వ్యాపారం పెట్టుకోవచ్చునని, పారికృష్ణకి వలపోయిచ్చి, తివాసీలు, శాలువలు, పట్టుకురమ్మని స్నేహితుడి దగ్గర సెలవు తీసుకుని బైలు దేరాడు రవి. ‘చీర మడతలు’—శిల్పం కళాఖండాల పోటీ ప్రదర్శనకై పాక్ చేయించి, తన స్నేహితుడి పేరిటపంపి, అతన్ని ప్రదర్శనకర్తలకు అందయ్యమన్నాడు. రెండోది—‘చీర మడతలు’ అన్నది వాటర్ కలర్ చిత్రం. మెడకింద భాగం మృతం కనబడే చిత్రం—ఆధునిక శైలిలో గీసినది,—దాన్ని మరో ప్రదర్శనకి పంపించాడు.

ఇంటికెళ్లి మరోవారం గడిపి భార్యతో కలిసి స్నానమాని కొచ్చాడు.

కంపెనీ వ్యవహారాలలో పెద్ద మార్పు లేచి లేవు. తను వచ్చే చేసిన కప్పులు, సానర్లు, చాలవరకు పగిలాయట. తాను తెప్పిస్తున్న ప్లాన్ లెన్ థీర్ కొంత కప్పులు, సానర్లకి వాడి, వాటిని పనివాండ్ర కందచెయ్యడానికి సంకల్పించాడు. పారికృష్ణ తెచ్చే తివాసీలని గదులలో వేయించాలి.

పది రోజుల్లో మాధవి పనిలో చేరింది. రవి, పారికృష్ణకి కొంత పెట్టుబడిపెట్టి, రెండు గదులు అద్దెకి తీసుకుని తివాసీలు, శాలువలు వ్యాపారం నడుపుకునే ఏర్పాటు చేయించాడు. కంపెనీ డబ్బుతో. డబ్బును తివాసీలకి ఆర్డర్ ఇప్పించాడుకాని, మానేజ్ మెంట్ దానికి సమ్మతించలేదు. టెండర్లు కొట్టేషను కావాలన్నారు పెద్దలు. అసలు తివాసీలు వాడే వద్దన్నారు. బురద కాళ్ళతోలోక్కే యీ అలాగా జవానికి తివాసీలేమిటి. తను స్వంత పనివాళ్ళు అలాగా జనమా? ఇంతేనా వీరి అభిమానం, ఆదరణ!

“ఏదయ్యా, ప్లాన్ లెన్ థీర్— ఐదారువేలు తీసికలి బొంబాయి, కాశ్మీరం తిరిగిచ్చావు. ఇంతవరకూ సరకు కనబడదే?” అని ప్రశ్నించాడు నరనయ్య. అప్పుడు, స్ట్రీట్ షేట్లు ఏవాడో

వచ్చి ఉండాలి. బొంబాయినుంచి. గంగాధరం కొన్న స్ట్రీట్ షేట్స్ ఎప్పుడో ఒచ్చాయట. వాటితో అవసరమైన మర మేకులు కూడా తయారు చేయించారు.

“చూడు, ఈ మర మేకు—ఎంత పసందుగావుందో. నీ నరు కేదీ?” అన్నాడు నరనయ్య. రెండు స్ట్రీట్ మరమేకుల్ని బంమిద తిప్పుతూ. తెల్లగా, మన్నగా, మెరుస్తున్నాయి మేకులు. దిగువున అంగుళంన్నర మర తిరుగుడు—తీగ. చాలా ఉపయోగంబ. వాణ్య మైందిట. ఆ తిరుగుడులో, రయ, క్రమం చూస్తున్నాడు రవి. ఒక డబ్బు మరమేకుల్ని, కాన్వాస్ లోగుచ్చి, వాటిని ఆధారంగా ఒక డిజైన్ తైలనర్లలో తయారుచేస్తే, ఆధునిక నైరూప్యచిత్రం అవుతుంది. పారిస్ లో కళా విమర్శకులు మెచ్చుకుంటారు. రాక్ ఫెల్లర్, పీర్ పాయింట్ మార్గన్ కుటుంబాలవారు కొన్ని వేల డాలర్లకి కొంటారు.

ఇక్కడ మర మేకు షేట్లకు దిగేస్తారు. ఎక్కడికోపంపుతారు. వారు వాటిని మరోదానికి ఉపయోగిస్తారు. పై దేశాలకి వంపుతా తారు. లక్షలమీద వ్యాపారం. వీర ముఖ్యంగాని, వీరమడతల ఎవరి క్లావాలి? మరమేకు, వీరమడత!

గంగాధరంకి టెలిఫోన్ చేశాడు—

“ఏమో నాకేం తెలుసు?”

“రై సెన్స్ తీసుకుని వంపమన్నానుగా.”

“తీసుకోమన్నావు—కాని ఇవ్వందే.”

“అదేమిటి, కోటులోపల జేబులోవుంది తీసుకోమన్నా—తీసు కున్నావు. రై సెన్స్ చెక్కు.....”

“అన్నావు. తీసుకోందే. ఇస్తామనుకున్నా. సోమయ్యని స్టేషన్ కి కూడా పంపాగా?” అన్నాడు గంగాధరం.

“నిజం? నువ్వు తియ్యడం చూశాను. చూసినట్లు జ్ఞాపకం.....”

“అంతేలే—వీ వచ్చి జ్ఞాపకాలు, స్వప్నాలు. నీ వాంట్ బాగా లేదు. మైక్ లో పడుకుని వున్నావు. అలా భ్రమించివుంటావు. అంతే.”

“అంతే?”

“అంతంతే.”

పోస్ దించేశాడు. చెక్కు, రై సెన్స్, గంగాధరం తన జేబు పోకెట్ లోంచి తియ్యడం తను చూశాడు. సందేహంలేదు. ఏదీ, చెక్కేదీ—తియ్యకపోతే తన దగ్గరే వుండాలిగా. ఇంటికెళ్లి తను కాశ్మీర్ తీసుకెళ్ళిన దుస్తులు గాలించాడు. అవి చాకలి తెచ్చినవి. ఏవాడో రాళ్ళకిపూడి, నీళ్ళలో కలిసిపోయివుంటాయి. గంగాధరం అంత అబద్ధం ఆడతాడా? తనే పొరబడివుండాలి. మొత్తంమీద రై సెన్సు, డబ్బు పొయ్యాయి. అరటన్ను స్ట్రీట్ షేట్స్—ఐదువేలు, అమ్మితే లాభం రెండు వేలు—మొత్తం ఏడు వేలు. తన ఖర్చులు

వెయ్యి. గంగాధరం అంతటి దారుణానికి నాడి కడతాడా? ఇది వరలోకూడా తను, అతన్ని అనవసరంగా సందేహించాడు— టెలి ఫోన్ చేసి వందర్బంలో. రూపాయిది, రెండు రూపాయలకి కొన్నా డని సంశయించాడు. ఇదంతా గంద్రగోళంగావుంది. తన నోళ్ళు, మనస్సు బాగున్నాయా? డాక్టర్ని మళ్ళా చెక్ చేయమన్నాడు. ఏ దోషమూ లేదన్నాడు. ఫిట్ గా వున్నావన్నాడు.

భూషణం ద్వారా కబురంపారు. వారం రోజుల్లో సరకు రాక పోతే చర్య తీసుకుంటామని. బొంబాయిలో ఒక రిద్దరి ప్లేహీతు లకి వ్రాశాడు. రై సెప్స్ విషయం. దాని నంబరు, వివరాలూ వ్రాసుకోనందుకు తనపై తాను ఆగ్రహించాడు. ఆరోజున ఆతని వంటల్లో బాగాలేదు.—గంగాధరాన్ని పూర్తిగా నమ్మాడు. రై సెప్స్ అతను తీసుకున్నాడు. మళ్ళా అదే గొడవా? తన పాఠబాటే. తన అజాగ్రత్తకి తగిన శాస్త్ర జరిగింది.

ఆరోజు శనివారం. సాయంత్రం కంపెనీ ఆవరణలో భజనలు పెట్టాడుట గంగాధరం. వనివాళ్ళు వారి కుటుంబాలు అక్కడికి పోతున్నారు. భజన కీర్తనలు పాడుకుంటున్నారు. వనివాళ్ళు అణిగి మణిగి ఉండేటందుకు ఇదొకటి పెట్టాడు గంగాధరం. ఇంతలో కలకత్తాలో మరో బ్రాంచ్ పెట్టడం, ప్రమోషను పెద్దజీతంయిచ్చి గంగాధరాన్ని దానికి డైరెక్టర్ గా వెయ్యడం జరిగాయి. ఆరోజు గంగాధరాన్ని అభినందిస్తూ, సభ ఏర్పాటు చేశారు. సాయంత్రం ఆరింటికి సభ. ఐదున్నరకి తన పన్ను ముగించుకున్నాడు రవిశంకరం. ఇంక ఒక్క రోజు గడుస్తుంది. నరుకు సిద్ధం కాకపోతే, వారు చర్య తీసుకుంటారు. ఏం చర్య? వచ్చేంద్ చేస్తారా? దర్బాస్తు జరుపుతారా? కోర్టు కేడతారా? ఏం చెయ్యడం?

“ఇంకా ఇక్కడే ఉన్నారా? పార్టీకి వెళ్ళడంలేదా?” అంది మాధవి.

“అవును. వెళ్ళాలి.” అవులింత నిలుపుకున్నాడు రవిశంకరం.

“ఏం దిగులుగా ఉన్నారేం.....మీకొక రహస్యం చెప్పనా?”

“ఏమిటది?”

“మనసులో వుంచుకోవాలి. తెలిస్తే కొంపలు మునుగుతాయి”

“నాతో చెప్పడక్కర్లేలే చెప్పు.”

“మీకు నంబందించినదే.....” తలుపు దగ్గరగావేసి,

రవి దగ్గరకొచ్చి, రహస్యంగా చెప్పింది.

“నా కెటా తెల్పిందని అడక్కండి.....మీ రై సెప్స్ గంగాధరం అమ్మివేశాట్ట!”

“అ. అ!” ఆశ్చర్యంతో లేచి నిలబడ్డాడు. ఇంతలో రంజిత వచ్చాడు. నమస్కారం పెట్టాడు. మాధవిని, రా వెడదాం అన్నాడు.

“మరి వెడతా” అని, ఇద్దరూ డైటకెళ్ళారు.

రవిశంకరం క్షణంలో నిర్ణయించుకున్నాడు. గంగాధరం చేసినవని అవచారం. అవనికి జైలుకి పంపాలి అతన్ని! ఈ విషయం,

వారి మేనేజ్మెంట్ వారికి తెలిసితే వారే చర్య తీసుకుంటారు. తన విజ్ఞాపిత బుజవపుతుంది. ముందు నరసయ్యకి చెప్పాలి. గంగాధరం క్రిమినల్.

కాని దానికి ఆధారం ఏముంది? కాగితాలా? సాక్షులారా? ఏమీలేదు. మాధవిమాట. అది చెప్పడానికి వీలేదు. మాధవికి వాసుండి విశ్రాంతి కావాలన్నాడు గంగాధరం. మాధవీలత ఒక టెల్లెఫోన్ అని ఎవరో పాడుతూ అతన్ని ఎగతాళి చేసిన సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. కమిటీ సభ్యులకి, ఒకటి రెండు ఆకాశ రామన్న ఉత్తరాలు పంపించారు—“మామిడి కొమ్మ ఎవరు?” అని అందులో ప్రశ్న. మాధవి మాట నమ్మాలా? కాని మాధవి ఈ సారి విజయం చెప్పిందని నమ్ముతున్నాడు రవి. అందుకు కారణం లేదు. ఆ సందర్భంలో ఆమెని నమ్మి నమ్మితిరాలి. ఆమె ధోరణిలో, కంఠంలో ఏదో సత్యం పలికినట్లైంది. ఆమె కెటా తెలిసింది? సోమయ్య రహస్యంగా రంజితతో అనుండాల్సి. రంజితో మాధవితో చెప్పి ఉండాల్సి.

దీనికొకటేమార్గం. డ్రాయర్ లోంచి తాను క్రిమినల్ కోస్తా వరలో బాకు తీశాడు. వాల్ నట్ క్రాన—నగిషి—స్టైన్ రెన్ స్ట్రీట్ డిజైన్ తో పొదిగిన వర—ఆరంగుళాలి—అందంగా వొంపు తిరిగింది. అందులో బాకు. క్లిప్ తీసి కత్తిని పై కైలాగాడు. అది తళతళ మెరుస్తోంది. రెండంగుళాలు మళువుగా దిగుతుంది—మంచి వొంపు, మొన. అందమైనకళాఖండం—చాత్యాకాండకి. రోపలి పెట్టి, క్లిప్ నొక్కి పాంట్ జేబులో వేసుకుని, కార్లో గంగాధరం కంపెనీ కెళ్లాడు. ఏడైంది. అన్నీ దీపాలు. జనం కిట కిట లాడు తున్నారు. కుర్రీలు విండిపాయ్యాయి. జెంచీమీద ఎక్కి విరి బడ్డారు. ముందు చాపలమీద సిల్లెలు, స్త్రీలు. టీ కప్పులు అంది స్తున్నారు. లవుడ్ స్పీకర్ ఏర్పాటు చేశారు. వేదికపై షామియానా—పూలదండలు. కమిటీ మెంబర్లు—ఉల్లో పెద్దలు. కలెక్టర్. గంగాధరం, భార్య అనమాయ. అతను ఖద్దరుకోటు ధరించాడు. ఖద్దరు పంచీ; అనమాయ ఖాదీ సిల్క్ చీర వేసుకుంది. ఉపన్యాసాలు సాగు తున్నాయి. అనమాయ మహా ఇల్లాలు. గంగాధరం మహామభావుడు. ఏమట్నివ్రతుడు—వారు ఆదర్శ దంపతులు. గనకనే కంపెనీ వర్తిల్లు తోంది. కొత్తచోట వారికి మేలు కలగాలి—కలుగుతుంది. శిలం మన జాతి ప్రతిభకి వెన్నెముక. యంత్రంకాదు. ఆత్మ. మరలుకావు మనస్సులు. నీత, అనమాయ, పాపితి, శ్రీరాముడు.....

చచ్చుట్లు. ఎవరో ఏదో బహుమతి అందించారు. వెండిలో చెక్కిన పీతారామ లక్ష్మణుల విగ్రహం—పైన అద్దం. గిల్చి ప్రేమ్. గంగాధరం భక్తుడు. భజనలంటూ పెట్టి, ధైర్యభక్తి, పాపభీతి, పరమార్థ చింతన పెంపొందిస్తున్నాడు. కొత్తచోట్లు

కూడా ఇలాంటి భజన మందిరం కట్టించాలని మా ఆశయం. మళ్ళా చప్పట్లు. కాశ్మీర్ తివాసి బహుమతి—ఎవరో అందరికీ. వారు నడిచేటందుకు అనువైన తివాసి.

“కంపెనీ కోటలోనిదేటగా” అన్నాడు ఎవరో పక్కన. రవిశంకరం నవ్వుకున్నాడు. ఏకపక్షీవరుడా—బొంబాయి రాతి గుహలో కాగడా వేసిన యీ గంగాధరం! ఖిలం అంటే అదేక్కటేనా? రూపాయిది, రెండుకు కొని లాభం పొంది, తనని దగా చేసిన వీడు నిజాయితీ గల వ్యక్తా? లైసెన్స్ దొంగిలించి, తన కంపెనీని మోసంచేసి, తన పరచానికి కారకుడైన వీడు మహానుభావుడా! వీడికి ప్రామోషన్. అభినందనలు. బహుమానాలు. వెనక మండి వెల్లి వేదికపైన కూర్చుని అంతా చప్పట్లు కొడుతున్న సమయంలో వొక్కసోలు—అఖరు. కథ సమాప్తం. ఈ సమాజంలో న్యాయానికి మరో మార్గంలేదు. మాధవి చెంచీ పక్కన కూర్చుంది. మరో కుర్చీమీద రంజిత్. ముందు చెంచీలమీద ధనం జయం. అతనిపక్కన లక్ష్మీకాంచం. నేదికపై నరసయ్య, సోమి రెడ్డి—ఒక్కసోలు! వేదికపై వెడుటన్నాడు రవిశంకరం. పాంట్ జేబులో చెయ్యి పెట్టుకుని కత్తిని అదిమిపడుతూ. నభరో కలకలం. ఉపాన్యాసాలు ముగిసినట్లున్నాయి. పెద్దగా చెప్పట్లు. గంగాధరంలేచి సమాధానం చెప్తున్నాడు. కృతజ్ఞత తెలియజరుస్తున్నాడు. కంపెనీ వంక్షేమం, తద్యారా దేశపేష, తప్ప వేరే పరమార్థం లేదన్నాడు. గీతలో ఏదో వాక్యం చదివాడు. ఇహం, పరం అన్నారు గావున, భజన కాలక్షేపం, నిదో ఉడరా భక్తి..... మళ్ళా చప్పట్లు. అనూయ కళ్ళు తడితో మెరుస్తున్నాయి. భజనగీతం పాడదాం అన్నాడు గంగాధరం. తనే అందుకున్నాడు. అందరూ కలిసి పాడడంమొదలెట్టారు. ఆ సమయంలో పాడిస్తే గంగాధరంకి స్వర్గం తప్పదు. ఇక్కడే స్వర్గం అనుభవిస్తున్నాడు. చంపి మరో స్వర్గానికి—శాశ్వతంగా అనుభవించే స్వర్గానికి వంసనా! ఎంత అనివేరం! అనూయ మహా ఇల్లాలు—తన భార్య లా. పిగ్గి చంపి అమెకి వైధవ్యమా? చినా గంగాధరం ఎందుకు చావాలి? తనకున్న వాంఛలన్నీ అతనికి ఉన్నాయి. గుహలో కాగడా అతనూ వేస్తాడు—ఎటోచ్చి, రహస్యంగా, ఎవరికీ తెలియకుండా. అదే అతని చాకచక్యం. కార్యదక్షత. సమాజంలో నలుకుబడికి ప్రమోషన్ కి అదే కారణం. దొరికిపోని దొర. గంగాధరం మనిషి—కాని ఉద్రేకం చూపడు. ఆ ఉద్రేకాన్ని మరమేకులో జొసువు తాడు. అతనూ సుప్తిస్తాడు—మరమేకుల్ని. తాను వీరమడతల్ని పరిదిద్దితే, అతను మరమేకుల్లో అంచుల్ని లీర్చిదిద్దుతాడు. మరమేకుకి మౌలజగత్తులో ప్రయోజనంవుంది. వీరమడత చిత్రం నిష్ప్రయోజనం. నూనవుడు గంగాధరం. తోటి మానవుడు. కలిసి తావడానికి తోటి మానవుడి ప్రయోజనం. ముందెందుకు చావాలి?

గల గల బైటకెళ్ళాడు రవిశంకరం. డ్రైవర్ ని ఇంటికెళ్ళు మన్నాడు. తాను, వొక్కడూ నడుచుకుంటూ వెళ్ళాడు.

ఆకాశంలో నక్షత్రాలు మెరుస్తున్నాయి. మేఘాలు సైకి వెళ్ళలేక, భూమి అంచుల్ని పట్టుకుని పాకుతున్నాయి. రోడ్డు మీద దీపాలమధ్య చీకటి, విద్రవించి లేచిన దానికిమల్లే ఎఱ్ఱి కన్ను మీటుతోంది. మనుషులు నడుస్తున్నారు. అస్తవంజాలు—ఉద్రేకంలో, అన్యేషణలో, వాంఛలో, ఆహంలో కదిలే అస్తవంజాలు—మెల్లగా నడవడంలో ఏదో ఆనందం పొందుతున్నాడు రవి.

నరసయ్య మేడ దగ్గరకు చేర్చేటప్పటికి తొమ్మిదైంది. గేటు దాటాడు. వరండాలో కొచ్చాడు. పనివాడున్నాడు.

“అయ్యగారింకా రాలేదండి—మీటింగండి” అన్నాడు.

“తెలుసు” అన్నాడు రవి.

“అల్లా కూకోండి—మంచి లీర్తం లెప్పించేదాండి—ఒంటా యనలో సెప్పి”

“వొద్దులే.”

“నడిసాచ్చారేంటండి.....?”

“ఆ—ఏమిటి?”

“కారులేదాండి?”

“ఓ. లవా. రిపేర్ కెళ్ళిందిలే.”

“ఇంకనుండి రంజిత్ గారేనంటండి పెద్దయ్య—కంపెనీలో.”

“ఓ—అల్లాగ.....”

పదవుతోంది. పనివాడు గేటుతీశాడు. కార్లోంచి దిగాడు నరసయ్య.

“ఎవరది—రనా?”.

లోపలి కెళ్ళాడు.

“రంజిత్ మాధవిని చేసుకుంటాడుట. తన కభ్యంతరంలేదన్నాడు గంగాధరం” అన్నాడు నరసయ్య.

“మంచిదే.”

“ఇంక ఆ పిల్లని కూడా, ఆ కంపెనీలో జేప్చిస్తే నయం ఏం?”

“మరీ మంచిది”

“సమస్య తీరిపోయింది”

“ఏం ఇట్లా వొచ్చావు.”

“మీతో చెప్పాను—అదే. ఆ లైసెన్స్ పోయింది. నేనే పారే శాను. రేపు ఆరు వేలు కట్టేస్తాను.”

“అట్లయ్యేను. ఏంటబ్బా సరుకురాదు అనుకుంటున్నా. మతి మరుపుగామాను—ఆ బొంబాయిపట్నంసోతే. అంతే. నాకూ వోపాలి అట్లాగైందిలే.....డబ్బు కడితే పేచీ ఉండదుగా.....ఏముందిలే—బీతంలో వట్లాచుగా.....”

శేలపు తీసుకుని తైలుదేరాడు. నాకార్లో వెళ్ళమన్నాడు నరసయ్య. కార్లో ఇంటి కెళ్ళాడు రవిశంకరం. ఇంత పొద్దు యిందేం అంటూ భార్య కమలమ్మ వలకరించి, రోపలికి తీసికెళ్ళింది. మంచి నీలిచ్చింది.

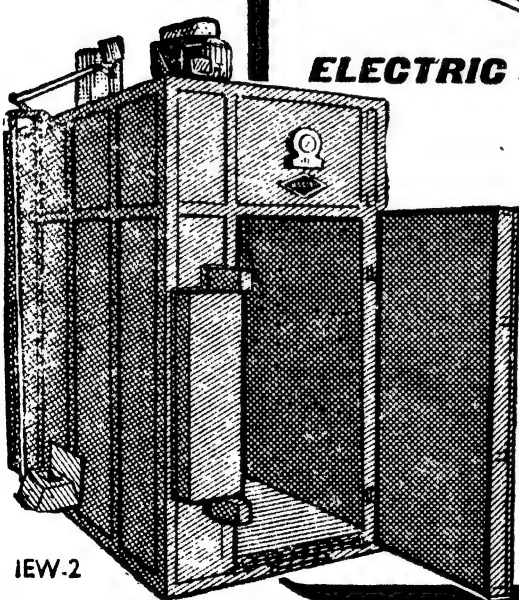
“ఇదుగో కవరు. ఇందాక వచ్చింది.” అన్నది భార్య.

చించి చదివాడు. స్నేహితుడు వ్రాసింది. చిత్ర కళా ప్రదర్శనలో తన చీర మడతలు ప్రతిమని ఉత్తమమైందిగా ఎన్నిక చేశారనీ, అయినా ఏ కారణం తనో బహుమతి ప్రకటించలేదనీ వ్రాశాడు. జేబులో రుమాయికోసం చెయ్యిపెట్టాడు. రుమాయితో పాటు, స్ట్రెయిన్లెస్స్టీర్ మరమేకు కూడా చేతిలో కొచ్చింది. దాన్ని అర చేతిలో పెట్టుకుని చూశాడు. భోజనం ఏర్పాట్లకి రోసలి కెళ్ళింది భార్య. బహుమానం రాకపోయినా, ఉత్తమమైందిగా ఎన్ని కై నందుకు ఒక్క క్షణం, అనందంతో వూగిపోయింది అతని మనస్సు. ల క్షిరాల నడుమ, ఆ చెట్ల మధ్య, ఆ నీడల్లో, ఆ సరస్సులో దర్శించిన ఆనందం, ఒక్క కన్నీటి బిందువుగా జారి, మరమేకుని తడిపింది.

BAGSVIG

ELECTRIC OVENS & FURNACES

**HEAVY DUTY OVENS FOR
GENERAL USE AS DRYING,
BAKING FOR INDUSTRIAL AND
LABORATORY PROCESSES**

- STURDY CONSTRUCTION
- CONTROLLED BY THERMOSTAT
- EFFICIENT AIR CIRCULATION
- VERY UNIFORM TEMPERATURE
- POWERFUL HEATER TO HANDLE
HEAVY LOADS

MANUFACTURED BY :
BAGSVIG ELECTRONIC INDUSTRIES
VYTILLA, ERNAKULAM, KERALA STATE

SOLE SELLING AGENTS :
INDUSTRIAL ENGINEERING WORKS
38, POLICE COURT LANE, BOMBAY-1. ● PHONE : 261713

IEW-2

స్వాగతము

శ్రీ జీయశ్వాత్రి

చటులతర విజయధాటీ
పటుపటహ ధమన్నినాద పరికంపిత ది
క్తట కుటిలారి బలుడవై
యిటు దయచేయుము 'పరాభవే'ంద్ర సమానా!

క్రొన్నెలకన్నులు బున్నుమ
వెన్నెల కన్నులు శరాళి వెన్నెల కన్నన్
వన్నెల జెన్నెల రారం
మన్నన దయసేయరమ్మ! మాన్యాబ్జమ్మా!

రంగదహార్యశృంగ నల
రాగవిభాగతరంగవైచి య
ద్గంగ తరంగవంక్తిదపు
దప్పులమింట ననంతకాంతి లీ
లం గడు చిత్రలీల గగ
నేందిర దాల్చిన యింగళికపుం
రంగు తెరంగునం గడు హౌ
రంగుగ రమ్మ! 'పరాభవా'బ్జమా!

భావనానవకాముడవై
కామాహిత నయన శిఖి శిఖితేజమవై
భీమాయుత 'ప్రాభవ'యు
ద్వాముడవై జగతి బ్రోవ ధరణి నరయుమా!

అభిజ్ఞాన శాకుంతలము: నాందీశ్శోకమ్

శ్రీ సూరి రామసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి

యాస్మిన్ శ్రీ సప్తరాద్యా వహతి విధిహితం యాహవిర్యాచహాత్రి |
 యద్యేకాలం విధత్తః శ్రుతి విషయ గుణా యాస్థితావ్యాప్యవిత్వం ||
 యామాహస్వర్ణభూతవక్రతిరితి యయా ప్రాణినః ప్రాణవంతః |
 ప్రత్యక్షభిః ప్రసన్నః తనుభి రవతవః తాభిరష్టాభిరీశః ||

జ్ఞానము, అగ్ని, యష్ట, సూర్యుడు, చంద్రుడు, ఆకాశము, వాయువు, వృధివి అన నీ ప్రత్యక్షము లగు నష్టతనువులచే బ్రహ్మదైన యీశుండు మిమ్ముల రక్షించుగాకయుని అభిజ్ఞాన శాకుంతలమునందు శ్రీ కాదాస్వత నాందీముః స్తోత్రము. ఈశ్వరు నష్టమూర్తి వివేము:-

సూర్యో జలం మహావాయుః పర్వీ రాకాశ మేవచ |
 యాయజ్ఞాకృచ్చ నోమశ్చరుద్రాదీనాం తు మూర్తయః ||

ఇచట “రుద్రాదీనాం తు మూర్తయః” అనుటచే బ్రహ్మతియొక్క తామస, రాజస, సాత్విక గుణములందు బ్రతిబింబితుడయిన యీశ్వరుని మువ్వక స్వరూపముగు సృష్టి యొక్క వివరణమని యర్థము.

“దేవా నైకారికాజ్ఞాతాః—నైజసాదింధ్రియాణాం
 తామసాచ్చైవ భూతాని తాదీని సృష్టశక్తిభిః”

ఇట్లు సాత్విక రాజతామస ప్రాధాన్యమున బరాళరహితయందు వివరింపబడియున్నది.

యాస్మిన్ శ్రీ సప్తరాద్యాః

పరమేష్టియొక్క ప్రథమసృష్టి యనగా జలమును నర్కమును పోపవత్తిముగా వివరించుచున్నాను.

యత్ర బ్రహ్మవదం సాక్షాదన్యత్తం నిర్గుణం చిత్ |
 వాసుదేవ స్థ పురషః పంచమంత్రార్థోఽన్యాయః ||

(పురష మష్టి సిద్ధాంతము)

సృష్టికిణూర్ణము సంపతమసావృతమై యుండ పరమేశ్వరుడు శుద్ధ సత్త్వ స్వరూపంబగు తపస్వమూర్తి యందుండెను. అట్టి పరమేశ్వరుడు పరం బ్రహ్మ, పరమపురుష, పురుషోత్తమూర్తి వా మంబుల బలగలచున్నాడు. అవ్యక్తండును, నిర్గుణుడునుండి రూపుఁడునుగలనారాయణుడు సరమాత్మయః నగుట నన్యాయండునై పంచవింశతి తత్వాత్మక ప్రపంచముకంటె బరుడగు వాసుదేవుడన నొప్పుచున్నాడు.

వాసుదేవ శబ్ద నిర్వచము :-

సర్వతాపీ నమస్తంభ వసత్సతేతే చైత్యతః
 అతాపీ వాసుదేవో చిద్రుద్ధిః పరీగయతే !!

ఈ పరంబ్రహ్మము సర్వత్ర పరిమించి యుండుటచేతను, అవ్యక్తమున నీ పరంబ్రహ్మమునందే సర్వమును బీజరూపమున పరిమించియుండుటచేతను, “వాసుదేవుఁ” డని విధానములచే గాఢము చేయుబడుచున్నాడు.

“ఈశావాస్య మిదం సర్వం” ఈశునిచే నీ జగదుంతయు వావాస్యమై యున్నదయినను, ఈశునియందు నీ జగదుంతయు పరిమించియున్నదనియును నీ యుపవిషదర్శనై యున్నది.

ప్రభు త్వనాది సంయోగాత్ — కదాచిజ్ఞాతకల్పనః
 బహుస్యామి త్థతోః జాల ప్రకృత్యామ్న చేతనః”

వాసుదేవుడగు పరమేశ్వరుడు ప్రకృతియొక్క అవారి సంయోగముచే వాక్యమైన చేతనముకలవాడై తాను బహువిధంబుల సృష్టి యొక్క ప్రజన వార్తము కాగలనని తలంచెను. “తదీక్షత బహుస్యాం ప్రకాయేయేతి” అని బ్రుతి చెవము. ఇతఁడు ప్రకృతికంటె బరుఁ డని వ్యవహారము పర్థియ బడుచున్నను శక్తి శక్తిమిత్తుల కథేదముగలచే ఇతఁడుని హృదయాంతరావృత మగు నిజతవత్వకీ యే ప్రకృతియని యెంచదగియున్నది. శుద్ధ నిర్గుణ పురుషుడగు ఇతఁడు విజహృదయాంతరాళమున మద్దీ పీఠమై యున్న రజశక్తి కార్యముచే దమస్సునుండి యుత్పాదము కలగ దాను నర్క నముచేయ సంకల్పించెను భావము. శక్తి ప్రకృతి శబ్దముల సంస్కృతమున స్రీత్వములు. పరమేశ్వరుడు విజతవత్వకీ యగు ప్రకృతికి స్రీత్వము గట్టించి, తత్వస్థిరామముచే విమోహితమై సృష్టి కేగ గారణమయ్యెను. సమాధికాలమున నిర్దిష్టమై ము త్యమునాంది (Balanced State) యున్న గుణ లితయమునను సంకల్పము (Disturbance) కలగ నీశ్వరుడు సృష్టి నిజేయః సంకల్పించెను యర్థము. * ట్లేకత్వమున నద్వితీయుడై యున్న పరమేష్టి ద్వైతముగు సంపాక కారణముచే సృష్టి యొక్క బహుత్వము సిద్ధించెను.

సంకర్షణోఽయం సృష్టావస్థాను పిర్యమవాస్థిత
 తదండుభవ ద్వైతం సర్వత్ర తనునావృతం”

(సూర్య సిద్ధాంతము)

ఇట్లు సృష్టియగు ప్రకృతిచే వాక్యించబడిన పరమేశ్వరుడు సంకర్షణుడగుచున్నాడు. అదియందు స్వరూపేశ్వరుడు జలమును సృజించి యందున నీ పిర్యమునుంచెను. కృతానురేణస్కందగు పరమేశ్వరుడు సృష్ట్య రంభమున పర్వత్ర వ్యాపించియున్న యుంధతమసాత్మకముగు జలమునందు దృక్పాత్రముచే నిజ తేజంబగు నగ్నిని బ్రసరింపగ వది యుంధతమసాత్మకమై న హేమాండుమయ్యెను. ఆ సురిగ్గాండునుండు వ్యక్తిభూతుడైన పరమేష్టి యు పిర్యగర్భుడగుచున్నాడు.

సృష్టి కిణూర్ణము శుద్ధ సత్యస్వరూపుఁడు పరమేశ్వరుని తపస్వమూర్తి కాలమున సర్వముసంధతమసావృతమై యుండెను. ఆ యుండకము జలము యొక్క ప్రథమావస్థ యనఁదగియున్నది. “జలముల వగ్ని మాన్యదగః” అను పదముచే, గాంత్యుష్ణములు ప్రధాన ధర్మములుగాగలిన యగ్ని తదివనీతు లగు వంధకార శైత్యములు స్వధావములుగల జలముచే జల్గల్గబడఁచుచుండ్రి కాచి రాత్రులందు వ్యాపించియుండు సంధతమసమునలన దివాకలమున వ్యాపించి యున్న యుష్ణ ముపశమించుటయొక్క శైత్యముకూడ గలుగుచున్నది. కావున నీ శీతీతయు వంధకారముయొక్క సహజ స్వభావమై యున్నది. ఈ శైత్యంధ కారములు రెండును నగ్నియొక్క సహజ గూములగు నమ కాంతాణి (Feat and Light) విపరీతములగు ధర్మములగుటచే వంధకారము జలముయొక్క

ప్రప్రథమావస్థ (Pre-Hydrogenic state of water) యునియస్ విశ్రయమగుచున్నది. ఇంతియకాక ఎల్లా సమయమున జలముచే విడిచి కృతమై యున్న మేఘము వైద్యమునొందియుండి మార్యలేజః ప్రవరణమును మహా మరీకట్ట నమర్తమై యున్నది. అట్టి జలదముయొక్కవైద్య మందునున్న జలముయొక్క యంధకార స్వరూపమే యుగము. అట్లుగాక శరత్కాల మేఘము జలవిహీనుగుటచే శుభ్రవర్ణముననుండి రాత్రులందున జంధ్రకాంతిని తం పూర్ణముగా బ్రతిబింబింపజేయుచున్నది.

తనస్పవార్ధియందున శుద్ధవత్సక్యతనున్న వరమేశ్వరునకు వత్తా సము గలుగజేసిన రజశ్శక్తి కార్యముచే సర్వత్ర వ్యాపించియున్న యంధకరమనము వందును జల స్వభావములగు శైత్యంధజమముల కార్యము సహితము విశద మయ్యెను యర్థము. ఇట్లుగుణాత్రితయ వంక్ష భముచే ప్రకృతియొక్క ప్రథమ కార్య ప్రవక్తియు గలిగిని యర్థము. కావున—

“తీర్థస్థైశ్చోభిన్నాదిభ్యః పురాభూతా త్రిపురా లేష్ ఛిన్నాదిభ్యః పూర్వ వత్త్వమేవహి సర్వతత్వాతికాంతత్వం బ్రహ్మణః”

శోహిత శుక్ల కృష్ణ త్మకములను గుణాత్రియముయొక్క కార్యమునకుఁ బూర్వమునందును బరమేశ్వరునందు వ్యక్తమున దృట్వక్వలి రూపమున ముద్దగలుగజేత వరమేశ్వరి “తీర్థరా” యనబడుచున్నది. అట్టి ప్రకృతినిని మహాదాహంకార తత్వాత్రాది వంశవంశతి తత్వాత్మక ప్రవంశము వ్యక్తమగుటచే వీ వ్యక్తముగ ప్రవంశముకంటెను బ్రక్వలి పురాభూతయే యనబడుచున్నది. ఇట్టి ప్రకృతికంటె పురుషుడును బరమంధవంశుడగువాడు.

ఇట్లు తనస్పవార్ధినుండి యుత్పాదమునొంది వరమేశ్వరుడు విజ విద్యంబగు వ్యూతేజమును (విద్యుత్తేజమును) సర్వత్ర వ్యాపించియున్న యంధ తమసాత్మక జలమునందు ప్రవంశవగా నువర్ణాత్మకమగు బ్రహ్మాండము నిర్మలం

బయ్యెకాని మధ్యయందంతటను సందతమసావృతంబై యుండును. అట్టి సువ ర్ణాండగర్భుడు వరమేశ్వరుడు “హిరణ్య గర్భుడు”న వాపుచున్నాడు.

మవర్ణ నిర్మాణ చరిత్రము బుంకులందును నిట్లు వర్ణింపబడినది—

“అపో వరణస్య వత్తయ అసన్—తా అగ్ని రభ్యర్థా యత— తా ప్పమాభవన్ తస్య రేతఃవరావతత్ — తత్సవర్ణ మభవత్”

వరణదేవుని వత్తులు జలములు; అగ్నిదేవుడు వారలజాని విమోహితు డయ్యెను. అగ్నిజలముల పరస్పర వివర్తిత ధర్మములు గలిసి యుగటచే వీని పరస్పరాకర్షణమే సర్వరా ప్రవర్తితమై సృష్టి కారణమగుచున్నది. ఇదియే ఆకర్షణశక్తి (Magnetism) లేక బ్రహ్మశక్తి యనియు శాస్త్రమున బ్రసిద్ధ మై యున్నది. అంత జలమబ్బిదేవుని కోర్కె కీ కొనగావారివంగమునువచ్చిదేవుని విద్యముజలములందు గలిసి సువర్ణ మయ్యెను. ఇట్లుగ్నిదేవుడు “హిరణ్యరేతము”న బడుచున్నాడు. కావున జలముయొక్క వైద్యమున వగ్ని ప్రవరణముచే గలుగు విద్యుత్తు సావర్ణాత్మకతను విశదమై యున్నది. ఇట్లు జలమున విద్యుత్తుయో గముచే సువర్ణ ముపవన్నమగుచున్నది. (Madam Curie) సత్వన (Darkroom exeriment) వీకటిగది ప్రయోగ ఫలితమనబడు Radium సూత మీ బుంకులందు వివిధ తమయనియించదగియున్నది. ఇంకను వీ ప్రయో గమును సర్వనిష్ఠముల నభివృద్ధి గావించదగియున్నది. జంబాగ్ని ఫలముల వైద్యము సహితము సువర్ణాత్మకత కాదిభూతవనియు యెరుగదగియున్నది.

సృష్టిక్రమమునందు సంధికారమును నిశ్చరలేజః ప్రాచుర్యముచే వేర్పడిన వంశభూత నిర్మాణమునందును జలమునుండి భూమి సముద్రూతమై నదిని చెప్పబడినది. జలమునందు బరమేశ్వర తేజంబగు వ్యూయొక్క ప్రసారము వలన బ్రథమమున బాదరసముగా బరిణామమవ్వె. కావుననే సాదరసమునకు “జల వీర్య” మనియు జేరు కల్గినది. అందున బుంసేజః ప్రవరణముచే మవ ర్ణము నిర్మాణమయ్యెను. అట్టి పరిణామమున గేవల మలము భూమ్యుపగ

VASANTA AUTOMOBILES

Head Office	Branch Office
Governorpet	G. N. T. Road,
Vijayawada-2.	Guntur-1.
Phone No. 1059	Phone No. 1040

A big chain in Automobile line
Everything is available in autoline

The largest suppliers to
Government and Public

WELCOME TO YOU ALL

Visit once and get satisfaction
with
Quality and reasonable rates

శ్రీ లక్ష్మీ విలాస్
మాడరన్ కేప్ (Regd)
బోర్డింగ్ & లాడ్జింగ్

గవర్నరుపేట : : విజయవాడ-2
ఫోన్ నెం: 2532, 2533, 2534 (PBX)

అధునిక వనతులతో అమర్చబడిన మా
వనతిగృహంలో అన్ని సదుపాయములు గల
గదులు, వీర్ కండిషన్ భోజన హాలు కలవు.
టీ, డిన్నరు పార్టీలకు అన్నివనతులతో
మాడిన టెర్రస్ గార్డన్
మా ప్రత్యేకత.

భాగముకాగా గర్భమునందంతటను సువర్ణమయమగుటచే భూమి "మమమడి" లోకి "స్వర్గగర్భ" యనియు జెప్పబడుచున్నది. ఇట్లే ప్రథమమున వాతా మంది సర్వవ్యాపకముననున్న యందంతటనునుండు బరమేశ్వర లేజః (హిరణ్యముచే నీవర్ణాత్మకతయు సిద్ధింపగా వా బ్రహ్మాండమంతయు హిరణ్యయోగ మయ్యెను. తన్మధ్యమందునున్న పరమేశ్వరుడు పహితము "హిరణ్య గర్భ" డన నొప్పెను. "హిరణ్యగర్భ" ప్రమవర్తలాగే — భూతస్య జాతః పరిరేక ఆసీత్" అయ్యది శ్రుతి వచనముచే హిరణ్యోదగర్భమున మున్నవాడగుటచేతను హిరణ్యోదమును నిజగర్భమున గల్గి యున్నవా డగుటచేతను "హిరణ్యగర్భ" డనబడుచున్నాడు. అట్టి హిరణ్యగర్భుడు ప్రథమమున సమస్త భూతములకు నధిపతియగుచున్నాడు. అట్లు సర్వభూతాత్మత్వికి నాధిభూతుడగుటచే "వాది త్య" డనియు బరిగచున్నాడు.

"అదిత్యవర్ణం తమసన్తు పితే". అంధకార విరామమునందు నాదిత్య వర్ణుడైన శ్రీమహ్నాయాణుడు సమస్త మండల మధ్యవర్తి యనియు గాయత్రి మంత్ర ప్రవృద్ధియునై యున్నది.

౨

సూర్యస్య వివిధవర్ణాః — మనోమథుట్టితాః కరాస్మాగ్లే
వియతి ధనుస్సంస్థానాః — యద్యత్కాలే చదింద్ర ధనుః"

సూర్యగోళములందలి వివిధ వర్ణములు వా యుత్పన్నులందలి జలకములచే విఘట్టితములై మేఘావృతమైన ఆకాశమునందు నిండ్రధనుర్వర్ణులవలె గన్పట్టు చున్నవని ప్రవరాహవిహారచర్యలచే బ్రహ్మపురిహరయందు వర్ణింపబడినది. ఇట్లే సృష్టి స్థూరంధ క్రియ యందును సర్వవ్యాపకముననున్న జదాత్మకమగు నంధ తనమున బ్రసరించిన పరమేశ్వరుని లోకాగ్ని సహితము విఘట్టితమైన భిన్న ములగు సువర్ణ ప్రసారముం వొందెననియు జెప్పబడియున్నది.

"మృవాన్త శ్రుతు శృంగః సప్తజిహ్వాద్విరీధికః"

అగ్నిదేవుడు సహితము సమస్తాన మూల అవగా సప్త వర్ణ కిరణములను వస్త్ర జిహ్వలు ననగా సప్తవిధ లేజంబులుగల జ్వాలలను గల్గియున్నాడని శ్రుతి వచనమై యున్నది. అట్టి పరమేశ్వర లేజంబగు నగ్నియొక్క ప్రసారము సర్వవ్యాపకముననున్న ప్రకృతియొక్క యందకారమున గలుగగా (Vibgyr) మృవర్ణములతో ముందుగా జదాత్మకమగు నైల్యమునుండి సువర్ణ వర్ణము (Yellow) ఆకాశమునందు వ్యాప్తమయ్యెనని యర్థము. అట్టి కార్యమును బరమేశ్వరి "భానుర హేమా భరణం" ప్రకాశించుచున్న సర్వాభరణాలవృత్త యని శ్రీ కావ్యకంఠ గణపతిమని వర్ణించెను.

క్రమముగా దదంతర వర్ణముల నొకదాని పిమ్మట నొకటి విస్తృతము కాగా నంతయునట్లు ప్రసరణముచే నీ సువర్ణైక్యతలన శుద్ధశ్రేణి వర్ణా త్మకమగు ప్రథ ఆకాశమునందు అబ్జమయ్యెననియు నర్థము. ఇట్లు ప్రకృ తివాము సూర్యోదయమునకు బూర్వ మీ విధమున నంధకార నైల్యమునందగ్గ నీ సువర్ణ ప్రసరణములను గలుగగా బిమ్మట వా సువర్ణైక్యతచే గలుగ శ్రేణిప్రథ ననుదినము మనము బొందగల్గు చున్నాము. విలద్విలోమముగా సూర్య స్తమయానంతర మీ వర్ణ ప్రసరణ మాతాశమున గల్గుచున్నది. ఇట్లంధకారము యొక్క నైల్యమును, తదితర సువర్ణములందును బ్రాధాన్యతనొప్పు అరుణ కాంతియు, నీ సువర్ణైక్యముచే దేవుడు శ్రేణివర్ణమును గమని గూఢత్రయ ముగా వర్ణింపబడుచున్నది. కాని యధార్థమున నీ సువర్ణములగుట విశదమై యున్నది. నీలారణ శ్రేణింబలను నీ గూఢత్రయమయొక్క త్రిలిఖాగములచే నీ నవవర్ణముల సిద్ధమగుచున్నవనియు జెప్పబడియున్నది. అందును హిరణ్య యతయే పరమేశ్వరుని లోకాగ్నియొక్క ప్రథమావిర్భూతియనియు దెలియ దగియున్నది. ఇట్లు బ్రహ్మాండమునందేకాక, గర్భాండములందును గుక్క బాద్యండములందును సహిత మారంభమున నీ స్వర్ణాత్మకతయే కలుగుచున్నది. పరమేశ్వరుడు మనం నెఱ్ఱర డన బంగారు బొమ్మలగా విర్మింపడంచెను. కాని మన వివిధ ప్రారబ్ధ కారణములచే నిట్లుభిన్నరూపముల బ్రసన్నులమై కాన్పించు

చున్నాము. కాని యెట్లైన మన స్వర్ణాత్మక శరీరంబే మరల మృగమేశ్వరుల వందైక్యతను సంపాదించుకొనుటకై సర్వధా యత్నింపవలసియున్నది.

ఈ పూర్వోక్తక్రమమునందున నీవర్ణానంతర వారంగ వర్ణమును బిమ్మట నారణ్యమును సువర్ణమగుచుండును. ఈ యారణ్యము సహితము సువర్ణములతో బ్రబలమైన దగుటచే నరుణోదయమును మన మెక్కువ కాయు చూచుచున్నాము. ఈ తృతీయ లేజః ప్రసరణముచే నరుణకాంతి కలు గగా నందంతటనునుండి జలజని (Hydrogen) వాయువుత్పన్నమయ్యెను; జలజనివాయునందు నగ్ని ప్రసరణముచే నది యరుణకాంతిని బొంది విస్తృత మగు ధ్వని సహితము కలుగుచుండుట (Laboratory Equipment) వలన దెలియుచున్నది. కావున దత్పూర్వ మవ్యక్తమధురమై యున్న జలజని వాయు శబ్దము బ్రహ్మాండమునందు "అకార, ఉకార, మకార" సన్నివేశముచే "హిం" అని విస్తృతమయ్యెనని యర్థము. ఇట్లు జలజనివాయుప్రథమ స్వరరూపబాహి నందంతటనునుండు బరమేశ్వర లేజముయొక్క తృతీయ ప్రసరణముచే శబ్దోత్పత్తి యును గలుగ నందుండి పాంచభౌతికముగు నీ సమస్త ప్రపంచ నర్జనము కలిగెనని యర్థము.

"ఈక్షరేల్లాశ్చల్లం" (బ్రహ్మసూత్రము.)

"తదీక్షత బహుస్యం ప్రకాయే యేతి" అను శ్రుతి వచనమునందును నట్టి పరమేశ్వర నంకల్పార్థక దృష్టి సహితము జ్ఞాతృక లేజమే యనియు నెరుగదగియున్నది. కావున "లజోమయాచక్" అను సువివిధదృశ్యమున దేజ స్వరూపమందు శబ్దము సృష్టికాధిభూతమనియు నర్థము.

ఈ సృష్టికి బూర్వ మీ శబ్ద స్వరూప మేమి? అది యెచ్చటనున్నది?

"ప్రళయకయోవిజరే ధృతవాసినీవదం!

విహిత హిత్ర చరిత్ర మశేదం

కేశవ ధృతమీన స్వరూప! జయ జగదీశ్వర!" (జయదేవుడు.)

సృష్టికిబూర్వము సర్వము జలవృత్తమై యుండగా ననగా నంధకరము వృత్తమై యుండగా "హిం" కారత్మక శబ్దలేజము పరమేశ్వరుని పృథయాంత రాశముననే చిహ్నమై యుండెను. "వేదమ" నీ సృష్టికి వాదిభూతమగు శబ్దమని యర్థము. అదికవయగు నమృగమేష్టి పృథ్వీమలమున చిహ్నమై యున్న తన శ్శక్తియే తన్ముఖమునుండి బహిర్గతమై వేదమనబడి సప్త ఛందస్సులనబడు సువర్ణాత్మకముగా బ్రకటింపమై నది.

"సంధాంశ్యశ్శస్త్వయ్యుక్తాః" అను సూర్యసీద్ధాంత వచనమున వేదముయొక్క సప్తఛందస్సునై సువర్ణాత్మకమగు నశ్వమునియు వర్ణింపబడి యున్నది. కావున నట్టి శబ్ద రూపకముగు సృష్టియొక్క వివరణమున వేదము తెల్పుచున్నది.

శబ్దారణ యోగస్తు మీన ఇత్యుచ్చతే బుధైః" (శివీ విరామము)

సృష్టికి బూర్వమున పరమేశ్వరుడు తనస్వహృదియందుండగా నట్టి పృథయస్పందాత్మక శబ్దమైన మందనజాలడు: కాని యీ భౌతిక ప్రపంచమున జీవరాసులందు నిట్టి పృథయస్పందన సంపూర్ణాంగ్య (sound health) లక్షణమై యున్నది. అట్టి స్పందనము లేకుండిన వానిని జనన సంఖ్య పట్టిక ముండి తొలగింపవలయునని డాక్టర్లు నిర్ణయింతురు. కావున నిట్టి శాశ్వత యందు పృథయస్పందనము లేకుండుట మన ముహింసజ్ఞము.

1944 సంవత్సరమున నొక యోగభాషకుడు ఏలూరుపట్టణమున బహిరంగదేవయందున మనస్సంపించుట డాక్టరు డెగ్లె ననుచున్న తన పృథ యస్పందమునుబరికింపునని తెలిపెను. అతడునుండి ప్రవీణులతో Stethoscope తో పరీక్షింప బెడబడిరి. ఎవరికిని ఆ యోగియొక్క పృథయస్పందము కానరాదయ్యె. ఏమనగలరు! తుడ కొక్క Military Doctor పరీక్షించి చూచి "Nonsense ఇది ఏమీత్రము నహింసజ్ఞతగిదికాదు. ఇదియ Military Camp అయిన యొడం సీపాటికి Cross తో గుర్తించి ఈయనను జైలుకులగా వేయించవలె" అనివాడెను.

జగన్మాత పితరులైన పితృతీ పరమేశ్వరులు శబ్దార్థ స్వరూపులుగా వాసురముల బ్రహ్మపై యున్న సమస్త జగత్పరూపులు పరిపూర్ణముగా విలసిల్లినవని.

అందరి తరుముడు :-

“వక్రతిలక పురుషులైన విద్యవాదీ ఉభావీ”
వికారాశ్చ గుణాం శ్చైవ విద్మి వక్రతిలక పంభవాన్”

వక్రతిలక బురుషులందును ముఖయులును ననాది సంభవులు. పంచ వింశతి తత్వాత్మకముగు సృష్టి రూప వికారములును గుణ తిలకమునును బ్రహ్మతీ సంభవము లేయని యోజుంగడియున్నది. ఇట్టి కారణమున బ్రహ్మతీసహితము పురుషునితోబాటు ననాది సంపద్యయై యున్నదియెగాని ప్రత్యేకముగా వీక్ష్య పుష్టి యని యెంచదగదు.

నశిమే వివాహారీ దేవ్యాన వనినా శివః
ఏతయో రంతరం నాస్తి చంద్ర చంద్రక యోరిచ”

చంద్ర చంద్రకలవలె శివ శక్తుల పరస్పరవివాహాన సంబంధ మనాది పితృపై యున్న కారణమున వీ యుభయుల యందంతరమైన సుందరాలయ. శక్తి శక్తిమత్తులగుట బ్రహ్మతీ పరమేశ్వరున కనపాయునియై యుండుటచే వీ యుభయులు ననాది సంభూతులేయని యెంచదగియున్నది. కావున “అది శక్తి”, “అది శంకరులు” అనుపదములందు “అది” శబ్దమువలన సృష్టికి బూర్వమునున్న వారలగుటచే ననాది సంపద్యులనియే యర్థమగునుగాని సృష్టి యందున వీరలు ప్రథమమున సృజయింపబడిన వారని యెంచదగదు. కావుననే సృష్టి కీబూర్వముః సర్వము సంధతమనావృత్తయై యుండ బరమేశ్వరుడు తుద నత్యర్థ రూపంబగు తపస్సుమాధియందుండె. పిమ్మట నిజ పృథ్వీయంతరమున సుద్ధిపించియున్న రజశ్శక్తి కార్యముచే సుత్యా ననునొంది సృష్టిజేయ సంకల్పించి ముందుగా సంధతమనునుండి జలని వాయువును నీర్మించి యందు నిజ వీర్యంబగు నగ్నితేజము బ్రసరింపగా సృష్టి కలామును ప్రసక్తమయ్యె. ఇది వక్రతిలక పురుషుల పరస్పర దానత్య సంబంధము. అటుపైని సమస్త సృష్టి కార్య నిర్వహణమునందును ప్రీతిరూపియగు పరమేశ్వరుడే యధిపతియయ్యె. ఇది యెరుగదగియున్నది. కావుననే “పురుష విమోక్ష విమిత్రం తదాప్రయత్నిః ప్రదానన్య”. ఈశ్వరుని సంకల్పిత కార్య నిర్వహణముచే విమోక్షమునులేక విరామమును గల్గించుటకై వక్రతిలక యీ సృష్టి కార్యమును విరక్తించు చున్నందు సాంఖ్య శాస్త్ర ప్రమాణము.

ఇట్టి శాస్త్ర సాంప్రదాయమును బురస్కరించుకొనియే మన మన్య శాస్త్ర విషయములను సమస్తయింపవలసియున్నది. కామ కలా విలాసమున ద్వితియ శ్లోకము :-

పాణయతి శక్తి రాధ్యా నిజ మఖమయ రూప నిత్య నిరుపమాకారా
భావి చరాచర బీజం శివరూప మిరుగ్ని నిర్మలాదర్శుః॥

ఇందును “శక్తి రాధ్యా” అనుటచే సృష్టి కీబూర్వము పరమేశ్వరునందు నత్యర్థయై యున్న వక్రతిలక స్వరూపిణియని యర్థము. కావుననే “నిత్య నిరుపమాకారా” అనియును “నిత్య నత్యత్వము” వర్ణింపబడినది. అట్టి వక్రతిలక స్వరూపిణి పరమేశ్వరుని దనయందు బ్రతిబింబించి సమర్థయై యుటపైని గాడియున్న చరాచర సృష్టికి బీజ స్వరూపిణియై యున్నది భావము.

“త్రపురా పరమాశక్తిః అద్వాజాలా మహేశ్వరీ” అనెడు వామేశ్వర తంత్రీయ శ్లోక వ్యాఖ్యయందున “త్రపురీషో భిన్నాదిభ్యః పురాణా త్రపురా— తేజో భిన్నాదిభ్యః పూర్వ పరమేవ కా సర్వ తత్వాని క్రాంతత్యం బ్రహ్మణః” గుణత్రయతత్వక తేజస్సులకంటె బూర్వమునున్నదగుటచే బరమేశ్వరీ “త్రపురా” అనబడుచున్నది. అనగా సృష్టి కీబూర్వము వక్రతిలక సహాయ పరమేశ్వరు సంధత్యమునునుండ నా వక్రతిలకము గుణత్రయ కార్యమున ఇట్టి ప్రసక్తి యులేక నిర్వికల్ప స్వరూపిణియై యున్నది యర్థము. పిమ్మట సృష్టి యందు గుణత్రయముయొక్క కార్యమువలన సంభవించిన పంచవింశతి

తత్వములకంటెను బ్రహ్మము పరుడనియు నిలే శింపబడినది. “వికారాశ్చ గుణాం శ్చైవ విద్మి వక్రతిలక పంభవాన్” అని చెప్పబడుటచే బరమేశ్వరుయొక్క గుణత్రయ కార్యమై యున్న సృష్టి కలాపముకంటెను నా సృష్టి స్వరూపిణి యగు పరమేశ్వరికంటెను బ్రహ్మము పరుడని యర్థము. ఇట్లు వాదియగు వక్రతిలకంటెను బురుషుడు పరుడగుటచేతనే వక్రతిలక పురుషు బుభయులు ననాది సంపద్యులేయనియు తెలుపబడినది.

ఈ ప్రకరణమున “అద్వాజాలా మహేశ్వరీ” అనియును, “త్రపురీషో భిన్నాదిభ్యః పురాణా త్రపురా” అనియును విలసిల్లిన వక్రతిలకము లందు “భూతా, జాలా” అను పదములవలన వీక్ష్య పుష్టియైన పరమేశ్వరీ యనబడునని కొందరనిరి. ఇది యంతయు నయుక్తియు. “భూ— సత్యాయాం” అనునట్లుగా “భూతా, జాలా” అను పదములు బ్రహ్మతీ అది యందుననే సంపద్యయై యున్నదను నర్థము విచ్చునుగాని, పదమునందున బరమేశ్వర వివిర్భిలయనుట యనమంజము.

“ఇంద్రియేభ్యః పరావ్యరాః ఆర్తేభ్యశ్చ పరం మనః |
మనశ్చ పరాబుద్ధిః బుద్ధేః పరతరం మహాః ||
మహాః పరమవ్యక్తం — అప్యక్తాత్పురుషః పరః |
పురుషో వృ పరంకించిత — సాక్షాత్ సావరాగిః ||

ఈ శ్లోకవిషయమునందును “అప్యక్తాత్ పురుషః పరః” || అని యుండుటచే బురుషుడు వక్రతిలకంటెను బరుడే యనియు వ్యక్తమగుచున్నది. కావుననే “వక్రతిలక పురుషులైన విద్యవాదీ ఉభావీ” వక్రతిలక పురుషు బుభయులును ననాదిలేయని ప్రత్యేకముగా విలసిల్లి చెప్పబడినది.

సాంఖ్య శాస్త్రమునందును :-

మూల వక్రతిలకవిక్రతిః మహాదాద్యాః వక్రతిలక విక్రత యున్న
మోదకమృతవికారః — వ వక్రతిలక విక్రతిః పురుషః”

మూల వక్రతిలక అద్య వక్రతి అనగా నన్యముగు నే వక్రతినుండి యుత్పన్నమైన విక్రతియు గానరదు. మహాదాది మృతము వక్రతిలును విక్రతిలును నగుచున్నవి. అనగా దత్తార్థ వక్రతినుండి కలిగిన కారణమున వని విక్రతిలుగు చున్నవి. వానినుండి తదంతర వక్రతి యుత్పన్నమగుటచే వని వక్రతిలును నగుచున్నవి. మహాభూతములు మోదకేంద్రియములు కేవలము విక్రతిలు లగుచున్నవి. పురుషుడు వక్రతిగాని విక్రతిగాని కానరదు. అట్లుగాక వక్రతిలక పరమేశ్వరనిర్భిలమనునెడల వక్రతియే విక్రతియునగుననెడల యుండును. పురుషుడు మూల వక్రతి యనునయను. కావున నిట్టి వికల్పమునకు శాస్త్రమున వట్టి యవకాశములేదని ధృవమగుచున్నది.

మహతివిధిహితం యాపావః, యాచహ్యోత్రిః

పుష్టికరంభమున దుష్టమాధియందున తుద నిర్గుణ సత్త్వకృతినున్న పరమేశ్వరుడు నిజ పృథ్వీయంతరాలమున సుద్ధిపితమై యున్న రజశ్శక్తిచే సుత్యా ననునొంది ప్రజనములేయ సంకల్పించి సర్వత్ర వ్యాపించియున్నయంద యుమునందు నిజవీర్యంబగు నగ్నితేజమును విడువగా వది హిరణ్మయాండ మయ్యె. ఇట్టి ప్రథమ కార్యముచే సంధతమనావృత్తముగు వక్రతిలక పరమేశ్వరుని వీర్యంబగు నగ్నిని నిజగర్భమున పోయించి సాంకభౌతికమును సృష్టిని ప్రస వించెను. “మహతి విధిహితం యాపావః” అని యర్థము. ఇట్టి కారణమున నగ్ని కృపీయనియయ్యె. కుమారుడు “అగ్నిభవుడ”య్యెను.

“అత్యానంద్యేదా విభజ్య ప్రీతి పుంభావ మావస్థః” అని బృహదారణ్య శ్లోకవిషయమున కర్తవ్యము. ఇట్టి విభజనమున జరాచరముగు విశ్వమున మున ధృంద్యంబులు నిర్మించబడియుండుటచే నిజ ప్రాణ్మ కర్మనిభాగమున నిర్మించబడిన మాన ధృంద్యముల ప్రయత్నియందున వట్టి విచ్ఛిత్తియు గలుగకుండా మోక్షప్రాప్తికై సర్వదా మెలవలసియున్నది.

“పురుష విమాన్య నిమిత్తం తదాప్యర్థః ప్రదానస్య”

అను ప్రమాణమున వ్యతిరేక కర్మనల విభాగముచే విజృంభింపబడు వంతా ముని గది ముక్తి నొందవలసియున్నది.

ప్రకృతి పరమేశ్వరుని దవప్రమాదినుండి యుత్థానము గలుగజేసి యాకృష్ట చైతన్యమున దర్శింపబడు వ్యాపారమున విశాత్మ రూపంబగు జలమున పాప మొనరించునట్లుగా వృద్ధి కర్మయందుఁ బ్రవేశించు మనస్సైన కారణ మున దాని యీ యజ్ఞ కార్యమున యజమానియయ్యె గావున దానిపాత్రయు నయ్యెనని యర్థము. ఇట్లు యజన, యజమాన, యాజక, యాగమయి యయ్యెను. ఇట్లే ద్యాత, ద్యాన, ధ్యేయాది త్రైవిధ ప్రభావమును బ్రకృతియే యగుటచే వ్యయముగా గర్వతృప్తికృత్యముల కధికారియు నగుచున్నది. ప్రకృతార్థమున—“అగ్ని ముఖానై దేవాః” అనుటచే వింధ్రాది దేవతల ప్రత్యర్థము క్రతుక్రియయందు నొనగలుగు పాపిష్ఠునిల్ల గ్రహించును వ్యాపారమును దుర్గము.

వాచుది తద్గుర్ — జ్యోతిరపిభౌమం
కించిదపిదై వం — గేయమవిరామం॥
సక్రతుమహిరాతా విప్రముఖవాసీ
అత్తీర వ పావ్యం వేదితంభాసీ॥

“తేజోమయీవాక్” అను సుమనోద్యవము నమనరించి వర్ష జంతు జాలమున బరమ పవిత్రమై యాయజ్ఞాకుని ముఖమున వెలుగుచున్నది (శ్రీ కావ్య కంఠ గణపతిమునిచే నగ్నిగీతమునందు వర్ణింపబడి యున్నది. ఆ అగ్నియే వేదితమున భాసించు పాపిష్ఠును పాతమునెయుచున్నది. ఆ పాపిష్ఠు సహిత మగ్నితేజః ప్రదీపమున సహకరించు కారణమున పాపిష్ఠు సహిత మగ్నిరూపమై యగుటచే హిమము, హిత, పాపిష్ఠు నను విత్రిత యము నగ్నిరూపమై యొప్పుచున్నది.

ఇలియగాక, “ముఖాదింద్రకృష్ణి” అను క్రుతిప్రమాణముచే వింధ్రాగ్నిం పరస్పర సంబంధ మత్యంతము పుష్టికరమై యున్నకారణమున గ్రతువున వ్యా ముఖంబున నొనగలుగు పావ్యమెల్ల వింధ్ర ప్రీతికరమై యొప్పు చున్నది గావున వింధ్రుడు క్రతుభుక్కుగనుచున్నాడు. ఇట్టి యింద్రుడు ఈ క్రతురూపి యగుటచే యుష్మతైల్లరు వింధ్రునంశమై యగుట వీ యజ్ఞ కార్య మెల్ల ప్రకాశిస్తే హేతువగుచున్నది. కావున “యష్ట” యనుటకు పాపావ్య మున “పుమాన్” అను వదమె వూర్వోదాహరణ శ్రీ దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమున వ్యవహరింపబడియున్నది. ఇట్లు పురుషుని వీర్యమును నిజవత్సరియందు పాత మొనర్చుటచే పుష్టి కార్య విరహమును నొనరుచున్నది యర్థము.

యేద్యేకాలం విధత్తః

కాలమును విధించు మార్గచంద్రు లిరువురును ఐరవీశ్వరుని మూర్తులై యనియు జెప్పబడినది.

తేజోఽన్య మండలం పాపాన్యస్సా మూర్తి ర్యజాంషన
త్రయీమయోఽయం పురుషః కాలాత్మా కాలకర్తృభుః”
(మూర్తినీర్దాంతము)

తేజోమూర్తియైన మూర్త్యుభావానుడే దేవతయై వ్యర్థులందును నొనరుచున్నాడు. మూర్త్యుండలము ఋగ్వేదము. కిరణములు సామవ్యంహితములు. మూర్తి యజన్ము. ఇట్లు వేదమయిందై నమూగ్ధుడే కాలాత్మయును గాలకారణు యను నొనరుచున్నాడు. “ఆపామయః ప్రాణః” కాలము సహితము ఆపామయమగు ప్రాణాది రూపమున నెఱుంగబడుచుండుటచే “కాలపునివితంశే—ఆవప్యాధ్య ప్రతిష్ఠితః” కాలము జలములందును, జలము మూర్త్యునందును బ్రతిష్ఠితమునై యున్నది. “యాది రాదిత్య వ్రతతి రక్షాదీనితః వర్షన్యో వర్షతి” అదిత్యుడు విజరత్నులచే జలాశయములం దనియించి మేఘాత్మకతను వర్షించుచున్నాడు. ఇట్లు సృష్టియంతయును వ్యా జలముల పరస్పర సంబంధముచే నెరుగబడుచున్నది.

మూర్త్యుని యుదయాస్తమయములచే నహారాత్రములు కలుగు చున్నవి. అట్టి మూర్త్యుని ద్వాదశరాశి సంచారకాలమగు సంవత్సరము కాలమున బ్రమాణమై యొప్పుచున్నది. “సంవత్సరం హి అపిపాయతనం” ఈ సంవత్సరము జలమునకు నివాసమై యున్నది (క్రుతివచనము. ఇట్టి సంవత్సరముచే యుగ కల్పమాముఖు షిద్ధించుచున్నది. “యదతి దూరాంతో దృహిణః క్షిప్తః— నతత మా ప్రళయం దపి మూక్తే.” భూమినుండి వివాదూరమున నుండుటచే బరమేషి, పుష్టికాలమంతయును రవి జాచుచునే యుండును గావున నొక కల్పము బ్రహ్మాంకయపాస్పరమన్నది సిద్ధాంత శిరోమణియందు దెలుపబడి యున్నది. ఇట్టి కల్పాంతమునందు మూర్త్య చంద్రాదుల సంస్థితియు నుండ కాలదు.

మాసేష స్వధర్మా రాతః సైత్రః వర్షేణ దైవతః ॥

మనం కొక్క పరవత్సర కాలమైన, దేవతల కొక్క యహారాత్రమును చున్నది. మూర్త్యుడు ద్వాదశరాశి సంచార కాలమగు సంవత్సరమున నారు మాసములు విషువద్యుతమునకు సుత్రరమునను వారుమాసములు దక్షిణమునను జనించు చుండుటచే వింధు విషువద్యుతర సంవతస కాలమగు నారుమాసములును సుత్రర మేరువానలగు దేవతలకు గావించుచునే యుండును గావున వారల కది దివా కాలమగుచున్నది. తదితరమగు వర్ష సంవత్సరము రాత్రికాలమగుచున్నది.

మనం కొక్క చంద్రమాసముచే జంద్రుండంతవర్షితులగు పితరుల కొక్క యహారాత్రమగుచున్నది. దర్శయందున మూర్త్య చంద్రు లేకరాశ్యంశ గతులగుటచే దిత్తదేవతల కాకనమధ్యమున మూర్త్యుడు కానబడును గావున వారల కప్పుడు మధ్యాహ్నమగుచున్నది. అట్టి దినుసున దిత్తప్రీత్యర్థము కాదర్శ తర్పణము లొనగబడుచున్నవి. మూర్త్యునికంటె బ్రాగ్గతియందు సథికుడగు చంద్రుడు మూర్త్యు వత్రిక్రమించి చంద్రరథిచే ద్వాదశ భాగంతరముగ గడచుచుండును. ఇట్లు వదునైదు తిథులచే మూర్త్య చంద్రంతరము ౧౮౦ భాగములు మూర్త్య వ్రతయకాలమున జంద్రుడు ప్రాగ్గతియందుదయమగుచుండును. అది పూర్ణిమ యగును. అట్టి సమయమున జంద్ర మండలము కునరిభాగముననున్న పితృదేవతలకు రవి గ్రందుగా నుండుటచే నది వారల కర్మరాత్రమగుచున్నది. ఇట్లే కృష్ణాష్టమియందున మూర్త్యదయంబును శుక్లాష్టమియందు మూర్త్యాస్తమయ మును నొనరుండును. కావున నొక చంద్రమాసముచే దిత్తలోకమున కొక యహారాత్రమగుచున్నది.

శ్రీ కాలిదాస విరచిత విక్రమోద్యోయమునందును జంద్రుడిట్లు స్తుతి యింపబడుచున్నాడు.

రవిమావిశతే సతాంకియాయై
మధయాత్రయశే పితౄన్ సురాంశ్చ ।
తమపిం విశి మూర్ధ్నితాం విచాంత్రే
పరమాదాభరతాత్మనే నమస్తే ॥

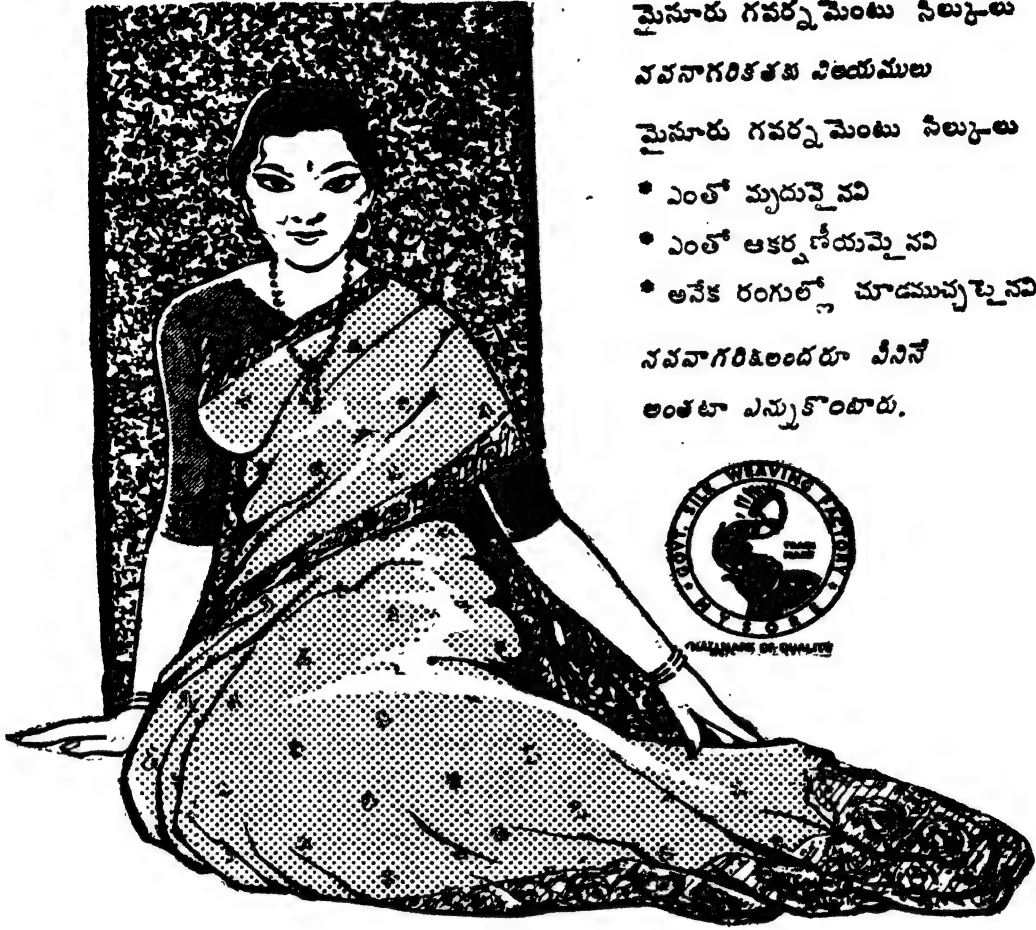
దేవ్దొ పితృప్రీత్యర్థము జపహిమ తర్పణాదు లొనగబడుటకై దత్త యందు రవి చేరుచున్నావు. అమృతముచే దిశరులను సురలను దృష్టం జేయు చున్నావు. రాత్రులందు వ్యాప్తింపియుండు సంధతమమును పారియించుచున్నావు. పాదుము జాదాభరణమై నెఱుగుచున్నావు. అట్టి మహాత్ముని నమస్కరించు.

శ్రుతివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం

శ్రుతి విషయమగు శబ్దము, గుణముగా గల్గిన ఆకాశము సర్వవ్యాప్తి యందునున్న పరమేశ్వరునిమూర్తియైయుని భావము.

ఇట్లు శ్రుతియనగా వేదమనియు వర్ణమగుటచే వేదచోదితమైన గుణాశయముచే చిరానీతయగు పరమేశ్వరునియందు చివచ్చును. వేద మూర్తి శబ్దమగుటచే నదియే ప్రణామనకును విషయమగుట విషయా విషయాభేదముచే శ్రుతి యనగా వేదమనియును ప్రణామనియును వర్ణద్వితయము కల్పితమే

మైసూరు గవర్నమెంటు సిల్కులు
నవనాగరికతకు విలయములు

మైసూరు గవర్నమెంటు సిల్కులు

- ఎంతో మృదువైనవి
- ఎంతో ఆకర్షణీయమైనవి
- అనేక రంగుల్లో చూడముచ్చటైనవి

నవనాగరికతందరూ వీనినే
అంతటా ఎన్నుకొంటారు.

మైసూరు గవర్నమెంటు సిల్కు వీవింగ్ ఫ్యాక్టరీ

మనతోడి రోడ్, మైసూరు - 4.

ప్రదర్శన కాలము :

- 1) “గుప్త మార్కెట్టు” కంప గౌడ రోడ్, బెంగళూరు—9.
- 2) “మైసూరు సిల్కు ఫ్యాలెస్”, లిజ్ కార్పర్, నెం. 92, రాయపట ప్లాటో, మైసూరు, మద్రాసు—4.
- 3) “విశ్వేశ్వరాయ భవన్”, నెం. 8, కృష్ణరాజేంద్ర సర్కిల్, మైసూరు—1.
- 4) పాక్ కనరా సెంట్రల్ కో—అపరేటివ్ హోల్ సేల్ స్టోర్, లిమిటెడ్. పి. బి. నెం. 124, సహకారి మహల్, మంగుళూరు—1.

ఇట్లు శబ్దాది మూలభూతములనుండి ఆకాశాది మహాభూతములును సృష్ట్యును లైన కారణమున “దిశః క్షోత్రాత్” శబ్దరూపంగా ఆకాశాది మూల భూతములనియును గ్రహయించబడుచున్నది. కావున మా అమూల్య భేదములనే మనమెట్లు గ్రహించినను నీ వకరణవశమున శబ్దగుణముగు వాకాదుని గ్రహించినపుడే యది యీశ్వరు యొక్క మూలస్వంతరమగునని మన మెవ్వరని యున్నది. అట్టి మూర్తిని బ్రహ్మ పురుషులలో నేరికీ బరముగా మనము నమస్కరించినను భేదముండజాలదు.

యోమాహు స్వర్యభూత (వక్ర)తిరితి :

శబ్దరూపు గుణములుగా గలిగిన వందభూతములయొక్క పాండ్రతవః ప్రకృతియుగ్మ పుద్గిని యని యర్థము. శబ్దపుర్ణాదు బుద్ధిరోతరములు వర్తరములు. స్వర్యమనగా శబ్దపుర్ణములు. రూపమున శబ్ద స్వర్య రూపములు. రసమునగా శబ్ద స్వర్య రూప రసమున నప్రవేశము. “గంధవతీ పృథివీ” అనగా బృథివీ శబ్ద స్వర్యరూప రస గంధములనెదువై యుత్పాతం ప్రకృతి రూప మనియర్థము. ఇట్టి పృథివీయు బ్రహ్మకృష్టమై యున్న పరమేశ్వరు యొక్క మూర్తి రూపమున వాప్యమవుచున్నది.

యోమాహు ప్రాణినః ప్రాణవంతః :

దేవే బ్రాహ్మణంబులు బ్రాహ్మణులగుచున్నారో అట్టి బ్రాహ్మణ వాయురూపమూర్తి యని యర్థము. “ప్రాణాద్వాయురజాయత” ఈశ్వరుని ప్రాణమునుండి యుత్పన్నమైన వాయువు నమస్త జగంబులకును బ్రాణ స్వరూపమై యెవ్వచున్నది. ఇట్టి యుత్పన్నమూర్తి విషయము “చంద్రమామననోజాతః — చక్రమ్మూర్త్య ఆజాయత” అను బ్రహ్మర్షిమును బురస్కరించుకొనియున్నట్లు విశదమగు చున్నది. అట్టి కారణముననే పరమేశ్వరినహితము “ప్రాణాద్భైతముః — ప్రాణవర్ణరూపిభ్యైతముః” అనియున్నదియింపబడుచున్నది. “ఆపోమయః ప్రాణః” అనుటనే నిట్టి ప్రాణము సహితము జల స్వరూపమని యుపనిషద్భక్తియై యున్నది.

మనస్తవ్యవ్యవస్థం మరుదపి మరుత్పరధి రసి
త్వమావస్త్యం భూమిస్త్యయి పరితాదూం మహివరం
త్వమేవ స్వత్త్వానం పరిణమయితుం విశ్వవపుషే
చినానందాకారం జయవతి భావేన బిభృషే॥

నీవే మనస్సువు. నీవే ఆకాశమువు. నీవే వాయువవు. నీవే అగ్నివి. నీవే జలమువు. నీవే భూమివి. స్వస్థి యందు వర్తమును ఏ పరిణమియై యున్నది.

నీవే మనస్సువునానీవే స్వత్త్వము విరావందాకారమున బరిణమించుచున్నట్లు పరమేశ్వర వర్ణ భావమును భరియించుచున్నావని కొందర్య అచరియండు బరమేశ్వర సు తియించబడుచున్నది. ఇట్టి కారణమున బరమేశ్వరు మూర్తి రూపానికి వర్ణించబడుచున్న (విశ్వకృష్ట) తత్త్వములు సహితము పరమేశ్వర తమవులే యనుటయొక్క ఆ యష్ట తమవులు ప్రత్యంగమును బరమేశ్వర స్వరూపమై యనియు విశ్చయమై యున్నది.

స్వస్థి కీటూర్ణము: పరమేశ్వరుని తపస్సమూహి కాలమునందు సర్వమును వ్యాపించియున్న యందభతముము సహితము పరమేశ్వర తేజమేయై యున్న కారణ మున విజరజశ్చక్రీనే నీశ్వరున కుత్సా మము గలుగజేసె. అట్టి రజఃప్రాచుర్యమునే వందభూతమునకు జల స్వభావమున శైత్యాంధతమునమూల కార్యముః కలిగె. అట్టి సంస్థితినుండి క్రమముగా జలజవాయువును దిమ్మిలు. బంధభూతము లను నిర్మితంబులయ్యె. ఇట్టి స్వస్థి క్రియాకలాపమున నరః వ్యావకతనున్న యందభతమునందలి వర్ణభాగము: పాంచ భౌతిక పరిణామమునంద రదితర మగు వర్ణభాగము రాత్రులందును వ్యక్తమగుచుండుటచే బరమేశ్వరి ఈశ్వరున కనపొయినియుగ నర్థాంగియనియు దెలుపబడియున్నది. ఇట్లు సర్వ ప్రపంచము పరమేశ్వర స్వరూపమై యగుట. యష్ట వారూ: లను బరమేశ్వర తమవులే యనియు విశదమగుచున్నది. ఇట్టి స్వస్థి కలాపమై ప్రథమంబున జలాత్మక మగు వందభూతమునుండియే ముద్భూతమైన నదని తెలియదగియున్నది. ఇట్లే శ్రుతియందును:—

“యోఽపింపుష్పం వేద — పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భుతి”

ఈ స్వస్థి యంతయు జలమునుండి యూపిర్యూతమై యున్న పద్మముమె నెరింగినవాడు, ఆ పుష్పమున కదివేతయగును. సర్వ స్వస్థి ప్రజననాథు డగును. నమస్త జీవకోటికి వాదిభూతుడగును. “బ్రహ్మ విద్యుచ్చైవైవ భుతి” బ్రహ్మము నెరిగినవాడు బ్రహ్మయే యగుననియు శ్రుతి వచనము. ఇట్లుగయు. జండుడును, బర్హస్పదును, వృక్ష త్రములును, వాయువును సంవత్సరమునగాక ప్రత్యక్షముగా దపియుంచుచున్న సూర్యుడునహితము జలమునుండియుత్పన్నమై యున్న కారణమున వారలు జలమునకు నివాసము? యనియు వివరించబడి యున్నది. తుట్టుతుడకు:—

“యోఽప్నో వాచప్రతిష్ఠితాం వేద—ప్రత్యేవత్విత”

ప్రథమమున “అపిం పుష్పం” అని వర్ణించబడిన యీ స్వస్థి యంతయును జలమున బ్రతిపింపబడిన వాచనుగా నెరిగినవాడు స్వయముగనే తరమేష్టి తుంతును బ్రతిష్ఠి తుండుచున్నాడనియు వర్ణించబడినది.

ఈ మంత్రమునకు వివరణ మిట్లున్నది: “ఇదు విధములుగా ఈ దేహము నందుండెడి యీ ప్రాణము శిశువువలెనే, శబ్దాది విషయములయందు ఒక ఇంద్రియము ఇంకొక ఇంద్రియ విషయమునందువలెనే అనమర్తమగుటవలన శిశువుగాను, ఇల్లు ప్రాణమును శిశువునకు అధిష్టానమగుటవలన శరీరము ఆధానమనియును, ఇట్టి ఆధానమగు శరీరముతో గూడికొనుటవలన దేహమధ్యమునందలి ప్రాణమను శిశువును సాధ్యముగాను, ఈ ప్రాణమును శిశువును సొందియున్న విజ్ఞానమయాత్మ నిద్రవలన జాగృత్కరియ్యునందుశిరస్సునందున్న చక్రశ్లోత నాసికములయొక్క రంధ్రముల నాంటిని. ముఖలిలమును యీ యేడింటిని తిరిగి సొందియుండుటవలన (వత్సాధానమనియు, ఇట్టి వత్సాధానముతో గూడుకొనుటవలన శిశువును సవత్సాధానమునుగాను, ప్రాణమునుశిశువు ఈ శరీరమునందు స్తంభము ఆధారముగాగల శిశువువలెనే అన్నపానములవలన పుట్టిన బలము. ఆధారముగా కలవాడుగుటవలన స్థానమునుగాను, నెరుగవలసియున్నది బక్తివబడినఅన్నము, స్థూలమధ్యమ అణిష ములని మూడు విధములైవది. అందు స్థూలరూపమైన రసము మూత పురిషముగా బయలు వెడలుచున్నది. మధ్యమరూపమగురసము కమముగా రక్తముమొదలైన వాని రూపముతో న్యకార్యములగు తృక్కు, రక్తము, మాంసము, మేధస్సు, మజ్జ, ఎముక, రేతస్సు—యీ యేడింటివలన బుట్టిన శరీరమును వృద్ధి పొందించుచున్నది. అణిష రూపమగురసము అమృతమనీ, ఉర్జనునీ, ప్రధానమని చెప్పబడుచున్నది. అది బొడ్డునకువీరదనున్న పౌదయదేశమునుసొంది పౌదయమునుండి బయలువెడలి విశేషముగా దేహమునందంఱటను వ్యాపించియున్న డెబ్బదిరెండువలె నాడులయందు ప్రవేశించి ఇంద్రియ సమూహమే రూపముగా గలిగిన సూక్ష్మరూపమగు ప్రాణమగు ప్రాణ

మను శిశువును శరీరమందుంచుటకు కారణమైన స్థూణముమీదు గల శక్తిని కలుగజేయును శరీర ప్రాణములను వలుపునలెనే బంధించుటవలన ఆ ప్రాణమును శిశువును సదామమునుగాను, ఈ ప్రకారము దేహమధ్యమునందున్న ప్రాణమునుశిశువును పాదానమును గాను, సప్రత్యధానమునుగాను, సస్థూణమునుగాను పాదానమునుగాను తెలిసికొనువాడు, అట్టి విషయరాగములను నశింపజేయుచున్నాడు."

ఇట్లు బృహదారణ్యకంలో ప్రాణాన్నిగూర్చి మంత్రాలుకొన్ని ఉన్నాయి. ఈ మంత్రములయందు ప్రాణం అనేక విధాలుగా వర్ణింపబడివుంది. ఒక మంత్రంలో ప్రాణం స్వర్లోకం అని చెప్పబడివుంది. ఇంకోమంత్రంలో ప్రాణం పామవేదమని, మరోమంత్రంలో ప్రాణము మనుష్యులని ఉపనిషత్తుచెబుతున్నది. మనోవాక్పాణములనుమూడింటిని గురించిన్న చెబుతూ ఒక మంత్రం—“ఏతామాతావైజ్ఞత ఏవ మన ఏవపితా, వాక్మోతా, ప్రాణః ప్రజా" అన్నది. మనస్సు తండ్రియట. వాక్ తల్లియట. ప్రాణము సంతానమట. మరియు ప్రాణం స్వరూపం ఏమిటి? ఈ విషయం ఇంకో మంత్రంలో ఇట్లా వుంది.

“యత్కించావిజ్ఞాతం ప్రాణస్య
తద్రూపం, ప్రాణోహ్యవిజ్ఞాతః
ప్రాణ ఏనం తద్భూత్యా వతి”

ఇంద్రియ గోచర స్వరూపము ఏదీయో, అది ప్రాణము యొక్క స్వరూపము. ప్రాణమే అవిజ్ఞాతము. అనగా ఇంద్రియము లకు కనబడనిది. ప్రాణమిట్లు అయి, ప్రాణ విభూతిని తెలిసినవానిని రక్షిస్తూవున్నది.

ఈ ఉపనిషత్తులో ప్రాణం ప్రజానతికి అన్నముగా చెప్పబడినది. దాని విభూతియు వివరించబడినది. “అధైతస్య ప్రాణస్యావ శ్శరీరం జ్యోతి రూప మసౌ చంద్రస్తద్వ్యాపానే ప్రాణాస్తావత్య ఆపస్తావానసౌ చంద్రస్తవితేనర్వనీవ నమాస్సర్వేనవ్వానయోహ్లా తాత్త్వతః ఉపాస్తేస్త వస్తతోం వలోకం జయత్యధయో హ్లాతాననవ్వానుపాస్తేస్తవగ్ం నలోకం జయతి”. ఈ ప్రాణము అటు ఉదకములు దేహము; జ్యోతిరూపము—అనగా ప్రకాశరూపమైన కరణము చంద్రుడు. దానియందు—ఆధార ఆధేయములగు జలచంద్రస్వరూపమైన దానియందు—ప్రాణము ఎంత పరిమితి కలది యగుచున్నదో, ఉదకములు అంత పరిమితి కలదియగుచున్నవి. చంద్రుడును అంతే పరిమాణము గలవాడగుచున్నాడు. ఈ వాఙ్మనః ప్రాణములన్నియు నమానములైనవి.” అన్నియు అంతములేనివి.....”

ఇట్లు ఉపనిషత్ బుద్ధులు ప్రాణాన్ని గురించి యోచించారు. ఈ ప్రాణం అంతంలేనిది. ఇది ఐదువాయువులుగా శరీరంలో ఉంటున్నది. ఈ ఐదు వాయువులున్నా ఐదు వృత్తులులేక లక్ష

ణాలు కలిపి అయిఉన్నాయి. లోకంలో పంచ ప్రాణాలన్నమాటకు అర్థం ఇదే అయివుంటుంది. ఈ ప్రాణం శిశువు. ఆ శిశువునకు యీ శరీరము ఆధానము. ఎందుచేతననగా కార్యాత్మకమైన శరీరమునందు ప్రాణము ఉంచబడుచున్నది గనుక. ఇచ్చట ప్రత్యాధానము కూడా వున్నది. ఈ ప్రత్యాధానమనగా నేమి? శరీరము నందు ఇంద్రియములు వానివాని రూపమునుపొంది శబ్దాది విషయములను పొందుటకు ద్వారములవుతూవున్నాయి. అయితే ఈ ఇంద్రియములు ప్రాణమౌతమునందు చేరివున్నవక్షంలో విషయములను పొందుటకు ద్వారములు కాజాలవు. ఇచ్చట ఉపనిషత్ భిష్యకర్తలు ఒక ఉదాహరణం చెబుతున్నారు. అజాత శత్రువు కాశీరాజు. ఆయన నిద్రించుచున్న ఒకనిని తన పాస్తముతో అటు నిటు పొర్లించి లేపును. అనగా నిద్రించిన వానిని లేపి వానిని తిరిగి జాగదవస్థకు తెచ్చుటవంటిది యీ ప్రత్యాధానమని అర్థము. విజ్ఞానమయ్యాతమౌ జాగదవస్థయందు శిరఃప్రదేశమునందలి చక్కుశ్చేతములు మొదలైన విశేష ప్రదేశములయందు తిరిగి ఉంచబడుతున్నది. ఈ తిరిగి ఉంచబడటము ప్రత్యాధానము. మరియు ఈ ప్రాణమునకు అన్నము బలము. ఇదే ఉపనిషత్తులో మరియొకచోట “కొందరు ప్రాణమును పరబ్రహ్మమని చెప్పిరి. ఆ ప్రకారము నరికాదు. ఏలన, అన్నము లేకుండ ప్రాణము శోషించి పోవుచున్నది” అనియున్నది. మరియు నీ అన్నము, లేక బలము స్థూణముగా చెప్పబడినది. స్థూణమనగా స్తంభము. స్తంభము ఆధారముగాగల శిశువువలెనే, ఈ శరీరమునందు ప్రాణమును శిశువు అన్నపానముల వలన పుట్టిన బలము ఆధారముగా గలవాడై యుండుచున్నాడు. ఆ కారణమువలననే ఇచ్చట బలము ప్రాణమని ఉపనిషత్ మంత్రంలో వుంది. స్తంభముగా వర్ణితమైనది. మరియు పై మంత్రము నందు అన్నము వలుపు (దామ) క్రింద పేర్కొనబడినది. ఎందువలన? బక్తింపబడిన అన్నము మూడువిధములుగా పరిణమించి ఇంద్రియ నమూనామేరూపముగా కలిగిన శిశువను పేరుగల లింగశరీరమును శరీరమందుంచుటకు కారణమైన స్థూణమును పేరుగల బలమును పుట్టిస్తూవుంది. ఇట్లుగా ఈ అన్నము రెండు విధములుగా వలుపువలె, ప్రాణశరీరములను మిక్కిలిగా బంధించునది అవుతున్నది. కనుకనే అన్నము “దామ”మని చెప్పబడుతూవుంది.

ఇచ్చట యీ ప్రత్యేక మంత్రమువలనను, దానిపై వ్యాఖ్యాతలు చేసేవున్న వివరణమువలనను, లింగశరీరమే ప్రాణమనునదిగా భావించబడినట్లు తేలుతూవుంది. ఈ లింగ శరీరమునకు ఇంద్రియ నమూనామే రూపమని ఇచ్చట అర్థప్రతితి కల్గుతున్నది.

2

బృహదారణ్యకంలో ఉద్గీఢ ప్రాప్తాణం అని ఒకభాగం వుంది. అందులో ఒక విధితమైన కథ చెప్పబడివుంది. అది యీ మంత్రంతో ప్రారంభం అవుతున్నది.

ధ్యాయాపి ప్రాణావత్య
దేహ్యానురాగ్ని తతః
కానియపి ఏవదేహ
క్యాయపి అనురాః ; త
ఏషులోకేష్యస్పర్శస్తః ;
తేహ దేహ ఊచు ర్హన్తానురావ్యజ్ఞ
ఉద్గీ థే వాత్యయామేతి"

దేవతలును, రాక్షసులును ప్రజావతి సంబంధమైనవారు—
దేవతలు అల్పమైనవారు. రాక్షసులు అధికమైనవారు. ఈ దేవత
లును, ఈ రాక్షసులును లోకముల విషయమై కలహించిరి. ఆ
దేవతలు ఇప్పుడుయజ్ఞ మునందు ఉద్గీ ధమును అనగా ముఖ్య ప్రాణమును
స్తోత్రము చేయుటచేత రాక్షసులను అక్రమిద్దామని అనుకున్నారు.

ఆ దేవతలు వాగధిమాన దేవతనుగూర్చి "సువ్య మాకారకు
గానము చేయవలసింది" అని పలికారు. ఆ వాక్కు "తథేతి" యని
ఆ దేవతలకొరకు మిక్కిలిగా గానం చేసింది. వాక్కునందు ఏది
భోగమూ, ఆ భోగమును దేవతలకొరకు గానం చేసింది. తనకొరకు
కూడా గానం చేసింది. రాక్షసు లిది ఎరిగి, యీ గానముచేతనే,
దేవతలు తమ్ము అతిక్రమించగలరని తెలిసి వరుగెత్తుకొనిపోయి,
పాపముచేత దానిని కొట్టిరి. అది పాపమైనది.

ఆ తరువాత దేవతలు ప్రాణమును గూర్చి "నిపు మాకారకు
గానము చేయవలసింది" అన్నారు. ప్రాణము ఆ దేవతల భోగము
కొరకు, తన కొరకు గానం చేసింది. రాక్షసులు ఇదియు తెలిసి
కొన్నారు. పురుగెత్తుకొనిపోయినారు. పాపముతో దానిని కొట్టి
వారు. ఏది ఆఘాతించుచున్నదో దానిని కొట్టివారు. అది పాపమైనది.

ఇచ్చట ఒక విషయమున్నది. ఇచ్చట దేవతలు ప్రాణమును
ప్రార్థించిరిని యున్నది. మంత్రము చివర రాక్షసులు ప్రాణమును
కొట్టినట్లున్నది. అనగా ఈ మంత్రమునందు దేవతలు ప్రార్థించిన
ప్రాణము ప్రాణములేక ప్రాణదేవతయని అర్థము చేసుకొనవలసి
వున్నది.

అనంతరము దేవతలు శ్లేతమును గూర్చి తమ కొరకు గానం
చేయవలసినదిగా కోరారు. శ్లేతము నరేనన్నది. వారి కొరకు, తన
కొరకు గానం చేసింది. రాక్షసులిది తెలిసి, ఆ శ్లేతమును పాపముతో
కొట్టిరి. అది పాపమైనది.

ఇట్లే దేవతలు శ్రోతమును, సునస్సును ప్రార్థించిరి.
ఆ శ్రోతము, అనునను ఆ దేవతల కొరకు, తమ కొరకు గానం
చేశాయి. రాక్షసులు వానిని పాపము వలన కొట్టుటయు అయింది.
పాపము వచ్చుటయు జరిగింది. దేవతలు ఇప్పుడు ఆస్యమును ప్రార్థిం
చారు. ప్రాణమును గూర్చి తమ కొరకు గానం చేయవలసింది
అన్నారు. ఆస్యమైన ప్రాణము అందుకు అంగీకరించింది. గానం

చేసింది. రాక్షసులిది ఎరిగి, ఆస్యమున్న ప్రాణమును గూర్చి పర
గెత్తుకు వచ్చారు. పాపముతో ఆ ఆస్యమును కూడ కొట్టడానికి
ఏర్పయించారు. కాని కొట్టలేకపోయారు. పాపాణమునుపొంది
మట్టిబెడ్డ ఏవిధంగా అయితే వాణనం అయిపోతుందో, అవిధంగా
రాక్షసులు వాణమైపోయారు. అందుచేత తిరిగిపూర్వము పాపము
చేత కొట్టబడిన వాగాదీంద్రియములు దేవతలుగా అయినాయి.
అనురులకు వరాభవమైంది.

ఇచ్చట ఒక విశేషంవుంది. పైన చెప్పిన ఉదంతంలో అనురులు
ఇంద్రియముల నన్నింటికీ పాపముతో కొట్టడం, అవి పాపముతో
ఆవరితుడై అయిపోవడం వుంది. ఒక్క ఆస్యం మాత్రమే ఇందుకు
అవదాదు. ఇచ్చట రాక్షసులు ఆస్యగుహ యందుండెడి ప్రాణమును
పాపముతో కొట్టుటకు యత్నం చేశారు. కాని యీ ప్రాణము అనం
గము. అందువలన దానిని కొట్టలేకపోయినారు. నిషిద్ధములైన
పాపములతో కూడా రాక్షసులు నశించుటవలన వాగాదీంద్రియములు
పిండ మాత్రమైన దేహమునందలి ఇంద్రియ గోళముల
యందు స్థితిమానమును వదిలి అగ్నియై స్వరూపముగా నుండెడి
దేవత్యాన్ని పొందాయి. ఇచ్చట యీ కథలో సర్వేంద్రియములకు
ముఖ్య ప్రాణమునకు పున్న సంబంధం ఎట్లా వుంటుందని
బృహదారణ్యకంలో ఉపాంఛబడిందో తెలుస్తున్నది. అంతేగాక ముఖ్య
ప్రాణం అనే దానికి అనంగిత్యం అనే లక్షణం కూడా ఒకటి వున్నట్లు
ఇచ్చట నిగమనం చేయబడింది.

ఈకథ ఇంకా ఇట్లా కొనసాగించబడి వుంది. ఇప్పుడు తిరిగి
దేవత్యమును పొందిన ఇంద్రియములు ముఖ్య ప్రాణము గురించి
అలోచన చేశాయి. తమకు యీ దేవత్యాన్ని ఇచ్చింది ఆ ప్రాణమే
కదా? ఆ ప్రాణం స్వరూపం ఏమిటి? అది ఎచ్చట వున్నది? ఇట్లా
విచారణ. ఈ ఇంద్రియము లన్నియు ముఖ మధ్య మందున్న
ప్రాణమును పొందాయి. అందువలన ఈ ప్రాణానికి "ఆయస్య"మని,
కార్యకారణాలైన సర్వవయవాలలో శ్రేష్ఠమైన అత్య అవడం
వలన ఆంగిరసమని ప్రసిద్ధికి ఎక్కింది. ఈ ఆంగిరసమున్న విష
యాన్ని ఉపనిషత్తు ఇట్లా చెప్పింది. "ఆంగిరసః అంగానాంహి రసం"

ఇంకో మంత్రంలో ముఖ్య ప్రాణం వాయువు ఎట్లా అయిందో
బృహదారణ్యకం వివరిస్తున్నది. "అదప్రాణమత్యవహత్యయదా
మృత్యుమత్యవముచ్యత న వాయురభవత్సోయంవాయుః పరేణ మృత్యు
మతిక్వానః పవతే". ప్రాణము అనంతరము మృత్యువును అతి
క్రమించి ప్రాణవాయువును వహించెను. ఆ ప్రాణవాయువు అప్పుడు
వాయువు అయెను. ప్రసిద్ధమగు వాయువు మృత్యువు లేకనే అతిక్ర
మించినదై ఏమవున్నది. ఈ ప్రాణము దేహింద్రియాది సముదాయ
మును ధరించుచున్నట్లు కూడా ఋషులు ఉపా చేశారు. వారి ఊహ
ప్రవచనం ఇక్కడ యీవిధంగా వడిచింది. ప్రాణులు అనగా ప్రాణ

ములు గలవారు అన్తం తింటున్నారు. అనగా ఆ అన్నము ప్రాణము చేతనే తినబడుచున్నది. ఈ వాదం ఇంతటితో ఆగలేదు. బృహదారణ్యకం యీ వాదాన్ని ఇంకా ఇట్లా కొనసాగించింది. ప్రాణులు తినుచున్న అన్నాన్ని ప్రాణమే తింటున్నది గనుక, ఆ ప్రాణం శరీరా కారముగా పరిణమించిన అన్నాద్యమునందు ప్రతిష్ఠను పొందుతూ వుంది. ఈ అన్నము కోనము ముఖ్యప్రాణము ఉపాసన చేయుటను గమనించిన వాగది ఇంద్రియములు అనగా వాగింద్రియము మొదలైన దేవతలు ప్రాణమును సమీపించి ఇట్లా అన్నాయి:

“ఓ ప్రాణమా! ఏది అన్నమో, ఆ అన్నమును గూర్చి నీకొరకు గానం చేసుకున్నావు. మిక్కిలి గానముచే అన్నమును స్పృశింపరకు కున్నావు. ఇప్పుడు మమ్ములను కూడా అన్నము నందు పొందించ చెయ్యి.”

అప్పుడు ప్రాణం వారితో ఇట్లా అన్నది: “మీరు నన్ను అన్నమును కోరుతున్నారు. మీరు అన్నమును కోరిన వారైతే, నన్ను అంతటను ఆభిముఖముగా ప్రవేశించండి”

ప్రాణము అనిన ఈ మాటలు విని వాగది ఇంద్రియ దేవతలు ఆ ప్రాణమును గూర్చి పరివసంతంగా ప్రవేశించాయి. ఇట్లా లోకము ప్రాణముచేత యే అన్నాన్ని తింటున్నదో, ఆ అన్నమే ఇంద్రియము లకు కూడా అన్నం అవుతున్నది.

ఈ కథలో ప్రాణానికి, ఇంద్రియాలకు పున్నట్లు వారు భావించిన సంబంధాన్ని బృహదారణ్యకం చెప్పిన తాత్త్వికులు విశదీకరించారు. ఇన్ని రకాలైన కారణాలను పురస్కరించుకొని ఈ తాత్త్వికులు ప్రాణాన్ని అంగీకరించి స్థాపించారు. “సః ఆయాస్యః ఆజ్ఞీ రుః ఆజ్ఞానాం హి రుః ప్రాణా ఆజ్ఞానాం రుః కథం ప్రాణో హివాజ్ఞానాం రుః తస్మాత్ యస్మాత్ కస్మాత్ ఆజ్ఞాత్ ప్రాణః ఉత్పామతి తత్ ఏవతత్ శుద్యతి, ఏషః వా ఆజ్ఞానం రుః”

ఇవ్వుట ప్రాణమున కాంగీకరణము చెప్పబడినది. ప్రాణము నమస్త అవయవములకు రు పురూషముగా నున్నది. ఏ అవయవము వల్లనైనను ప్రాణము పోయేనేని, అక్కడనే ఆ అవయవము ఎండి పోతున్నది. ఆ కారణము నుండియే ప్రాణము అవయవములకు రు పురూషమైనది. అందుచేతనే ప్రాణము అంగములకు అంగీకరణముని చెప్పబడుతున్నది.

ఇట్లా ప్రాణాన్ని గూర్చిన విచారం యీ ఉపనిషత్తులో మరికొంత కూడా వుంది. అయితే అది అంతా ఉపాసనాభాగం. అంతా ‘Mysticism’. కాని ఇంతవరకు జరిగిన విచారణలో ప్రాణం యొక్క గుణ విజ్ఞాన ఫలములు వివరించబడినాయి. బృహదారణ్యకము వాటికి మన మేధావులు ప్రాణాన్ని గూర్చి చేసిన మీమాంస, విజ్ఞాన ఇందులో కన్పిస్తుంది. ఇదేవిధంగా తైత్తిరీయము, ముండకము మొదలైన ఉపనిషత్తులలో కూడా యీ ప్రాణాన్ని గురించిన

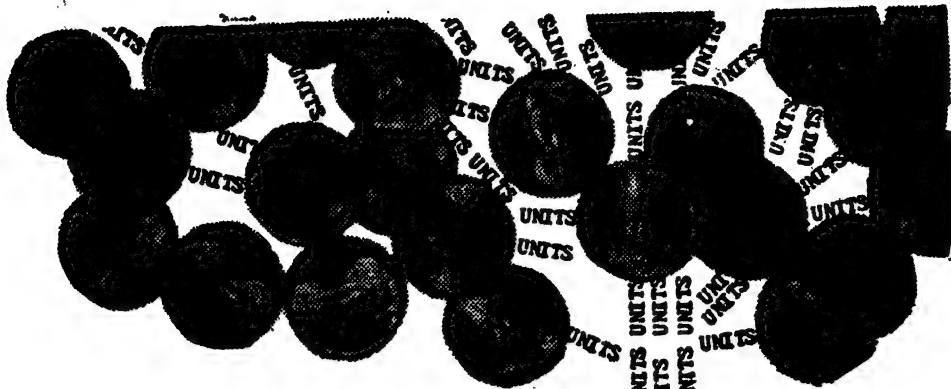
మీమాంస కొంత జరిగి వుంది. తైత్తిరీయం ఆనందవల్లిలో ప్రాణానికి సంబంధించిన కొన్ని మంత్రాలు వున్నాయి. ‘అన్నాదైర్లనజాః’ అని ప్రారంభమైన మంత్రంలో “అన్యోతర... ప్రాణమయః” మొదలైన వాక్యాలలో యీ ప్రాణ మీమాంస జరిగింది. ఆవాక్యాలు ఇట్లా వున్నాయి:

“అన్యోతర ఆత్మాప్రాణమయః, తేనైషవార్ధాః, సూషిష పురుషవిధః, ఏవః తస్యపురుషవిధతాం; అన్యయం పురుషవిధః; తస్యప్రాణ ఏవశిరః; వ్యానోదక్షిణః పక్షః; ఆసాన ఉత్తరః పక్షః; ఆకాశఆత్మా; పృథివీపృచ్ఛం వత్తిష్ఠి; తదప్యేషలోకో భవతి.”

అన్నమయ ప్రాణమయ కోశాది వివరణ జరుగుతున్న సందర్భంలో ఈ ప్రాణం ప్రసక్తి వస్తుంది. ఈ మంత్రం అర్థం ఇది: “అట్టి అన్నరసమయమైన దేహముకంటే ఇతరమైన ప్రాణ మైన ఆత్మగలదు. అది అన్తర ఆత్మ. అనగా అన్నమయకోశములోనిది ప్రాణమయకోశమని అర్థము. ఈ ప్రాణమయముచేత అన్నమయము వ్యాపించబడినది. ఆ యీ ప్రాణమయము కూడా పురుషాకృతి కలదే. ఈ అన్నమయముయొక్క పురుషాకారత్వమును అనుకరించి ప్రాణ మయముకూడ పురుషాకారము కలదియే అయినది. ఈ ప్రాణమునకు ప్రాణవాయువే శిరస్సు. వ్యానవాయువే దక్షిణ పక్షము; ఆసానమే ఉత్తరపక్షము. ఆకాశమే ఆత్మ. అనగా ధారక మైనది. పృథివి పృచ్ఛము; వత్తిష్ఠి; అనగా ఆధారస్థానము. ఈ అర్థమునందు ఈ ఋక్కు అగుచున్నది.”

ఈ మంత్రాన్ని ఆచార్య శంకరులు ఇట్లా వ్యాఖ్యానించారు (శ్రీ ఎన్. సీతారామశాస్త్రిగారి ఇంగ్లీషు అనువాదం ఇస్తున్నాన.)

“From such, the soul made of the essence of food” etc., - different from this soul above described, there is an inner Atman made of Prana - also falsely imagined like the body to be the Atman. Prana is Vayu. Pranamaya made of Vayu. The soul made of food is full of the soul made of Vayu, just as bellows full of air. The soul made of Vayu is of the form of man with the head, hands etc. Is it so of itself? The answer is ‘no’. It is well known that the soul made of the essence of food, is of the human form. The soul made of Vayu is of the form of man, after the shape of that made of food, just as the image formed by pouring (the melted metal) into the Crucible. It is not of that form by itself. Thus the form of the inner one is the human form, after the form of the outer one; and each outer one is full of that which is within; if it is asked “how then is it of the human form?” this is the answer. Of this soul made of Vayu, Prana the gas expired through the mouth and nose is made to be the head, on the strength of this

యూనిట్లు

ఒక అద్వితీయమైన

పెట్టుబడి విధానం

తెలివైన పెట్టుబడిదారులుగా మీరు, విలువైన కట్టిన ప్రమాదంకోసం, మీరొకప్పుడు మీరు విలువైన అధికమైన రాబడిని పంపించారని కోరుకుంటున్నాము.

యూనిట్లలో పెట్టుబడి పెట్టడం వల్లనే మీరు యీ విధంగా చేయగలుగుతారు.

* యూనిట్ల కేవలము ఖరీదైనవే కాక, మీ రొకప్పుడు పెరగరానికీ కూడా సహాయపడతాయి.

* యూనిట్ల మీకు మంచి లాభాలను తెస్తాయి. (క్రితం సంవత్సరం 8.1%) ఇతర విధములైన కొన్ని పెట్టుబడిలలాగా కాక.

ఫీజీవల్ల మీరు అమూల్యమైన వస్తువును మివహించుకుంటుంటున్నారు.

* మీరు కొమ్ము అవసరమయితే, యూనిట్లను మీరు మరలగా ఖరీదుగా మార్చుకోవచ్చును.

యూనిట్లలో పెట్టుబడి చేయండి! ఈ సవత్సరం పెట్టుబడిలో నేనే అవకాశాలు ఉన్నాయి!

పెద్ద పెద్ద బ్యాంకుల ద్వారా లభించినట్లుగా, మీరు యూనిట్లను కొనవచ్చును.

ఈ ప్రయోజనం దానిలో పెట్టుబడి పెట్టండి-యూనిట్ ట్రస్ట్ లో పెట్టుబడి పెట్టండి

యూనిట్ ట్రస్ట్ ఆఫ్ ఇండియా

45, ఏర్ నాంమాన్ రోడ్, బొంబాయి-1.

విజయ వ్యాంకీ బ్యాంక్, పోస్ట్ గ్రాంట్, బాంబే రోడ్, కలకత్తా-1.

విజయ వ్యాంకీ ఆర్ బి ఐ డి యూ ఏస్ కె, 13, నాగేశ్వర రోడ్, కలకత్తా-1.

DA-05/000

Hymn. The sides etc. are also fancied on the strength of the Text. Vyana, the gas that pervades the whole body, is the right side, Apana is the left side. A gas in Akasa with a peculiar function called samana is the trunk. It is said to be the trunk in relation to the other gases around, because it is in their midst. It is well known in the Vedas that the middle is Atman. "Atman is in the middle of these limbs" The earth is the supporting tail. The Earth is the supporting deity presiding over the earth, the supporter of the life of the body, because it is the cause of its existence. Because another text says "This (Earth) supporting the Apana of the man". otherwise, by the action of Udana, man will have to go up or by his weight the body will have to fall down. Therefore the earth is the supporting tail of the soul made of Prana. To the same effect in the matter of the soul made of Prana is said in this Hymn."

ఇక్కడ గూడా ప్రాణము వాయువుగానే సంభావించబడింది. ఇదే "వల్లి"లో ఇంకో వాక్యంలో సర్వత్రేన దేవతలున్నా—అచార్య శంకరులు ఈ దేవతలనగా ఇంద్రియములనితమ తెత్తిరీయభావ్యంలో అర్థంచెప్పారు—ప్రాణవాయువును అనుసరించి జీవిస్తున్నారు అని వుంది. మేనున్నా, నీవును కూడా అంతే. నమస్తభూతములకు ప్రాణమే ఆయుస్సు. అందుచేతనే తెత్తిరీయములు ప్రాణాన్ని "సర్వ యమం" అన్నారు. అనగా సర్వభూతములకు 'ఆయువు' అని అర్థం.

ఈ మంత్రాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ శంకరులు ఇట్లు వ్రాశారు. (పైన ఇచ్చిన ఇంగ్లీషు తర్జుమా గ్రంథం నుంచే ఈ భాగం కూడా ఉట్టంకిస్తున్నాను:)

"The Gods live after Prana. The Gods.....do the act of breathing.... after Prana which is of the nature of air and which has the power of breathing, that is, becoming themselves Prana. Or since the chapter deals with soul, the Devas, that is, the senses are endowed with life, by the life of Prana."

దీనినిబట్టి గూడా ప్రాణము వాయువే అని తేలుచున్నది. అందుకే గాలిని పీల్చి బిగవడట్టడం, నియమించడం మొదలైన పాత యోగ ప్రక్రియలకు ప్రాణాయామం అని పేరు వచ్చింది. పంచ ప్రాణాలన్న ప్రాణాదికమైన పంచవాయువులనే అర్థం.

3

ఐతిరేయ ఉపనిషత్తులో గూడా ప్రాణాన్ని గూర్చిన ప్రవక్తి కొంత వుంది. కాని ఈ విషయాన్ని బృహదారణ్యకం తర్వాత, కొంత ఎక్కువగా ప్రశ్నోపనిషత్తులో చెప్పబడివుంది. భరిత్యజ్ఞుడైన మిత్రకుడు, శివీకుడైన సత్యకాముడు, గార్గుణుడైన సార్యాయణి, అశ్వలాయణుని కుమారుడు కౌసల్యుడు, వైదర్భుడైన భార్గవుడు,

కాత్యాయనకబంధుడు, వీరు వ్రేసిద్దులు. బ్రహ్మసరులు. బ్రహ్మనిష్ఠులు. పర బ్రహ్మముకొరకు అన్వేషిస్తూ భగవంతుడైన పిప్పలాదుని దగ్గరకు వచ్చారు. ఆయన వారిని ఒక్క సంవత్సరం గురు శుశ్రూష చేయమన్నాడు. ఆ తర్వాత మాయిష్ట్యం వచ్చిన ప్రశ్న అడగవచ్చునన్నాడు. సంవత్సరం గడిచింది. కబంధుడు గురువును సమీపించి ఈ ప్రజలెట్లు పుడుతున్నారు— అని ప్రశ్నించాడు. ఇక్కడ ప్రజలనగా జగత్తుని అర్థం. ఈ ప్రశ్నకు పిప్పలాదుడు ఇట్లా సమాధానం చెప్పాడు. "ప్రజాపతి జగత్తును ఉత్పత్తి చేయవలెనని సంకల్పించాడు. అట్లు సంకల్పించి "రయి"ని, 'ప్రాణా'న్ని పుట్టించాడు. ఈ మిథునమువలన జగత్తు అనేక విధములుగా కల్గినదట.

వైదర్భుడైన భార్గవుని రెండవ ప్రశ్నము. ఆయన అడిగిన ప్రశ్నమిది. "ఎందరు దేవతలు దేహమును ధరిస్తున్నారు? ఎందరు దీనిని ప్రకాశింపజేస్తున్నారు? ఎవ్వడు వారిలో శేషుడు?"

పిప్పలాదుని సమాధానమిది: ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, వృధివీ, వాజ్మయనశ్చక్షు శ్శోత్రములు—మేము ఈ శరీరమును ధరిస్తున్నాము అని స్పష్టంగా చెప్పుకున్నాయి. అయితే ఇట్లా చెప్పిన దేవతలకు వరిష, మైన ప్రాణం ఇట్లా చెప్పింది. మీరు మోహాన్ని పొందవద్దు. ఈ శరీరాన్ని పట్టుకొని, నన్ను వంచడా విభజించుకొని ధరిస్తున్నాను. ప్రాణం ఇట్లా అనగా దేవతలు నమ్మలేకపోయారు. అప్పుడు ప్రాణం పెక్కి ఎగురబోగా ఇతరులు సర్వలున్నా కూడా అట్లాగే లేచారు. ప్రాణము ప్రతిష్ఠ, మానముకాగా, వారు ప్రతిష్ఠ, తులెనారు. మధుకరరాజు ననుసరించి మక్కికములు ఎగిరిపోతూవుంటాయి. ఆరాజు ప్రతిష్ఠ, తుడుకాగా, అవియు ప్రతిష్ఠ, తములవుతాయి. అనగా నిలిచి ఉంటాయి. ఇక్కడ అదే విధముగా జరిగింది. అప్పుడు వాజ్మయనశ్చక్షు శ్శోత్రాలు ప్రాణాన్ని స్తుతించాయి.

ఇప్పుడు ఈ మ్తతిలో "త్వం మాతరిశ్య" అని ప్రాణము చెప్పి బడియున్నది.

ఈ ఉపనిషత్తునందు మూడవ ప్రశ్నమున కౌసల్యుడు పిప్పలాదుని ఇట్లా ప్రశ్నించాడు. "భగవన్! కుత ఏష ప్రాణో జాయతే? కథ మాయాత్మస్మిన్ శరీరం? ఆత్మానం ప్రవిభజ్య కథం ప్రాతిష్ఠ తే? కేన ఉత్పన్నతే? కథం బాహ్యం అభిధత్తే? కథం అధ్యాత్మమితి?" ఈ ప్రశ్నములనుబట్టి ప్రాణ విజ్ఞానము వివిధంగా పూర్వులు జరిపిఉన్నదీ తెలుస్తుంది. దేనివలన యీ ప్రాణం పుడుతున్నది? ఎట్లు యీ శరీరమును ప్రవేశించుచున్నది? తనను విభజించుకొని ఎట్లు ప్రతిష్ఠ, తమవుతున్నది? దేనిమండి ఉత్పన్నమణం చేస్తున్నది?—ఈ మొదలైన ప్రశ్నములు ఇప్పుడు కూడా శాస్త్రనేతృలను వేధిస్తూనే ఉన్నాయి. కౌసల్యుని యీ ప్రశ్నమును

పిప్పిలాదుడే అతివత్తువాడు. అతివత్తు యనగా మిక్కిలి వేర్పు గల వత్తుఅని అర్థం. ఈ వత్తులకు పిప్పిలాడు డిచ్చిన సమాధానం ఇట్లా వుంది: వరమాత్మవలన ప్రాణం వుడుతోంది. పురుషుణ్ణి అనుసరించి నీడ వివిధంగా ఉంటున్నదో, జీవుణ్ణి మనస్సు వివిధంగా అవయత్తుంగా చేరుతున్నదో అదేవిధంగా ప్రాణం శరీరాన్ని పొందు తున్నది. ఈ ప్రాణము తక్కిన ప్రాణములను పామాట్టు అధిక్యు లనువలె, అట్లా వేరు వేరుగా నియమిస్తున్నది. పాయూపస్థముల యందు ఉదానం వర్తిస్తున్నది. ప్రాణవాయువు స్వయముగా నేత ములయందు, చెవులయందు, ముఖానికిములయందు ప్రతిష్ఠితు పొందియున్నది. మధ్యమున సమాన వాయువువుంటున్నది. సమానము అన్నమును పాతముచేసి, సమముగా పొందిస్తున్నది. పౌడయము నుండి ఏకశతములైన నాడులు బయల్పడుతున్నాయి. వ్రతి ఒక వాడియ్యి వంద వంద నాడులవుతున్నది. వ్రతి ఒక్క ఇట్టి వాడికిని ద్వానందర్థా గ్రహంతినాడులు కలుగుతున్నాయి. వ్యానమన్నవాయువు ఈ నాడులలో సంచరిస్తూవున్నది. ఉదానము సుషుమ్నానాడి ద్వారమున ఊర్జ్వ వంచారం చేస్తున్నది. బ్రాహ్మ ప్రాణము మార్కృడై ఉడ యిస్తున్నది. ఈ బ్రాహ్మ వాయువు వ్యానము. తేజస్వీ ఉదానము.”

ఇట్లా ఎంత సేపు చెప్పినా, ఉపనిషత్తులలో ప్రాణపానాది వాయువనంచమే ప్రాణము, దానియొక్క సవిభజనము కింద చెప్పబడుతూ వచ్చాయి.

ఉత్పత్తి మాయతం స్థానం విభజనం చెన వంచథా అన్న చోట కూడ ప్రాణమునకు వంచరూప ప్రసక్తియే వుంది.

వశోపనిషత్తులోని వాల్మీక వ్రత్తులలో ప్రాణములు అగ్ని లాగ కూడ చెప్పబడినాయి. “ప్రాణాగ్నియ ఏవై తస్మిన్మరే జ్ఞగతి”. దేహంఅనే పురంలో ప్రాణాలనే అగ్నిలు జాగరితం అవుతున్నాయి. వ్యవ్రత్తుమునందు భారద్వాజుడైన సుకేతువి వ్రత్తుకు సమాధా నంగా పిప్పిలాడు డిల్లా చెబుతాడు: “స ప్రాణం అస్పృశత్, ప్రాణాత్ శ్రద్ధా, శం, వాయుః, జ్యోతిః, ఆపః, సృదివీ, ఇంద్రియం, మనః అన్నం, అన్నాత్ వీర్యం, తపః మంత్రాః కర్మ, లోకాః, లోకేషుచ వామచ. ఇవి పదునారు కళలుగా చెప్పబడినాయి. దాదాపు యీ అన్నింటికీ ప్రాణం కారణంగా చెప్పబడింది. జగత్తంతా ప్రాణమునకు అధీనమైవుంది. ప్రాణంయొక్క వశమైవుంది. జగత్తునందు స్వర్గమునందు ఏదీ సత్యమైవున్నదో ఆ అంతయు ప్రాణంచశం.

ప్రాణాన్నిగూర్చి ఉపనిషత్తులలో చెప్పినదంతా ఇట్లా వుంది. దీనివలన ప్రాణం ఎట్లా పుట్టిందో, ఆ ప్రాణాన్నిపొంది ప్రాణిజాతం ఎట్లా నముద్ధనం చెందిందో ఇక్కడ సోపత్తికం విరూపణంకాదు. ఋషుల ఉపాదేశము, అనుభవణము, శబ్ద ణము మూతం గోచరిస్తాయి. నిజానికి ఆ కాలానికి ప్రాణవిర్భావ వ్యవహారాన్నిగూర్చి శాస్త్రవక్తులుగా ఆలోచించడానికి తగిన

ప్రయోగాదికాణ జరిగివుండలేదు. దాదాపు డార్విన్ అనే ఆయన పుట్టి తన సిద్ధాంతాన్ని ప్రపంచీకరించేటొకవరకు, ప్రాణానికి వంబందించిన ఆలోచనలు, సృష్టికమాన్ని గురించిన ఆలోచనలు వేదాంతంతోను, ఇతరములైన తత్వాంతోను ముడిపడివుండేవి. ఇప్పుడు ఉపనిషత్తులలో చెప్పినట్లుగానే ఏవో కథలు యీ ప్రాణవిర్భావాన్ని గురించి చెబుతూ ఉండేవాళ్ళు. కానైతే, యీ ఉపనిషత్తులలో ప్రాణాన్ని గురించినమీమాంసన ఆకాలంనాటికి జరగవలసినతీరులో జరిగింది. ఉన్నత మనస్కుడైన మానవుని ఆలోచన యొక్క విషయాన్ని మీమాంసిమ్మ న్నప్పుడు, వున్న విజ్ఞాన పరిధులలో ఎంతవరకుపోవచ్చునో అంత వరకుపోయింది. మరి ఇంకోచోట ప్రాణాన్ని గురించి ఇంతగా మీమాంసించిన జాడ అప్పటికి కన్పించదు. అతే ఇక్కడ కూడా వ్రత్తులకి అతీతమైన శక్తులు ఏవో ఉన్నాయని, ఆ శక్తులవలన యీ ప్రాణం అన్నది సముత్పన్నం అయిందని చెప్పడమే ఇక్కడవుంది. కొందరు వత్తుదార్థంలోంచి సృష్టి ఆరంభమైందంటే, కొందరు అవత్తు దార్థంలోంచి సృష్టి ఆరంభమైనదంటూ వచ్చారు. ఇచ్చట అవత్ అంటే Non Living పదార్థంఅని అర్థం. అజీవద్రవ్యం అని అర్థం. అదేవిధంగా ప్రాణావిర్భావాన్ని గూర్చిగూడా భావిస్తూవచ్చాడు. ఈ అవత్తునుంచి ప్రాణం అవిర్భావం చెందింది అనడానికి ఏమి కొన్ని ఉపసత్తులను కూడా చూపి, అది ప్రమేయ రహితంగా అవిభక్తి విందిందని అంటూ వచ్చారు. ఈ ఆలోచనలు, యీ విజ్ఞాన ప్రారంభం అయ్యేనాటికి అధునాతన విజ్ఞాన యుగావతరణం జరుగుతున్నది. Natural Philosophy అవిభక్తిమైవున్నది.

ఇది ఇట్లావుంచి అనత్తునుంచి ప్రాణా విర్భావము, ప్రాణా విర్భావము జరిగివుంటుందని వాదించిన సిద్ధాంతాల వర్తతిని చూద్దాము. వీరు ఇట్లా అంటారు. యీ ప్రాణం పానీపోయి బూతా వడుతున్నాయి. మాంసంచేడి పురుగులు వడుతున్నది. వీరు విత్తవుండి పోయినప్పుడు కూడా పురుగులు వడుతుంది. ఇవి అన్ని ప్రాణిజాతాలే గదా. ఇవి ప్రమేయ రహితంగా, వాటి అంతలు అవి సముద్భవిమ్మ న్నవి. గ్రీకు లాత్రికులలో ప్రాచీనులైన కొందరు అనాగ్నగోయ్ః నిండికిల్స్, ఎపిక్యురస్, అరిస్టాటిల్ మొదలైన మహాపురుషులే యీ రకమైన ప్రాణావిర్భావ సిద్ధాంతాన్ని ఆకాలంలో విశ్వసించాడు. మధ్యయుగాల అప్పుడు బాతుచెట్టును Grosse tree గురించి, విజిలుబుల్ లాంట్ ను గురించి, హెమామూన్ క్యూబ్ ను గురించి మాట్లాడుతూ వుండేవారు. అలగ్జాండర్ నెక్కం అనే ఆయన 12 వ శతాబ్దంలో ఒక కొత్త సిద్ధాంతం లేవదీశారు. అది వక్తుల అవిర్భావానికి వంబందించింది. ఆ వక్తులు చెల్లనుంచి పుట్టాయని, ఆయన అన్నారు. సముద్రపుజలం ఉన్నగా ఉంటుందిగనుక, ఆ ఉప్పవితనం వచ్చి చెల్లకు తగలగానే, వక్తులు ఆ చెల్లలోంచి పుట్టుకు వచ్చాయి అన్నారు. మాంసం పున్నదంటే దానికి జీవి

భాష. కాయగూరల వన్న వన్నుకం ఒక్కప్పుడు మహా ప్రచారంలో వుండేది. ఆ నన్నుకం ఎంతవరకు పోయిందంటే, బరోపాలో జనం ఉపవాస దినాలలో కూడా మాంసాన్ని స్వీకరించడం ఆరంభం చేశారు. పాపు తొలగించుకొని, ఒక శ్రీమూర్తిని జారీచేస్తేనేగాని, ఆ ఆలయాలు తప్పిపోయాయి.

ఈ ప్రాణవిర్ధాన ఉదంతాలలో 'హోమూన్ క్యూల్'కు సంబంధించిన సంగతి చాలా విచిత్రమైనది. హోమూన్ క్యూల్ అనగా పాట్టిమనిషి, లేక వామనడు అని అర్థము. ఈ రకం మనిషి వృద్ధిని గురించిన రూపాన్ని పారసెల్వస్ బయటపెట్టేవాడు. ఇతను పదిహేనవ శతాబ్దికి చెందిన వ్యక్తి. రసవాది. అతను యీ "పాట్టి మనిషి"ని వృద్ధిచడం ఎక్స్ట్రాగా తెల్పిఉన్నాడు. అందుకు ఒక చిట్కావుంది. మనుష్యుడు ఉన్నాడు. అతని పీర్లము వున్నది. ఆ పీర్లమును తీసుకొని, ఒక ప్రత్యేకమైన పాత్రలోవుంచి, కొన్ని కొన్ని ద్రవీయలు జరిపితే, ఆ పాత్రలో ఒక "చిట్టిమనిషి" ఉద్భవమౌతుంది. ఈ ద్రవీయలకు ఒక వద్దతి, ఒక కాల వ్యవధి కూడా ఉన్నాయి. ఈ అన్ని విషయాలను పదిహేనవ శతాబ్దిపు ఆ రసవాది పేర్కొని ఉన్నాడు.

16 వ శతాబ్దంలో ఫాన్ హెల్మాంట్ అనే శాస్త్రజ్ఞుడు ఇంకో సిద్ధాంతం లేవదీశాడు. ఆయన బెర్లియంవాడు. ఆయన తెచ్చిపెట్టిన సిద్ధాంతం విచిత్రంగా వుంటుంది. అయినా చెప్పక తప్పదు. గోధుమలు ఉన్నాయి. అవి మొలకలు వేస్తాయి. ఆ మొలకలలోంచి ఎలుకలు జన్మిస్తున్నాయని హెల్మాంట్ సిద్ధాంతీకరించాడు. ఇక్కడ వృద్ధి శక్తి మానవుని పేదజలాది. ఎక్స్ట్రాగాంటేను, మనుష్యుడు తొడిగి విడిచిన చొక్కావుంది. ఇటువంటి చొక్కాను తీసుకొని, గోధుమ విత్తులలోవున్న ఒక పాత్రలో వదలెయ్యాలి. అట్లా 21 రోజులు ఆ పాత్రను ఆటే పెట్టాలి. అప్పుడు అక్కడ ఆ గోధుమ, మలినకంతుక సంయోగం వలన పిలుకలు, అవి చిట్టి ఎలుకలే అందాము, పుట్టుకు వస్తాయి.

ప్రమేయరహితమైన ఇట్టిసృష్టిక్రమాన్ని ఆరోజులో వట్టి మామూలువాడే కాదు, శాస్త్రవేత్తలలో హేమా హేమీలు కూడా విశ్వసించేవాళ్ళు. తాత్వికులుకూడా నమ్మేవాళ్ళు. హార్వేవున్నారు. అయిన రక్త ప్రవహన రహస్యాలను తెలుసుకున్న విజ్ఞానశాస్త్రవేత్త. డికార్ట్ ఉన్నారు. అయిన అర్చించిన పాశ్చాత్య తాత్విక ప్రపంచానికి వృద్ధి కర్తనంటాడు. న్యూటన్ వున్నారు. ఆయన లోక ప్రకృతిగణించిన భౌతిక విజ్ఞానవేత్త. పీరందరుగూడా ప్రమేయ తీరుతగా ప్రాణిసర్వం జరుగుతున్నదని గట్టిగా విశ్వసించారు.

ప్రమేయరహితమైన ఇట్టి సృయంసృష్టి సిద్ధాంతం మొట్టమొదటిసారిగా ఒక ఖూలియన్ శాస్త్రవేత్త చేతులలో గట్టి దెబ్బ

తిన్నది. ఆయన పేరు ఫ్రాన్స్ ప్లూడే. పదిహేడవ శతాబ్దికి చెందినవాడు. అసత్య అయిన అనగా జీవ దృవ్యముగాని పదార్థముమంది ప్రాణిజాతం అవిర్భావం చెందుతున్నదనే యీ అసత్యసృయం సృష్టివాదాన్ని దేది పూర్వదక్షం చేశాడు. వాతం చేశాడు. అందుకు తగు దృష్టాంతాలు మూసించాడు కూడాను. మాంసము ముక్కను తీసుకొని, ఈగలు చొరబడి గుడ్లు పెట్టడానికి పిలుచేచిచోట పెట్టిపెట్టయితే అది క్రిమికల సంకులం కావడంలేదు.

మాంసమువేసి కాచిన చారు ఉన్నది. దీనిని ఇంగ్లీషులో soup అంటారు. అట్టి చారును గమక, అది మరుగుతూవుండగా గాలి దూరకుండా పీలుసేసినట్లయితే, అది పురుగు పట్టుకుండా ఎప్పుడూ పరిశుభ్రంగా ఉంటుంది. ఈ విషయాన్ని 18 వ శతాబ్దిలో స్పెల్లాంజని అనే శాస్త్రవేత్త నిదర్శన పూర్వకంగా సిద్ధాంతీకరించాడు.

ఈ సృయంసృష్టి వాదానికి అంతటితో నిధనం సంప్రాప్తం కాలేదు. దానికి అంత్యక్రియలు చేసినవాడు లూయీ పాశ్చర్. ఫ్రెంచి శాస్త్రవేత్త. 1862 లో ఆయన కొన్ని వ్యాసాలు ప్రకటించారు. ఆ వ్యాసాలు ఆయన చేసేవన్న. వయోగాలకు సంబంధించినవి. వాటివలన లేచిన విషయం ఇది. గాలిచేత కలుషితముకాని ఏ ద్రావకమునందుగాని, కషాయములలోగాని అలా ప్రాణిజాతం అవిర్భవించడంలేదు. ఆ కషాయములు, ఆ ద్రావకములు వాయువుచేత కలుషితములైనవనుచు మూతమే వానిలో అలా ప్రాణిజాతం సముత్పన్నం అవుతున్నది. దీనిని నిరూపించడానికి పాశ్చర్ ఒకవిచేశారు. ఒక గోట్లమునిండా గంధకపు దూదినికూర్చి, దానిని నోటియందు పెట్టుకొని, ఆ నోటిలో గాలిని ఎగపీల్చారు. తరువాత ఆ గంధకపు దూదిని ఈధర్, అల్కహాల్ మిశ్రమములో వేశారు. అది ఆ మిశ్రమములో కరిగిపోయింది. కొత్తగా ఏర్పడిన ద్రావకమును సూక్ష్మ దర్శిని సహాయముతో పరిశీలన చేయగా అండ్లులో అల్ప ప్రాణిజాతం అగుపించింది.

ఇట్లా యీ అసత్యసృయంసృష్టివాదం ధూతమై పోయింది. అప్పుడు తిరిగి ప్రాణవిర్ధాన రహస్య వేదములైన కొత్త యుక్తులు, సిద్ధాంతాలు అవసరమైనాయి. పాశ్చర్ చేసిన ప్రయోగాలు చాలామందిని ఆకర్షించాయి. వారు ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చారు. ప్రాణం అన్నది ఎక్కడినుంచోరాదు. ఎప్పుడు వుంటూనే వుంటుంది. ఇట్టి భావనతో పిరు ప్రాణవిర్ధానానికి సంబంధించి ఒక విధమైన సాంకేతివాదాన్ని ఆరంభం చేశారు. ఈ వాదం సారాంశం ఇది. పదార్థంలాగానే ప్రాణం కూడా శాశ్వత మైంది. అనంతము. దానికి ఆకృతిభేదంచేతవచ్చే మార్పుతప్ప అసలు మార్పుఅంటూ ఏమీలేదు. బ్రిటిష్ శాస్త్రవేత్త లార్డ్ కెల్వీన్ (1871) ఈ సిద్ధాంతాన్ని సమ్మతనానితో అత్యంతము ప్రసిద్ధులు.

ఆ తర్వాత కొన్ని శోధ విషయాలు తెలిశాయి. భూమి ఉన్నదంటే, అది పూర్వం ఎప్పుడో అదిలో ఉన్నట్లు ఇప్పుడులేదు. అందులో ఎన్నో మార్పులు జరిగాయి. నిజం చెప్పాలంటే ఇప్పటి భూమికి, అప్పటి భూమికి పోలేరు. అది అగ్నిద్రవాన్ని పోతపోసిన విధంగా ఉండేది. ఇది ఇట్లా అని శాస్త్రజ్ఞులు తెలుసుకున్నారు. అప్పుడు ప్రాణవిర్యావాన్ని గురించిన సిద్ధాంతాలలో కూడా మార్పు వచ్చింది. "Cosmozoö" సిద్ధాంతం ప్రతిపాదించబడింది. దీని పాఠాంశం ఇది. వేడిగావున్న భూమి రాను రాను చల్లబడింది. ఎంత చల్లబడినదంటే ప్రాణ్యుత్పత్తి జరగడానికి వీలు ఏర్పడే అంతగా చల్లబడింది. అప్పుడు, అటువంటి స్థితి యీ భూమికి సంప్రాప్తమైనప్పుడు నక్షత్ర మండలాంతర్గతదేశంనుంచి ప్రాణం అన్నది భూమిమీదకు ఆవతరణం చెందింది. దీనిని మనం ప్రాణావతరణ సిద్ధాంతం అనవచ్చు.

ఈ సిద్ధాంతాన్ని జర్మన్ శాస్త్రజ్ఞులు 'రిచర్', ఫాన్ హెల్మ్ హోల్ట్స్టేలు, స్వీడన్ శాస్త్రవేత్త యన్. ఆల్రేనియస్ గట్టిగా విశ్వసించారు. వీరిలో ఆల్రేనియస్ నమ్మకం చాలాదూరందాకా పోయింది.

అగ్ని వర్షాలు వగలడంవలన జరిగే క్రియాకలాపంలో నూక్ష్మప్రాణికాయాలు (Spores) అంతరిక్షంలో ప్రవేశించడం జరుగుతున్నది. ఆల్రేనియస్ ఏమి చేశారంటే, ఈ నూక్ష్మ ప్రాణికాతం అంతరిక్షంలో ఏ పెద్దతిలో సంచారం చెమ్మన్నది, భూమియొక్క అకర్షణశక్తి అతిక్రమించిపోవడానికి వాటికి ఎంత కాలం వట్టింది, భూమికి అతి సమీపంలోవున్న నక్షత్రాన్ని అని చేరడానికి ఎన్ని సంవత్సరాలు తీసుకుంటున్నదీ—మొదలైన విషయాలన్నీ లెక్కవేశారు. ఈ Spores భూమ్యాకర్షణ శక్తిని అతిక్రమించడానికి 14 నెలలు వడుతుంది. భూమికి దగ్గరలో వున్న నక్షత్రాన్ని చేరడానికి 9 నేల సంవత్సరాలు వడుతుంది.

ఈ Spore లు నూక్ష్మప్రాణులు. వీటిని ప్రాణపు క్రిములు అనవచ్చు. ఇవి అంతర్గ్రహదేశాలలో ప్రయాణించేస్తూ ఉన్నప్పుడు, వాటికి రక్ష అంటూ ఏమి ఉన్నది? ఏమీ లేదు. అందు వల్ల జీవ కిరణాల (Cosmic rays) కాంతియొక్క వేడిమిలో చిక్కి నిధనం చెందుతాయి. ఎన్నో మార్పులనుగూడా పొందుతాయి. వానియొక్క రసాయనిక స్వభావం పూర్తిగా మారిపోతుంది. అందు వల్ల అవతరణ అంతరిక్షంలో ఎక్కడోవున్న గ్రహ గోళాలలోనుంచి అగ్ని వర్షత క్రియా కలాపంచేత నుముద్నాలై న నూక్ష్మప్రాణికాయాలు జీవకిరణ సంవర్తితమైన ఆకావకాశంలో సంచరిస్తూ, ఇంకా తమలోని అల్పప్రాణ శక్తిని మిగుల్చుకొని మన భూమి మీదకు వచ్చాయి. అవడం మూర్ఖంగా కన్పిస్తుంది. అయితే

అవతరణ గ్రహగోళాలలో జీవజాతులైదనిమాత్రం ఇందుమీదంగా అవలెము. ఉన్నదనే విశ్వసిద్ధాంతము.

క

ఇప్పుడు మనం చూడవలసింది ఈ భూగోళం నంగతి. ఈ భూమిమీద ప్రాణవిర్యావం ఎట్లా జరిగింది అన్న సంగతినీ ఈ సంగతులను పురస్కరించుకొని మొట్ట మొదట కృషి చేసిన వాడు ఏ. ఐ. ఓపెరిన్. ఆయన ప్రాణవిర్యావాన్ని గురించి తనకు ముందు ప్రచారంలోవున్న సర్వ సిద్ధాంతాలను తేర్చి ఆవరోధనం చేసి, ప్రాణవిర్యావ వరిగామాన్ని గురించి బ్రహ్మాండమైన సిద్ధాంతాన్ని ఇంకోదాన్ని ప్రతిపాదించారు.

ఆ సిద్ధాంతం పాఠాంశం ఇది : అదికాలంలో ప్రాణిరక్షణ ఇప్పటిలాగాలేదు. అప్పటి జీవజాతానికి, ఇప్పటి జీవజాతానికి ఎందులోనూ పోలికలేదు. అప్పుడు ఆ అవధికాలంలో ప్రాణి స్వరూప ఇవే ద్రవ్యరూపంలో మాత్రమే ఉండేది. ఉదాహరణకు ప్రోటీన్లు, పేర్కొనవచ్చు. ఆ అనాది జీవద్రవ్యములేక వల్లపదార్థమునుంచి ఇప్పటి జీవలోకం అంతా విర్భాణం చెందింది. ఈ అనాది జీవద్రవ్యాలు ఆ అదికాలంలో ప్రళయ పయోధులలో (Primordial seas) సంభవం చెందుతూ వుండేవి. అవి అవత్సదార్థాలైన (In-organic elements) కార్బన్, ఆక్సిజన్, నైట్రజన్, హైడ్రోజన్ మొదలైనవి. ఇది ఇట్లా జరగడానికి కొన్ని కోట్ల సంవత్సరాలు వట్టివుంటుంది. ప్రోటీన్ కణసంహతి (Protein-Molecule) నుంచి అదిలో ప్రాణం ఆవిర్భవించింది. అది యే అదృష్టముచేతనే పెరుగుదలకు, వ్యయం ప్రజననమునకు సంబంధించిన శక్తులను పెంపొందించుకొనివుంటుంది. ఇది జరిగిన అనంతరం అదిమప్రాణి పరిణమానికి ఉన్నత ప్రాణ్యుత్పత్తికి పూర్వరంగం ఏర్పడిపోయింది.

అయితే ప్రోటీన్ కణసంహతినుంచి ప్రాణ్య విర్యావం జరిగి ఉంటుందన్న ప్రతిపాదనను మొట్టమొదటిసారిగా ప్రపంచం ముందు ఉంచినవాడు హాకెల్ (Hackel). ఈయన, మరో జర్మన్ జీవశాస్త్రవేత్త ప్లూగర్ (Pfluger), ఇది ఇట్లా జరిగి వుండవచ్చునని అన్నారు. ఈలోగా వజీవకణములను వృద్ధి చేయడానికి, వానిని ప్రదర్శించడానికి ప్రయత్నాలు ఆరంభమైనాయి. ట్రయూయర్ మొదలైనవారు ఇటువంటి ప్రయోగాల వెంట పడినవారిలో చెప్పుకోతగినవారు. ఆయన ఇటువంటి ప్రయోగాల చేశారు. పొటాషియమ్ ఫెరో సైనైడ్ (Potassium Ferrocyanide) ను తీసుకొని, దానిని ఒక పరిమాణంలో నీటిలో కలిపి, అట్లా దాని ద్రావకం తయారై వది. అప్పుడు అందులో ఆయన కావర్నల్ ఫెర్ల ఒకటి వేశారు. అట్లా ఆ పెల్లును అందులో వేసినప్పుడు, ఆ ద్రావకమునైన ఒక పిదమంటి ఏర్పడింది. అది

కాపర్ సెల్ఫోస్ఫైరైడ్ (Copper Ferro cyanide). ఈ కాపర్ సెల్ఫోస్ఫైరైడ్ను విశ్లేషణ కరిగి లక్షణం కలిగివుంది. అయితే ద్రావకమునైన ఏర్పడిన పాఠ ఎల్లా ఉన్నదంటే అందులో వేసిన కాపర్ సెల్ఫోస్ఫైడ్ కంటకు కొంతకు దారిని వదిలే వద్ద తిగిం సంవిలాగా ఏర్పడివుంటుంది. ఇప్పుడు ఆ ద్రావకములో వేయబడిన కాపర్ సెల్ఫోస్ఫైడ్ క్రమ క్రమంగా కరుగుతున్నప్పుడు ఆ ఏర్పడిన సంవిలో ఒత్తిడి అధికమై అది ఏటి బుడగవలె పగిలిపోతుంది. ఈ ఒత్తిడి విస్తృతమైనది. దీనిని ఇంగ్లీషులో (Osmotic Pressure) అన్నారు. వేరు వేరు ద్రావకములు ఒక దానిలో ఒకటి ప్రవేశించునప్పుడు, మిశ్రము చెందుతున్నప్పుడు, అందరి ఔష్ణములు మూలమున యీ క్రియ జరుగుతుంది. అది జరుగు తున్నప్పుడు ఒత్తిడి ముద్రావం అవుతుంది. ఇప్పుడు ఇటువంటి ఒత్తిడి వలననే యీ ఏర్పడిన పాఠ చిట్టిపోయింది. ఇక కాపర్ సెల్ఫోస్ఫైడ్ ద్రావకము ఆ సంవివంటి పాఠలో ఏర్పడిన చిల్లం ద్వారమున ఇయటికి వస్తున్నప్పుడు తిరిగి అటువంటి పాఠలో ఏర్పడుటయు, చిల్లము కవిధంగా జరుగుతుంది. ఈ ప్రయోగమును దృష్టింతుముగా ట్రాబుల్ (Trauble) అదిలో జీవకణము ఇదే విధంగా ఏర్పడివుంటుందని దాని స్వంతము చేశారు.

మొట్టమొదట జీవద్రవ్యాలు వయస్ అక్లిష్టముగా ఉండేవి. అవి ఎల్లా ఏర్పడినాయి? ఇప్పుడు ఇది ఎల్లా జరిగిందో విద్వారణ చెయ్యాలి. అంతేగాక ఏ వరినరములు అనుకూలించడమువలన ఎల్లా జరిగిందో కూడా నిరూపించవలసివుంది. కార్బన్, నైట్రోజన్, ఆక్సిజన్, హైడ్రోజన్ మొదలైన అక్లిష్ట ద్రవ్యాలు (Elements) ఎల్లా జీవులము చెందడమువలన అదేవిధమైన మాక్స్ ప్రాటి సంహతులు, అనగా, కార్బోహైడ్రేట్లు (Carbo-Hydrates) క్రొవ్య వదార్థాలు, Amino-acid లు, ఎల్లకేలకు ప్రాటీనులు, ఆ ప్రాటీనులనుంచి ఇప్పుటి జీవజాలములు నిర్మింపి చెందాయి— ఇది అంతా ఎల్లా జరిగిందో కూడా ఇంకా విశదంగా తెలలేదు. ఇది పూర్తిగా తెలియాలి అంటే భూమిమీద సృష్టికము ఎల్లా ఆరంభమైంది, జీవ జగత్తు ఎల్లా ఉద్భవించింది, ఆ జగత్తు యొక్క అలవాట్లు, జీవిత వర్తతులు ఎట్టివి, వరినరములలో ఆ జగత్తుంబంధము ఏమి లక్షణము కలిగింది—మొదలైన ప్రశ్న ములకు సమాధానము ఏమో వరిశీలింపాలి.

ఈ శాస్త్రాన్ని (Palaeoecology) అంటున్నారు. (palaeo) అనగా పురాతనము. (Ecology) అనగా జీవ ద్రవ్యములయొక్కగాని, జీవులయొక్కగాని నడవడిక, అలవాట్లు మొదలైనవాని తెలుపుడుచేసే శాస్త్రము.

ఇంతవరకు శాస్త్ర ప్రక్రియలద్వారా తెలిసిన అంశాలు ఇల్లా ఉన్నాయి. జీవద్రవ్యాలు ఉన్నట్లు చెప్పడానికి తగిన ఆధారాలున్నవి

కాలం ఇప్పుటికి దాదాపు 50—80 కోట్ల సంవత్సరాల మొత్తం పోతుంది. అక్కడినుంచి ఇంకా ఎంతో మెక్కుపోతే, అది దాదాపు 100 కోట్ల సంవత్సరాలు అయినా కావచ్చు. అంతకన్నా ఇంకా ఎక్కువ కాలమే కావచ్చు—కొంతవరకు జటిలమైన సజీవ మిశ్రణములు (organic compounds) ఏర్పడిన కాలం యొక్క చరిత్ర అవగతం కావచ్చు. ఆ మిశ్రణములు కార్బన్, నైట్రోజన్, హైడ్రోజన్, ఆక్సిజన్లు సన్నిహితం కావడంవలన— కలియడమువలన ఏర్పడుతున్నది. ఈ ఏర్పడడానికికూడా కాలము, స్థలముకూడా కలిసిరావాలి. సరియైన కాలమున, సరియైన ప్రదేశమునందు మాత్రమే ఇది సంభవించి ఉంటుంది. అనగా ఈ మిశ్రణముల సంభూతికి అవసరమైన పరిస్థితులు పరిసరములు ఇక్కడ ఆ కాలమున యీ భూమండలమునందు ఉపలబ్ధములైనవో, అక్కడ అవి ఏర్పడివుంటాయి. ఇక్కడ గూడా ఏదీ సృష్టంగా చెప్పడానికిలేదు. ఇల్లాగే జరిగింది అని అనడమునకుగాని, జరగలేదని అనడమునకుగాని ఆస్కారం లేని స్థితి ఇది. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఇల్లా జరిగి ఉన్నదని మాత్రమే ఇక్కడ చెప్పడము సాధ్యము.

జీవకణ సంహతులను ప్రకృతిలో ఏర్పరించడం సాధ్యమా? 1808లో ఫ్రెడెరిక్ వోహ్లార్ కృత్రిమంగా ఉరియాను సృష్టించారు. ఇది సహజముగా జంతువుల అల్పావమానములలో ఉంటుంది. దానిని దానిసహాయము లేకుండా, కృత్రిమము, శాస్త్రీయము, అయిన పద్ధతులలో సృష్టించి వోహ్లార్ ఒక్క విషయాన్ని రుజువు చేశారు. జీవ కణ సంహతుల సృష్టికి ప్రాణజాతము అవసరములేదు. ఇటీవల జరిగిన మరికొన్ని పరిశోధనలలో కూడా ఇది ఇల్లా అని నిరూపించబడింది. ఎన్. ఎల్. మిల్లర్ అన్న శాస్త్రవేత్త పరిశోధన చేసి amino acid ల మిశ్రమాన్ని సృష్టి చేశాడు. ఆ మిశ్రణములో అన్ని రకాల ప్రోటీన్లలోను వుండే సాధారణ ముత్తువులు గ్లైసైన్ (Glycine) ఎలనైన్ (alanine) లు వున్నాయి. అందువల్ల ప్రకృతిలో amino acid లు ఏర్పడవచ్చునని అంగీకరించవలసి ఉన్నది. పూర్వం అవి ఏర్పడి ఉండవచ్చునన్న విషయం కాదులేదు. అవి అల్లా ఒకసారి గమక ఏర్పడినట్లయితే, అప్పుడు ప్రోటీన్లు రూపు దార్పడం క్లిష్టమైన విషయముగాని, అసంభావ్యముకానికాదు. మానవుని శరీరంలో లక్ష రకముల ప్రోటీన్లు ఉన్నవని అంటున్నారు. వీనిలో కొన్ని కృత్రిమంగా విశ్లేషములు. పెద్దవి. బొమికలలోవుండే Collagen రక్తములోవుండే hamoglobin కేములయందుండే Hovatin కండరములలోవుండే Myosin లు ఇటువంటివి.

ఒకసారి ప్రోటీన్లోని కణ సంహతిని కృత్రిమంగా సమన్వయ పరచుకొనే అప్పుడు కార్యభారం చాలావరకు తీరినట్లే చెప్పవచ్చు. ఏలన, ఇక అప్పుడు మిగిలేది—ప్రాటీనుల అభివృద్ధి, విభజనములనూ గూర్చి తెలుసుకొనడము మాత్రమే. ఇంతకీ ప్రాటీనులలోవున్న గొప్ప

విశేషం ఏమిటంటే, అవి ప్రాణశక్తికి వాహకాలుగా పని చేస్తాయి. అందుకు తగిన పాంసుల్ని ఆ ప్రోటీన్లలో ఉన్నాయి. అయితే ఘృదు—ఇంత పరిశోధన జరిగిన అనంతరం—ఇంకో పెద్ద సమస్య ఎదురవుతున్నది. ప్రోటీన్ కణ సంపాతులు—అనగా Protein molecule లు ఏర్పడిన అనంతరం అవి దీర్ఘ కాలం అవిధంగా ఉండగల్గింది. అవి అట్లా ఉండక, అక్లిష్టమైన, సామాన్యమైన, వేరైన, కణసంపాతులుగా మారే అవకాశాలు ఇక్కడ అధికంగా ఉన్నాయి.

కార్బన్ తో కూడిన జీవమిశ్రణములు (Organic Compounds) నిధనం చెందగల మాల్కూలు రెండు ఉన్నాయి. ఒకటి అవి జీర్ణతను భజించి నాశనం కావడం; రెండు: ఆక్సిజన్. ఇందులో జీర్ణతను అన్నది ప్రాణజాతానికికాని తదితరమైన వానికి ఉండదు. ఇక ఆక్సిజన్ విషయం అంటే, అందుకు ఒక సంగతి చెబు తున్నారు. ఆదికాలంలో వాతావరణంలో ఆక్సిజన్ గానీ, నైట్రోజన్ గానీ స్వతంత్రమైన వాయు దశా స్థితిలో వున్న జాడ కన్పించదు. అదిగాక ఈ వాయువులు కార్బన్ తో కూడిన ద్రవ్యకణ సంపాతి యొక్క క్రియా కలాపం ఫలితంగానే ఏర్పడినట్లు భావించబడు తున్నది.

పోతే, ఆక్సిజన్ అంటూ ఏమాత్రమున్నూలేని వాయువ స్థితిలో (Atmosphere) సమవాయుమును చెందిన ప్రోటీన్ కణ సంపాతులకు ఎటువంటి అపాయముగాని లేని స్థితి ఏర్పడి పోయింది. వాటికి జీర్ణదశ వట్టడముగాని, అవి ప్రవీణియుమును చెంద డముగాని జరగలేదు. అవి అట్లా దీర్ఘ కాలం స్థితినికొని ఉండగల్గి వాయి. వీనికి ఉద్భవస్థానము అదిలో సముద్రము అవడముచేత అవి అచ్చట వినూత్న మిశ్రణములకు ఆకరములై, తుట్టుతుడకు ప్రాణా విర్భావకారణముకాగలసరియైన ప్రోటీన్ మిశ్రణములుగా అవిర్భావం చెందిఉంటాయి. ప్రాణ్యర్థవ పూర్వ దశా విశేషం యీవిధంగా కొనసాగుతుంటుంది.

కణ సంపాతులకు (Molecules) ఒక లక్షణం వుంది. అవి Colloid aggregate ల నిర్మాణానికి కారణం అవుతాయి. అవి అట్లా ఏర్పడటం ప్రారంభమైనప్పుడు వాటి ప్రవృత్తి విచిత్రంగా ఉంటుంది. అది బహురకములైన, వేరువేరైన Aggregate లను నిర్మాణం చేస్తాయి. ఈ నిర్మాణం అనంతంగా సాగుతూ వుంటుంది. ఆ ప్రవృత్తి తృప్తి ఎరుగనిదిగా వుంటుంది. ఇట్లా తిరిగి బృహత్ కణసంపాతులుగాడా సమవాయుము చెందుతూ వుంటాయి. ఇట్లా జరుగుతూ వుండటమువలన వానికి ఉపచయ స్థితిలేక వృద్ధి సన్నిధత అవుతున్నది. ఒక కణ సంపాతి (Molecule) ఇట్లా పరిమాణములో వృద్ధిని పొందినప్పుడు, అది Mechanical laws కు గురియై చిచ్చిత్తి చెందుతుంది. అప్పుడు ఏకాత్మకమైన,

ఏకవిధమైన, అనంతగర్లము, అమిశ్రము, కేవలము శుద్ధమునైత విభజనము లేక పరికల్పనము జరుగుతుంది. ఆ పరికల్పనము (Division) నుండి ప్రజననము ఆరంభం అవుతున్నది.

ఇప్పుడు ఇక్కడ ఇంకో ప్రశ్న ఉత్పన్నము అవుతున్నది. పెద్ద పెద్ద కణ సంపాతులు లేక Molecule లు ఏర్పడి, విభజనము చెంది, ప్రజనన క్రియా దక్ఖాలు అయినవిగదా! అవి ఇట్లా పరివర్తనముచెంది, జీవాధారములైన ద్రవ్య విశేషాలను ఆర్జనము చేసుకొనగల్గుటకు కారణమైన, అందుకు అవసరమైన సామర్థ్య వృద్ధి శక్తిని ఎవ్వలనుంచి పొందాయి? అదిలో జీవం లేక ప్రాణం అన్నది జీవ కణ సంపాతుల సముద్రపు వేడియైన దట్టపు ద్రవ్యములో నుండి వముద్భవం చెందింది గనుక, యీ బృహత్ కణ సంపాతి ఆ దట్టపు ద్రవ్యమునే భుజించి వృద్ధి చెందింది అని చెప్పవలసి వుంటుంది. ఇందుకు అంతఃక్షోభములేక ఉత్పేక్షము మార్గము వద్దతి. మధుద్రవ్యంమీద (Yeast) పనిచేసినప్పుడు, శక్తి ఉద్భవం అవుతున్నట్లు.

ఇంకో పద్ధతి (Photosynthesis) అనగా కిరణజన్య సంయోగ క్రియ. ఇక్కడ సూర్యుని శక్తియే స్వయంగా పని చేస్తున్నది. ఇక్కడే Photosynthesis ఆరంభం అవుతున్నది. అనగా ఎవరి భుజిక్రియకు వారే భోజన వదార్థమును చేసుకొనుట వలయు వాహారమును ఇతరముగాగాక తనయందే ముకూర్చుకొనుట. ఇందువలన ప్రాణజాతమునకు పూర్వము కూడబట్టుకొనిన జీవత్ ద్రవ్య భుజిక్రియా విధి తప్పి పోతున్నది. అవి స్వతంత్రములుగా నుండుచుండ అట్టి సామర్థ్యము వానికి లభ్యమవుతున్నది. ఇట్టి శక్తి వానియందు నిలినమైపున్న కారణముచేత అది Autotrophy లా మొదలైన జీవత్ ద్రవ్య మిశ్రణములను లేక సావయవ మిశ్రణ ద్రవ్యములను (Compounds) నిర్మాణం చేయగల్గు తున్నాయి. ఇందువల్లనే అనధీనము, అబద్ధము, ఆత్మతంత్రమునై ఆక్సిజన్ కూడా ఉద్భవించి వాతావరణం (Atmosphere) లో జలములో కలుస్తున్నది.

వదార్థ ప్రపంచంలో ఆక్సిజన్ ఉనికి కొంటున్నందువల్ల రెండు లాభాలు కలుగుతున్నాయి. వాతావరణంలో చేరిన ఆక్సిజన్ Ozone గా కూడా పరివర్తనం చెందుతున్నది. అందువల్ల ప్రాణజాతానికి Ultraviolet Radiation వలన బాధ కలగని స్థితి ఏర్పడుతుంది. ఈ Ozone ఇక్కడ ప్రాణ జాతానికి కవచముక్రింద పని చేస్తున్నది. అట్లా ఉపయోగపడు తున్నది. ఇది జరిగినప్పుడు ప్రాణజాతం సముద్రంలోనుంచి భూమికి చేరగల్గుతున్నది. భూమిని చేరడానికి వానికి వీలు ఏర్పడుతున్నది.

అక్సిజన్ అంటూ ఉన్నందువలన ప్రాణజాతుం ఖంకీవిధమైన లాభాన్ని గడించుకొంటున్నది. ప్రాణజాతానికి కావలయు శక్తిని అవి మరో విధముగా కూడా ఇప్పుడు పొందగలుగుతున్నాయి. ఉష్ణావస్థకియ ఇప్పుడు ప్రాణజాతానికి ఏర్పడుతున్నది. దీనిని Cold combustion Method అన్నారు. ఈ పద్ధతిని అనుసరించి 180 గ్రాముల మధ్యద్రవ్యము లేక పంచదార 7 లక్షల Calory ల శక్తిని ఇస్తున్నది. ఇట్లాకాక ఉత్పేక పద్ధతిని (fermentation) అయితే 2 లక్షల Calory ల శక్తిని ఇచ్చుతమముత్పన్నం అవుతుంది.

ఇట్లా యీ పద్ధతుల ప్రకారము ప్రాణజాతము (organism) అధిక శక్తిని తనకు కావలసిన దానికన్నా మిక్కుటమైన శక్తిని సేవించుకొనుచు మేముకొ గలుగుతున్నది. ఇందువలన ఎక్కువ ద్రవ్యజాతాన్ని అవి అపారించగల్గి, అభివృద్ధికి అవశ్యకమైన ఎక్కువ ద్రవ్యజాతమును నమకూర్చుకొంటున్నవి. Photosynthesis లేక తీరణజన్య పంట్యాగ్రేయవలన అది ప్రాణజాతం బ్రతుకుమార్తపు ప్రితిని పొందగల్గియే. ఉష్ణావస్థనువలన వానికి అభివృద్ధికి వలయు పెట్టుబడి ఉపబద్ధమైనది. ఈ పెట్టుబడిని వినియోగించుకొనే ఈ అదిను పాణజాతం క్రమ పరిణామం అనే మరో వ్యవహారాన్ని వడించుకున్నది.

మన ప్రాకృతిక పరిస్థితులలో మన యీ భూమిమీద ప్రాణజన్యదమం యాచిధంగా జరిగి ఉంటుంది. మన ఒక్క Galaxy లేక వక్షత పీడిలోనే మన భూమివంటి గ్రహం ఒక లక్షలదా ఉన్నాయంటున్నారు. మరి ఇటువంటి వక్షతపీథులులేక Galaxy లు కొట్టవరకు ఉన్నట్లు ఇప్పటికి శాస్త్రజ్ఞులు తెలుసుకున్నారు. వీనిలో కొన్నింటిలో కూడా జీవజాలం అంటూ ఉంటే వుండివుండవచ్చు. ఆ ప్రాణులను మనం కలుసుకో గల్గము అనుకోండి, లేదా రేడియో టెలిఫోను ద్వారా వారిలో మాట్లాడుగల్గము అనుకోండి, అది అద్భుతాలలో అద్భుతము.

ప్రాణాన్ని లేక Life ను గురించి ఇప్పటికి దాదాపు 80, తిరిసంవత్సరాలకిందు ప్రెడరిక్ ఎంగెల్స్ తన Anti-Duhring లో ఇట్లా వ్రాశారు.

"Life is the mode of existence of albuminous substances, and this mode of existence essentially consists in the constant self-renewal of the Chemical constituents of these substances."

ఇప్పుట albuminous substance శ్లాఘనాలు అధునాతన రసాయన శాస్త్ర పరిభాష ప్రకారము ఉపయోగించబడినదని, ఈ పరిభాషలో 'గుడ్డు' లోని తెల్ల పదార్థమునందు గల వర్ష ద్రవ్యములు ఉండినట్లు అర్థము చేసుకో వలయునని ఎంగెల్స్ వ్రాశాడు. ఈ పదార్థాలను protein substances అని కూడా అంటారు. అయితే ఇక్కడ "White of the egg" ను ఉదాహరించడం సరికాదని, అయితే albuminous పదార్థముల యొక్క రసాయనిక సంహతిని గురించి ఇంకా పూర్తిగా తెలియదు గనుక, సాధారణమైన ఉదాహరణకీడ దీన్ని ప్రదర్శించానని గూడా ఆయన అన్నాడు.

"ప్రపంచంలో ఎక్కడ ప్రాణం వుంటే, ఎక్కడ ప్రాణజాతం అన్నదివుంటే, అది విధిగా ఆల్బుమిన్ కాయంలో (albumin-body) సంవర్తంకలిగి ఉంటున్నది. ఎక్కడ ప్రవీరీయేతర స్థితియందువున్న ఆల్బుమిన్ కాయం ఉన్నదో అక్కడ ప్రాణజాతము గోచరం అవుతూవుంది. 'జీవి' అన్న దానిలో ఇంతకన్నను అధిక తరమైన రసాయనిక సంహతులు, మిశ్రణముల ఉనికి అవసరం అవుతుంది. అయితే అచ్చమైన ప్రాణంయొక్క, నిరవయవమైన ప్రాణంయొక్క అవిర్భావానికి, ఉనికికి ఇంత అవసరంలేదు. దానికి యీ రసాయన సంహతులు అపారంగా అవుతూ, ఆల్బుమిన్ గా మారుతూవుంటే చాలు."

ఇంతచెప్పి చివరికి ఆయన ఇట్లా తేల్చాడు.

"Life, the mode of existence of albuminous substance, therefore consists primarily in the fact that each moment it is itself; and at the same time something else. And this does not take place as a result of process to which it is subjected from without; Life, the exchange of matter which takes place through nutrition and excretion is a self completing process which is inherent in and native to its bearer, albumen, without which it can not exist."

